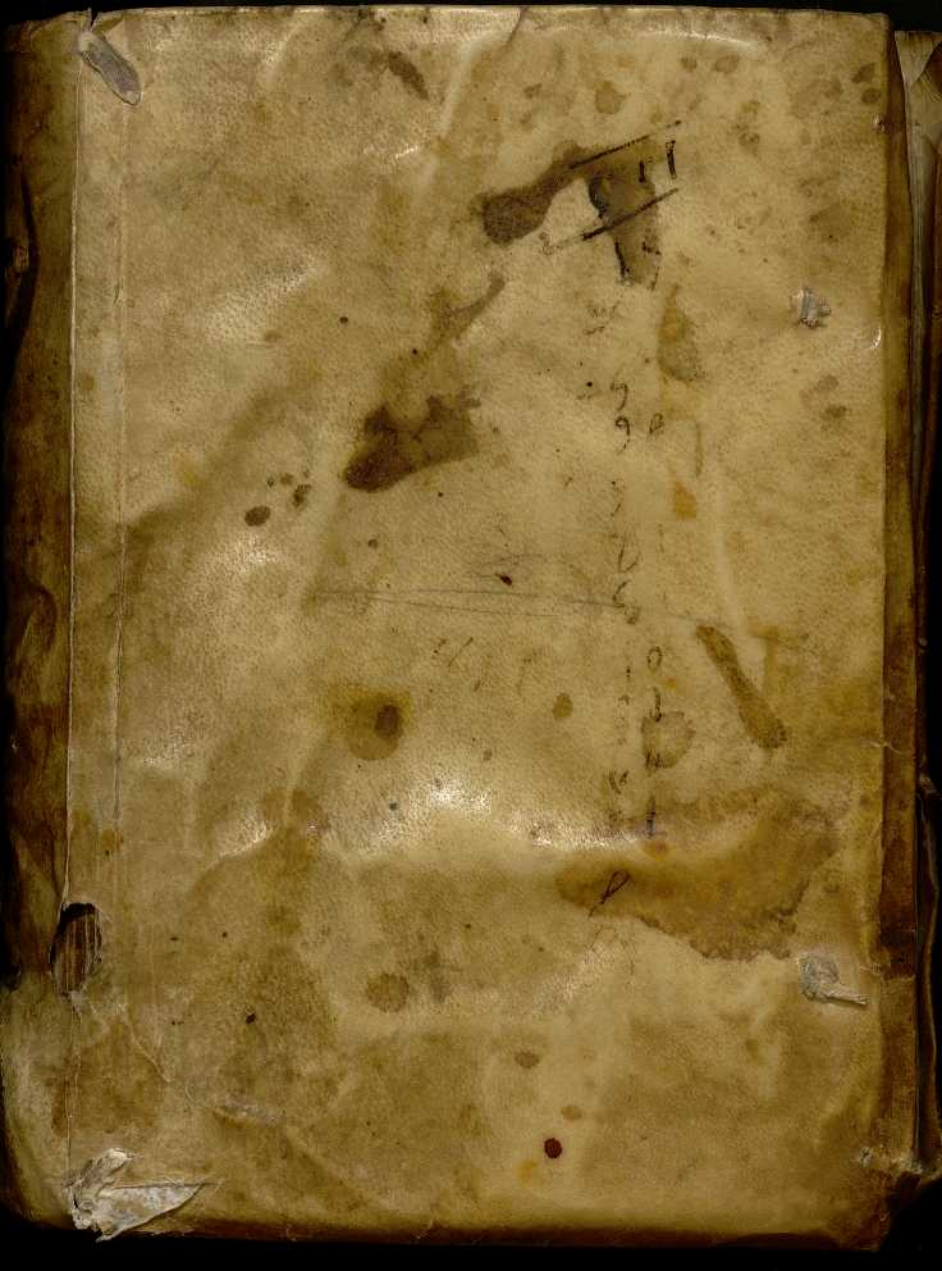

WILSON
GILMAN

No. A
21-279

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16

17-7-15

09553

17-7-15

17-7-15

11809553

17-9716

PEDANII DIOSCO-
RIDIS ANAZARBEI,
de Medicinali materia, Libri
sex, Ioanne Ruellio Sues-
sionensi interprete.

*Cuilibet capiti addita Annotationes, erudi-
dita & compendiaria, è selectiori Medi-
corum promptuario.*

Biblioteca Calvesiana
DA
229 A
Estensio 27
Albani 240

L V G D V N I
Apud Balthazarem Arnolletum.
M. D. XXXXX.

Cum Priuilegio Regis ad quinquennium.

noiaro, Eri

Il est permis à Balthazar Arnoullet, maistre
Imprimeur de la Ville de Lyon,
d'Imprimer ou faire imprimer, exposer et mettre en
Vente, Dioscoride trāslate de grec en latin, & de la-
tin en frācoys, avec les Annotatiōs adioustees de nou-
ueau. Et ce en vertu du Priuilege obtenu du Roy
nostre sire, tant pour ledit Dioscoride que pour plu-
sieurs autres liures mētionnez en icelluy, Avec inhi-
bitiōs & deffences à tous autres Libraires & Im-
primeurs, de n'imprimer ou faire imprimer, & expo-
ser en vente ledit Liure cy dessus mentionné, Jus-
ques à cinq ans prochainement venans, à compter
du iour & d'atte de l'impresion dudit Liure. Et ce
sur peine d'amende arbitraire, de confiscation des-
dits Liures, & des dommages & interests dudit
Arnoullet, Et autrement: comme plus amplemēt est
cōtenu audict Priuilege, Donnē à Fontainebleau
le dixiesme iour de Feburier. Lan mil cinq cens
quarante neuf. Par le Roy,

*L' Euesque de Bayonne Maistre des Requestes ordi-
naire de son hostel present.*

Hurault.

Et seellē de Cire iaune à simple queue.

PRAESTANTISSIMO ET
peræquẽ eruditissimo uiro,
D. Francisco Sangelasio,
Engolismæ eccle-
siæ Decano.

H. B. P. Medicus. S. D.

QUANDO QUIDEM Id actutum apud
me statuerim, uir ornatissime, præ omnibus expe-
tendum, ut ablegata protensis machinis ignauia,
eo memei industria dedere, quatenus & genius
& temporum ratio præbuerint, futurum ut admoventi ma-
num, nonnusquam deop illud in subsidium accurrat: & per-
inde id iamdiu non uulgaribus iudicijs conceperim ad iatricem
probè natum & effectum, nec secus decreui, uni me studio &
operæ permittere, quo & natura propellerer, & diutius inge-
nium exercuissem. At enim quo mei amicissimis, huius rei nihil
arte dissimulans, quin & exerta & breui manu argumentum
præberem, uisum est rudiori initio in auras prorupere, quo pau-
latim ad editiora subucherer. Nec ignoras quantum id ego ho-
minũ genus pro nihilo ducam, qui sublata lampade, necdum
permeante prætoris buccinæ sonitu, uires suas omnes in arenam
ipsumque discrimen projiciunt, cunque sufferendo æstus impares
sint, aut nondum præbito de se specimine, aut non expectata præ-
conia uoce, sese è carceribus ingenti suo dedecore subducunt, ac-
tum desperabundi doctorum diligentiam nullo delectu persequun-
tur, & quod aperto Marte non audent, id occulta obtrectatio-
ne & subdolis machinamētis quæ possunt, subruunt, nõ robusto-
quosque, at delicatulos quosque impetentes, donec per tẽpus pere-
ueritate propalata, unã & à proposito & ab existimatione

concidunt. Et sane ea mihi causa fuit sustinenda aditionis scho-
liorum, quæ Angolissima in adibus tuis in Syluam congesserã.
Ea lugduni scholasten in Dioscoridem agens, in cõpendiũ redi-
gi, depresso ex industria stylo, quo imperitiores, quibus hæc scri-
bebam, & medicinam factitant, ad studiosè legendum Diosco-
ridẽ accenderẽ, quo ab indiligentiã quo summe premütur ueter-
no excitati, sciant dum hæc rudiora legunt, quæ simplicia cuius
exprompta, quæ ignota, aut alia quauis ratione non satis perspe-
cta, quæque, & quo loci perquirenda. Porro hoc in negotio non
extemporariũ dicastẽ egi, uerũ in exprimẽdis simpliciuũ facultati-
bus & forma, Galenũ secutus sum: in priuata uerò simpliciuũ cẽ-
sura, eximiuũ illuũ & eruditione & perspecta diligẽtia Matthio-
lũ reddidi, præcipuè cũ in cẽsendo Dioscoride hic & operã naua-
rit singularẽ, atque adeo Colophonẽ addiderit. Verũ enim uero,
uir dotibus ingenij omnibus præcellentissime, cũ te ut totius philo-
sophiæ, ita Medicinæ studiosum penitus persenserim, ac can-
doristui memor, quo me, *ἄλλοτε ἴσως ἐπ' ἀποδίδι*, exceperis, id o-
mnino committẽduũ duxi, ut hæc industria inuita tibi dedicarem,
quo te mihi manu porrigẽte, chorda uice, uel sine cortice, in am-
plissimo hoc iatrices sinu, pernatem *ἄξιον δὲ ἕσθαι*, ad ipsius por-
tus angustias. Iam iam enim Deo duce ad reddendos Latinitate
Arabes accingor, quos à barbarie & mendis queis scitent as-
sertos, id appungam discerniculi quã cum Græcis uaria aut di-
uersa scripsere, totisque & uelis & remis enitar, ut doctis illo-
rum Lectio à Galenica & Hippocratica minimũ dissideat. Tu
interim præcellentis. V. Hæc inuita boni consule, ab eo nimirum
profecta, qui in literis per te supramodum promouisse testatur,
quatum quantunque est hoc Dioscoridis scholion & tuere, &
lege. Vale Lugduni, sexto à Liberalibus die. 1550.

Et Hora & genio.

Index

INDEX OMNIVM QVAE
in Dioscoride continentur. Prior
numeri librum, Posterior
caput indicat.

A Brotonum	3.25.	Aeris flos	5.43.
Absinthium	3.23.	Aerugo rasa.	5.45.
Absinthium marinū	3.24.	Aerugo Scolecia	5.45.
Absinthium Sātonicū	3.24.	Aes ustum	5.42.
Acacalis	1.100.	Aethiopsis	4.90.
Acacia	1.114.	Aëtites lapis	5.93.
Acanthus	3.17.	Agallochon	1.21.
Acanthus fluestris	3.17.	Agaricum	3.1.
Acanthium	3.16.	Ageraton	4.49.
Acetum	5.11.	Agnus	1.115.
Acetum Mulsum	5.12.	Anuga	3.150.
Acetum Scilinum	5.15.	Alabraftites.	5.93.
Acetum è Stæchade.	5.36.	Alcea	3.140.
Achillea.	4.28.	Alcibiadion	4.21.
Achras	1.131.	Alcyonium	5.83.
Acidamuria	5.13.	Alyfma	3.144.
Acinos	3.41.	Allium	2.145.
Acorum	1.2.	Aloe	3.22.
Acontium	4.66.77.	Alfina	4.75.
Adarces	5.84.	Althaa	3.139.
Adeps omnis	2.68.	Alumen	5.72.
Adeps Sampsuchi	2.68.	Alumen scissile	5.72.
Adianton	4.120.	Alysson	3.87.
Agilops	4.123.	Amaracum	3.38.
Aeris squamma	5.44.	Ambrosia	3.109.

INDEX

<i>Amiantus lapis</i>	15.93.	<i>Apium</i>	3.62.
<i>Ammi</i>	3.59.	<i>Apocynon</i>	4.69.
<i>Ammoniacum</i>	3.80.	<i>Apollinaris</i>	4.59.
<i>Amomum</i>	1.14.	<i>Apriecur</i>	2.39.
<i>Ampelitis terra</i>	5.94.	<i>Apum ictus curatio</i>	6.40.
<i>Ampeloprason</i>	2.143.	<i>Aqua</i>	5.9.
<i>Amphistana ictus, nota, cura</i>		<i>Aqua frigida</i>	6.33.
<i>tio</i>	6.38.40.	<i>Aqua marina</i>	5.9.
<i>Amurca</i>	1.119.	<i>Aqua mulsa</i>	5.8.
<i>Amygdala amara</i>	1.138.	<i>Arabicus lapis</i>	5.93.
<i>Amilum</i>	2.93.	<i>Araneeus</i>	2.55.
<i>Anagallis</i>	2.171.	<i>Arbutus</i>	1.137.
<i>Anayrus</i>	3.142.	<i>Arction</i>	4.91.
<i>Anchusa</i>	4.21.	<i>Arction</i>	4.92.
<i>Androsaces</i>	3.127.	<i>Arcturon</i>	4.91.
<i>Androsamon</i>	3.148.	<i>Arena</i>	5.93.
<i>Anemone</i>	2.169.	<i>Argemone</i>	2.170.
<i>Anethum</i>	3.56.	<i>Argenti recrementum</i>	5.51.
<i>Anguimum seneclus</i>	2.16.	<i>Argenti scoria</i>	5.51.
<i>Anisum</i>	3.54.	<i>Argenti spuma</i>	5.52.
<i>Anonis</i>	3.18.	<i>Argentum uiuus</i>	60.6.28.
<i>Anserinus adeps</i>	2.68.	<i>Arisarum</i>	2.160.
<i>Anthemis</i>	3.131.	<i>Aristolochia</i>	3.4.
<i>Anthyllis</i>	3.130.	<i>Armeniaca mala</i>	1.130.
<i>Antipathes</i>	5.86.	<i>Armenius lapis</i>	5.55.
<i>Antirrhinon</i>	4.117.	<i>Aron</i>	2.159.
<i>Antispoda</i>	5.41.	<i>Arrhenogonon</i>	3.120.
<i>Aparine</i>	3.86.	<i>Artemisia</i>	3.108.
<i>Aphaca</i>	2.142.	<i>Arundo</i>	1.96.
<i>Apiastrum</i>	3.99.	<i>Asarum</i>	1.9.
<i>Apios</i>	4.857.	<i>Asclepias</i>	3.88.
		<i>Ascyron</i>	

INDEX

<i>Ascyron</i>	3.147.	<i>Blatta pristinaria</i>	2.34.
<i>Asius lapis</i>	5.88.	<i>Bliton</i>	2.110.
<i>Aspalathus</i>	1.19.	<i>Botrys</i>	3.110.
<i>Asparagus</i>	2.118.	<i>Brassica</i>	2.113.
<i>Asplenon</i>	3.128.	<i>Brassica marina</i>	2.115.
<i>Aspidis ictus nota & cura-</i>		<i>Brassica sylvestris</i>	2.114.
<i>tio</i>	6.38.48.	<i>Britanica</i>	4.2.
<i>Aster Atticus</i>	4.105.	<i>Bromus</i>	4.123.
<i>Astragalus</i>	4.52.	<i>Bryon</i>	1.20.
<i>Athamanticum</i>	1.3.	<i>Buccina</i>	2.3.
<i>Athera</i>	2.84.	<i>Buglossum</i>	4.112.
<i>Atractylis</i>	3.89.	<i>Bulbus esculentus</i>	2.162.
<i>Atramentum librariū</i>	5.96.	<i>Bulbus uomitorius.</i>	2.163.
<i>Atramentum sutoriū</i>	5.64.	<i>Bunion</i>	2.109.4.111.
<i>Atriplex</i>	2.112.	<i>Buprestis</i>	2.53.6.3.
<i>Auellana nux</i>	1.141.	<i>Euphthalmos</i>	3.133.
<i>Auena</i>	2.86.	<i>Butyrum</i>	2.64.
<i>Auriculamuris</i>	2.176.	<i>Butiri fuligo</i>	2.64.
<i>Auripigmentum siue Ar-</i>		C <i>acalia</i>	4.108.
<i>nicon</i>	5.70.6.29.	<i>Cadma</i>	5.40.
B <i>Accæ Lauri</i>	1.89.	<i>Cacilia ictus, nota, curatio</i>	
<i>Baccharis</i>	3.42.		6.38.40.
<i>Balaustum</i>	1.126.	<i>Calamus odoratus</i>	1.17.
<i>Ballote</i>	3.98.	<i>Calamintha</i>	3.34.
<i>Balsammum</i>	1.18.	<i>Calcifraga</i>	4.161.
<i>Barbula hyrci</i>	2.137.	<i>Calx uua</i>	5.80.6.29.
<i>Basilisci ictus, nota, & cura-</i>		<i>Cancanum</i>	1.23.
<i>tio</i>	6.38.48.	<i>Cancri</i>	2.9.
<i>Bdellium</i>	1.68.	<i>Canis rabiosi nota</i>	6.35.
<i>Beta</i>	2.116.	<i>Canis rabiosi morsus curatio</i>	
<i>Betonica</i>	4.1.		6.36.
<i>Bitumen</i>	1.82.	aa 4	<i>Canis</i>

INDEX

<i>Cane demor. uict. ratio.</i>	6.37	<i>Ceruinum seuum.</i>	2.68
<i>Cannabis.</i>	3.141	<i>Cerussa.</i>	5.53.6.22
<i>Cantharides.</i>	2.52.6.1	<i>Cestron.</i>	4.2
<i>Capnos.</i>	4.95	<i>Chalcitis.</i>	5.65
<i>Capparis.</i>	2.166	<i>Chama.</i>	2.6
<i>Cardamomum.</i>	1.5	<i>Chamaacte.</i>	4.155
<i>Cardamina.</i>	2.121	<i>Chamacissos.</i>	4.110
<i>Carduus.</i>	3.14	<i>Chamaedaphne.</i>	4.132
<i>Carpasi succus.</i>	6.13	<i>Chamaedrys.</i>	3.94
<i>Cariota.</i>	1.124	<i>Chamaleo albus.</i>	3.8
<i>Carum.</i>	3.55	<i>Chamaleo niger.</i>	3.9
<i>Casens recens.</i>	2.63	<i>Chamaepeuce.</i>	4.111
<i>Casens equinus.</i>	2.63	<i>Chamaepitys.</i>	3.150
<i>Cassia.</i>	1.12	<i>Chamaesyce.</i>	4.151
<i>Castanea.</i>	1.121	<i>Chamalea.</i>	4.153
<i>Castorium.</i>	2.22	<i>Chelidonium maius.</i>	2.173
<i>Catanance.</i>	4.118	<i>Chelidonium minus.</i>	2.174
<i>Caucalis.</i>	2.133	<i>Chia terra.</i>	5.94
<i>Cedrus.</i>	1.88	<i>Chrysanthemon.</i>	4.48
<i>Celticum Nardum.</i>	1.7	<i>Chrysocolla.</i>	5.54
<i>Cēchri ict. not. rem.</i>	6.38.40	<i>Chrysocome.</i>	4.45
<i>Cētauriū magnū.</i>	3.6	<i>Chryfogonon.</i>	4.46
<i>Centaurium minus.</i>	3.7	<i>Cicada.</i>	2.43
<i>Cepa.</i>	2.144	<i>Cicer satiuum.</i>	2.96
<i>Cepæa.</i>	3.143	<i>Cicer Arietinum.</i>	2.96
<i>Cera.</i>	2.75	<i>Cicer syluestre.</i>	2.96
<i>Cerafia.</i>	1.128	<i>Cichorion.</i>	2.126
<i>Cerastia ictus, nota, curatio.</i>	6.	<i>Cici.</i>	4.145
	38.40	<i>Cicuta.</i>	4.67, 6.11
<i>Cerui genitale.</i>	2.36	<i>Cimices.</i>	2.32
<i>Ceruinum cornu.</i>	2.50	<i>Cimolia.</i>	5.94.
			Cypa

INDEX

<i>Cyparissias.</i>	4.146	<i>Cos Noxia.</i>	5.93
<i>Cinis sarmentitius.</i>	5.82	<i>Costus.</i>	1.15
<i>Cinnabaris.</i>	5.59	<i>Cotonea mala.</i>	1.130
<i>Cinnamomum.</i>	1.13	<i>Crateogonum.</i>	3.119
<i>Cionia.</i>	2.3	<i>Crithmum</i>	2.122
<i>Circæa.</i>	3.114	<i>Crocodilion.</i>	3.10
<i>Cirsium.</i>	4.104	<i>Crocomagma.</i>	1.25
<i>Cistus.</i>	1.108	<i>Crocum.</i>	1.25
<i>Citria mala.</i>	1.130	<i>Croton.</i>	4.145
<i>Clematis.</i>	4.6	<i>Cucurbita.</i>	2.127
<i>Clinopodium.</i>	3.91	<i>Cucumis sativus.</i>	2.128
<i>Clymenon.</i>	4.11	<i>Cucumis sylvestris.</i>	4.136
<i>Cnicus.</i>	4.168	<i>Cuminum sativum.</i>	3.57
<i>Coagulum.</i>	2.67	<i>Cuminum sylvestre.</i>	3.58
<i>Coccum Guidium.</i>	4.154	<i>Cunila.</i>	3.28
<i>Coccum insectorium.</i>	4.39	<i>Cupressus.</i>	1.85
<i>Cochlea.</i>	2.8	<i>Curmi.</i>	2.80
<i>Cæruleus.</i>	5.56	<i>Cyclaminus una.</i>	2.156
<i>Colchicon.</i>	4.72	<i>Cyclaminus altera.</i>	2.157
<i>Colocasfa.</i>	2.98	<i>Cydonomeli.</i>	5.18
<i>Colocynthis.</i>	4.158	<i>Cynia.</i>	4.170
<i>Colymbades oleæ.</i>	1.100	<i>Cynocrambe.</i>	4.170
<i>Conyza.</i>	3.116	<i>Cynoglosson.</i>	4.113
<i>Corallium.</i>	5.86	<i>Cynosorchis.</i>	3.121
<i>Coriandrum.</i>	3.60.6.9	<i>Cyparissias Tithym.</i>	4.146
<i>Coria ueramentaria.</i>	2.116	<i>Cyphi.</i>	1.24
<i>Coriarius frutex.</i>	1.123	<i>Cypirus.</i>	1.4
<i>Coris.</i>	3.149	<i>Cytinus.</i>	1.126
<i>Coronopus.</i>	2.123	<i>Cytisus.</i>	4.98
<i>Cornus.</i>	1.133	D <i>Amescena.</i>	1.136
<i>Corruda.</i>	2.118	<i>Damafonium.</i>	3.144

INDEX

<i>Daphnoides</i>	4.131.	<i>Eleoselinon</i>	3.62.
<i>Daucus</i>	3.67.	<i>Elichryson</i>	4.47.
<i>Delphinium</i>	3.68.	<i>Empetron</i>	4.161.
<i>Dēdroides Tithyma.</i>	4.146.	<i>Ephemeron</i>	4.73. 6.5.
<i>Deuteria</i>	5.5.	<i>Epimediion</i>	4.17.
<i>Dictamnū</i>	3.31.	<i>Epimelis</i>	1.132.
<i>Dictamnū Cretense</i>	3.31.	<i>Epipactis</i>	4.94.
<i>Diphryges</i>	5.69.	<i>Epirotica mala</i>	1.130.
<i>Dipsacum</i>	3.11.	<i>Equisetum</i>	4.38.
<i>Dipsadis morsus, notæ, curatio.</i>		<i>Eretria terra</i>	5.94.
6.38.40.		<i>Erica</i>	1.99.
<i>Dorycnion</i>	4.64. 6.6.	<i>Erinaceus</i>	2.1.
<i>Draba</i>	2.149.	<i>Erinei</i>	1.145.
<i>Draco marinus</i>	2.12.	<i>Erinus</i>	4.25.
<i>Draconis marini, iclus, reme-</i>		<i>Eruca</i>	2.134.
<i>dia</i>	6.40.	<i>Eruca olerum</i>	2.51.
<i>Dracunculus</i>	2.158.	<i>Eruca Pinorum</i>	6.53.
<i>Dryini iclus, notæ</i>	6.38.40.	<i>Eruum</i>	2.101.
<i>Dryopteris</i>	4.167.	<i>Eryngium</i>	3.21.
<i>Dulcis radix</i>	3.5.	<i>Erysimon</i>	2.150.
E <i>Benus</i>	1.110.	<i>Eupatorium</i>	4.33.
<i>Ebulum</i>	4.155.	<i>Euphorbium</i>	3.78.
<i>Ebur</i>	2.48.	F <i>aba</i>	2.97.
<i>Echinus</i>	2.1.	<i>Faba Aegyptia</i>	2.98.
<i>Echinus terrestris</i>	2.1.	<i>Fax</i>	5.79.
<i>Echium</i>	4.23.	<i>Fagus</i>	1.120.
<i>Elaphoboscon</i>	3.64.	<i>Farina crassior</i>	2.82.
<i>Elaterion</i>	4.136.	<i>Fel</i>	2.70.
<i>Elatine</i>	4.32.	<i>Ferrirubigo</i>	5.46.
<i>Electrum</i>	1.92.	<i>Ferula</i>	3.73.
<i>Elzomeli</i>	1.31.	<i>Festuca</i>	4.123.
		<i>Fibri</i>	

INDEX

<i>Fibrini testes</i>	2.22.	<i>Galion</i>	4.81.	
<i>Ficus</i>	1.144.	<i>Galiopsis</i>	4.80.	
<i>Ficus sylvestris</i>	1.144.	<i>Garum</i>	2.300.	
<i>Ficus Lixivium</i>	1.145.	<i>Genitale Cerui</i>	2.36.	
<i>Filicula</i>	4.166.	<i>Gentiana</i>	3.30.	
<i>Filix mas</i>	4.165.	<i>Geranion</i>	3.111.	
<i>Filix foemina</i>	4.165.	<i>Geodes Lapis</i>	5.93.	
<i>Fimum</i>	2.72.	<i>Gingiberis</i>	2.152.	
<i>Flos Aeris</i>	5.43.	<i>Gingidion</i>	2.131.	
<i>Flos salis</i>	5.77.	<i>Gith</i>	3.75.	
<i>Flos Punicæ.</i>	1.126.	<i>Gladiolus</i>	4.18.	
<i>Flos sylvestris Punicæ</i>	1.126.	<i>Glans</i>	1.120.	
<i>Fœniculum</i>	3.65.	<i>Glans Iouis</i>	1.121.	
<i>Fœniculum erraticum</i>	3.66.	<i>Glans Sardiana</i>	1.121.	
<i>Fœnum græcum</i>	2.94.	<i>Glans unguentaria</i>	4.141.	
<i>Fraxinus</i>	1.91.	<i>Glastum sativum</i>	2.177.	
<i>Fuligo è Myrrha, Resina, Sty-</i>		<i>Glastum sylvestre</i>	2.177.	
<i>race</i>	1.72.	<i>Glaucium</i>	3.82.	
<i>Fuligo liquida picis</i>	1.79.	<i>Glaux</i>	4.124.	
<i>Fuligo pictoria</i>	5.95.	<i>Gluten piscium</i>	3.84.	
<i>Fuligo resinae</i>	1.76.	<i>Glutinum</i>	3.83.	
<i>Fuligo Thuris</i>	1.72.	<i>Gnaphalium</i>	3.112.	
<i>Fonaria</i>	4.95.	<i>Gobius</i>	2.28.	
<i>Fungi</i>	4.71.	6.23.	<i>Gramen</i>	4.26.
G <i>Agates Lapis</i>	5.92.	<i>Gramen arundinaceum</i>	4.26.	
<i>Galaclites lapis</i>	5.93.	<i>Gramen Parnasi</i>	4.26.	
<i>Galbanum</i>	3.79.	<i>Grossi</i>	1.145.	
<i>Galerita</i>	2.46.	<i>Gypsum</i>	5.81. 6.24.	
<i>Galla</i>	1.122.	<i>Hematites</i>	5. 90.	
<i>Gallina</i>	2.41.	<i>Hemorrhoi, nota,</i>	6.38. 40.	
<i>Gallina cerebellum</i>	2.41.	<i>Halica</i>	2.88.	
			<i>Hali</i>	

INDEX

<i>Halicacabū Solanū</i>	4.61.	<i>Hirundines</i>	2.47.
<i>Halimus</i>	1.102.	<i>Hirudo</i>	6.32.
<i>Harundo</i>	1.96.	<i>Hordeum</i>	2.78.
<i>Harundo Cypria</i>	1.96.	<i>Horminum</i>	3.123.
<i>Harundo uallatoria</i>	1.96.	<i>Hyacinthus</i>	4.53.
<i>Hastula regia</i>	2.161.	<i>Hydromeli</i>	5.8.
<i>Hedera</i>	2.172.	<i>Hydromelon</i>	5.19.
<i>Helenium 1.</i>	1.26.	<i>Hydropiper</i>	2.153.
<i>Helenium alterum</i>	1.26.	<i>Hyoscyamus</i>	4.59. 6.15.
<i>Helioscopus</i>	4.146.	<i>Hypecoon</i>	4.58.
<i>Heliotropiū magnum</i>	4.171.	<i>Hypericum</i>	3.146.
<i>Heliotropium parū</i>	4.171.	<i>Hypocistis</i>	1.108.
<i>Helleborum album</i>	4.133.	<i>Hyssopum</i>	3.26.
<i>Helleborum nigrū</i>	4.134.	I <i>Aspis</i>	5.93.
<i>Helxine</i>	4.31. 74.	<i>Iberis</i>	7.147.
<i>Hemerocallis</i>	3.117.	<i>Idaea radix</i>	4.36.
<i>Hemionitis</i>	3.129.	<i>Ilex</i>	1.120.
<i>Herba Sabina</i>	1.87.	<i>Indicum</i>	5.57.
<i>Hieracium magnum</i>	3.61.	<i>Inguinalis</i>	4.105.
<i>Hieracium paruum</i>	3.61.	<i>Intybus</i>	2.125.
<i>Hippace</i>	2.63.	<i>Iris</i>	2.150.
<i>Hippocampus</i>	2.2.	<i>Iris</i>	1.1.
<i>Hippoglosson</i>	4.116.	<i>Isopyrum</i>	4.106.
<i>Hippolapathon</i>	2.107.	<i>Judaicus Lapis</i>	5.93.
<i>Hippophæes</i>	4.143.	<i>Juncus</i>	4.42.
<i>Hippophæston</i>	4.144.	<i>Juncus odoratus</i>	1.16.
<i>Hippopotami testes</i>	3.21.	<i>Juniperus</i>	1.86.
<i>Hippofelimon</i>	3.62.	<i>Jus piscium</i>	2.31.
<i>Hirci barbula</i>	3.137.	<i>Ixia</i>	3.8. 6.21.
<i>Hircinum seuum</i>	2.68.	L <i>Abrū Veneris</i>	3.11.
<i>Hirculus</i>	1.7.	<i>Labrusca</i>	5.1.
			Lac

INDEX

<i>Lac</i>	2.62.	<i>Lepus marinus</i>	2.17.6.30.
<i>Lac coagulatum</i>	6.26.	<i>Lepus terrestris</i>	2.17.
<i>Lac humanum</i>	2.62.	<i>Leucacantha</i>	3.19.
<i>Lacerta</i>	2.56.	<i>Leucanthemon</i>	3.131.
<i>Lactuca sativa</i>	2.129.	<i>Leucas</i>	3.95.
<i>Lactuca sylvestris</i>	2.130.	<i>Leucoion</i>	3.18.
<i>Ladanum</i>	1.109.	<i>Lichen</i>	4.43.
<i>Lagopus</i>	4.15.	<i>Lignorum marcor</i>	1.95.
<i>Lampisana</i>	2.108.	<i>Ligusticum</i>	3.49.
<i>Lana</i>	2.65.	<i>Ligustrum</i>	1.106.
<i>Lana cremata</i>	2.65.	<i>Lilium</i>	3.97.
<i>Lanaria herba</i>	2.155.	<i>Lilium sylvestre</i>	3.117.
<i>Lappa</i>	4.122.	<i>Limonium</i>	4.14.
<i>Lapathum</i>	2.107.	<i>Lingua bubula</i>	4.112.
<i>Lasfer</i>	3.76.	<i>Linozostis</i>	4.169.
<i>Laserpitium</i>	3.76.	<i>Linum</i>	2.95.
<i>Lathyris</i>	4.148.	<i>Lithocola</i>	5.93.
<i>Lauer</i>	2.120.	<i>Lithospermon</i>	3.135.
<i>Laurus</i>	1.89.	<i>Locusta</i>	2.44.
<i>Laurus Alexadrina</i>	4.130.	<i>Lolium</i>	2.92.
<i>Lauri bacca</i>	1.89.	<i>Lonchitis</i>	3.138.
<i>Lemnia terra</i>	5.63.	<i>Lora</i>	5.5.
<i>Lens</i>	2.99.	<i>Lotus arbor</i>	1.133.
<i>Lens palustris</i>	4.76.	<i>Lotus Aegyptia</i>	4.99.
<i>Lentiscus</i>	1.74.	<i>Lotus sylvestris</i>	4.97.
<i>Lentiscina resina</i>	1.76.	<i>Lotus urbana</i>	4.96.
<i>Leontopetalon</i>	3.92.	<i>Lupinus sativus</i>	2.102.
<i>Leonum pinguis</i>	2.68.	<i>Lupinus sylvestris</i>	2.102.
<i>Leontopodium</i>	4.115.	<i>Lychnis coronaria</i>	3.96.
<i>Lepidium</i>	2.167.	<i>Lychnis sylvestris</i>	3.96.
<i>Leptocarya</i>	1.141.	<i>Lycium</i>	1.113.
			Lycy

INDEX

<i>Lycopsis</i>	4.22.	<i>Medulla</i>	2.69.
<i>Lygos</i>	4.115.	<i>Mel Ponticum</i>	2.74.
<i>Lyncis urina</i>	2.73.	<i>Mel</i>	2.74.
<i>Lysimachia</i>	4.3.	<i>Mel Saccharum</i>	2.74.
M <i>Acera</i>	1.93.	<i>Mel Sardoum</i>	2.74.
<i>Mena</i>	2.37.	<i>Mel Heraclion</i>	6.74.
<i>Magnes</i>	5.93.	<i>Melampsithium</i>	5.5.
<i>Malabathrum</i>	1.11.	<i>Melanteria</i>	5.67.
<i>Malicorium</i>	1.126.	<i>Melanthium</i>	3.75.
<i>Malua</i>	2.111.	<i>Melia terra</i>	5.94.
<i>Malum</i>	1.130.	<i>Melilotos</i>	3.39.
<i>Malum Armeniacū</i>	1.130.	<i>Melimela</i>	3.130.
<i>Malum Cotoneum</i>	1.130.	<i>Melissophyllon</i>	3.99.
<i>Malum dulce</i>	1.130.	<i>Melutites Lapis</i>	5.93.
<i>Malum Epiroticum</i>	1.130.	<i>Melomeli</i>	5.18.
<i>Malum Medicum</i>	1.130.	<i>Memphites</i>	5.93.
<i>Malum orbiculatum</i>	1.130.	<i>Mentha</i>	3.36.
<i>Malum Persicum</i>	1.130.	<i>Mentastrum</i>	3.36.
<i>Malum praeox</i>	1.130.	<i>Meon</i>	1.3.
<i>Malum Punicum</i>	1.126.	<i>Mercurialis</i>	4.169.
<i>Malum sylvestre</i>	1.130.	<i>Mespilus</i>	1.132.
<i>Mandragora</i>	4.65. 6.16.	<i>Milium</i>	2.89.
<i>Manna Thuris</i>	1.71.	<i>Millefolium</i>	4.100.
<i>Marcorignorum</i>	1.95.	<i>Millepeda</i>	2.33.
<i>Maron</i>	3.40.	<i>Misy</i>	5.66.
<i>Marrubium</i>	3.100.	<i>Mituli</i>	2.4.
<i>Marrubium nigrum</i>	3.98.	<i>Moly</i>	3.45.
<i>Mastiche</i>	1.74.	<i>Molybdana</i>	3.50.
<i>Meconium</i>	6.17.	<i>Molybdoides lapis</i>	5.48.
<i>Medica mala</i>	1.130.	<i>Morochthus</i>	5.93.
<i>Medion</i>	4.16.	<i>Morus</i>	1.142.

Miel

INDEX

<i>Mullus</i>	2.20.	<i>Nepeta</i>	3.34.
<i>Mulsium</i>	5.7.	<i>Nitrus</i>	5.78.
<i>Muralis herba</i>	4.74.	<i>Nitri spuma</i>	5.78.
<i>Muria</i>	5.76.	<i>Nux Auellana</i>	1.141.
<i>Mures</i>	2.61.	<i>Nux iuglans</i>	1.140.
<i>Muris Auricula</i>	2.176.	<i>Nux Pineæ</i>	1.73.
<i>Mus Araneus</i>	2.60.	<i>Nymphaea</i>	3.126.
<i>Muris Aranei ictus, nota, cura ratio</i>	6.38.40.	O Chra	5.58.
<i>Muscus</i>	1.20.	<i>Ocimsastrum</i>	4.14.
<i>Muscus marinus</i>	4.84.	<i>Oenanthe</i>	3.115. 5.3.
<i>Mustela</i>	2.23.	<i>Oesypum</i>	2.66.
<i>Myagron</i>	4.102.	<i>Olea</i>	1.117.
<i>Myosotis</i>	2.176.	<i>Olea sylvestris</i>	1.117.
<i>Myrica</i>	1.98.	<i>Oleaster</i>	1.117.
<i>Myrrha</i>	1.66.	<i>Olea Aethiopicæ</i>	1.117.
<i>Myrrha Bæotica</i>	1.66.	<i>Olei uires</i>	1.27.
<i>Myrrhis</i>	4.101.	<i>Oleum Amygdalinũ</i>	1.33.
<i>Myrtidanum</i>	1.127.	<i>Oleum Balaninum</i>	1.34.
<i>Myrtus sativa</i>	1.127.	<i>Oleum candidum</i>	1.28.
<i>Myrtus sylvestris</i>	4.129.	<i>Oleum Carynum</i>	1.34.
N <i>Aphtha</i>	1.84.	<i>Oleum Cicinum</i>	1.32.
<i>Napus</i>	2.104.	<i>Oleum Gnicinum</i>	1.35.
<i>Narcaphthon</i>	1.22.	<i>Oleum commune</i>	1.27.
<i>Narcissus</i>	4.142.	<i>Oleum è Gnidio grano</i>	1.35.
<i>Nardi genera</i>	1.6.	<i>Oleũ Hyoscyaminum</i>	1.35.
<i>Nardum Celticum</i>	1.7.	<i>Oleum Laurinum</i>	1.37.
<i>Nardum montanum</i>	1.8.	<i>Oleum Lentiscinum</i>	1.38.
<i>Nardinum unguentum</i>	1.63.	<i>Oleum Mastichinum</i>	1.39.
<i>Nasturtium</i>	2.147.	<i>Oleum Melanthinum</i>	1.35.
<i>Natricis ictus</i>	6.38.40.	<i>Oleum Myrteum</i>	1.36.
		<i>Oleũ Olivæ sylvestris</i>	1.18.
		<i>Oleum</i>	

INDEX

<i>Oleum Omphacinum</i>	1. 27.	<i>Paliurus</i>	1. 103.
<i>Oleum Picinum</i>	1. 78.	<i>Palma</i>	1. 124.
<i>Oleum Raphaninum</i>	1. 35.	<i>Palma Elate</i>	1. 125.
<i>Oleum Sesaminum</i>	1. 34.	<i>Palma Thebaica</i>	1. 124.
<i>Oleum Sicyonium</i>	1. 29.	<i>Panaces Asclepy</i>	3. 47.
<i>Oleum Sinapinum</i>	1. 35.	<i>Panaces Chironium</i>	3. 48.
<i>Omphacinum</i>	1. 27.	<i>Panaces Heraclium</i>	3. 46.
<i>Omphacium.</i>	5. 4.	<i>Pancration</i>	2. 165.
<i>Omphacomelites</i>	5. 20.	<i>Panicum</i>	2. 90.
<i>Onagra</i>	4. 103.	<i>Papauer corniculatum</i>	4.
<i>Ononis</i>	3. 18.	56. 6. 18.	
<i>Onosma</i>	3. 125.	<i>Papauer erraticum</i>	4. 54.
<i>Onyx</i>	2. 7. 5. 93.	<i>Papauer sativum</i>	4. 55.
<i>Ophioscorodon</i>	2. 145.	<i>Papauer spumeum</i>	4. 57.
<i>Ophites</i>	5. 93.	<i>Papyrus</i>	1. 97.
<i>Opium</i>	4. 55.	<i>Pardorum pinguia</i>	2. 68.
<i>Opobalsamum</i>	1. 18.	<i>Paronychia</i>	4. 44.
<i>Opopanax</i>	3. 46.	<i>Parthenium</i>	3. 132.
<i>Orbiculata mala</i>	1. 130.	<i>Pastinaca herba</i>	3. 50.
<i>Oreoselinon</i>	3. 62.	<i>Pastinaca marina</i>	2. 18.
<i>Origanon</i>	3. 28.	<i>Pastinaca marina</i>	6. 38.
<i>Origanum sylvestre</i>	3. 28.	<i>Peplis</i>	4. 150.
<i>Ornithogalum</i>	2. 138.	<i>Peplos</i>	4. 149.
<i>Orobanche</i>	2. 136.	<i>Pepo</i>	2. 128.
<i>Oriza</i>	2. 87.	<i>Periclymenon</i>	4. 12.
<i>Ostracites</i>	5. 93.	<i>Persea</i>	1. 146.
<i>Osyris</i>	4. 126.	<i>Persea mala</i>	1. 130.
<i>Othonna</i>	2. 175.	<i>Personata</i>	4. 92.
<i>Quorum natura</i>	2. 42.	<i>Petasites</i>	4. 93.
P <i>Quillum seuum</i>	2. 68.	<i>Petroselinon</i>	3. 62.
<i>Sconia</i>	3. 134.	<i>Peucedanon</i>	3. 74.

Pha

Phalangium	3.103	Polygala	4.125
Phalangy ictus, nota, curatio		Polygonatum	4.5
6.38.40		Polygonon	4.4
Phalaris	3.136	Polypodion	4.166
Phasioli	2.100	Pompholyx	5.41
Phoenix	4.35	Populus alba	1.92
Phrygius	5.87	Populus nigra	1.92
Phu	1.10	Porrum capitatum	2.143
Phycus marinus	4.85	Portulaca	2.117
Phyllon	3.120	Potamogeton	4.86
Phyteuma	4.114	Poterion	3.15
Picea	1.73	Propolis	2.76
Pingua	1.60	Prunus, pruna	1.136
Pinorum Eruc.	6.53	Pseudobunon	4.109
Pinus	1.2	Psoricon	5.65
Piper	2.151	Psyllion	4.60.6.10
Pissasphaltos	1.83	Ptarmica	2.154
Pistacia	1.139.	Pulegium.	3.30
Pitydes	1.73	Pumex	5.74
Pityusa	4.147	Purpura	2.3
Pix liquida	1.78	Picnocomon	4.156
Pix sicca	1.80	Pyrethrum	3.69
Plantago	2.119	Pyrites	5.89
Platyphyllos	4.146	Pyrorum genera	1.131
Plumbago	5.50	Q	
Plumbum elotum	5.47	Quercus	1.120
Plumbum ustum	5.48	Quinquefoliū	4.34
Pnigitis terra	5.94	R	
Polemonia	4.7	Radix	2.105
Polion	3.105	Rana	2.24
Policnemon	3.90	Rana palustris	6.31
		Ranunculum	2.168
		bb	Rapum

INDEX

<i>Rapum</i>	2.103	<i>Salamendra</i>	2.54.6.4
<i>Recrementum Argenti</i>	5.51	<i>Salix</i>	1.116.
<i>Resina uaria</i>	1.76	<i>Salvia</i>	3.32
<i>Rha ponticu</i>	3.2	<i>Sambucus</i>	4.155
<i>Rhamnus</i>	1.101	<i>Samia terra</i>	5.94
<i>Raphanus</i>	2.105	<i>Samius lapis</i>	5.94
<i>Rhodia radix</i>	4.37	<i>Sampsuchum</i>	3.38
<i>Rhododendron</i>	4.70	<i>Sandaracha</i>	5.61.6.29
<i>Rhus</i>	1.123	<i>Sanguinaria</i>	4.4
<i>Ricinus</i>	4.145	<i>Sanguinaria foemina</i>	4.4
<i>Rosa</i>	1.111	<i>Sanguis</i>	2.61
<i>Rosci pastilli</i>	1.112	<i>Sanguis Tauri</i>	6.61
<i>Rosmarinus</i>	3.70	<i>Sapphirus</i>	5.92
<i>Rosmarinum</i>	3.71	<i>Sarcocolla</i>	3.81
<i>Rubeta</i>	6.31	<i>Sardiana glandes</i>	1.121
<i>Rubia</i>	3.137	<i>Sardonia</i>	6.14
<i>Rubigo ferri</i>	3.46	<i>Sarmentitius cinis</i>	5.82
<i>Rubrica fabrilis</i>	5.62	<i>Satureia</i>	3.36
<i>Rubrica Sinopica</i>	5.61	<i>Satyrion</i>	3.122
<i>Rubus</i>	4.29	<i>Satyrion Erythronion</i>	3.122
<i>Rubus canis</i>	1.105	<i>Scammonia</i>	4.152
<i>Rubus Idaeus</i>	4.30	<i>Scandix</i>	2.132
<i>Rumex</i>	2.107	<i>Schistum lac</i>	2.62
<i>Ruscum</i>	4.129	<i>Schistos lapis</i>	2.91
<i>Ruta</i>	3.43	<i>Scilla</i>	2.164
<i>Ruta Syluestris</i>	3.44	<i>Scolopendra</i>	2.13
S <i>Acra herba</i>	4.51	<i>Scolopendra ietus, nota, cura-</i>	
<i>Sagapenum</i>	3.77	<i>tio</i>	6.38.40
<i>Sal</i>	5.75	<i>Scordion</i>	3.106
<i>Salis flos</i>	5.77	<i>Scorodoprasum</i>	2.145
<i>Salis spuma</i>	5.75	<i>Scoria ferri</i>	5.46
		<i>Scoria</i>	

INDEX

<i>Scoria plumbi</i>	5.48	<i>Silurus</i>	2.25.
<i>Scorpioides</i>	4.171	<i>Silybum</i>	4.140
<i>Scorpius marinus</i>	2.11	<i>Sinapi</i>	2.146
<i>Scorpius</i>	2.10	<i>Sion</i>	2.120
<i>Scorpij ictus, notæ, curatio</i>	6.	<i>Sifer</i>	2.106
38.40		<i>Sifon</i>	3.53.
<i>Securidaca</i>	3.124	<i>Sisymbrium utrunque</i>	2.121
<i>Sedum magnum</i>	4.77	<i>Smarides pisces</i>	2.26
<i>Selenites lapis</i>	5.93	<i>Smilax hortensis</i>	2.140
<i>Selinusia terra</i>	5.94	<i>Smilax arbor</i>	4.68.6.
<i>Semperivium maius</i>	4.77	12.68	
<i>Semperivium minus</i>	4.77	<i>Smilax aspera</i>	4.127
<i>Senecia anguivum</i>	2.16	<i>Smilax levis</i>	4.128
<i>Senecio</i>	4.82	<i>Smyris lapis</i>	5.93
<i>Sepia</i>	2.19	<i>Smyrnion</i>	3.63
<i>Seps</i>	2.57	<i>Solanum hortense</i>	4.61
<i>Seris</i>	2.125	<i>Solanum manicum</i>	4.63
<i>Serpillum</i>	3.37	<i>Solanum somniferum</i>	4.62
<i>Sertula campana</i>	3.39	<i>Sonchus</i>	2.124
<i>Serum Lactis</i>	2.62	<i>Sorba</i>	1.135
<i>Sesama</i>	2.91	<i>Sory</i>	5.68
<i>Sesamoides</i>	4.135	<i>Sparganion</i>	4.19
<i>Seseli</i>	3.51	<i>Spartion</i>	4.139
<i>Seseli Aethiopicum</i>	3.51	<i>Spondylion</i>	3.72
<i>Seseli Creticum</i>	3.52	<i>Spina acuta</i>	1.104
<i>Seseli Peloponnense</i>	3.51	<i>Spina alba</i>	3.12
<i>Sicyonium oleum</i>	1.29	<i>Spina Arabica</i>	2.13
<i>Sideritis</i>	4.27	<i>Spongia</i>	5.85
<i>Sidium</i>	1.126	<i>Spongiarum lapides</i>	5.93
<i>Siligo</i>	2.83	<i>Spuma Argenti</i>	5.52.6.72
<i>Siliquæ</i>	1.129	<i>Spuma Nuri</i>	5.78
		<i>Spuma Salis</i>	5.75
		bb 2	<i>Squam</i>

INDEX

<i>Squammaris</i>	5.44	<i>Testis</i>	5.94
<i>Squamma ex acie decussa</i>	5.44	<i>Testiculus canis</i>	3.121
<i>Stachys</i>	3.101	<i>Teucrion. Teucriis</i>	3.93
<i>Stacte</i>	1.61	<i>Thalassomeli</i>	5.10
<i>Staphis agria</i>	4.137	<i>Thalictron</i>	4.83
<i>Stibium</i>	5.49	<i>Thapsia</i>	4.138
<i>Stimmi</i>	5.49	<i>Thlaspi</i>	2.148
<i>Stæbe</i>	4.10	<i>Thracias lapis</i>	5.93
<i>Stæchas</i>	3.27	<i>Thunnus</i>	2.29
<i>Stomoma</i>	5.44	<i>Thus</i>	1.67
<i>Stratiotes</i>	4.87	<i>Thuris cortex</i>	1.70
<i>Stratiotes Millefoliū</i>	4.88	<i>Thuris fuligo</i>	1.72
<i>Strigmenta balnearum</i>	1.30	<i>Thuris manna</i>	1.71
<i>Strigmenta gymnasiōrū</i>	1.30	<i>Thyites Lapis</i>	5.93
<i>Strigmenta palæstrica</i>	1.30	<i>Thymalea</i>	4.154
<i>Strobili</i>	1.73	<i>Thymoxalme</i>	5.14
<i>Struthion</i>	2.155	<i>Thymus</i>	3.35
<i>Styrax</i>	1.67	<i>Tilia</i>	1.108
<i>Suillus adeps</i>	2.68.	<i>Tithymali</i>	4.146
<i>Suillus Pulmo</i>	2.35	<i>Torpedo piscis</i>	2.14
<i>Sulphur</i>	5.73	<i>Toxicon</i>	6.20
<i>Sycomorus</i>	1.43	<i>Tragacantha</i>	3.20
<i>Symphiton</i>	4.8.	<i>Tragium</i>	4.40
T <i>Amarix</i>	1.98	<i>Tragoriganum</i>	3.29
<i>Taxus</i>	4.68.6.12	<i>Tragos</i>	2.85
<i>Taurorum pingua</i>	2.68	<i>Tribulus</i>	4.13
<i>Telephion</i>	2.178	<i>Trichomanes</i>	4.121
<i>Tellina</i>	2.5	<i>Triphyllon</i>	3.104
<i>Terebinthus</i>	1.75	<i>Tripolion</i>	4.119
<i>Terra</i>	5.94	<i>Trissago</i>	3.94
<i>Terra fornacum</i>	5.94	<i>Triticum</i>	2.77
		<i>Tuber</i>	

INDEX

<i>Tuber</i>	2.139	<i>Vinum Cydonites</i>	5.18
<i>Tussilago</i>	3.107	<i>Vinum Daucites</i>	5.39
<i>Typha</i>	5.113	<i>Vinum Diclamnites</i>	5.36
V <i>Eneata</i>	6.34	<i>Vinum ex Fœniculo</i>	5.39
<i>Venerisumbilicus</i>	4.	<i>Vinum e Florè Salis</i>	5.39
78.		<i>Vinum Heleborites</i>	5.39
<i>Veratrum album</i>	4.133	<i>Vinum Hyssopites</i>	5.35
<i>Veratrum nigrum</i>	4.134	<i>Vinum ex Iride</i>	5.38
<i>Verbascum</i>	4.89	<i>Vinum Juniperinum</i>	5.32
<i>Verbenaca</i>	4.50	<i>Vinum Lentissinum</i>	3.27
<i>Vermes terreni</i>	2.59	<i>Vinum Mandragorites</i>	5.39
<i>Vesparum iclus curatio</i>	6.40	<i>Vinum Marathrites</i>	5.39
<i>Vini natura</i>	5.5	<i>Vinum marinum</i>	5.17
<i>Vinum Absinthites</i>	3.23.	<i>Vinum e Marrubio</i>	5.36
5.34		<i>Vinum Melites</i>	5.18
<i>Vinum Acorites</i>	5.39	<i>Vinum Melitites</i>	5.6
<i>Vinum Adynamon</i>	5.5	<i>Vinum Melomeli</i>	5.18
<i>Vinum Album</i>	5.5	<i>Vinum e Myrrha</i>	5.38
<i>Vinum Anethinum</i>	5.39	<i>Vinum Myrsinites</i>	5.26
<i>Vinum Apjtes</i>	5.21	<i>Vinum Myrtites</i>	5.25.
<i>Vinum Aromatites</i>	5.37	<i>Vinum e Nardo sylvestri</i>	5.
<i>Vinum Asarites</i>	5.38	38.	
<i>Vinum e Betonica</i>	5.36	<i>Vinum Neclarites</i>	5.38
<i>Vinum Bunites</i>	5.36	<i>Vinum Oenanthinum</i>	5.22
<i>Vinum Calaminthites</i>	5.36	<i>Vinum Omphacites</i>	5.5
<i>Vinum Catorchites</i>	5.29	<i>Vinum Origanites</i>	5.36.
<i>Vinum Cedrinum</i>	5.32	<i>Vinum Palmeum</i>	5.28
<i>Vinum Cedrites</i>	5.32	<i>Vinum Panacites</i>	5.39
<i>Vinum Cestrites</i>	5.36	<i>Vinum Phthorium</i>	5.39
<i>Vinum Chamædrytes</i>	5.36	<i>Vinum Picatum</i>	5.33
<i>Vinum e Chamalea</i>	5.39	<i>Vinum Pineum</i>	5.32

INDEX

<i>Vinum è Pipere</i>	5.38	<i>Vlmus</i>	1.94
<i>Vinum resinatum</i>	5.30	<i>Vmbilicus Veneris</i>	4.78
<i>Vinum Rhodites</i>	5.24	<i>Vnguentorum ratio</i>	1.40
<i>Vinum Rhœtes</i>	5.23	<i>Vng. Abrotoninum</i>	1.48
<i>Vinum Saluiatum</i>	5.39	<i>Vng. Amariçimum</i>	1.56
<i>Vinum è Satureia</i>	5.36	<i>Vng. Anethinum</i>	1.49
<i>Vinum Scammonites</i>	5.39	<i>Vng. Cinnamoninum</i>	1.62
<i>Vinum Scillinum</i>	5.16	<i>Vng. Crocinum</i>	1.52
<i>Vinum Stachadites</i>	5.36	<i>Vng. Cyprinum</i>	1.53.106
<i>Vinum Strobilites</i>	5.31	<i>Vng. Elatinum</i>	1.42
<i>Vinum è Sycomoris</i>	5.29	<i>Vng. Gleucinum</i>	1.55
<i>Vinum è Syriaca Nardo, Cel-</i>		<i>Vng. Hedycroon</i>	1.58
<i>tica, Malabathro</i>	5.38	<i>Vng. Irinum</i>	1.54
<i>Vinum Terebinthinum</i>	5.	<i>Vng. Malabathrinum</i>	1.64
27		<i>Vng. Megalinum</i>	1.57
<i>Vinum Thymites</i>	5.36	<i>Vng. Melinum</i>	1.43
<i>Vinum è Thymelœa</i>	5.39	<i>Vng. Mendesium</i>	1.60
<i>Vinum Tragoriganites</i>	5.36	<i>Vng. Metopium</i>	1.59
<i>Viola alba</i>	3.18	<i>Vng. Narcissinum</i>	1.51
<i>Viola purpurea</i>	4. 107	<i>Vng. Nardinum</i>	1.63
<i>Viperæ ictus, notæ, curatio</i>	6.	<i>Vng. Ocimuminum</i>	1.47
38.40		<i>Vng. Oenanthinum</i>	1.44
<i>Viperinæ carnes</i>	2.15	<i>Vng. Rosaceum</i>	1.41
<i>Virulentorum ictuum curatio</i>		<i>Vng. Sampsuchinum</i>	1.48
6.39		<i>Vng. Susinum</i>	1.50
<i>Viscum</i>	3.85	<i>Vng. Telinum</i>	1.45
<i>Vitex</i>	1.115	<i>Vnguis odoratus</i>	2.7
<i>Vitis alba</i>	4.163	<i>Vrina</i>	2.73
<i>Vitis nigra</i>	4.164	<i>Vrsinus adeps</i>	2.68
<i>Vitis Hylæstris</i>	4.162	<i>Vrtica</i>	4.79
<i>Vitis uinifera</i>	5.1.	<i>Vua</i>	5.2
		<i>Vua</i>	

INDEX

<i>Vna passa</i>	5.2	Z <i>Ea, seu semem</i>	2.81
<i>Vulpinus pulmo</i>	2.35	Z <i>Zopissa</i>	1.81
X <i>Anthion</i>	4.122	<i>Zytum</i>	2.79
<i>Xiris</i>	4.20		

FINIS.

bb 4

<i>Rerum que in scolijs</i>	<i>agni facultas</i>	110
<i>continentur, sinigno-</i>	<i>Auga quid, & quæ falso</i>	
<i>rum, Elenchus.</i>	<i>eius nomen usurpent</i>	471
	<i>Alabastritis discerniculū</i>	719
A Brotani, & Absinthij	<i>Alcea discerniculum</i>	463
facultates diuersæ pag.	<i>Alcibiadi facultas</i>	494
349	<i>Alcyonij discerniculum</i>	709
<i>Absinthij discerniculū</i>	<i>Alisma noticiæ uarietas, eiusq;</i>	
348	<i>cū plātāg. aquat. diu.</i>	466
<i>Acaciæ discerniculum</i>	<i>Aloe facultas</i>	345
109	<i>Alfines facultas</i>	550
<i>Acanthi discerniculum</i>	<i>Alibææ facultas</i>	463
339	<i>Aluminis discerniculū</i>	699
<i>Acanthi, à carduo Benedicto</i>	<i>Alyssi dubia noticiæ</i>	414
<i>differentia</i>	<i>Amaraci discerniculum</i>	366
337	<i>Ambrosiæ natales</i>	434
<i>Achillea, à Stratiote</i>	<i>Ambrosiæ Os. Polemo.</i>	434
	<i>Ammi ignotum</i>	386
<i>Millefolio diuersa</i>	<i>Ammoniaci delectus</i>	410
502	<i>Amomi à Rosa D. Mariæ di-</i>	
<i>Acinos, ab Ocymo Caryophyl</i>	<i>uersitas</i>	24
<i>lato diuersus</i>	<i>Ampeloprasi natales</i>	281
369	<i>Amphisbenæ uenē cura.</i>	730
<i>Acorus, à Galanga differt</i>	<i>Amurcæ facultas</i>	114
9	<i>Amygdalarū ama. facu.</i>	133
<i>Acorus, in lituania nascitur</i>	<i>Amyti discerni. & fac.</i>	212
9	<i>Anagallis ab Auricula mu-</i>	
<i>Acorus, quid hodie</i>	<i>ris diuersa</i>	309
9	<i>Anagyris pictura, & facul-</i>	
<i>Aconiti discerniculum</i>	<i>tas</i>	465
541	<i>Anchusarum discer.</i>	493
<i>Aconitum. 3. ab herba Paris</i>		
<i>diuersum</i>		
541		
<i>Adipis omnis discerniculum</i>		
197		
<i>Adianti discerniculum</i>		
585		
<i>Aegilops, ab Avena differt</i>		
586		
<i>Aethiopsis, ignota</i>		
90		
<i>Agallochi natales</i>		
31		
<i>Agarici natales</i>		
319		
<i>Agerati natales</i>		
519		

INDEX

<i>Androsaces ignota</i>	450	<i>Aqua è floribus Myrti</i>	123
<i>Androsamidiscerniculū</i>	469	<i>Aqua è limonibus</i>	128
<i>Anemone, Papauer sylvestre,</i>		<i>Aqua è folijs Arbuti</i>	132
<i>diuersa</i>	307	<i>Aqua è stercore humano</i>	103
<i>Anethi facultas</i>	383	<i>Arabici lapidis nota</i>	717
<i>Anguim senectus, quid</i>	155	<i>Araneorum genera.</i>	180
<i>Anonis, Resta bouis idē</i>	340	<i>Arbuti discerniculum</i>	132
<i>Anomidis uires</i>	340	<i>Arctij facultas</i>	565
<i>Anthemidis discerniculū, &</i>		<i>Arctij discerniculum</i>	565
<i>facultas</i>	454	<i>Argemone, ab Agrimonia</i>	
<i>Anthyllidis dubia notio</i>	452	<i>diuersa.</i>	307
<i>Antidotus Theriacalis Mat-</i>		<i>Argenti recrementi discerni-</i>	
<i>thioli</i>	733	<i>culum</i>	682
<i>Anthipathis Coral. not.</i>	712	<i>Argenti spumæ discer.</i>	684
<i>Antirrhini natales, & fa-</i>		<i>Argenti uiui discerniculū</i>	692
<i>cultas</i>	581	<i>Arisari natales</i>	297
<i>Aparines facultas</i>	414	<i>Aristolochiæ longæ & rotun-</i>	
<i>Aphaces discerniculum</i>	142	<i>dæ natales</i>	326
<i>Apiastri facultas</i>	425	<i>Aristolochia Clematidis non</i>	
<i>Apiosubi nascatur</i>	622	<i>comperta notio.</i>	325
<i>Apij discerniculum</i>	390	<i>Armenij lap. nota</i>	687
<i>Apocynon ignota</i>	543	<i>Ari mixtura</i>	297
<i>Aqua quintessentialis Mat-</i>		<i>Arrhenogonon, Theligonon,</i>	
<i>thioli</i>	732	<i>Phyllon, Mercurialis, idem</i>	
<i>Aqua ex Aro</i>	297	444	
<i>Aqua è Gentiana</i>	321	<i>Artemisiarum discerniculum</i>	
<i>Aqua è floribus Myrti</i>	123	433	
<i>Aqua Flammolæ Ital</i>	480	<i>Asari discerniculum</i>	18
<i>Aqua è floribus Săbuci</i>	618	<i>Asclepiadis ab Hedera terre-</i>	
<i>Aqua è flore Dictamni Italici</i>		<i>stri, & Vincetoxico discer-</i>	
357		<i>niculum</i>	425
		<i>Ascy</i>	

INDEX

<i>Ascyri discerniculum</i>	469	<i>lum</i>	82
<i>Asy lap. notæ</i>	713	<i>Blattarū discerniculum</i>	166
<i>Aspalathi à Rhodio ligno di-</i>		<i>Bliti discerniculum</i>	243
<i>uersitas</i>	29	<i>Botrys discerniculum</i>	435
<i>Asparagorum facultas</i>	255	<i>Brassicæ discerniculum & fa-</i>	
<i>Aspleni discerniculum</i>	451	<i>cultas</i>	248
<i>Aspidis ueneni animaduersio</i>		<i>Britanicæ à Bistorta discernicu-</i>	
<i>Asteris discerniculum</i>	574	<i>lum</i>	474
<i>Astragali discerniculū</i>	521	<i>Buglossi discerniculum</i>	579
<i>Astrictio in Dioscoride, pro a-</i>		<i>Bulbi esculentus & uomito-</i>	
<i>crimonia</i>	197	<i>rius ignoti</i>	300
<i>Atractylidis à Cartamo syl-</i>		<i>Bunij natales</i>	570
<i>uestri diuersitas</i>	416	<i>Buprestis ueneni animaduersio</i>	
<i>Atriplicis facultas</i>	245	<i>Buphthalmi discerniculū</i>	455
<i>Auellanae nucis discerni.</i>	136	<i>Butyri facultas</i>	188
<i>Auena facultas</i>	216	C <i>acalia ignota</i>	576
<i>Auripigmenti ratio</i>	699	<i>Cadmie animaduersio</i>	668
<i>Auripigmenti ueneni animad-</i>		<i>Cæcilie ueneni cautio.</i>	707
<i>uersio</i>		<i>Calaminthæ animaduersio</i>	361
B <i>accharis ab Asaro &</i>		<i>Calceis uinæ animaduersio</i>	
<i>Caprifolio discerni.</i>	369	<i>Calcanthi discerniculum</i>	693
<i>Balaustij discerniculum</i>	122.	<i>Cancami discerniculum</i>	32
<i>Ballote discerniculū</i>	424	<i>Canis rabidi uenenum & cau-</i>	
<i>Balsami discerniculum</i>	29	<i>tio.</i>	
<i>Barbulæ Hirci facultas</i>	274	<i>Cannabini se. uires</i>	464
<i>Basilisci ueneni animaduersio</i>		<i>Cantharidum ueneni cautio</i>	738
<i>Bdelly discerniculum</i>	64.	<i>Capparum facultas</i>	303
<i>Betæ discerniculum</i>	250.	<i>Cardamomi discerniculum</i>	13
<i>Betonicæ discerniculum</i>	474.		
<i>Bituminis, Pissasphaltis, Mu-</i>			
<i>niæ, Naphthæ discernicu-</i>			

INDEX

Carduorū discerniculum	336	Chamaeleonis nigri discernicu- lum	332
Carpasi succi cautio.	746	Chamaepeuce discernicu.	578
Cari facultas	383	Chamelaë & Thymelaë di- scerniculum	618
Casæi discerniculum	182	Chrysanthemi discerniculum	518
Castia & Cinnamomi discer- niculum	23	Chryfocolle discerniculū	686
Castanearum facultas	116	Chryfocome obscura noticia	516
Castorei discerniculum	160	Chryfogonon ignota	516
Catanance ignota	582	Cicadarum discerniculū	172
Caucalis discerniculū	270	Ciceris discerniculum	225
Cedri discerniculum	88	Cicutæ discerniculum	542
Celticæ Nardi discerniculum	16	Cicutæ ueneni cautio.	745
Cenchri ueneni cautio		Cimicum facultas	165
Centaurij maioris discernicu- lum	327	Cinnabaris animaduersio	689
Centaurij minoris discer.	329	Circaea ignota	438
Cepæa discerniculum	465.	Crisij discerniculum	573
Ceræ facultas	208	Cisti discerniculū	103
Cerasiorū discerniculum	124	Clematidis utriusque discer- niculum	480
Cerasta ueneni cautio		Clinopodij facultas	417
Cerui genitalis uires	167	Chymenum ignotum	485
Cerui cornu, & ossis Cerui- ni discerniculum	176	Cnici discerniculum	632
Cerussa animaduersio	743	Cochlearum discerniculum	150
Chalcitis animaduersio	696	Cerulei animaduersio	687
Chamacissi discerniculum	577	Colchici discerniculum	547
Chamadaphnes discerniculum	592	Colocynthidis facultas	623
Chamaeleonis albi discer.	329	Comi	

INDEX

Conizæ discerniculum	439.	Elaphobosci discerniculū	339.
Corallij animaduersio	711.	Elaterij discerniculum	600.
Coriadrifacultas	387.744	Elæomeli ratio	40.
Corni discerniculum	130.	Electuariū in uenena	739.
Cratæogonon ignotum	443.	Elichrysi discerniculum	517.
Cruhymidiscerniculū	258.	Empetri dubia noscitur.	622.
Croci facultas	34.	Emphemeri ueneni cau.	742
Cucurbitarum discerniculum		Epimedium ignota	490.
264.		Equiseti utriusq; discerni.	511.
Cucumeris syl. discerniculum		Ericæ dubia noscitatio	96.
600.		Erui discerniculum	233.
Cupressi discerniculum	84.	Eryngij discerniculum	343.
Cyniæ discerniculum	633.	Erysimi discerniculum	287.
Cynoglosson, Lycopsis diuersa.		Eupatorij discerniculum	506.
579.		Euphorbij facultas	408.
Cypiri discerniculum	12.	F Abarum facultas	227.
Cytisi discerniculum	569.	Fabæ Aegyptiæ nat.	228
D Auci discerniculū	395	Felis discerniculum	200.
Diētamni discerniculum	357.	Ferri rubig. animaduuer.	677.
Dipsadis ueneni cautio.	788	Ferulæ discerniculum	401.
Dorycnij dubia noscitatio	537	Filicis discerniculum	629.
Dorycnij ueneni cautio.	788	Filiculæ discerniculum	630.
Drabæ dubia noscitatio	286.	Foeniculi discerniculum	394.
Draco. mar. discerniculū	152.	Fœnigræci facultas	225.
Drac. mar. ue. cautio.	788	Fraxini discerniculum	90.
Dryopteris discerniculū	630.	Fumariæ discerniculum	567.
E Beni discerniculū	105.	Fungorum discerniculū	545.
Eboris discerniculū	175.	Fungorū ue. cautio.	754.
Echini discerniculum	144.	G Agatis & Galaëlidis	
Echij discerniculum	495.	lapidū animaduersio.	
		Gally discerniculum	557.
		Galio	

<i>Galiopsis discerniculum</i>	556.	<i>Hyacinthi discerniculū</i>	522.
<i>Gentianæ discerniculum</i>	323.	<i>Hyoscyami discerniculū</i>	532.
<i>Gentianæ spes, Cruciatæ</i>	323.	<i>Hipocoi discerniculum</i>	530.
<i>Geraniij discerniculum</i>	436.	<i>Hyssopi discerniculum</i>	350.
<i>Gingiberis discerniculū</i>	289.	I ndiciratio	688.
<i>Gingidij à Charesolio diuersitas</i>	268.	<i>Intybi & Condrilla descriptio</i>	262.
<i>Gith discerniculum</i>	403.	<i>Iridis discerniculum</i>	7.
<i>Gladioli discerniculum</i>	491.	<i>Iunci discerniculum</i>	514.
<i>Glandis unguentariæ discerniculum</i>	605.	<i>Iunci odorati discerniculū</i>	26.
<i>Glaucij facultas</i>	411.	<i>Iuniperi discerniculum</i>	85.
<i>Glaux dubie noscitur</i>	587.	<i>Ixiæ uen. cautio.</i>	752.
<i>Glutinatia metallica</i>	412.	L abri Veneris discerniculum	333.
<i>Graminis discerniculū</i>	498.	<i>Lactis ratio</i>	185.
H alicæ ueterū rō. 217.		<i>Lactis coagulati uen. cau.</i>	756.
<i>Halimi dubia nosci.</i>	98.	<i>Lacertarū discerniculum</i>	131.
<i>Helenij facultas</i>	35.	<i>Lagopi discerniculum</i>	489.
<i>Heliotropij discerniculū</i>	635.	<i>Lampsanæ discerniculū</i>	108.
<i>Hellebori discerniculum</i>	596.	<i>Lanariæ herba à Saponaria discerniculum</i>	292.
<i>Helxines utriusque discerniculum</i>	504.	<i>Lapathi discerniculum</i>	241.
<i>Hemerocallis discerni.</i>	340.	<i>Laserpitij discerniculum</i>	405.
<i>Hemionitidis discernic.</i>	452.	<i>Laueris discerniculum</i>	256.
<i>Herba Sabina discernicu.</i>	86.	<i>Lemniæ terræ animaduersio</i>	691.
<i>Hippocāpi discerniculū</i>	145.	<i>Lentis discerniculum</i>	230.
<i>Hippoglossi discernicu.</i>	580.	<i>Lentisci descriptio & facultas</i>	74.
<i>Hippopotami deliniatio</i>	158.	<i>Ligusticum à Leuistico differt</i>	377.
<i>Hirudinis ue. cautio.</i>	761.		
<i>Hordei discerniculum</i>	212.		
<i>Hormini discerniculū</i>	447.		

INDEX

<i>Limonij dubia noscita.</i>	488	<i>Mustella discerniculū</i>	161
<i>Lithospermi discerniculū</i>	459	<i>Myrica discerniculum</i>	95
<i>Lolium, Pseudomelanthium di-</i>		<i>Myrrha discerniculum</i>	65
<i>uersa.</i>	221.	<i>Myrrhis ab Angeli. di.</i>	572
<i>Lonchitis discerniculū</i>	461	<i>Myrti discerniculum</i>	123
<i>Lychnidis uaria noscita.</i>	422	N	
<i>Lysimachia discerniculū</i>	476	<i>Narcissi, discerniculum</i>	606
M		<i>Nardi discerniculum</i>	15
<i>aceris discerniculum</i>	91.	<i>Natricis uen. cautio.</i>	789
<i>Malabathri discerniculū</i>	20	<i>Nery discerniculum</i>	544
<i>Malua discerniculum</i>	244	<i>Nymphææ discerniculū</i>	449
<i>Malorū discerniculū</i>	228	O	
<i>Mandragoræ discernimen.</i>	539	<i>Chra discernicu.</i>	689
<i>Mādragoræ uen. cautio.</i>	748	<i>Ocimasri discerniculū</i>	496
<i>Marcoris Guayacurres</i>	93	<i>Oenanthe à Filipendula diuer-</i>	
<i>Mari discerniculum</i>	368	<i>sa</i>	439
<i>Meconij uen. cautio.</i>	749	<i>Onichis discerniculum</i>	7
<i>Medij dubia noscitatio</i>	489	<i>Oleum Theriacale Matthioli</i>	734
<i>Medullarū discerniculū</i>	198	<i>Origani discerniculum</i>	355
<i>Mollis discerniculum</i>	206	<i>Ornithogali discerniculū</i>	274
<i>Mellis Herachij cautio.</i>	743	<i>Onorū discerniculum</i>	171
<i>Meliloti discerniculum</i>	367	P	
<i>Mei discerniculum</i>	10	<i>Paeonia discernic.</i>	457
<i>Mespili discerniculum</i>	129	<i>Paliuri uaria noscita.</i>	98
<i>Millefolij discerniculum</i>	571	<i>Palmæ discerniculum</i>	120
<i>Misy, Melanteria, Sory discer-</i>		<i>Panaces discerniculum</i>	376
<i>niculum</i>	696	<i>Papaueris discerniculum</i>	527
<i>Molybdæna, Stimmi, Plumbi,</i>		<i>Papyri arb. facies</i>	94
<i>& ei cognatorum discer-</i>		<i>Parthenij discerniculum</i>	455
<i>niculum</i>	681	<i>Pastinacæ discerniculum</i>	379
<i>Mori discerniculum</i>	137	<i>Peucedani Off. adult.</i>	402
		<i>Phylli</i>	

INDEX

<i>Phyllitidis discerniculum</i>	426	<i>Salis floris, spumæ, Nitri ratio.</i>	
<i>Pini discerniculum</i>	72	<i>Sambuci discerniculum</i>	618
<i>Piperis delimitio</i>	288	<i>Sandarachæ ratio</i>	699
<i>Pithyusæ discerniculum</i>	613	<i>Sandarachæ uen. cautio.</i>	758
<i>Plantaginis discerniculū</i>	255	<i>Sardoniæ ueneni cautio.</i>	746
<i>Polemoniæ discerniculū</i>	481	<i>Satyriones uix agnoscuntur</i>	
<i>Polygonati discerniculū</i>	479		447
<i>Polygoni discerniculum</i>	477	<i>Scyllæ discerniculum</i>	302
<i>Pompholygis & Thutia ratio</i>	671	<i>Semperuuii discerniculum</i>	552
<i>Populi discerniculum</i>	91	<i>Seseli discerniculum</i>	381
<i>Propolis discerniculum</i>	208	<i>Sideritis discerniculum</i>	499
<i>Psyllij discerniculū</i>	744.533	<i>Siliquarum discerniculum</i>	125
<i>Purpurarum descriptio</i>	146	<i>Siferis discerniculum</i>	239
<i>Pyrethri discerniculum</i>	397	<i>Sisymbrij discerniculum</i>	257
<i>Pyritis discerniculum</i>	714	<i>Smilax aspera & leuis, quid</i>	
			589
Q <i>Quinquesolij 4. species</i>	508	<i>Smyrnyj discerniculum</i>	392
<i>Quinquesolij à Tormentilla diuersitas</i>	508	<i>Solani discerniculum</i>	535
		<i>Sparganion à Cotula fœtida diuersum</i>	491
R <i>Recrementi argenti ratio</i>	682	<i>Sphragis agos & Lemnia ter-raidem</i>	692
<i>Resinarū discerniculum</i>	77	<i>Spumæ argenti ratio</i>	684
<i>Rhapōtici discerniculum</i>	320	<i>Squamarum æris & ferri ures</i>	674
<i>Rhamni discerniculum</i>	97	<i>Stæchadis discerniculum</i>	
<i>Rhodiæ rad. discerniculū</i>	509		352
<i>Rubiginis & Aeruginis ratio</i>	677	<i>Styracis discerniculum</i>	66
<i>Rubi discerniculum</i>	503	<i>Sulphuris discerniculum</i>	702
S <i>Rubetæ uen. cautio.</i>	760	<i>Symphiti discerniculum</i>	
<i>Agapeni discerni.</i>	407		483

- T** *Axi uen. cautio.* 745. *Tripolij animaduersio* 583.
Telephium, fabaria di- *Trissaginis discerniculū* 420.
uersa 316. *Tussilaginis discerniculū* 432.
Terebinthi discerniculum 75. *Typha animaduersio* 437.
Testiculorum canis discernicu- **V** *Eneni à cibo diuersi-*
lum 447. *tas* 730.
Teucrū uariè noscitur 419. *Venenorum è quattuor quali-*
Thapsia discerniculum 603. *tatibus nota* 731.
Thlappi, Bursa pastoria diuer- *Venenatorū aliquot remedia.*
sa 285. *Verbasci discerniculum* 563.
Thracij lapi. Gagatis, & alio *Veneni à cane rabido cautio.*
rum discerniculum 719. *Vrinarū animaduersio* 203.
Thunnorum deliniatio 164. *Vua passa animaduersio* 665.
Thuris animaduersio 70. **X** *Iphij discerniculum*
Tithymalorum discerniculum 491.
612. *Xiridis animaduersio* 492.
Toxici uene. cautio. 751. **Z** *Ea, Spelta idē* 414.
Tragacantha discerniculum *Zopissa, & Picis ra-*
341. *tio.* 80.
Tribuli discerniculum 487.
Trisoly discerniculum 429.

FINIS.

PEDANII DIO

SCORIDIS ANAZAR

bei, de medicinali materia Libri primi.

Præfatio IO. RVELLIO Sues-
sionensi Interprete.

Huic præfationi & toto operi appositæ adnota-
tiones & doctæ, & compendiosæ.

QUANTUM amiciſſime Arce,
complures non ueterum modo, ſed recen-
tiorum quoque de medicamentorum com-
poſitione, uiribus atq; probatione cõmen-
tati ſunt nobis tamē nec uanum, nec à ra-
tione abhorrētē impetum animi ad hoc
opus inceſſiſſe, tibi oſtendere tentabimus: quòd eorum nonnulli
abſolutum nihil adiderunt, alij quàm plurima, quæ auditu per-
cunctando didicerant, ſcriptis tradiderunt. Siquidem Biſthynus
Iolas & Heraclides Tarētinus, omiſſa prorsus herbarum tra-
ctatione, rem ſanè quàm paucis perſtrinxerunt. Neq; uerò om-
nes illi de metallicis quicquam rebus aut odoramētis memoria
prodiderunt. Crateuas autem herbarius, & Andreas medi-
cus, qui cæteris diligentius hac in parte uerſati uidentur, radices
multas apprime uileis, herbasq; haudquaquam adnotatas, re-
liquerunt. Veruntamen priſcorum ſubſcribere oportet ſenten-
tias: quos, eſſi pauca ipſis referantur accepta, magnam tamē im-
pendiſſe diligentiam conſtat. Iunioribus minus aſſentiendum: è
quibus Iulius Caſſus, & Niceratus, & Petronius Niger, &
Diodorus, Aſclepiada omnes, medicinalem materiam uerna-
culam

culam cognitamq; uulgo, dignam censuerunt quæ ab ipsis literis exactè mandaretur: & ut medicamentorum uires probationesq; cuiusim complexi, sic nullo experimēto eorum effectus colligentes, inani uerò reddendarum causarum studio uerba fundentes, alia pro alijs scriptitando, rem in aceruū congeriemq; controuersiarum exulerunt. Siquidem qui inter eos egregius habetur Niger, euphorbium, nascentis in Italia chamelææ, succum esse contendit: androsæmonq; eandem herbam cum hyperico esse: quinetiam aloen in Iudæa fossilem nasci, & pleraq; his similia exponit, reclamante euidētia, quæ prorsus ueritati refragantur. Quibus coniectura colligi potest, ea nō oculata fide, sed narratione potius ab alijs accepisse. In ordine ydem ipsi aberrarunt, partim eorum discrepantes, nullaq; cognatione cōiunctas uires collidentes: partim per elementa literarum scripta in ordinem digerentes, quò facilius memoria mandarentur, genera & eorum effectus à sua cognitione disiungentes. Nos uerò ab ineunte, ut ita dicam, iuuenta, iugi desiderio cognoscendæ materiæ allecti, permultis regionibus peragratis (nec enim nescis nos militarem uitam exegisse) tuo hortatu commentationem in sex libros cōtulimus, quod opus tibi dicamus, Arce, animi gratitudine obsequentes, ob eum quo nos prosequeris affectum. Etenim natura cum in omneis eruditione excultos, tū uerò in eos quibus cum tibi eiusdem artis necessitudo intercedit, pronus ad amicitiam esse soles: in nos etiam aliquanto peculiaris. Enim uero non paruum præbet tuæ probitatis argumentum, optimi uiri Licij Bassi singularis erga te amicitia: quam unā nobiscū degentes nouimus, cum mutuam inter uos beneuolentiam emulatione dignam intueremur. Admonitum autē te uelim, eosq; qui in hocce commentarios incident, ne in uerbis facultatem nostram aestimetis, sed potius adhibitam rebus cum peritia curam. Etenim plurima uisu ipsi exactissime cognouimus: quæ adā etiam

ex ea, de qua inter omnes conuenit, historia, percunctationeq;
 rerum apud singulos uernacularum diligenter accepimus. Dabi-
 mus igitur operam, ut differenti ab alijs ordine tradito, genera
 medicinarum uiresq; describantur. Quod autem necessaria sit
 medicamentorum ratio, nemo est ferme qui ignoret, q; ea &
 toti coniuncta sit, uniuersisq; eius partibus efficax administret
 auxilium. Quare per medicamentorum compositiones atq; mi-
 sturas, & facta in morbis pericula extendi, & incrementum
 capessere potest, quam plurimum conferente singulorum medi-
 caminum cognitione. Quinetia uernaculam familiaremq; ma-
 teriam cõplectemur, ut perfecta sit, qua à nobis relinquetur do-
 ctрина. Verum imprimis curam impendere oportet, ut suis tem-
 poribus singula & demetantur, & recondantur: certe pro ho-
 rum ratione aut ualent uiribus, aut euanido nulloq; munere fun-
 guntur. Serena igitur cæli constitutione demetenda sunt. Ma-
 gni siquidem refert inter colligendum, si uel squalores uel im-
 bres infesti sint: quemadmodum si loca, in quibus prodeunt, cli-
 uosa, & uentis exposita sint & perflata, frigidaq; & aquis ca-
 rentia: in his enim locis uires eorum longe ualidiores intelligun-
 tur. Contra, qua in campestribus, riguis, & opacis, ceterisq; lo-
 cis à uento silentibus enascuntur, plerunq; degenerant, & mi-
 nus uiribus ualent: multoq; magis, si non suo tempore nec oper-
 tunè colligantur, aut si per imbecillitatem intabuerint. Neque
 ignorandum, saepe pro peculiari loci natura, aut anni clemetia,
 maturius aut serius adolefcere. Nonnulla propria ui, hyeme flo-
 rent, & folia pariunt: quaedã bis anno florifera. Quare cui in
 animo est horum peritiam assequi, necesse est eum prima germi-
 natione solo emergentibus, adultis & senescentibus adesse. Nã
 qui pullulanti herba duntaxat adstiterit, adultam cognoscere
 non potest: neque qui adultam tantum inspexerit, nuper erum-
 pentem noscet. Quo fit, ut propter mutatam foliorum faciẽ, cau-

lium proceritates, florum seminisq; magnitudinem, et id genus alias peculiare notas, nonnulli, qui olim has rerum uarietates non perspexerunt, magno in errore uersentur. Quae causa etiã nonnullis scriptoribus imposuit, qui herbas quasdam, uerbi gratia, gramen, quinquefolium, & tußilaginem emittere florem, fructum, & caulem, negant. Ergo qui saepius ad uisendas herbas & earum natales se contulerit, earum cognitionem maxime consequetur. Scire etiamnum cõuenit, sola ex herbaceis medicaminibus Veratri genera, nigrum, inquam, & candidũ multis edurare annis: reliqua à trimatu inutilia. Quae uerò fruticosae sunt, sicut Stæchas, Trixago, Polium, Abrotonum, Seriphium, Absinthium, Hyssopum, & alia id genus semine prægnantia, demetantur. Flores quoque antea, quam sponte sua decidat: fructus autem, ut maturi decerpantur necesse est: & semina, ubi ficcari cœperint, prius quam defluant. Herbarum succus & foliorum elici debet, germinantibus tum primũ cauliculis. Lac & Lachryma excipiantur, inciso per summum adolescentiae uigorem caule. Radices, & liquamenta, corticesue ut recondantur, eximere conuenit, cum herba suis folijs exuuntur. Siccantur etiam expurgatæ inibi, locis asperginem non redolentibus: sed quæ luto aut puluere sunt obsitæ, aqua elui debent. Flores & omnia quæ iucundum odorem efflant, arculis tiliaceis, nullo situ obductis, reponantur. Nonnunquam charta aut folijs semina, ut perennent, apte inuoluuntur. Liquidis medicaminibus densior materia, argentea, uitrea, aut cornea conuenit. Fictilis etiã, si modo rara non sit, accommodatur: & lignea, præsertim è buxo: sed ænea uasa ocularijs medicamentis liquidisq; & omnibus ijs quæ aceto, pice liquida, aut cedria componuntur. Adipem autem & medullas stagnæ uasis recondi conuenit.

Anno

5

ANNOTATIO IN PRÆ- cedentem Dioscoridis Præfationem.

ENimvero cum summus ille, & in tractanda plantarum & medicinali materia omnium facile princeps Dioscorides, nil in hac præfatione prætereat eorum, quæ generatim in plantis consideranda sunt: hallucinari tamen (si Theophrasto aliter sentiendi credimus) videtur, qui dicat: Sole ex herbacris medicaminibus veratri genera, nigrum & candidum, in multos perdurare annos, reliqua à trimatu inutilia. Longe alia est Theophrasti opinio, qui libro de Plantarum historia ix. in hanc scribit sententiam. Helleborum in triginta annos utilitatem producit: Aristolochia in quinque, vel sex. Vernilago nigra in quadraginta. Centaurea minor in decem aut duodecim, quod densa sit & crassa: Pencedanum in quinque aut sex: Vitis sylvestris vno perdurat anno, modo non friabilis euadat, ac in umbra seponatur, alius enim putrescet, & in totum reddetur inutilis. Idem eodem loco Elaterium quæ vetustius, eò melius esse scribit. Præterea se à fide digno accepisse, qui asseneraret ducentorum annorum Elaterium apud se habere, quod pretiosi vice monili acceperat. Quin & efficacie fuisse singularis, causam affert: Ingentem quæ in ipso est humoris copiam, atque ob id cum inciditur in cinerem immitti. Huius rei testimonium esse, quod quinquaginta annorum, lucernæ admotum eam nulla mora extinguat. Hac nec ignorasse Dioscoridem dicemus, nefas enim: nec ab ipso statim limine voluisse à Theophrasto dissentire, sed quod verosimilius violatum esse à librarijs volumen eius Græcum: res non infrequens etiam in probatissimis authoribus. Quod si ita, ut vulgo legitur, scripsit, id sane cauit ne prodita à se multorum diuturnitate annorum, herbariorum bona pars (qui vani sunt & nugis vendundis geniti) imposturæ ansam abriperet. Quod ab extrusis literis factitatum in Pharmacopolijs videmus, quæ nec nomina, nec medicamentorum compositiones, nisi mancas & mutilas, atque adeo conspurcatas reddiderunt. Intantum in his expurgandis tot præclara ingenii desudarunt.

IRIS. CAPVT I.

NOMENCLATURA.

Alycena
(1605)

Arabice *Qaisabarb* Græcè, *Iris*. Latine, *Iris*. Italicè, *la Iride*.
reos Gallicè, *Flambe*. Germ. *Himelschöubertel*.
Et Lilium celeste
Pizio cardeno
Hispanis

* *Iris.*

IRIS à ce
 lestis arcus
 similitudine
 nomen acce

pit. Folia fert gladioli, sed
 maiora, latiora, & pin-
 guiora. Flores à caule æ-
 qualibus inter se spacys di-
 stant incurui, uarij: siquidẽ
 candidi, pallentes, lutei, pur-
 purei, aut cœrulei conspi-
 ciuntur, qua diuersi coloris
 specie, quedam cœlestis ar-
 cus imago representari ui-
 detur. Radices subiactẽ ge-
 niculatæ, duræ, odoratæ,
 quæ frustatim dissectæ, in

umbra siccantur, & traictæ liqo reconduntur. Melior est Illy-
 rica & Macedonica: & inter has laudatissima, quæ pumila se-
 re & densa constat radice, frangenti contumax, subrusso colo-
 re, gustu amaro, odore per quàm sincero, ita ut nullum prorsus
 sitium redoleat: quæ dum tunditur, sternutamenta mouet. Secun-
 dum locum habet Africana, candicans, gustuq; amara. Teredi-
 dines in uetustate sentiunt, tunc tamen odoratiores reddi solent.

Vis omnibus excelsa factoria, extenuans, cõtra tussim efficax: hu-
 morum

morum qui agrè reijciuntur crassitiem digerunt, bilem crassam que pituitam ex hydromelite drachmis septem epota, purgant, somnum conciliant, lachrymas ciunt, torminibus medentur. Eadem pota ex aceto auxiliantur serpentium ictibus, lienosis, conuulsis, perfrictionibus, horroribus, & quibus genitura effluit, menses ex vino pota pellunt. Decoctum earum feminarum fortibus utiliter imponitur, ad emolliendos locos, laxandaque in eis uenarum spiracula: ischiadicis infunditur, fistulas ac sinus carne explet. Radices ex melle glandis modo subdita, partus extrahunt: quin etiam cocta & illita, strumas, ueteresque duritias emolliunt. Sicca quoque ulcera replent, & cum melle purgant, nudata ossa corpore operiunt. Doloribus capitis, cum aceto & rosaceo magna utilitate illinuntur. Ad mota cum albo ueratro & duabus mellis partibus, lentigines & uitia cutis in facie a sole contracta emaculant: pessis, malagmatis, & acopis inseruntur. In vniuersum, magni ad omnia usus.

Inter Illyricas seu Sclauonicas Irides ea melior est, quae flauescit, nam quae in albedine Raphanum refert, longe inferior est. Ea in Italia provenit, & ex eius succo hydropicus remedium paratur, quod non nisi sicca Iris eo afferatur. Venetis quae videtur Sclauonica Iris, spectaculo est, non parade medicina. Verae Iridis radix calida & sicca est in secundo gradus sine, & tertio principio. Habet id dotis praeter eas, quas ei assignat Dioscorides, Comanducata oris graueolentiam aufert, & si ex eius decocto colluantur dentes, dolorem sedabit. Radix gargarizata faucium abscessus discutit. Eadem & eius succus coleram solunt, flegma, & aquaem, qui in corpore erit flauis habitus humorem. Si cum aceto bibatur, venenis omnibus aduersatur. Attractus naribus succus, flegma potenter elicit e cerebro. Stomacho nocet, eaque de causa cum spica offerenda, & hydromelite. Habet hoc Italia, ut non pluuioso vere, herbas producat, quae non inferiores us sint, quae e Candia afferantur. Quod in Iride non contingit. Nam inibi non nisi Sclauonica valens est. Quo magis nobis qui ad Septentrionem vergimus danda opera erit, ut e natio loco Iridem habeamus, siquidem eius facultates aptare medicinae roauerimus. Profert Valerius Cordus homo in annotando Dioscoride di-

ligens, & acuti, & solertis in perpendendis plantis ingenij, Iridem Cor
 mancam: hanc & odore & gratia inferiorem Illyrica facit, superio-
 rem acrimonia, vt que grani Cnidij modo fauces exurat, atque ideo
 feri vt gustu molesta sit. Sed quod ad odorem & saporem aromaticū
 attinet, Illyrica cedere, licet aluum vehementius, quam illa subducit.

A. acorū

ACORVM CAP. II.

NOMENCLATURA.

Gr. Ακορον. La. Acorum. Ita. l' Acoro.
 Gal. Grāde Galange. Ger. Acherburtzel.

casuridar &
 galanga apd
 Auicena (ide)

*

Acorum.

Acorum folia Iridis
 habet, angustiora
 tamen: radices non dissi-
 miles, complicatas, non in re-
 ctum, sed obliquum actas,
 & summo cespite sparsas,
 geniculis interceptas, al-
 bicantes, gustu acres, odore
 non ingratis. Optimum est
 densum, candidum, plenum,
 carie non exesum, odora-
 tum, cuiusmodi Colchidi-
 cum & Galaticum, quod
 Aspletion dicunt. Radi-
 ci vis calfactoria. Decoctū
 potu vrinam cit: prodest la-
 teris doloribus. & iocmo-
 ris atque thoracis: itē tor-
 minibus, vulsis, ruptis: lienem absomit: urinae stillicidio, & ser-
 pentum icibus auxiliatur: insidentibus ad muliebres affectus
 iridis modo utiliter imponitur: oculorum caligines succo discu-

lit: antidotis radix magno usu commiscetur.

Dioscoridis Acorum non esse Gladiolū vulgarem hinc patet. Quòd licet candidās sit Gladioli radix, & quadātenuſ Iridē representet, nullū tamen acrē, atque adeo nec gratū, aut ingrātū gustū præfert. Nec Galangā esse hinc claret. E Syria ad nos Galāga affertur, sicca adeo & exucca, vt Acori necne folia habeat, diiudicare nō possis. Nam de radice quam candidantem esse in Acoro scribit Dioscorides, aliam esse in Galanga, quam ruffam intus & foris non possis dicere. Adde his quod gustum in Acoro acrem requirit Dioscorides, qui in Galanga acerrimus est. Deinde nulla amaritudinis particeps Galanga est, quod Acori facultatis esse Galenus ostendit. Postremo si Serapionis hæc in re authoritas non repudianda videatur, diuersis & de Acoro & de Galanga capitibus tractauit. Quòd si omnium longē in tractando Dioscoride acutissimo Matthiolo Senensi credimus, cui etiam subscribit Valerius Cordus, veram Acorū id esse putabimus, quod Officinis Calamus Aromaticus nominatur. Merlus medicus qui multo tempore medicinā apud Lipruschum Lituania factitauit, Matthiolo constanter asseuerauit, multam apud Lituaniā Acorum gigni, suisq; manibus è terra euulsiſſe, omnibus deprehensis dotibus, quas in Acoro desiderat Dioscorides. Nec aliter Dominicus Sennus, quā est fide & authoritate, referente Cordo, Acorum in Syria nasci vidit, natiuis præditum dotibus. Eò fit vt cum in Calamo aromatico veram Acorum habeamus, Calamus itidem aromaticus nobis barbarie temporum deperierit.

MEVM. CAP. III.

NON ENCLATURA.

Gr. Μῆλον Ἀθεμαντικόν. La. Meum. Ita. Il Mèlo.
Gal. & Off. Fœniculus tortuosus. Ger. Beerwurtz.

MEum, quod Athamanticum vocant, in Macedonia et Hispania plurimum gignitur, anetho solijs & caule simile, sed eo crassius, binum ferme cubitorum altitudine attollitur, sparsis in obliquum rectumque radicibus, longis, tenuibus, odoratis, linguam excalfacientibus. Quæ feruefacta ex aqua, vel trita citra coctionem, præclusorum renum, uescicæq; sarctæ

Aug (mu)
casta
pimila
coloro
Barb me
et anetho
siluestre

*

Meum.

mine ignaris & medicis & spetiarijs à vulgo herbariorum obtruduntur, cum nec vires nec nota consentiant. Rarum fuisse in Italia Meum suo tempore Plinius testatur, adeo vt medici serere cogentur. Nec hodie prouenire in Italia præcellentissimus vir Matthiolus aserit, proinde nec in Gallijs, nec in Germania. Mei loco Galeno autore, Myrobalano, quam etiam Nucem vnguentariam vocamus, & quæ nihil aliud plane est, quam Ben vnguentariorum, vti possumus. Calide sunt Mei radices tertio ordine & sicca secundo: si tamen plus iusto admoneatur, capitis dolorem excitant, quod cum in eis siccitas à caliditate vincatur, certam quampiam humidam cruditatem capiti subinfert, quæ vërosæ caliditati iuncta, nocuementi causa est.

uita potu leniunt. Urina difficultati medentur. Stomachi inflationes discutunt. Torminibus, affecta uulua, articularum doloribus, atque fluxionibus pectoris, trita cum melle in eclegmate auxiliantur. Sanguinem per mēstrua pellunt, de seſsionibus feruefacta. Infantibus autē illita imo uentri, urinas mouent. Quod si plus, quàm deceat ex his bibatur, caput dolore afficiunt.

MEUM non esse radicles illascādidas quæ passim peoſtentantur, ipsa Dioscoridis descriptio abunde planum facit, nec alias itidem quæ huius nomine

Am. Ciper) **CYPERVS. CAP. IIII.**

NOMENCLATURA.

Gr. Κυπρις & C. Lat. & Offi. Cypirus, vel Cyperus.

Lat. Jun
cus quadratus

Ita.

Ita. Angoloso odorato gionco. cast *Juncia do*
Gal. Souchet. Germ. Wilde galgen. *rosa*

Cyperus.

Cyperus, quem aliqui
Cerysiceptrum, ut aspa-
lathum appellant, folia fert
porraceis proxima, sed lon-
giora & exiliora: caulem
odorati iunci, cubitalē aut
maiozem, angulosum, in cu-
ius acumine minuta folia
cum semine exoriuntur: ra-
dices, quarum in medicina
est usus, coherētes inter se,
oleis oblongis similes, aut
rotunda, nigro colore, sua-
ui odore, amaro gustu. In
lacunosis, palustribus &
cultis enascitur. Optima est
grauissima, densa, fractu cō-
tumax, plena & aspera, o-

doris cum quadam acrimonia iucundi, qualis est Cilicia, Syria
ca, & quæ à Cycladibus insulis petitur. Huic calida vis inest.
Venarum spiracula laxat, urinā ciet, ad calculos, aquamq̄ sub-
tercutem utilissimè bibitur, aduersus scorpionum ictus remedio
est: perfrictionibus uulvæ, & præclusionibus fori prodest: pel-
lit menses. Contra ulcera oris, etiam si depascant uorentq̄, fari-
na eius efficax est. Malagmatis calfacientibus, & unguento-
rum spissamentis bene adijci solet. Aliud Cyperi genus tradit
in India nasci, gingiberis effigie, quod manducatum croci iam
reddit, gustu amaro sentitur, & illitum præsentem psilothri

um exhibet.

Valerius Cordus eò facit inter se dissidere Cyperidem & Cyperum, Eum iuncum angulosum Cyperidem vocat, cuius radices longæ sunt: Cyperum vero, qui similes Oliua habeat, ac sibi inuicem inuexas. E Syria Cyperus affertur nostro longe odoratior: hic tamen si deficiat, nostrate vti possumus. Radix quæ sub nomine Curcuma ad nos ex India deportatur, Matthiolo putatur esse secunda illa Cyperi species, quam describit Dioscorides eodem è loco transportari, ac gingiberis speciem referre, & comâducâtam croci odorem reddere cum amaro gustu. Quod verum sane est. Nam omnes respondet nota. Antiqua patrum barbaries Curcuma Chelidonium esse putauit, falsi Serapionis superscriptione, qui capiti de Chelidonia titulum imposuerit Curcuma. Cyperi radices calefaciendi & desicandi virtutem habet. Vnde & vlceribus profunt, quæ, quod nimium humida sint, coire nõ possunt. Profunt & orificijs talium vlcerum quod astrictionis in se quippiam habeant. Nec tamen incisoria virtute carent.

A. cordumeni. **CARDAMOMVM. CAP. V.**

NOMENCLATURA.

Gr. Καρδαμωμον. Lat. & Offi. Cardamomũ.
Arab: cordumenj Ita. Il Cardamomo.

Gal. Graine de Paradis. Ger. Cardamoemstij.

Cardamomum optimum est, quod ex Comagene, Armenia, Bosphoroq; deuehitur. In India quoque & Arabia prouenit. Eligi debet plenum, frangenti contumax, occlusum, farctumq; (quod enim huiusmodi non est, exoletum iudicatur) & gustu acre, subamarum, & odore caput tentans. Excelsa factoriam vim habet, potumq; ex aqua facit ad comitiales, ischiadicos, tusses, neruorum resolutionem: item ad rupta, vulsa, tormina, latas ventris tineas excutit. Ex vino autem potum, renibus, difficultati vrinæ, à scorpione ictis, neque non omnibus venenum vibrantibus auxilio est. Cum cortice radicis lauri epota drachma calculos comminuit: partus suffi-

tuere

tu enecat: scabiem ex aceto illitum adimit: Et ad vnguentorum spissamenta additur.

Hoc in loco duo sibi prestantes viri copugnans, quorum vterque in Hadnotando Dioscoride egregiam nauauit operam. Matthiolus enim Elo iudicio, Valerius Cordus nitida breuitate. Amborum ego opinionem recitabo, tum facile erit non obese naris hominibus, hac de re sententiam ferre, Valerius Cordus repudiata Manardi & Antonij Musa sententia, qui nos vero Cardamomo carere censuerunt, Dioscoridem ait & Serapionem, integros Cardamomi fructus suis confertos granis descripsisse. At nobis sola grana, quod saporis & odoris eximij sint, in vsus seruari, cortices vero quod lignosa, nulloque sapore ac odore pradiæ sint, abijci. Porro duo ad nos Cardamomi genera afferri, maius et minus. Maius fructum habere lignosum, iuglandis fere magnitudine, intus angulosus & aromaticus granis, mali punici modo plenum & confertum, & fra Elu contumacem. Minus vero fructum ferre, Auellana multo minorem, triquetrum, & minoribus granis repletum, eiusdemque saporis & odoris, sed que vehementius linguam penetrent. Maius ad nos hodie parcius adferri, propterea in eius locum quosdam grana Paradisi substituisse, & Cardamomum maius appellasse: improprie tamen & male. Nam sapore, quo piperi similia sunt, & odore plurimum a Cardamomo differre. Fructum vero figura aliquam habere cognationem, qui oui columbini magnitudine conspiciatur, & Cardamomi modo granis angulosis repletus sit. Grana etiam ipsa Melligette vacantur, quod a regno Mellis aduehantur. Totaque errare via qui Nigella citrina semen Cardamomi nomine dignantur. Hac pene ad verbum Valerius Cordus. Videamus quid dicat Matthiolus, quem e Thasica in Latium proferam. Ignotum nostro tempore Cardamomum est, nec verum a mercatoribus qui simplicia alia ad nos aduehunt, deservit. Est apud eos Cardomomum maius, Nigella semen, & Meligette, quorum trium nullum est Cardamomum, vel Gracorum, vel Arabum. Aliud enim pro Cardamomo accipiunt Greci, aliud Arabes. Serapio qui Græcos omnes in simplicibus reddidit, Cardamomum, Cordumenum appellat: & alio itidem capiti quod ex mente Isaach facit, titulum de Cardamomo imponit, quod sua lingua, Saccola maius et minus vocat, quod omnino differt a Gracorum Cardamomo, quod sub nomine Cordumeni descripserrat, at que ab omnibus illis, que in officinis reperiuntur. Hac vero non esse Dioscoridis semina huic apparet. Parum densa sunt, facile rumpuntur, nec commanducata in gustu amaritudinem quampiam relinquunt.

Iudicet æquus lector, ego in Matthioli sententiã accedere malim. Doctus siquidẽ & longa hominis experientia probatam fidem assert.

NARDVM. CAP. VI.

NOMENCLATURA.

Gr. *Νάρδος*. Lat. & Off. *Nardũ*. Ita. *Il Nardo*.
Gal. *du Nard*. Ger. *Spitzen nardi*.

castellano
espica
nardi-

Nardum.

Dvo nardi genera: unum Indicum, alterũ Syriacũ appellatur, nõ quòd in Syria proueniat, sed quòd motis, in quo oritur, pars una ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur. Ex hoc Syriaci genere præcipuum est recens & leue, largam gerens comam, flauum colore, perquam odoratum, ac Cyperũ redolens, breui spica, amaro sapore linguã siccante, quod diu in sua odoris gratia permaneat. Ex Indicis autem Nardum quoddam Gãgitis uocatur, a fluuio Gãge, apud quem enascitur, montem præterfluente. quod genus ob multam loci, in quo prodit, uliginem, uiribus infirmius est atque procerius adolescit, plures ferens spicas ab unica radice comosas, unãque conuolutas, ac grauiter olentes. Motanum autem odoratius, spica breui ac mutila, odore Cypero uicino ceteras habens Syriaci dotes. Est & genus quoddam cui Sampharitico nomen locus
indi

indidit, frutice breui, in magnas se spargens spicas, candidiore in
 terim medio caule, hircorum urus supra modum redolente, quod
 improbat. Made factum uendi solet: quod uitium ex eo depre
 henditur, quod candida sit spica, & squalida, nulloque puluere
 obsita. Adulteratur stibio cum aqua, aut palmeo uino, in spissa
 tionis ponderisque causa inspirato. Intueri autem oportet, si lutum
 radicibus infideat, & in cerniculo puluerem excutere, eluendis
 manibus utilem. Vim habent excausfactoriam & exiccantem.
 Urinam mouent, aluum potu sistunt, uulua & profusio, sanemque
 apposita supprimunt. Nausea ex aqua frigida auxiliatur, &
 stomachi rofionibus, inflationi, iocinori, regio morbo, renum ui
 tjs. Aqua autem incocta & fotu ad in seffum, uulua & inflammatio
 nibus medentur. Ad glabras oculorum genas ualent: siquidem
 eas ad densiore pilum reducant: perfusis humore corporibus in
 sparguntur. Miscentur antidotis, & in fictili non picato ad ocu
 laria medicamenta reconduntur, trita in farinam, & cum ui
 no in pastillos coacta.

Nardus non Indica ad nos, sed Syriaca ex Alexandria affertur,
 quam odoratissimam se Venetjs uidisse Matthiolus scribit. Di
 scant igitur mercatores delectum, ne temere & suas profundant pecu
 nias, & alijs illudant. Spica Nardi non summitas, sed ipsa eius radix
 est. Quod ei expeditissime patebit, qui familiare sibi Galenu effecerit.

Nardum Celticum. CAP. VII. *A. nardi*

NOMENCLATURA.

Gr. Κελτικὸν Νάρδα. Lat. Nardum Celticum.

Ita. Nardo Gallico. Gal. Nard Gaulois.

Ger. Marien Hagdalenen Bleumlin.

Celticum nardum nascitur in Liguria Alpibus, saluunca
 patrio nomine appellatum, prouenitque in Istria. Exiguae
 fructificat, & cum radicibus in manuales fasciculos componi
 tur. Folia habet oblonga, colore in flauum languido, florem lu

*et spica
 celtica
 et romana
 et saluunca*

Nardum Celticum.

teum. Cauliculorum & radicum duntaxat usus est, & odoris suauitas: unde pridie fasciculos aqua abluere expedit, & exempta terra, paulito solo atque humenti (subie-la charta) reponere, postridie repurgare: siquidem utile, cū aceroso alienoꝝque propter humoris uim, non excutitur. Adulteratur imposta herba simili, qua hirculus uocatur, ab odoris grauitate: sed facilis cognitio: nanque herba candidior est, sine cauliculo, minoribus folijs, radice neque amara, neque odo-

rata, uti uerum *Nardum* est. Itaque radices atque cauliculi, abiectis folijs triti secernuntur, uino excipiuntur, digerunturq; in pastillos, & ita fictili nouo diligenter operto asseruari debent. Laudatur maxime recens, iucundi odoris, radice numerosa coherens, plenum, nec fragile. Ad eadē quæ *Syriacum* pollet, sed uehementius urinam cit, & stomacho utilius est. Inflammationibus iocinoris, & felle suffusis auxiliatur. Contra stomachi inflationes, cum absinthij decocto bibitur: item aduersus lienem, renum & uesicę uitia, & uenenatos iclus, ex uino. Additur in malagmata, potiones, & calfacientia unguenta.

Celtica *Nardus*, quæ & *Salyunca*, ea planè est quæ *Spica Romana* Pharmacopolys dicitur: nascitur in Liguria Alpibus, in Istria, Carinthia, & Pannonia. Lauendulam seu maiorem, seu *Masiliensem*, non esse *Nardum Celticum* hoc vno argumento patet. Sole in *Nardo Celtica* radices & caules medicinã faciunt, nam flores & folia nullo vsui sunt.

sunt: In Lauendula, soli flores & folia medica vi pollent, cum interim radicem, & caulium nullus sit vsus. Celtica Nardus potentius vrinam ciet, quàm Indica aut Syriaca, ceteris in rebus inferior.

Montanum Nardum. CAP. VIII. *A. mris.*

NOMENCLATURA.

Gr. ορνυα νεσφ &. Lat. Nardum montanum.

Ita. Nardo montano. Gallis & Offi. incognitum.

Montanum Nardū, quod ab aliquibus thylacitis & mris appellatur, in Cilicia & Syria nascitur, surculo & folijs eryngio similibus, minoribus, minime tamen spinosis asperisq;. Radicibus binis nititur, aut pluribus, nigris, odoratis, ceu hastula regia, sed longè gracilioribus, & longè minoribus. Neque caulem, neque fructum, neque florē profert. Ad eadem ad qua Celticum efficax.

Asarum.

Montana Nardus qua olim è Cilicia coriaceis sacculis adferebatur non in medicina tantum vsus, sed quo etiam ob sua eolentiam ignibus iniiceretur, hodie ad nos non afferitur, nisi (quod casu & raro fit) cum alijs mercibus asportetur. In Cilicia abunde provenit, unde & Ouidio, Spica Cylissa vocatur. Montana Nardus nõ ea herba est, q̄ funiculi modo per terram serpit, vt qua nullo nec sapore nec odore prædita sit.

ASARVM. *A. asarū*

CAP. IX. *castasarū*

NOMENCLAT. *cara*

Græ. Ασάργου. Lat. &

Offi. Asarū. It. Asaro.

Gal.

montanum thylacitis mris

Gal. du Cabaret. Ger. Haselwurtz.

A Sarum, quod & ipsum aliqui Sylvestre Nardum appellat, Hedere folijs, minoribus multo, rotundioribusq; floribus cytino Hyoscyami similibus, purpureis, inter folia proximè radicem emicantibus, odoratis, in quibus semen acinosum radices numerosas, geniculatas, tenues, obliquas, Gramini non dissimiles, longè tamen graciliores, odoratas, excalfaciètes, & quæ linguam uehementer mordent. Excalfactoriam uim habet, urinam cit, hydropicis & uetusto coxendicum dolori prodest. Radices senis drachmis ex aqua mulsa potæ, menses trahunt, & Veratri albi modo purgant. In unguenta additur. Vmbrosus montibus prouenit, sed plurimum in Ponto, Phrygia, Ilirico, & Italia Iustinensi agro.

D uersa sunt Asarum, de quo hic scribit Dioscorides, & Baccharis de qua in tertio, maleq; actû ab eis est, qui Baccharis, in Asari caput retulerunt. Sed reuera Asarû, Bacchar vulgare est, nõ illa Baccharis.

PHV. CAP. X.

NOMENCLATURA.

Gr. φού. **Lat.** Phu, & Nardus sylvestre. **It.** Phu. **Offi.** Valeriana. **Gal.** La Valerienne.

P Hu, quod & aliqui Sylvestre Nardum appellant, nascitur in Põto, folio Olusatris, aut Elaphobosci, caule cubitali, aut altiore, leui, cauo, molli, in purpuram uergente, geniculis intercepto, florib. Narcisso proximis, maioribus tenerioribus, & ex albicante purpureis: radice superius ad digiti minoris crassitudine; ex obliquo villosa in nigri Veratri aut Iunci odorati modum: capillamentis inuicem comectis, flauescens, odoratis, cû quadam odoris grauitate Nardum emulantibus. Excalfacit, urinam mouet, si sicca potuit detur. Decoctum eadem præstare potest, ad lateris, etiam dolorem efficax, menses cit, antidotis inse-

A. fu

Galera
na et in vn
guento
marcia
tondi
cit
Bet Ni
colaus
matu
ella
et est ba
leriana sc̄m matheum siluaticum

ritur

* Phu.

Valeriana.

ritur. Adulteratur radice Rusci ammista: sed maleficium deprehenditur: quoniam hæc dura est, & frangenti contumax, sine ulla odoris gratia.

PHu Valeriana est, non illa quidem minor, sed maior: & quod ad Narcissi florem attinet, corruptus hic Ruellio & Matthiolo Dioscoridis est codex. Valeriana minor subtiles habet & intricatas radices quæ commendando odori scriujs induntur. Hanc non esse Phu non abs recensuit Cordus.

Malabathrum. CAP. XI. A. foliū indū

NOMENCLATURA. castel. folio in

Gre. μάλαβαθρον. Lat. & Off. Folium Indum, do
& folium Malabatri. Ita. folio Indico. Gal. Fueil-
le d'Inde. Ger. Meget Blatter,

b 2

Mala

Malabathrum arbitrantur aliqui esse Indici Nardi folium, falsi quadam odoris cognatione: permulta enim Nardum olent, quemadmodum Phu, Asarum, Niris. secus autem res se habet. Nanque Malabathrum folium sui generis est, quod Indica gignunt paludes, lentis palustris modo inmatans aquis, sine radice. Id collectum statim lino transsuatur, & siccatum reconditur. Tradunt siccatis aestiuo seruore aquis, humum aridis fruticibus uri: quod ubi non euenerit, ne amplius quidem renasci. Laudatur recens, ex candido nigricans, integrum, nec fragile, odore caput feriens: quod diu in suaui odore permaneat, & nardum sapore imitetur, nullo salis gustu. Infirmum uero & minutim contusum, praesertim si cariosum uirus olet, uitiosum est. Easde Nardo sortitur uires, sed efficacius omnia praestat. Prius nam uehementius ciet, ac stomacho magis prodest Malabathri uis. Lippitudinibus inflammationibusque tritum & in uino feruefactum commode illinitur: subditum linguae, oris halitum & suauitatem commendat. Vestium quoque odorem interpositum seruat, & ab erosione tuetur.

Malabathrum, quod antiquis Folium, siquidem folium est, & nil praeter ea, paludibus innaescens. Hodie ad nos non affertur. Folia Cassiae huius substituuntur loco, quae profecto ignota arboris sunt. Satius erit, si Galenum secuti, Malabathri uice, nullo periculo Cassia utamur, aut Syriaco uel Indico Nardo.

CASSIA CAP. XII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κασσία. Lat. & Offi. Cassia.

Ita. Cassia. Gal. la Casse.

As. sic.

~~Cassia~~

Sispa o
canela
canela
ordinaria

Cassia, cuius complura sunt genera, iuxta odoriferam Arabiam gignitur, crassi corticis sarmento, folijs piperis. Eligenda est fuluescens, pulchri coloris, coralli amula, per quam angusta, longa, crassa, & fistulosa, gustu mordens, & cum ali-

quan

quanto feruore adstringens, aromatica, uinoso odore, cuiusmodi est, quæ ab incolis Achy, appellatur, ab Alexandria negotiatoribus Daphnitis. Huic præfertur crassa, purpurea, et nigricans, Zigir cognomine, quæ rosam odore imitatur, præcipui in medicina usus. Secundum locum tenet antedieta. Tertia, cui Muselico blasto, id est, germi cognomen est. Reliquæ uiles, & quæ Aphemum dicitur, nigra, insuavis, cortice tenui, ac rimoso & quæ Darca, & Citto uocitatur barbaro nomine. Similior huic est Pseudocasia, quam ut explicari possit, quæ gustu coarquitur, cum nec acris, nec odorata sit, herentemq; medullæ corticem habeat. Inuenitur etiam lata quædam fistula, mollis, leuis, surculosa, quæ antedieta præfertur. Damnatur candicans, scabra, hircinum uirus redolens, & quæ tenui fistula & scabra cute sit. Vim obtinet calfaciendi, urinam ciendi, siccandi, & leuiter astringendi. Conuenit ad medicamenta oculorum, quæ præstandæ claritatis gratia concinnantur, & ad malagmata. Lentigines tollit cum melle illita, menses trahit, contra viperarum ictus pota auxiliatur: aduersus intestinas inflammationes omnibus, & renum uitia, pota proficit. Fæminis in solio desideribus, aut suffimentis, prodest ad dilationem vuluæ. Ea duplo pondere medicamētis mixta, Cinamomi uicem supplet, si ipsum desit: nā eosdem effectus præbet, ad plurima per quam utilis.

Cinnamomum. CAP. XIII. *Aug Sic.*

NOMENCLATURA.

Gr. Κίνναμονον. Lat. & Offic. Cinnamomū.

Ital. Cinamomo. Gal. Cinnamome. *et cannelle*

Cinnamomi genera plura, partium sibi nomen uedicatua. *castela*
 Præfertur tamen Mosliticum, quod Casia, cui Mosliti *cata Gu*
 nomen est, aliquam referat effigiem. Sed in eo genere recens, *na*
 nigrum, ex uinoso in cinereū uergens, leue, tenuibus ramulis,

b 3 ac fre

ac frequentibus nodis cinctum, per quam iucunde olens. Optimi fere indicium, iucundi odoris proprietate constat. Inuenitur enim cum optimo, eoq; quod peculiare est, odor Rutæ aut Cardamomo proximus. Insuper acre, mordens, & cum calfactione quæ dantenus salsum, quod non citò confricanti asperum, aut frianti lanuginosum, leuibus tamen internodijs appareat. Si certior fieri uoles, uellito ab radice surculum. facilis est huiuscemodi probatio: namq; fragmenta miscellanea quædam esse uidentur. Quæ autem melius spirant, suo halitu cum nares primum consuluntur, olfactum ex plentia, deterioris dignotionem impediunt. Est etiamnum montanum, crassum: pumilum, fuluesces admodum. Tertium à Mosylytico, per quam suauiter olet, nigrum, fruticosum, paucis intercedentibus geniculis. Quartum, fungosum, candidans, aspectu tuberosum, uile, ac friabile, magnam habens radicem, quæ Cassiâ planè representat. Quintum genus, odore nares feriens, subrusum, & cortice fuluæ Cassiæ simile, tangeti firmum, minus neruosum, densa radice firmatum. His quæ Thuris, Cassiæ, Mirti, aut Amomi odorè spirat, minus suauitatis inest. Deligito scabrum, album, rugosum: at laue, & lignosum circa radicem, ut inutile, reijcito. Est etiamnum simile aliud, cui Pseudocinnamomo cognomen est, uile, inualidi odoris, solutarumq; uirium. Vocatur etiam Zingiber, cum tamen sit Xylocinnamomum, præbens quadam Cinnamomi faciem. Est autè lignosum Cinnamomum, sarmenta longa robustaq; serens, odore logè Cinnamomo inferiore. Sūt qui Xylocinnamomum, à Cinnamomo genere differre dicant, quod à natura eius abhorreat. Cinnamomum omne excalfacit, emollit, & concoquit, urinam ciet, tam menses quam partus potum aut ex myrrha impositum pellit contra bestias quæ uirus etaculantur, uenenaq; conuenit: caliginem pupillis oculorum obuersantem discutit, crassitiem extenuat, lentiginēs & vitia cutis in facie ex melle illitum detergit: contra tusses,

deslu

defluxiones aquam subtercutem fusam, renum vitia, & Vrina difficultatem efficax est: Vnguentis preciosis inseri solet: & in summa, magni ad omnia vsus. Tritum vino excipitur, umbra-
 g³ siccatum, quod diutius eduret, reconditur. Est & quoddam Cinnamomum, quod aliqui Pseudocinnamomū appellant, per-
 quam denso atq; crasso sarmento, longè tamen inualidius Cin-
 namomo, & odore & gustu.

Annotation in Cap. XII. & XIII.

De Cassia & Cinnamomo.

Cognata adeo plāte sunt Cassia & Cinnamomū, vt perfectè Cas-
 sia ramos in totū Cinnamomo similes Galenus viderit, nec secus
 Cinnamomiramos Cassiā pro maxima parte referre. At si quis Canellā
 vulgo vocatam diligētius expendit, ac Officinarum qui illam cōtinēt
 saccos euoluerit, omnes reperiet Cassia descriptas à Dioscoride species. Ea
 enim mercatorum natura est, vt bonas merces sibi putere velint, quo pe-
 iores diuēdant. Cassia dum cortice vestitur, Xylocassia: nudata cortice,
 Cassia Syriax, quod fistulam representet dicitur. huius vice cortex lon-
 go tempore deportata ad nos radice, quæ amarum, nō aromaticum sa-
 pore haberet. Nūc sed raro aliqua eius species affertur. Arabum Cassia
 fistula quam solutinam vacant, omnino alia est à Græcorum Cassia fi-
 stula. Siquidē fructus est procera arboris qui in India & Egipto nascitur
 quæ & Faba Egyptia dicitur. Cinnamomi multam fuisse penuriā Ga-
 leni tempore constat. Quod si imperatoribus ipsis quibus tum omnia
 parebant cara hac planta erat, intantum vt pro thesauro asseruarent,
 nihil mirum si nostro saculo incognita sit & rarissima.

Amomum. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αμωμον. Lat. & Offic. Amomum.

Ital. Amomo. Gal. incognitum.

Amomum exiguè frutificat, ex ligno se conuoluens in ra-
 cemi modum, flore, ceu candida violæ paruo: folijs vitis
 albæ similibus. Laudatur quàmmaximè Armeniacum, fuluo
 auri colore, ligno subrufo, valde odorato. Medicum, quoniam
 in campestribus & aquis enascitur, infirmius esse constat. Est

autem magnum, subviride, tactu tenerum, frutice venoso, odore origani. Ponticum vero subrusum, paruum, fragile, racemosum fructu turgens, & odore nares feriens. Deligito recens, candidum vel subrubrum, quod nec astrictum cohaereat, nec conuoluatur, sed solutum diffundatur, seminis plenum, uuis paruis simile, graue, odoratum, modo cariem non contraxerit, acre, gustu mordens, simplici colore non euariante. Vim habet calfaciendi, astrin- gendi, exiccandi. Somnum allicit, & illitum fronti, doloris sen- sum aufert, inflammationes & meliceridas cōcoquit, discutitq;: iuuat quos scorpius percussit, ex Ocimo illitum, & podagricis cō- fert, inflammationes oculorum viscerumq; lenit ex uua passa: ad vuluarum vitia in pennis, aut in seffionibus uile est, decoctū iecinori, renibus, podagra, potu conuenit Antidotis immiscetur & preciosissimis vnguentis. Adulteratur herba Amomo si- mili, quæ Amomis vocatur, sed sine odore, sine fructu. Nasci- tur in Armenia, flore Origani. Quare in huiusmodi probationi- bus fragmenta fugienda sunt: eligenda autem, quæ ab una radice integros surculos emittunt.

A Momum cum in Italia, diligentissimo Matthiolo authore nō nasca- tur, nec sit ea planta, quam Rosam S. Mariae Italica matrone vo- cant, his rationibus (Similes Bryonia frondis non habet, nullum Ori- gani odore refert, acrimonia nares non percellit, quin potius nullius est odoris) tantisper dum vero Amomo carebimus (nam Portugalli nō ita pridem verum ex India adueher: ceperunt) authore Galeno eius vi- ce Acoro vtetur.

COSTVS. CAP. XV.

NOMENCLATURA.

Græ. Κόστος. Lat. Costus. Ital. Costo.

Gal. & Offic. Incognitus.

Precellit Arabicus, candidus, leuis, eximia odoris suauita- te. Secundum locum sibi vendicat Indicus, leuis, uber, ut feru

A. costus

ferula niger. Tertius est Syriacus, grauis, colore buxeus, & odore feriens. Optimus est recens, albus, abunde plenus, densus, aridus, à teredinibus non erofus, sine graueolentia, gustu calidus ac mordens. Vis ei excalfactoria, urinam ciet menses pellit, vitis quæ uuluam male habent, tam impositu, quam fottu & suffitu auxiliatur. Cōtra uiperarum morsus sextātem bibere prodest: item aduersus pectoris dolores, cōuulsa, inflationesq;, ex uino & Absinthio, uenerem ex mulso stimulat, latas ventris tinea ex aqua pellit, horribus ex oleo, ante febrium accessiones, & neruorum resolutionibus oblitur: vitia cutis in facie, cum aqua uel melle illitus emēdat. Additur in

Costus.

antidota et malagmata. Sunt qui aduistis Helenij Comageni præduris radicibus, adulterēt, quod deprehensu facile est, siquidem neq; gustu seruet Helenium, neq; ualidum odorem uibrat, ut caput tentare possit.

Costum ut plurimum Officina habent, amarum, & dulce. Sed de his non loquitur Plinius, aut Dioscorides, at de albo tantū. Paucis ab hinc annis uerus Venetijs assertur. Inde sibi comparent pharmacopola, nec diutius in antiquo errore inueterascant.

Odoratus iuncus. CAP. XVI.

NOMENCIATURA.

Gr. Xivos. Lat. Iuncus odoratus & rotundus.

b 5 Itali

castel: pajatal. Gionco odorato. Gal. Pasture à chameaux.
de meca Offic. Squinanthum.

O Doratus iuncus, in Africa, & Arabia nascitur. Lau-
datissimus ex Nabathæa: proximus Arabicus, quem
aliqui Babylonium cognominant, alij Teuchuin: pessimus ex
Africa. Eligendus est rufus, recens, floribus refertus, tenuis,
rubentibus fragmentis, qui manibus confricando rosæ odorem
emittit, igneæ mordacitatis ad linguam. Floris, culmorum ra-
dicisq; est usus. Vim Urinæ ciunda hæbet, menses pellit, discutit
inflationes, caput agruat, modicè astringit, comminuit, exco-
quit, ac Venarum spiracula laxat. Flos eius in potu utilis san-
guinem reijcientibus, doloribus stomachi, pulmonis, iecinoris,
& renum, miscetur antidotis. Radis astringentior est, ideo fasti-
dijs stomachi, hydropicis, conuulsis, drachma vna cum pari po-
dere piperis, per dies aliquot datur. Decoctum Vulvæ inflamma-
tionibus, ad desidentium fatus utile est.

Iuncus odoratus, Squinanthum Officinis vocatur, voce corrupta à
Σχοινοῦ ἀρωματῶ, unde vox integra prodit Σχοινανθῶ, p̄ qua Squinanthū
quasi velint dicere, Flos Iunci odorati. hic ad nos hodie non affertur,
sed stipites tantum, & folia, & radices. Iuncus odoratus seligendus est
recens, nam à vetere odor omnis & sapor abeunt.

sic alycena. **Calamus odoratus. C A P. XVII.**

NOMENCLATURA.

Gr. Κάλαμος ἄρωματικῶ. Lat. Calamus odoratus.
Ital. Calamo odorato. Ga. & Offi. Calam⁹ aromaticus.

Calamus odoratus in India nascitur: melior est fulvus dē-
sè geniculatus, & qui assulose frangitur, plena araneorū
fistula, albicans, lentus in mandendo, & astringens, ac cum ali-
quanta acrimonia amarus. Urinam potu ciet, quare cum grami-
nis aut apij semine coctus, in aqua subtercutem fusa morbo, re-
num

num vitij, stillicidio urinae, ruptisq; comode bibitur, menses & potu & appositu pellit, tussi suffitu medetur per se, aut ex resina terebinthina, hausto per arundinem fumo, ad muliebres in seffus decoquitur, & clysteribus imponitur. Suffitionibus, malagmatisq; odoris gratia commiscetur.

Calamus Aromaticus, canna odoratissima, qua quibusdam maioris Asia Lacubus (dum siccantur) enascitur, ad nos hodie non affertur, sed huius loco acori radix, qua sola ex Acoro medicinam facit cui in Calamo odorato vsui sit arundo, non radix.

Balsamum. CAP. XVIII. A. Sc

NOMENCLATURA.

Gr. Βαλαμον. Lat. & Offic. Balsamum.

Gal. Baufme.

Balsamū, arbor alba Viola, Lycij, siue Pyracantha magnitudine conspicitur. Folium ruta proximum, longè candidius, perpetuò uirens. In Iudæa solum quadam ualle & Aegypto nascens. his differens modis scabritia, proceritate, gracilitate. Quod igitur tenui & capillacea coma est, Theristum uocant, quasi demesile: fortassis quoniam ob gracilitatem facile demetatur. Aestiuus sub ortu Canis ardoribus, arbor unguibus ferreis inciditur, manatq; è plaga succus, quem Opobalsamum uocant: sed tam exiguo stillatu, ut annis singulis, ne plures quidē quam se ni septēniue cogij cogantur, imbiq; pondus duplo rependitur argento. Succu probatio est, ut sit recens, ualidi odoris, hincernus, non ad acorem uergens, dilui facilis, leuis, astringens, ac modicè mordens gustu. Sed uariè uitiatur, misto ab aliquibus Terebinthi, Cypri, Lentisci, Balani unguento: itē susino, metopio melle, aut Cypria cera liquida, quod maleficium facile deprehenditur. Namq; merus in laneam uestem fusus, neq; maculam facit,

cit, neq; si eluatur, notam reliquit: uitiatus autē inhaeret: & lac
 instillatus coagulatur, quod adulteratus nō efficit. Quinetiam syn-
 cerus in aqua aut lacte celerrimè liquatur, coloreq; lactescit: ui-
 tiatus uero olei modo innatat, se conuoluens, aut in stella modū
 diffundēs. Sincerus senescens crassefcit, deteriorq; redditur. Hal-
 lucinantur, qui aqua concretum pessum ire, & ad ima sidere ar-
 bitrantur, postea dissipatum supernatare. E ligni genere, quod
 Xylobalsamum uocant, probatur recens. fermento tenui, sulū,
 odoratum, quadam tenuis Opobalsamum spirans. Necessarius
 etiam seminis erumpit usus, quare eligatur flauum, plenum, grā
 de, ponderosum, mordens gustu, seruens in ore, modicè Opobal-
 samum olens. Adulteratur semine hyperico simili, quod à Pe-
 tra oppido defertur. Sed coarguitur magnitudine, inanitate, ui-
 rium ignauia, sapore Piperis. Efficacissima uis inest succo, &
 quam maxime calfaciens, abstergit quæ tenebras oculorum pu-
 pillis effundunt, medetur perfrictionibus uulua, cum rosaceo ce-
 rato appositus, menses quoq; secundas, & partus extrahit, hor-
 rores illitu discutit, ulcera sordida expurgat, & cruda conco-
 quit, urinam potu ciet, & grè spirantibus prodest: datur in lacte
 contra Aconitum haustum, aut serpētium ictus, miscetur acopis
 malagmatis, & antidotis. In summa, præcipua auctoritas suc-
 co, secunda semini, minima ligno. Semen commode potui datur
 doloribus lateris: pulmonum uitij, tussi, ischiadicis, comitialibus
 uertiginosis, orihopnoicis, urinae difficultati, torminibus ac ser-
 pentum morsibus, ad muliebres suffitus per quàm utile est: uul-
 uam aperit in desessionibus balnearum decoctum, & humo-
 rem euocat. Lignum easdem habet uires, aliquatò minores. Ex
 aqua potum cruditatibus, torminosi, uulsis, uenenatorum icti-
 bus opitulatur, urinam cit, ad capitis uulnera cum sicca Iri con-
 uenit, squammas ossium extrahit, & ad unguentorum spissis-
 sima additur.

Balsamum Syriaca arbuscula, in Egipto non secus ac olim nascitur, sed sincerus eius liquor ad nos non affertur. Carpobalsamum, Balsami fructus: Xilobalsamum, Balsami est lignum. Hæc adulterata in Pharmacopolijs venduntur. Hæc diluunt incole ad medicinam & unguenta, tñ viribus destitutã lignosam substãtiam nobis obrudunt. Balsami vice, Staete vti licebit, qui liquoris è Myrrha eliciti flos est. Loco Xilobalsami violarum radice, quas Cheiri officina vocant.

Aspalathus. CAP. XIX. *A. darisahan*

NOMENCLATURA.

Gr. *Ἄσπλατος*. Lat. *Aspalatus*. Ita.
Aspalato. Gall. & Offic. nomen
 Latinum vsurpant.

Aspalatus, alijs Erysiſceptron, frutex est surculosus, multis spinis horrens, nascitur in Istro, Nisyro, Syria, & Rhodiorum insula, quo ad unguentorum spissamenta pigmentarij utuntur. Optimus est grauis, detracto cortice rubens, aut in purpuram uergens, densus, odoratus, gustatu amarus. Est & alterum genus candidum, lignosum, sine odore, quod deterius habetur. Vim calfaciendi cum astrictione obtinet: unde decoctũ cum uino ad tetra oris ulcera colluenda conuenit, ad nomas genitalium, & sordida ulcera infunditur: subiectum in pessa, partum extrahit: alium sistit eius decoctum, & sanguinis reiectionem potu cohibet, urinæ difficultatem inflationesq; discutit.

Aspalatus non illa arbuscula est, quæ Rhodi nascitur Oliuastro similis, patrum memoria pro Agallocho vsurpata, & è qua precarij orbiculi fiunt, nigri aut flauis sub cortice coloris, non rubri aut purpurascentis, quod requirit Dioscorides. Adde his, in re medica Aspalato radice cortice tantum utimur, in Rhodio ligno, ipsum lignum medicinali vim & odorem habet.

MUSCVS. CAP. XX.

NOMENCLATURA.

A. usnes.

castel musgo Gr. Βρυογ. Lat. Muscus. Ital. Mosco.

Gal. Mouffe. Offic. Vinea.

lat. muscus arborum

Bryon, id est, Muscus, à quibusdam splechnon appellatur: in Cedro arbore: Populo alba & Quercu inuenitur. Optimum est cedrinum: proximum populeum: in quo genere candidum & odoratius præstat, nigricans improbat. Astringendum habet. Decoctum insidentium uuluis uile: unguento balanino, oleisq; inspissandi gratia inseritur: thymiamatum, acoporumq; compositionibus conueniens.

Muscus seu villosa illa arborum cavitates, non pro eo hic accipitur, qui in quaui arbore nascatur, sed tantum qui in cedro, Populo alba, Picea, Quercu, Larice, Abiete proveniat ac sit odoratus. Muscus vulgari, Indici animalis pus est. Qui diligentiores sunt, quo hac clarioris distinguant, illum muscum, moschum hunc appellant.

A. allugin & Xi Agallochum. CAP. XXI.

NOMENCLATURA.

A. loaloes.

offic. bel Gr. Αγάλλοχου. Lat. & Offi. Agallochum Ita.

Barb. Lignum agollocho. Gal. nomen non indiderunt.

Agallochum, lignum est quod ex India atq; Arabia deportatur, Thuæia ligno simile, maculatum, odoratum, gustu astringens, cum quadam amaritudine, cute uerius, quam cortice uestitur, aliquantulum uersicolore. Manditur, aut decocto os colluitur, commendandi halitus gratia. Sudores arcet toto corpori inspersum: pro thure ad suffimenta substituitur: radix epota drachma unius pondere, humida stomachi uitia & imbecillitatem, feruoremq; mulcet: si lateris, iecinorisue dolor excruciat, si dysenteria, aut tormina infestant, ex aqua bibere prodest.

Agallo

A Gallochum, Xiloaloes, seu lignum aloes, referentibus Portugallis in insula Taprobana nascitur, suauissimi odoris etiam si non vratur. Venetijs affertur quod probatissimum est. A gallochum calidum & sicum est in secundo gradu.

Narcaphthum. CAP. XXII. *A. taliphav.*

NOMENCLATURA.

Gr. Νάρκαφθου. Lat. Gal. Offic. Narcaphthum.

Ital. Nercaphtho.

Narcaphthum ex India desertur corticosum, simile Sycomori libro, quod iucundi odoris gratia sufficitur. Miscetur thymiamatis compositis: constrictiōibus uulua suffitu prodest.

Narcaphthū aut hodie ignotum, aut Storax est sicca, aut Corzumbrum, aut potius Tigname, quod plane nil aliud est, quam Thymama.

a Vel Thymia
ma:
Hispa:al
mea:

Cancamum. CAP. XXIII. *A. lacca et tre*

NOMENCLATURA.

Gr. Κάρκαμου. Lat. Cancamum. Ital. Cancamo.

Offic. Lacca. nec aliud nomen habet.

Cancamum Arabici ligni lachrima est, myrrhe quodammodo similis, uirosi gustus, quam ad suffimenta usurpant. Vestes eo, Styrace & Myrrha additis suffiuntur. Vim proditur obtinere extenuandi obesos, si ternum obolorum pondere ex aqua, aut mulso aceto pl. sculos dies ebibatur: lienosis datur, comitialibus & suspiriosis: menses cum aqua mulsa pellit, oculorum cicatrices confestim emendat: uino madefactum medetur eorundem hebetudinibus, aduersus gingiuas humore pregnantis: doloresq; dentium, non aliud efficacius.

Hispanis anime

Cancamum ex Arabia ad nos hodie, nec alijs locis affertur. Nec est gummi illud spissum & transparens, quod Laccam vocat, nempe nullum gustu, sicuti uere odorẽ præ se fert, quod in Cancamo reperiri scribit Dioscorides. Atenim in cap. de Cancamo seipsum confundit Serapio, qui dicat: Laccam è caelo super arbores Manne in modum decidere, & ex eius fece Carmesinum in tinctorijs fieri. Cauendum proinde ne pro Cacamò aut Laccam, & minus Dialaccam accipiamus. Astringit cum Dialacca: Laxat & aperit Cancamum.

CIPHI. CAP. XXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. κῦφι. Lat. Cyphi. Ital. Ciphi.

Gal. & Offic. Cypheos.

CYphi thimiamatis compositio est dicata dñs, qua abunde Aegyptij sacerdotes utuntur. In antidota misceri solet suspiriosis datur in potu. Per multæ componendi rationes, quarum una hæc est: Sumito cyperi dimidium sextarium, cum pari baccarum Iuniperi adultæ modo: unæ passæ pinguis, exemptis uinaceis, minas duodecim: resina repurgata minas quinq, Calami & Iunci odoratorũ. & Aspalathis singulorum minam: Myrrha duodecim: uini ueteris sextarios nouem, cum duabus mellis minis: unã passam detractis uinaceis tusam, cum uino & Myrrha subigito: cætera tusa & cribrata adycito: die uno humorem combibere finito: dein mel coquito, dum sibi glutinis asciscat crassitudinem: eliquatam resinam accurate permisceto cum reliquis diligenter contritis, & in fictile uas recondito.

A Diectitũ quibusdam hoc esse caput Dioscoridis uidetur, quod in antiquis exemplaribus non repperiatur. At cum Cyphi amplam Aetius mentionem fecerit, id certo statuerè non audeo.

CROCUM. CAP. XXV.

NOMENCLATURA.

Hispan: açç Gr. κροκ & . Lat. & Offic. Crocum. Ital. Zaffarano.
fran: Saffran ziment.

Crocum.

Crocum, optimū in me-
dendi usu Coryceum,
recens & boni coloris, pau-
lum candidi gerēs in capreo-
lo, oblongum, omnibus suis
partibus constans, non fragi-
le, plenum, a quo detractum
est nihil, quod madefactum
manus inficit, nec situm redo-
let, aut carie sentit, subacre:
sin huius generis non est, aut
uetus, aut humore perfusum
creditur. Secundus locus da-
tur Coryceo, è tractu Lyciæ
contermino. Tertius Licio è
monte Olympo. dein ex Ae-
gibus Aetolia. Cyrenaicum

& Centuripinū inter Sicilica omnia uribus infirmus est. Om-
nium natura oleacea. Itali tamen ob succi copiam, & coloris
uenustatem, tingendis mortarijs dicauerūt: quibus de causis ma-
gno uenditur. Vtilissimum in medicina quod ante descripsimus.
Adulteratur immisto Crocomagmate tuso, atq; etiam sapæ su-
blitu: contrita, quò pondus adyiciatur, simul argenti spuma, aut
plumbagine. sed maleficium declarat insidens puluis, præsertim
si defrutum in odorando subolet. Thessalus ipsum tantum odora-
tum esse uoluit. Alij exitiosum, tribus drachmis ex aqua potis.
Proculdubio uim coquendi, emolliendi, atq; substringendi ha-
bet: urinam cit, elegantem colorem præstat: qui ex passo biberint
crapulam non sentient: oculorum fluxiones illitum cum huma-
no lacte, cohibet: additur in potiones, quæ interaneorum causa
temperatur: ad uulua etiam sedisq; cataplasmata utiliter inditur

uenerem stimulat, uergentes ad ignem sacrum inflammationes mulcet, auricularijs collectionibus utile. Quò facilius conteratur in calido fœtili sole siccari oportet, celeriterq; uersari. Urinam mouet radix ex passo pota. Fit etiam expressis unguenti crocini odoramentis, & in formas digestis, quod Crocomagma uocat. Optimum est odoratum. modice Myrrham olens, graue nigrũ, ligni expers, læue, subamarũ, quod madefactum Croci colorẽ reddit, gustatumq; uehementer dentes ac linguam inficit, multis durans annis, quale est, quod à Syria defertur. Habet suas uires ad delenda quæ caliginem oculis obuersant: urinam cit, calfacit, coquit, & emollit. Vires Croci proportionẽ quadantenus repræsentat, quandoquidem plurimam Croci partem sibi Crocõgma uendicat.

Croci quod certis olim in prouincijs nascebatur, nunc & in Galia excellentissimũ, et in ipsa adẽ Germania prouenit in Austria maximè & Vienna territorio. Ab hũdẽ quid sit Crocomagma et deducet Dioscorides. Tota Croci substantia procedit in secundum caliditatis gradum & siccitatis primum, eaq; de causa vim habet maturandi, cui subsidiaria est astrictoria qua participat uirtus.

Helenium. CAP. XXVI.

NOMENCLATURA.

Gre. Ἑλένιον. Lat. Helenium. Ital. Euola.

Gal. & Offic Enula Campana.

Ger. Alantwurtzel.

Heleniũ folia habet Verbasci angustioris folij, asperiora, oblonga: cautè quibusdã in locis non emittit: radicem sub
albi

A. enula.

Sis: rais de Ala

Helenium.

albida, interdum subrusam,
odorata, subacra, uegeta,
magna, ex qua agnata ppa-
gines lilioru aut ari modo se-
runtur. Motibus in umbrosis,
siccoq; solo prouenit. Foditur
aestate radix, particulatimq;
dissecta siccatur. Potu radice
decoctum menses & urinas
ciet, ipsaq; in eclegmate ex
melle pdest tussi, orthopnoea
ruptis, conuulsis, inflationibus
& serpentium moribus. In
summa excalfaciens. Folia
ex uino cocta utiliter ischia-
dicis illinuntur. Helenium sto-
macho utile in passo conditu:
siquidem salgamarij paulu-
lum siccata radice, mox

decoctam, & frigida aqua madefactam, in sapam conij-
ciunt, & ad usus recondunt. Trita potaq; ad cruentas execra-
tiones efficax est. Alterum Helenij genus in Aegypto gigni-
Cratenuas tradit. Herba est cubitalibus ramulis, Serpylli modo
per humum repentibus, folijs Lenticula circa ramos, sed longiori-
bus crebrisq; radice pallida, digiti minoris crassitudine, per ima
tenui, superne crassa, cortice nigro. Nascitur in maritimis, colli-
busq;. Radix una in uino epota, contra serpentium iclus auxilia-
tur.

INula seu Helenium, ex Helena lacrymis nata, dum Canopi gu-
bernatoris mortem desfet, duplex. Nostras, nulli non cognita, Aegy-
ptia, que humilis & coronaria est. Nostratis radix, non statim a gustu

excalfacit, vt piper nigrum. & album: superfluè enim humida est. In-
re igitur electuarijs inseritur, quæ fiunt ad crassos et viscosos humores
è pectore & pulmone educendo.

A. de oleo.

Omphacinū, oleūq̄. C A P. XXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ελαιου ωμότριβες, καὶ Ελαιου κοίνου.

Lat. Omphacinum oleum, & oleum commune.

Ital. Olio Omphacino è uolgare. Gal. Huyle

d'Oliue. offic. Latino utuntur nomine.

Ger. Baumol.

Omphacinum.

Oleum quod ex im-
maturis oliuis expri-
mitur, ad multos usus rectè
ualentibus accomodatissimū
Omphacinum id appellatur.
Præstat recens, odoratum,
quod non mordeat. Tale un-
guentorum compositionibus
idoneum intelligitur. Stoma-
cho utile est, quod astrin-
gat: gingiuas contrahit, den-
tes firmat: si contineatur
in ore, sudores cohibet. Et
quò uetustius ac pinguius, eò
ad medicamenta aptius est.
Et, ut reliqua in commune
dicantur, omne oleum cal-

facit, emollit uentrem, à perfriktionibus corpus tuetur, ipsumq̄
pro

Hispanj
azeite

promptius ad obeunda munera reddit, aluum emollit: ulcerantium uenerorum uires permistum hebetat: contra uenena datur, assidue potum redditumq; uomitionibus, soluit aluum hemina mensura cum pari ptisanæ succo aut aqua potum: ad tormina calidum simul decocta ruta tribus sextarijs in potu datur: uentris animalia pellit, idem maxime ilei intestini morbo laborantibus infunditur, uetus magis calfacit & uehementius, discutit, oculorum claritati sublitum confert. Si uetusti non sit occasio, in uase decoquitur ad mellis crassitudinem, ut uetustatem representet.

Oleum syluestris oliuæ. *A. ubi supra.*

C A P. XXVIII.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Εκ τῆς ἀγρίας ἐλαίας ἔλαιον. Lat. *Oleum syluestris oliuæ.* Ital. *l'Olio che si fa delle oliue saluatiche.* Gal. & Offic. commune nomē non mutant.

Oleum quod syluestres oliuæ fundunt, uehementer adstringit, & ad sanorum usus secundum sibi locum uendicat. In doloribus capitis utiliter pro Rosaceo substituitur, sudores arcet, defluentes capillos inhibet, surfures, ulcera capiti; manantia, scabiem, leprasq; abstergit, tardius canitiem sentiunt, qui eo quotidie perunguntur. Candidum oleum fit hoc modo: Album colore, nec anniculo uetustius, in nouum fœclue oris patuli funditur, centum heminarū mensura, & sub solem media quaque die concha refunditur, ex altoq; demittitur, ut assidua deuolutione, ictuq; agitatum respumet: octaua die fœnum græcum mundum quinquaginta denariorum pondere, calida aqua madefactum donec emollescat, in supradictum oleum deijcitur, ita ne

extillet aqua. Postea teda præpinguis picea assulatim cæse & aqua
le pondus adijcitur, & transactis octo diebus, oleum concha
mouetur. Vbi candore contraxerit, in uas nouū uetere uino affu-
sum recondi debet. Substratis fertula Capanæ corollis drachmas
undecim pendentibus, cum pari iridis pondere: sin minus rursus
soli mandandum, & idem munus obeundum, usq; dum inalbe-
scat.

Annotatio in Cap. xxvñ. xxviiij.

Oleum cum simpliciter dicimus, illud intelligimus, quod ex satiuis
Oleis: Omphacinum, quod ex immaturis Oleis exprimitur. Can-
didi Olei conficiendi rationem docet Dioscorides. Candidum Oleum in
Portugallia & Lisbona conficitur.

Sicyonium. C A P. X X I X.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Σικιόνιον. Lat. Sicyonium. Ital. Sicionio. Eo
Galli & Officinæ carent.

Sicyonij componendi ratio hæc est: In lebetem oris lati stan-
no inductum, funditur olei albi quod cruda oliuæ reddide-
runt, cōgius unus: aqua semicōgius. Leui id igne coquitur, leni-
ter mouendo: at ubi bis efferbuit, & subtracto igne refrigit,
innatans oleum concha decapulatur, & adiecta noua aqua con-
feruescit, & reliquis ut diximus peractis, reponitur. In Sicyo-
nia maxime fieri consuevit, Sicyonij inde accepto cognomine.
Calfactoriam adquendam usq; modum uim habet. Febri ac ner-
uorum uitijs prodest: facinæ ad commendandum faciei nitorem
eo utuntur.

IN Sicyone Peloponensi vrbe è candido oleo, preparabatur oleum eo
quo scribit Dioscorides modo. Hodie fieri desit.

Strigmēta balnearum. CAP. XXX.

A. sordicis

NOMENCLATURA.

Gr. Ρύτω & Βαλανείωρ, καὶ Ρύτω & ἐκ τῆς παλαι-
 σρας. Lat. Strigmenta balnearum Strigmenta
 palestraica. Ital. Le rasure de i bagni. Le rasure della
 palestra. Hæc antiquorum, non nostratis usus.

STrigmenta à balneis calfaciunt, molliunt, discutunt: ad se-
 dis rimas, & condylomata illinuntur. Illa uerò qua ex pa-
 lestris puluerem sibi ascuerunt, in sordis speciem redacta, arti-
 culorum nodos imposita adiuuant: ischiadicis in fotus aut ma-
 lagmatis locum, calida commodè sufficiuntur. Derasa gymna-
 siorum parietibus simulacrisq; sordes calfaciunt, tubercula, qua
 agrè ad coctionem perducuntur, dissipant, desquamatis &
 ulceribus senum prosunt.

Antiquitus Oleo corporibus in balneo perunctis, sudorem Oleo mī-
 xtum serui vel publici vel priuati strigilibus eradebant. Id strig-
 mentū uocatum est. Luciatuiri itidem iuuenes Oleo perungebantur. In
 palestra, dein puluere oblinebant s. se. Cænsa illa crassities qua eis à lu-
 do erad. batur in balneis, in vsu medicina cedebat.

Elæomeli. CAP. XXXI.

A. aumeli

NOMENCLATURA.

Græ. Ελαϊόμελι. Lat. Elæomeli. Ital.
 Eleomele. Res nostris incognita &
 Officinis.

IN Palmyris Syria, quod Elæomeli uocāt, ex quodam caudē
 ce manat oleū, melle crassius, sapore dulci. Bile, cruditatesq;
 detrahit, sextario cū una aqua hemina dato, sed q; sumpserit, tor

peſcunt, & uiribus deficiuntur: quod minimè uereri oportet, ue-
rum crebrò excitare, ne ueterno preſſi ſomnos captent. Fit &
oleum è pinguitudine ſurculorum Oleæ: optimum uetus, craſſum
pingue, non turbidum. Calfacit. priuatimque caliginibus oculo-
rum illitur: lepras, neruorumq; dolores illitum emendat.

Eleomeli ad nos hodie non aſſertur. Quod è Quercuum & Betula-
rum vetuſtis truncis ſiuit. ſapore habet mellis, pinguitudinem olei,
proritat ad nauſeam & vomitum Eleomeli, & laxat aluum.

oleū de kerua **Cicinum oleum. CAP. XXXII.**

ſine de catapucia

NOMENCLATURA.

Gr. Κικινου έλαιου. Lat. Cicinum oleum. Ital.

P'olio Ricino. hoc Offic. nõ parant: proinde nec apud
Gallos nomen habet.

Cicinum oleum hoc modo temperatur: Maturi Ricini, qua-
tuor uoles quantitate, torrido ſole ſtaceſcunt, & ouarum mo-
re inſtrati tantisper inſolantur, dum ueſtiens cortex fractus deci-
dat: caro colligitur, & coniecta in piãam diligenter tunditur: po-
ſtea in lebetem ſtanno illitum, qui aquam habeat, demittitur,
ſubiectoq; igni ferueſcunt: & ubi inſitum prorſus humorem red-
diderunt, ſublato ab igni uafe, innatans oleum concha tollitur,
& reconditur. Sed in Aegypto, ubi largior increbuit uſus, lon-
gè ſecus fieri ſolet Nam repurgatos Ricinos mola mandant &
accurate molitos per ſportulam torculo exprimunt. Tum qui-
dem ematuruerunt Ricini, cum continentibus orbiculis exuun-
tur. Ad pſoras, & ulcera capitis manantia ualet, prodeſt ſedis
inflammationibus, uuluis conuerſis atq; præcluſis: item indecõ-
ris cicatribus, & aurium doloribus emplaſtra efficaciora red-
dit additum: potu aquam aluo extrahit, uentris animalia pellit.

Hoc oleum hodie fit ſub nomine Olei de Kerua, ſeu Catapucia ma-
ioris Arabum.

Amyg

Amygdalinum. CAP. XXXIII.

NOMENCLATURA.

Gre. Αμυγδαλίνοῦ ἐλαίου. Lat. Oleum Amygdalinum. Ita. l'olio delle Mandole. Gal.

Huyle d'Amendes. off. oleum

amygdalarum.

Hisp: Aceyte de almendra

dras

Amygdalinum oleum, quod aliqui Metopium uocant, hoc fit modo: Semodius ex amaribus nucibus repurgatis siccatisq; in pila ligneo pistillo leniter tunditur in offas, aqua quae ferbuert sextarius adijcitur, & ubi dimidia hora humorem hauserit, uehementius quam antea tunditur, mox tabellis premitur, & quod digittis haesit, concha excipitur. Pressis nucibus rursum hemina aquae inspergitur, & postquam ebiberint, idem opus prosequendum. Singulas heminas reddunt singuli modij. Contra uuluarum dolores, strangulatus, conuersiones, & eorundem locorum inflammationes efficax est: uitij renum, calculosis, difficili urinae, suspiriosis, lienosisq; proficit: dolores capitis, grauitatem auditus, sonos incertos, tinnitusq; discutit: maculas & uitia cutis tollit e facie, & eam erugat cum melle, radice Lilij, & Cypria cera, aut rosaceo cerato: & oculorum hebetudines emendat, ulcera capitis manantia, & furfures cum uino abstergit.

Et si hodie ex Amygdalis dulcibus & amaribus oleum exprimatur. Satius tamen aget, qui hoc in negotio Mesue praescriptionem sequetur.

A. oleu de ben

Balaninum. CAP. XXXIIII.

NOMENCLATURA.

Gre. Βαλάνινοῦ ἐλαίου. Lat. Oleum Balaninum. ol: de nucibus vnguentariae

c 5

Ita. *l'olio di Ben. Gal. Huyle de Ben. Off. Oleum de Ben.*

Simili modo fit *Balaninum Oleum*, quod repurgat maculas, lentigines, uaros, & cicatrices nigras: aluum soluit, stomacho aduersatur, contra aurium dolorem, sonos, & tinnitus auxilio est, cum anserino adipe instillatum. Similis sesamini ratio. Fit etiam e nucce iuglande oleum, quod *caryinum* uocant. Eandem uim habet quam *balaninum*.

Oleum *Balaninum*, quod e Glande unguentaria fit, & Oleum e Ben dicitur, apud Italos vulgare, nobis penè incognitum quod ad bonitatem attinet.

Hyoscyaminum. CAP. XXXV.

NOMENCLATURA.

Υοσκυάμινον, κνιδελαϊον, κνίκικον, ράφανελαιον.

Lat. *Hyoscyaminum*, *Gnidicum oleum*, *Cnicinum oleum*, *Oleum Raphaninum*. Ita.

l'olio dell' Iusquiamo, del Grano

Gnidio, del Cartamo, del Ra

fano. Officinis, si prepa

rentur, nomina la

tina habent.

HYOSCYAMINUM sic fit: Semen candidum, recens ac siccum tunditur, & calida aspergitur aqua, ut in amygdalino diximus: dumq; insolatur, siccata, quæ sub manu sunt, partes cum reliqua massa permisceantur: hoc autem fieri oportet dum nigrescat, & grauter oleat: mox pressum atque excolatum reconditur. Ad aurium dolores efficax est, pessis miscetur, ad emolliendum utile. Fit & e Grano gnidio purgato & tuso. Vis et aluum soluere potu. Non secus Cnicinum oleum temperatur, cui facultas eadem est quæ factu e Gnidio grano, uerum inualidior. *Raphaninum* e *Raphani* semine fieri solet, caterorum more. *Phthiriasis* mala uoletudine contractas tollit. *Scabrities*

cutis

cutis in facie emendat. Ad obsonia utuntur Aegyptij. Melanthinum idem quod Rhaphaninum potest. Tritum Sinapis semē, & calida aqua madefactum, adiecto postea oleo exprimitur. Id ad diurnos dolores efficax est, transfert humores qui in aliqua parte concreuerunt.

Commodius nostro tempore tritum & calefactum Hyoseyami semen cogitur oleum reddere, quā olim madefactum aqua. Idem fit in Rhaphanino & Sinapino. & vetustus mos desijt. E Grano Guidio oleum exprimitur, quo rustici Itali ad se purgandos utuntur. Olei ē Carthamo & Nigella rarus aut nullus est vsus.

Myrteum. CAP. XXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Μυρτινέλαιο. Lat. Myrteum. Ita. l'Olivo
Mirthino. Gal. Huyle de Murte. off.

Oleum Myrtinum. *Sisp: Azeite de Ar*

Myrtei faciēdi ratio hæc est: E Myrto nigra syluestri, aut satiuā, foliorum mollissima quæq; tusa premuntur, succo pares omphacini olei portiones adiiciuntur, subiectisq; carbonibus inferuescunt donec concoquantur, innatans oleum deraditur. Sed longè facilior hæc compositio: Tenera folia contusa coquantur in oleo & aqua, & quod innatat eximitur. Primitim alij deiecta in oleum folia in sole macerant: alij prius oleum inspissant Malicorio, Cupresso, Cypero, et Iunco odorato. Efficacius est amarum gustu, & oleosum, viride, translucēs, & olens Nyrtū. Astringit & indurat: ideo medicamentis miscetur, quæ cicatrice obducunt, prodest ulceribus in capite manantibus, ambustus igni: & papularum eruptionibus. Facit ad attrita & furfures, sedis rimas, cōdylomata, articulos laxatos, corporis sudores cōpescit, et omnia quæ adstrictionē inspissationēq; desiderāt.

Ali a ratione parant seplasia Myrtinum oleum quam Dioscorides aut Mesue præscripserim. Et sanè melius caderet, si paratur in balneo Maria, & cum olio Omphacino.

Laurinum. CAP. XXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Δαφνέλαιου. La. Laurinum. Ita. l'Olio
Laurino. Gal. Huyle de Laurier. Off.

Sissa:

Azeite de bayas

Del lan
vel

nomen latinum in usu.

Laurinum fit hoc modo: Lauri bacca cum matura sunt, in aqua coquuntur: siquidem ex obducto cortice quandam pinguitudinem reddunt, quæ manibus subacta, concha excipitur. Alij omphacinum prius oleum Cypero, Iunco odorato, & Calamo inspissant, deinde tenera Lauri folia concoquunt: alij etiam baccas, donec oleum odorem contraxerit alij Styracem & Myrium addunt. Optima Laurus ad id latifolia & montana. Oleum Laurinum utilius quò recentius, quoq; uiridius colore, amarissimum, & acre. Vis ei ex calfactoria, emolliens, uenarum spiracula aperit, lassitudines discutit, omnibus neruorum uitij, algoribus, destillationibus, aurium doloribus, malis renum frigore contractis, illitum, non aliud iuuantius, attamen potum nauseam parit.

Oleum Laurinum aliter à Mesue paratur, aliter à Dioscoride, aliter ab Officinis. In quibus qui erugine admiscent, male agunt. Eneruat enim crugo olei temperamentum. Probe preparatum præter uires quas ei tribuit Dioscorides, ualet dolori Hepatis, Hemicranæ proueniens à causa frigida, dolori stomachi, dolori colico, matris, & splenis.

Lentiscinum. CAP. XXXVIII.

NOMENCLATURA.

Sissa:

Azeite de
mata

Gr. Σχινέλαιου. Lat. Lentiscinum. Ita. l'Olio del
Lentisco. Gal. Huyle de Lentisque. Offi-
cina Galliarum rarum aut nullum Len-
tiscinum habent.

Similis Lentiscini ratio. Nam è maturo fructu temperatur, fractis prius spissamentis, ut in Laurino diximus: hoc scabiè
iumen-

iumentorum canumq; sanat, utilissimum pennis, acopis, & leprorum medicamentis, sudores cohibet. Nec secus Terebinthinum fieri solet. quod refrigerat & astringit.

Oleum Lentiscinum in pluribus hodie Thusciae partibus paratur, & in comitatu Senensi, praecipue in insulis Helba & Giglio, fit eo pacto: Sumuntur fructus Lentisci, aliquot ante diebus ex arbore decepti, numero & pondere qui satis esse videtur, immittuntur in aquam, bulliunt lento igni, & cum crepare incipiunt, tum torculari immittuntur, & non addito altero oleo, ex eis oleum exprimitur, nam satissuperq; ex sese reddunt. Rustici qui eo utuntur in cibo, laudant ut valens remedium ad acuendum visum. Oleum quod est Terebintho fit ad nos non affertur, proinde nec in usu est.

Mastichinum. CAP. XXXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. μαστιχέλαιον. Lat. Mastichinum. Ita. l'Olio di Mastice. Gal. Huyle de Mastic. Off. Oleum de Mastice.

Mastichinum est trita fit Mastiche, quod contra omnia unius mala efficax est, mediocriter calfacit, astringit, et emollit. Aduersus prominentes stomachi duritias, caeliacorum, dysentericorumq; cruciatus utile: faciem emaculat, & colorem nitidum facit. Optimum in Chio insula componitur.

Ratio parandi olei Mastichini, quod fit ex Mastiche qua Leticia resina est, rectius doctorum hominum iudicio cum alabico vitreo pareretur.

Vnguentorum compositio.

CAP. XL.

NOMENCLATURA.

Gr. Σύνθεσις μωρων. Lat. Vnguentorum compositio. Ita. la compositione de gli unguenti. Galli & Officinae, haec si praeparant, nomina ut lubuit imponunt.

DE ratione Vnguentorum consequenter tractandum existimauimus, quandoquidem ea in nonnullis corporum utijs, aut

aut medicamentis mista, aut corpori persusa, aut naribus obiecta, plurimum prosunt. In quorum probationibus consulere nares oportet, an ea oleant, ex quibus temperantur. Optimum huiusmodi iudicium: quod in quibusdam planè obseruari non potest, propter ea, quæ admiscuntur, odore cæteris præualentia: ut in Amaracino & Crocino, Telino, & plerisque alijs, quæ crebra circa hæc meditatione experiri conueniet.

Dioscorides ab hoc capite xl. ad lxxij. de Vnguentis tractat, non illis plagiarijs, sed odoratis, quæ planè nihil aliud sunt quàm olea, materia cuiusdam aromatica permixta: Olea vero simpliciter cum dicit, Oleum è fructibus & seminibus arborum expressum intelligit, sine alterius mixture olei.

Rosaceum. CAP. XLI.

NOMENCLATURA.

Gr. ῥοσάκειον. Lat. Rosaceum. Ita. l'Vnguento Rosado.

Rosaceum sic fit: Tunci odorati quinque libras & bessem tundito, & subactas aqua in uiginti olei libris & quincunce subinde mouenda, coquito: dumq; percolaueris, in olei libras uiginti, & quincuncem, adijcito Rosas non madefactas numero mille, & manibus melle perunctis identidem moueto: interdiu premens, finito nocte tota macerari, postea exprimito: et ubi recrementu pessum ierit, mutato uase, in craterem melle illitum recondito. Cæterum Rosas quæ antea pressæ fuerunt, in label lum demittito, & affusis octo libris & quadrante spissati olei, iterum premito, eritq; secundarium oleum. Quod si tertias usq; quartasue persusiones infundens exprimere uoles, secundarium fiet, tertiarium, & quartarium unguentum. Sed quoties id feceris, uasa melle oblini debent. Si uero secundam infusionem instituere libet, in expressum oleum, numero pari recentes Rosas, nullo humore imbutas inijcito: manibus melle præmadefactis,

agitans premito: & iterum, tertio & quarto, simili modo exprimens facito, totiesq; recentis Rosas detractis unguibus immittito: fiet enim ita oleum multo ualidius: nam septies oleum rosarum infusionem admittit, nec amplius. Præsum melle perungatur, oleum à succo diligenter secerni oportet, nam si minimū quid relinquatur, unguentum corrumpet. Alij autem detractis unguibus, Rosas tantum oleo macerant in sole, hoc modo: Rosæ quæ se libram pondere æquant, in sextario olei diebus octo madesunt, & usque tertiam perfusionem quadraginta diebus insolantur, & sic oleū reconditur. Alij Calamo, aut Asspalatho prius olei spissamenta faciunt. Alij coloris causa Anchusam admiscunt, & Salem, quo minus oleat. Vim astringendi & refrigerandi obtinet, fomentis & cataplasmatibus utile. Potum soluit aluum, stomachi ardorem restringit, ulcera caua replet, & mulcet, quæ cacoëthe uocantur: ulceribus in capite manantibus, atque feruidis eruptionibus illinitur: caput dolens eo perfunditur: dentes inter initia doloris collui prodest, ad genarum duritias illitum efficax est, ad laceßita interanea & concitatas uulnas utilissimè subycitur.

Vnguentum Rosatum si probè fiat è prescriptione Mesue, nihilum cedit illi, quem Dioscorides ostendit. Nostras è Mesue, inflammationes sistit, congregat, confortat, spissat, & prohibet cursum materie ad male affectos locos. Potum valet in dysenteriam. Vulneribus capitis prodest: mirum enim in modum caput firmat, & inflammationem inhibet.

ELATINUM. CAP. XLII. *J. oleū de pal ma.*

NOMENCLATURA.

Gr. ΕΛΑΤΙΝΟΥ. Lat. Elatinum. Ita.

Vnguento Elatino.

No es otra cosa la Elate sino aquella cascara que contiene en sí el ^{Fracta} raximo de los datiles, quando estan

FRACTA Elate tusa & scarificata, in labellum deijcitur: **O**mphacinum oleum triduo infunditur, mox par sportulam exprimitur: uerum pares esse debent utriusque portiones, demundo uase ad usus reconditur. **V**iribus Rosaceo proportione respondet, aluum tamen non mollit.

Elatinum unguentum antiquitus fiebat è carnosio dactylorum corteice, qui Elate Gracis dicitur. **Q**uæ dictio quoniam etiam Abietem sonat, quidam etiam ex Abiete parant Elatinum oleum, s. d. malè.

Melinum. CAP. XLIII.

A. olei pomoy

NOMENCLATURA.

Hispanj Gr. μίλιου. Lat. Melinum. Ita. l'Vnguëto Melino.

Azeyte **M**elinum hoc modo temperatur: Olei congius, decem aquæ sextarijs admiscetur. **A**dijcitur elatæ palmarum fracta quadrans, & Iunci odorati uncia, quæ die uno macerata de membris coquuntur, mox in uas oris patuli oleum excolatur, & indita **brillos** arundinacea crate, aut uetusta tegete, Cotonea mala superponuntur, & uestimentis operata tâtisper inibi resident, dum malorum uires ad se oleum alliciat. **A**liqui Cotonea, decem dierum spacio operimentis inuoluunt, ut contineatur odoris suauitas, nec euanescat: postea biduo macerata oleo exprimuntur, oleumq; reconditur. **I**d uim refrigeratorem & astringentem habet. **C**ontra scabiosa ulcera & quæ serpunt, ac fursures, perniunculosq; effectum præbet, exulceratis uuluis infunditur, citatam urinam sistit infusum, sudores cohibet: contra cantharidas, buprestim, pinorum erucas, bibitur. **L**audatur maximè quòd Cotonea mala olet.

Melinum unguentum sit cum Cotoneorum fructu probè maturo, in particulas conciso, tum in oleum omphacinum immisso, ac insolato cum bona succi portione, postmodò in balneum Mariæ infuso, iterata ut docti sciunt, infusione.

Oenanthini

Oenanthini compositio. CAP.

XLIIII.

A. oleū de Labrusca

NOMENCLATURA.

Gr. Οινανθίνου. Lat. Oenanthinum. Ita. *his: Inguent*l'Vnguento Enanthino. *de la flor de la vid
saluage*

O Enanthe è Labrusca, optimè olens postquam emarcuit, dieicta in Omphacinum oleū mouetur, uoluiturq̄, & cum biduo manserit, exprimitur, & reconditur. Astringit, proximum rosaceo effectū præbens: sed aluū non resoluit, aut molit. Probatissimum est quod odore Oenanthem refert.

ID quamuis non paretur, ipsa tamen verba satis ostendunt, quæ re, parari debeat. Nam vires non desunt.

Telini cōponēdi ratio. CAP. XLV. .i. de fenu

NOMENCLATURA.

*praco. Inguent*Gr. Τήλινου. Lat. Telinum. Ital. *de alboluas*

l'Vnguento Telino.

Foenigræci libra quinq̄, calami libra una, cypiri libra duæ olei libris nouem, septenis diebus macerantur, quotidie ter mouentur, postea pramuntur, & reponuntur. Aliqui pro Calamo Cardamomū substituunt, & Cypiri loco Xylobalsamū macerant. Alij oleo antea his odoribus spissato, Fœnumgræcū macerantes exprimunt. Hoc Telinum abscessus emollit, & concoquit, omnibus uuluarum duritijs magnoperè conuenit, fœminis difficile parientibus subijcitur, ubi præ excretis humoribus loci siccitatem contraxerunt, sedis inflammationes lenit, tenes-

d

me

mo subditum prodest, ulcera capitis manantia furfuresq; expurgat, ambustis & perniciosis addita cera proficit, vitia cutis in facie emendat, pigmentis ad conciliandum faciei nitorem inseritur. Eligi oportet recens, quod non uehementer Fœnigraci odorem præ se ferat, & manus abstergat, sapore ex dulci in amarum inclinato: tale enim optimum iudicatur.

Telinum seu Fenugracinum unguentum vulgo è Fenigraci semine Oleo incocto, vel ad solem macerato, paratur. Qui fit vt vires cū Dioscoridis Telino non respondeant, Nam aromatum vt in horum plerisque omnibus spectus est vsus.

Sampsuchini compositio.

CAP. XLVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Σαμψύχινου. Lat. Sampsuchinum.

Ital. l' Unguento del Sansucco.

Serpylli, Casia, Abrotani, florū Sisymbrij, frondium Myrti, Sampsuchi, singula portiones quadā pro uiribus ipsorum coniectione, unā tunduntur, atque is omphacini olei modus adijcitur, qui madentium vires non euincat. hæc post quadriduū exprimuntur: denuò noua alia, simili mensura & equali tempore macerata premuntur, ita enim ualidius reddi solet. Eligi oportet Sampsuchum colore ex atro uiridi, plurimum redolens, mediocriter acre. Vim habet acrem, cascatoriam, extenuantē. Aduersus uulua præclusiones, conuersionesq; efficax est, menses & secundas & partus extrahit, uulua strangulatus recreat lumborum inguinumq; dolores lenit, sed cum melle uti eo præstat, quandoquidem uehementi astrictione locos indurat: lasitudines illitum discutit: in opisthotonicorum, uulforumq; catoplasmata utilissimè additur.

Amā

Hispanj
Unguento de
majorana

Amaracus Galeno, & Paulo, non ille est Amaracus, quem Theophrastus, Dioscorides & Plinius Sampsuchum vocant, sed Maru. Quod vero diuersis Dioscorides tractauit capitulis de vnguento Sampsuchino, & de vnguento Amaracino, id duabus rationibus motus effecit. Prima fuit. Si Amaracini & Sampsuchini compositiones conferas, longe pretiosiore & odoratiorem iudicabis Amaracinum: & idcirco vt eius excellentiam separatim notam faceret, separatim etiam assignauit caput. & Amaracinum vocauit. Secunda, Sampsuchum (vt patet e proprio in tertio libro capite) Amaracum dicitur Cizici, vnde electissimum hoc vnguentum exportatur, & quod optime Cizicini id suum componant Amaracinum, nome Dioscorides mutare noluit, quod e Cizico retulerat.

Ocimini compositio. CAP. XLVII.

NOMENCLATURA.

Gr. *Οξίμυρον*. Lat. *Ocimum*. Ital.

Vnguento del Basilico.

Ocimum oleum fit ut Cyprinum. Ocimi folia decerpta librarum undecim & beſſis pondo, die noctuq; viginti olei libris macerato, premito, colato: cumque exhauseris qualium, rursus parem olei modum fundito, & exprimito. Vocatur autem id secundarium, nam tertiae persusionis non est capax. Deinde recens Ocimum aequali pondere, ut in rosaceo diximus, rursus maceratur, & cum tanto temporis spacio maduerit, exprimitur, & oleum reconditur. Quod si in animo fuerit ter aut quater madefacere, semper Ocimum recens addes. Potest ex omphacino confici, sed illo modo melius, Idem quod Sampsuchinum potest, sed inefficacius.

Abrotonini compositio.

CAP. XLVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. *Αβροτονιον*. Lat. *Abrotoninum*. Ital.

Vnguento dell' Abrotano,

d 2

olei

*Hispanij
Vnguentum
de albah
ca*

Olei Cyprini odoribus imbuti libris nouē & quincunce, foliorum Abrotani libras octo die noctuq̄ madefactas, premito. Quòd si in longum tempus oleum uelis asseruari, eictis prioribus folijs, noua appones, & macerata exprimes. Calfacit, ad uluæ duritias præclusionesq̄, efficax est, menstrua & secundas pellit.

Hispanj: i nguento Anethi compositio.

de eneldo —

CAP. XLIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ανθινοῦ, Lat. Anethinum. Ita.

Vnguento dell' Anetho.

Olei libris octo & dodrante, florum Anethi libras undecim & bessem, maceratas in oleo die una, manibus premito, & recondito: quod si iterum persundere uelis, recentes Anethi flores cōsimiliter madefacito. Vuluarum duritias emolli, uenarum spiracula laxat, contra horrores febrū circuitu redeuntes auxiliatur. Calfacit enim, & lassitudines discutit, prodest articolorum doloribus.

Hispanj: i nguento Susinum, CAP. L.

NOMENCLATURA.

de açucenas Gr. Σούσιου, Lat. Susinum. Ital.

Vnguento de i Gigli.

Susinum, quod alij Lilinum appellant, sic temperatur: Olei libræ nouem cum quincunce, Calami libræ quinq̄, & quadrans, Myrrhae unciæ quinq̄, permixto odorifero uino decoquuntur, & colato oleo, cardamomi tusi & cœlesti aqua madefacti libræ tres & semis macerantur: premunturq̄, tres libræ cum semisse spissati olei: assumuntur mille Lilia decerptis folijs in latū nō tamen

tamē pfundūt, labellū demit untur: iniectū oleū, manibus melle
 perunctis agitatur: die noctuq, cōquiescunt, & in pyxidem ma-
 tutinis exprimuntur, quod defluet oleum, protinus ab aqua, quæ
 simul expressa fuerat, colo incerni oportet (non enim, ut rosaceū
 moram tolerat, nam concalsactum feruet & comprutescit: quæ
 re sapius decapulandum) uasa melle illinenda, tenuis sal inspar-
 gendus, & si qua sordes uasis faucibus hæsit, excimenda. Odo-
 ramentis iam expressis ex quasilo in labellum transfusis, rursum
 oleis prius odoribus imbuendi, quod primum pondus æquet, &
 Cardamomi tusi drachmæ decem conyiciuntur. Hæc manibus
 scitè pressa, interiecta breui mora exprimuntur: quod profluit,
 repurgatur. Tertio eadem infunduntur, adiecta Cardamomo
 & sale, & manibus malle madefactis. Longè optimū: erit, qđ
 prius exprimūtur secūdū qđ sequitur: tertiū locū sibi uendicat qđ
 nouissimū pdit. Denuò in mille Lilia euulsis folijs expressum pri-
 mò oleum infunditur: tum eadē ratione prosequēdum, idemq, fa-
 ciendū ut prius, addito Cardamomo, dein expresso, & quo fre-
 quētius recetia Lilia maceraueris, eò unguentū ualidius efficies.
 Deniq, cū factū abūdē uidebitur, singulis cōpositionibus misce-
 re conuenit Myrrha quam optimæ duas & septuaginta drach-
 mas, & Croci decē, Cardamomi quinque & septuaginta: Cro-
 ci uerò & Cinnamomi pares portiones tunduntur, & cribra-
 ta in lutrem cum aqua demittuntur, expressumq, primò un-
 guentum infunditur, & paulo post excipiuntur uasculis zccis,
 Myrrha aut gummi antea perfusis, & Croco, melle & aqua
 madefactis. Eadem fiunt in altera aut tertia expressione. Ali-
 qui simplex ex Balanino, alioue oleo, & Lilyis componunt. Op-
 timum esse constat in Phœnice, mox Aegypto factum. Sed cū
 primis laudatur quod Lilia redolet. Excalfacit, emollit, uulnæ
 præclusiones, & collectiones apperit, utilissimum ad muliebria
 mala: ulcera in capite manantia, feruidas eruptiones, uaros, sur-

furesq̄ emendant, uibices cicatricesq̄ celerrimè ad colorem reducit, ita ut saepe fallant. In summa extenuat, potum bilem per aluum extrahit, urinam ciet: sed stomacho alienum est, & nau-seam parit.

Annotatio in Cap. xlvij. xlvij. xlvij. l.

CLara sunt hæ compositiones, nec minus Officinarum parandi modus, licet multo inefficacior: viderint secreti iudicij medici, ut in his priuatim vtantur.

Narcissinum, CAP. LI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ναρκισσινοϋ. Lat. Narcissinum.

Ital. l'Unguento del Narcisso.

Narcissini olei spissamenta ita fiunt: sex libræ Asphalati cum sextante tunduntur, olei eloti libræ septuaginta cum uncijs quinq̄, a summuntur. Asphalathus aqua madefactus in tertia olei parte coquitur, quo exempto, Calamus quinq̄ libris & besse adijcitur, cum Myrrhæ gleba contunditur, cribrataq̄, ac uino ueteri odorato immista decoquitur: simulac autem cum ijs efferbuerit, eximitur: refrigeratum oleum excolatur, eius portio in labellum mittitur, flores Narcissi quamplurimi conijciuntur, qui bidui spacio (ut in susino dictum est) permoti exprimuntur. Oleum subiude decapuliandum, siquidem celerrimè putredinem sentit. Valet hoc ad emolliendas uulnæ duritias præclusionesq̄, sed capitis dolores facit.

In quibusdam Dioscoridis codicibus habetur, Aspalathum solum coquendum cum tertia olei parte. Superfluum sane esset septuaginta libras olei desumere, & postea tertia tantum parte uti, nisi dicamus, Aspalathum cum tertia olei parte concoctum, spissamentum esse primum & præcipuum unguenti Narcissini tum secundam olei partem inspissari Calamo & myrrha. Postremo spissamentum tertium fieri, cum Narcissi floribus ex tertia uideam Olei parte, quod Græca attente legenti satis declarat. Νὰ: ὡς ἐστὶ τοῦ τοουσινοϋ, non ad specierum tantum illam in labello confusionem referuntur, sed ad totam compositionem.

Croci

Crocinum. CAP. LII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κρόκινον. Lat. Crocinum. Ita.

l'Vnguento del Zaffarano.

Hispanj
Vnguento
de acafran.

Cum Crocinū coponere uoles, prius olei (ut in Susino diximus) spissamēta facies eisdē poderibus & mēsuris, cuius olei libras tres & semisse, Croci uncia unā assumes, idētidē quotidie moueto, & sexta die quā hoc assiduo peregeris oleū a Croco colis incernito: eidē Croco parē olei modū adijcito, moue tri-duo, dein cōtusa Myrrha atq; cribrata drachmas quadraginta permisceto, & in pilo agitatū reconditio. Aliqui oleo aromati-bus ad Cyprinū imbuto in Croci cōpositione utitur. Optimū est qđ abūdē Crocū spirat, in medēdi usu expetitū. Proximū quod Myrrhā refert. Calfacit, somnū allicit: quare persēpe phreniti-cis: subuenit, perfusum, aut naribus admotum, aut illitum pus mouet, ulcera purgat, contra uulua duritias atque praclusio-nes, & ulcera quae cacoēthe uocantur, pdest, cū Croco, cera, me-dulla, duplicato olei pōdere: cōcoquit enim, emollit, humectat & permulcet. Ad oculorū glaucitates ex aqua illinitur. Huic au-tē proportionē respōdet Butyrinū, onychinū & Styracinū, quae & si nominibus distant, uiribus & cōpositione cognata sunt.

Cyprini spissamētum. CAP. LIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κυπρινον σύψις. Lat. Cyprini spissamentū. Ital.

l'Vnguento Ligustrino.

A. oleū de
alkana.

Olei Omphacini eloti pars una, aquae caelestis tantundem cū semisse, cuius una parte oleū diluitur, altera adiciēdis odoramentis admiscetur, dein assumptis Asphaltathi libris quin-q; & semisse, calami libris sex & semisse myrrha libra una car-

d 4 damo

damomi libris tribus & drorante, olei libris nouem, & uncys quinque. Asphaltus tusus & aqua affusus decoquitur in oleo, donec conferuescat. Myrrha autem uino uetere odorifero subacta contususq; simul Calamus digeruntur in offulas quæ ex æpto Asphaltus immittuntur, & ubi efferbuerint, sublato abeno, oleum percolatur. Cardamomum tusum reliqua aqua aspersum insinudatur, spatha agitatur, nulla, dum refrixerit, interpellatione. Post hæc colato oleo, in uiginti octo libras olei, floris Ligustri, quod cyprium uocant, sex & quadraginta libræ cum besse instillantur, quæ sufficienter madefacta per sportulam exprimuntur. Quod si copiosius desideretur, idem recentium florum pondus iniectum, simili modo prematur, & iterum aut tertio, si quis uelit, madefacere poterit, & ita reddetur efficacius. Eligi oportet bonum, quod cum odoris suauitate nares feriat. Aliqui Cinnamomum addunt. Calfacit, emollit, ora uenarum adaperit, uulua & neruorumq; uitys conuenit. pleuriticis, fractisq; per se, uel cerato immistum. malagmatis imponi solet, quæ opisthotonicis: angina laborantibus, inflammationiq; inguinum opitulantur: item in acopa adycitur.

Irini spissamentum. CAP. LIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἰρίνου σπῆσις. Lat. Irini spissamentum.

Ital. l'Vnguento Irino..

Spathæ quàm minutissime cotusa sex libras cū besse, in tribus & septuaginta libris & quincunce olei, æreo uase, additis decem aqua hæminis incoquito, quoad odore acceperit: postea in capulam melle oblitam colato: ex eo aromatis imbuto oleo, Irinum primo temperatur, Iride ex oleo inspissato macerata, ut scripsimus. Sed alia est componendi ratio: In olei septuaginta libris & quincunce, Xylobalsami, ut dictum est, con-

ist

tusi, libras, quinque & sextantem excoquito: postea detracto Xylobalsamo: nouē libras & dextantē adijcito, & Myrrha glebam uetere uino odorato perfusam, & in olei ita odoribus imbuti quatuordecim libris, totidem tussæ Iridis, binis diebus ac noctibus madefacito, strenuē & uehementer adstringito. Quod si uis ualidius fieri, par pondus iterum ac tertio similiter maceratum exprimito. Longe optimum est quod solam Irino olet, quale est in Perga Pamphiliæ, & Elide Achaia natum. Vim habet calfactoriam atque emollientē, crustas admittit, sordida ulcera & putrida purgat, confert feminis uulua causarijs, item inflammationibus eiusdem atque præclusionibus, partus eijcit, hæmorrhoidas recludit, cōtra aurium sonitus ex aceto, Ruta & amaris nucibus, prodest, diuturnis destillationibus, naribus illitum, & contra graneolentia earum ulcera, quas o ζ anas uocant, auxiliatur, aluum purgat cyathus epotus, facit ad dei cruciatus, urinam mouet, difficileis uomitiones adiuuat, perunctis eo digitis & immisissis, uel ijs quæ ad uomitum ciendum induntur, angina etiam illinitur, aut ex aqua mulsa gargarizatur: item contra arteriæ scabritiem datur ijs, qui Cicutā, Coriandrū, aut uenena fungorum hauserunt.

ANNO TATIO IN CAP. LII. LIII. LIIII.

Aperta sunt quæ de Crocino & Ligustrino tradit Dioscorides, & hoc modo præparari poterant, pharmacopola tritam sequitur semitam. Cum tamē de Iride præcipit Dioscorides, radicem intelligit, nō florē, nempe qui ingratum odorem aspiret, cuius contrarium repperitur in radice. Quod uero optimum Irinū fieri tradit in Elide Achaia, non Achaia legendum, sed Arcadia. Elidem enim cosmographi, non in Achaia, sed in Arcadia referunt.

Gleucinum. CAP. LV.

NOMENCLATURA.

Gr. γλευκίνου. Lat. Gleucinum. Ita.

¶ Unguento Musteo.

d 3

Gleu-

G Leucinū absolute constat omphacino oleo, Iunco odorato, Calamo, celtica Nardo, Spatha, Aspalatho, Sertula Cāpana, Costo, & musto: circumdatis interim uinaceis uasi, quod aromata, uinum & oleum conceperat. Tricenis diebus, bis in die mouetur, postea expressum oleum reconditur. Calfacit, emollit, remittit: horroribus & neruorum uuluaq; uitijs auxiliatur, omni acopo iuuantius, quippe quod emolliat.

ΓΛΥΧΙΣ, quod Græcis Mustum significat, huic unguento nomen dedit, in cuius tradenda facultate diuersum sapiunt, hinc Columella et Plinius: inde Dioscorides & Galenus. Quorum hī frigus, isti calorem inducere iudicent. Sed Galenus, qui uinacea lento igni decoquit, non amplexu sumario, idem sentire quod Dioscorides uidetur.

Amaracinum. CAP. LVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Αμαράκινου. Lat. Amaracinum. Ita.

† Unguento Amaracino.

A Maracinum longe optimum in Cyzico fieri solet ex omphacino & Balanino, spissamētis è Xylobalsamo, Iunco odorato, et Calamo factis, conditisq; Amaraci, Costi, Amomi, Nardi, Casia, Carpobalsami et Myrrha odoribus. Aliqui, quod preciosius fiat, Cinnamomum addunt. Mel autem & uinū assumentur: hoc in uasorum illitionem, illud ad cogendas tusorum aromatum offas. Amaracinum calfacit, soporem mouet, uenarum spiracula aperit, emollit, feruorem excitat, urinam cit, putrilaginibus ac fistulis perquam utile: nec non humentibus hernijs, postquam medica manus operam suam impenderit: crustas, & tetra ulcera, quæ theriomata uocant, rumpit: difficili urina, illita sede, & eius inflammationibus auxiliatur: hæmorrhoidas illitu soluit, uulua subditum menstruos cursus euocat, duritias, ac uulua tumores discutit, uulneratis neruis, musculis confert, laneo centunculo modice madefactum & impositum.

Supra

Supra in Sampfuchino diximus quæ res Dioscoridem mouerit vt separatim tractaret de Amaracino & Sampfuchino vnguentis. Tradit Galenus sui temporis vnguentarios cum Amaracinam Cizici compositionem vellent imitari, Amaraci loco, Marum quo magis aspiraret immiscuisse, se vero cum Amaraco parasse, in qua vt odoris minus, ita virtuti nihil diminutum.

Megalinum. CAP. LVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Μεγαλειον. Lat. Megalinum. Ita.

Vnguento Megalino.

Fætitabatur olim Megalinum, sed nunc compositio exoleuit & prorsus oblitterata est. Cuius ad historiae complementum meminisse non fuit alienum. Mistura cum Amaracino eadem erat, sed resina exuperabat, hac tantum ratione differens. Quare leuiter emollit. Resina unguentis, neque tutela neque voluptatis gratia adijcitur, sed coloris crassamentiq; causa. Ea tantisper coquitur, dum desinat olere: cuius coquenda ratio declarabitur, dum de resina differemus.

Hoc hodie non conficitur, & desierat fieri Dioscoridis tempore.

Hedychroum. CAP. LVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ηδύχρου. Lat. Hedychoum. Ita.

Vnguento Hedichroo.

Quod Hedychroon uocat, in Co fieri solet: eisdem præditum uiribus et mixturis, quibus amaracinum, sed suauius spirat.

Est Hedychroon vnguentum cuius compositionem hic tacet Dioscorides. Nostro etiam tempore non preparatur. Sunt etiam Hedychroi passilli, qui ingrediuntur Theriacen Andromachi, & quorum conficiendum rationem tradit Galenus in libro de Antidotis.

Metopium. CAP. LIX.

NOMENCLATURA.

1. ολέν delign
p alb amj

Græ.

Græ. Μετωπίου. Lat. Metopium. Ita.

¶ Unguento Metopio.

Fit in *Aegypto* unguentum, quod *Metopion* patrio nomine appellatur, propter *Galbani* misionem: nam lignū in quo *Galbanum* enascitur, *Metopion* uocat: constat *amaris* nucibus, *omphacino* oleo, *Cardamomo*, odorato *Iunco*, *Calamo*, *melle*, *uino*, *Myrrha*, *Balsami* semine, *Galbano* & *resina*: probatur pingue, graui odore, quod magis *Cardamomum* & *Myrrham*, quam *Galbanum* respiciat: *Calfacit* uehementer, & *adurit*, atq; *extrahit*, *ora uenarum* aperit, *ulcera* purgat, *extrahitq;* ad *præcisos* *neruos*, & *musculos*, ad *hernias* humore contractas, cum *erodentibus* medicamentis *efficax* est: *ceratis* & *malagmatis* *inferitur*: *horroribus*, *conuulsisq;* præsertim quibus *ceruix* in *scapulas* *deiecta*, & *retrosum* contracta est, *utile* habetur: *sudores* *ciet*, *uulua spiracula* *recludit*, & *eiusdem* *duritias* *laxat*: in *summa*, *moliendi* *uaturam* habet.

Mendesium. CAP. LX.

NOMENCLATURA.

Græ. Μενδίσου. Lat. Mendesium. Ita.

¶ Unguento Mendefio.

Mendesium constat *Balalino* oleo, *Myrrha*, *Casia*, & *resina*. *Aliqui* tamen post *singulorum* pondera, *Cinnamomi* *exiguum* addunt, *nullo* *compendio*: nam *quæ* *simul* *excocta* *non* *fuere*, *uim* *nullam* *exhibent*. *Similem* *Metopio* *uim* *obtinēt*, *sed* *inferiorem* *multò*.

Annotatio in Cap. lix. & lx.

Hæc duo præcedentia capita, satis clara sunt, & in his satissuperq; seipsum exponit *Dioscorides*. *Non* *consciuntur* *in* *Europa*.

Stacte. CAP. LXI.

NOMENCLATURA.

Græ.

Græ. Στάκτη. Lat. Staële Ita. Statte.
 storace liquida. Off. Styrax liquida.

Staële uocatur pinguitudo recentis Myrrhæ, cum exigua aqua tusa, & Origano expressa. Ea per quã odorata, ac preciosa est: atque unguentum per se facit, quod Staële nominatur. Maxime probatur quæ nullam olei mistionem admisit, cuius minima portio compos est uirium plurimarum. Vim calfactoriam Myrrhæ & calidis unguentis respondentem habet.

Graphicè pingit Dioscorides quid sit Staële, ut non alio opus sit sermone. Differunt tamen Styrax liquida, & Staële, siquidẽ diuersa sunt arbores, Styrax & Mirrha. Staële è recentis Myrrhæ in aqua resoluitur. Styrax liquida, è Styrace Calamita antea oleo & resina imbuta exprimitur. Myrrhæ recentis inopia, Staëles itidem penuriã parit. Affertur ex Oriente, sed parum sincera. E. selectissima tamen Myrrhæ fieri potest.

Cinnamominum. CAP. LXII. A. Cinnam.

NOMENCLATURA.

Græ. Κινναμωμινου. Lat. Cinnamominum.

Ita, Unguento del Cinnamo.

Cinnamominum confit è Balamino oleo, & Xylobalsami, Cini odorati spissamentis, atque Cinnamomi, & seminis Balsamini suauitate conditur, quadruplaq; Myrrhæ ad Cinnamomum portione, mel ad cogenda omnia adijcitur. Laudatur non acre, molli odore, planè Myrrham redolens, crassum, odoratũ, gustu per quã amaro. Id non à resina, sed Myrrhæ, crassitudinem obtinuit. resina enim neque amaritudinẽ præbet, neque ullam odoris gratiam adijcit. Vim habet admodum acrem, amarã, & calfacientem. Itaque ora uenarum aperit, calfacit, discutit, diffundit, humores et spiritus attrahit, caput aggrauat, contra uulua uitia cum duplo oleo, cera, & medulla efficax est. Ita enim fere multum acrimoniæ exolefcit, & quedam emolliendi

liendi uis contrahitur, alioqui adurit, & præ omnibus crassis unguentis indurat. Facit mirum in modum ad fistulas & ulcera, quæ putredinis uitium senserunt: item ad hernias humidiores, carbunculos, febrium horrores, tremores, gangrenasq; cum Cardamomo: aduersus serpentium morsus illinitur, scorpionum & phalangiorum ictibus cum tritis grossis imponitur.

Nardinum. CAP. LXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Νάρδαϊνον μύρον. Lat. Nardinum unguentum. Ita. Vnguento del Nardo.

Ratio Nardini faciendi uariat. Nã aut Malabathrino folio, aut sine eo fit: plerunq; autem Balanino oleo, aut omphacino, Iuncus odoratus spissamenti gratia adycitur: sicuti propter odoris suauitatẽ, Costus, Amomum, Nardũ, Myrrha, Balsamũ. Laudatur tenue, non acre, Nardi arida aut Amomi odorem referens. Vis ei extenuans, acris: expurgat, excalfacit, absterget humores, rarefacit. Hoc liquidum est, nec habet strigmenti crassitudinem, nisi resinam recipiat. Fit etiam simplex ex omphacino oleo, Iunco, Calamo, Costo & Nardo.

Malabathrinum. CAP. LXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Μελιβαθρίνον. Lat. Malabathrinum. Ita. Vnguento Malabathrino.

Malabathrinũ spissamẽta Nardini habet, insuper Myrrhæ plusculum additur: qua de causa calfacit, Crocino, aut Amaricino uribus respondens.

Iasminum. CAP. LXV.

NOMENCLATURA.

Hoc caput non est in Græco codice.

Apud

Apu*d* Persas fit, quod Iasminum cognominatur, ex albis floribus Viola: quorum sextans, in Italicum sextarium Se*mi*n*i* olei demittitur, uiolis, ut in Lilino diximus, uicissim permutatis. Apud Persas inter epulandum usurpatur odoris causa. Nam toti corpori conuenit, praesertim cum in balneas descensum est. Sed his opitulatur corporibus, quae calfactionem, laxationemq; desiderant, grauius enim spirat, quam ut libenter a ple*ri*sq; recipiatur.

Trium praecedentium capitum confectiones clarae sunt. Porro lv. cap. cui titulus Iasminum unguentum, in nouissimè editis exemplaribus graecis non habetur. Quidam cum floribus quos Iosseminos uocant conficiunt. Quod non esse e*nt*e Dioscoridis facile (siquidem hoc caput non adiectitum est) cum Matthiolo concesserim. Iasminum Graecis, Violatum Latinis redditur. A tenim de his Violis intelligendum, quae Arabice Keiri dicuntur. Porro radices, caulis, longitudo, densitas, rami, folia, & pleraeque aliae partes Iosseminum longe absunt a Violarum albarum delimitatione.

Myrrha. CAP. LXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. *Σμύρρα*. Lat. & Off. Myrrha. Ita. La Myrrha. Gal. la Myrrhe. Ger. Myrrhen.

MYrrha lachryma est arboris, quae in Arabia gignitur, Aegyptiae spina non dissimilis: e*st* cuius uulnere defluit lachryma in subiectas tegetes: alia circum caudicem concreuit. Dicitur ex his aliqua Pediasimos, praepinguis, quae expressa, Staete emittitur: alia Gabirea pinguis, lato & pingui solo nasces, ea copiosam sudat Staeten. Omnium prima est quae Trogloditica appellatur, accepto cognomine a loco, in quo prouenit, splendens, subuiridis, ac mordens. Quinetia legitur tenuis quaedam, quae a Trogloditica secunda est, Bdelly modo mollis, uerum odore grauiuscula, apricis nasces. Alia Caucalis cognominatur, praeter modum exoleta, nigra, & retorrida. Omnium deterrima quae

Erga-

Ergasima dicitur: pingui carēs, cano situ obducta, acris, ad gummi imaginē uergēs, & uiribus eius proxima, improbatur Aminea cognomine. Ex ijs pastilli fiunt, sed ē pinguibus, pingues, & odorati: ē siccioribus, haud quaquam pingues, & inodorati: minus odore pollet, quā oleum non admisit, cum in pastillos digerebatur. Adulteratur macerato gummi aqua, in qua Myrrha maduerit. Eligenda est recens, squalore obsita, leuis, undique cōcolor, quā confracta uenas unguium modo candidas & leues ostendat, minutis glebis, amara, acris, odorata, calfaciens: super uacua & inutilis est ponderosa, coloris picei. Calfacit, cohibet, soporem gignit, glutinat, siccit, astringit, uulnam emollit, & præclusam aperit, menses & partus celeriter extrahit, cum Absinthio, Lupinorum cremore, uel succo Rutæ admota tuberculo Fabæ deuoratur in uetere tussi, orthopnœa, in laterū pectorisq; doloribus, in alui profluuiio, & dysenteria: horrores discutit, duabus horis ante februm accessiones, fabæ magnitudine pota cum Pipere & aqua: subdita linguæ liquataq; scabritiem arteriæ expolit, obtusam uocem expedit, uentris tineas enecat: contra grauem oris halitum manditur, & aduersus alarum tædia, cum liquido alumine illinitur: gingiuas & dentes stabilis: colluto cum uino & oleo ore: uulnera capitis illitu glutinat: medetur fractis auribus, ac ossibus nudatis, peruncta cum cochleæ carnibus: itē purulentis auribus inflammatisq; cum Meconio, Castorio, & Glaucio: ad uaros autem cum casia & melle illinitur: impetigines ex aceto purgat: defluentes capillos cum Ladano & uino myrteo illita, firmat: diurnas destillationes lenit, illitis penna naribus: oculorum ulcera complet, albugines tollit, caliginem discit, scabritiem lenigat. Fit ē Myrrha, perinde atque thure, siligo, & ut postea ostendemus, ad eadem conueniens. Bæotica Myrrha, dissecta radix est arboris cuiusdam in Bæotia nascentis. Melior est quæ Myrrham odore repræsentat: uis ei calfa-

Storia inest: emollit, discutitq; suffimentis comodissime inseritur.

Myrtha selectissima pauca adeo quantitate ad nos affertur, vt molis potius sit vice, quã aromatis. Vulgata hæc Myrrha non Bdelium est, vt ei patebit qui caput de Bdelio Dioscoridis diligenter legerit, huicq; vulgare nostram Myrrham contulerit. Adulterabatur Myrrha Galeni tempore cum liquore Carpasi, arboris venenose & mortalis, quã qui ita preparatam (etiam Theriara immixtã) sumpsisset, proculdubio moriebatur. Caterum extrinsecus applicita multis malis vsui erat. Videant pharmacopole vt Myrrham seligant, Materia lista sq; qua poterunt purgeant, vt selectissimam Myrrham Alexandria comparent, ne inscientes remedij loco, venenum exhibeant. Arbor Myrrha quinum est cubitorum altitudinis, non sine spinis caudice duro & intorto, crassiore quam thuris, cortice laui, similiq; Vnedoni, folio Oliuæ, sed crispiore & aculeato. Myrrha excalescit & desiccatur secundo ordine, amara est, & absterforia. Myrrha vbi deerit, Calamus odoratus substituetur. Lachrymam esse, Myrrham Bœoticam quæ è radice incognita nobis arboris distillet, satis liquet: at si plura dicere voluerimus, aut insomnia, aut mendacia proferenda.

Styrax. CAP. LXVII. *Aut Styrax. in duob; Cap*

NOMENCLATURA.

Gr. Στύραξ. Lat. Styrax. Ital. Lo stirace. *Hispanj est*
raque

Offic. Styrax Calamita.

Styrax lachryma est arboris malo Cotoneæ similis. Præferatur sordescens, flauus, resinofus, & albicantibus grumis, quam plurimum in sua odoris gratia permanens: qui dum mollietur, melleum liquorem reddit: qualis è Cataballis, Pissidia, & Cilicia deuehitur. Deterior niger, furfurosus, friabilis, canoq; situ obductus. Caterum lachryma inuenitur gummiuum similitudine, perlucida, & Myrrhæ æmula: uerum perpauca manat. Adulteratur ligni scobe, quam uermiculi erodentes excusserunt, melle, & iridis sedimento, & quibusdam alijs. Alij ceram aut adipem odoribus imbutum, flagrantissimis folibus cum Styraçe subigunt, & per laxa cribri foramina in frigida aqua uer

e micu

miculos exprimunt, uenūdantq̄. Styracem hunc, quoniā in uer-
miculorū specie cōtrahatur, Scolecitē cogminat, quē tāquā Synce-
rū imperiti approbāt, nō animaduertētes ad principū odoris fra-
gratiā, siquidē acer admodum est, qui adulterationis uitio caret
Styrax calfacit, emollit, & cōcoquit. medetur tussi, destillatio-
nibus, raucedini, grauedini, & intercepta uoci, uulnē praeclusā
duritiaue laborātū cōuenit, cit mēses potu appositūq̄, aliū leuiter
mollit: si exigū cū resina terebinthina catapotij modo deuore-
tur. Miscetur utiliter discutiētibus malagmatis, acopisq̄. Adole-
tur autē & igni torretur, ut fiat ex eo, uelut ex thure, fuligo, ad
eadē cōueniens ad quā Thuris fuligo: ex eo etiā in Syria Styrac-
cinū oleum componitur, quod calfacit uehementer, & emollit:
uerūm caput dolore afficit, adgrauatq̄, & soporem adfert.

Styrax in quibusdā Asiae minoris tractibus provenit. Calamita au-
tē nomen duxit ē libro Galeni de Antidotis, Vbi simplicia recensens
quae intrant Theriacem, Styracem laudat ut praestanti orem, quae ē Pam-
philia in iūcis afferretur: id ansam praebuit, ut Calamita nomen accipe-
ret. Quod uero iuncea reliquis praestaret, deinceps usitatū medicis, ut
Styraci semper Calamita nomen adiungerent, nimirum quod excellēti-
orē designaret. Quod uero legitur in textu. Dioscoridis (Qualis est Cata-
ballis) legendum ē Plinio est (Qualis est Gabalites) qui dicit: Styracem
nasci in Syria Iudaea proxima, iuxta Gabala Marathunta, & in Seleu-
cia mōte Cassio. Pulueris in Styrace causa est uermiculi arborē exadētes.

Bdellium. CAP. LXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Βδέλλιον. Lat. Bdellium. Ita. Bdellio. Res

Gal. incognita. Of. nomine utuntur Latino.

Bdellium, alij Bolchō appellant: alij Madelcon: lachryma
est Saranicae arboris. Probaturn gustu amarum, transluci-
dum, taurini glutinis in morem, intus pingue liquefcens facile, li-
gni ac sordis expers, suffitu odoratum, ungui simile. Est etiam-
num Bdellij genus sordidum, nigrum uberioribus glebis in offas

conuo

Rus. Sic

conuolutū, *Asspalathi* odore, ex *India* aduectum. Desertur etiā à *Petra* oppido siccum, resinofum, liuescens, sed facultate secundum. Adulteratur gummi: sed ita utiatū nō perinde gustui amaritudinem repræsentat, nec usque ad eō suffitionibus odoratum calfacit & emollit durities, & turgentia guttura, humiditas herinas discutit cū ieiuna salina dilutum, uulnæ spiracula laxat appositu & suffitu, & partus humiditates q̄ omneis extrahit: calculos potu cōminuit, urinā mouet: et tussitibus, à serpēte percussis, utilissimè datur: ualet ad rupta, uulsa, laterum dolores, & discursantes spiritus: malagmatis inseritur, quæ contra durities & neruorum nodos profunt: contusum resolutur affuso uino aut aqua calida.

B Dellij loco hætenus Myrrha deprauata uenit. *Seplasijs* rarum, & monile habeti, *Siciliensè* *Bdelliū* (*Neapolitanis* *Cesagliani*) *Palme* figuram, cubito nō amplius, altum. *Tenerum* & *sapidum* semen, pluribus septum inuolucris, edendo est.

THVS. CAP. LXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. *Λιβανος*. Lat. *Thus*. Ital. *Iucenso* Off. Lat. nomine. Gal. *Encens*. Ger. *Deitrauch*. *lat. olibanum*

Thus in ea gignitur *Arabia*, quæ *thurifera* cognominatur. *Primum* tenet in eo genere masculum, *Stagonias* appellatum, suapte natura rotundum: tale autem indiuiduum est candidum cum frangitur, intus pingue, in suffitu statim ardens, *Indicum* uerò fuluescit, & colore liuet, sed rotundum industria factitant: nam in quadrangulares formas dissectum, fictilibus uersant, donec rotunditatem contrahat. Verum eiusmodi *Thus* tempore flauescit, quod *Atomum*, aut *Syagrum* appellant. Secundum locum habet *Arabicum*, & *Similo* nascens, quod aliqui *Copiscum* uocant, minus multo & fuluius. Est & ge-

nus aliud, cui *Amomita* cognomen est alioqui candidum: quod
 dū mollitur, mastiche more digitis cedit. Adulteratur in itinere
 Pini resina & Gummi, quod facile deprehendi potest: siquidem
 suffitum gummi flammam non ei aculatur, & resina in fumum
 euanescit, ibus uero statim ardet: idem maleficium odor prodit.
 Ad calfaciendum & astringendum pollet, oculorum caligi-
 nem discutit, caua ulcera complet, & ad cicatricem perducit,
 cruenta uulnera glutinat, infrenatq; cunctas sanguinis eruptio-
 nes, etiamsi cerebri mēbris effluat: ulcera quæ cacoethe uocā-
 tur, & sedis & reliquarum partium permulcet tritum cum
 eo & lacte linamentum: formicantes uerrucas inter initia impe-
 ignesque ex aceto & pice illitum tollit, ambusta igni, permio-
 nesque cum sullo adipe aut anserino, & ulcera in capite ma-
 nantia cum nitro si infricetur, sanat: paronychijs cum melle, au-
 ribus fractis cū pice, medetur, ad reliquos aurium dolores cū dul-
 ci uino infunditur: instammata à partu mammae cum cimolia
 & rosaceo magna utilitate perungitur: additur ad arteria uisce-
 rumq; medicamenta: prodest sanguinis excreationi potum: sed
 in secunda ualetudine haustum, insaniam mouet, & largius
 cum uino potum interficit. In fictili mundo Thus crematur, fla-
 grante glebula succensum à lucerna, donec exuratur: post perfe-
 ctā uisionem operire oportet: usque dum restringatur, sic enim
 in cineres non redigitur. Aliqui ollulam aeneo uase cauo circa
 mediū perforato cingunt ad excipiendam fuliginem, ut in eius
 mentione mox ostendemus. Alij crudo fictili luto oblito, & in
 fornacem indito, cremant. Fictili etiam nouo uiuacibus prunis
 torretur dum non amplius bullet, aut pinguitudinē uaporē mē
 emitat: facile enim comminuitur quod perustum non est.

Hisp: cor Thuris cortex. C A P. L X X.
 tezadel encien NOMENCLATURA.

Græ

Gr. φλοιὸς λιβάνης. Lat. & Off. *Thuris cortex.*

Ita. Cortesia dello incenso. Gal. l'Escorce de l'Encès.

Presertur *Thuris cortex crassus, pinguis, odoratus, recens leuis, minimè scaber, siue membranis.* Adulteratur admi-
sto Pini aut nucis eius cortice, sed horum index ignis est: siquidè
reliqui cortices suffiti nequaquam incenduntur, sed sine odore
fumum eructant. *Thuris uerò cortex ardet, & cum odoris fra-
grantia uaporem ei aculat.* *Thuris modo uritur, & uis eadè
quæ Thuri, sed ualidior astringentiór.* Quare potu cruentis ex
creationibus, uuluis fluxione laborantibus, in pessa confert: ad ci-
catrices oculorum. & caua sordesq; efficax est: tostus scabris lip-
pitudinibus auxiliatur.

Manna thuris. CAP. LXXI.

NOMENCLATURA.

Gr. μάννη λιβάνης. Lat. *Manna Thuris.*

Ital. Manna dello incenso.

Manna *Thuris probatur candore, micarum frequentia,
& puritate.* Vim habet eandem quam & *Thus*, sed in-
ualidiusculam. Sunt qui cribrata Pini resina, ac polline, aut cor-
tice *Thuris* contusi adulterant, sed hæc igne deprehenduntur.
Neq; enim æquè suffitu aerium uaporem sed fuliginosum & im-
purum expuit, & permistum suaueolentia halitus urus habet.

Thuris fuligo. CAP. LXXII. A. fung.

NOMENCLATURA.

Gr. ἀσβέλη λιβανότη. Lat. *Thuris fuligo.*

Ital. La fuligine dello incenso.

Fuliginè *Thuris* sic facito: Forcipicula, lucernis accensas sin-
gulatim *Thuris* glebas, innouâ fictilè ollâ cōcauâ imposito,
& æreo uase in medio perforato, deterfa diligenter sorde, obte-
gito: altera admoueto, ex altera eius parte aut utraq; subiectis

quaternū digitorū altitudine lapillis, quò facilius perspicì queat, si uratur: & qua locus capax fuerit, glebulas alias supponito, & antea quàm prorsus prior gleba restinguatur, aliam imponito: donec sufficientē fuliginē uidearis coegisse: Cōtinuo tamen externæ eramenti partes spongia, aqua frigida madefacta, abstergantur. ita enim temperato aris feruore, fuligo omnis inherebit, quæ alioqui per leuitatē decidua, Thuris cineribus admisceatur. Dersa itaq; fuligine, cinis cremati Thuris seorsum substrahendus est. Idem opus, quoad satisfactū tibi uidebitur, obeundū. Oculorū inflammationes mitigat, fluxiones suspēdit, ulcera purgat, caua explet, carcinomata fistit. Simili modo è Myrrha, restina, styrace reliquisq; lachrymis fuligo excipit ad eadē cōueniēs.

Annotatio in Cap. Ixix. Ixx. Ixxj. Ixxij.

THUS, Thuris cortex Thuris Māna, & Thuris fuligo ex vna eadē q; plāta pdeūt ac ideo nō alienū fuerit de his etiā simul tractare. Ac primo de ipso Thuris arbore, qui licet in Arabia sola nascatur, non vbiuis tamen, sed in medio ferè regni Sabeorū, vbi Atramite habitat Solū id rubrū è lacteo traditur, spectās ortus solis altini, vndiq; terra argillosa crustaceaq; raris fontibus ac nitrosis per Mineos pximū pagū euehitur tramite angusto. Sole trecte familie ius in Thura habet, & ob id sacra vocatur, & cū arbore vulnerāt, nec feminarū cōgressu nec funerū pollūntur. Duplex eius vindemia. Prior naturalisq; canis ortu flagrantisimis estibus cortice qui pregnās & tenuissimū editur, laxato plaga: nō adēpto. Inde psilit spuma pinguis, q̄ cōcreta desatur, vbi loci natura poscit regete palmea excipiente, alinbi area circūpauita, purius illo modo, sed hoc pōderosius. Quod hæsit in arbore ferro depeclitur ideo cortico sum. Sancias arbores nemo custodit. Cōtra, Alexādia vbi Thus rude in terpollatur renouaturq; nihil tutū a fure. Autūno quoq; legitur partu estiuo, hoc purissimū & calidū, Carpheotū vocāt. Sequēs vindemia verna, incisis per hyemē arboribus: rusum hoc exit, nec cōparādū priori dathiatum appellant. Quod ex eo rutūditate gutta pepēdit, masculū vocatur, cū fere alias nō vocetur mas, vbi nō sit femina. Religioni tributū, ne alter sexus vsurpetur. Masculū putāt à specie testūdīclū. Præcipuagratia māmofo cū inhereēt lachrymā priore cōsecuta alia se miscuit Singula hæc manū implebāt, cū tardius depecleretur. Græci hoc modo

Stagoniā & Atomū Thus vocant, minores guttas Orobiū appellāt. Mī-
 cas confusu elisas Mānā vocamus. In insulis etiam Thus nasci perhibet
 Dioscorides, recētiōres addunt nebulosas esse insulas ac morbidas, atq̄
 adeo in has ablegari fontes, quò citius pereāt, nec mercatores à cōtagio
 innoxios si p̄pius accesserint. Thuris cortex cū lachryma arefacta depecti-
 tur, & cū Thure affertur. Valētius quā Thus ipsum, astringit & de-
 siccāt. Quid sit Māna Thuris superius (ē Plinio) diximus, si quis rudius
 malit, puluisculus est & pollē masculi Thuris qui dū inuicē atteruntur
 grumi, resoluitur. Māna illa solutua rosidus est ē caelo feruētissimū vt
 plurimū, diebus nocte decidens humor, nunc in grumos coactus, nūc in
 mel eliquatus, vt cognata cū caelo erūt supra qua ceciderit. De fuligine
 Thuris plura dicere superflūū sit, ipse enim sibi interpres est Dioscorides.

Picea & Pinus. CAP. LXXIII. *f. tēnub. ping.*

NOMENCLATURA.

Gr. Πίτυς. Lat. Pinus & Picea. Ita. Il Pezzo & il *pinus*
 Pino. Off. Pineæ. Gal. Pin & Pelle. *his: pino negr*
 Ger. Rotdannen *et picea hisp. pino*

Pinus & Picea generi eidem ascribuntur, sed quandam fla-
 gunt specierunt distinctionem, arbores vulgo cognita:
 quarum cortex astringit, prodest tritus & illitus intertrigini,
 ulceribus summū corpus occupātibus, ambustisq̄, cum spuma ar-
 genti & manna. Vlcerā delicatulorum acrimoniam recusān-
 tium, cerato Myr tino exceptus, ad cicatricē perducit: tritus cū
 sutorio atramento serpentia cohibet, suffitu partus & secun-
 das eicit, potus aluum sistit, urinam mouet. Folia eorum trita
 & illita inflāmationes leniūt, uulnera ab inflāmatioē uindicāt:
 trita autē & decocta in aceto, feruētū collutioē, dentrū dolores:
 mulcēt. hepaticis utilia sunt, drachmā pōdere in aqua aut mulsā
 pota. Pineæ nucis cortex & folia potū idē præstant. Teda earū
 particulatim secta si in aceto coquat & decocto dēs colluat, dolo-
 res leuat. Ex his etiā sit spatha acoporū pessorūq̄, compositioni

buis idonea. Quin etiam earum crematarum fuligo ad librarij atramenti confectionem excipitur. Ea circumlitionibus efficacissime imponitur, quibus palpebras ornant: coloremq; mentiuntur. Calliblephara Græci uocant. Arrosis oculorum angulis, callofis glabrisq; genis, & collachrymationibus opitulatur. Pityides appellantur Pinorum Piceæque fructus, qui in conis inueniuntur. Vim astringentiam habent, & aliquantum excalfacientem, tussi & pectoris uitij auxiliantur, per se, aut ex melle sumpti. Nuces Pineæ cum repurgatæ manduntur, aut cum passo aut cucumeris semine bibuntur, urinam cient, acrimonias in renibus & uesica hebetant, stomachi rofiones leniunt, data cum portulacæ succo, urinum infirmitatem roborant, corruptorum quoque humorum labem obtundunt. Pineæ nuces integræ recenter arboribus decerptæ in passo franguntur, & decoctæ uetustæ tussi ac tabitudini conferunt, si quotidie ex eo liquore terni cyathi bibantur.

Picea græcis Peuce: Pinus, Pytis: si sponte proneniat, Pinaster, nam Pinus culturam recipit. Coni Piceæ & Pini inter se differunt. Longus est Piceæ conus, ita crassus ut manum compleat: squamas habet tenues, & à sese resolutas, sic ut sub squamis nuces uideri queant, At breuior latiorq; est Pini conus, & Pyramidalis figura, crassior, lignosior, & compactior, ut uideri non possint nuces. Verum si in calido æstuario habeatur, aut ad feruentem solem exponatur, disiliant, spargenturq; ingenti cum fragore nuces. Pini syluestris & Piceæ plures esse species, Italia testis est & Alpes, nam Picea frigoribus gaudet. His cognata sunt arbores, Larix, Abies. Tada. E Larice extrahitur liquida & summe uirtutis resina, quæ Terebinthina uocatur, quod in eius è locū successerit quæ olim è Terebintho parabat. Inciditur Larix ad medullā vsque, unde postea æstate distillat in certam usā è Piceæ cortice cōfecta. Picea resinā edut durā, & intra corticē cōdensatā, distillat tamē aliquādo & trūcus, liquidā similit̃ Laricina. Profert Abies liquore hūc excellentissimū, cuius nulla apud veteres sit mētio, uocaturq; ab Italis Lachrimo uel Oliod' Auezzo. Errāt qui hūc putāt Laricina resinæ florē esse. Colligitur enim is liquor è cortice tum trunci, tum ramorū, aperientibus se ue

se vesicis quibusdam: quæ turgentes indicant hunc eo loci esse liquorem, qui enatus reperitur corticem inter & corticem. Est hic liquor limpidus, clarus, & transparentis, odoratus, & amarus. Hic odor & amaritudo in Laricina resina non reperiuntur. Vetus plus anno flauescit ab illa sua transparentia, & induratur aliquantum. Carnem inducit: emundat discutit, consolidat. Potus ventosos humores discutit, tutissimumq; remedium est laterum doloribus, & ad purgandos arenulis renes, & ad arcendam horum generationem. In cibo sumptus, prodest doloribus nervorum, & iuncturarum. Consolidat nullo negotio plagas, maxime capitis.

Lentiscus. CAP. LXXIIII. *A. S.*

NOMENCLATURA.

Gr. Σχίβος. Lat. Lentiscus. Ita. Lentisco. *Hispanj: ~*

Off. res incognita. Gal. Lentisque. *mata*

Lentiscus.

& eiusdem aut sedis prociencia. In totum Acacia & Hypo-

Lentiscus nota arbor est, cui vis toti inest astringēdi: semini enim, folio, ramo, cortici, radicibusq; cognata insunt uires. Liguamētum autem ita fieri solet: Folia, cortex, & radix in aqua coquuntur, & ubi abunde cocta refrigerataq; sunt, folia abijciuntur: aqua denno coquitur, donec mellis habeat crassitudinem. Lentiscus sua adstringendi dote, ualet aduersus sanguinis reiectiones, alui profluvia, & dysenterias in potu. Item contra eruptionem sanguinis e uulua,

cisthidis uicem repræsentat. Idem facit succus è tritis folijs. Deco-
ctum fori caua explet, & fracta ossa ferruminat: uulua fluxio-
nes sistit, nomas arcet, urinam pellit, motus dentium collutione
stabilis. Virentes surculi calamulorum uice dentibus repurgan-
dis affricantur. Fit è semine oleum, quod prodest cum quid a-
stringi opus est. Lentiscus resinam gignit, quæ Lentiscina cogno-
minatur, & ab aliquibus Mastiche. Pota utilis est sanguinem
reijcientibus, & tussi ueteri: stomacho auxiliatur, sed ructum
mouet. Additur in dentifricia & illitiones faciei, ad nitorem
cuti conciliandum. Palpebras oculis incommodas replicat, man-
ducata halitum oris commendat, gingiuas contrahit. Optima
& copiosissima in insula Chio prouenit. Præfertur (nitedula
modo) resplēdescens, & candore Tyrrhenicæ ceræ similis, adul-
ta, retorrida, friabilis, odorata, stridorem edens. Viridis autem
inferior est. Adulteratur Thuris, resinæq; pineæ nuci missura.

Lentiscus resinifera arbor, lentis folijs, in Italia tum alibi, tum in
Sene maritinis nascitur, in ruinarum Romanarum macerijs, &
toto illo maris Tyrrheni tractu, Caietam usque, & circa Neapo-
lim. Ibi & proceræ & humiles nascuntur. Producit Lentiscus in Italia
Mastichem, sed non ea abundantia quæ in Chio & Creta insulis. Len-
tiscus desiccatur secundo gradu, vel initio tertij: in caliditate & frigidita-
te prope æquæ temperatus. Astringunt omnes eius partes. Idem succus
foliorum viridum astringit. Mastiche alba astringit & emollit, excal-
facit & desiccatur secundo ordine.

arbor

Terebinthus. CAP. LXXV.

NOMENCLATURA.

l. de grano vj qd.

masalbotin

et sis: Cornica

bra

Græ. Τεργινθος. Lat. Terebinthus. Ita. Tere-
tho. Gal. & Officine Terbentinam
vocant. Ger. Terpentin.

Terebinthus cognita arbor est, cuius folia, & semen, &
cortex astringunt, & ad eadem ad quæ Lentiscus conue-
niunt, simili parata modo sumptaq;. Fructus esui aptus est, sed
stoma-

Stomacho aduersatur: excalfacit, urinam mouet, uenere[m] exci-
tat: contra phalangiorum morsus conuenienter in uino bibitur.
Resina eius ex Arabia petraea defertur. Prouenit etiam in Iu-
dæa, Syria, Cypro, Aethiopia & Cycladibus insulis. Sed præua-
let candida, perlucida, uitreo colore, & in caruleum uergente,
odorata, Terebinthum olens. Terebinthina resinas omnes ante-
cedit, proxima Lentiscina, & è Pinu, & Abiete. Hæc sequitur
è Picea & Pineis nucibus resina. Natura omnibus calfacere,
mollire, discutere, expurgare. Tussi ac tabi conueniunt per se, aut
in eclegmate ex melle: uitia pectoris expurgant, urinam cient,
cruda concoquunt, uentrem emolliunt. Palpebras commodissi-
mè replicant, lepras tollunt, cum ærugine ac sutorio atramento,
nitroq; auribus saniem emanantibus cum melle & oleo, itè in
pruritu genitalium utiles, malagmatis, ac opisq; admiscuntur, la-
terum doloribus per se, illitu & appositu auxilio sunt.

Terebinthus, quem Græci Terminthou vocant, arbor in Græcia,
Asia minore, Africa, & India nascens, nascitur etiam in Italia,
in monte castri Tridentini, ubi Iulius Alexandrinus Medicus, Matthio-
lo antea non visam ostendit, quæ in totum Theophrasti Terebintho re-
sponderet. Vidit & postea Matthiolus in pluribus alijs locis, ut apud
Thuscos in monte quem eorum lingua Baldo nominat, & in alio, cui
nomen facit Carso. Venetjs non ita pridem afferri cepit, sed maiori ex
parte coctâ, raro liquida. Hac ideo dixi, ut Terebinthinam resinam scia-
mus non omnino esse deperditam.

Resinæ aliæ. CAP. LXXVI. A. *de plura*

NOMENCLATURA.

Gr. Πηλὴν ὕρα, πητὴν, καὶ πηνὴν. Lat.

Resinæ aliæ. It. l' Altre ragie.

Liquida resina è pinu et picea, à Gallia & Hetruria cõuehi
solet, atq; olim à Colophone petebat: hinc Colophonie sibi
cognomētū uedicauit. A Gallia quoq; subalpina, quæ uernaculo
noie latricæ appellat incola. Ea in linctū, et p se, magnoperè pdest
tussi

Larix.

sunt, atque *Thus* odore imitatur. Præstantiores à *Pityusa* insula deferuntur, quæ secundum *Hispaniam* sita est. Sed quæ e *Picea*, *nucibus Pineis* & *Cupresso* manarunt, nihil ad illas, nec tantis viribus potiuntur. Veruntamen eorundem gratia quorum & illæ sumi solent. *Lentiscina Terebinthina* respondet. Vritur resina omnis liquida in uase quadruplæ capacitatis ad humorem qui infunditur. Itaque resinae congius, in duobus aquæ pluuiæ coquitur, subiectis leuibus prunis: resina assidue mouetur, donec omnis odor aboleatur, & friabilis & retorrída reddatur, ac digitis cedat. Cæterum ubi refrixit, in fictile non picatum, quod aconitum uocant, id est, non illitum, reconditur. Fiet etiam eximij candoris, si resina omnis eliquata præcoletur, quò feculenta sordes excernatur. Vrintur quoque sine aqua, primum lento igne, & ubi coire cæperunt, maior carbonum strues supponitur,

tussi ueteri. Colore inter se distat, siquidē alia candida est, alia oleosa, alia mellei liquoris similitudine, ut *Larigna*. *Cupressus* etiam liquida fundit resinam, quæ ad eadem pollet. Quæ uerò aridarum generi ascribuntur, quædam ex *Pineis nucibus*, alia *Abiete*, alia *Picea* & *Pinu* exierunt. Eligi debet longè omnium odoratissima, translucens, non retorrída, neque diluta, quandam ceræ faciem præbens, & friabilis. E *Picea* et *Abiete* resinæ cæteras antecedunt: odorata enim

tur, & triduo citra intermissionem discoquantur, usquedum antedictas naturæ suæ notas exuerint, mox ut dictum est, reponuntur. Aridas unius diei spacio decoxisse satis est. Vstæ odoratis malagmatibus, & acopis, & unguentorum colorationibus magnoperè utiles sunt. E resina perinde atque Thure fuligo excipitur, ad circumlitiones idonea, quibus palpebras fucant, & colorem mentiuntur. Prodest glabris genis, collachrymationibus, erosisque oculorum angulis, ex ea fit atramentum scriptorium.

Hæc sunt Resinarum nomina. Resina Terebinthina, è Terebintho, In huius locum successit frigidis in locis Piceæ resina, alijs Larigna è Larice. Lentiscina quæ & Mastiche, è Lentisco. Pineæ, è Pino. Abiegna, ex Abiete. Strobilina, è Strobilis, nempe Pini cons. Pix Hispana, Pix Græca, & Colophonia officinarum, resina coctæ spēs est, cuius confectionem docet Dioscorides. Color ex eo in pice prodit, vt plus minusve colorata fuerunt resina. Resinarum præcipua est è Mastiche, modicè enim astringit, & nequicquam pungit, aut acris est. Ceterarum potentissima est Terebinthina, astringit enim & amara est, & ob id plus Mastiche digerit. Quinetiam astringit eius amaritudo. Pini resina licet Terebinthina sit acrior, non plus tamen attrahit, aut digerit. Mediante inter has Piceæ & Abietis resina. Vt enim resina Terebinthina acriores sunt, ita non perinde acres, Pini & Cupressi resinas. Emollit resina Terebinthina, secundo ab hac loco Lentiscina: has acrimonia superat Cupressina.

Pix liquida. CAP. LXXVII. *A. de pice*

NOMENCLATURA.

Gr. ἡ πῖσσα ὑγρὰ. Lat. & Offic. Pix liquida.

Ita. Pece liquida. Gal. Poix fondue.

Ger. Schtffbergh.

Pix liquida, quam alij Conum uocant, è pinguisimis Pini Piceæq; lignis congregatur. Optima est splendens, sincera, leuis. Contra uenena, phthisim, purulentam excreationem, tussis, suspiria, & pectoris humores, qui difficile extusuntur, efficax est, eclegmate cyathi mensura cum melle dato. *Tonsillarū*

& uia

& uuae inflammationes, anginaeque utiliter perunguntur: purulentis auribus infunditur cum rosaceo, & illinitur cum trito sale serpentium morfibus: adiecta uero pari cera scabros unguis extricat, impetiginesque emendat: uuluae duritias ac sedis tubercula discutit: cum farinaque hordeacea & pueri impubis urina decocta, strumas rumpit. Cohibet ulcera quae serpunt, cum pineo cortice, aut sulphure, aut fursuribus illita. Ceterum cum Thuris manna & cerato profundos ulcerum sinus conglutinat, rimis sedis & pedum, magno auxilio illinitur, ulcera replet, & cum melle purgat. Quin & cum uua passa & melle carbunculos, & putrida ulcera emarginat, disrumpitque. Erodentibus medicamentis, quas Septas uocant, probe immiscetur.

Picinum oleum. CAP. LXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. πισσελαίου. Lat. Picinum oleum.

It. l'olio della pece. Off. non preparant.

Epice fit quod Pisselaon appellatur, separato liquore aquoso, qui supernatat Pici, sicut serum lacti. Nam expansa, quandiu Pix coquitur, supra cortinam uellera pura madescunt, acceptoque halitu eius exprimuntur in uas. Quas pix liquida, praebet utilitates. Alopecias capillo replet, cum farina hordeacea illitum: quibus & liquida Pix medetur, inmentorum ulcera scabiemque emendat.

A. fumig & fuligo Fuligo liquidæ picis.

Sisp: Hollin de. CAP. LXXIX.

sa pece — Liqui NOMENCLATURA.

Græ. λίγνυς τῆς ὑγρᾶς πίσσης. Lat. &

Offi. Fuligo liquida Picis. Ita. la Fuligine della

Pece. Gal. Suye de poix fondue.

F It hoc modo è liquida pice fuligo: In lucerna noua quæ el-
lychnium habeat, nonnihil picis incendio, lucernamq; ficti
li uase in clibani speciem eonformato. superius in angustum for-
nicato, inferius perforato, ut clibani esse solent: operito, & ado-
leri finito, consumptoq; liquore nouum infundito, quoad sufficiẽ-
tem usui fuliginem collegeris. Vis ei astringens, acrisq;. Vtui est
ad pigmenta quibus palpebras linunt & uenustant, & ad cir-
cumlitiones. Item ubi glabris pilos restitui oportet, ad imbecilles
lachrymososq; oculos: insuper ad eorundem ulcera non inuti-
lis est.

Pix arida. CAP. LXXX. *A. ubi sup*

NOMENCLATURA.

Græ. ξηρὰ πικρα. Lat. & Off. Pix ari-

da. It, la Pece secca. Gal. Poix seche

Ger. Griechisch bech.

L Iquida Pix decocta in spissam coit, quam uocant aliqui
Palimpissam. quo in genere quadam uisci modo lentescit,
Boscas cognominata: altera sicca est. Probatur pura, pinguis,
odorata, subrusa, resinosa. Talis Brutia et Lycia, picis resinæq;
simul naturam habentes. Calsactoriam uim habet: dura emol-
lit, pus mouet, tubercula panosq; discutit, ulcera replet, uulnera-
rys medicaminibus commode permiscetur.

Zopissa. CAP. LXXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. ζώπισσα. La. & Ita Zopissa.

Z opissam aliqui aiunt derasam nauibus resinam cum ce-
ra, quã alij Apochyma appellant. Ea dissipadi naturã ha-
bet

bet: quoniam marino sale macerata sit. Alij pineam resinam hoc nomine uocauerunt.

Cognata hæc quinque capita sunt, & aperta, ideò priuatim tractari non debet. Liquida picis aut nullus, aut rarus hodie in medicina est usus. Oleum Picinum nostro tempore non præparatur. E pice tamen & resina per alëbicum rectius distillaretur. Fuligo qualiter excipi debeat, satis superque ostendit Dioscorides in cap. de Thure. Sicca pix nulli non nota est. Vt fiat plures rustici in hyrcinia sylua norunt. Zopissa quæ & Græcis Hypochina, Latinis, Pix naualis, siebat Græcis ad illinendas naues è resina & cera: Nunc verò Germani ex liquido Bitumine picem naualem concoquunt, quod etiam in Epiro fit, ubi Pissasphaltum, id est, Picibitumè copiosè habetur. Pix sicca excalfacit & desiccatur secundo ordine, plus tamen desiccatur, quam calefaciat. Contrarium accidit in liquida. Et liquida & sicca pix, astergunt, maturant, digerunt, & cum gustatur, amara sunt, & acres. Fuligo picis desiccatur, quæ è Terebintho & Myrrha eadem facilitate abstergit, quæ ea quæ è Thure fit. Plus tamen potest, & plus acrimonie habet quæ è Styrace, & hæc plus quæ è picis liquida, hancque superat resina Cedrina. Vtiles sunt oculorum morbis.

Bitumen. CAP. LXXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασφάλτος. Lat. Bitumen.

Ita. Bitume.

Bitumen Iudaicum cæteris antepositur. Cuius probatio est, ut purpureo modo splendeat, sitq; ponderosum, ac ualidum odorem uibret. Nigrum autem & sordidum, uitiosum est. Adulteratur pice. Gignitur in Phœnice, Babylone, Zacyntho, & Sydone. Liquidum inuenitur in Agragantino Siciliae, fontibus innatans, quo utuntur ad lucernarum lumina, olei uice. Hal lucinantur qui id Sicilicum oleum nominant: nanque liquidum bituminis genus esse constat.

Pissasphaltum. CAP. LXXXIII.

NOMENCLATURA.

A. de bitumine
Iudaico

off: asphaltum

A.
de muma.

Gr. Πιτ[α]σφαλτ[ο]. Lat. Pissasphaltum.

Ital. Pissasphalto.

Nascitur in Appolloniatarum agro circa Epidaurum, que Pissasphaltos appellatur. Ea Ceraunys montibus deuoluta, impetu fluminis rapitur, aestuque in littus expuitur, illic cocta in glebas, mistam Bitumini picem redolet.

Naphtha. CAP. A. petroleu

LXXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Νάφθα. Lat. Ital. &

offic. Naphtha.

Naphtham uocant Babylonij, Bituminis colamen, colore candidum: inuenitur etiam nigrum. Vis ei ignium rapax, ita ut ex spacio protinus in eam transfiliat. Ad suffusiones oculorum, & albugines utilis. Bitumen omne discutit, glutinat, emollit, ab inflammatione tuetur: uuluarum procidentia, strangulationesq; olfactu, suffitu, imposito emendat. comitiales morbos suffitum deprehendit, Gagatae lapidis more, purgationes mulierum cum uino & Castorio potum elicit: tuſim ueterem, & anhelitum adiuuat, serpentium morſibus, coxendicum laterumq; doloribus auxiliatur, datur cœliacis in catapotio deuorandum cum aceto: potum discutit sanguinem concretum: dysentericis cum piſana liquatum infunditur: distillationibus suffitio ne medetur, mitigat dentium dolores oblitum: cæterum pilos in commodos siccum replicat, specillo impositum. Concoctum au

f tem

tem & cum farina hordeacea, nitro & cera illitum, podagris articularum doloribus, lethargicisq; prodest. Pissasphaltos eadem, quæ Pix & Bitumen, si misceantur, potest.

Annotatio in Cap. lxxxij. lxxxiiij. lxxxiiij.

Bitumen quod Asphaltos est Græcis, pinguis est ceu terra ad ps. calore & substantia picis, qui fit vt facillime ignem concipiat. Verum Bitumen est Iudaicum, quod è lacu, cui mari mortuo nomen est elicitur. Est & liquidum è Sicilia bitumen, quod etiam in Gothia & Saxonia prouenit. Hoc Barbari axes vngūt, & iumentorum scabiem: hoc etiam lucernarum lumina accedunt. Pissasphaltos Bitumen est Pici permixtum, quod apud Apolloniam nascitur, & nunc in Transsylvania fluminum impetu è montibus defertur, quod Germani purgant, & cū ad cera crassitudinem coxerint, ad faces pro cera vtūtur. Arabes duas Mumiæ species faciunt. Vnam quæ verum est Dioscoridis Pissasphaltos: altera, quæ vera est Mumia. Porro vera Mumia est, quæ è Myrrha: Aloe, Croco, & ex humiditate quæ ex cadaueribus humanis resudat conficitur. At enim cum in Asia diuitum tantū & principum corpora ad eum condiantur modum, pauperum verò cum Asphaltos & Pice: nec mercatoribus diuitum auferre corpora facultas sit: restat veram nos Mumiæ non habere, cum pauperum tantum cadauera ad nos afferantur. Bitumen verum excalcificat & desiccatur secūdo gradu. Naphtha olim è Parthia afferebatur, bituminosus liquor, seu vt quidam volunt, eliquatum terra seu saxi: occulta natura, Bitumen, & in oleasam materiam resolutum, vulgo oleum petra, seu Petroleum vocatur.

Cupressus. C A P.

LXXXV.

NOMENCLATURA.

Gr. Κυπαρισσος & . Lat. Cupressus. Ital. Cipresso.

Off. Latino nomine. Gal. Du Ciprez.

Ger. Lypressen nutz.

Cupressus refrigerat, & astringit. Cuius folia ex passo & exiguo Myrrha pota, vesicæ rheumatismis & urina difficultati auxiliantur. Pilula autem ex vino tusæ in dysenteria,

aliis

A. sic.

et nuces
cupressi hisp

nuezes
del Cy
pres

Cupressus.

Chamæcyparissus.

alui fluxione, tussi, & orthopnœa, aut si reiciatur sanguis conuenientissimè bibuntur. Earum decoctum eosdem præbet effectus. Tusa cum fico duritias emolliunt, nariumq; polypo medentur. In aceto cocta, & cum lupinis detrita, scabros unguës eiciunt. Hernias intestinorum prolapsu erumpentes illitu reprimunt. Folia eadem præstant. Pilula cum arboris coma suffita, culices abigere existimantur. Folia trita & imposita, uulnera conglutinant, sanguinem supprimunt, capillum ex aceto tingunt. Illinuntur per se aut cum polenta ignibus sacris, ulceribus quæ serpunt, carbunculis & oculorum inflammationibus, admota cum cerato stomachum corroborant.

CVpressus procera arbor, & fronde semper virescente, fructus (nèpè ter in anno) feracissima: vocantur hi galbuli, pibila, & nuces: col liguntur mensibus Ianuario, Maio, Septēbri. Semen habet adeo minutū vt etiam visui imponat. Miraculo naturæ est tam exiguo semine, ingen tem adeo arbore procreari. Nulla vetustate lignum eius corrumpitur. Cupressi lachrima liquida est, Larigna similis, dum gustatur, admodum feruens.

Iuniperus. CAP.

LXXXVI.

NOMENCLATURA.

Gre. Ἀγρευθίς. Lat. & Off. Iuniperus.

Ital. Ginepro. Gal. Geneure.

Ger. WBechholter.

Iuniperus.

Iuniperi genera duo. Altera maior altera minor. Vtraq; acris est excalfacit et urinā mouet, accēsa serpētes fugat. Baccarū nonnullæ nucis iuglandis magnitudine non nuquam grandescere aliæ nucem Ponticam æquare inueniuntur, rotundæ, odoratæ, in mandendo dulces, subamaræ quæ Arceuthides etiam id est, baccæ Iuniperi, nominantur. Modice calfaciunt & astringunt, stomacho utiles, contra pectoris vitia, tussim, inflationes, tormina, & serpentium ictus efficacissime bi
bum

buntur: urinam cient, unde ruptis, conuulsis, & uulua strangu-
latui subueniunt. Foli acrimoniam habent, ideo tam ipsa quam
eorum succus ex uino contra uiperarum morsus illini aut bibi
prodest. Corticis cinis cum aqua illitus lepras eximit. Ramenta
ligni deuorata interficiunt.

Est Iuniperus proceræ altitudinis: est & humilis, ac parem fructum
obseruata proportionem referunt, quo etiam in medicina utimur.
Fert Iuniperus gommam similem Mastiche, hanc Sandaracam, & ver-
nicem scriptorū, diuersissimum tamen à Sandaracha quam quinto libro
describit Dioscorides. Sandaracha hæc, recens, lucida est, alba, & tran-
sparens, sed vetera scædo ruffescit. E Sandaracha & ligni semine fit Ver-
nix. liquida utilis est ambustus, & eximij remediū in dolores & tumo-
res hæmorrhoidum. Sandaracha calida & siccata est in primo gradu. Oleū
quod cum duobus vasis sibi inuicem oppositis vel cum vitro alembico fit
e Iuniperi ligno admodum siccato, dolorem dentium à frigiditate catar-
rhi sistit.

Herba Sabina. CAP. A. abhel

LXXXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. βαβυς Lat. & Off. Sabina. Ital. Sauina. *His sic*
Gal. Sauinier. Ger. Saneßboon.

Sabina duorum generum est: una folijs Cupresso similis, spi-
nis horridior, grauius olens, acris & feruens. Arbor est
coactæ breuitatis, quæ sese magis in latitudinem fundit, huius
folijs nonnulli pro suffitu utuntur. Altera Tamarici folio similis
est. Vtriusque folia nomas sistunt, collectiones illitu mitigant,
& cum melle nigritias sordēsque repurgant: carbunculos cum
uino pota rumpunt: sanguinem per urinam eliciunt: partus ap-

f 3 possi

posita extrahunt, & suffi-
tu idem præstant. Vnguentis
calfacientibus immiscetur,
& priuatim Gleucino.

SABINA vtraq; & ea que Cu-
preßi similitudinẽ refert, &
que Tamarici, in Italia vulgò
planta nota est. Nasctur & in
Gallijs, sed nõ adeò vulgata. Se-
lago quadantenus folijs Sabinã
refert, non perinde odore vel sa-
pore. Sabina excalfacit & desic-
cat tertio ordine, & de eorum
est medicamentorum, numero,
que subtilissimus constat parti-
bus. Pota, crassos humores disgre-
gat, & concoquit.

Sabina.

Cedrus. CAP.

LXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κέδρος. Lat. Cedrus. Ital. Cedro. et his:

Gal. Cedre. offic. Ignota. Ger.

Ein Jædersbaum.

Veletiam ab

hisp. Alex
Ze

Cedrus arbor magna est, ex qua picem colligunt, que
Cedria uocatur, Iuniperi modo baccas parit: baccarum
Myrti magnitudine, rotundas. Cedria optima est crassa, perluci-
da, grauis odoris, que dũ effunditur, guttatim nõ dissipata cont.
Cui ea uis inest, ut defuncta corpora cõserue & uinẽtia corrupat
Qua ex causa mortuorum uita, aliq; appellauerunt. Vestimẽta quo

9. & pelles eximia calfaciēdi & siccādi dote, corrūpit. Magni
 ad ocularia medicamēta usus. Quippe illita oculis claritate af-
 fert albugines cicatricesq̄, detergit: instillata autē cū aceto, uer-
 mes, aurium necat: cū hyssopi decocto infusa, sonitus sibilosq̄, sedat
 tauis dentiū indita eos frangit, & dolores leuat: idem facit cum
 ex aceto colluitur. Peruncto ante coitum genitali, abortiuum fie-
 ri constat. Angina ea perunguntur. Tonsillarum inflammatio
 nibus auxilio est: lendes pediculosq̄, illitu enecat. Cerastra mor-
 sibus cum sale imposta subuenit, contra hausta leporis marini
 uenena: in passo sumpta, auxiliatur. In elephantia, aut linctū,
 aut perunctione proficit: pulmonum ulcera purgat, & si cya-
 thus eius sorbeatur, persanat: uermes & tineas subterindita ne-
 cat: & partus extrahit. Fit & oleum, à Cedria separatum, dū
 coquitur, uelleribus supra halitum eius expansis, ut in Pice, eius-
 dem ad omnia usus. Priuatim uehementer perunctum, scabiem
 quadrupedum, canum, boumq̄, persanat, inherentes ricinos ene-
 cat, ulcera quæ ex tonsura acceperunt, ad cicatrices perducit. Ce-
 drides Cedri fructus uocantur. Calfactoriam uim habent, sto-
 macho aduersantur, auxilio sunt tussi, conuulsis, ruptis, strangu-
 riæ, menses ciunt, ex polline Piperis poti. Contra haustum leporē
 marinum in uino sumuntur. Serpentes fugantur, peruncto ex
 adipe ceruino, aut medulla, corpore, in antidota adduntur. Fuli-
 ginem, quomodo ex pice, congeri oportet, quæ eandem quam
 picea fuligo uim præbet.

Cedrus Iunipero in totum similis. Nec bacca, baccis Iuniperi dissimi-
 les, purpurea, leues, odorata, esculenta. & magnitudo eadem. Ma-
 turescūt autumno, uerum priusquam maturescant recentes baccas pro-
 ducunt. Qui sit, ut id temporis in Cedro uisuntur & noui & vete-
 res fructus. Gaudet Cedrus locis frigidis & saxosis, ac montibus mirum
 in modum delectatur. Nascuntur Cedri in Istria, at eos habent inco-
 le pro Iuniperis. Georgius Resfinger. Doctlor Medecine ramum dono
 dedit Matthiolo, quaquauersum Baccis, onustum, purpureis, lenibus,
 odoratis, & magnitudine Myrtilorum. Iamiam id notum quod du-

riſſimum eſt Cedri lignum, & ea cauſa ſuit antiquis ex eo ſtatuas cōſciēdi, quod perēmioreſ putarent, eiſ quę ē lapide vel metallo fierent. Naſcuntur etiam Cedri in aureis Italia hortis, in ripis Tyrrhami maris, lacu Benaco, quod vulgo dicitur Laco di garda. Cedrus duarum eſt ſpecierum. Vna qua ſimilis eſt Iunipero, ramoſus eſt & breuis, Altera, arbor eſt in ſta altitudinis. Vtraque ſpecies calida & ſicca eſt tertio ſerē ordine. Cedria quartum ordinem attingit, intantum calida eſt, & ſubtilis in ſuis partibus. Corpora mortua deſſicat, & illorum humiditatem abſumit, corpora ſolida non attingit.

Laurus. CAP.
LXXXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Δάφνη. Lat. & Offic. Laurus. Ital. Lauro.

Gal. Laurier. Ger. Lorſen Baum.

Laurus.

ciunt. Ergo in eclegmate trita cum melle uel paſſo proſunt
tabi

Laurus quedā tenui folio conſtat, altera latiore. Vtraque excalſactoriam naturam habet, & emollientem. Vnde decoctum earum in muliebres inſeſſus additum, uulue & ueſicę uitijs conuenit. Virentia folia ſenſim ſubſtringunt: illita quoq; ac trita, ueſparum apiumq; ictibus opitulantur. Eadem cum polenta & pane illita inflammationē omnem mitigant: ſed pota ſtomachum effundunt, & uomitiones mouent. Lauri bacca magis quā ſolia calſciunt.

tabi, orthopnææ, & omnibus thoracis rheumatismis. Contra scorpionnm ictus ex uino bibuntur, uirilignes emaculant. Succus baccarum utilissimè aurium dolori & grauitati instillatur, cum uino uetere, & Rosaceo. In medicamenta autem adijciuntur, quæ neruorum lassitudines resciumt, acopa uocant: & ad unguenta quæ calfaciunt & discutiunt. Cortex radicis calculos rumpit, partus necat, hepaticis prodest, tribus obolis in uino odorato potus.

LAurus odoratissima arbor, & Apollini dicata, pacem presert, quemadmodum oliua, à fulmine non percutitur. Vim habet ex sese producendi ignis. Si enim bacilla duo è Laurò sicca, superposito sulphure inuicem magna agilitate confricueris, confestim ignis exiliet. Folia, & fructus Lauri potenter desiccant & excalfaciunt, plus tamen fructus quam folia. Cortex radicis minus in se acrimoniæ & caloris habet, sed amaritudinis magis, & aliquantum astringit.

Platanus. CAP. XC. *A. de ulb.*

NOMENCLATURA.

Gr. πλατάνος. Lat. Platanus. Ita. Platano. Arbor Officinis inuogita.
Gal. Plan. Ger. Ahorn.

Tenerrima Platani folia in uino decocta, mox illita, oculorum fluxiones sistunt, tumores & inflammationes leuant. Decoctus cortex in aceto, dentes in dolore colluit. Virides pilule in uino potæ serpentium morsibus auxiliantur: exceptæ autem adipe, igni ambusta sanant. Insidens foliorum pilularūq; lanugo, oculos & aures offendit.

Platanus Orientalis arbor, gratiam ex umbra, amplitudine, & amenitate meruit, eamque ob causam olim in Italiam aduecta. Platani non longè à nostro æuo in Italiam asportati, non in altam proceritate increuere, attamen spissum corticem gignunt. Media in temperamento est Platanus inter frigiditatem, & humilitatem: desiccât cortex & fructus.

lingua auis Fraxinus. CAP. XC I.
 Hispanj fresne Gr. Μελία. Lat. Fraxinus. It. Frassino.

Gal. Fraifne. off. Vi latinis. Ger.

Ein acschbaum.

Fraxinus arbor nota est, cuius foliorum succus, & ipsa per uncta, aut ex uino pota, uiperarum ictibus auxiliantur. Corticis cinis ex aqua illitus lepras eximit. Ligni ramenta scobemq; potu perniciem afferre tradunt.

Fraxinus arbor notissima, duas habet species, proceram, & humile, utramque armandis hastilibus aptissimam. Fraxinus serpentibus inimica, ut nec eius umbram sustineant. Composita una ex parte è Fraxini frondibus corona, & propter extracto igne, in medio collocatus serpens, per ignem potius, quam per Fraxineas frondes pertransierit. Fructum fert Fraxinus auium linguis similem, huiusque in medicina est usus, sub nomine, Lingua auis.

A. hauro ro Populus. CAP. XC II.

NOMENCLATURA.

hauo & Gr. Αεύκη. Lat. Populus alba. Ita. Popolo bianco.

Hispanj ala Gal. Tremble. officina pilulis utuntur, quas Oculos Populi uocant. Ger.

mo — Sarsachsbäum.

Potus alba Populi cortex unciæ unius pondere, ischiadicis ac urinae stillicidio prodest. Arbortuum fieri tradunt, si cum mulino rene bibatur: folia quoque cum uino post purgationes pota, idem præstare produntur. Tepens foliorum succus, utiliter aurium dolori instillatur. Pilula quæ primo foliorum partu exiliunt, illita cum melle, oculorum hebetudini medentur. Memoriae prodiderunt, corticem albae Populi & Nigrae, particulatim casum, & sulcis stercoratis mandatum, omni tempore anni edules fungos proferre. Populi nigrae folia cum aceto illita, ma

gna

gna utilitate podagricis doloribus illinuntur. Resinam Populus fundit, quæ in malagmata additur. Semen potum ex aceto commitialibus utile est. Lachrymam Populorū commemorant, quæ in Padum amnem defluat, durari, ac coire in Succinū, quod Ele-
 Etrum uocant, alij Chrysophorum. Id attritu iucundum odorem spirat, & aurum colore imitatur: tritum potum q̄ stomachi uen-
 tris q̄ fluxiones sistit.

Hispania
 ambar
 de rosax

et cara
 be

Populus alba & nigra eò tantū inter se differunt, quod alba in in-
 feriori parte folia candida habeat. Succinum seu Ambra sulua non
 è Populo distillat, verum in certis maris Septentrionalis insulis nascitur.
 Id antiquitus Germani Glesum uocarunt, quod quidam eorum qui cū
 Cesare Germanico erant, eo temporis quo ijs in regionibus res ageret,
 Glesariam, eam quæ plus abundaret Succino, insulam uocauerunt. Iis in
 insulis Succinum nasci certum est: distillat è certis arboribus qui Pinis no-
 stratibus multum sunt adsimiles, & in terram decidit. Cuiq̄; inibi con-
 gelatum duritiam conceperit, raptum ab undis quas eò insaniēs uentus
 detulerit, in Germaniam postea defertur.

Macer. CAP. XCIII. A. macis

NOMENCLATURA.

Gr. Μακρ. Lat. Macer. Ita. Macero.
 Gal. & off. Macis.

Macer ex Barbaria aduehitur, cortex flauescens, cras-
 sus, gustu perquam astringens, qui contra cruentas ex-
 creationes, dysenterias, & alui fluxiones bibitur.

Dvobus precipuè argumentis patet, Græcorum Macerem, & Ma-
 cis Arabum inter se distare. Dioscoridos, Galenus, & Paulus nu-
 cis Muscata nulla habita mentione, corticem (ut verisimile est) non a-
 gnorunt. Porro Macer Galeno, cortex est Indicus, modicè acris, odoros,
 & admodum acerbus. Macis noster, os & guttur potenter vellicat, ab
 odore desiccatur, amarore penè insensibili, secunda classe calidus & siccus:
 cum suis Galeno frigidum inter & calidum temperetur. Quocirca ut
 noster Macis, Græcus non est, ita nec illorum, noster est.

Vlmus.

A. *divdor* **Vlmus. CAP. XCIIII.**

Hispanj olmo NOMENCLATURA.

Gr. *πτελεα*. Lat. *Vlmus*. Ita. *Olino*.

Ger. *Orme*. Off. *Inusitata*.

Ger. *Olmerbaum*.

Vlmi & folia, & cortex, & rami, vim habent spissandi. Folia trita ex aceto ad lepras efficaciter illinuntur: uulnera glutinant, sed multo magis corticis Tilia, si fascia loco intorqueatur. (nam in lori morem flecti potest) crassior cortex in uino aut aqua frigida unciatim potus, pituitas trahit. Fracta ossa celerius solidescunt, si decocto foliorum corticis aut radicis foveantur. Humor in folliculis enascens, prima germinis eruptione, cuti illitus, nitorem inducit, faciemq; splendidiorē præstat: Qui dum siccat, in animalia abit, quæ culicum formã gerunt. Folia cum tenerescunt cocta, olerum more ad obsonia usurpantur.

Vlmus ingens arbor, & vulgo cognita. Vesica Vlmi liquor præter eas quas ei attribuit vires Dioscorides, opem adfert singularem, pueris quibus intestinum est ruptum, si cum lineis fasciis, potenter è bracciis ruptura adalligetur.

A. *Sexcatira*. **Lignorum marcor.**

Hispanj carcoma **CAP. XCV.**

NOMENCLATURA.

Græ. *Σαπροτης ξυλωρ*. Lat. *Lignorum*

marcor. Ita. *Tarlatura*

ra del legno.

FX caudicibus lignisq̄, ueteribus caries congeritur, quæ farina modo illita, ulcera purgat, & ad cicatricem perducit, serpētia cohibet, si cum pari Aniso & uino subacta, linteisq̄, imposta, illinatur.

Vilis res arborum caries, exiliēs erodentibus vermibus velut farina, & tamen vlcēribus mirē utilis. Sed longē præstantior quæ ex India adfertur, collecta è Guayaco in curam Neapolitani morbi. Desiccatur enim & consolidat non vlcera tantum mediocria, at ea etiam quæ eo in malo prodeunt in pudendis.

Harundo. CAP. XCVI. A. sic

NOMENCLATURA.

Gr. Κάλλαμος. Lat. Harundo. Ita. Canna.

Gal. Roseau. Ger. Reor.

Hispanj
caña

IN Harundinum genere quædam Nastos, id est, farctior uocatur, ex qua sagitta factitari solent. Alia femina, qua tiliarum ligulas efficiunt. Alia quod fistulis addicta sit, Syringias, cui multum inest carnis, crebris cincta geniculis, ad librorū conscriptionem accommodata. Alia crassa, concaua, apud omnes nascens, quæ à quibusdam Cypria, ab alijs Donax appellatur. Alia Phragmites, seu uallatoria, gracilis, candicans, uulgo cognita: cuius trita radix per se, aut cum bulbis suis illita, spicula aculeosq̄, corpore extrahit: luxata, lumborumq̄, dolores cum aceto mulcet. Virentia folia tusa & imposta ignibus sacris, mendentur, & cæteris inflammationibus. Corticis cinere perunctæ cum aceto alopecia sanantur. Panicula lanugo si aures intrauerit, exsurdatur. Eundem effectum implet Harundo, quæ Cypria dicitur.

Papyrus. CAP. XCVII. A. charta

NOMENCLATURA.

Gre.

papir

Græ. Πάπυρος. Lat. Papyrus. Ita. Papiro.

Hispania Junco de Papyrus officina non norunt.
India

Papyrus qua chartæ sunt, nullis non cognita, præcipua in medicina utilitatis ad laxandas fistulas: madefacta lino in uoluitur, usque dum inaruerit: Constricta enim atque immissa in hiatus, humore completur, & intumescendo fistulas aperit. Habet nescio quid alimenti radix: itaque Aegyptij eam mandunt, succum tantum deuorantes, & mansam expuunt: ipsis radicibus pro ligno utuntur. Cremata Papyri cinis, depascentia ulcera cum omnium partium, tum oris maxime, cohibet: uerum melius id combusta charta præstat.

Annotation in cap. xcvi. xcviij.

Caput xcvi. ex sese apertum est. Papyrus, arbor triquetra, gradis, nusquam tamen decem cubitis altior, nascitur certis prope Nilum locis, ubi aqua post inundationem restagnant. Flores producit, queis antiquitus corollæ toxeabantur dijs, nullum tamen aut fructum, aut semen producit. Nascitur & in Syria Papyrus, eodem quo Calamus odoratus laeu, & eo inibi nihil præter funes fit, prouenit & iuxta Euphratem.

Myrica. CAP. XCVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Μυρίκη. Lat. Myrica vel Tamarix. Ita.

Tamarigio. Gal. & Ger. Tamaric.

Off. Tamariscus.

MYRICA seu Tamarix, arbor uulgo cognita est, cum apud migras & stagnantes aquas enascatur, fructum quasi florem ferens, compage muscosum. Aegyptus Syriaq; alteram gignunt mitiorem, syluestri cætera similem. Fructum parit Galia proximum, inæqualiter astringentem gustu, quo conuenienter utimur uice Gallæ in medicaminibus oculorum orisq; datur cruenta excreationi in potu, & cæliaci, & contra profluvia sæ-

minarum,

A.
In fœtu
infra acaca
lidi uocat

Hispania
Taray

Myrica.

Domesticam habet Aegyptus & Syria Tamaricen: sylvestris est, quæ in hortis Italiae habetur, cuius rei manifestum dant signum, flos & fructus, quos similes Galle non producit, ut domestica. In Neapolitano malo decoctio radices Tamaricis succidaneam agit Guayaci. Tamarix abstergit, incidit, & cum propemodum nil desiccare videatur, aliquantam vim habet astringendi.

Erica. CAP. XCIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ερεϊκη. Lat. Erica. Ita. Erice. Huius usum off. non habent. Galli, putant esse, quod dicunt. Bruyere. Ger. Heys.

Sispany
Brego

Erica fruticosa arbor, Myrica similis, longè minor, cuius flore apes reprobum mel efficiunt. Tam flos quam coma serpentium icibus illitu medetur.

Erica

Erica.

Erica arbuscula Asia et Graecia propria, bis in anno florescit. Prodidit Hermolaus in Italia nasci, & Cordus in Luniburgensi solitudine. Hic haeret Matthiolus, tum quod ea verborum breuitate a Dioscoride descripta est, ut iudicandi rationem abstulerit, tum quod non admodum respondere videtur.

Acacalis.

CAP. C.

NOMENCLAT.

Graec. Ακκαλιδις. Lat.

Acacalis. Ita. Acacalide.

Fructus Officinis incognitus.

Acacalis fructus est nascentis in Aegypto fru-

ticis, seminis Myricae quadatenus similis; cuius aqua in qua maderit, ad collyria additur, quae ad excitandam ocalorum aciem conueniunt.

Rhamnus.

CAP. CI.

NOMENCLATURA.

Gr. ῥάμνος. Lat. Rhamnus. Ita. Ramno.

Galli. Bourg Espine. off. una cresspa.

Ger. Creutzbeer.

Rhamnus fruticat in sepibus, ramos ferens rectos, & aculeos in acuta spina modum, folijs paruis, oblongis, suppinguibus, teneris. Alterum ei genus candidius. Tertium nigrioribus latioribusque folijs constat, & quadatenus rubetibus,

CUIUS

A. haufegi

Hispanj ~

cambrones

Rhamnus.

cuius rami quinum cubito-
rum longitudinem implent,
spinosiores quidem sed infr-
mioribus minusq; rigentibus
aculeis. Fructum edit latū,
candidum, tenuem, folij cula-
rij specie, uerticillo similem.
Omnium folia igni sacro, &
serpentibus ulceribus, effica-
citer illinuntur. Fama est, ra-
mos huius ualuis fenestrisue
impositos, ueneficia depel-
lere.

Rhamnus albus & niger
copiose in Italia apud thuf-
cos nascitur, uocaturq; vulgata
eorum lingua Marruche, nec est
Spinus merlus Thuscorum, aut
Longobardorum Spinus cerui-

nus. Quod hic largis sit folijs, & in bacis fructum nigrum producat,
similem Ligustro, quo pictores utuntur ad virorem bellissimū inducen-
dum: qua res neuiquam cui uoles Rhamno conueniunt. Rhamnus
desiccat & digerit secūdo ordine, & insfigidat in sine primi, aut in ini-
tio secundi.

Halimus.

CAP. CII. A. mella.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀλιμ. Lat. Halimus. Ita, Halimo.

Gal. Blanchepute. Off. in usu non est.

Hispanij La
salgada

Halimus frutex est sepimentis idoneus, similis Rhamno,
sine spinis, folijs oleæ, sed latioribus. nascitur in sepibus
& maritimis. Folia decoquuntur ciborum gratia. Radix con-
uulsa, rupta, torminaq; mitigat, dragmæ pondere in aqua mul-

sa pota eadem lactis ubertatem facit.

Halimum de earum genere plantarum est, de qua authores diuersissimè sentiunt. Quidam arbusculam cum Dioscoride sentiunt, quidam salsi saporis herbam qua in littore maris nascitur. Cratenas herbarius nasci sub hedera, nec alibi, longis & hirsutis folijs, odore admodum Cupressum referentibus. Solinus nasci in Candia, ac solo demorsu famen sedare. Arabes Molochiam & Atriplicem marinum vocant, ac eo apparet herbam eos putasse, non arbusculam. Ruellius franciputã francicam profert, cuius frondes edendo esse possint, ea in eis grata falsitudo inest: Matthiolus herbam falsam qua in venetiæ littore nascitur, cui nomen vulgo Bidone est, neuter tamen affirmare audet, quã producit plantam, Halimum esse. Satius igitur fuerit, Halimum vobis incognitum dicere, quã Halimum nescio quem proferre, qui & nobis non perinde vsitatus, & sit medicina non utilis.

Paliurus. CAP. CIII.

NOMENCLATURA.

Lat. agri Græ. παλιούρ & . Lat. Paliurus. Ita. Paliuro.
folium Gal. Aubepin. hoc Off. non vtuntur.
Ger. Meerberin.

hispanj
Azebo

Paliurus frutex cognoscitur aculeatus, durus, cuius semine pingue & fuliginosum inuenitur, quod potum tusti opitilatur, vesicæ calculos comminuit, serpentium ictibus aduersatur. Folia & radix astrictoriam vim habent, quorum decoctum potu aluum sistit, urinam trahit, contra uenena & serpentium morsus auxiliatur. Radix recentia tubercula, tumoresq; omnes discutit, trita & impofita.

Variã itidẽ authores in historia paliuri, dioscoridis paliurus diuersus est ab eo quẽ diuersis generibus describit theophrastus. Paliuri Theophrasti diuersi sunt ab eo quẽ annotat Agathocles. Agathoclis Paliurus ab eo discrepat quẽ deliniat Plutarchus. Plutarchi itidem Paliurus ab omnibus alijs differt. In hac sententiarum diuersitate, certum quid statuere temerarium fuerit, ni cum Matthiolo dicamus, plantarum spinosarum nomen esse, quã diuersa sint pro ratione regionum.

Acuta spina. CAP. CIIII.

NOMENCLATURA.

Gra. $\Theta\upsilon\acute{\alpha}\kappa\alpha\nu\theta\alpha$. La. Acuta spina. Ita. Oxiaacantha.

Gal. Espine vinette. Off. Berberis.

Ger. Erbselen.

A. amjeberis
hispanj
Spinod
majuela

Acuta spina.

Acuta spina, quam pyrinam aut pithyanthen aliqui uocant, arbor est pyraesto similis, spinosa ualde, & minor. baccas profert myrti, plenas, rubras, fragiles, & intus nucleum: radicem multifidam, alte descendente. Huius bacca potu aut cibo, alui profluuium, & abundantiam faeminarum sistunt: radix illita aculeos & spicula extrahit: abortum fieri tradunt, si ter radice uenter, aut sensim feriat, aut perungatur.

Oxiaacantham non esse Berberim Arabum, & multa alia declarant, & quod Pyro syluestri, collatis inuicem formis, neutiquam sit similis. Si Matthiolo credimus, Oxiaacantha erit arbor illa spinosa, quae apud Thuscorum regione maritimam, trunco, cortice, & ramis Pyro syluestri similis est, quae sua lingua uocant Bogaia, & in Tridentinis montibus Amperlo, & Pane d'Orso, & apud forum Iulium, Barax & biaco. Notas enim omnes habet, quas Oxiaacantha attribuit Dioscorides. Habet & suas vires Crespinum, seu Ribes, vulgo cognitas nec quicquam illi deperyt, si non Oxiaacantha sit, sicut nec Vna spina aut Vna marina, quod Ribes non sit. Suis quaeque praedita est dotibus, quae peti ex Arabibus & recentioribus possunt. Oxiaacantha Galeno Pyri syluestris est

species, parésque & in sese & in fructibus vires habent, licet Pyri syluestris fructus in totum stipticus & acerbus: cum Oxiacantha fructus, praeter id quod stipticus est, è partium etiam subtilitate incisorius sit. At enim quod ad formam attinet, Oxiacantha fructus ad Myrti, non Pyri syluestris similitudinem accedit.

De rubo **Rubus canis. CAP. CV.**

NOMENCLATURA.

Hispanij
tarça
berrunabeldescara
rojos
Gre. $\kappa\upsilon\upsilon\omicron\sigma\beta\alpha\tau$ &. Lat. *Rubus canis*. Ita. Rouo canino. Gal. Eglantier sans odeur. Off. *Rosa syluestris*.
Ger. zambutten.

Frutex est arboris instar, rubo longè maior: folia fert multo latiora myrto, firmis circa ramos spinis: flore candido, fructu oblongo, nucleo oliua simili, qui per maturitatè fuluescit, & flocculos intus continet. Fructus exemptis interioribus fiocis arefactus, aluum sistit: seruesacti enim ij in uino, mox poti, arteriam infestant.

Rubum canis seu Cynosbatum non esse Rosam syluestris multis patet argumentis. Folia non habet Rosa syluestris Myrto similia, fructus habet longè grossiores Oliua baccis. Theophrasto Rubus caninus fructum fert purpurascentem, similem malo punico, & magnitudine medium inter eum quem stirpes ferunt, & punica malus: folia vitici similia: id ostendit quantum Rosa syluestris à Rubo canino differat, atque adeò diuersis capitibus de eis tractatur à Dioscoride.

alcana. **Ligustrum. CAP. CVI.**

NOMENCLATURA.

off alcanna
Hispanij
arbol de
Barayso
de alheña
Gre. $\lambda\iota\gamma\upsilon\sigma\tau\omicron\mu$ &. La. *Ligustrum*. Ita. *Ligustro*.
Gal. Throesne.

Ligustrum arbor est Oliua folijs circum ramos similibus, latioribus, mollioribus, & urentioribus: flore candido, muscoso, odorato: semine sambuci, nigro. Optimè nascitur in Canope & Ascalone. Folia astrictoriam uim habent: quare com manducata ulceribus oris medentur, illata feruidis inflamma-

Ligustrum.

Dioscoridis est Pixacantha, & non Periclimenon.

tionibus, carbunculisq; pro-
sunt, decocto eorundem igni
ambusta fouentur: capillum
rufant trita folia, quæ in ra-
dicula succo maduerint. Flos
ex aceto fronti illitus capitis
dolorem sedat. Cyprinum
oleum quod ex eo fit odora-
tum, excalfacit, mollit ner-
uos: si quæ feruenti natura
prædita sint, assumat.

Ligustrum publicis in Italia
vix inter sepes nascitur, flo-
ret ineunte vere, & æstatis ini-
tio. Seruius Virgilij interpres,
Ligustra male interpretatus est
cônoluuli flores. Nec minus falsi
sunt qui censuerunt. Ligustrum,
Arabum esse caprifolium, quod

Philyrea. CAP. CVII.

NOMENCLATURA.

Græ. φιλυρέα. Lat. Tilia. Ita. Phillerea.

Gal. Til. & Troesne.

maljaleb.

Philyrea arbor est ligustri magnitudine, folijs oleæ, ni-
grioribus & latioribus, fructu lentisci, nigro, subdulci,
racematim coherente, asperis nascitur. Huius folia astringunt:
ad eadem vtilia ad quæ oleaster, cum astrictione est opus: ma-
ximè ad oris ulcera, commanducata, aut si decocto colluantur:
pota urinam ac menses cient.

Tilia
hispanis
reya

NVlla est inter Theophrastum & Dioscoridem controuersia, cum Theophrastus è Phylira nomine Tiliam (vt est) intelligat: Dioscorides sui generis arborem, quam abunde depingit. Et vt scribit Matthiolus, arbor est a multis cognita, nascitur enim & crescit in multis Italia locis, & precipue saxosis & montanis, vnde excellentissimus medicus D. Maphæus a Maphæo transplantauit eam, quæ hodie Venetij's horto suo nobilissimo viridescit.

barba hircina. Cistus. CAP. CVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κίς & . Lat. Cistus. Ita. Cisto. Off. Latinum nomen usurpant.

Cistus.

Cistus, quem aliqui citharon, aut cissaron uocant, ramosus frutex est, sed improcerus, foliosus, saxosis locis nascens, folijs rotundis, acerbis, hirsutis, flos masculino ut mali punice, feminae albet: Vis astringens, unde flores in uino austero bis in die poti, profunt dysentericis, & nomas per se illi cohibent: uetustati ulcerum & igni ambustis cum cerato medentur. Hypocistis, orobethron, aut cytinus nonnullis cognominata, iuxta cisti radices nascitur, floris punice similitudine. Qua

dam flaua, altera herbacea, tertia candida. Liquatur acacia modo. Aliqui tamen exiccant, fractamq; macerant, & incoquunt, reliquaq; ut in Lycio prosequuntur. Fires acaciae habet, uerum

aliquant

aliquantò magis siccatur, & astringit. Prodest dysentericis, cœliacis, sanguinem excreantibus; sœminarum profluuiò & pota & induta.

Nascuntur Cistus & hypocistis in pluribus Thuscia locis, quinetiã Nabundè proueniunt in asperrimis & maxime saxosis Apennini locis. Deberent igitur quorum est munus, inde sibi omni labore & diligentia conquirere, præcipuè cum sine vero hypociste confici Theriaca non queat, nec alia item medicamenta quibus quotidie nobis in medicina est opus. Vbi vera hypocistis defuerit, vera Acacia, aut Balaustiorum succo uti possumus. Astringit priuatim Cistus: folia desiccant & astringunt: valentiores sunt flores. Sic frigidus est Cistus, ut etiam quippiam in se tepidi caloris habeat. Plus astringit hypocistis.

Ladanum.

CAP. CIX.

A. laudani

NOMENCLATURA.

Lat. ledon

Græ. Λύδον. Lat. & Off. Ladanum. Ita. Ladano. Hisp. Xar

Hisp. Xar

Est & alterum cisti genus, ledon à nonnullis appellatum, frutex simili modo nascentis, longioribus folijs, & nigrioribus, quæ uerno tempore quidam contrahunt pingue. Foliorum uis astringens, atq; effectus cisti præbens. Fit ex eo quod Ladanum dicitur: Siquidem cum cisti frondes pascuntur capræ, hirci q; pinguetudinem conspicuè barba carpunt, & suo lentore uillosis cruribus adhærescentè reportant: quam depeccantes incolæ, colantesq; cogunt in offas, & ita recodunt. Alij uerò attractis funiculis, insidentem fruticibus lentorem abstergunt, conglomérantq; in Ladanum. Maxime probatur odoratum, subuiride, facile mollescens, pingue, quod arenas non collegit, nec squalore obsitum est, resinosum, quale in Cypro gignitur. Arabicum uerò Libycumq; uilins. Natura ei spissandi, calfaciendi, molliendi: ora uenarum patefacit, capillum fluentem continet, addito uino, myrrha, & myrteo oleo: cicatricibus decorem reddit, cum uino illitum, medetur aurium doloribus, cum

hydromelite aut rosaceo infusum: suffitu secundas eicit. Pessis immistum, uulua duritiem sanat. In medicamenta qua dolore tusimq; finiunt, & malagmata utiliter inseritur. Aluum sistit cum uino uetere potum, & urinam ciet.

Satis apparet e Dioscoride quid sit Ladanum. Galenus differre quidem nihil specie a Cisto, qui eo ubi tum uinebat nasceretur, dicit: & regionis gratia qua calida sit, excellentius esse. Id prouidendum ut non adulteratum, sed verum Ladanum habeamus. Venetys probatissimum, sed paucis in locis habetur, ideo hic sedulo iudicio est opus.

A. heben. Ebenus. CAP. CX.

NOMENCLATURA.

Hispanj ebano Græ. Εβεν. Lat. Ebenus. Ita. Ebano.

Gal. l'Ebene.

Ebenus optima habetur Aethiopica & nigra, nullos habens uenarum discursus, facti cornu lauore. Cum frangitur densa apparet, mordens gustu, atque astringens. Suffitur iucundo odore supra carbones sine sumi tadio. Recens autem ad ignem prolata, ob pinguitudinem acceditur, & trita ad cotem flauescit. Altera est Indica, internatis segmentis candicantibus & modice fuluis, item frequentibus maculis: ceterum prior, bonitate antecedit. Apud quosdam sesamina, aut spinea ligna cōsimilia pro Ebano uaneunt: quod discernitur ex eo, quod fungosa sunt, & in purpureas assulas resoluuntur, nihil mordacitatis in gustu, nec redolentia in suffitu praferentia. Caliginem oculorum absterget: ad ueteres destillationes, pustulasq; mirum in modum pollet. Si quispiam facta ex eo coticula collyrijs utatur, melius proficiet. Ad oculorum medicamenta efficax est, si scobes ramentae uino Chio die noctuq; macerata, in collyria digerantur. Nonnulli praetrita ipsa, excolant, reliquaq; eundem in modum peragunt. Alij pro uino aqua utuntur. Tritur in sifilili nouo, donec in carbones redigatur: lauatur plumbi usti mo

do, & ita siccis scabrisq; lippitudinibus conducit.

Sola (vt inquit Plinius) terrarum India fert Ebenum, nec tota, at Sin modica tantum ipsius parte nascitur. Si Dioscoridi tamen & Herodoto credimus, in Ethiopia etiam prouenit. Ebenus sicca notissima in Italia est, apud eos enim qui pectines conficiunt infiniti trunci reperiuntur, ac in eorum itidem officines qui orbiculos horarios faciliant Ebenus composita est subtilibus partibus, virtutem habet absterforiam & calidam. Quidam Gayacum Ebeni speciem putant, istud nec affirmare nec negare ausim, cum a nullo veterum scriptorum predictum sit, qualia folia, flores, & fructus Ebenus producat.

Rosa. CAP. CXI. A. sic

NOMENCLATURA.

Græ. Ροδον. Lat. & Off. Rosa.

Gal. Rose. Ger. Rosen.

Rosa.

recti intestini, ac uulue, pinna illitus aut infusus. Eadem sine ex

Rosa refrigerat & astringit, sed sicca multo magis. Succus recentibus folijs exprimitur, desectis forfice unguibus (sic appellatur candida foliorum partes) reliquum in pila premi & teri debet in umbra, donec cogatur, & ita ad oculorum circumlitiones recondi. Siccantur etiamnum folia rosarum, continuo uersata, ne muceant, neue sitis is insideat. Aridis rosis & in uino decoctis expressus liquor, facit ad dolores capitis, aurium oculorum, gingiuarum, sedis,

g s pressio

pressione tusa, præcordiorum inflammationibus, humidis stomachi vitis, igni sacro illini prodest: siccis ac tritis femina asperguntur. Misceri solent uulnerarijs antidotis, atq; compositionibus, quas Antheras uocant. Folia uruntur in Calliblephara. Flos qui in medijs rosis inuenitur, siccatus, gingiuarum fluxionibus efficaciter inspergitur. Capita pota citam aluum, & cruentas reiectiones sistunt.

rosisci de rosif **Rosei pastilli. CAP. CXII.**

NOMENCLATURA.

Græ. Ροσιπαστιλλιον. Lat. Rosei pastilli. Ita. Pastilli delle Rose. Off. Trochisci diarhodon.

Pastilli, quos Rhodides uocant, hac ratione conficiuntur: Rosarum uiridium, quæ nullo antea humore madefactæ extabuerint, drachmæ quadraginta, Indicæ nardi drachmæ decem, myrrha drachmæ sex, trita digeruntur in pastillos, qui tritæ obolorum pondus æquent, siccatiq; in umbra in fictilli non picato, atq; obturato reconduntur. Alij adijciunt costi drachmas duas, iridis Illyricæ totidem, & unum Chium cum melle miscent. Mulieribus monilium uice collo circumdato usui sunt, ad retundendum graue sudoris uirus: tritis etiam utuntur ad illitiones & diapasmata, quæ fiunt ad sudores coercēdos, ita ut à balneis inarescant corpora, dein frigida aqua abluantur.

Annotatio in Cap. cxj. cxij.

Multæ sunt Rosarum differētiæ, rubris tamen plus in medicina utimur, decerptis nondum sese aperiētibus calathis. Rosei pastilli, quos trochiscos de Rosis Pharmacopolia uocant, nõ eo quo apud Dioscoridem conficiuntur modo.

A. litiu **Lycium. CAP. CXIII.**

NOMENCLATURA.

Græ. Λύκιον. Lat. & Off. Lycium. Ita. Lycio.

Lycium, quod aliqui Pyxacanthan uocant, arbor est spinosa, ramis trium cubitorum, aut longioribus: folijs buxi densis: fructu piperis, nigro, laui, amaro, densoq;: cortice pallido non dissimili Lycio madesaeto, radicibus multis obliquis lignosis: Nascitur plurimum in Capadocia, Lycia, & plerisq; alijs locis, aspera loca amat. Succo extrahendi ratio haec est: Rami cum radiculis tusi, & ante per multos dies macerati coquuntur, tum abiectis lignis itidē liquor, donec mellis crassitudo fiat. Adulteratur id Lyciū, adiecta decoctioni amurca, aut absinthij succo, aut felle bubulo. Innatas spuma inter coquendū exēpta, oculorū medicamentis additur, reliquo ad alia utuntur. Simili modo fit Lyciū, semine expresso & insolato. Optimū quod uri potest, restrictumq; rubentē spumam ostendit: glebis extrinsecus nigris, intus cum frigeris rufis, odore minime uiroso, cum amaritudine astringens, crocino colere, cuiusmodi Indiciū est, ceteris praestantius. Lycium astringit, caliginē oculorū discutit, genarū scabiem, pruritus, ueteresq; fluxiones sanat. Facit ad purulentas aureis. exulceratas gingiuas, tōsillas, labiorū fissuras, sedis rimas, attritusq; illitū. Cœliacis, dysentericis potū inditūq; cōuenit. Dat sanguinē excreatibus & tussi, ex aqua. Cōtra rabiosi canis morsus in catapotio deuoratur, aut in aqua bibit. Flauos facit pilos, reduiuis, ulceribus quæ serpiūt aut putrēt, medet, fœminarū profluvia appositū sistit, rabiosorū ictibus ex melle potū, aut uice catapotij deuoratiū, auxiliatur. Tradunt Indiciū fieri Lyciū, ex frutice lonchitide appellato, ea spinarū generi ascribitur, ramos restos habens, ternū cubitorū longitudine, maiorē sūt, rubo crassiores, à radice numerosos, fractus cortex rubescit, folia olea similia. Herba in aceto decocta proditur lienis inflammationibus & regio morbo mederi, & fœminarū purgationes elicere. Assueuat etiam cruda in potu, eosdē effectus praestare: semē cyatho dimidio potū pituitā expurgare: uenenis quoque auxilio esse.

Officinarum Lycium adulterina res est è pluribus succis cõficta, nec ad nos hodie è Lycia affertur. Pyxacantha vnde verum extrahi Lycium possit, in Lyguria Alpibus proueniunt, sed ad eò modicè curamus quæ ad vsum medicina faciunt, vt ignoremus ea etiam, quæ sponte nobis à natura offeruntur. Deficiente Lycio Amurca olei quæ in vase æreo cocta sit vtamur, aut Sumacho. Paucis ab hinc annis Pyxacantha fructus piperi similes in Italiam ex Alexandria aduehuntur.

Acacia. CAP. CXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ακκία. Lat. Ita. & Off. Acacia.

Acacia.

Acacia in Aegypto nascitur, spina instar arboris fruticosa, non se in rectum attollens. Florem habet candidum, & semen lupino simile in folliculis, ex quo succus expressus siccat in umbra, niger ex maturo semine. subrusus ex uiridi. Eligatur modicè rufus & odoratus, ut in hac arbore esse potest. Aliqui exprimunt ex folijs & semine succum. Manat & gummi ex ea spina. Vis ei ad spissandum, refrigerandumq; efficax. Succus oculorum medi-

camentis utilis, ualet ad ignem sacrum, ulcera quæ serpunt, perniones, pterygia, & oris ulcera: procidentes oculos reprimi, mensium abundantiam sistit: prociduam uuluam cohibet, citam alium supprimit, aut potus aut subter inditus, capillos denigrat. Lauatur oculorum medicamentis, trito in aqua, mox effuso quod

concreuerat, donec pura extet aqua, & ita cogitur in passillos. Vritur etiam in cruda fidelia, donec fidelile fornacibus percoquatur, torreturq; in carbonum halitu perflata. Spina decoctum solutos artus fotu committit. Praefertur eius spina gummi, quod in uermiculorum speciem contrahatur, & utri modo perluceat, ligni expers. Proximum est candidum, sordidum uero ac resinosum, inutile. Cutis meatus obstruit, & medicamentorum, quibus admiscetur, acrimoniam hebetat. Ambustis ex ovo illitum, pustulas non patitur erumpere. Alterum Acaciae genus in Cappadocia Pontoq; prouenit, Aegyptiae spina similitudine, longe minus, tenerius, humile, aculeorum uallo munitur, folia habens ruta, semē lenticula minus fert autumnino, in loculis connexis, ternum quaternūque capacibus. Succus eius astringit, uiribus inferior, & ocularibus medicamentis inutilis.

A Acaciae succus apud nos non nascentis arboris, hodie non affertur, sed huius loco succus prunorum syluestrium vulgo successit. Aptius tamen huius uice folijs Rhois uteremur, & liquore qui è folijs Lentisci & hypocistidos conficitur. Vocat Serapion Acaciae gommam, Arabicam gommam quae è sua descriptione alia est ab officinarum gomma Arabica. Haec enim nil simile habet contractis uermiculis: at arenosa est, quae res satis coarguit nos Arabicam gommam, & perinde succo carere. Acacia stiptica est & astringentior. Arabica gomma lenit & aperit, & eam ob causam nec implere aut stringere poros carnis potest, quod in gomma spinae Aegyptiae requirit Dioscorides. Vulgaris haec Arabica gomma Matthiolo è Galeno ea est gomma, quam Graeci simpliciter gommam uocant, & mixtio è diuersis arborum gommis, id quod eorum iudicio contrarium est, qui ubi nomen gommæ simpliciter apud Graecos uiderint, non aliam, quam Spinae Aegyptiae gommam intelligunt. Tolerabilius duci poterat gomma Tracacanthæ, si ad nos uera Acacia afferretur, sed hac destituti, qui gommam habeamus? Verae Acaciae succus desiccatur tertio ordine, & elotus frigidus est in secundo, purus in primo.

Vitex. CAP. CXV. *A. agno casto.*

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀρν. Lat. Vitex. Ita. Agno casto.

Gal

Gal. & Off. Agnus castus.

Vitex siue lygos, frutex est in arborem assurgens, nascitur in fluminum ripis, asperusq; locis, ac torrentium alueis: ramus gerit praelongos, fractu peruiacates: folia oliuæ: sed molliora. Duo genera eius: Vna harum album florem mittit cum purpureo: altera tantum purpureum, & semen, ut piper. Ex calfactorias vires habet, & adstrictorias. Semen eius potum uenenatis icteribus, aquæ quæ cutem subijt, lienosisq; auxiliatur, lac euocat, menses ciēt, drachmæ pondere in uino potum, geniturâ exoluit, caput tentat, & soporem affert. Decoctum herbæ & seminis in defensione, mulieribus uulua malo opportunis opitulatur: ite inflammationibus, purgationes mouet semen cum pulegio potum, etiam suffitu uel appositu: capitis dolorem dissoluit illitum: instillatur cū aceto & oleo capiti in lethargo & phrenitide. Folia suffitu aut subtractu fugant uenenata: illita quoq; serpentium morsibus auxiliantur, testium duritias cum butyro & folijs uittium emolliunt. Rimas sedis semen cum aqua illitum mitigat: & cum folijs medetur luxatis, uulneribusq;. Virgam qui manu teneat dum iter facit, negatur intertriginem sentire. Agnū, quasi dicas castum, uocant Græci, quoniam matronæ in Thesmophorijs Atheniensium castitatem custodientes, folijs huius cubitus sibi sternunt. & lygon quasi uimen, propter inuictam ferè ramorum stexitatem.

Vitex seu Agnos à castitate, arborum prima vere floret, calida & sicca est tertio ordine, & è multis subtilibus partibus composita. Nigra & alba abundè in Italia proueniunt.

A garab. & Salix. CAP. CXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἰτέα. La. & Off. Salix. Ita. Salice. Gal. Saulx.

Salix uulgò nota est. Cuius semen, folia, cortex & succus spissandi uim habet. Trita folia cum exiguo pipere & uino pota

Salix.

pota, illiosis subueniunt: sumpta per se & cū aqua, praestant mulieribus ne concipiant. Salignū semen in potu sanguinē expūctibus prodest. Cortex eosdem prabet effectus: corticis cinis admisto aceto maceratus, illitu clauos & callos tollit. Ex folijs & cortice succus cū rosaceo in calyce punici calfaclius, aurīū doloribus auxiliatur. Decocto eorū podagras foveri utilissimū: fursures purgat in corpore. Excipitur succus qui manat ex ea, cū storet, exciso cortice: in

plaga enim cōcretus humor inuenitur, qui ad purganda, quæ obstant oculis, suā vim prabet.

Salix multarum specierū & cognita arbor. succos è Plinio tres conficit, Vnum qui è trunco resudat in modum gommæ: Secundum qui fit inciso cortice: Tertium qui incisis per autumnum truncis. Vulgare est frondes & flores Salicis ægris somnum conciliare.

Syluestris olea. CAP. CXVII. A. Sir

NOMENCLATURA.

Gr. Ἀγριελαια. La. & Off. Oleaster & Syluestris
Olea. Ita. Oliuo saluatico. Gal. Oliuier sauuage.

Hispanj
Azebuch

Syluestris olea, quam aliqui Oleastrum appellant, alij Æthiopicam oliuā, folia astringunt: trita autem & imposita ignem sacrum, ulcera quæ serpunt, epinyctidas, carbunculos, reduunt, nomasq; cohibent, crustas emarginant cum melle illita

Syluestris olea.

lita. Quinetiam sordida ulcera repurgant: inflammationes panosq; cum melle imposita discutunt: cutem à capite uulsam conglutinant: oris ulceribus & priuatim infantium, commanducata medentur. Succus & decoctum eosdem habent effectus: sanguinis eruptiones, ac muliebri profluum admotus succus inhibet, uua oculorū, pustulisq; prodest, ulcera & ueteres defluxiones sistit: quapropter in colyria additur, ad genarū erosiones perquam utilis. Exprimitur succus tuis folijs, affuso uino aut aqua, siccatusq; sole in pastillos digeritur. Sed longè ualidior ad recondendum succus habetur, qui cum uino, quam cum aqua expressus est. Auribus subuenit, siue ulcerentur, siue pus effluat. Folia conuenienter cœliacis cum farina hordeacea illinuntur. Vruntur cum floribus folia, ut spody uicem cinis præstet in cruda olla, oblito ore luto, usque dum siglinum percoquatur: restinctaq; uino, & rursus subacta, eodem modo vruntur, postremo ceruse modo elota coguntur in pastillos. Huiuscemodi cinerem in medicamentis oculorum constat spodio non cedere, sed eisdem uiribus præditum esse putandum est. Foliorum satiuæ olea eadem uis intelligitur, sed aliquanto inferior: unde ocularibus medicamentis ob suam mitiorem uim conuenientior est. Sudor ligno uirenti accenso manans, illitu sanat lichenas, fursures & scabiem. Oleaginum
semen

semen illitum medetur surfuribus, & ulceribus, quæ depascunt uorantq̄: quod autem intra nucleum est, ex adipe & farina scabros ungues excutit. Colymbades trita & ambustis illita, pustulas gigni prohibent, sordida ulcera purgant. Muria succus colutas gingiuas contrahit, & motus dentium firmat. Oliua flaua & recens stomacho utilior est, uentr: difficilis: nigra autem & matura corruptioni opportuna est, stomacho aduersatur, oculis non conuenit, capitis dolorem mouet. Arefacta illitu depascentia ulcera sistit, & carbunculos emarginat. Oleum syluestris Oliuæ gingiuis putri uligine laborantibus colluitur, dentium mobilitates stabilis, calfacti fotus, gingiuis fluxione laborantibus utilis est: lanam enim specillo circumligatam oleo madefacere oportet, & gingiuis admouere, donec alba spectentur.

Lachryma æthiopicæ oleæ. *s. de gummi oliuæ siluestri*

CAP. CXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Δάκρυον τῆς αἰθιοπικῆς ἐλαίας. Lat. Lachryma Aethiopicæ Oleæ. Ital. Gomma dell' oliuo d' Ethiopia. Off. Gummi Eleni.

Lachryma quæ Aethiopicæ olea stillat, Scamomio similis quadantenus est, fulua, stillis exilibus cōstans, mordax Quæ autem Ammoniaci aut gummi similitudinem refert colore nigricans, nec gustu mordens. superuacua est. Nostrates Oleæ Oleastrig, similem lachrymam sudant, quæ commodè ad oculorum hebetudines illinitur, cicatrices albuginesq̄, illitu emendat, urinam & menses ciet, canis dentium impressa, ad dolores efficacax est. Inter uenena scribitur, partus pellit, lepras & impetigines

sex olei gines sanat. Appellatur autem Aethiopica & agrestis Olea.
Amurca. CAP. CXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἀμόργη. Lat. & Off. Amurca. Ital.

La Morca dell' Olio

Amurca expressa oliuae recrementum est. Decocta in cupreo uase ad crassitudinem mellis astringit, ceteros praebens Lycij effectus: insuper dentium dolori & uulneribus, cum aceto, uino aut mulso commode illinitur: additur in medicamenta ocularia, & meatus inductu suo obstructa: uetustate meliorem fieri constat. Vtiliter infunditur sedis, genitalium, ac uuluae exulcerationi. Si uero cum omphacino recoquatur ad mellis crassitudinem, cariosos dentes extrahit. Iumentorum scabiem decocto Lupini & Chamaleonte illitu sanat. Cruda & receti Amurca podagras articulariosq; dolores foueri utilissimum peruncta in uullosa pelle, & hydropicis imposta, tumoris molem reprimunt.

Annotatio in Cap. cxvij. cxviii. cxix.

Narbonensis Gallia Oleastris uide ut Olinis abundat. Inter Olinam & Quercum mortalis est mimitia. Emoritur Oliua Quercui applantata. Gomma syluestrium aut Aethiopicarum Olinarum, & si ad multa sit utilis, nostro tamen tempore usu desit, nec sane notum est colligatur necne. Amurca olei, teste Catone, calci mixta inducendis officinis quae pannos sericeos contineant utilis est. Araneas enim aut tineas, aut quosuis vermiculos non sustinet, & ab humore muros tuetur.

Quercus, Glans, Fagus, Ilex. *Sisp. enzia*

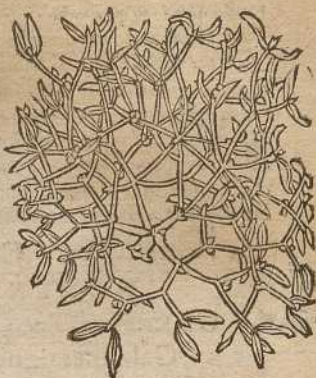
CAP. CXX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἄρκυς. Lat. & Off. Quercus. Ita.

Quercia, Gal. Chesne.

Quer

Quercus. *hisp. roble:* Viscum quercinum. *hisp. lix et lixia*

Quercus omnis adstrictoriam uim habet, praesertim liber qui cortici & ligno intercedit: quinetiam tunica putamini glandis subiecta. Decoctum ex ijs datur dysentericis, coeliacis, sanguinem excreantibus. Trita in pessa, foeminis fluxione uuluae laborantibus subijcitur. Glandes eosdem effectus exhibent, urinam ciunt, capitis dolorem & flatu in cibum sumpta pariunt, resistunt esitata uenenatorum ictibus. Decoctum earum & corticis cum lacte uaccino potum, prodest contra toxica. Intrit & cruda, inflammationes illitu leniunt: ad duritias quas cacothie uocant, & malefica ulcera cu salsa axugia conueniunt. Ili gnæ glandes uribus Quercus antecellunt. Fagus & Ilex, Quercus generi assignatur, & cosimile munus obeunt. Ili gnea radice cortex cu aqua coctus du mollitus intabescat, & tota nocte

h 2 illitus

illitus, denigrat capillos, prius Cimolia terra purgatos. Folia omnium tusa & trita tumoribus prosunt, & imbecillas membrorum partes corroborant.

Aqua è Quercus frondibus, tum cum primum prodeunt teneerrimis per Alembicum distillata, potu sarat fluxus hepaticos, lapillos renum comminuit, & albis mulierum fluxionibus medetur. Fagi folia com manducata, labra & gingiuas egras sanant. Ex adusti Fagi cinere linimentum fit ad extrahendos è renibus lapillos, Habet id carbo Ilicis ut caput non offendat. Quercus Ricini, y: similes quos syluestres Rosa producunt, sicci & in puluerem redacti potenter astringunt, & ob id omnibus corporis fluxibus commodant, & alias ubi restrictione est opus.

Castaneæ. CAP. CXXI.

NOMENCLATURA.

Gr. Κασανα, Lat. Castaneæ. Ital. Castagne.

Gal. Chataigne. Off. Nuces Castaneæ.

Castaneæ.

Sardianæ glâdes, quas Sali qui Castaneas, aut Lopima aut glandes Ionis appellant, adstringunt, similesq; effectus præbent, præsertim tunica quæ carnem & corticem media intercusat, caro his qui ephemerum biberunt, conueniens est.

Castaneæ manducatæ liberalius dolorem capitis inducunt, flatus generant, obstipant corpus, & egre digeruntur. Sed quæ torrentur sub cinere, tollunt quippiam de nocumeto, si postea cum Pipere & sale aut cum Saecara manducantur. Reuerà quamuis nutriant corpus, tamen bonæ non sunt.

Galla

Hispanj
castañas

Galla. CAP. CXXII. *sic Aucana*

NOMENCLATURA.

Græ. Κεκός. Lat. Galla.

Gal. Noix de Galle.

Hispanj Agala

Galla fructus est Quercus. Aliqua Omphacitis appellat̃ parua quidem, sed tuberosa, solida, nullo foramine peruia: altera plana, leuis, perforata. Eligi debet Omphacitis, quæ efficacior est: Vtriusq; vis uehementer astringere. Trita excrescētia in carne, fluxiones gingiuarum & uulæ, atq; oris ulcerationem cohibent. Nucleus dentium cauernis, inditus dolorem sedat Cremata carbonibus donec igne flagrent, & uino aut aceto aut acida muria extincta, sanguinem supprimunt. Decoctum quibus insidere expedit, efficax est, & contra uuluas procidentes, fluxionesq; capillos demigrant, aceto aut aqua macerata, dysentericis coeliacisq; curi uino aut aqua trita conuenienter illinuntur, aut bibuntur: obsonijs addi debent, aut integræ in aqua pracoqui, in qua nonnihil excoquendum est, quod his affectibus conferat. In summa, his utendum ad astringenda, aut siccanda quæ opus sunt.

Galla in pediculis vt glans nascitur. Proueniunt & in folijs glandes, quæ aquosiores, statim vt deciderint, flaccescunt. Galla Omphacites medicamentum est potenter acerbum, & maiori ex parte terre stris & frigida, & cum ea facultate desiccata & repercutit fluxus: astringit etiam, & membra luxata & languida in priorem habitum restituit. Grandis Galla desiccata, sanguinem vsta restingit.

et Rhus. CAP. CXXIII. *At Rhois*

Rhosia NOMENCLATURA.

Gr. Ρῥος. Lat. Rhus. Ital. Rhoe.

Gal. & Off. Sumach.

Hispanj summaque

Rhus quæ obsonijs aspergitur, ab aliquibus Erythros appellata, semen est coriary fruticis, sic uocati, quoniã corio

rum infectores eo utatur ad inspissandas pelles, arbuscula in petris nascens, binum cubitorum altitudine, folijs oblongis, subrubentibus, in ambitu ferratis, acino uuarum gracilium denso, magnitudine Terebinthi, quadantenus lato, Cuius corticosa tunica perquam utilis est. Folia uim habent astringēdi, & Aca-cia effectus præbent. Decoctum capillos denigrat. Dysentericis infunditur, & in potus eorum in se susq̄ adicitur. Instillatur auribus purulentis, gangrenas & pterygia cohibent folia, ex aceto aut melle illita. Liquamentum fit ex aridis folijs, ad crassitudinem mellis in aqua decoctis, ad eadem, ut Lycium, cōueniens Semē eosdē effectus exhibet. Cœliacorū dysentericorūq̄ obsonijs inspergitur: fracta, desquamata, liuidaq̄, illitū ex aqua, ab inflā matione uindicat: lingua asperitates cum melle abstergit: candida sceminarum profluua sistit, hæmorrhoidas sanat cum querno carbone intrito admotum. Aqua in qua semen maduit decocta cogitur, coitq̄ efficacior ipso semine. Gummi desert quod dē tium cauis imprimitur, ad dolores finiendos.

RHus cuius fructum Lēti similem, Sumach Pharmacopolie vocant, nascitur in Italia in pluribus Apennini locis, cum notis omnibus quas ei tribuit Dioscorides. Fructus & succus Rhois plurimum in se austeri habent, & ideo desiccant tertio, & infrigidant secundo ordine.

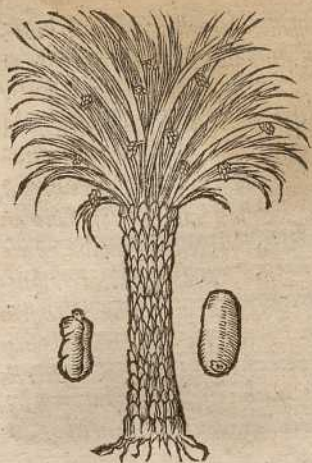
Palma. CAP. CXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. φοῖνῖξ. Lat. Palma.

Gal. Palmier. of. Daçtyli.

Palma in Aegypto gignitur. Ea medio maturitatis uigore, autūno decerpi solet, Arabici Myrobalani similes, Pomatis cognomine, colore uiridi, & odore mali Cotonei, quod si ad maturitatem peruenire sinatur, Phœnicobalanus fiet. Palma acerba est & adstringēs. Contra alui sceminarumq̄ profluua, in uino austero bibitur, hæmorrhoidas sistit, uulnera glutinat illi

Palma.

perè astringit, & cohibet. Nuclei palmarum, caterorum more cremati in crudo fictili, & uino restincti, cinere loto, Spodij uicē efficiunt, miscēturq; in Calliblephara. Quòd si non iustā uestionē acceperint, denuò cremandi. Vim adstringendi habent, & spiracula cutis obductu suo claudunt. Contra oculorum uua & pustulas, palpebrarum defluuia, cū Nardo effectum præbent, corporis excrescentias cum uino reprimunt, ulcera ad cicatricem perducunt. Sed inter primas utiles ex Palmis humilibus Aegyptia.

Palma, elate. CAP. CXXV. A. busurj

NOMENCLATURA.

Gr. φοίνιξ ἐλάτη. Lat. Palma. Elate. Ital.

Corteccia della Palma. Gal. l'Escorce du Palmier.

h 4

Palma

nat illitu. Phœnicobalani re-
centes plus siccis adstringūt
capitū dolorē afferūt, copio-
siores in cibo inebriat: siccio-
res sanguinē excreatibus, sto-
machicis & dysentericis uti-
les in cibo: illinuntur cū Coto-
neo & cerato œnathimo ue-
sicae uitys. Cariota præsertim
esu, faucium asperitati medē-
tur. Thebaicarum decoctū
potu aestuationem sedat uires
recreat cum hydromelite ue-
teri sumptū, cibo idem faciūt
Fit ex eis uinū ad eadem con-
ueniens. Decoctū per se potu
& gargarisatione magno-

Palma, quam aliqui Elaten aut Spatham appellant, fructus Palmarum adhuc florentium, inuolucrum est calixque quo in spissamenta unguentarij utuntur. Optima habetur odorata, astringens, ponderosa, praclusa, intus pinguis. uis ei adstrictoria, sistit ulcera quae depascunt, laxatos artus committit. trita miscetur cataplasmatibus & malagmatis, prodest praecordijs, imbecilli stomacho, & iocinori affecto iuxta conferentibus cataplasmatibus. Eius decoctum subinde detersum, capillos denigrat, datur bibendum congrue, renum, uesicae, & uiscerum tutius: uuluae ac uentris fluxiones sistit, scabiem cum resina & eera sanat, si uiginti diebus recens apponatur. Inuolutusque in ea Elate fructus, quem suo amplexu fouet, Elate etiam uocari solet, & ab aliquibus Borassus. Adstringit, & spathae effectus praestat, non sic unguentis expetitus. Alba medulla caudicis recens in cibo, aut decocta, eadem facit quae Borassus.

Annotation in Cap. cxiii. & cxv.

Palme fructus paruuli hodie Caryota, & olim Dactyli vocabantur. E Syria, Venetijs afferuntur, & Neapoli ex Africa & Barbaria. Palmam habet Italia, sed fructum non producit. In Hispania fructum procreat, sed perfectam maturitatem non attingit. Ad hanc perueniunt utique fructus Palmae Cretenfis: at his nihil deest quae in Cypro proueniunt, palmula quas Nicolaos uocat Plinius quatuor cubitorum longitudinem aequant. Distillat ex Indianarum Palmarum trunco & ramis, liquor quo incolae uicini utuntur. Hoc ita conficiunt. Arbore mense Augusto ab incolis inciso, liquor statim defluit quem certis suis uasis excipiunt, hunc decoquunt (Quippe si non coquatur, ultra tertium diem vigorem non extendit, quin fortissimum fit acetum) eo quo nos mustum sapa conficienda modo: deinde fit suauissimum mel, quod postea in aqua dissoluunt, & dierum viginti spacio certa quadam ipsorum solertia id percolant, quousque probe faece purgatum, & bene clarum euadat, ac inde suauissimum euadit in uinum, quod diu asseruetur.

Malum

Malum punicū. CAP. CXXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ρόα. Lat. Malum Punicum. It. Pomo Gra
nato. Gal. Grenadier. Ger. Granatopffel.

A. malum
granati

Sispanj
granad

galenu

et plini

Sidion

et psid

Malum Punicū omne boni succi est, stomacho utile, per-
Mexiguum sufficiens alimentum. Dulcia stomacho utilio-
ra habentur, sed aliquantulum in eo calorem gignunt, inflatio-
nes pariunt, unde in febris abdicantur. Acida adstringunt, astu-
anti stomacho auxiliantur, & multo magis contrahunt, ac uri-
nam cient, ora gingiuasq; ledunt. Vinosa uero mediam sortiun-
tur naturam. Nuclei acinorum acidi Punicī in sole siccati et ob-
sonys insparsi, concoctiue fluentem aluum stomachumq; sistunt:
caelesti aqua madesunt, bibunturq; commode sanguinem ex-
creantibus: ad desessu dysentericorum, sceminarumq; fluxione
uulua laborantium utiles sunt. Expressus nucleorum succus co-
quitur cum melle, ad oris, uirilitatis, & sedis ulcera, nomas, re-
duuias, & ea quae in corpore extuberant, aurium dolores &
narium uitia, praesertim acidorum. Huius flores Cytini uocan-
tur, qui adstringunt, siccant, cohibent, sanguinolenta glutinant,
quas Punicum, praestant utilitates. humida gingiuarum uitia mo-
bilesq; dentes decocto colluuntur: herniam prolapsu intestini e-
rumpentem cataplasmate repellunt. Memoria tradunt, qui tres
quam minimos Cytinos deuorauerit, nullā eo anno lippitudinē
passurum. Eliquatur Hypocistidis exemplo. Malicorium, asperū
est mali Punicī putamē, quod aliqui Sidion appellant. Id spissan-
di uim habet, & quos Cytini, praebet usus. Decoctum radice
potu latas uentris tinea pellit, & easdem euocat. Balaustium
syluestris Punicī flos est, Cytino similis, cuius cōplura genera re-
periuntur, candidum, fuluum, colore rosaceo: succus ex eo expri-

mitur, Hypocistidis modo, cui adstrictoria vis inest, eadem facies
 quæ Hypocistis & Cytinus.

Punica mala à contentis multis in se granis, Granata vocantur.
 Quæ acida erunt in dulcia vertentur, si eorum radici porcinum, hu
 manum ve letamen cum vrina multis asseruata diebus apposueris. Squil
 lu arbori applantata, facit ne fructus in arbore diffindantur. Seruatur
 mala Punica contorto in arbore pediculo. Pariter si creta inducas cū a
 qua temperata, & postea sicca sola exponas. Idem facies si aqua bul
 lienti immerferis, & tum per octo aut decem dies desiccaueris ad solem.
 Cytinus Dioscoridi, mali Punici domestici flos est: Balanstium, flos est
 quem syluestris producit. Cytinus Plinio, Punici mali tam domestici
 quam syluestris flos est, modo non sit apertus: Balanstium, vtriusque
 flos, qui apertus sit. Optimi domesticorum flores purpurei, flammei, &
 viridi coloris. Venetijs hodie ex Oriente, Cypro, & Candia asseruntur,
 visui admodum grati, & singularis in sua facultate efficacia: at suo Ita
 li artificio sicca prodire cogunt, vt nihilum cedant extraneis. Sidion
 Græcis, Malicorium Latinis, mali Punici cortex est immaturus.

Myrtus. CAP. CXXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. Μυρσίον. Lat. Myrtus. Ita. Mirto. Off.
 Myrtilli Gal. Du Murte.

MYrtus satiuā nigra utilior est medicinae, quā candida,
 & in hoc genere multo magis montana, semen tamen
 imbecillius parit. Vis & Myrti & seminis adstringit. Semen
 uride aut aridum in cibo datur sanguinem excreantibus, &
 uescia erosionibus. Succus uirentibus baccis expressus, eosdem
 effectus exhibet, stomacho utilis, urinam cit: prodest contra pha
 langy morsum, & scorpionis ictus, in mero. Seminis decoctum
 capillum tingit. Ins decocti in uino ulcera in extremis membris
 nata sanat, oculorum inflammationes illitum cum polline polen
 ta lenit, contra agilopas illinitur, crapulam arcet præsumptum
 uinum, quod feruesfacto aliquantum eius semine exprimat, aliās

aliàs enim acorem contraheret. Præstat idem seminis effectus, utile procidentia uuluarum in desseſſionibus, sedis uitis, & feminis fluxione nuluæ laborantibus, purgat surfures, ulcera capitis manantia, atque eruptiones papularum fluentes continet: additur quoque in medicamenta, quas liparas uocant, uti oleum quod ex folijs eius factum est. Decoctum foliorum ad desseſſiones balnearum conuenit, & contra laxatos artus, & male solidescentes: eo fracta ferruminationi repugnantia utilissimè ſouentur, uitiliginem emendat, purulentis auribus infunditur, & capillos denigrat. Succus eadem efficit. Trita folia & ex aqua illita humidis ulceribus & partibus omnibus fluxione laborantibus, cæliacisq; profunt: & admisto Omphacino oleo, aut exiguo Rosaceo cum uino, ad ulcera serpentia, ignem sacrum, testium inflammationes, epinyelidas, & condylomata. Arentium foliorum farina utiliter inspargitur paronychijs, pterygijs, & contra alarum feminumq; perfusiones, cardiacorum sudores cohibet. Folia cruda seu cremata cum cerato, ambustis, paronychijs, pterygijsq; medentur. Exprimitur folijs succus aduſo uetere uino aut aqua cælesti, cuius recentis usus est, nam exiccatus planè cariem sentit, & uires amittit. Myrtidanum dicitur, adnatum inæquabile, uerrucosum, intumescensq;, & concolor, quod perinde quasi manus, Myrti caudicem amplectitur. Magis quàm Myrtus astringit. Tusum addito austero uino reponitur, coactumq; in pastillos siccatur in umbra: multo efficacius & folio & semine, cerato, pessis, inſeſſionibus, cataplasmatibus admistum, ubi astringendum aliquid est.

MYrti domestica utraque species, & syluestris itidem, in tota maris Tyrreni ripa, in Genuensibus, & Romanis fluuijs, in omni Neapolitano regno, naturà abundè provenit. Omnium flores albi sunt et odoriferi, perplacetque uinguetarijs aqua ex ijs alèbico distillata. Alba et nigra Myrti domestici, baccas ferunt oblongas, serè similes oliujs syluestribus, sed maiores. Redactis in puluerè frondibus & semine baccarum Myr-

ti, q̄s succurrit qui Fungos maleficos manducarint. Myrtidanum res nota est, & vulgaris ubi nascuntur Myrti. Fit à mulieribus. Italis è fructibus recentibus & maturis, & exacte molitis conditum, quod diu acruatur, ac gustui non iniocundum est, si cum tostis carnibus edatur. Confert etiam fluxionibus dysentericis & stomachicis, & superfluis feminarum mensibus. Myrtus è diuersis composita substantijs, vnicentem in se habet qualitatem frigidam & terrestrem. Quinetiã subtilium est partium, & calida: & ob id potenter desiccatur.

Cerasia. CAP. CXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κέρασις vel κεράσιον. Lat. Cerasus. Ita.

Cirego. Gal. Cerifier.

Hispanj
erezas
Las dul
les; y Las
gras.
uindas

Cerasia.

perire oportet. Cerasia praeoquos edunt fructus, quibus calx radici, nondum editis floribus circumpanditur.

Cerasia aluo utilia sunt si uiridia sumantur, eadem siccata, illam sistunt. Gummi quod Cerasi resudant, cum uino diluto, tussi uetustæ medetur, colorem commendat, usum exacuit, appetentiam inuitat: idem ex uino potum, calculosis auxilio est.

Cerasia è Ponto primum in Italiam aduecta, cum Lucullus victoria contra Mithridatem potitus est, multorum sunt generum, quæ secundum species, vsus itidem in medicina variant. Nullo alio letamine gaudet Cerasia, quam suo ramorum putamine, quos circa radicem infodere, dein terra o-

Siliqua

Siliquæ. CAP. CXXIX. *A. alienbur*

NOMENCLATURA.

Græ. κερᾶττα, Lat. Siliqua. Ita. Carobe vel
Carobole. Gal. Carouge. Off.
fructus Xilocaracta.

car nub.
Hispanij
Algarroua.

Siliquæ.

Siliquæ recentes stoma-
cho aduersantur, aluum
soluunt: eadem siccata sistūt,
stomachog, utiliores sunt,
urinam ciunt: sed præcipue,
quæ uinaceis condiuntur.

Siliqua Latinis, Ceratia Gre-
cis, quod cornibus similia
sunt, nomen acceperunt. Abun-
dè in regno Neapolitano &
tota via Appia visuntur. Flo-
rent in ipso statim initio & si-
ne veris, fructum itidem ferunt
tota æstate, & per omnem autu-
num. Cum primum ex arbore
leguntur, prorsus ingrati sunt,
& gustui horrifici, at siccī dul-
ces euadunt, & summè grati.

Mala. CAP. CXXX. *A. poma*

NOMENCLATURA.

Gr. μηλεα. μηλον, Lat. Malus, Malum,
Prior dictio arborem, secunda fru-
ctum designat. Ita. Me-
la. Gal. Pommes,

*Hispanij**mançana*

Folia

Lat
 cotonea
 cidonia
 isp. metr
 rillos
 ff vel
 Barb. Cytonia

Mala Cydonia.

Folia, flores & germina cum omnis Mali, tū maxime Cotonea, adstringunt. Pomis acerbis adstringendi uis inest, maturis uero longe secus. Ex ijs uerna bile gignunt, neruos omneis ledunt, inflationes pariunt. Cotonea stomacho utilia, urinam cient, uerum tosta mitiora habentur: profunt cœliacis, dysentericis, purulenta extussientibus, cholericis, præsertim cruda. Maceratorum liquor, commode in stomachi aut uentris fluxionibus potui datur. Succus crudorum assumptus orthopnoicis salutaris est. Decocto fouentur uulnæ, & sedes si procidant. Cotonea quæ melle condiuntur, urinam mouent: mel autem sibi constringentem illorum uim & inspissantem ascescit: quæ cum melle coquuntur, stomacho atque ori gratiora sunt, sed minus inspissant. Cruda cataplasmatibus adyiciuntur, ad cohibendam aluum, aut si stomachus æstuet, aut in uomitiones effundatur, ad mammarum inflammationes, præduros lienes, & condylomata. Fit unum ex ipsis iusis expressisq; sed quò perduret, quindecim sextarijs succi unus mellis adiungitur, alioquin in acorem degenerat. Prodest ad omnia quæ dicta sunt. Fit & oleum ex ijs, quod Melinum uocauimus, quo utimur quoties astringenti oleo est opus. Eligi oportet uera, quæ sanè sunt rotunda, parua, & odorata: quæ uerò Struthia dicuntur, magna quidem sunt, sed minus utilia.

Flos

Persica.

Flos & uiridis & sicca ca
 taplasmatibus imponitur, is
 conueniens quæ astrictionem
 desiderant, inflammationibus
 oculorum, reiectionibusq;
 sanguinis, contra citam
 aluum, & mensum impetus,
 in uino bibitur.

Melimela uentrem molliunt,
 & ab eo animalia expellunt,
 stomacho negotium exhibent,
 estuosa. Ea multis dulcia
 Mala uocantur.

Epirotica Mala, quæ Latine
 Orbiculata dicuntur, stomacho
 utilia, sistunt aluum, urinas
 euocant, Malis tamen Cotoneis
 inualidiora. Syluestria Mala
 similia sunt

uernis, & adstringunt. Sanè in hunc usum immatura omnia
 opus sunt. Persica Poma matura tam stomacho quam uentri
 utilia sunt: acerba aluum cohibent, sed sicca uehementius:
 decoctum è siccis alui stomachiq; fluxiones sistit.

Armeniaca, quæ a Latinis præcocia dicuntur, minora sunt Supradielis,
 & stomacho utiliora. Medica Mala aut Cedromela, quæ Latini
 Citria uocant, nemini non cognita. Arbor ipsa omnibus
 anni temporibus pomifera, alijs deciduis, alijs subnascens
 tibus. Malum oblongum est, rugosum, colore aurum imitans,
 cum grauitate odoratum, semen habet Pyri. Id in uino
 potum uenenis resistit, aluum mouet, oris suauitatem commen-

Hispan
 priscos
 y dura
 nos: -

Barbay
 del offi
 Chryson
 la
 Hispan
 al uave
 ques -
 dat

dat, decoctio eius colluto, aut succo. Estur in malacia mulieribus, uestiarijs impositum ab erosionis uitio uestes vindicare existimatur.

TAm multa sunt Malorum differentia vt nulla non regio, nulla vrbs, nullum oppidum, nullum casum sit, quod non priuam quamdam suam aut originem, aut insitionem ostendet. Infiniti ea de re sit operis, species omnes describere. Nota omnibus Cydonia: Melimela a melio dulciore nomen sortita sunt. Quid Epirotica mala sint, ignoramus. Agrestia Mala & vbiuis nascuntur, & suas & diuersas habent species. Persica Mala, & ex earum genere Armeniaca que Abricocavocant satis nota sunt. Medica mala, Cedromela, Citria, ouali forma sunt, lata carne, succo acetoso, cortice citrino: hac ne putrescant in Hordei acervo sepeliuntur. Virtutem habent in venena omnia & precipue illorum semen. Limones, Aurentia in Medicorum Malorum genus cadunt. Aqua que per vitreum alembicum e Limonibus educitur, prater id quod seminarum faciem expolit & erugat, impetiginem sanat: infusa Syrupis, ardorem febrium compefcit. Pota pueris, vermes necat.

ir auj Pyra. CAP. CXXXI.

spanj peras NOMENCLATURA.

Græ. ΠΥΡΙΟΣ. Lat. Pyrus. Ita. Pera.
Gal. Poirier.

PYrorum multa genera, que tamen omnia astringunt: proinde adduntur conuenienter in repellentia cataplasmata. Decoctum e siccis, & cruda ipsa aluum sistunt, ieiunos esitata ledunt. Achras Pyrastris genus est, quod tardissime ematurefcit. Vim Pyro astringentiozem habet, & ad eadem conuenit. Stringunt etiam eius folia. Ligni Pyrorum cinis efficaciter his auxiliatur, quos Fungi strangulant. Ciunt Fungos, si Syluestria Pyra cum eis coquantur, innoxios fieri.

Pyrorum

PYrorum itidem vt malorū infinita differentia sunt, quarū facultates ē sapore & gustu deprehēdemus. Pyra stomacho grata sunt, & deficiāt. Plus astringunt syluestria, ideo in fluxibus valētiora domesticis

Mespilus. CAP. CXXXII. *A. Zaru*

NOMENCLATURA.

Gr. Μέσπιλον. Lat. Mespilus. Ital. *mespero et niespero*
Nassolo. Gal. Meslier.

MEspilus, q̄ a nonnullis Aronia uocatur, spinosa arbor est, folio Oxiacantha fert pomū suaue, exiguū, tribus intus ossiculis qua ex causa id nonnulli Tricoccō appellauerūt: tarde maturescit, esu astringit, stomacho gratū est, aliuq̄ supprimit. Alterū Mespili genus in Italia nascit, quod alq̄ Setaniū, alij Epimelida uocat. Arbor folijs mali, sed minoribus, pomū fert rotūdū, esu, umbilico latiore, quod astringit, seroq̄ maturescit.

MEspillū tricoccū ea est arbor quā Itali Azarolo nomināt. Porro Oxiacantha reposuimus, qđ Azarolo Apij folia habeat, & Pyracantha buxi quæ sibi nō cōuenire nullus nō uidet. At Oxiacantha Theophrasti testimonio apij folia habet, p̄inde cōueniētius legetur folio Oxiacantha. Epimelides uel Sitaniū uulgo nota sūt. Epimelides autē nominātur qđ iuxta syluestria mala adnascatur: Vnedones, qđ nisi unū nullus de uorare possit priusquam mollescat, adeo fauces astringit. Vnedonis hæc vox efficit Galeno, vt Mespillo arbuti uicia tribueret, qđ sanè uēdicare nō possumus, nisi dicamus de alio eū Mespillo quā Dioscoridē intellexisse.

Lotus arbor. CAP. CXXXIII. *A. Sach*

NOMENCLATURA.

Gr. Λωτος. Lat. Lotus. Ita. Loto. Gal. Alifier. *A. Sadon*

Lotus arbor est uastæ magnitudinis, serēs baccā Pipere maiorē, dulcē, cibis gratā stomacho facit. Aliū sinit baccis. Rametorū ligni decoctū siue potu, siue infusione, dysentericis ac fœminis fluxione uulue laboratibus auxilio est, rufat capillos, citam aluum cohibet. *de nabar*
Hispanj
almes

Lotus

Lotus arbor, quam latini Celtim & Fabā græcā (vt quidā volūt) nomināt, Gallis cū suo fructu notissima est: nō multū astringit, at è subtilibus partibus composita, desiccatoria est, & ob id rasura ligni valet ad fluxus menstruos, ad dysenteriam, & fluxus stomachales. Coquitur ad eū effectū modò in aqua, modò in vino, vt res exiget, & non tantū per clysterem infundetur, sed ipsa etiam decoctio bibetur.

Cornus. CAP. CXXXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κραυία Lat. Cornus. Ital. Corniolo.

Gal. Corneillier.

Cornus dura arbor est, baccas ferens Olinæ modo oblongas, quæ primū virēt, dein per maturitatē rubescunt, aut ceræ colorē repræsentant. In cibo astringūt, profluuiò alui atq; dysentericæ salutare, siue in edulio, siue in defruto exhibeantur. Mu-

ria, ut olinæ cōdiuntur. Sanies quā virētia folia torrēdo resudarunt, impetigini conuenienter illinitur.

Theophrastus Cornū mārē & fæminā facit ac suas cuiq; dotes assignat. Cornus viciinas apes nō sustinet, cōmoritur enim statim vt flores illa descerpserint, sit è pulpa fructuū, mixtio Cydoniæ similis, & ex eorū decoctione Gelata cū Zucharo, quæ præter id quod grata sunt gustui, proficiūt etiā fluxionibus dysentericis, & redūdantibus mensibus.

Sorba.

Sorba. CAP. CXXXV.

NO

NOMENCLATURA.

Gr. οὖα. Lat. & Ital. Sorba. Gal. Cormes.

Hispanj

Sorba colore luteū referētia prius quā matureſcat, diſſecta *Servas* & ſole ſiccata mandūtur, ut aluum ſiſtat. Eadē eſt funcō molitorū farina, ſi polenta loco ſumatur quod & decoctum eorum in potu præſtat.

Sorba duorū ſunt generū. Nā aut rotūda, & alijs dulciora, & ſapida ſunt: aut oblonga paruarū Pyrorū in more, prædictis aſſeriora & rudiora. Præter hæc ſunt & ſylueſtria gūſtu nō ingrata & qua plus aſtringunt, ſi immatura deſcendantur.

Prunus. CAP. CXXXVI.

A. ſic. Hiſp
ciruelo

NOMENCLATURA.

Prunus

Græ. Κοκκυμυδέα.

Lat. Prunus. Ita.

Suſino.

Gal. Prunier.

Prunus arbor eſt nota, cuius pomū eſtur, ſed ſtomachum malē habet, aluum mollit. Syriaca Pruna & præcipue qua Damasci gignuntur, exiccata ſtomacho utilia ſunt. aluum aſtringunt. Folia Pruni in uino decocta collutione & gargarizatu uiam, gingiuas, & tonſillas fluxione laboranteis reprimunt. Præſtant idem ſylueſtra

uestrium Prunorum bacca, post maturitatem exiccata. Cum sapa uerò decocta, stomacho utiliores redduntur, aluumque magis astringunt. Gummi Prunorum agglutinat, potum in uino calculos comminuit, ex aceto quoque illitum, lichenas infantium sanat.

Prunorum itidem ut Malorū & Pyrorum multa sunt differentiæ, & varij è qualitate effectus. Sunt Pruna virilia, rubra, alba, crocea, purpurea, grossa, media, parua, dulcia, acetosa, mediocri saporis, dura, fragilia, longua, rotunda, oualia. Pruni fructus soluit corpus: plus tamen recens, quam siccus. Damescena aluum solunt, & astringunt. Sic enim corpus soluunt, ut semper stipticum reliquant, quod idem faciunt Tamarindi, & Myrobalani.

Arbutus. CAP. CXXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. ΚομαροϞ. Arbutus. Ita. Arbuto.

Gal. Arroches.

Arbutus sine Vnedo, arbor est Cotoneæ malo non dissimilis, tenui folio, cuius fructus Pruni magnitudine implet, nullo intus nucleo, huic Memæcylo cognomen est. Maturus aut flauet, aut rubescit, in esu acerosus, stomacho aduersatur, capitisq; dolorem mouet.

Arbutus in Italia abundè prouenit, sed quod Dioscorides dicit, Cotoneæ malo similem esse, id ad proceritatem potius referendū, quā ad frondes aut corticem. Arbuti enim frōdes similes sunt Laurinus & Ilicis, nisi quod è viridi flauescunt. Cortex è nigricante rubescit, rudis & squamosus plus tamen rubescit & leuis est in ramis. Floret sub æstatis fine, flore albo paruarum campanarum specie, ad sabrè in oblongos racemos extructo. Foliorum aqua per alembicum extracta cum osse ceruini, mirū in modū in pestē cōducit, præcipuè antequā cōfirmetur.

Amygdalæ. CAP. CXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αμυγδαλι. Lat. Amygdala. It. Le Mandole.

Gal. Amendes. Off. Latino nomine.

Amyg

deficit.
Hispanj
madrōno

c. A.
Hispanj
Amendras

Amygdala

tu aut eclegmate cū resina Terebinthina datur. Calculosis difficiliq; urina in passo auxiliantur, & illinctu cū melle & lacte, hepaticis, tussi, & inflationibus coli, nucis Auellanae magnitudine. Quinis septenisue praesumptis ebrietate nō sentiūt potores. Vulpes si cū quadā esca eas uorauerint, emoriūtur. Gummi eius calfacit & astringit: reijciētib; sanguinē, potū auxilio est: impetigines quae summū corpus occuparūt, illitū cū aceto tollit, tussi uetusta cū diluto uino potū medetur, calculosis cum passo bibere prodest. E nucibus Graecis, dulces cibo idoneae: sed multo minus ualet in remedijs, quam amarae: attamē extenuat, urinā ciūt. Recentium esu cum suo putamine, stomachi uitia emendatur.

A Mygdale dulces sunt, aut amarae. Eae calidiores sūt & ualentius deficcant. Amygdale quantum uelis dulces, de amarore tamen occultato dulcore aliquatū participant, quod processu tēporis agnoscitur.

Anglica Pistacia. CAP. CXXXIX.

NOMENCLATURA.

fic fisticj Gr. *πισακία*. Lat. Pistacia. Ital. Pistachi.

ispanj: albocigos Gal. & Off. Fistici.

Pistacia, quæ cõstat in Syria gigni pineis nucibus similia sũt & stomacho amica. Trita cum uno contra serpentium iclus profunt sine edantur, siue bibantur.

Vitellius Censor Syria legatus, sub prima Tyberij Casaris tẽpora, Pistacia in Italiã intulit. Pistadorũ plãta Venetijs visuntur, Ca ieta, & Neapoli. Pistacia maturãt, leniũt, resoluũt, cõferũt putrida pul monis humiditati, puri pectoris, & tussi. Stomachũ, rellicãt, non prius in aquam infusa.

denuce.
ispanj
uez → Nux iuglans. CAP. CXL.

NOMENCLATURA.

Gr. *Κάρυα Βασίλικα*.

Lat. Nuces iuglãdes. Ita. No-
ce. Gal. Noix.

Nuces iuglãdes quas nõ nulli Persicas uocant sunt difficiles cõcoctu, stoma- cho inutiles, biliose capitis do lore inferetes, tussietibus ini- mica, & uomituris ieiunis in cibo apta, cum Ruta uerò & ficis præsumpta, & à summo cibo, uenenis resistũt: nec minus si a ueneni haustu comedantur: largius esitata tineas latas pellũt. Illinuntur mammaram inflammatiõĩ, abscessibus, luxatiõĩq; cũ mel-
lis

Nux iuglans.

lis exiguo & Ruta: cū Cepa autem, sale & Melle, canis homi-
nisq; morsui proficiunt: tormina, cum calyce suo perusta, & um-
bilico admota, sedant. Putamē combustum tritumq; in oleo &
nino, infantium capite peruncto, nutrit capillum, alopecias re-
plet. Siftunt menses nuclei usti, si triti ex uino admoueantur, ydē
ē ueteribus, illiti carbunculis, gangranis & agilopijs medentur
alopecijs, commanducati & impositi presenti sunt remedio. Nu-
cibus tuis Oleum exprimitur. Recente stomacho innocentes
sunt ut pote suauiores, itaq; Allio mista eximunt acrimoniam, li-
uores in corpore illitu tollunt.

Nux simpliciter, Nux Regia, Juglans, Glans Iouis, Nux Persica,
idem sonant, nempe arborem satis cognitam. Sicca Nuces astrin-
gunt, virides & recentes nullam ostendunt facultatem que oleosa sit,
& astringentia. Indica nuces calidæ sunt secundo ordine, humidæ primo.
Sumptæ in cibo stomachum grauant, & prauum alimentum generant.

Nuces auellanae. CAP. A. auellana.
CXLI.

NOMENCLATURA.

Gr. λεπτὸκάρυα. Lat. Nuces auellanae. offic nux p
tica b
Ital. Nocciuolle. Gal. Noysettes. preney
na

Nuces auellanae, quas & Leptocarya uocant, stomacho
infestæ sunt: ipsæ tamen trita, & in aqua mulsæ potæ,
tusi ueteri medentur: tosta & cum exiguo Piperis potæ, destilla
tionem concoquunt. Crematarum cinis cum axungia aut adipe
ursi perunctus alopecijs capillum reddit. Aiunt nonnulli usta ea
rum putamina, & in cineris speciem redacta, cum oleo, castiorū
oculorum pupillas infantibus denigrare, per fuso sincipite.

*Auellana nux.**Auellana sylvestra.*

N Vces, à Ponto, vnde asportate, domesticae sunt & sylvestres. Domesticae aliae oblongae sunt, aliae rotundae. Oblongae suavioris gustu. Et tardius quam rotundae maturescunt.

Morus. CAP. CXLII.

NOMENCLATURA.

Gr. Μορέα ἢ Σινάμυρα. Lat. Morus. Ital. Moro.
Gal. Meurier. Off. Latino nomine usurpatur.

Morus arbor nota est, cuius fructus alium soluit, stomacho inutilis est, & facile corruptionem sentit. Hoc idem praestat Mori succus: decoctus autē areo vase atq; insolatus, adstringentior redditur. Facit ad fluxiones, nomas, & tonsillarū inflammationes, addito mellis exiguo. Sed inolefcit vis eius adiecto scissili Alumine, Galla, Croco & Myrrha. itē myrica semine

Morus.

Et corticis & foliorum iure dentes aptissime in dolore colluuntur. Radix circiter messem incisa, facto in ambitu scrobe, succum emittit, qui postridie concretus inueniri solet. Is in dolore dentium efficax est. Tubercula discutit, & aluum purgat.

Morus alba et nigra nunc Gallijs cognita sunt. Multo minus astringunt, Mora alba, quam nigra, nempe admodum & manifeste dulcia, quantum aliquantum insipida, Matura Mora soluent corpus, immatura (siccata) astringunt. Manducata ante omnem cibum, statim est stomacho descendunt, viam eis qui ea consequuntur parant: quod si ab alio cibo edantur, & se & alium cibum corrumpent.

Sycomorus. CAP. CXLIII. A. de Sci

NOMENCLATURA.

Græ. Συκόμορον. Lat. Sycomorum. Ita. Sicomoro.

Gal. & Off. incognita arbos.

Sycomorum aliqui etiam Sycaminum, id est, Morum, uocant, cuius fructus Sycomorum etiam propter inefficacem gustum appellatur: arbor est magna, fico similis, frondosa, multo lacte abundans, folijs Mori. Pomum ter aut quater anno fert, non ramis, ut ficus, sed caudice ipso, Caprifico non dissimile, dulcius grossis, sine granis interioribus, quod non maturescit, nisi ungue aut ferro scalpatur. Nascitur plurimum in Caria, Rhodo, locisq; non multi tritici feracibus, ubi prouentu sæcundo restibilib; uuamentum adfert, cum annonæ caritas premit. Pomum aluo utile est, sed perquam exilem præbet alimoniam. Stomacho aduersatur. Succus primo uere tenera arbore, antequam fructum ferat, eximitur, lapidis ictu summo cortice desquamato: si enim altiore plaga uioletur cortex, nihil effluet. Spongia aut uellere, lachryma excipitur, quæ siccata & in pastillos coacta, sicili uase reponitur. Vis succi, emollit, uulnera conglutinat, discutit collectiones coctioni repugnantes. Bibitur etiam aut illinitur contra serpentium morsus, duratos lienes, stomachi dolores, & perfrictiones, celerrimè teredinem sentit. Gignitur & in Cypro arbor genere distans, quæ cum sit Plinus, prædita tamen est folijs Sycomori, fructu Pruni magnitudine, multo dulciore, supradictis cætera similis.

Habet id proprium Sycomorus (propria Aegypto arbos) ut caesa uiridis persistat, nec siccetur, priusquam in aquam immittatur. Hæc Aegyptiam, sed nec Cypriam cognoscimus, ac proinde super sedere satius, quam plura dicere.

Fici. CAP. CXLIIII.

NOMENCLATURA.

Græ.

Gr. Σύκη. Lat. Ficus. Ita. Ficho.

Gal. Figuier.

A. ficus

hispanj

figuer

fruct

higo

Ficus.

Fici matura & recentes stomachum ledunt, aluum soluant, sed facile contracta ab eis fluxio sistitur, sudore euocant papulasq; sitim sedant, calorem restringunt. Siccis natura excelsi facienti, uires alunt, sed sitim magis stimulant. Alio utiles, & rheumatismis uentris & stomachi contraria: gutturi autem, arteria, renibus, uesica, & ijs quos longa uoletudo decolorauit, anhelatoribus, hydropticis, comitialibus aptissima. Feruesceta cum Hyssopo & pota, thoracem purgat: tussi ueteri, diuturnisq; pulmonum uitij conueniunt: aluum molliunt tuse cum Nitro & Cnico, dem manducata. Decoctum arteria et tonsillarum inflammationibus gargarizatu prodest. Cum hordeacea farina cataplasmatibus miscentur, & in muliebres fetus cum Fenugraco & ptisana. Ceterum cum Ruta cocta torminibus insunduntur: cocta illa & duritias discutiunt, parotidas et furunculos emolliunt, panos ad maturationem perducunt, maxime Nitro, tri aut calce addita. Crude si cum antedictis tundantur, eadem efficiunt: cum Malicorio, pterygia purgant: cum atramento sutorio, deploratis uere tibiarum fluxionibus, & cacoethicis ulceribus medentur. Quin et cum uino decocta addito Absinthio et hordeacea farina,

utilis

utilissimè hydropicis illinuntur. Cremata cum cerato sanāt per-
niones, pruriginēs, sonitusq; si cruda terantur, & Sinapi liquo-
req; aliquo excepta auribus instillentur. Tam hyluestris quam sa-
tiua Fici lacteus succus coaguli modo lac contrahit, concretumq;
dissoluit, ut acetum. exulcerat corpora, meatus aperit, soluit al-
uum, uulnam recludit cum detrita Nuce græca potius, menstrua
ciet cum luteo oui appositus, aut Tyrrhenica cera: podagricorū
cataplasmatibus cum farina Fœnigræci et aceto utilis: lepras, liche-
nas, uithigines, uitia cutis in facie, psoras, ulcera in capite manan-
tia, cum polenta expurgat. Instillatus plagæ, percussis à scorpio-
ne, uenenatorum icibus, & rabiosi canis morsibus auxiliatur.
Prodest dentium dolori lana exceptus, & canis eorum addi-
tus, uerrucarum informicationes tollit cum adipe, circumlita in
ambitu carne. Hoc idem præstat succus è teneris ramis hyluestris
Fici, qui lacte prægnantes, silente adhuc oculo tusi exprimuntur,
& siccatus in umbra reponitur. Et lac & succus imponuntur
exulceratorijs medicamentis. Decocti cum bubulis carmbus ra-
muli ficulni, facilem afferunt decoctionem. Lac efficiunt quod
magis soluat, si inter coquendum Ficulneo surculo, spathæ loco,
moueatur.

Ficus hodiè trium specierum ab extraneis afferuntur. Flauæ, sparteis
corbibus compactæ. Aliæ in cistis, interstratis Lauri folijs. Tertia è
Massiliensi prouincia ueniunt minutis & turbinatis sparteis corbibus
inclusa. Paruæ hæ sunt, sed admodum suauēs. Caricas peculiare suum
habere genus censuit Hermolaus in corollario. Hæc aperta sunt.

ap. deficubg **Grossi. CAP. CXLV.**

NOMENCLATURA.

Gr. ὄλυβοι. Lat. Grossi. Itæ. Fichi
grossi. Gal. Les Gros.

GRossi, quæ Erinei nonnullis uocantur, coctæ, illitæ, stru-
mas nodosq; omnes emolliunt. Cruda formicas, uerru-

cas & thymos, nitro farinaq̄, additis, tollunt. Folia eadem pos-
sunt. Illita cum sale & aceto ulcera in capite manantia, epiny-
Etidas & surfures sanant: ijs ficosæ extuberationes, & genarū
scabritiæ perfricantur. Nigræ Ficus folijs cauliculisq̄, candida ui-
tiligines perunguntur: faciunt ad canum morsus, & ulcera quæ
ceria, id est, fauos, uocant. Grossi cum sylvestris Papaueris folijs
ossa extrahunt: furunculos cum cera discutunt, contra muris a-
ranei morsus, & scolopendræ uenena, cum Eruo & uino illitæ,
auxiliantur. Fit ex cinere Ficus tam sylvestris quam satiuæ lixi-
uium, crematis ramorum cauliculis, quod subinde macerari o-
pus est & inueterascere: siquidē inter caustica intelligitur. Gan-
grenis prodest: nanque expurgat & consumit quæ excrescunt:
eoq̄, sic utendum est: Spongia assidue hoc lixiuium imbuta superpo-
nitur. Interdum dysentericis, & in fluxiones uetustas, & sinus
curiculatim exedentes, magnosq̄, instillari conueniet. Etenim
purgat, conglutinat, carne replet, & oras committit, non secus
atque emplastra, quæ cruentis uulneribus inijciuntur: enema uo-
cant. Bibitur ad discutiendum sanguinem concretum, & cōtra
præcipitationes, rupta, conuulsa, cum cyatho aquæ recenter cola-
tum, addito olei exiguo. Cæliacis, dysentericis per se cyathus da-
tus prodest, neruorum utijs, conuulsionibus. Commodè illinitur
ex oleo, utpote quod sudores moueat. Aduersus Gypsi potum et
phalangiorum morsus bibitur. Hæc eadem præstant reliqua li-
xiuia, præsertim quernum, omnia tamen adstringunt.

Persea. CAP. CXLVI. J. Alabuc.

NOMENCLATURA.

Gr. Περσέα. Lat. Persea. Ita. Perseo.

Gal. Off. ignota.

Persea arbor est in Aegypto, fructum ferens cibo idoneū,
 stomacho utilem, in quo phalangia cranocolapta nomine

inue

inueniuntur, praesertim in Thebaide. Arida folia in farinam re-
ducta, illitu sanguinis eruptiones sistunt. Arborem hanc prodi-
derunt aliqui in Perside exitiosam esse, translata[m]q[ue] in Aegy-
ptum, mutata natura in cibos receptam.

Persea Aegyptia, non est nostra Persica. Vtraque tamen è Perside e-
ducta. Persica in frigidis regionibus prouenit. Persea Rhodi seruen-
ti regione vix florem emittit. Perseam scribit Galenus malignam &
renenosam in Perside, asportatam in Agyptum hac malitia desuncta.

scitaragi. Iberis. **CAP. CXLVII.**

NOMENCLATURA.

spani mas Gra. Ibēis. Lat. Iberis. Ita. Iberide.

Gal. Chasse rage.

spani mas
urco saluage

Iberis.

Iberis siue Cardamātica,
folia habet Nasturtij, ue-
re urentiora: caule[m] cubita-
lem, aut minorem: in incultis
nascitur: æstate lacteum flo-
rem promit, quo tēpore effi-
caciore est. Radices duas Na-
sturtio similes habet, calfa-
cientes & adurentes. Ipse
enim ischiadicis cū salsa a-
xungia emplastri modo uti-
les, quaternis horis alligatæ,
ut dein in balneas descenda-
tur, & postea oleo cum lana
locus perungatur.

Cum clarum sit Iberidem
idem esse cū Lepidio, quo
de tractat in sequenti libro, adieclitium hoc caput non iniuria esse vi-
detur. Qui enim acris herba cum arborum serie?

PEDANII DIO-

SCORIDIS ANAZAR

bei, de Medicinali materia, Li-

ber secundus. Ioanne Ru-

ellio Suefsionensi

interprete.

*Adpuncta annotationes doctæ &
compendiosæ.*

PRAEFATIO.

IN PRIMO, charissime Aree, Libro, quem de medicinali materia condidimus, de aromatibus, oleis, unguentis, arboribus, & nascentibus ex eis succis, lachrymis, seminibusq; differuimus. In hoc autem secundo de animantibus, melle, lacte, adipe, frugibus, atque oleribus explicabimus, subnexus herbaceis, quæ acri prædita sunt facultate, utpote quæ cū ipsis cognatiōe iuncta sunt: qualia Alliu, Cera, Sinapi, intelliguntur. Idq; ideo, ne cognatorū vires disiunxisse uideamur.

Echinus, siue Erinaceus. CAP. I.

A. de oricio

NOMENCLATURA.

Gr. Εχίνος θαλάσσιος. Lat. Echinus marinus. Ita.

Riccio marino. Gal. Herison de mer. Porc espic.

Marinus

fic: Ericius *

Hispanj Erigo
e La Tierra

Lat hys
trix #

Marinus Echinus stomacho uentriq, utilis est, urinam cit, huius testa cruda inassata, commodè medicamentis admiscetur, quæ psoras abstergunt, cremata uerò cinis sordida ulcera expurgat, luxuriantem carnem reprimit. Terrestris Eri nacei corium combustum alopecijs cum Pice liquida aptissime illinitur. Asccatum corpus, & aceto mulso potum, renium uitij auxilio est, uem aqua quæ cutem subijt, conuulsionibus, elephantia & male habitis, quos cachectos uocant, uiscerum fluxiones exiccat. Eiusdem recur fictili solibus excoelo arefactu, ad eosdem usus utilissimæ reconditur.

Echinus Marinus spinosus est, rotundus. Echino terrestri cetera similis, nisi quod spina nigriores & breuiores sunt. Crustam habet ab aculeis, cochlearum forma, & in huius connexo carnem, partim luteam, partim caruleam. Cibus est non ingratus gustu, modo ut decet præparetur. Spinis, orbiculatim conuolutus, pedu loco graditur, eoque fit ut plerique retritis reperiantur aculeis. Est & aliud maioris genus, quod longius a littore capitur. Hunc Echinometram uocant. Erinaceorum omnium cinis abstergit, digerit, attrahit. Echinus terrestris animal est satis cognitum, nunc canino, nunc porcino riclu. Noctu tantu è latebra prodit. Frigida eius natura, multa que huius superfluitates, nutriendis seruiunt aculeis. Testes habet renibus auum more astrictos, ac
ideo

ideo velocissimus est in coitu. Perterrefactus pile in modum sese contrahit, at superuncta aqua, distrahitur, & incedit. Caro eius medicinis, quam cibus aptior, quippe terrestris, & digestionem non parens. Histrix Africanum & Indicum animal, ex Erinaceorum est genere.

Hippocampus. CAP. II.

NOMENCLATURA.

Græ. ἵπποκαμπός. Lat. Hippocampus,

Ita. Hippocampo.

Hippocampus marinus animal est exiguum, cuius cremati cinis exceptus, cum liquida pice aut axungia seu Amaricino unguento illitus, alopecias replet.

Indicat hæc dictio Hippocampus prægrandem Erucam, quod vulgariis maior sit, ideoque nihil mirum si hanc exiguum animal vocet Dioscorides. Nam additam (Hippo) dictionem, Græcorum idioma facit. Animalculum est mediocri Gambaro, & corpore & forma simile, præterquam quod brachias bifidas non habet, collo & capite oblongo, & in totum colore bruchis ad simile, è nigro rubescens, subq; terram in hortis & campis delitescens ac herbarum & frugum radices edens. Itali Cagne & Orso'ane: vt Hippocampus, Fallopa vocant. Hippocampi cinis desecat & resoluit.

Purpura, buccina, eorumq; volutæ.

CAP. III.

NOMENCLATURA.

Græ. πορφύρα κερύκη κίονια. Lat. Purpura Buccina. et mu

Cionia. Ita. Porpore Buccine Cionie.

Purpura ista exiccat, detes abstergit, excrescētias in carne cohibet, ulcera purgat, & ad cicatricem perducit. Eadem præstant cōcremata Buccina, sed uehementius urunt. Si quis salis plena, siccili crudo adurat, dentifricio conueniunt, ambustis utiliter illinuntur, quibus solui medicamentum non oportet. nã postea quã uulnus cicatricem duxerit, ipsum in testa modum induratum sponte sua decidet. Fit etiam calx è Buccinis, ut in eius mentione de-

k

mon

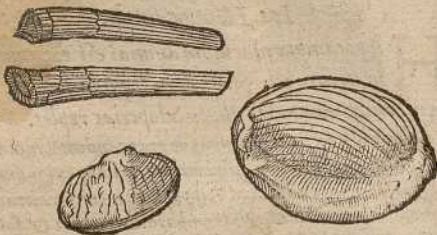
Hispanj
cauallo
La mar

A. & Straco

et mu

monstrabimus. Cionia uocatur. Purpurarū Buccinorūq; mediae partes, circa quas testa uolumen clauiculatim intorquetur, cremata simili modo, maiore purpuris buccinisq; facultate urendi consequuntur, quonia apprimendi naturā obtinet. Buccinorum carnes ori gratae sunt & stomacho utiles, sed aliu nō molliunt.

Purpura dura sunt testa, & in se liquore illum continent, e quo superba ille vestes antiquitus fingebatur. Liquorem hunc habent in candida gutturiue

na, quae in mortuis nō reperitur, sed cum ipso spiritu euanescit idq; quo viuas caperent, eo artificio piscatores utebantur. Est Purpuris lingua digitali longitudine ea duritia ut cuiusuis ostraceorū generis (e quorū carne pascuntur) testam perforet. Huius rei gnari piscatores, captis in littore ostris, nassarū formā e iuncis intextis ostris, metiebantur, ac longo fune alligatas in mare proiebant. Tamē ostreae siti pene emortuae, ut senserāt aquā, statim aperiebāt sese, ad quas accurretes purpurae ut inde pascerentur, durā illā linguā ostris inferebāt. Ea pungi se sentientes, oclusa testa, ac inter duos eius parietes linguā Purpurarū oppressa, piscatoribus viuas offerebāt. Per quinquaginta dies extra aquā viuunt Purpurae, sola sua in nutrimentū salina cōtenta, ac statim ab attacla dulci aqua moriuntur. Species purpurarū sunt Buccinae, ita nūcupatae, quod cornu militaris imaginē referāt. Maiores sunt purpurae, cū longo canalis in modū rostro, vnde linguā exerūt. Id totū e spinosis circulis est cōpactū, & in Buccinis nō reperitur. Et purpura & Buccinae tot habēt in dorso circulos, quot vixere annis. Buccinae solis affiguntur & reperiuntur in scopulis.

Mituli.

CAP. IIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ΜΥΤΗΛΕΣ. Lat. Mituli.

Mituli laudatissimi in Ponto. Cremati eundem Buccinis effectum præbent: priuatim plumbi more eloti, oculorū medicamentis tum melle utiles habentur, genarum crassitudines absumūt, albugines purgant, & cætera quæ oculis caliginē offundunt. carnes eorum ad canis morsus utilissime imponitur.

Tellinæ. CAP. V.

NOMENCLATURA.

Græ. ΤΕΛΛΙΝΑΙ. Lat. Tellinæ. Ita. Telline.

Recentes Tellinæ aluo utiles, sed maxime ius earum: salitate uruntur, tritaq; in cinerem & cum cedria instillatæ, auulsos pilos renasci non patiuntur.

Chamæ. CAP. VI.

NOMENCLATURA.

Græ. ΧΑΜΑΙ. Lat. Chamæ. Ita. Chame.

Chamarum Conchularumq; in exigua aqua decoctarum ius, aluum ciet: id cum uino assumitur.

Annotatio in Cap. iij. v. vj.

Cum diuersis in capitibus de Mitulis & Tellinis scripserit hoc in loco Dioscorides, & Galenus libro de facultate simplicium in cap. De vi pera, tractet de Mitulis: & de Tellinis proprio capite, ac peculiare cuiq; & diuersas ab alterutro facultates assignet, nec aliter egerit Paulus Aegineta fidelis vtriusque imitator, cõstat nõ vnã (vt quidã volũt) sed diuersas esse Ostreorū species, Mitulos, & Tellinas. Ea notissima sunt in Italia & maxime Roma, vbi magna illarum probat copia, quod probe ab arena purgatæ, gustui grate sint. Mitulos nullus est qui deliniet, & proculdubio, aut nõ reperiuntur, aut hoc nomine nobis sunt incognite. Hiattule eæ esse possunt quæ cum leni testa, aperta in Adriatici maris ora reperiuntur.

Vnguis odoratus. CAP. VII.

NOMENCLATURA.

Græ. οὐγγί. La. Vnguis odoratus. It. Vnghia odorata.
olerosa Gal. & Off. Blattæ Bisantiæ.

Vnguis siue omix Conchilij tegumentū est, ei simile quo purpura integitur: quod in Indiæ nardiferis lacubus inuenitur: suauem ideo spirans odorem, quod conchyliā inibi nardi pabulo uescantur. Colligitur posteaquā stagnantes aquæ æstiuis squalloribus inaruerunt. Laudatissimus qui à rubro mari defertur, candicans, pinguis. Babylonicus nigrescit, atque minor conspicitur. Ambo odoris gratia suffiuntur, sed aliquatenus Castoreum olent. Idem suffitu excitant fæminas uulnæ strangulatu oppressas, comitialesq; poti uentrē molliunt. Crematū conchylium eadem efficit, quæ purpura & Buccinum.

Vnguis odoratus, quod vnguis speciem referat, Blatta Bisantia, (per Arabes) Officinis, vt plurimum dum vritur, ingratiū odorem spirat. Res multum ab illa præstantia disidens, quam ei in conficiēdo thimiamate sacra etiam tribuunt literæ. Excellentē vidit Matthiōlus, sed rarum: Ideo hic admonendi Pharmacopola, & officinas nō tam onerent copia, quā certo & modico specierum delectu.

Cochleæ. CAP. VIII.

NOMENCLATURA.

l. limacie
 x ostracū

f. Limax

spanj

aracol

Gr. Κοχλίας κερσαί & καὶ θαλάσσι & . La. Cochleæ terrestris & marina. Ita. Chiocciolle terrestri & marine. Gal. Escargots. Ger. Schnecken.

Terrestris Cochleæ stomacho utiles sunt, & nō facile corrumpuntur. Optimæ Sardonica, Aphricana, Astypale-

ca, & quæ in Sicilia ac Chio gignuntur & quæ in Liguria al-
 pibus. Pomatiæ, id est, operculares, cognominatæ. Marina sto-
 macho idonea, & facile aluo excernitur: flumatis uirus olet.
 Quæ uerò uepribus frutetisq; glutinata coheret, quam uocant
 nonnulli Sefilon, uentrem & stomachum turbat, uomitiones
 excitat. Cremata omnium testæ excalfaciendi & urendi na-
 turam sortiuntur: purgant lepras, uutiligines, dentesq; emēdant
 oculorum cicatrices, & uitia cutis in facie, albugines, ac uisus
 hebetudines, si cum carne sua usta tritaq; ex melle illinantur.
 Caudæ cum tegumentis impositæ, aqua inter cutē tumores exu-
 gunt: sed non ante soluantur, quàm omnis hauriatur humor: po-
 dagricas inflammationes leniunt, impactos corpori aculeos illite
 euocant, menses trita & admota ciunt. Carnes earū cum Thu-
 re & Myrra illite, cum uulnera alia, tum maxime quæ nerui
 acceperunt, conglutinant: trita in aceto, sanguinē naribus erum-
 pentem infrenant: uiuæ corpus, & præsertim Africana, cum
 aceto deuoratum, stomachi dolores mitigat: trita cum testa, ui-
 no & Myrrha, si exiguum inde bibatur, coli uesicæq; cruciatus
 sanat. Terrestris pilos incommodos replicat, si quis abrafo acu
 lentore eius, pilum attingat.

Cochlearum apud veteres adeo exquisitus fuit cibus, ut eas vndiquaque cōquirerent, asseruaretq; & nutrent. Terrestres Cochlea secundum eas quibus pascuntur herbas gustui grata, aut ingrata sunt. Nam quæ Calamentho, Origano, alijsve similibus herbis pascetur, eas nemo recusabit. Cōtra quæ in Lacubus, cœnū: quæ in fluuijs, virus redo lebunt. Concharum omne genus leniter cōcuias crustas seu testas habēt, quibus aperiendis & claudendis natura potentes sunt. Rariū est in quibusdā vnica & latiuscula cōcha tegi. At Cōchlearū species omnes vnica & cōtinua testa cōduntur, quæ (domus vice oclusa) cum incedunt dorso appensam post se trahunt. Spiras habet hæc testa planas, cōuexas, turbinatas, acuminatas. Testas, quæ proprie Limaces sunt, non habent, macula alioqui nigra aut lutea insignes. Habent ea, ut vulgus opinatur, certum in capite lapillum, qui tertianis remedio est. Viuunt opacis & vdis in locis ex eis per alembicū aqua paratur decorāda mulierū faciei.

Cancrī.

CAP. IX.

NOMENCLATURA.

Græ. Καρκίνοι ποταμίοι. Lat. Cancrī fluuiatiles.

Ita. Granchi di fiume. Gal. Chancres de riuiera.

Ger. Heusser.

Sisp: cangrejo

Cancrorū fluuiatiliū exustorum cinis, qui duo cochlearia expleat adiecto dimidio radicis Gentiana

na modo, triduo potus cum uino, magnoperè prodest canis rabiosi moribus: rimas pedum, sedisq; perniunculos, & carcinomata, cū decocto melle lenit: triti crudi, potiūq; ex asinino lacte, auxiliatur contra serpentium phalangiorūq; morsus, atque scorpion

pionum iclus: decocti autem & cum iure esitati, ijs profunt qui tabe conficiuntur, aut leporem marinum hauserunt: necant scorpiones triti, & cum Ocimo admodum. Possunt eadem marini, uerum inefficacius omnia prestant.

Cancris quos hic describit Dioscorides, Astaci aut gamari, quas Galli (Escruissis) uocant, non sunt: sed solum ex crustaceorum genere cauda carens, & rotundo corpore, quod locustis & squillis oblongum est. Est inter Astacum tamen, & Gammarum differentia, quod Astacus marinus sit & crassius pisces: Gammarus uulgaris sit Escruissa, aut marina, aut fluuiatilis. Errant proinde medici, qui in canis rabiosi moribus, phibiscis uel curadis: cum Cancrorum usu Dioscorides & Galenus prescripserint, Gammaris utuntur. Recentes medici, lapillos qui in Gammarorum capite reperiuntur, in puluerem redigunt, bibendumque offerunt ad purgandos arenulis renes.

Terrestris scorpio. CAP. X.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκόρπιος & χερσαίος. Lat. Terrestris Scorpio.

Hispa
a Lacr

Terrestris Scorpio tritus & impositus, sua plaga remedium est: quin estur assatus, ad eadem.

Ictus Scorpionis terrestris locis frigidioribus, innoxia, calidioribus, noxia est. Nullibi gentium uenenati magis & mortiferi Scorpionis, quam in Scythia frigidissima regione brutis etiam ad porcos usque, qui morsum cuiusuis alterius animalis non timeant. Non in Scorpionis colores nepe Cedrinum, rubrum, cineritium, ferrugineum, uiridem, fuluum in cauda nigra, uinosum, album & fumeum. Qui in cauda septinodes, magis alijs uenenati. Cinis scorpionem qui uini ambusti erit, illis proficiet, quibus urina ob arenularum opilationem, aut lapidem qui in vesica sit, retardatur.

Marinus scorpio. CAP. XI.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκόρπιος & θαλάσσιος. Lat. Marinus Scorpionis.

Marini Scorpionis fel conuenit ad suffusiones oculorum, albugines, & hebetudines.

Fertile elementum mare, exprimitur omnibus que in alijs uiuunt elementis. Atque adeo multa habet que in nullo ceterorum. Producit & scorpiones.

k 4

sed

Sed ij non satis noti. Nam quas Itali Scorpenas seu Scorpenas vocant, non esse marinos Scorpios ex Athenæi & Aristotelis descriptione cōtendit Matthiolus, & dubitans proponit, piscem qui Italis Ragno dicitur fieri posse vt sit Scorpius. Habet hic in dorso spinas quasidā quibus trāsfigit, venenatas, itidem & Scorpena, queis nō raro & è punctione piscatores confecit.

Draco marinus. CAP. XII.

NOMENCLATURA.

Græ. Δράκον θαλάσσιον. Lat. Draco marinus. Ita.

Draco marino. Gal. Dragon marin.

DRACO marinus dissectus & apertus impositusq; ictus spinæ suæ qua ferit, medela est.

DRACONEM describunt marinum Plinius & Albertus ingentem piscē, serpentis effigie, alis non amplioribus quam qua ad natandum sufficiant, ijs viribus & velocitate, vt paucissimo tempore ingentia maris spacia transcurrat. Venenata bestia, quoduis pisciū seu animalis genus, simul atque dente attigerit, morti condonans. Piscatorū arte capta, statim vt in arenam sese protrahi senserit, fossam excavat qua occultet sese. At si exactum illud Matthioli iudicium sequuti, diligenter verba Dioscoridis expanderimus, alium esse Plinij & Alberti draconē marinum, aliud Dioscoridis reperiemus, duabus his coniecturis emoti. Prima est, draco marinus Dioscoridis ferit cum venenata spina, secltus & appositus plage suæ remedio est: & illa ingens bellua, sola dente noxia est. Secunda est, paucis verbis medicum huius animalis negocium explicat Dioscorides. Ipse suo veneno remedio est. Quod difficillimum apparet in pregrandi bellua. Qui sit vt Dioscoridis Draco marinus, à superiore differat, quin & è minutis sit piscibus, quos inter littorales numerat Aristoteles. Poterit esse Draco marinus, quē vir ille eximius à se visum describit, longus in morem piscis quem Sommesso Itali vocant capite & rostro draconis peculiari, pectore arcuato, dorsi spina in gibbi modum subreclta, totus è capite ad caudam per rectas ex utroq; latere lineas spinosus. Spina per capitis medium eleuata, crista speciem præbent. Nec disparibus spinis torquis figura cingitur. Collum, è quibus linea in latum pectoris procedit. Hac duarum media est, quæ suo quaque latere pectus inscindunt.

Scolopendra. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκολόπενδρα θαλασσία. Lat. &

Ita. Scolopendra marina.

Scolopendra in oleo decocta si illinatur, auellit capillos, sed contactu pruritus facit.

Scolopendra marina terrestri (referente plinio) similis, statim ad euorato hamo intestina omnia euomit, ac inde extracto, rursus ea innocue reuomit, & sane bella esset huius animalis anatomia, si quis eo potiri & noscere artificium posset. Scolopendra terrestris, Italis, Centogabe, insectum spadicij coloris, minimi digiti longitudine, cum in humectio solo reperit, Cicindula in morem micat, digitis atrectata, pruritus ut Scolopendra excitat. Amat humentia adiu, & salsas hortorum arcas, & estuofas paludes.

Torpedo piscis. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Νάρκη θαλασσία. La. Torpedo marina. Ita. Hispa:

Torpedine marina. Gal. Turpilles.

A. ταραδα
tremielg

Marina Torpedo diurnis capitis doloribus admota, cruciatus uehementiam mulcet: eadem apposita euersam sedem prociouamq, coerctet.

Torpedo piscis ab effectu nomen sortita, quod per medios hamos, fetas, & hastam piscatoriam vis eius pertransiens, stupidam reddit manum, tum subinde & totum piscatoris corpus, dorso est in rubedinem vergente, supra quod distinctas habet notas, ingrescentes, oculis non dissimiles, interiori corporis parte albescit. Experieta didicit Galenus, in capitis doloribus, euersa & procioua sede non mortua, sed uiuam Torpedinem admonendam. Hunc piscem Veneti Tremalo uocant, quod a stupore membri, tremorem inducat: Romani Batti potta, & fatterigia.

Viperæ. CAP. XV.

NOMENCLATURA.

k s

Græ.

A. Serpens & Viperæ

Sis: biuora Græ. *Ἐχίδρα*. Lat. *Viperæ*. Ita. *Vipere*.
Gal. *Viperes*. Ger. *Brantschlängen*.

Viperinæ carnes si coactæ edantur, claritatē oculis afferūt, neruorum vitijs auxiliantur, incrementis strumas reprimunt: detracta autē cute, caput caudaq̄, quoniā carne uacant, amputari debent: quippe cōmentitium est, quod præcipitur, certā utrinque mensurā præcidi oportere. Reliquū uero corpus exemplis interranis elotum dissectumq̄, discoquitur cum oleo, uino, salis exiguo, & anetho. Ciunt is qui uiperas esitent, pediculos procreari, quod planē à ueritate abhorret. Adijciunt aliqui longam senectutem agere, qui eo cibo uescuntur. Sal ex eis ad eadē conficitur, sed inefficacior est. Uina autem uipera in fictile nouum demittitur, adijciuntur salis caricumq̄, tritarū, singulatim quinque sextarij, mellis cyathi sex: mox fictilis operculum luto oblinitur, & fornacibus inmassatur, donec sal in carbones redigatur, qui postea tritus in pulueris faciem, reconditur. Plerunque, ut ori gratior fiat, immiscetur Nardi spica, aut Folium, aut Malabathri momentum.

Male intellectus Aristoteles doctissimis etiam uiris erroris uiam præstruxit: Non enim id is sensit, Viperinos partus nō nisi necata matre nasci, sed eos qui tardius exeunt (Siquidē non plus uno die nascitur) mora impatientes, rodere qua cōtinentur pelliculam, quo citius prodeāt in lucem. Itali circumforanei, qui serpentibus alendis quæstum faciūt, uiperas in capsulis ostentant, fixibus comitatas, & nequicquam à partu lasas. Nicander & Galenus abundē uiperam delinuarunt. Viperæ calida & sicca est, anguillarum in morem condita, nempe cum oleo, sale, anetho, & porris. Viperam curare totum corpus per cutis poros, duorū in Asia & Mistia hominū experientia approbat Galenus, qui elephantias, ab hausto uino, cui immortuæ fuerant Viperæ, cadentibus pustulis & renouata, anguium & ostreorum in morem, pelle, sani euaserunt. Viperæ in his qui corruptis abundant humoribus, comestæ pediculos creant. Olim ut anguilla mandebantur in Aegypto, & nostro seculo

lo in orbis recenter inuenti multis partibus, conficienda Theriaca ratio,
& trochiscorum è Viperis, non ab alio, quam à Galeno petenda.

Senecta anguium. CAP. XVI. *A. Spohna Sc.*

NOMENCLATURA.

Gra. τήγας ὄφις. *Lat.* Senecta anguium. *Ita.* Spohna delle Serpi. *Ger.* Schlangen base. *Hispa.* cuero de culebr

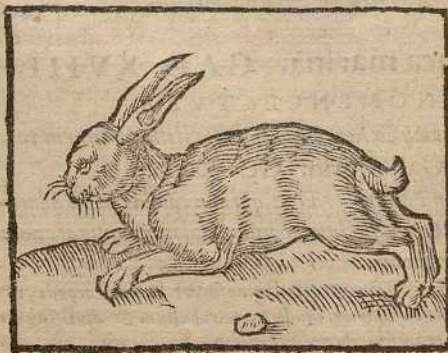
Senectus anguium in vino decocta dolori aurium, infusus, & dentium collutione, auxilio est. Addunt eam in medicamenta oculorum, sed præcipuè uiperinam.

Senecta anguium, seu Vernatio nota res, nempe cuticula qua sese Sanguis primo vere è terra prodeuntis exiunt, saxis aut stirpibus affricato & restricto corpore.

Lepus. CAP. XVII. *A. lep' mar*

NOMENCLATURA.

Gra. λαγώς θαλάσσιος καὶ χερταίος. *Lat.* Lepus marinus & terrestris. *It.* Lepre marina & terrestre. *Gal.* Licure de terre & de mer. *Hispa.* Liebr

Lepus marinus Loligini parua similis est, qui per se tritus aut cū urtica marina illitus, capillos euellit. Terrestris Leporis in assatū cere

cerebrum manditur, iuuandis tremoribus qui ualitudine contracti sunt: affrictu aut cibo facilem infantibus dentitionem praestat: exustum caput & cum adipe ursino aut aceto illitum, alopeciarum inamitatibus medetur. Leporinum coagulum post tri-duum à concubitu potum, conceptum adimere, partusq; spem intercipere proditur, uulua & alui fluore sistit, comitiales iuuat, contra uenena ex aceto bibitur, praesertim aduersus concretum lac, & Viperarum morsus. Sanguis eius si calidus illinatur, uitia cutis in facie, uutiliginem, lentiginēsq; sanat.

Lepus marinus in Adriatico mari, est quaedam velut carnis particula, Lepori solo colore similis, sed qui in India gignitur, pilos habet & corpus longe maius. Tertiam Leporis marini speciem profert Albertus cetera reliquis piscibus similem, praeter caput quod Lepori simile habet, & spinam dorsu rubram. Nullum animalium, excepto Lepore terrestri, coagulum habet in ventre. Superfecit itidem ut cuniculus, quod tantam horum copia fatit, non quod hermaphroditi sint, ut quidam existimant. Caro Leporis crassum sanguine gignit, humores melancolicos, & difficulter digeritur. Prodest tamen dysenteriae maxime tosta. Siccatum iecur, iecimorosos iuuat, si bibatur. Totus exustus in uase probe operto, ualet ad proritandam uirinam, ad calculos renum, & vesicae. Fel Leporis xuccharo mistum, flocculos albos qui visum offuscant, aufert. Stercus Leporis naturae mulierum impositum, fluxus menstruos potenter refrenat, & matricem desiccant.

Pastinaca marina. CAP. XVIII.

NOMENCLATURA.

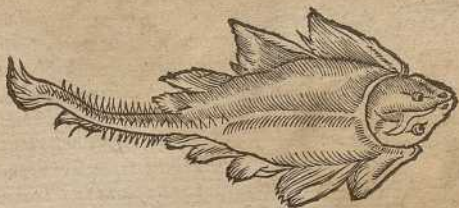
Græ. Τρυγῶν θαλασσία. Lat. Pastinaca marina.

Gal. Glorin. Ger. Koch.

Marina Pastinae radius, qui eius cauda enatus aduersis squamis reflectitur, dentium dolorem mitigat: nam eos frangit & euocat.

Pastinaca piscis est latus & cartilagineus, ut Raya, Torpedo, & similes. Habet in superiori caudae parte, robustum & acutissimum aculeum, qui in transfigendo praesentaneum affert ueneni, atq; adeo

mor

mortiferum, vt Aetius testatur, siquidem vi sua nervos vsque penetrans spasmodum, & post mortem inducit. Pastinacae cinis, cum aceto mistus, suae plagae remedio est. Iecore oleo incocto, scabies non hominum, sed pecorum etiam inungitur, nec moratur effectus. Editur Pastinaca sublata è dorso cum aculeo illo mortifero, parte omni illa fulua, quae Croco similis est, adempto etiam capite.

Sepia. CAP. XIX. *A. rubie*

NOMENCLATURA.

Græ. Σηπία. Lat. & Ita. Sepia. *Hispanj*

Gal. Seche, Ger. Blacsch. *Xibia*

Sepia cocta dum estur atramentum, agre concoquitur, aluum mollior collirij è testa factis conuenienter genarum scabritia perfricantur, ustum in sua testa donec id quod crustosum est abscedat, postea tritum expurgat utiligines, sursures, dentes, & vitia cutis in facie. Elotum in medicamenta oculorum addi solet, contra albugines, oculis iumentorum efficaciter inspiratur: pterygia oculorum absunit, cum sale tritum & iniectum.

Sepie Polipij non absimiles, præterquam quod ampliori sunt corpore, & plures habent pedes. In Gallijs cum alibi, tum apud Xanctones cognita. Osse albo quod in dorso reperitur, exterius durum, leue: interius tenerum, fungosum, leniter rude, subtilissimis & intortis lineamentis plenum: ad anulorum sursurum utitur aurifices et ex eo medici deficiencia faciunt. Vetus est illud & in xta verum de Sepijs, quod è se in aquam nigrore protenso, tantisper visum frustratur, dum se premi senserunt. Sed ea nec est hominum

minū sollertia, vt nec Sepia suū atramētū, nec Torpedini torpor nec Loligini marcor profint, quominus in potestate hominum veniat. V alētibus stomachis probè digerūtur Sepiæ, alias difficulter permeāt, & crudos humores generant. Sepiarū oua cum alliata (quā vocant) à salacibus manduntur, quo potentiores sint ad coitum.

Mullus piscis. CAP. XX.

NOMENCLATURA.

Græ. Τείλα. Lat. Mullus. Ita. Triglio.

Gal. Barbeau.

Mullorum assiduo cibo acie oculorū hebetari constat. Is marini Draconis, Aranei, ac Scorpionis morsibus medetur, sic rudus atque dissectus admoueat.

Mullū quē tantopere ob caput amplū, & sapidū iecur antiqui experiri, vt librā piscis libra argenti penderent, hodie Itali penè Græco nomine, Triglia vocant qui piscis est marinus, colore tabū exprimes, seu eum quē illi, Παυοχχano vocant. Sit ne ille quē Barbatū vocamus, incertū: fluuiatilis est species, ille marinus, aut in piscinas marinas in coloniā abductus. Quod à nostro Barbato alienū est. Veneti riglias, Spuros vocant.

Hippopotamus. CAP. XXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ογγίς ἰπποπόταμος. Lat. Testes hippopotami.

It. Testicoli de l'Hippopotamo. Gal. cheuauus marins.

Hippopotami testes exiccati ac triti, contra serpentium morsus bibuntur.

Hippopotamus piscis è Plinio & aristotele, magis quā à marinis piscatoribus agnitus, corpore asinū nō excedit, iuba, dorso, hinnitu equum exprimit cauda aprī. Auersus intrat in segetē: Sibi ipsi sanguinem,

nem, prauis humoribus distentior, acuminatis iuncis elicit. Fluentē cum visum est, cano aut alga superpositis, sistit. Cute est gladio impenetrabili, ex eaque scuta & thoraces fiunt. Cinis corij illitus cum aqua, panos sanat. Adeps rigorem febrium eleuat.

Fiber.

CAP.

XXII

A. de castoreo

NOMENCLATURA.

Græ. Κάσος & ὄγχις. Lat. Fibri testiculi. Ita. Testiculi di Castoreo. Gal. Bieure. Ger. Ein Byßer.

x offic
torum

Fiber ancipitis uita animal, plerūque cū piscibus & Cancris ex aqua uictū capeſſit. Huius testes ſerpētū uenenis aduerſantur: ſternutamenta mouēt, & in uniuerſum uarios obtinent uſus: ſiquidē menses ac partus ciunt, duabus drachmis cū pulegio poti: partus ſecundasq; eijciunt, contra inflationes, tormina, ſingultus, uenena, ixiāq; ex aceto bibuntur. Lethargicos, & utcunq; ueterno obdormiſcentes excitant inſuſi: cum aceto autem & roſaceo, olfactu & odoris ſuffitu, idē faciunt: poti & illi profunt tremulis, conuulſionibus, & omnibus neruorum uitijs: in ſumma, caſſaſtoriam uim habent. Eligi debent testes ex uno ortu cōnexi ſunt (ſieri enim nō poteſt, ut gemini folliculi in una

in una membrana coniuncti reperiantur) liquore intus ueluti ce-
roso, odore graui, & uirus redolente, gustu acri mordete ac fria-
bili, naturalibus tunicis circumdato. Quem fraude aliqui corrū-
puit, conijcientes in sollem gummi, aut ammoniacum cum san-
guine & castorio subactum, & ita exiccantes. Vanū est quod
traditur, testes ab ipsis euelli, & à sese abijci, cum uenatu urgen-
tur: siquidem tangi nequeunt, ita, ut in sue, substricti. Operæ au-
tem pretium est diuisa pelle melleum liquorem cum euestiente
tunica assumere, & siccatum potui dare.

CAstor inferiori Germaniæ & Galliæ notum animal, quæ Rhoda-
nus Rhenus, & Danubius fluunt, tamen Austriæ & Ungariæ,
amphibiū est in terra & in aquis uiuēs. Lutra simile, præterquā quod
aliquātum maior est. Qui fit ut inter medicos quidā, Lutra testes, pro
castoreis vsurpent. Forocissimis & acutissimis est dentibus, quibus trū-
cos arborum dissecat, ad parenda in cauernis tuguria. A demorso mem-
bro dentes non prius aufert, quā tusorum ossium crepitū senserit. Casto-
reum calidū est & siccum. Cum in spasmo, tremore, stomachi singultu,
paralyti, abundantia humorum eijcienda, ac desiccandū est, tum Ca-
storeum in potionem, aut exterius impunè applicabitur. Quod fieri nō
nisi maximo detrimento potest, quibus spasmus è sicca qualitate proue-
nit ex humorū & alimenti defectu, mordacitate, vel acrimonia. Huius
grauis sapor & odor, corpori nihilum nocent, si probè applicentur.

Mustela. CAP. XXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. γοάλη. Lat. Mustella. Ita. Domola.

Gal. Hermine. Ger. Meuszdres.

Mustela quæ in domibus nostris oberrat, ambusta exente
ratur, & inueterata sale, in umbra siccatur. Ea binis
drachmis cū uino pota, aduersus omnia serpentū uenena præ-
sentaneo est remedio. Toxicis, simili sumpta modo, resistit. Eius
uentriculus Coriandro factus inueteratusq; percussis à serpen-
te, & comitialibus potu auxiliatur. Cremata in sicili podagri-
cis cōfert, cinere ex aceto illito: sanguinæ peruncle strumæ u-

uantur, comitialibus etiam prodest.

Mustella Latinis Græca duo nomina representat, nèpè $\gamma\alpha\lambda\lambda\epsilon$ & $\mu\upsilon\sigma\tau\epsilon\lambda\lambda\epsilon$ Galarū species sunt, Mustella, quæ licet generis sit nomē, tamen id propriè animal significat, quod Galli Herminas vocāt. Vuisella vulgari est fouinus. Fretta, & Latinis Vierra, est quæ Furonē nūcupāt. Domestica Gale sunt Vuisella: Hermine & Fretta sylvestres. Ictidū itidē duo sunt genera. Vnū quod Mardrā seu Mardrā vocāt: Alterū, quod Galli quod puteat, Putoys vocāt. Mustella nomē, in hæc quinq; protenditur. Dimicaturæ cū serpētibus, Rusæ sese ad bellū muniūt. Cōficiūt & Basiliscos, licet in ipso etiā certamine è graueolentia cōmoriātur. Mustella cinis illitus, capiti prodest, & oculorum suffusioni.

Ranæ. CAP. XXIII. A. Sic

NOMENCLATURA.

Gr. Βάτραχοι. Lat. Ranæ. Ita. Rane.

Gal. Grenoille. Ger. Frosch.

Sisp: Ran

Contra omnium serpētū uenena pro antidoto sunt Ranæ, si ex sale & oleo decocta edatur, usq; earū itidē sorbeatur: contra inueteratos tendinū rigores pollut: illitus earū cinis, pro fluētis sanguinis impetus sistit, expledis alopeciarū inanitatibus ex liquida pice illinitur, Viridiū Ranarū cruor auulsos genis pilos renasci prohibet, in uestigia euulsorum instillatus. Decocta in

aceto & aqua, dentium dolores collutione leniunt.

Inter Ranas, marine, fluuiatiles, palustres recipiuntur: terrestres uenatae sunt. Nascuntur nigritantum et minutis carnesportantibus,

is, è queis totum deinceps corpus protenditur, cum antea nihil aliud essent, quam oculi & cauda. Vulgatum hodie ranarum oleum, expetitur in podagris fructum non assequitur. Quorundam experientia cōpertum Ranarum sanguinem non eo esse effectu, quem describit Dioscorides.

Silurus. CAP. XXV.

NOMENCLATURA.

Gr. Αἰλουρῶ. Lat. Silurus. Ital. Siluro.

Gal. Ignotus. Ger. Bassich.

Silurus recēs in cibo nutrit, & facile præbet aliū: sale uerò scōditus, minimū suppeditat alimentū, arteriam expurgat, & uocem expedit. Illita saliti caro, aculeos & infixā corpori spicula extrahit. Muria eius incipientibus dysenterijs prodest, si in desidientium fetus adijciatur: fluxiones siquidem ad summa cutis elicit, ischiadicis infusa medetur.

Silurum non esse Storionē ex Aristotole & Plinio cōstat, quorū alter robustis adeò dētibus Silurū scribit, ut ferreos etiā hamos cōminuat: alter inuidentes equos inuadere: cū Storiones quāuis prægrādes, edētes tamē sint. Ambo fluuiatilē Silurū describūt: at Storio mari, quā fluuijs frequentior. Silurus Matthiolo, in Vngariæ Danubio nascitur, & ab accolis Acchia nominatur: nec aliter in Germania ab accolis Rheni Bolich. Obuium omne animal inuadit, ferrocissimis est dētibus, huicq; opinioī astipulatur Plinius qui dicat Silurū in Rheno & Danubio nasci.

Smarides. CAP. XXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Σμάρις. Lat. Smaris. Ital. Smaride. Non satis de gallico nomine constat.

Smaridis piscis caput exustum, excrecentes ulcerum oras spuillosque reprimit, nomas cohibet, thymos clauosq; absumit, caro non secus atque salsamentum prodest à scorpione percussis, aut à cane demorsis.

Mænæ. CAP. XXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. Μαίνας. Lat. Mæna. Ital. Mena.

Piscis non satis nobis cognitus.

Mænænarum ex capitibus cinis si illinatur, callosas sedis rimas abolet: eius etiam garum oris putrilagines collutione sedat.

Gobius. CAP. XXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Γόβιος. Lat. Gobius. Ital. Gobio.

Gal. Gouions.

Gobius recens in suillum uentrem coniectus, si consuta rimæ in duodecim aquæ sextarijs donec duo supersint decoquatur, excolatus & sub diuo refrigeratus, potui detur, alius sine molestia deycitur, illius contra serpentium canumque morsus auxilio est.

Smarides & Mænæ pisces non satis noti. Matthiolus non asseuerâter tamen simile Mænæ profert piscem, qui Italis Menole dicitur. Nec errare censet eos qui Smarides putarunt, minutos hosce pisciculos, qui Manis similes Venetjs vulgo Girolî vocantur. Gobius frequens in Venetiarum Lacunis prouenit, & fetificat. Quod nõ secus scribit Aristoteles Gobium marinis littoralibus, & ubi pauca sit aqua lacunis delectari. Veneti Go vocitant. Gustu persuaues sunt, facile digeruntur, probe nutriunt, præcipuè qui in arenosis & saxosis litoribus & scopulis capiuntur. Quin & in fluuijs & lacubus Gobij repperiuntur, ob uocoris sapore in pretio, maxime ouis onusti, hujq; perfacile digeruntur.

Thunus. CAP. XXIX.

Sif. atun

NOMENCLATURA.

Go. Θύννος. Lat. Thunnus Ital.

Tonno. Gal. Thun.

Conditanei Thunni caro, quam Omotarichon uocant, sumpta ijs auxiliatur, quos uisera, nomine Prester, momorde rit: sed oportet uinū quamplurimum subinde cogantur haurire, ita ut uomitione reddatur. Contra acrimonias esitatorum maxime ualet: canum morsibus utilissime illinitur.

THunnus crassus & pulposus piscis, porco similis, sub mēsem Maiū ex Oceano per columnas Hercules in Tyrrenum & Aegeum maria, in amplissimas partitus turmas fugienti similis procurrit, pulsus ab ingenti pisce, quem vulgo Spada uocant, quod ori insidentem habeat durissimum & acutissimū os, ensi persimile, quo demergit & perferat naues. Thunnorum fuga, Gaditanis & spectaculum praebet, & prouētum. Piscatum enim totus accurrit populus, cum ingenti strepitu uocum tympanorum, & scopietariorum. Stolidum & pauidum animal Thunnus, hoc rumore stupefactus, in terra proxima uada deuoluit sese, & inibi in retia praegrandia incidens, praeda fit, & questus. Diebus canicularibus percellitur a vermiculo, è quo in furias abactus, totas naues praeterno lat, nec id temporis gratus est cibus. Thunnorū pinguitudo gustui satisfacit, stomachum offendit: Contra caro gustui ingrata, non a que stomacho molesta est. Ingentes ij pisces carne sunt dura, digeruntur egrè, parum nutriunt, superfluos creant humores, ob idque saluti probiores recentibus, duritia & viscositate à sale consumptis.

Garum. CAP. XXX.

NOMENCLATURA.

Gr. γάρρῳ. Lat. Garum. Ital. Garo.
Gal. & Off. Ignotum.

Garū omne, quod ex piscibus carnibusq; sale maceratis liquamen est, si ex eo fatus fiat, depascentia ulcera sistit: morsis à cane medetur: dysentericis atque ischiadicis insunditur nonnullis ut exulcerata adurat: alijs autē lacescenda ad quae ulcera non senserunt.

sp. caldo elos peces lus piscium. CAP. XXXI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ζώμῶς νεαγῶν ἰχθυῶν. Lat. In recentium piscium.

Ital

Ital. Brodo de i pesci freschi. Gal. Le brouet des
poissons frais.

Recentium piscium ius, modo per se, modo ex uino potum
aluū subducit. Priuatim ad hunc usum conficitur ē Phyl-
cidibus & Scorpionibus, & Tulide, & Percis, & recētibus alijs
saxatilibus, nec uirus recipientibus, simpliciter cum aqua oleo
& Anetho.

Garum antiqui uocauerunt, quod ex piscis Gari interaneis, macera-
tis & dissolutis cū sale conficerent. Id postea & ex Scōbro factum
est: fuit olim Garum cōplurimorum ciborum condimentum. De isto ta-
mē non intellexit Dioscorides, sed generatim de omnibus piscium & car-
nū salsamētis. Ius piscium esculentū, satis ab ipso auctore explicatū est.

Cimices lectularij. C A P. XXXII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κύγεις. Lat. Cimices. Ital. Cimici.

Gal. Punaises.

A. se se se se
his: chinch
que se cria

Cimices, qui in cubilibus enascuntur, cauis fabarum inclu-
si, si ante febrium significationes septeni deuorētur, quar-
tanis auxilio sunt: & citra fabas sumpti, percussis ab aspide pro-
sunt: uuluarum exanimationes olfactu reuocant. Poti cum ui-
no aut aceto, adherentes sanguisugas abigunt. Triti & urina-
ria fistulae impositi, urinae angustias leuant.

entlas
mal-

Cimex nocturnū & infestum animal nō suo priuatur in medicina
remedio. Vinas applicuant recentes medici, non mortuas, ut prae-
scribit Dioscorides. Matthiolo id magis placet quod ē motu illo quem in
genitali suscitant, vim urinae expultricem proritent.

Millepeda. C A P. XXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ούρον. Lat. Asellus, Millepeda. Ital.

Porcelletti, Gal. Cloporte. Ger. Esel.

A. de uerm
his: puer
et porque

Millepeda, quæ sub aquario uase stabulatur animalia sunt multis pedibus nitentia, quæ cōtacta manu, contrahunt orbem. Hæ ex uino potæ difficilli urina, & regio morbo auxiliantur. Millepedas illi anginis cum melle utilissimum: trita & in cortice mali Punici calsactæ, doloribus aurium addito Rosaceo, conuenienter instillantur.

Blata pistrinaria. C A P.

XXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σιλφη. Lat. Blatta pistrinaria. Ital. Blatte de mulini. Gal. Grillons de molins.

Blatte eius quæ in pistrinis inuenitur, interanea trita aut cum oleo decocta, aurium dolores instillatu mitigant.

Multipedis noti animalculi vires apertè describit Dioscorides. Blatte autem satis nota. Veruntamen non sunt vulgares grilli, at pressiore corpore, & subtilioribus penè araneorum in morem pedibus & ob incursum velocissima. Mirum in modum lucem odere, locos amat humidos.

A. de pulmone.

Pulmones. C A P.

XXXV.

NOMENCLATURA.

Gr. πνευμωυ θαλάσσιου. Ital. Pulmo marinus. Ital. Pulmone marino. Gal. Chapeaux de chair.

Podagras pernionesque emendat Pulmo marinus recens tritus & illitus. Suillus & agninus ursinusque pulmo imposito, attritus à calceamentis contractos, ab inflammatione tutetur. Vulpinus uero si arefactus bibatur, suspiriosos adiuuat. Adeps quoque liquefactus, infusus quæ auris dolorem finit.

Pulmo

Plmo marinus zoophyton, vt Vrtica, Stella, cum super undas maris fertur, tempestatem denunciat. Si ex eis bacilli atterantur, lumē cedarum iustar reddunt. Reliqua plana sunt.

Genitale cerui. CAP.

XXXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Αἰδοῖον ἑλαφου. Lat. Genitale cerui. *hisp. Verga del cerno*
 Ital. la Verga del Ceruo. Gal. la Verge d'un Cerf. Ger. Der Ramp.

Genitale Cerui tritum, & in uino potum, à uipera demorsis auxiliatur.

Maris Cerui genitale valet ad retentam urinam, ad dolores colicos, probè elotum, haustaque lotionē. Quidam siccatum & tritum in puluerem proponunt in dysenteria, asserentes efficacissimum esse remedium.

Vngula asini. CAP. *A. de vngula*

XXXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ουροξοῦον. Lat. Vngula Asini. Ital. *hisp. Vngas los asnos,*
 Vnghe dell' Asino. Gal. P'ongle d'un Asne.

Vngularum asini cinis per dies multos binis cochlearibus potus, proditur comitiales adiuuare, eadem oleo subactæ strumas discutit. & illiæ perniciosis medetur. Caprinarum cinere perunctæ ex aceto alopecia sanantur.

Rasis, & Vacca vngulas producit, & mula: has ad inhibendam impregnationem, Alas ad lac pecori prouocandum.

Lichenes equorū. CAP. XXXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Λειχάνες ἵππων. Lat. Lichenes equorum.

Ital. Calli delle gambe de i Caualli. Gal. Les

Cal. des iambes des cheuaux.

Lichenes sunt in equorum genibus, & super ungulas in flexu harum partium indurati calli, qui triti & in aceto potati, comitialibus mederi traduntur.

Iocinera. CAP.

XXXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ηπαρ. Lat. Iecinora. Ital.

Fegati. Gal. les Foyes.

Asimi iecur inassatum esu comitialibus prodest, ueruntamen ieiunis edendum precipitur. Capra uero inassati decidua sanie, inungi lusciosos prodest, & dum coquitur, apertos oculos halitu eius uaporari: prodest in cibo tostum ad eadem. Tradunt hircini iocinoris cibo comitiales deprehendi. Aprinum recens si arefactum teratur, ex uino potum contra serpentium uolucrumque morsus auxilio est. Iecur canis, qui rabie exagitatur tostū & in cibo ab emorsis sumptum, ne tententur metu aqua tueri creditur. Utuntur autem ad arcendos aqua pauores dente eo, qui caninus dicitur: hunc a cane qui momordit exemptum, & folliculo inditū, pro amuleto brachio adnectunt. Inueteratum autē sale mergi iecur, ex Hydromelite binis ligulis potū, secundas pellit.

Callos in puluerem tritos prodesse dicit Plinius, dolori dentium si in aures infundatur cum Oleo. Galenus & Paulus, ad omnem animalis morsum. Satis sese in iocinoribus explicat Dioscorides.

Coria ueteramentaria.

CAP. XL.

NOMENCLATURA.

Gr. Κατρυματτα. Lat. Coria ueteramentaria. Ital. Scarpe uecchie.

Vete

A. de epate

dispanj

inerosos

L. de pelle

dispanj

uelas

le Los capatos

iejos.

V Eteris corij cremati illitus cinis ambusta igni, intertrigines, necnon calceamentorum attritus sanat.

V Eterum calceamentorum corium, carbonibus impositum, hausto fumo, mirum in modum mulieres a matrice suffocatas rescillat. Expellit hic fumus serpentes, non è domibus tantum, at è corporibus etiam, quod expertum in Vipera est.

Gallinæ. CAP. XLI.

NOMENCLATURA.

Græ. Αλεκτορίς. Lat. Gallinæ. Ita. non aliter. Gal. Gellines. Ger. Henner.

ser. A.
his mas
gallos.
fami: gal
nas

Dissecta gallina, & adhuc calentes apposita, serpentium moribus auxiliatur: sed identidem alias sufficere oportet. Earum cerebellum in uino bibendum datur contra serpentium morsus: sanguinem à cerebri membrana profluentem sistit. Quæ interiore uentriculi galli sinu residet membrana, secti in laminas cornus specie similis (ea uerò inter coquendum abijci solet) siccat, tritaq; in uino conuenientissimè stomachicis datur in potu. Ius è uetere gallinaceo aluum deijcit. Abieclis itaque interaneis salem conijci oportet, & consuto uentre decoqui in uiginti sextarijs aqua, donec ad tres heminas redigantur, totum

id refrigeratum sub diuo, datur. Aliqui incoquunt olus Marinum, Mercurialem, Cnicum, aut Filiculam. Crudos humores crassosq̄, atram bilem, & strigmenta elicit: prodest longis febribus, suspirijs, articularijs morbis, & inflationibus stomachi.

Ius Gallinarum simplex, astringit corpus, quãuis ius veterum Gallorum longo tempore cum sale incoctorum, soluat. Vulgatum deglabare sedes Gallinarum, & plagæ venenatorum apponere, quo inde venenum exugant. Datur & ius Gallinarum iuuenum cum Saccharo mane in modum syrupi, in declinatione febriem ad reëtificandos humores. Testes gallorum gallinis haud dum admissorum, valenter lapsas vires reparant, & ideo heëlicis dantur, & longo morbo extenuatis.

Quorum natura. CAP. XLII.

NOMENCLATURA.

Gr. ωον. Lat. Ouum. Ita. Vouo.

Gal. Oeuf.

Orum molliculum plus alit sorbili, & durum plus molli. Luteum oui, contra oculorum dolores utile est: in assatu sedis inflammationibus prodest, cum Croco & Rosaceo: & cōdylo-matis, cum Meliloto: cum uua autem fruticis eius, quem Rhoa dicunt, aut Galla, in patinis frigitur, ut cibo aluos sistat, per se etiam offerri solet. Candidum oui crudum refrigerat, spiramenta cutis occludit, inflammationes oculorum infusum lenit, ambusta, si statim eo perungantur, pustulas non sentiunt, faciem à solis adustione tuetur, fronti impositum cum Thure fluxiones arcet, auertitq̄: inflammationes oculorum lana exceptum, addito Rosaceo, Melle & uino, mitigat: utiliter contra hæmorrhoidis serpentis morsus crudum sorbetur: summè tepidum, prodest uesicæ rosionibus, renum exulcerationibus, gutturis scabritie, reuëctionibus sanguinis, destillationibus, & thoracis rheumatismis.

Gal

Gallinarum oua sapore & gustu omnibus alijs præstant. Ab his Otidium & Phasianorum. Anatum, auferum & aliorum aquazilium oua stomachum grauant, crassos gignunt humores, & difficulter digeruntur. Calida sunt columbarum, & plus medicinam quam cibum respiciunt. Damnantur in totum pauonis & struthij. Laudantur oua tremula, quæ pressi lactis more tremant. Albumine & vitello simul cum oleo rosato contritis vitetur ad inflammationes palpebrarum, aurium, mammarum, quauis è ratione prodeant. cubiti, digitorum, fibrarum, unclurarum manuum & pedum. Incocta aceto & manducata, fluxus corporis sistunt, & fricta lento igni sine fumo, cum simplici quopiam astrictione, vt Rheo, Gallis, flore & testa mali Punici, cochleis cum testis exustis, aut aliquo similibus, iuuant fluxus tum stomachales, tum dysentericos. In medicinis quæ humiditatem desiccant, elixir sicut oportet, fricta, aut tosta: cum in eis qui lentos, & viscosos pectoris & pulmonis humores incidunt, aqua incoquenda sint, quousque probe calorem conceperint, usque non secus vitendum in carne gutturus aspretudine, è nimio clamore, aut humorum defluxu conciliata. Quod ex ouorum vitellis, oleum exprimitur, perfecte primum in patella torrefactis, perunctu prodest cuti scabra, impetigini, scissis labris, manibus, pedibus, & sedi: Valet ad dolentia unclurarum, ac omnium neruorum locorum vlcera: ad auriumque dolores & vlcera. Vnguntur eo vitiliter ambusti igne, & mirandum in modum contusas cerebri membranas, à partibus sanis, gregat, quod summo suo dem honore & agrorum emolumento expertus est diuinus ille Matthiolus. Hippocrates Aristoteli cõpugnans, Creatur (inquit) pullus è vitello, nutritur ex albumine, cõ pullus a feminis, ex ovo, extractus, magna corporis parte vitello implicata comperiat. Testudinis oua etsi in aqua bulliant, nunquam tamen cõdensantur, vitello licet durissimo, & reperit testudinem Matthiolus, cum septem ouis testa obductis in ventre. Id animalium alio nulli contigit.

Cicadæ. CAP. XLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κικιδες. Lat. Cicadæ. Ita. Cicale.

Gal. Cigalles.

His: cigar

Cicadæ quæ inassate manduntur, vesicæ doloribus pro sunt.

Cica-

Cicade vocale animal, duorum est generum. Sunt maiores, sunt minores Cicadæ. Minores celerius prodeunt, tardius finiunt, & non cantant. Maiores tardius nascuntur, velocius finiunt, & cantant. A messe in campis cauda terra produela, fetificant, & in vineis. Imbre ad facturam aluntur. Vt primum à partu, è terra prodire, vermiculorum speciem referunt, qui crescendo in animalia euadunt qua vocamus Tettigometra, è quibus circa estatis solstitium noctibus Cicadæ volando profiliunt. Rore viuunt, & ore carent. Ligulam habent in pectore, è qua rorem attrahunt. Cava est hæc, canalis instar, ac ex ea sonus illum mixtum & mirandum edüt. Oleis gaudet, atque adeo omnigenis arboribus. In frigidis regionibus non proueniunt. Parthi, & alij quidam Orientales Cicadis vescuntur, & Aristoteles suauissimi gustus, ante volatum prædicat. Dolores colicos sedant cum pari granorum Piperis pondere, isque vsus è paroxysmorum ratione variatur.

Locustæ. CAP. XLIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Αχρῖδες. Lat. Locustæ. Ita. itidem.

Gal. Sauterelles.

Locustæ odoris suffitu urinæ difficultates adiuuant: præsertim quæ sæmimas male habent earum carnes nullo sunt in usu. Est & quoddam genus Locustæ, quæ Asiracos aut Ouos dicitur, sine pennis, prælongis cruribus. Exiccata autem si ex uino bibatur, contra scorpionis morsus magnoperè proderit, hac

hac abunde uescuntur Aphri, qui Leptin incolunt.

Locusta mares, maiores feminis, ha defixa in terram cauda, oua parturiunt, è quæ postea nascuntur vermiculi tenui membrana cõditi, qua rupta Locustæ procreantur. Calidas amant regiones, nec temerè in frigidis reperiuntur. Ex æstuosis quandoque in Europam transuolant. Quod ætate Plinij contigit, & non ita pridem anno. 1542. Cyrenaici, Lemnij, & Syri, turmatim bis, ter uel per annum ad vastados Locustarum nidos, & cum editæ sunt, conficiendas proficiuntur. Indicæ trium pedum longitudine, mordaces admodum sunt.

Ossifragus.

CAP. XLV.

Hispanj

NOMENCLATURA.

quebranta hu

Gr. φίβις.. Lat. Ossifragus. Ita. So

ossifrago.

Venter eius auis quam Latini Ossifragum appellant, particulatim potus, calculos cum lotio pellere proditur.

Ossifragum ex Aquilarum genere esse constat, qui earum pullos, se ditione in cibo excitata, nido expulsos, foueat ad perfectum volatum. Plinius Alieti (Aquila marina) pullum, nec propriam esse speciem, sed ex Aquila diuersis maribus admissa, procreari. Albertus, aquaticam auem esse contendit, cigno maiorem, oblongo rostro, cuius pars inferior sacci speciem præferat, in quam magnum piscium numerum occulit, quos postea paulatim deglutiatur. Hos Itali vocant Agrotti. Eruditorum nullus est, qui superiores duos cognouisse constanter asseueret.

Galerita.

CAP. XLVI.

A. Cubuzi

NOMENCLATURA.

Hispanj

Gr. κορυδαλλος, Lat. Galerita. Ita. Loda. Gal. Alouette.

Suyujada

Galerita auicula est parua, apicem in uertice, pavonis modo, gestans: quæ assa in cibo sumpta, cæliacos adiuvat.

Galeri

Calerita & sine, & cum crista reperitur. Campestris aues, cibantur vermiculis, & quae decidunt aut creduntur terra seminibus. Mares argute canunt, auinque prima, statem cantu praesagiunt. Aucupes aues adeo verentur, ut Sperueri & Smerili seroci volatu terrefacta, in hominis sinum, asylli loco confugiant.

Hirundines. CAP. XLVII.

NOMENCLATURA.

Gr. χελιδόνες. Lat. Hirundines. Ita. Rondini.

Gal. Arondelles. Ger. Ein Döaldserch.

Diffectis crescente luna pullis Hirundinis, qui primo partu exclusi sunt, in uentre eorum lapillos offendes: è quibus duos, unum colore uarium, alterum purum eximes. y priusquam terram attigerint, in iuuenta corio, aut ceruina pelle brachio aut collo adalligati, comitalibus proderunt, & saepe prorsus eos recreabunt. Hirundines, uti ficedula, in cibo, aciei uisus medicamentum praebent: tam pullorum quam matrum in fidelili olla crematarum cinis cum melle oblitus, oculis claritatem adfert, anginae eo commode perunguntur: uua & tonsillarum inflammationibus hoc cinere succurritur: & ipsa & pulli exiccati, si drachma pondere ex aqua bibantur, hos iuuat qui anginae morbo consuectantur.

Hirundinum una species domibus nostris nidos figit. Altera uetustorum edificiorum muros, cauernulas, & montium scopulos expetit. Tertia fluuiorum ripas seclatur. Ut primo aequinoctio prodeant, tum ut autumnali secedant, reparandoque pullis uisus Chelidonium inquirant, nulli non in coperto est. Sole auium, non rapacium, carnes edunt.

Ebur. CAP. XLVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ελεφαντος οδοντος ονιτιμα. Lat. Eboris

scobs. Ita. La Limatura dell' Auorio. Gal.

La scieure de L' yuoire.

Ebo-

A. sic

S: gobon

rinias

Sif: marfil

Eboris scobe illito paronychia sanantur. Vim adstringendⁱ
Ebur obtinet.

EBur elephantorum sunt dentes, quod vt alias summoperè, expeti-
tum, ita nostro seculo pretiosissimum. Eò factum vt nullibi penè ve-
rum Ebur reperiat, at quod vulgò huius vice in officinis prostat, ma-
rinorum piscium sunt dentes. Cum de Elephantis recentiores qui meri-
dianum orbem lustrarunt, satissuperque scripserint, superuacaneū mihi
visum est hac de re cartam onerare, at stolidam hanc ex hominum men-
tibus opinionem optarim extirpari, nimirum continuis esse pedibus, cū
nostratis etiam temporis homines viderint, inflexis in genua pedibus,
& in hac procumbentes, solem & lunam adorare. Eboris, porphyry
(quem vocant) planitie intriti, cinis, valet ad fluxus albos feminarum,
potum in lacte seminis lactuca, cum aqua ferro extincta, extracti.

Suillus talus. CAP. XLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀσράγαλος υὸς. Lat. Suillus talus. Ita. *his: carnic
del puero*
Talone del porco. Gal. Talon
de Porceau.

Suis talus comburitur, dum è nigro albescat: qui tritus &
potus, inflationibus coli, longisq; torminibus medetur.

Ceruinum cornu. *A. de cornu. his
cuerno de
cieruo*

CAP L.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἐλάφου κερὰς. Lat. Ceruinum cornu.
Ita. Corno del Cernuo. Gal. La
corne de cerf. Ger.
Hertzhorn.

Cernu

Ceruini cornu cinis elotus, binis ligulis epotus prodest dysentericis, excreatibus sanguinem, cœliacis, regio morbo, & vesicæ doloribus cum tragacatha: feminis fluxione uulvæ laborantibus, cum liquore huic rei accommodato. Cerui cornu contusum, crudo fictili luto circumlito, & in furnum indito uritur donec albescat. Id Cadmiæ modo elotum, ulceribus oculorum & defluxionibus salutare est, infrictum dentes expurgat. Crudi cornu suffiti nidore serpentes fugantur: seruesactum in aceto, si eo gingivæ colluantur, maxillarum à dentitione dolorem adimit.

Planum est xlix. cap. illud tamen sciendum, non omnia animalia os in iunctura pedum habere, talum vocant. Quod ad Cervos attingit, Dictamnium herbam eijciendis vtilem sagittis in Creta docuere: manifesto selle, et iecore carent, quem admodum equi, asini, muli, cameli, & piscium, vitulus marinus, & delphinus. Fellis loco venas per intestina sparsas habent, in quæ inspersus est liquor ille, quo in animantium cæteris fel conficitur, & ea est causa amaroris, qui perpetuus earum in carne sentitur. Viridis est eis in cauda humor, mortifer, si edatur. Sanguis Cerui cū oleo attritus, clysteris in modum valet ad vlcera & antiquos intestinorum fluxus, potus in vino, ad sagittas venenatas prodest. Cerebrum, nervorum & iunctarum abscessus emundat. Cornu, cōbustum & potum cum pauco melle, vermes e corporibus eijcit. Ceruorum iuuenum cornua pilo cōuestita, in portiunculæ dissecta, vasi testaceo indita, quod postea probe coopertum & lutatum fornaci credatur, siccata & in puluerem redacta, mirabili sunt effectu ad dolores colicos, si cum Pipere & Myrrha prabeantur. Os cordis Ceruini eximia in omnia venena mortifera virtutis est: & vtiliter inseritur remedijs, quæ in pestem fiunt.

*cordis
erbi*
ErUCA. olerum CAP. LI.

NOMENCLATURA.

Græ. κερύκη. Lat. Eruca. Ita. Bruchi.

Gal. Chenilles. Ger. Ranp.

ERU

ERUCIS quæ in oleribus gignuntur, cum oleo peruncti, à venenatis bestijs feriri negantur.

ERUCE ex herbarum & præcipuè Brassica folijs nascuntur, has ab hortijs eijciat, qui equæ cranium ad palum horti medio suspendent, idem efficiet fluuiatilis canter. Si arbusculi, quem Sanguin vocant, ramusculo herba & caules attingantur, non dispar sequetur effectus.

Cantharides. CAP. LII. *A. Sir hisia*

NOMENCLATURA.

Gr. Κανθαρίδες. Lat. Cantharides. Ital. Cantarelle. Gal. Cantarides. *dejos.*

Fruementis congesta cantharides ad recondendum idoneæ sunt, quæ fictili vase non picato conduntur, & raro linteo obligato ore, & deorsum conuerso suspenduntur super aceti feruentis quàm acerrimi halitum, donec aestu exanimentur, postea lino transfixa reponuntur. Potentiissimæ omnes uariæ, luteis linceis, quas in pennis transversas habent, promissioq; corpore crassa, ac Blattarum modo perpingues: sed inertes ac imbecillæ, quæ unius sunt coloris.

Buprestes, & pinorum erucæ. *his: mata*

CAP. LIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Βύστρος ἐς ἡνί πινυοῦ καὶ πινυ. Lat. Buprestes & pinorum erucæ. Ital. Bubrestis, & Bruchi de Pini. *his: mata buey - his: eruga de pino*

Simili modo reconduntur Buprestes, genera quedam Cantharidum, & pinorum Erucæ. quæ supra cribrum suspensum feruenti cinere paulisper intosta, reponuntur. Vis omnium communis erodere, ulcerare, calorem elicere. Qua de causa admiscentur medicamentis, quæ lepras, ferasque lichenas & carcinomata sanant: menses ciunt, pestis emollientibus additæ. Aliqui Cantharidas antidotis impostas, aquæ subtercutè auxiliari.

m

prodi

prodiderunt : argumento, quòd urinam moueant. *Aly* penas pedesq; contra potarum ueneficia, remedio esse tradiderunt.

Cantharides vulgata sunt animalia, noménque à *Cantharo* deductum, ac si diceres, pusillos scarabeos. Eligi debent vigentis aetatis, nam veteres tabescunt, & in usum medicinae sunt inutiles. *Buprestes* in Italia & Gallijs non perinde vulgares, Animal est (*Cordo*) scarabeo simile, sublatis pedibus, ultra cimices sietidum, eò frondes & fructus, si qua per eos repat, inficit. Tela quae sese inuoluunt pinorum eruce astringendo sanguini valet. Medicorum vulgus ex Hippocrate (ut putant) in præbendis *Cantharidibus* caput, alas, & pedes abijciunt, pernicioso in duobus *Hydropicis*, quemadmodum narrat *Galenus*, exemplo, qui paucis post diebus à sumptis ita *Cantharidibus* periere. At non ea fuit mens Hippocratis, caput, alas, & pedes auferendos, sed potui præbendum priuatim corpus, post caput, alas, & pedes, & non corpus extremitatibus abiectis, nam ita priuaretur remedio, quod eis ob veneni malitiam, à natura datum est. *Cerotis* & *emplastris* indita, scabros vngues exerunt. Inseruntur & medicamentis quae lepram & scabiem sanant, in quibus integra apponenda. Præstantiores sunt quae in triticæis campis reperiuntur, lineis rubris alas intersectæ. Hac è *Galeno* decerpta, cuius *Cantharidum* & *Buprestium*, quod omnibus notum sit, præparandi præscriptum hic non additum.

A. *Samabras*

Salamandra.

CAP. LIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σαλαμάνδρα. Lat. & It. Salamandra.

Gal. Salamandre. Ger. Ein ofin.

Salamandra lacertæ genus est, iners, uarium, quod frustra creditum est ignibus non uri. Vni habet erodentem, calfacentiam, exulcerantem. Additur, ut *Cantharis*, in medicamentis, quorum vis est exesse, & lepras abolere, similiq; modo reconditur:

conditur. Li-
quesfacta in
oleo pilos eucl
lit. Exentera
ta, detractis
pedibus &
capite, in mel
le seruatur ad
eundem u-
sum.

Salamandra tempore pluuio sub initium veris & autumnio conspi-
cua est, at calente aestate & frigescente admodum vere, raro exit è
terra. Animal est corpore lacertis simili, præterquã quod maiore sunt ca-
pite & corpore, altioribus pedibus, & breuiore cauda, ad cursum tar-
dissima. Colore sunt nigro & ruffo virgis aded ad viuum à natura ex-
pressis, vt as arte sumaria attritum dixeris. Aliquanto tempore pro sua
frigiditate in igne Salamandra perdurat, si diu tamen perstiterit, absu-
mitur. Marem aut feminam Salamandra non habet, sed è putrefa-
ctione generatur. Venenatus est harum morsus, & si quã fructus aut
herbas attigerint, saluam quampiam relinquunt, quæ proculdubio
mortifera est, quod multi suo damno experti sunt.

Araneus. CAP. LV. A. aranea.

NOMENCLATURA.

Græ. Αραχνη. Lat. Araneus. It. Ragno.

Gal. Areine. Ger. Spinn.

Araneus, quem holcum, alij lycon, id est, lupum uocant,
subactus cum splenio, & linteo illitus, prolatusq; utrisq;
temporibus aut fronti, tertianos circuitus persanat. Tela eius im-
posita sanguinem sistit, uulnera quæ summam cutem occupa-
runt, ab inflammationis iniuria uindicat. Est & alterum
Aranei genus qui candidam, tenuem, densamque telam

orditur, quem in aluta ligatum, & lacerto appensum, quartanis circuitibus mederi narrant. decoctus ex rosaceo & infusus, aurium doloribus auxiliatur.

Sex Araneorum sub Phalangij nomine genera describit Aetius. Primum est Rhagius seu acinosus, acmo uua nigra similis, & inde nomen sortitus: os habet in uentris medio, & pedes quaquam rsum breuissimos. Secundum Lupus, hic in cibum captat & conficit muscas. Largum est illi corpus est rotabile, & incisa partes collo proxima. Tertium Formicarius, quod forma grandes formicas referat, fuliginij est coloris, stellatis maculis notato corpore, & praecipue dorso. Quartum, Cranocolaptes, figura corporis oblonga, colore uiridi, adiacente collo spina qua transfigit. Quintum Sclerocephalus, capite est saxi in morem duro, corporis lineamentis in totum Farsale similibus. Sextum Scoletius, vermi attrito & maxime circa caput ad simile. Phalangios in Italia nasci negat Plinius. Est tamen in Apulia Aranei genus quod Tarentole vocant. Id misere, horrificè, & variè ictos afflicta. Quod è diuersis & varijs tum animantis, tum ictorum naturis prouenit. Animantium horum veneni musca sono mitescit. At cessante sono, paulatim redit morbus. Et eam ob causam vsitatum est muscorum instrumentorum sonum non ante cessare, quin pariter cesset etiam morbus. Quod longus sonus & desultatio elicit per iocum sudore, vincat tandem veneni malitiam, tantum si interim dum sonus hic perdurat, offeratur egro Theriaca & Mithridatum, & generatim quae ad morsus serpentum & aspidum valent.

Lacerta. CAP. LVI.

NOMENCLATURA.

Sis: Lagartija Gr. Σαύρα Lat. Lacerta It. Lucertola.
Gal. Lifarde.

Lacerta caput intritum & appositum, aculeos & omnia corpori infixata extrahit, uaros, formicantes uerrucas, & pensiles, quas acrochordonas uocant, tollit. Iecur exesis dentibus coniectum, dolores finit. Si diuulsa admoneatur, hictis à scorpione leuamentum praestat.

Seps.

Seps. CAP. LVII.

his: salan
quesa

NOMENCLATURA.

Græ. Σηψ. Lat. Seps. It. Sepa.

Seps, quam aliqui lacertam Chalcidicam uocarunt, in uino pota morsus suos sanat.

Lacerte, quas hic describit Dioscorides, Lacertis vulgaribus ut plurimum similes, oua ut serpentes pariunt, cochleis inimicissima. In calidis regionibus grandiores quam in nostro orbe reperiuntur. Nicander Chalcidicas Lacertas nostris similes esse contendit. Greci aliquando Lacertam pro Ceraste seu Sepe usurpant, & hæc confundunt nomina, aliquando Sauron, aliquando Cerasten genus facientes. Romæ Lacerte gignuntur dorso stellis notato, quæ quod sub terra lateant, Terrantole vocantur, tam atroci veneno ut Chalcidicæ haberi possint, aut saltem antiquorum Stelliones. Seps sine pedibus serpens, vipere similis, a Chalcidica lacerta diuersa est, sed nomina apud auctores confunduntur.

Scincus. CAP. LVIII.

NOMENCLATURA.

A. de Stincobis

Græ. Σκινκ. Lat. Scincus. It. Scinco.

off: Stincobis

Scinco aut Aegypti, aut India, aut rubri maris alumnus, quamuis inueniatur in Lydia Mauritania. Est autem terrestris Crocodilus sui generis, sale inueteratus cum Nasturtio. Auunt carnes, quæ renes amplectantur, id sibi uirum uendicasse, ut si drachmæ pondere bibantur, uenerem accendant. Verum decocto lentis cum Melle aut semine Lactuca cum aqua potio, ueneris cupiditates imbibentur. Additur in antidota.

MArini Stinci qui è mari rubro & Aegypto Venetias asportatur, licet crocodilorum speciem referant, magnitudine tamen prægrandes Lacertas nõ excedunt, squamis sunt albis in luteum vergentibus, cum casta à capite ad caudam linea. Hanc crocodili non habent, dorso enim natura sunt liuido. Pausanias in Lybia nasci scribit duum cubitum longos. Officinae flumiatilibus cum marmi desunt vtuntur, non pari tamen effectu.

Terreni vermes. CAP. LIX.

NOMENCLATURA.

characio

Latine Gre. τῦς εἰς γα. Lat. terreni vermes It. Vermi della terra. Gal. Vers de terre Ger. Regen Wuurm.

intestina

excre

t lum

vicij

ispanj

ombri

s

Terreni uermes impositi, præcisos nervos glutinant, tertianas discutunt. Decocti cum anserino adipe, infusi, affectis auribus medentur: cum oleo autem decocti, si in contrariam autem instillentur, dentium doloribus præstant auxilium: triti in potu, ex passo, urinam ciunt.

ELumbricis fit oleum, ad nervosorum locorum, & iuncturarum sedandos dolores. Verus preparandi modus in balneo Mariæ, nam inde humor & virtus extrahitur, nihilum ambusto aut torrefacto oleo, vel Lumbricis. Id oleum podagræ calidis multum prodest, peruncto primum

primum oleo, loco vbi sentitur dolor, dein supra illitis vermibus incoctis, tritis & immistis cum equali pondere ceroti, quod triapharmacum vocant. Lumbrici probe in vino eloti, ac postea in vas vitreū diligenter, obturatum vt in balneo Mariae bulliant inditi, in viscosum quempiam humorem vertuntur, qui solus nervorum & intestinorum plagas consolidat. At praestantius operatur cum oleo gummi Laricis, aut Abietino oleo, quod mirum in modum recentes omnes plagas consolidet, praeterquam capitis. Ambusti & in subtilissimū pulverem reducti Lumbrici, potique cum aquis Marrubij & Absinthij, ictericos iuuant.

Mus araneus. CAP. LX.

NOMENCLATURA.

Græ. μουσαλι. Lat. Mus araneus. Ita.

Topo ragno. Gal. Rat areigne.

Mus araneus dissectus & impositus, sui morsus ueneficia luit.

Mus Araneus colore est mustellino, magnitudine muris vulgaris, more vt talpa in acutū desinēte, in hoc altrinsecus ordines duos dētium habet, tenues, acutos, cauda quam mus breuiore. Huius morsus quibusdam in locis innocuus, quemadmodum & scorpij.

Mures. CAP. LXI.

NOMENCLATURA.

Græ. μύες. Lat. Mures. It. Topi.

Gal. Ratz.

Mures, qui in domibus oberrant, concisos scorpionum plagis utilissimè imponi, in confesso est: si inassatos infantes ederint, oris saluam exiccare promittunt.

Domedici sunt, syluestres, & montani mures, sunt & terrestres & marini, de domesticis tamen loquitur Dioscorides. Murium a deps retractos nervos & iuncturas remollit.

Lac. CAP. LXII.

NOMENCLATURA.

Græ. γαλα. Lat. Lac. Ita. Latte.

Gal. Laiç.

Sisp: musgā.
et musarāna

It. sic Sisi:
ratones

It. sic Sisi: leç

Lac generatim omne boni succi est, corpus alit, alium emol-
lit, stomachum & intestina inflatione uexat, uernum ta-
men dilutius aestiuo habetur, & è uiridi pabulo aluum magis
emollit. Probatum autem candidum, & equali crassitudine, quod
ungui instillatum cogitur. Aluum minus tentat Caprinum, quo-
niam pecus hoc adstringentibus pabulis, Robore, Lentisco, &
oleaginis frondibus, & Terebintho magna parte uescitur, in-
de stomacho accommodissimum reddi solet. Ouilum autem dul-
ce, crassum, & præpingue, non usq; adeo utile stomacho, Bubu-
lum tamen, Asinum, & Equinum, uentri magis idonea, sed
ipsum turbant. Quibus in locis pecora Scammomiam, Veratrum,
Clematidem, aut Mercurialem pascuntur, lac omne uentrè &
stomachum subuertit: quale in Iustinis montibus esse à nobis pro-
ditum est. Siquidem Capræ quibus candidum ueratrum pabulo
fuerit primo foliorum partu euomunt & eorum lac haustum nau-
seam creat, & stomachum in uomitiones effundit. Ventrem ad-
stringit lac omne decoctum, præcipueq; candentibus calculis ma-
rinis exustum: & in summa, omnibus auxiliatur internis exul-
cerationibus, præsertim faucium, pulmonis, interaneorum, uesi-
cæ & renum: foris uero contra pruritus cutis, eruptiones papu-
larum, & uitiatos corporis succos: recens cum melle crudo, addi-
to sale, datur exigua aqua dilutum. Minus inflat quodcunque se-
mel seruesactum: decoctum cum calculis marinis ad dimidias, ul-
cerosas uentris fluxiones adiuuat. Lac quodcunque serum conti-
net implicitum, quod ubi discessit à lacte, multo potentissimum
ad purgationes redditur: datur quibus sine acrimonia uolumus
deiectionem moliri, ut melancholicis, comitialibus, lepris elephā-
tjis, & erumpentibus toto corpore papulis. Ex omni lacte fit,
quod Schistum, id est, scissile, appellat. Lac autem fictili nouo ser-
uet, ramoq; ficulneo receti mouetur, insparsis, post quam bis aut
ter efferbuerit, totidem aceti mulci cyathis, quot sunt hemina

Etiam
papat
ira tomar

el suero, es desde el principio lactis
e abril hasta mediado junio porque durante
esta sazón, las cabras tienen excelente
astura, y andan llenas de leche mu

lactis. Ita enim ferescens liquidum ab eo diuiditur quod in caseū concreuit: sed cum feruet, ne superfundatur, conueniet spongia ex frigida continuo fētilis labrum detergere, sextariūq; argenteum frigida aqua plenum demittere. Bibitur heminis per interualla singulis, usque ad quinas, ita ut intercedentibus spacijs potantes ambulēt. Lac autē recēs efficax est cōtra rosiones, usthioesq; ab exitialibus medicamentis factas ut à Cantharidibus, aut Salamandra, Bupreste, aut pinorum Eruca, Hyascyamo, Dorycnio, Aconito, aut Ephemero: præsertim Bubulum ad id eximie confert: gargarizatur autem exulceratis faucibus, tonsillisq;. Asininum peculiariter collutos dentes gingiuasq; stabilī. Fluxiones alui, si ulcera sentiantur, tene smosq; ouillum bubulum aut caprinum cum marinis lapillis decoctum, sistit: per se autem & cum hordeacea Ptisana, aut Haliceo cremore infusum magnoperè intestinorum rosiones mitigat: exulceratæ uulue immittitur. Humanum lac dulcissimum est, & maximè alit: māmī autem exuctū, prodest tibi, & stomachi rosionibus: cōtra haustum Leporem marinum præsidio est: oculis cruore ex iclu suffusis, cum Thuris polline instillatur: podagricis utile est cum Meconio & cerato illitum. Lac omne respuendum splenicis, Hepaticis, comitialibus, uertiginosis, & neruorum uitio laborantibus: febriculosis, & capite dolentibus: nisi si quis interdum purgationis gratia, ut ostendimus, Schistum præbeat. Primpiparæ canis lacte perunctos narrant glabrescere: potum contra uenena, antidoti uicem obtinet abortus, mortuos expellit.

Quo nunc utimur Lac aut humanum est, aut Caprinum, aut Pecorinū, aut Vaccinū aut Bufalinū, aut Asininū antiqui etiā equino & camellino utebatur. Est Lac humanum omnibus præstantius, quod ip tribus suis qualitatis temperatum sic. Porro omne Lac est sanguis bis coctus, è caseo compositus, butyro, & sero. Caprinum sequitur in omni sua substantia temperatum. Spissius est pecorinum, & præ alijs minus habet seri, plus casei. Vaccinum & Bufalinum tum spissum,

estio,
sansa
se fecat
las yer
bas, ex
gendm
pocal
che yo
lerica
teche
cuna
baque

tum ceteris grassius est. A sininum plus habet seri, minus crassi. Lactis bonitas colore, odore, sapore, & substantia dignoscitur. Colore summè albo, splendido, claro, & non luído. Odore sincero, aromatico, non horribili. Sapore dulci, non acerbo, non aceroso, non amaro, non falso. Substantia media inter spissum & tenuem, sic vt ungui gutta superposita, non spargatur, sed in se coacta permaneat. Eximium quod istiusmodi est, optimum sanguinem: his destitutum dotibus, pessimos humores generat, corpus & stomachum sursum deorsum voluit. Optimum lac constantis aetatis hominibus conuenit, qui natura frigidi non sunt, colericis, ecticis, extenuatis, & in summa vbi stomachus mundus est à prauis humoribus. Et è diuerso febribus nocet: dolori capitatis, male affectis oculis, paralyse, spasmo, defluxionibus, lapillis, oppilationi, dentibus, gingiuis, iuuenibus, flegmaticis, & in totum, qui id à cibo sumserint, & eo plus nocet, quo spissius est substantia. Prater hac quo prodest Lac, huic indendum modicum Zucchari aut mellis, quò non coaguletur in stomacho. Non offeratur potui aut cibo, cum piscibus, rebus acetosis, nec in tanta quantitate, vt digerere aut euomere stomachus non queat. Ieiuno etiam bibendum, nec alius sumendus cibus hoc non percocto. Sumentem quietum stare oportet, non dormire, non bibere à vino: quòdque dentibus & gingiuis noceat, ab eius potu, vino aut aqua mellata os colluendum. A cibo sumptum, multis in rebus nocet. Optimum lac cerebrum auget. Humeclat & incrassat corpus. Pedus lenit, & antiquam tussim. Venerem excitat, multiplicato spermate. Prodest ardori vrinae, corpora macilentia restaurat, generat probum sanguinem & alimentum. Emollit & colorat corpus. Statim conuertitur in sanguinem, & carnem adauget.

1. sic Caseus. CAP. LXIII.

NOMENCLATURA.

2. si: queso Gra. τυρός. Lat. Caseus. Ita. Cascio.
Gal. Fourmage.

Caseus recens sine sale sumptus alit, stomacho utilis est, et facile in membra delegatur, corpus auget, aluum modice emollit: alius tamen alio praestantior, pro natura lactis à quo confici

ficitur. Decoctus autem & expressus, deinde inassatus, aluum sistit: illitus, oculorum inflammationibus & sugillatis prodest. Qui uero recens salutaris est, minus alimenti praebet, corpus apte minuit, stomacho aduersatur, negotium uentri interaneisq; exhibet: uetustiore sistitur aluus. Sero quod à caseo manauit, quam optime canes aluntur. Quod Hippacen uocant, Caseus est equinus: ea uirus redolet, magnopere alit, bubuloq; proportionem respondet. Nec desunt qui Hippacen, equinum coagulum appellauerint.

Caseus laudatur recens, non enim nocet stomacho, & alijs citius digeritur. Vetus, quod linguam pungat, quibusdam est gratus, est tamen omnium pessimus, sanguinem incendit, sitim inducit, difficulter digeritur, lapillos in renibus & vesica generat, necr opillat, restringit corpus, colicam generat, & melancholicos humores, & maxime in corporibus qui superfluo calore abundant. Et quare caliditatis ratione extenuandis humoribus conueniat, ea tamen postea sequuntur incommoda, ut plus duplo noceat, quam inueteratus. Caseus mediae aetatis, non probatus ducitur, quamuis minus noceat, quam uetus. Cat: ris praestantior est, pecorinus. Vaccinus crassior, & maioris est nutrimenti, at difficilior digeritur. Caprinus recens, probus: uetus, omnium pessimus.

Butyrum, & eius fuligo. *sr. st. bis.*

CAP. LXIII. *His: mantea*

NOMENCLATURA.

Gr. Βούτυρον. Lat. Butyrum. Ita. Boturo.

Gal. Beurre. Ger. Butter.

Elacte pinguisimo probatum fit Butyrum, quale Ouilum est: fit & ex Caprino, agitato in uasis lacte, donec pingue separetur. Butyrum natura oleosum est, & emolliens: unde largius epotum, uentrem resoluit: prodest, ubi oleum non adsuerit, contra uenena. Cum melle si infricetur, dentitiones adiuuat: gingivarum pruritus, & oris ulcera infantibus emendat.

dicit.

dat. Illitum foris capaciora alimentorum facit corpora, & ab albidis pustulis per summa scatentibus asserit. Contra inflammationes & duritias uulue, quod nec uirus resipit, nec uetustatem sentit, Butyrum efficax est: dysentericis, & coli exulcerationibus infunditur: in medicamenta addi solet quæ pus mouent, uti le præsertim cum nerui, aut cerebri membrane, uesicæ ceruicæ, uulnera acceperint. Id autem purgat, replet, carnem creat, ab aspidæ percussis utilissimè imponitur. Recens obsonijs additum olei uicem pensat, & adipis uice fungitur in bellarijs. Colligenda ex eo fuliginis ratio hæc est: Butyrum in lucernam nouam ingestum accenditur, fictiliq; operculato quod supernè in siphunculi speciem desinat, & infima parte cuniculos clubani modo habeat, crematur, & subinde aliud in absumpti locum sufficitur, dum coaceruetur fuliginis modus, quem facere institueris: penna post deraditur ad usus. Eius effectus est in medicamentis oculorum, exiccare & adstringere: fluxiones cohibet, & ulcera celeriter ad cicatricem perducit.

Butyrum maturat & digerit in his tantum corporibus, quæ mediant inter molle & durum, & ideo non maturat abscessus, qui sunt in corporibus duris. Per os sumptum, confert pulmonis, difficultati anhelitus, & alijs pectoris morbis. Solum manducatum plus maturat, cum melle verò & amygdalis amaris ualentius sputum educit, & excellentius emundat.

A. de lana Medicina lanarum. CAP. LXV.

NOMENCLATURA.

Græc. Ἐπία διοσκούρου ἔπια κεναίμενα. Lat. Succida lanæ. Lanæ crematæ. Ita. Lana succida, lana

brusciata. Gal. Laine surge.

Laine bruslee.

Succida lanæ molles, è collo fœminibusq; laudatissimæ habentur. Subueniunt inter initia uulneribus, percussis, desquamatis

matis, liuidis, ofibus fractis, aceto, oleo aut uino imbuta: siqui-
 dem facile succos combibunt quibus immergunt: & ob pecudū
 sordem, sic enim *œsypum* uocant, emolliunt: capitis, stomachi, a-
 liarumq; partium doloribus, cum aceto & Rosaceo efficaciter
 imponuntur. Crematarum lanarum cinis, crustas obducit, ex-
 crescentias in carne cohibet, & ulcera ad cicatricem perducit.
 Munda autem & carpta, in fictili crudo, caterorum more,
 uruntur. Nec secus simbriati marinarum Purpurarum flocculi
 cremari solent. Aliqui cum sordibus lanas carpunt, & melle
 irrigant, eodemq; modo urunt. Alij in fictili oris patuli, uerucu-
 la inter se distantia componunt, & concerptas carminatasq; la-
 nas oleo ita suffusas, ut ne stillare quidem possint, assulis tede sub-
 iectis, & eisdem, lanisq; permutatim interstratis, leuiter succen-
 dunt, et uistas tollunt. Quod si è Teda pix, pinguitudōne ulla pro-
 fluxit, collecta reconditur. Lauatur ad oculorum medicamenta.
 Cinerem in labellis, aqua addita, manibus confricant, & con-
 fidere patiuntur, idq; sæpius, mutant aquam donec linguam
 adstringat, nec mordeat.

Oesypum. CAP. LXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. *Οἶστρος*. Lat. *Oesypum*. Ita. *Sordida grassa* & *zeta*
 della lana. Gal. *La gresse de la laine surge*.

Oesypum uocant Græci, succidarum lanarum pinguitudi-
 nem: Cuius parandi ratio hæc est. Succidæ molles, radicu-
 la non curatæ, calida aqua lauantur. & quibuscunque sordibus
 expressis, & in labellum oris ampli comectis, aqua infunditur,
 magnoq; impetu ligula, uti respumet, agitur, aut lignea rude-
 ualidiuscule conturbatur, quo largius sordida spuma colligi pos-
 sit, deinde marina respergitur: & considete pingui quod super-
 natabat, collectoq; in altero fictili uase, denuo aqua in labellum

fusa

A. de his opo
 humido
 off: by
 pus hu-
 mida
 Hispani
 grassa
 Lana:
 suria

fusa agitatur: spuma iterum mari perfunditur, & demum eximitur. Hoc tantisper fieri solet, dum consumpta pinguitudine nihil prorsus spuma extet. Collectum Oesypum manibus emollitur, & si qua insedit spurcitia, confestim demitur: exclusaq; sensim omni aqua, recentiq; affusa, manibus misceatur, donec admotum lingua Oesypum, astringat leuiter, nec mordeat; atque pingue candidumq; spectetur, tum in fictili uase conditur. Verū omnia seruido sole fiant. Nonnulli excolatum pingue frigida aqua eluunt, & manibus, non secus atque ceratum mulieres, confricant: ita enim candidius redditur. Alij elotis lanis & sordibus quibuscunque exemptis, ac lento igni in aeneo uase ex aqua decoctis, pingue quod supernatat collectum, aqua, ut diximus, lauant: colatumq; in fictilem patellam, quae calidam aquam contineat, linteo operiunt, atque soli mandant, donec candidum fiat, & satis crassum. Alij bidui spacio aquam effundunt, nouamq; adiungunt. Melius est laeue, radice non curatum, quod succidarum uirus oleat, & si manu in concha fricetur cum aqua frigida, albescat, nihil in se duri aut concreti habens, ueluti quod cerato aut adipe adulteratur. Oesypum excalfacit, explet ulcera, & emollit, praesertim sedis ac uuluae, cum meliloto & butyro: in uellere appositum, menses & partus euocat, ulcera non auriū modo sanat, sed & genitalium cum anserino adipe: contra erosos angulos oculorum, scabiososq; genas quae occalluerunt, & ciliarū defluuia, efficax est. In testa noua torretur, donec reductū in cinerem pinguitudinē amittat. Ex eo etiam fuligo colligitur, uti demonstrauimus, q̄ in oculorū medicamēta comode addi solet.

Lana Succida, quae & Oesipus, & quem hodie, Ysopum humidum officinae uocant, quod ab Hissopo, quam parī corruptela Ysopum, distinguant, planissime a Dioscoride descripta, nihil adici postulat.

de coagul. Coagulum. CAP. LXVII.

NOMENCLATURA.

El cuajo no es otra cosa sino aquella Gra.
blanca substancia, que se halla en el estoma
guillo de qualquier animalajo de esta region

Gr. *πύρα*. Lat. Coagulum. Ita. Caglio. *Hisp. cuajo*
Gal. Presseure. Ger. *Äymni*.

Leporis coagulum tribus obolis ex uino, uenenatorū mor-
sibus, cæliacis, dysentericis, & fæminis fluxione uulua la-
borantibus, ac reiectionibus à pectoribus auxiliatur: sanguinē in-
grumos concretum discutit. Post menstruas purgationes apposi-
tum uulua cum Butyro, præstat mulieribus ut concipiāt: potū ue-
rò partus enecat, et à puerperio, pariendi spem adimit. Equi co-
agulum, quā Hippacē aliqui uocat, priuatim cæliacis dysenteri-
cisq; cōuenit. Hædi, Agni, Hinnuli, Capre & laticornis, & Dor-
ci, Apri, Cerui, Vituli, Bubaliq; coagula similes naturas sortiun-
tur: cōtra aconiti potū, in uino, & concretū lac, in aceto, cōueniē-
ter assumūtur. Hinnuli priuatim triduo à purgationibus admo-
tū, partus spē intercipit. Vituli marini, Castorei uires represen-
tat, comitialibus, stragulatis uuluis, potu cōferre existimat. Sed
si sit Vituli marini, hoc experimētū est: aqua inspergit, qua pau-
lisper cū alterius animātis, tum præcipue Agni coagulū, madue-
rit: nā si erit syncerū, statim liquefcit in aqua: sin minus, cōsimi-
le permanet. Excipitur aut catulis, qui nondum natate possunt.
In summa, coagulum omne dissipata cogit, & coacta dissoluit.

Adeps. CAP. LXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. *Στέαρ*. Lat. Adeps. Ita. Grasso.

Gal. Gresse. Ger. *Heyst*.

Adeps Anserinus aut Gallinaceus recens & sine sale cō-
ditus, ad uulua uitia proficit: sale inueteratus, & qui tem-
poris spacio acrimoniā concepit, uulua inimicus est. Reces exem-
ptis membranis in fictilem ollam demissus, quæ altero tanto pe-
re capacior sit, quantus sit modus adipis, quem curare institue-
ris, obstructo diligenter uase, fragrantissimo soli exponitur,
eli-

eliquescens inde humor in fictile alterum excolatur, donec a-
 deps omnis absumatur, mox loco uehementer frigido recon-
 ditur, & ad usus digeritur. Alij fictile fulciunt super aquam ca-
 lidam, aut tenuem & elanguidam prunam, qua solis uicē pen-
 set. Est & alia curandi ratio: Exemptis membranis teritur, cō-
 iectusq; in ollam eliquatur, adiecto minuti salis momento, mox
 lineo colo transfusus reponitur. Vtiliter in medicamenta addi-
 untur, qua lassitudines & fatigationes leuant. Suillus adeps &
Vrsinus hoc curantur modo: Recens, prae pinguis, renibus potissi-
 mum detractus, in largiore aqua caelesti & quam frigidissima,
 exemptis tunicis, diligentissime manibus confricatur, & ex pri-
 mendo ferme siccatur, subindeq; noua aqua abluitur: ceterum
 fictili capacitatis duple inditus, in aquam demergitur, & subdi-
 tis leuib; prunis spatha mouetur, eliquatusq; colo transfundi-
 tur in aquam: ubi uerò refrixit, & guttatim aquam omnem ex-
 clusit, in praelotum fictile demittitur, & infusa aqua leniter eli-
 quari debet, & manu deprimi, quò facilius faeculentum uirus
 pessum e at: postea in pilam spongia madafactam transfunditur:
 ubi coire coepit, residens in imo sordes eximitur: tertio citra aquā
 eliquatur, repurgatusq; fictili bene operculato, perquam frigi-
 dis locis reponitur. Hircinum seuum, Ouillum, ceruinumq; ita
 curato: Elotum ex his quodcunque, tunicis, (ut in suilli mentio-
 ne dictum est) exemptis, pile emolliendum tradito, ac manibus
 fricato, affusa paulatim aqua, donec ne amplius quidem cruen-
 tum uirus excernatur, aut pingue aliquod innatet, sed nitida
 spectetur. Deinde in ollam fictilem conijcito, & adiecta aqua
 ut superemineat, leui pruna liquefacito, & moueto, atque in a-
 quam colato: cumq; refrixerit, iterum in loto fictili eliquato, &
 quae ante diximus facito: tertio sine aqua liquefactum, in persu-
 sam liquore pilam colato, refrigeratumq; ut in suilli ratione di-
 ximus, recodito. Bubulum autem seuum, renibus maxime de-
 tractum

f. enxun
 a del
 uerco —

rsinus:
 L ossa, si

eno ose
 o delta
 non —

tractum, exemptis membranis, aqua marina ex alto petita eluē dum est, mox in pila tundendum diligenter, affusa maris aqua: cum uerò dissolutum fuerit, in sicilem ollam conijciendum, & marina aqua, quae non minus dodrante superemineat, proluendum: decoquendū donec omnis aboleatur odor, additis ad singulas seu Atticas minas, quaternis Tyrrhenicae cerae drachmis excolatumq̄, detractis quae pessum ierant sordibus, in nouo sicili reponendum: opertumq̄ soli interdiu credendum, ut ad candorem reducatur, & odoris uirus euanescat. Priuatim Taurorum pingue sic curari debet: Rembus euulsum pingue profluente amnis aqua abluito, detractisq̄ tunicis, sicili nouo postquam exiguum salem insperseris, liquefacito, dein in nitentem aquam excolato, & ubi concrefcere cœpit, manibus iterum confricando uehementer lauato, aqua saepius infusa, refusaq̄ donec quamoptimè elotum uideatur. Rursus in olla cum pari modo uini odorati decoquito, & cum iterum efferbuerit, dempto ab igni uase, ibidem finito pernoctare: postridie si grauiter adhuc oleat, noua olla repetitum, uino odorato perfundatur: eadē quae prius fiant, dum omne uirus euanescat. Colliquatur & sine sale, praesertim affectionum earum causa, quibus sal aduersari solet, sed ita paratum non magnoperè albescit. Eodem modo pardorum ac leonum pingua curari oportet. Taurinum autem & Vitulinum pingue, necnon Ceruinum, atque etiam huius animalis medulla, odoramentis imbuitur hac ratione: Pingue quod odoratum reddi debet, demptis, quo diximus modo, membranis, elotum & uino quàm odoratissimo, nulla maris aqua diluto, feruefactum, pernoctare sinitur: alterum id genus uinum eadem mensura infunditur, colliquatur, & exquisitè colatur, nouemq̄ eius heminis, Iunci Arabici septem drachmae adijciuntur. Quod si ipsum edoris fragrantioris fieri uoles, quadraginta floris eiusdem drachmae, cum paribus Palmae, Calami, & Casiae modis

addun

adduntur, & Xylobalsami, Aspalathi singula drachmae, Cinnamonomi, Cardamomi, & Nardi, singula uncia: omnia exactius tunduntur, & affuso uino odorato, in uase operto, quod supra carbones firmiter collocatum sit. Ter effervescent, & semoto ab igni uase inibi pernoctant. Postridie uinum effunditur, aliudq; generis eiusdem adijcitur Ter similimodo bene conferuescat. Deinde matutinis exempto adipe uinum effundatur, & abluto uase, si quid imo subsedens haesit, detergatur: postremo eliquatum pingue & excolatum, ad usus reconditur. Hoc autem modo odoramenti imbuitur, quod antea curatum est, uerum ante dicta prius inspissari solent, quo facilius sibi odoramentorum uires adsciscant. Itaque assumens quodcunque horum uoles, cum uino feruefacito, impositis una Myrti ramulis, Serpyllo, Cypero, item Aspalatho plenius tuso. Aliqui tamen ad hunc usum, uno duntaxat horum contenti sunt: cum autem ter efferbuit, exemptum leniter, & linteo colatum, aromatis, uti expositum est, imbuitur. Adipibus spissamenta sic fiunt (quemcunque acceperis, oportet ut recens tundatur) syncerus & sanguinis expers adeps, reliquas habens notas, quas saepe retulimus, in ollam nouam demittitur, infuso uino albo, uetere, odorato, quod semipedis altitudinem superet: lento igni feruescat dum uernaculus odor aboleatur, planeq; uinum redoleat: ac ubi deposito uase refrixit, dua adipis mina in ollam mittuntur, & duo uini eiusdem sextary, & seminis Loti eius inquam, cuius e ligno ludicrae tibiae factitantur, tusa mina quatuor adijcuntur, lento igni subinde miscendo decoquuntur, cumq; odoris uirus euauerit: excolatusq; adeps refrixerit, una contusi Aspalathi mina, cum Amaracini floris minis quatuor, & uetere uino subigitur: nocte una haec odorem rapiunt, combibuntue: postridie in fictilem ollam tricongiam ea omnia cum adipe mie-

Ela, additis sextarijs tribus uini unà feruescunt, quousque &
 uim & odorem spissamentorum adeps ipse contraxerit, qui eli-
 quefcens colatur, & reponitur. Quod si maiorem odoris fra-
 grantiam efflagites, drachmas octo quam pinguisfima Myrrhæ
 uino macerata, quod multos in annos afferuatum est, misceto.
 Gallinaceus Anserinusq; sic odoribus imbui solent: Cuiusuis eo-
 rum percurati sextarij duo fictili olla excipiuntur, Eryssicepiti,
 Xylobalsami, Palmæ elatæ, & Calami planè contusi, singulo-
 rum sesquuncia admiscetur: uini Lesbij ueteris cyathus unus adij-
 citur, ea ter effervescent prunis, mox uase sublato ab igne, die
 noctuq; refrigerantur: postridie liquata per linteum crassum,
 mundum in uas excolantur. Vbi uero adeps coierit, concha ex-
 cipitur, fictiliq; nouo densius aperto perfrigidis locis reponitur.
 Hyberno tempore id instituire oportet, æstate siquidem pin-
 guia non coguntur. Nec desunt qui Tyrrhenicæ ceræ momen-
 tum adiciant, quò facilius in unum corpus omnia coalescant.
 Eadem ratione Suillus adeps & Ursinus, ceteriq; id genus,
 odoramentis imbuuntur. Verum Sampsuchi odorem adeps
 ipse representabit hoc modo: Curati quamoptime adipis, præ-
 fertim Taurini, mina una, tempestiuq; Sampsuchi exquisite
 confracti sesquimina miscentur, & insperso largiore uino di-
 geruntur in offas, quæ in uase cooperto nocte quiescunt: ma-
 tutinis in fictili olla leuisculo igni, affusa aqua, leuiter co-
 quantur, diuque suum adeps odorem exuerit, defacatus ac
 bene opertus, nocte tota permanet: postero die deterfa sorde
 quæ pessum ierat, Sampsuchi, ut dictum est, contusi iterum ses-
 quimina priori pastillo adycitur, eodemq; modo in offas cogi-
 tur: alijs quæ diximus peractis decoquitur, & colatur, & si
 qua fundo hæsit spurcicia, deraditur, & frigido loco recondi-

tur. Si quis tamen incuratum adipem Anserinum, Gallinaceū, aut Vitulinum, a putredine tueri uelit, ita faciendum est: Quem uis adipem diligenter elotum & siccatum in umbra super cribrum, per lintea munda manibus uehementer exprimat linoq̄ consutum umbroso in loco suspendat, & post multos dies noua charta inuolutum, frigido loco recondat. Pingua autem indito melle uindicantur a putredinis uitio. Vis omnium est excalfacere, mollire, rarefacere. Taurinus adeps, bubulus & uitulinus aliquantum adstringunt. Earundem uirium compos leoninus, nam resistere eum aiunt ijs, qui insidias moluntur. Ceruino, Elephantinoq̄ perunctos, serpentes fugiūt. Adstringentior est Caprinus, qua ex causa decoctus cum polenta, Rhoe & Caseo, dysentericis datur, & cum Ptisana succo infunditur. Ius decocti phthisicis in sorbitionibus prodest. Datur quoque utiliter ijs, qui Cantharidum uenena hauserunt. Hircinus, ut ualidissime discutiat, podagricis auxiliatur, cum simo caprae & Croco impositus Huic proportione respondet Ouillus. Suillus uero contra uulua & sedis uitia idoneus est, ambustus igni medetur: e sue uetustissimus quisque sale conditus excalfacit, & emollit, elotus uino pleuriticis pdest: cinere aut calce exceptus inflammatiōibus, fistulis, ac tumoribus succurrit. Asininum tradunt cicatrices corpori concolores reddere. Anserinus Gallinaceusq̄ conueniunt muliebribus malis, & ad labiorum rimas, ad mangomizandam faciem, & contra aurium dolores. Vrsinum constat raptos uitio alopeciae capillos restituere, pernionibus subuenire. Vulpinus medetur aurium doloribus. Fluuiatilium piscium pingua, perunctis oculis claritatem afferunt, si in sole liquecant, & melli admisceantur. Viperæ adeps contra oculorum hebetudines suffusionēs que efficax est, addita Cedria, Melle Attico, & pari oleo ueteris pillos alis euulsos perunctis radicibus recens & per se illitus obliterat, atque renasci non patitur.

Adeps omnis in vniuersum humectat & excalfacit in corporibus humanis (plus aut minus) put natura est animalium & ob id adeps porci plus humectat, non tamen excalfacit, vt oleum: humano enim in caliditate sua simile est. Taurinus adeps calidior & sicior porcino. Vitellinus inferior est caliditate taurino & capri adeps cedit adipi caprae: caprae adeps, hircino: taurinus, leonino. Potētius enim est, & validius digerit, quotquot sunt adipibus animalium quadrupedum, vt pote admodum calidus & tenuis, & ideo cōuenit abscessibus, veteribus nodosis, & induratis, & aequè retractis nervis. Taurus aequidistat à Leonino & porcino, vt enim hunc caliditate superat, ita vicissim ab illo superatur. Et ob id medicamentis veterum abscessuum indi non aliter quàm leoninus potest: iti dē in medicamentis tetrapharmacō, qui sūt è cera, resina, pice, & adipe, nihil refert, vtrū taurinum, vitellinum, hircinum, caprinum, an porcinum imponas: at porcinus magis cōueniet infantibus, sceminis, & ijs qui molli sūt carne: taurinus rusticis, & quibus dura est caro, aut quod ita nati sint, aut quod è viuendi ratione id sibi cōquisierint. Omnis adeps quo vetustior, eò calidior, tenuior, & plus desiccat. Hic summopere aduertendum, cū dicit Dioscorides caprinum adipem magis astringere porcino, non de astringitione pari qua Rhe, intelligendum, sed fortiorē & acutiorē porcino. Vocat alias & sapore astringentium, Piperis Pyrethri, Emphorbij, Cepe, Alij cū acre dicere debuerit, & astringentius proprie sit in Gallis, Balasustis, Rhoe, & Hypocisthe. Effectum viperini adipis quē noster actor profert, in obliterandis radicibus subalarium pilorum, & curanda suffusione, improbat Galenus, experientia affirmans non ita esse. Porcinus adeps omnibus alijs humidius, itidē plus mollit & maturat, & ea causa est cur inseratur flegmonum emplastris: in ijs vero qui erodentē & mordacē dolorem sentiāt in intestino sedis, aut colo, caprino in chysteribus potius quàm porcino vtemur: non quod magis repercutiat, & valentius mordacitatem restringat porcino (ē sui enim natura porcini) sed ideo quod cum spissum sit caprinum, statim cōgelatur, & adglutinatur patienti loco: at porcinum, nempe liquidum, foras prodit, vt oleum: idq; applicatur in dysenteria & tenesmo. Atenim quae pia tenuis substantia ratione, plus repercutiunt quàm spissa, & vbi malum altius est infixum in profundo corporis: liquidum duro plus penetrat, aptiusq; corrodenti humori miscetur. Ea de re in erosionibus, quae erunt in alto corporis, plus repercutiet adeps anserinus quàm ius calidior porcino, quos intermediat adeps gallinaceus. Marium adeps semper sceminino calidior est: castratorum minus calidus & siccus quod castrati sceminarum naturam referant. Adeps animalium in cibo sumptus, languidum reddit stomachum, oppilat, augmentat flegma,

paruum nutrit, deprauatum sanguinem generat, infirmat vim retentricem stomachi, dysentericos & quosuis alios fluxus in corpore, excitat, satiat non sumpto legitimo cibo, sensus & intellectum obtundit, somnolentiam pronocat, & calidum stomachum in bilem & vapores conuertit.

A. sic his
tuetano

Medulla. CAP. LXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. ΜΥΕΛΩ. Lat. Medulla. It. Midolla.

Gal. Moelle. Ger. Marck.

Laudatissima est Ceruina, mox Vitulina, post hanc Taurina, dein Caprina, & Ouilla. Colliguntur æstatis exitu, cum appetit autumnus: quippe cum alijs anni temporibus concrementum sanguinis, & ueluti caro friabilis, in ossibus inueniatur, nec facile cognosci potest, ni quis eam ossibus extrahat & recondat. Omnes medullæ molliunt, calfaciunt, rarefaciunt, ulcera explent: Ceruina perunctos uenenata fugiunt. Curantur recetes, adipis modo, aquæ respersi subactæ, selectisq; ossibus tantisper elotæ, & in linteum expressæ, donec aqua sincera emanet: & deterfa sorde penna, si qua innatet, liquata in duplicato uase in pilam exprimuntur, & ubi coiere, omni fece, quæ ad ima sedit, derasa, fictili nouo reponuntur. Quod si libet incuratas reponere, facito omnia, quæ de Anserum & Gallinarum adipe demonsttrauimus.

Medulla animalium duritiem omnino emollit, in musculis, tendinibus, fibris, & interioribus. Præstantissima est ceruina, ab hac boui iuuenum, & vitulina. Hircina, taurina, robustior est, mordacior, & siccior. Qui sit ut duritias nodosæ non emolliat. E ceruina & vitellina pessi fiunt ad emolliendas matricis duritias, vnguntur & muliebres loci ad eundem effectum. Medulla è spina itidem ut ex ossibus animalium extrahitur, quamuis quæ è spina educitur, durior sit & siccior. Galenus quo è mucositate & situ integras Medullas asseruaret, sub veris initium inter Lauri frondes siccis in edibus reponebat: Instate æstate aditis locis, figidiusculis, & quo Aquilo non peruaderet, fenestellis in diurnum & nocturnum euri spiramentum apertis. Calidis enim locis putrescit, &

si sum

fitum contrahit: in humidis verò & terra propinquis, mucum. Quæ edi-
tur è spina medulla, flegma generat & spissos humores, difficulter dige-
rit, nocet stomacho, nauſeam prouocat, ſi tamè valentem digeſtioni ſto-
machum repererit, non improbatè nutrit. Quæ ex oſibus educatur, li-
cet & ipſa in cibo nauſeam proritet, & flegma generet, attamen ſi dige-
ratur probè, nutrit & guſtui gravior, quam ſpinalis eſt.

Fel. CAP. LXX. *A. Jr*

NOMENCLATURA.

Græ. χολη. Lat. Fel. Ita. Fiele.

Gal. Fiel.

Lat: Bilis
His: Siel

FEL omne curatur hoc modo: Recens præligato ore follicu-
li lino tandiu demiffum in feruentem aquam, dum quis ſpa-
cium trium ſtadiorum percurſaret, mox exemptum ſiccatur um-
broſo loco, aſperginem non redolente. Sed quod ad oculorum
medicamenta adijci ſolet, ligatum lino in uitreum uas, quod mel
habeat, immittitur, circumuoluto ad os uas ſi lini principio, &
operto uafe reconditur. Eſt enim uis omnium acris & excaſa-
ciens. Intenſis tamen & remiſſis uiribus differunt. Siquidem
præſtantius in effectu eſſe uidetur Fel marini Scorpionis, & pi-
ſcis qui Callionymus appellatur, marinæ Teſtudinis, Hyanaq̃,
item Perdiciis, Aquilla, gallinæ candidæ, & Hluſtris Capræ,
quod priuatim prodeſt contra ſuffuſiones incipientes, & oculo-
rum caligines, argemas, & genarū ſcabritias. Ouillo, Sullio,
Hircino, atque Vrſino, Taurinum multo efficaciſ. Felle omni
perfacilem, præſertim infantibus, deiectionem quis molietur, ſi
intinctū eo tomētū aut ſimbriā ſedi ſubijciat. Priuatim Taurino
anginæ cū melle perungūtur: ſedis ulcera ſanat, & ad cicatricē
uſq̃ perducit. Idē auribus fractis & puruletis cū muliebri lacte
aut Caprino inſtillatum medetur, & ſibilo earundem ex por-
ri ſucco. Admiſceri inſueuit, uulnerarijs emplaſtris & circum-

litionibus, quæ contra uenenata parantur, phagedænicis ulceribus, colicis & scroti doloribus, ex melle prodest: lepras, furfures cum nitro & terra cimolia quàm optime purgat. Ouillum & Vrsinum contra eadem pollent, uerum inefficacius hæc præstant. Vrsinum eclegmate comitiales adiuuat. Fel testudinũ anginis, & in ore infantium nomis, prodest: naribus inditum comitiales erigit. Syluestrium Caprarum felle peculiariter peruncti lusciosi sanantur. Hircinum idem obit munus: thymia abolet & luxuriantes elephantorum extuberationes illitu reprimunt. Suillum autem contra aurium ulcera, reliquaquæ omnia, magno usu assumitur.

Fel ipsissima animalium est bilis, & humorum quos in se continent calidissimum. Cuiusuis animalis natura, sel plus minusue calidum efficit. Fel quò liquidius, & magis in pallorem deurgens, eò minus calidum, illo qui spissus est, & coloratus. Habet taurus in felle lapidẽ, qui potus vesica lapidẽ frãgit. Is tritus & naribus afflatus, visum expedit, & aque in oculos descensum inhibet, cum dilatantur tunica. In puluerem lentis pondere reductus, & naribus attractus cum succo Betæ, prodest malo caduco. Fel Auratæ piscis, Lucj, Perdici, & Galli mire in Venere fœminas oblectant.

A. sic his: Sanguis. CAP. LXXI.
 Nomenclatura.
 Græ. Αἷμα. Lat. Sanguis, Ita. Il Sangue.
 Gal. Le sang.

Sanguis Anseris, Anatis & Hædi, utilissimè in antidota miscentur. Palumbi autẽ, Turturis & Columbæ, necnon Perdici, oculis cruore suffusis, & recetibus eorum uulneribus, lusciosisquæ, illinuntur: peculiariter Columbæ sanguis, cruore membranis cerebri erumpentẽ inhibet. Hirci, Capræ, Cerui & Leporis sanguis inassatus sartagine, dysenterias & celiacorũ proflua sistit: in uino potus contra toxica efficax est. Leporinus sanguis ita ut tepet illitus, uitia cutis in facie, leniginesquæ, emaculat. Ca-

ninus commodè ab his bibitur, quos efferata in rabiem bestia momorderit: contra epotum toxicum auxilio est. Testudinis ter restris sanguinem epotum tradunt prodesse comitialibus: maririna autem Testudinis cum uino & Leporis coagulo Cuminoq; contra serpentium morsus, & hausta rubeta uenena, conuenienter bibitur. Taurinus cum polenta illitus, duritias discutit, emolliq;, Sanguis equarum quæ admissuram expertæ sunt, in medicameta additur quæ erodunt, septica uocant. Sanguine Chamæ leonis genarum palpebras euelli creditum est. Hoc enim uiridiû Ranarum sanguine præstatur. Menstrua sanguis sceminarum, circumlitu conceptum inhibere existimatur: aut si omnino mulier menstrua supergrediatur. Leuat podagræ dolores, & igne sacrum illitus.

Improbat Galenus totû hoc caput de sanguine, & ne multis morer, dicit se experta nunquã remedia reliquisse, ut eis ut retur, quibus nullus utetur qui se circumuentum non sentiat. Ipsa nos docet experientia recentem columbæ sanguinẽ caligini oculorum prodesse, & Tauri sanguine multos in historijs legimus suffocatos. Matthiolus è Galeno Dioscoridis caput hoc emendat, & ubi habetur, Ranarum sanguine genarum palpebras euelli, legendum putat, Vnctis ranarum sanguine genis, quæ deciderint palpebras non renasci. Itidem, ubi legitur, equarum sanguis, legendum, emissariorum sanguis.

Fimum. CAP. LXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. ΑΠΟΡΑΣ. lat. Fimum. Ita. Lo Sterco.

Gal. La Fiante.

A. de Stercor
Lat: Sterc
Sis: estiercol

Armentariæ Bouis fimum si recens admoueat, uulnerû inflammationes mitigat, folijs autem inuolutur, & calfactum cinere feruenti superponitur: coxendicis cruciatus fotu cõpescit. Illitum ex aceto duritias, panos & strumas discutit. Priuatim suffitu fimi, quod à masculino Boue redditum est, procidentis uulue reprimuntur, accensi nidore culices abiguntur. Fimum

Caprarum, praesertim in montibus degentium, potum in uino,
 regium morbum emendat: menses cit cum odorem haustu
 & partus euocat. Tritum in farinam, & impositum lanis cum
 Thure, sceminarum profluvia sistit: ceterosq; sanguinis impetus
 ex aceto cohibet. Medetur alopecys exustum, & cum aceto aut
 oximelite illitum: cum axungia uero impositum, his qui poda-
 gra tentantur, auxilio est. Caprillum in aceto decoctum imponi-
 tur serpentium morsibus, ulceribus qua serpunt, igni sacro, &
 parotidibus. Vilem ischiadici uestionem hunc in modum acci-
 piunt: in eo interstitio ubi pollex brachiali committitur, caua ue-
 luti lacuna subsidet, in qua lana oleo imbuta substernitur, dein-
 de sigillatim feruentes stercoreis Caprini pillula imponuntur, du-
 uapor per brachium ad coxam sentiat peruenire, & coxen-
 dicis dolorem mitigare: adustio id genus Arabica appellatur.
 Ovillum illitum sanat epimyctidas, clauos, pensiles uerrucas,
 thymos & ambusta igni, rosaceo cerato exceptum, Fimum
 suis syluestris aridum, in aqua aut uino potum, reiectiones san-
 guinis sistit: uetustum lateris dolorem mulcet: adrupta & con-
 uulsa ex aceto bibitur: luxatis cu cerato rosaceo medetur. Tam
 Asinoru qua Equorum fimum siue crudum siue crematu, addito
 aceto, sanguinis eruptiones cohibet. Armentary, qui herba pa-
 scitur, siccum fimum liquatum in uino, mox potum, contra scor-
 pionum iclus magnoperè auxiliatur. Columbinum uehementius
 & excaesfacit & urit; cum hordeacea farina mixtum stru-
 mas ex aceto discutit carbunculos emarginat, tritu cum melle,
 lini semine & oleo, ambustis igni medetur. Callinaceum uero
 eadem eadem, sed efficacius praestat: priuatim tamen contra ue-
 nena fungoru, & coli cruciatus ex aceto aut uino bibitur. Ci-
 conia fimum, si ex aqua hauriatur, comitialibus prodesse cre-
 dunt. Vulturini fimi nidore partus excuti produntur. Murimum
 detritum cum aceto, & illitum, alopecys medetur: cum Thure

& mulso calculos expellit: subdita infantibus muscerda, alui de
 iectionem promouent. Caninum quod flagrantissimo canis syde
 re fuerit exceptum, cum uino aut aqua potum, sistit aluum. Hu
 manum stercus illitum, uulnera ab inflammatione uindicat, &
 obiter intumescere non patitur, sed ea statim glutinat: sicco ex
 Melle anginae perungi comodissime traduntur. Terrestris Cro
 codilli simum, Crocodilea uocant, qua mulieribus colorem nu
 trit in facie, nitoremq, seruat. Optima est candidissima & fria
 bilis, Amyli modo, minime ponderosa, in humore statim eli
 quescentes, qua cum teritur, fermenti acorem quadantenus re
 fert. Adulterant eam Sturnorum simo, quos captos Oriza pas
 cunt, ipsumq, non dissimile uendunt. Alij Amylum aut Cy
 moliam miscent, & adscito Anchuse colore per rarum cribrum
 paulatim exprimunt, ut se contrahat in uermiculorum speciem:
 qui siccati pro Crocodilea ueneunt. Inter omnes conuenire inue
 nio, humanum stercus caninumq, gutturi impositum, anginis
 auxiliari.

INter animantium stercora laudat Galenus bouinum, caprinum, cro
 codilinum, caninum, & huius mirabile effectum recitat, si arte & mo
 do educetur. Aqua e stercore humano per alembicum extracta, ualet ad
 fistulas, ad erodentia ulcera, & qua difficulter coagnatur, ad ulcera
 capitis manantia, ad albuginem oculorum, ad cancras, extra applicatam.
 Oleum quod, ab aqua, aucto circa alembicum igni, distillat, ualentior
 est ad iam dicta.

Vrina. CAP. LXXIII.

NOMENCLATURA.

Gra. Ούρον. Lat. *Vrina*. Ita. *Orina*.

Gal. PVrine.

A. Sic Cap. de
humane

lat. Lotium

Humanam urinam suam cuique bibere, contra Viperam mor
 sus, ac uenena, incipientemq, aquam intercutem proderit.

Scor-

Scorpionis, Viperæ marinorum, Draconisq; morsus ea conuenientissime fouentur. Canina ad perfundendos canis morsus idonea est, pruritus & lepras nitro addito expurgat: sed uetus, ulcera capitis manantia, fursures, psoras, & feruidas eruptiones, multo magis abstergit: nomas, & præcipue genitalium, cohibet: auribus infusa manas pus supprimit: decoctaq; in calyce mali punici, earum uermiculos abigit. Pueri impubis resorpta urina, orthopnoicis auxiliatur: decocta in aëreo uase cū melle emendat cicatrices, & argema, caliginesq; ex ea & cupro idoneum auri ferrumen conficiunt. Quod in urina subsidit, illitu ignem sacrum mitigat: seruefactum cum Cyprino, inditumq;, uulua dolores mulcet, strangulatus leuat, genas deterget, oculorum cicatrices expurgat. Taurina, si cum Myrrha instilletur, aurium dolores lenit. Aprina uiribus eisdem prædita est: priuatim comminuit uesica calculos, & potu expellit. Caprina ad aqua qua cutem subijt, cum Nardi spica quotidie binis cyathis cum aqua bibit: urinamq; per aluum extrahit, aurium doloribus instillata medetur. Asinina traditur renum uitij mederi. Lyncei urinam, qua Lyncurium appellant, simulac excernitur, glaciari coreue in calculi duritiam, uulgo creditum est: quare quod de ea proditum est, uanum esse conuincitur. Est enim quod a nonnullis uocatur Succinum Pterygophoron, ideo dictum quod pennas ad se alliciat. Id potum ex aqua, stomacho aluog; fluxione laboranti conuenit.

A Nimaliu vrina, ut eoru natura, plus minus ue calida est. Omnium debilior, & minus calida, est humana, huic proxima porcina. Apri acris est. Ex hac Thufci mixta cum oleo, ac in sua uesica relicta, cū ad sumum appenderint, quousq; spissitudinem mellis contrahat, ad uermes infantium utuntur, perungentes ea nares & carpum, ac inde mirabilis sequitur effectus. Galenus Dioscoridis sententia non astipulatur, Urinam infantiu iuuare astmaticos, & quibus strictum est pectus. Veru Lyncuriu species est Succini que paleas attrahit & plumas, no ex urina Lyncei in terra condensata, concretus lapis. Lapis Lyncei quam officinis

nis impostores videntur, nec est Lyncurium Succini, nec vlla vi ad prouocandam vrinam, nec ad lapides in renibus aut vesica comminuendos, vt stolidè quidam opinantur.

Mel. CAP. LXXIIII. *A. Sic*

NOMENCLATURA.

Græ. ΜΈΛΙ. Lat. Mel. Ita. Mela.

Gal. Miel. Ger. Harrig.

5ij: miel-

P Rincipem locum obtinet Mel, quod Atticæ regionis est, præcipuè ex Hymetto, mox Cycladibus insulis, & è Sicilia, cognomine Hybleum. Magis probatur dulcius & acre, odoratius, subflauum, nec humectum, graue, & minimè stuxum. quod ob sequacè lentitiam non facile abrumpitur tractumq; resilit in digitos. Mel abstergendi uim habet, ora uenarum aperit, humores euocat, qua ratione in sordida ulcera sinusq; commo- distimè infunditur. Decoctum atque impositum, abscedentè carnem glutinat. Medetur impetigini coctum cum liquido alumine, & illitum: item aurium sonitui & dolori, cum fossili sale trito, tepidum instillatur: lendes & scæda capitis animalia illitum necat: nudà glandem recutitis operit, præsertim qua circumsione aperta nõ est, si Melle præputiũ à balineo triginta diebus emolliatur: oculorum caliginè discutit, faucibus, tonsillis, anginae col- lutum gargarizatumue medetur, urinam ciet, auxiliatur tussi, & à serpente percussis: contra haustum Meconium, cum Rosa- ceo calidum assumitur: aduersus uenena Fungorum, & rabio- si canis morsus linctum aut potum proficit: crudum tamen aliu inflat, tussim laceffit, & ea de re despumati usus aptior est. Pri- matum tenet in mellis genere uernum, deinde aestiuum, hyber- num uerò, ut pote quod crassius constet, deterrimum reputatur, ceraginis halitum expirat. Quod in Sardinia gignitur. Mel, amarum est, quoniam apes inibi absinthio uescantur: quo in-
tia

tia cutis in facie & macula aptissimè perunguntur. Heraclia in Ponto quibusdam anni temporibus, propria quorundam florum dote, mel cōflatur, quod qui edere, mente abalienantur, ac sudore diffluunt. Remedio sunt, esitata Ruta, & salsamenta, aut epotum mulsum, resumpta. quoties uomitione reijciuntur, acre autem est, & olfactu sternutamenta mouet. Quod cum costio illitum, sceminarum cutem emendat, & cum sale sugillationes rapit. Est aliud concreti Mellis genus, quod Saccharon nominatur. In India uerò & felici Arabia in arundinibus inuenitur: salis modo coactū est, dentibus ut sal fragile, alio idoneū, & sto macho utile, si aqua dilutū bibatur. uexata uesica renibusq; auxiliat, illitū ea discutit, quæ tenebras oculorum pupillis offundit.

Mel liquor eximius, dulcoris & noticia euulgatissima, satissimè que expressum à Dioscoride. Duo præcipue nocentioris Mellis genera veteres recensuere. Vnum Sardoū, quod in ibi ex Absinthio & quapiam Ranunculi specie apes pascantur. Alterum Ponticum, primo nocentius, quod Aconito & Nerij floribus eo loci nutriatur. Ingens inter recentes medicos est controversia, Sit ne id Saccharum quod sub mellis specie Dioscorides & Galenus describunt nasci in India, & Arabia felice, idem cum nostro Saccharo, & ab eadem ne planta prodeunt, è qua nostro sæculo è Medera, fortunatis insulis, & alijs multis locis in frusta cōdensatur. Et sanè antiquorum Saccharum est ipsarummet plantarum liquor extra cannam, ut gummi ex arboribus, erumpens, ac per poros resudans, & postea è sole supra condensatus. Nec enim Dioscorides aut Galenus id mel in ramos vel frondes deciduum è cælo faciunt, sed canis insidens. Accedit ad hæc quæ cū Dioscorides, Galenus & Plinius id Saccharum album salis in morè, clarum, friabile describant, satis declarant non esse ex rore concretum, sed quod (ut potè viscosum) adhereret canis, ubi postea à sole coagmentaretur, eo artificio quo à nobis igne decoquitur, ut istud sit Saccharum factum à natura, nostrum arte & igne preparatum. Et quod ad Paulum Aeginetam & Auicennam attinet, qui sal Indum laudant ad scabrā & sicca linguam in acutissimis febribus, postquam spes lucri quotannis plantas hæc incidere docuit, impedita est ab operatione sua natura, & sicq; deperijt antiquorū Saccharum, in cuius locum recentibus medicis successit quod Candicū uocamus, arte cōfectū. Scabra enim è siccitate linguæ multū prodest, & asper

tudini pectoris, maximè si æstate in vasis iulebi violati conficiatur:
Aqua siquidem, & violarum infusio, vim humectandi leniendiq; auget.

Cera.

CAP. LXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Κηρός. Lat. Cera. Ita. La Cera.

A. Cera.

et hispanis

Gal. Cire. Ger. Wbachs.

Cera optima est subfulua, subpinguis, pura, odorata, & halitū quadā tenuis melleū referens, natione Pontica, aut Cretica: secundū locū obtinet candicans, & suapte natura pinguis, Candida fit hoc modo: Ex ea radunt albū sincerūq; atq; transfundūt in uas, quod satis habeat marinæ ex alto petite, in-
spersōq; nitri momento decoquunt: cūq; iterū tertioūe inferbuit, separatū uas refrigerant, ac Cera pastillū eximunt, deterfa sordē, si qua forte adhæsit: tum denuo indita noua maris aqua feruet, uti retulimus. & uase dempto ex igne, fundum ollule noue aqua frigida madafactum, in Cerā summā suspensa manu intingunt, quō celerius concreseat, & quā minima portio extrahatur. suscepto primo Cera orbiculo, iterū uasissimū aqua refrigeratū, tantisper in cerā immitti debet, dum tota excipiat. Orbiculi lino cōfuti, interuacante, spacio, suspendūtur, & interdū, cōtinuo sub sole, noctū sub luna aspergūtur, usq; dū perfectē albescat: nerū si eximus ille candor desideretur, eadē facultari, & idē tidē recoqui opera prætiū est. Nec desunt qui pro marina, in muria quā acerrima semel aut iterū excoquat, dein lagūcula tenui, rotūda, ansam habēte, extrahūt postea orbiculos, sub strato affatim cespite herbofo, insolāt, donec candorē summū cōtraxerit. Præcipiūt hoc obeundū munus uere, cū sol remissa uehemētia humorē pariat, ut nō facile liquetur. Cera omnis molli, calfacit, modicē explet corpora. Datur in sorbitione dysentericis: ac Mily magnitudine, decem grana Cera hausta, lac in nutricibus non patiuntur coagulari.

Cera

Cera Galeno mediat inter calida, frigida, humida, & sica. Substantia est spissa, & quadatenus viscosa. Et ob id non desiccatur tantum sed etiam fortuita quapiam operatione humectat corpora, pororum transpirationem inhibens. Attamen Cera magis utitur medicamentis calidis & frigidis inserta, quam ipsa sola, quod modice digeratur: intus sumpta, paucillum habet virtutis calida digestoria, quae ei a Melle, quod illa abundat, superest.

Propolis. CAP. LXXVI.

NOMENCLATURA.

A. mun.

βίσι: βετύν Græ. πρόπολις. Lat. Propolis. Ita. Propoli.

e Las

olmenas

Gal. & Off. nomine latino utuntur. Ger. Wbortstesz.

Propolis eligi debet flava, odorata, Styracem referens, in uehementi ariditate mollis, & Mastiches more ductilis. Magnopere calfacit & euocat: aculeos & omnia infixata corpori extrahit: in uetere tussi suffita proficit, impetigines admota tollit: ea in alueariorum foribus cerosa natura inuenitur.

Propolis Dioscoridi & M. Varroni præ foribus alueariorum reperitur, seu ut planius dicam, præ spiraculis è quibus intrant & exeunt apes. Plinius crustam crassioris iam materiae additis floribus, nondum tamen Cera, sed fauorum stabilimentum, qua omnes frigoris aut iniuria aditus obstruuntur, odore etiamnum graui, ut qua plerique pro Galbano utantur. Populi ferunt in folijs guttam, ex qua apes Propolim faciunt. Atenim Metys quam crustam facit saporis amari, primum eide est, in apibus, operis fundamentum. Secundum Pissoceros, quae supra eam ueniat, picantium modo, ceu diluitor. Tertium Propolis. Valentiùs astringit Propolis, quam attrahat. Substantia constat tenui, & ob id excalfacit in sine secundi gradus, aut tertij principio.

A. fenmetu

Triticum. CAP. LXXVII.

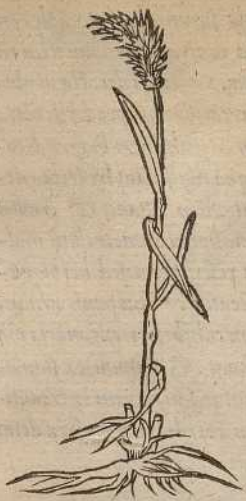
NOMENCLATURA.

βίσι: trigo

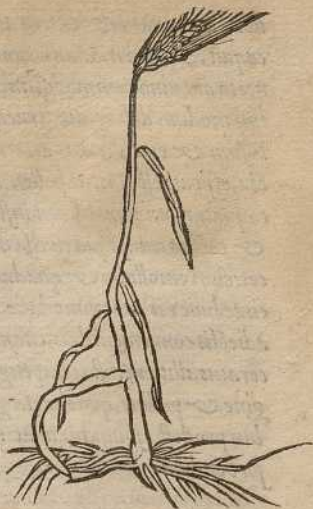
Græ. πυρός. Lat. Triticum. Ita. Grano,

Gal. Froment. Ger. Weysen.

Opti

Trimestre .

Triticum .

Optima è Triticis generibus ad secundam valetudinis usum habentur, quæ recentia & iam perfecte adulta, colorem luteum referunt: dein sequuntur trimestria, quæ nonnullis Sitania nominantur. Itaque cruda in cibis teretes tineas gignunt, canum morsibus prosunt, mansa & imposita. Confectus eorum similitudine panis, plus alit quam cibarius. E trimestrium farina panis leuiorem cibum præbet, & qui facile in membra demandetur. Farina eorum cum Hyoscyami succo illinitur aduersus nervorum fluxiones, quas Græci rheumatismos uocant. Item contra interaneorum inflationes, lentigines ex aceto mulso tollit. Fursures autem in acri aceto decocti, turgentes mammæ sedant: Viperarum ictibus auxiliatur, & torminosis prosunt. Farinaceum fermentum calfaciendi extrahendique vim habet: priuatim callos pedum, clauos

uosq; extenuat, & cetera tubercula surunculosq; ex sale concoquit, & aperit. Sitaniorum farina contra uenenatos ictus cum aceto aut uino commodissime illinitur. Eadem si decocta in glutini modum delingatur, cruentis excreationibus, proderit: contra tussim & exasperatas arterias, cum Mentha & butyro decocta, efficax est. Tritici pollen, si ex aqua mulsa, aut hydrelæo decoquatur, omnem discutit inflammationem. Panis & crudus & coctus cum aqua mulsa inflammationes omnes illitu mulcet: cum emolliat, & quadantenus refringeret: sed herbis succisue huic rei accommodatis admisceatur. Vetus panis aridus, adieclis conuenientibus, citam aluum cohibet: recens, muria maceratus, illitu uetustas impetigines sanat. Glutinum ex similagine & polline, quo chartæ glutinantur, sanguinem excreantibus prodest, si liquidum ac tepidum cochlearis mensura detur sorbendum.

Triticum, quod granum ob excellentiam uocamus & frumentum, omnibus notum est: Id in Lolium pluuiæ & admodum frigidam anni tempestate degenerat. fit è Tritico inter duas laminas modice ignitas stricto oleum, quod fistulis conuenit, cutia spera, & fissuris quæ ex frigore proueniunt. Triticum extrinsecus applicatum excafcit primo gradu, & quamuis nec desiccat nec infrigidet, quadantenus tamen viscosum est, & opillatorium. Idem si coctum manducetur, grauat stomachum, caput vento & uapore complet.

Hordeum. CAP. LXXVIII.

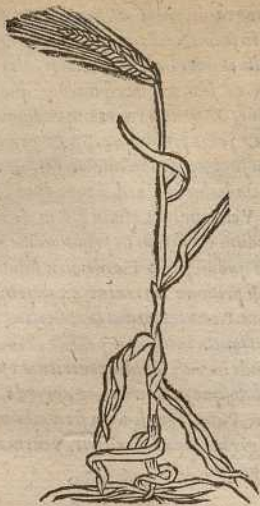
NOMENCLATURA.

Græ. ὄρζον, Lat. Hordeum, Ita. Orzo.

Gal. Orge. Ger. Grosz geist.

Hordeum optimum est candidum purumq; id minus quam triticum alit. Ptisana tamen ob cremorem in decoctione redditum,

A. sic
Sif: ceuada

Hordeum.

redditum, plus alimenti præbet, quam polëta ex Hordeo facta. Contra acrimonias atque gutturis scabritias, exulcerationesq; pollet: quibus etiam triticea ptisana præsidio est, sed plus alit, magisq; urinam mouet: lac abunde suppeditat, si cum Fœniculi semine decocta sorbeat. Hordeum abstergit, urinam ciet, inflationem parit, stomacho aduersatur, tumores concoquit. Farina hordeaca decoquitur in mulsâ aqua cum fico, ut inflammationes collectionesq; discutiat: duritias cū

resina & fimo columbarum concoquit: cū Meliloto autë & Papaueris calyce dolores finit, qui latus excruciant. Aduersus intestinorum inflationes cum Lini semine, Fœnogræco, & Ruta illini inuat, strumas cum pice liquida, cera, oleo, & impubis pueri urina, ad concoctionem perducit: & cum Myrto aut uino, aut Malicorio, aut Syluestribus Pyris, aut rubo, alui profluvia sistit: podagricis inflammationibus, cum cotoneis aut aceto prodest. Decocta in acri aceto, modo quo hordeaceum cataplasma, & calida imposta, lepris medetur. Cremor uerò farina ex aqua, atque cū pice & oleo decoctus, puri mouendo est: cum aceto subactus uidem, & cum pice: contra articulorum fluxiones prodest. Farina ex his aluum cohibet, inflammationesq; mitigat.

Multa Hordei sunt species, ut è granis patet & spiciis. Grana quibusdam rotunda, parua, & in se contracta, in alijs longa & maiora. Spicarum alie granorum ordines duos habent, alie tres, alie quatuor, & postremum alie quinque, & sex. Ad hæc spicarum quæpiam longa sunt & rara, quedam breues & granis referta: quedam altius à folijs protensa, alie humiliores & folijs propinqua. Est & granis suū discrimen, siquidem alba & rubra sunt, ex quibus maior farina copia, quam ex albis colligitur. In Francia habetur Hordeū mundum, quod cribro excussum mundum exeat. Vertitur in Lolium ysd. m. de causis, quibus Triticum. Hordeum frigidum & sicum in primo ordine, & ali quantum abstersorium. Paratum quouis pacto Hordeum nihilum magis excalfacit: desiccatur amplius, si primum torreatur ex eoque potentia fiat. humectat cum eo fit Ptisana. Recentes medici cum Ptisana è Galeni & antiquorum præscripto rationem inire non possent, Hordeum optimè decoquere docuere, & deindè in vase lapideo contritum, setaceo (ut dicunt) panno traducere, strobilosque sacharum, ac amygdalarum lac, aut papaueris semen adiuungere. Panis Hordeaceus stomachum onerat, frigidos & crassos humores gignit, modicè nutrit, ventum procreat, sunt tamen qui dicant podagraprodesse.

A. foca. *Hif. cerueza* Zitum. C A P.

LXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Ζύθος, Lat. Zytum. Ita. Zitho,
Gal. Biere. Ger. Byer.

EX Hordeo potus fit, cui Zytho nomen est. is urinam cit, renes & nervos tentat. membranis, præsertim cerebrum uestientibus, officit, inflationem parit, uitiosum succum creat, elephaniasin gignit. Persusum Zytho ebur, obsequiosum & operi tractabile redditur.

Curmi.

Curmi. CAP. LXXX.

NOMENCLATURA.

Græ. κοῦμι Lat. Curmi.

Gal. Ceruoise.

Fit & ex hordeo potus, quem Curmi nominant, eoque sæpe potu pro uino utitur. uerum dolo rem capitis mouet, malum succum gignit, neruis nocet. Consimilia etiam potus genera ex Tritico fieri solent, in Iberia, quæ occidentem spectat, & Britannia.

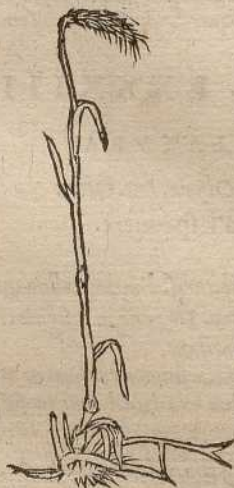
Zytum & Curmi apud veteres usitata quibusdã regionibus potacula fuere, quæ tamen differunt à ceruisia & Biera nostratibus.

Zea, seu semen.

CAP. LXXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ζεα. Lat. Zea, seu semen. Ita. Spelta. et Hispania. Gal. Espeautre. Ger. Blitren.

Curmi.

Zea duorum generum est: una simplex, altera in geminis putaminibus granabina inæta gerit, ob id Dicoccos appellatur: plus quam hordeum alit: ori grata, digritur in panificia, minus quam triticum alens.

Zea ipsissima est Spelta, & ex ea in ligneo mortario confusa & trita fiebat antiquis halica. Zea, Galeno, medium tenet locum inter Triticum & Hordeum.

Crassior farina.

CAP. LXXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. κριμων. Lat. Crimmon. It. Crimno.

Gal. Res non satis nota. Ger. Krietz.

Crimmon crassior est ex zea triticoq; farina, ex qua pulcē faciunt. Abunde alit, facile conficitur: aluum uehementius astringit, si zea, ex qua fit, prius torreatur.

Crimmus crassior zea, aut Tritici crassior farina est, qua ad pulcē conficiendam antiquitus utebatur, & diu locum panis tenuit.

Siligo. CAP. LXXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ὄλυρα. Lat. Olyra. Ita. Olira

Gal. Espece d'Espeautre.

Eidem generi Siligo adscribitur, sed minus aliquanto nutrit. in panes, ut zea, cogitur. Fit quoq; è Siligine crassior farina, quam Græci Crimmon uocitant.

Olyra zea species mediū temperamenti inter Triticum & Hordeū, non est nostrum Secale, siquidem ex Olyra dulcissimus fit panis, è Secali amarus & insipidus, & samelicis tantum utilis: Nec itidem antiquorum siligo, è qua antiquitus fieret candidissimus & leuissimus panis, & ex Olyra, dulcis. Quam & ipsi Galeno, vox hæc, Σιλιγυις, que Latinis siligo dicitur, græca non est dictio, nec ullam Græci habent, qua

Latinum

his: centeno

Latinum nomen exprimant. Quod profecto dicturus non fuerat, si Olyra Siliginem reddidisset. Ex his apparet Olyram, Siliginem, Secale, frumenti species esse diuersissimas.

Athera.

CAP. LXXXIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀθήρα. Lat. & Ita. Athera.

Gal. res ignota. Ger.

Kinderbapp.

Tragus

Athera ex ea fit tenuis sine molita. Est autem sorbitio, quasi liquida pulticula, infantibus conueniens, & cataplasmatibus efficax.

Athera sorbitiuncula secundum diuersos auctores, ex Tritico, Hordeo & Amydo feri potest. Id pultis genus germani edendum panis vice, non lactantibus tantum apponunt, sed in ipsas etiam mensas euocant. Id eis fit e farina, lacte & butyro.

Tragos. CAP. *A. Sic*
LXXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Τράγος. Lat. Tragus cerealis.

Ita. Trago. Gal. Ble Turguet. Ger.

Hamelhorn.

o 4

Tragos

Tragos quandam Halicæ frugis figuram gerit: multò minus quam zea nutrit, quod multum aceris habeat: quare agris conficitur, aluumq; magis emollit.

Tragus peregrinum & Orientale frumentum, nobis edacitate temporum deperijt, itidem vt alia multa plantarum genera quæ veteribus Romano florente imperio ex Oriente afferebantur, quæ postliminio quoquam in terras indigenas rediere.

l. de ufer. **Auena. CAP. LXXXVI.**

NOMENCLATURA.

Bis. auena Gr. Βρώμη. Lat. Auena. Ital. la Vena.
Gal. Auoine. Ger. Vberß; habet.

AUENA.

Avena genicula quadam habet: folio & stipula triticum imitatur & in cacumibus dependentes paruulas ue luti locustas bipedes gerit, in quibus semen continetur, utile ad cataplasmata uti hordeum. Pulte huius lauis sistitur, prodest tussientibus in sorbitione succus.

Est Auena frumenti species: est Auena sterilis. Vm eandem cum hordeo habet, indita emplastris digerit, aliquantum astricloria, vt laxum corpus restringat. Galeno comòdo tempore Auena editur cum vino dulci sapa aut vino melato. Nauos tollit farina Auenacea illita cum

aceto. Panis Auenaceus cum oleo rosarum & aqua illitus, emollit abscessus, & cum aqua mellata duritias.

Oryza. CAP. LXXXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. ὄρυζα. Lat. Oryza. Ital.

Riso. Gal. du Ris.

off rizum
his arroz

Oryza frugū generis est, in palustribus riguisq; nascens. Mediocriter alit, sed aluum suprimit.

Oryza cui temperatum barbaries Rixi nomine indidit modice corpus astringit maximè si vt Halica coquatur, difficilius tamen digeritur, & minus nutrit, atque adeo i pso gustu insuauior est.

Halica. CAP.

LXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ἡλίκα. Lat. & Ital. Halica.

Gal. & Off. res nō perinde nota.

his condro

Halica fit ex zea quam Dicocon appellauimus: plus alit quam Oryza, aluum magis cohibet, stomacho longè utilior. Decocta in aceto illictaq; lepras tollit, unguum scabritias extricat, incipientibus & gilopys medetur. Decoctum dysentericis, quos excruciat dolor infusum, idoneum est.

Plinius quo pacto antiquitus Halica fieret, docuit. Tundeatur in pila lignea donec granum à tunice secerneretur: tundeatur rursum sic tusa cribro sernebatur, pars subtilis à media, media à crassiori, atque ad eum modum tres Halica species fiebant, atque huic postremum creta alba miscbatur, qua teneriuscula & candidiuscula e Puteolis afferebatur, addebatur & gypsum. Nec tamen putandum est non ex purgura prius à creta & gypso Alicā, aut manducasse veteres aut in vsus medicina sumispsse. Siquidē manducatū gypsum, vias spirituum opilat & suffocat. Proinde veteres Alicam lauabāt, vt hodie fit in gimbere, quod è terra rubra, qua illitum vt duret eluitur. Halica Galeo frumeti species est validissima, viscosi natura humoris, vt aqua cum vino mellato incoquatur, aut cu vino dulci, aut austero, aut oleo, aut sale. Hac vt decet concocta, colata, & condita, eis prodest qui punctiones

sentiunt in intestinis, aut ob humores biliosos, aut quavis alia de causa.
 Hec scripsi non inscius Alicam diuersis apud antiquos frumenti speciebus fieri, sed hac enumerare, cum ea vti desierimus, superuacaneum fuerit, ratus satis ipsam apertius deliniasse, quando apud authores eius frequens sit mentio.

A. generis. Milium. CAP. LXXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Κέϋχος. *Lat.* Milium. *Ita.* Miglio.

Gal. Millet. *Offi. nomine Latino utuntur.* *Ger.* Byrzen.

Sorgi.

Milium.

Milium in panes coactum, minus ceteris frugibus alit, sistit pulte sua alium. Urinam cit. Torretur Milium, feruensq; in sacco ponitur, ut torminibus, reliquisq; doloribus, si foueatur,

ueatur, auxilio sit.

Milium Harundineis folijs & inba, frigidum est primo ordine, & siccum tertio, aut in fine secundi. Minus nutrit quouis alio frumenti genere, desiccatur & astringit corpus, calidum extrinsecus in sacculis applicatum, morbos discutit, qui mordacibus medicamentis non egeant. Desiccatur illitum emplastri modo: at enim adeo detrita & sicca farina, ut difficulter liquoribus misceatur. E Milio panis aridus est & friabilis, arena & ciueri similis, siquidem crassum est Milium, & aliquantum viscosum. Rustici antiquitus edebant Milij farinam lacti permixtam. Et nostro hoc seculo carbonarij in valle Anania tantum se (ut faciunt) laborem ferre non posse Matthiolo nullo alio cibo affirmarunt, quam eo qui est Milij farina & lacte conficitur.

Panicum. CAP. XC.

NOMENCLATURA.

Panicum.

Græ. Ελυμος. Lat. Panicum. Ita. Panico. Gal. Paniz. Ger. Psemch.

hispan: paniz

Panicum frumētaceis seminibus annumeratur, Milio simile. Eodemq; modo in panes subigitur, eosdem habet usus, minus tamen & nutrit & stringit.

Non ignotum est Panicum Milio simile, & quod ad eius facultatem attinet, modicè nutrit & desiccatur. Fluxus corporis sistit, ut Milium, et extrinsecus applicatum, refrigerat et desiccatur.

Græ.

mes. his
legria

Sesama. CAP. XCI.

NOMENCLATURA.

Gr. Σήσαμου. Lat. & Offi. Sesamum. Ita.

Sisamo. Gal. de la Iugliome. Ger.

Leindotter.

Sesama stomacho inutilis cibus: halitus grauitatem facit, quoties inter mandendum commissuris dentium inhaesit, neruorum crassitiem illitu discutit: medetur auribus fractis, am-
bustis, inflammationibus, coli doloribus, & cerastæ morsibus: capitis dolores, qui aestuatione concitantur, ex rosaceo lenit: eadē efficit herba decocta in uino: praesertim inflammationibus ocu-
lorum doloribusq; prodest. Ex ea fit oleum, quo Aegyptij utuntur.

Sesami semen notum est officinis, & non perinde ipsa planta, nec in Italia seritur, quod terras admodum macilentiores reddat: è Gracia assertur & Pelopouneso. Quidam frumenti, quidam leguminum gene-
ri adnumerant, culmo est farulaceo, folijs sanguineis, semine candido, quod vasculis ut papauer continetur, radice simplici & alba. Aestiuua Se-
sama quadraginta diebus maturatur à flore. Sesami semen praepingue, ideoq; conditum oleosam contrahit naturam, quapropter vescentes con-
festim implet, & redundantiam parit, stomachūque in vomitiones ef-
fundit, tardè conuocatur, pingue ministrās alimentum: nec ventrem firmat, nec roborat, & cum crasso constet succo, nec descendit facile, nec permeat rarus solius vsus. Mellis tamen crudo permiscetur, ut in placen-
tas concreseat, quae Graecis Sesamides appellantur. Calida praeditum est natura, quam ob causam siti mandentes ex cruciat. Epiphoris oculorum & doloribus illimitur decocta in uino herba.

scalten
is: ioyo et ziza
nia

Lolium. CAP. XCII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αἰζα. Lat. Lolium. Ita. Gioglio.

Gal. yuroye.

Lolium

Lolium quod inter segetes nascitur, molitum, illitu nomas, putrescentia ulcera, gangranasq; emarginat. Sanat cū Raphanis, sale & aceto feros lichenas: & ex aceto & sulphure uiuo, lepras: strumas quoque discutit, cum fimo columbino & Lini semine decoctum in uino rumpit quæ ægrius ad coctionem perducuntur. Decoctum ex aqua mulsa utilissimè ischiadicis illinitur: si cum polenta, Thure, Myrrha, aut Croco suffiatur, conceptionem adiuuat.

Lolium, Latinus degenerans frumentum, Dioscoridi inter hordeacea & triticea sata nascitur, terra humidior, aut vere pluuio & frigido. Pseudomelanthium, Lolium non esse ex capite de Phœnice quarto libro apparet. Ibi dicit Dioscorides, Phœnicem spicam proferre Lolio similem, quo claret Lolium spicam, non caput, aut calycem proferre, ut Pseudomelanthium, Papauer, & similia. Lolium ebrietatem & somnolentiam inducit. Calidum est tertij ordinis initio, & siccum in fine secundi.

Amylum. CAP. XCIII.

NOMENCLATURA.

A. sic

Græ. Ἀμυλον. Lat. Amydum. Ita. Amydo.

Gal. Amydum. et sic off

hisp
d'Amid

Amylum ex eo appellatum est, quòd sine mola fiat. Optimum ex trimestri, natione Creticum aut Ægyptium. Ratio faciendi Amyli hæc est: Purgatum trimestre triticum madescit quinquies die, & si fieri potest, nocte: cum emollitum fuerit, effunditur sensim, sine agitatione, aqua, quo minus cremor utilis unà excludatur: ubi mollissimum esse uidetur, mutata aqua pedibus calcari oportet: rursus infusa, teri: tum demum enatantes ibi surfures incerniculo eximendi, reliquumq; quallo sportisq;

sportisq; siccatur: tegulis nouis confestim torreatur flagrantissimo in sole: namque si paulisper udum maneat, acorem concipit. Contra fluxiones oculorum, pustulas, canaq; ulcera efficax est: sanguinis reiectiones potu cohibet. Exasperatas sauces lenit, lacheli atque obsonijs admiscetur. Fit etiam Amylum ex Zea, quæ maceratur ac eluitur uno aut altero die, & subacta farina modo manibus subigitur, pressaq; feruentissimo in sole, ut antè retu limus, exiccatur: nullius in medicina usus, ad alia tamen conueniens.

Selectum Amylum (quod Amydum officinæ vocant) probatur leuitate, leuore, atque vt recens sit. Plinius eius inuentionem Chio insulæ tribuit. Fit ex omni tritico & slligine, & maximè trimestri. Amylum Galenus ex tritico confici tradit, viribus partes exasperatas leuigandi pollere, quod ab arida constringente acrique proficiscitur corpulentia, ad quod obeundum opus, diluta quædam facultas quaritur omnis qualitatibus ex pers. Amylum similem elotis pambus naturam sibi vendicat, in alendo maiori tenuitate præditum: nec tamè aperte calfacit, sicut nec elotus panis, quod tamen alijs est donatum panificijs. Amylum & ex Zea fit, macerata aqua die vel biduo, & axungie instar manibus impresso, nec non accerrimo in sole resiccato. Est & placentæ genus Amylum, sed hoc nihil ad Dioscoridem. Amylum membrorum aspretudines leuigat, sistit aluum, & sanguinolentam excretionem. Datur in doloribus vesicæ aliquantum calidum, dimidiata vncia pondere, cum ovo & vna passa.

Fœnumgræcū. CAP. XCIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. τῆλις. Lat. & Offi. Fœnumgræcum. It.

Fœnogræco. Gal. Senegré. Ger.

Fœnigrec.

Fœnigræci farina vim habet emolliendi discutiendiq; in aqua mulla decocta aduersus tam internas, quam externas inflammationes efficaciter illinitur: lienem cum aceto & nitro extenuat. Succus decocti eius fœminarum malis subuenit: &

sine

fic. A. his
alholuas

Fœnumgræcum.

sive tumor, sive præclusio sit
uulua, fouentur, & insidæ.
Fœnigræci in aqua decocti
cremor expressus, capillos,
furfures, & manantia capi-
tis ulcera purgat: locos dila-
tat & emollit, si cum anseri-
no adipe pessi uice subijcia-
tur. Viride cum aceto utilis-
simum imbecillibus locis, et
ulcera sentientibus. Decoctū
eius prodest aduersus tene-
mos fetidamq; dysenterico-
rum prolunie. Oleū quod ex
eo exprimitur, & Myrto,
capillos & genitalium cica-
trices abstergit.

Vulgare & notum officinis Fœnigræci semen. Fœnumgræcum cali-
dum est secundo ordine, & siccum primò, ideòque abscessibus cali-
dis illitum, amplius incendit. Eò fit vt minus calidis & durioribus con-
ueniat.

Linum. CAP. XCV.

NOMENCLATURA.

Græ. λίνου. Lat. Linum. Ita. Lino. et hisp:

Gal. Lin. Ger. Lein.

Linum uulgo notum est, cuius semē easdē quas Fœnumgræ-
cum uires habet. Discutit et emollit omnem intus forisq;
inflammationē, cū Melle, oleo, exiguaq; aqua decoctū, aut Melle
cocto

Linum.

cocto exceptū: vitia cutis in facie uarosq; crudū tollit. Illitū cum Nitro & ficulneo cinere, parotidas duritiasq; discutit: ulcera quæ serpunt, fauosq;, cum uino decoctum expurgat: ungues scabros eximit, cum pari modo Nasturtij & mellis: vitia pectoris extrahit, si ex melle in eclegmatis uicem substituat: tussim lenit, uenerem stimulat, si farina Piperis & Melle exceptum, pro placēta largius adsumatur. Huius decoctum interaneorum uuluaq; erosionibus immittitur, alui excrementa euocat: ad uulua

inflammationes in despressionibus perquam uile.

Oleum seminis Lini mirabilis est effectus in spasmodum. Valet ad emolliendas neruorum & iuncturarum duritias, confert omnibus sedis malis, & duros feminarum locos mollit. Elotum cum aqua Rosarum aut Nenupharis, admodum prodest ambustis, & ad cauterij crustas emarginandas. Sunt qui in lūteris dolore bibendum præbeant, triū aut quattuor dragmarum pondere, mirabili effectū, præcipue cum recens datur, & ineunte morbo. Semen Lini calidū est sere primo ordine, & medium inter siccum & humidum.

A. ser his garuanço Cicer. CAP. XCVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Επέβυθος. Lat. Cicer. Ita. Ceci.

Gal. Ciche. Ger. Riehern.

Cicer

Cicer.

Cicer satiuum alio idoneum est, urinam ciet, in stationem parit, colorem commendat, menses ac partus expellit, lac auget. Cum Eruo decoctum illinitur ad inflammationes testium, uerrucosas in formicationes, ad scabiem, ulcera capitis manātia, impetiginesq̄. Contra carcinomata, & ulcera quæ cacoethe uocantur, cū melle & hordeo prodest. Alterum genus Arietinum nominatur: utruque cit urinas, dato, cum Rore marino, hydropicis aut regio morbo laborantibus, eorum decocto. Lædunt ea

exulceratum uesticam, & renes: in uerrucarum formicantium pensiliumq̄, genere, prima luna singulis granis singulas tangūt, eaq̄, grana linteolo deligata abijci post se præcipiunt, ita decidere eas arbitrantur. Syluestre Cicer folijs satiuo simile est, odore acri, sed semine discrepat: idem quod satiuum præstat.

Est Cicer candidum, cui etiam Columbino nomen est. Est rufum, quod Venerium dicitur, & ideo excitandæ ueneri quibusdā aptius uidetur. Est nigrum & paruum, quod ab Arietini capitis similitudine Arietinum dicitur. Ad genus absterforiæ facultatis sunt, & sabis potentiores, renales lapillos rumpunt & comminuunt. Syluestre Cicer manducatum laxat ventrem, sed ventum procreat, & int̄ stinorum dolorem. Cicer legumen ventosum satis nutrit, & commodat corpori, urinam euocat & menstrua, lac & sperma copiose generat. Orobini attrahunt, discutunt, incidunt, & abstergunt. Eapropter iecur splenem, re-

nes, scabiem, & impetiginem emundant. Discutiunt qui sub auribus enascuntur abscessus, in duritias testium atque adeo in vlcera maligna potentes sunt.

A. sic bis
Bana

Faba. CAP. XCVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κύαμ. Lat. Faba. Ita. La Fava.

Gal. Feues.

Ger. Bon.

Faba.

Faba inflationem excitat, ægrè concoquitur, tumultuosa somnia facit tussi confert, carnem gignit, media calidi frigidique natura. Decocta in posca, & cum suo cortice esitata, dysenterias & coliacorum profusiva sistit: contra uomitiones conuenienter manditur. Inflatio leuior contrahitur, si aqua prior inter coquendum abijciatur, uiridis plus negotij stomacho exhibet, maioremque flatum parit. Lomentum eius & per se, & cum polenta illitum, inflammationes quas uulnus excitauit,

mitigat, cicatrices cocolores facit, turgentes grumoso lacte mamas, etiã si inflammatione tententur, adiuuat, lac restringit, furunculos, sugillata, parotidasque cum Fænigræci farina & melle

disc

discutit: cum Rosa autem Thure & oui candido, procidentes oculos, tumores, uuasq; reprimat. subactum uino, suffusiones & iclus oculorum recreat. Manducata sine cortice Faba, ad auertendas fluxiones fronti illinitur, Decocta in uino testium collectiones sanat, quo tardius pubes erumpat, pueris imo uentri illinitur, utiliginem purgat. Fabarum cortice illiti capilli, qui post euulsionem renascuntur, gracilescunt, & minus alimenti capessunt: cū polenta, scisso Alumine, & uetere oleo impositi cortices, strumas discutunt: decocto earum lanæ inficiuntur. Faba dempto cortice in illas parteis diuisa, in quas suapte natura scinditur, imponi solet sanguinis defluxionibus ab hirudine concitatis: nanque eas supprimit, si semisecta apprimatur.

Fabe non multum absunt à temperamento desiccatorio & infri-
gidante. Pulpa absterforia quadantenus est facultatis, tunice aliquantum astrictoria sunt participes. Quantumuis Fabe coquantur, flatuosam tamē (ut ptisana) qualitatem non exuunt. Fabarum substantia nec densa est nec grauis, at fungosa & leuis, & ideo absterforiam aliquantum ut ptisana, vim habent, sordibusquecutis eluendis, poliendis & mundandis corporibus, seu virorum, seu faeminarum, partem usum & gradum obtinet, quem Nitrum, spuma Nitri, & absterforia quauis alia res. Illita faciei itidem ut ptisana, lentigines, maculas è sole contractas, & omne genus pustulas tollunt. Tali facultate Faba pradiæ, tamen ubi nutriendi ratio habetur, nõ tardè transeunt, quod in viscosis & densis contingit, in queis nihil absterforie uirtutis inest, cuiusmodi sunt Tragum, Alica, Amylum, & similia. Frixæ Fabe ut flatum amittunt, non perinde facile digeruntur. Tarde è stomacho exeunt, & toto corpori grossum nutrimentum gignunt. Quæ recentes & immature eduntur, multum humidi nutrimenti procreant, & ob id maiorem superfluitatum copiam, non in uis tantum alimentarium & interiorum membrorum, sed in toto generatim corpore. Eo fit ut minus nutriant, & celerius pertranscant. Porro non ignorandum flatuosos omnes cibos cum his corrigendos rebus quæ exaltatoria & desiccatoria sunt facultatis.

Faba Aegyptia. CAP. XC VIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Αἰγυπτίσι & κούρισι. Lat. Faba Aegyptia.

Ital. Fava d' Egitto. Gal. res non fatis nota.

Aegyptia faba, quam aliqui Ponticam uocant, in Aegypto plerunque prouenit, in Asia etiam Ciliciae^q lacubus inuenitur. Folia habet ampla, etiam si ad arborum frondes comparentur: caulem cubitalem, digiti crassitudine: florem roseum, dupla Papaueris amplitudine, & ubi flore exiit, fert folliculos uesparum fauis similes, in quibus Faba supra operculum, bullantis ampullae modo, prominet. Ciborion ideo nominant, id est, arculam, quoniam seratur ipsa, humenti glebae mandata, & ita in aquam demissa. Radice firmatur harundine crassiore, quae cruda coctae estur, ei Colocasia nomen est. Faba uirens manditur, & exiccata nigrescit, uulgarem magnitudine superat. Adstringendi facultatem obtinet, & stomacho utilem. Dysentericis, caeliacis^q prodest, insperso, polentae uice,imento: datur quoque in pulte. Cortices in uino mulso decocti, si terni inde cyathi bibantur, magis proficient. Facit ad aurium dolorem, quod in earum medio uiride spectatur, gustu amarum, si tritum & cum Rosaceo coctum instilletur.

Faba Aegyptia nihil nostratis Fabae praeter nomen referens, Colocasia Aegyptijs ubi ab inundatione Nili nascitur, & Dioscoridi in Asia & Cilicia lacubus, prouenit referente Matthiolo in quibusdam apud Venetias, & Neapolitanis hortis, quo loci uiuere uidetur etiam aquae non implata. Fabae Aegyptiae, Galeno, ut nostratibus maiores itidem & humidiores, & magis superfluis humoribus replent corpus.

Lens. CAP. XC IX.

NOMENCLATURA.

Gr. φακίσι. Lat. Lens. Ital. Lenticchie.

Gal. Lentilles. Ger. Linsen.

A. sic 5is:
lenteja

Lens

Lens frequenti cibo
 Laciem oculorum ob-
 tundit, agrè concoquitur,
 stomachum male habet,
 eumq; & intestina inflat,
 sed aluum cum cortice co-
 cta sistit. Præstat in cibo
 quæ facillimè coquitur, ni-
 hil atri in maceratione red-
 dens: uim habet adstringē-
 di, quæ ex causa aluum cohi-
 bet, si detracto antea cortice
 discoquatur acurate, primaq;
 aqua inter coquendum effun-
 datur (quippe primum id de-
 coctum uentrem resoluit) so-
 mnia tumultuosa excitat: ca-

in gualo
 est ita

piti, neruis, ac pulmōni inutilis: melius suo sungetur munere cō-
 tra alui fluxiones, addito cū aceto Intybo, aut Portulaca, aut Be-
 ta nigra, aut baccis Myrti, aut putamine Punici, aut aridis Ro-
 sis, aut Messilis, Sorbisue, Pyris Thebanis, aut malis Cotoneis,
 aut Cichorio, aut Plantagine, aut Gallis integris, quæ post deco-
 ctionē abijciuntur, uel unarum Rhois, quæ obsonijs insparguntur:
 uerum acetum cum eo diligenter percoqui debet, alias alui con-
 turbat. Cōtra subuersionem stomachi, triginta grana lentis de-
 librata deuorari proderit. Decocta cum polenta, & illita, po-
 dagras lenit, sinus cum Melle glutinat, crustas rūpit, ulcera pur-
 gat. Decocta in aceto duritias & strumas discutit. Cum Coto-
 neo aut Meliloto medetur inflammationibus oculorum, sedisq;
 addito Rosaceo: sed in amplo sinu aut inflammationibus sedis,
 quæ manus remediū exigunt, cū putamine punici, ac succis Rosis,

adiecto Melle, decoquitur: nomis quæ in gangranam euaserunt, adiuncta maris aqua, pustulis, & his quæ serpunt, igni sacro perniomibusq̄, ut antea dictum est: contra mammas in quibus lac in grumos coijt, & præ nimia sui copia profunditur, cocta in aqua maris, & illita auxiliatur.

Lentes temperamēto sunt frigidum inter & calidum, & desiccant secundo ordine. Hic Dioscoridi Galenus non concinit. Cum enim ea Dioscoridis verba sint, Vim habet astringendi: quæ ex causa aluum cohibet, si detracto antea cortice discoquatur accuratè primaq̄; aqua inter coquendum effundatur, quippè primum illud decoctum ventrem resoluit. At Galenus. Cortex (inquit) Lentium vehemēter astringit, carnea tenuiter substātia, quæ & crassi succi & terrestris est. Succus porro Lentis astringenti est contrarius. Quocirca si elixæ in aqua in sculum sale, garo, oleoq̄; conditum bibatur, aluum deſiciet. At quod ex his decocta Lente ferculum apparatus, cōtrariam succo vim obtinet. Nam, quæ ventri obueniunt fluxiones, desiccet, os ventriculi, intestina, & totum deniq̄; ventrem corroborās. Quāobrem cœliacis & dysentericis accōmodatus est cibus. Lens vero decorticata, vt illam astringendi vehementiam, cumq̄; hac, alia videlicet omnia quæ consequuntur amittit: ita alibilior quam integra illa efficitur, crassum prauumq̄; succum gignens, tardè cōmeans alui tamen fluores haud desiccet, vti ea quæ cortice nō est spoliata. Hæc sibi ex diametro cum pugnent, tamen ex Galeni sententia standum est, quem & doctrina clarum, & experientia eximium reddit. Porro quod ad Lentis cibum attinet, ipsa tantum Galeni verba describam. Solis quibus viciosa est habitudo, ob aquam in carne diffusam, Lens cibo vtiliter prebetur, ceu aridis & squallentibus admodum damnosè. Eadem ob causam visum integrū & inculpatum hebetat, immoderatè exiccās. Ei vero qui contrario modo se habet, humidiori videlicet, opitulatur. Hæc cum scribat Galenus, qui Lentis edulium temerè sumpserit, quis nō Lenticule vnguentum credere dixerit? His enim nemo sanæ mentis vteretur, nisi cui è mala habitudine competet.

Phasioli. CAP. C.

NOMENCLATURA.

Gr. φασιόλι. Lat. Phasioli. Ital.

Fagioli. Gal. Phaseoles.

Phasio

Phasioli pro
Phasioli vulgo
Fagioli

is: Judias judi Fagioli. Gal. Phaseoles.
Fagioli et frisoles

Phasioli.

Phasioli inflāt, spiritus
cient, egrē coquuntur,
uirides cibo aluum emollūt,
ad uomitiones idonei.

Sunt Phasioli in Italia vul-
gares, & diuersarum specie-
rum. Sunt enim candidi, rubescē-
tes, fului, & è diuersis coloribus
variegati. Candidi quibus grae-
num reliquis pusillius est, semi-
nantur leguminū more. At ru-
bescētes, flauī, & variegati se-
runtur in hortis, alijsve locis vbi
umbra aestiua aucupanda est.
Nam praeter id quod peculiarem
suum fructum reddunt, suis etiā
inuolucris, ac sequaci capreolorū
reptatū, cameras, domunculas,
pergulas opacant, ac radios sola-
res inhihent, non aliter quam vi-
tes, Lupuli, Bryonia, Periclyme-

ni, plantaque alia, qua arboribus & sepibus sese contorquent & in-
uoluunt. Id Phaseolorum genus censent. Matthiolus Smilacem esse hor-
tensem, Smilacēque eundem hortensem, Dolichos esse scriptos à Theo-
phrasto, iiij. Cap. viij. Lib. de Plantarum historia, & à Galeno primo
de facultate alimentorum, libro, & primo itidem Pauli libro. Non sunt
enim Dolichi id Pisellorum, vt ita loquar, genus, quod in Mediolanēsi
territorio Rouiglione, & alibi, Arabeia, quā sub Ocri nomine descri-
bit Galenus, vt claret eo quem modo citauimus loco. Porro hoc capite
Dioscorides de candidis Phaselis aut Phaseolis loquitur, qui verē Pha-
seli sunt. Siquidem alijs distincti coloribus, Dolichi & Smilaces leues si-
ne satina doctis habentur, & eorum siliqua Lobi.

Eruum.

et tetrahit

CAP. CI.

A. orobū abe
Judæica

NOMENCLATURA.

His yeruos

Græ. Ογοβθ. Lat. Eruum. Ita. Orobo.

Gal. Ers.

Eruum.

ERuum parvus frutex omnibus eognitus, angusto folio, tenuis, semina in ualuulis habens, è quibus farina fit, nomine Eruina, ad medendi usus conueniens. Eruum capiti onerosum est, aluum esu turbat, sanguinem per urinam extrahit: elixo boues saginantur. Paranda farina ratio hæc est: ſuperiora grana candida, deliguntur, permiscendoque aqua resperguntur, donec sufficienter combibant: postea torrentur, usque dum hians cortex disrumpatur: molita, farina cribro incernuntur: postremo farina recõditur. Hæc aluo utilis est, urinam ciet, meliorem colorem efficit, sanguinem per uescicam aut aluum cum torminibus elicit, si largius in cibo aut potu assumatur, ulcera cum melle purgat: lentigines & uitia cutis in facie, & maculas, totumque corpus emendat: nomas, gangrenas, duritiasque serpere non patitur: mammarum duritias emollit: atra ulcera que Therio mata uocant, fauosque emarginat: carbunculos rumpit: cum uino subacta illitu morsibus uiperarum, canum, hominum, medetur: urinae difficultates, tenesmosque, ex aceto mitigat. Eruum tabidis, qui alimentum non sentiunt, tostum, & ad nucis magnitudinem melle exceptum, sumptumque, conuenit. Eius cremor

per

perniones, & pruritus in toto corpore, sanat fouendo.

EX Alexandria Venetias adfertur Orobi semen Vicia simile, sed Eid proculdubio nõ est verũ Orobi semen. Eruum non illa est, qua Italis (vt diximus) Rouiglione dicitur, quã Galenus, Theophrastus, & Paulus Ocrum vocant, nulla nempè in ea sentitur amaritudo, nec quãtummis manducata, sanguinem per vrinã extrahit, qua in Orobo verò requirunt Dioscorides & Galenus: Orobus inter frumenta nascitur, sed à paucis noscitur. Dioscorides farinam ex Erui candidis granis eligit, at Galenus candidos in medicina, ruffis & pallidis inferiores facit. Orobus primo ordine excalfacit, & desiccet in fine secundi, & è sua amaritudine abstergit, incidit, & aperit. Sumptus cum melle à flegmate & grossis humoribus pectus & pulmonem emundat.

Lupini. CAP. CII. A. sic

NOMENCLATURA.

Græ. Βέγου & . Lat. Ita. & Off. Lupini. et chochos
Gal. Lupins.

Satius lupinus notus est. Cuius farina cũ Melle delinctu, Saut potu, uentris animalia expellit: ipsi quoque macerati, & cum sua amaritudine esitati, eadem efficiunt. Decoctum eorum idem munus præstat, cum Ruta & Pipere potum: quare lienosis prodest. Eodem ulcera tetra, quæ Theriomata uocant, gangranas, incipientem scabiem, eruptiones pustularum, ulcera in capite manantia, uutiligines, maculasq; fouere utilissimum: menses & partus extrahit, cum Myrrha & Melle subditum in uellere. Eorum farina cutem liuoresq; corrigit: inflammationes cum polenta & aqua mitigat: tubercula, & coxendicum cruciatus ex aceto lenit: Strumas in aceto cocta illitaq; dissipat, carbunculos rumpit. Decoeli cælesti aqua, donec in cremorem lentescant, faciem abstergunt: medentur pecorum scabiei, cum radice nigri Chamaleontis, ita ut tepente decocto abluantur.

Lupini.

Cit urinam radix cum aqua
cocta. Lupini triti, ubi mace-
ratu dulcescere cœperint, cū
aceto poti, fastidium detra-
hunt, & cibi aviditatem fa-
ciunt. Gignuntur & Sylue-
stres Lupini, sativus similes,
sed omnino minores, qui ea-
dem quæ sativi possunt.

Lupini notum legumē aptè
Là Dioscoride descriptum,
nihil amplioris annotationis re-
quirit, præterquam quod eorum
farina omnes decoctionis effectus
reddit.

Rapum.

CAP. CIII.

NOMENCLATURA.

Ἰ. sic ἑἰς ἑἰς ἑἰς Gra. τοῦ ῥυλῆ. Lat. Rapum. Ita. Le Rape.
Gal. Naueaux.
Ger. Ruesen.

Decocta Rapi radix alit, inflationem parit, humentem
ac fluxam carnem creat, uenerem stimulat: decocto po-
dagra, permionesq; fouentur: contritog; Rapo atque imposito iu-
uantur: si excauata radici Rosaceum ceratum adigatur, &
feruenti cinere eliquescat, exulceratis permionibus proficiet. Cy-
mæ eius decocta manduntur, & urinam ciunt. Semen antido-
tis & theriacis, præsertim quæ sensum doloris auferunt, anody-
na uocant, idoncum est: potum contra uenena salutare est. Ve-
nerem concitat. Rapum muria conditum, minus alimenti suffi-
cit,

Rapum satiuum.

Rapum sylvestris. et nap
bise: no
commu

cit, sed multo magis appetentiam recreat. Sylvestre Rapum in ar-
uis nascitur, fruticosum, in cubiti altitudinem assurgens, ramo-
sum, leue: in cacumine folia fert leuia, digitali latitudine, aut
maiora: & fructum in siliquis calyculatis: cumq; eorum inuolu-
era aperiuntur, alia intus siliqua spectatur, qua quandam capi-
tis speciem præbet, in qua semina paruula concipiuntur, foris ni-
gra, intus alba. Additur in medicamenta quibus ad detergen-
dam cutē in facie, totoq; corpore utimur, præsertim qua ex Lu-
pini aut Erui, Tritici aut Loly farina, fieri solent.

Rapa domestica triū sunt generū, præssa longa, rotūda. Quæ astate
seruntur immunia reddūt ur à bruchorū & erodentiū animalcu-
lorū iniuria, cōmixta sationis tēpore semini fuligine, aut macerato per
noctē in succo Aix or semine. Columella id vt rē expertā asserit: hic obser-
uādū Rapū sylvestre fruticosus esse Raphano sylvestri, & multas alas
ramu

ramulosque ad latera spargere, in quibus lutei flores, nasci in arvis pinguibus, radice pollicem crassa: At Raphanum sylvestrem pallidioribus constare, & parva radice.

Sif nabo Napum. CAP. CIIII.
commun NOMENCLATURA.

Græ. Bouviâ. Lit. Napus. Ita. Nagoni.
Gal. Raues.

Napum.

Radix

Coëta Napi radix inflat, modicum alit. Semen eius potum
 uenenorum uires hebetat: antidotis admiscetur. Condi-
 tur sale radix.

Naporum Theophrastus & Plinius plura faciunt genera, cum nostro tempore candidi tantum & crocei reperiuntur. Crocei crassiores licet, & oculis magis adblandiantur, in suauiores tamen gustu sunt candidis. Aegyptij è Naporum semine oleum conficiunt.

Radix.

CAP.

CV.

A. rasing.

NOMENCLATURA.

Gra. ῥαφαν. La. & Off. Radix, Rhabbanus.

Ita. Radice. Gal. Resort.

Ger. Raeticz.

his kauan

Rhabbanus.

Rhabbanus sylvestris.

lat ar morac

his pa

Xarar

go-

Radix, quae Graecis Rhabbanus dicitur, excalfacit, flatus gignit, ori suavis est, sed stomacho aduersatur, ructus ciet, urinam pellit, alio aptior, summo tamen cibo sumi debet, quo magis eius distributionem adruuet: cum autem praesumitur, cibum suspendit, quare uomituris commodissime datur ante cibum

bum

bum. Sensuum aciem excitat: decocta contra ueterem tuſſim
 & pituita craſſitiem in pectore, efficax eſt. Cortex ex aceto
 mulſo, celerius uomitiones mouet. hydropicis commodiſſimè il-
 linitur, lienofis utilis ſugillata cum Melle rapit, & nomas amo-
 litur: contra uiperarum ictus auxiliatur, alopecias ad pilum re-
 ducit: lentigines cum Loliacea farina emendat: his qui fungis
 ſtrangulantur, tam cibo quàm potu ſalutaris eſt. Semen uomiti-
 ones facit, urinam mouet, menſes cit, lienē extenuat, cum ace-
 to illitum gangranas ualidiſſimè emarginat, coctum cum ace-
 to mulſo, anginis per quā utiliter gargarizatur. Contra Cera-
 ſtis morſus, potū ex uino, auxilio eſt. Sylueſtris Rhaphani, quā
 Romani Amoraciā uocāt, folia ſatiuo ſimilia, ſed magis Lam-
 pſanam imitantur: radix gracilis, tenera, ſubacris. Tam folium
 quàm radix in olera recipitur. Sed hæc excalfacit, urinam
 concitat, æſtuofa eſt.

Rhaphanus qui & radix, & Radicula Latinis, diſtinguendus ab
 herba lanaria radicula, quæ etiam Radicula ſimpliciter dicitur,
 Græcis ſtruthion, à Rhaphano diuerſiſſima. Eſt Rhaphanus ſatiuus,
 eſt ſylueſtris, qui Armoracia Latinis nuncupatur. Rhaphanus ſatiuus
 calidus eſt tertio ordine, ſiccus ſecundo: Armoracia in his duabus qua-
 litatibus ſupereminet. Semen tota planta potentiſſimum eſt. Digerit, ob idq;
 liuidis & cõuſis conuenit. Acres ne ſint Radicula è ſolys agnoſcitur, nã
 earū leuor etiam nõ guſtata radice, minorem eius acrimoniam denotat.

bulca ſua

Sifer.

CAP. CVI.

NOMENCLATURA.

A.
 Jaxon.

Græ. Σίσαγγου. Lat. Sifer. Ita. Sifaro.

Diſ. Cheriua

Gal. Cheruy.

Sifer uulgo cognitum, cuius radix decocta ori grata eſt, &
 ſtomacho utilis, urinam ciet, & appetentiam inuitat.

Sifer

*Sifer satium.**Sifer sylvestre.*

Sifer omnium radicum qua edēdo sunt saluberrima. Hanc Tyberius Sprinceps flagitabat omnibus annis à Germania: nonnihil amaritudinis cum astrictione pauca respicit. Radix grata stomacho. Urinā proritat. Galeno secundi est excoficientium ordinis. Paulus in tertium asserit. Sentit & semen tenuium esse partium, & discutiendi natura constare, ac ideo singultientibus & torminosis ex vino dari.

Lapathum, siue rumex.

CAP. CVII.

NOMENCLATURA.

Græ. ῥάπων. Lat. Lapathum. Ita. Rombice.

Gal. Ozéille. Ger. Meugel.

Sub nomine a
rose de his
xv
Sis rom
za

Ex generibus rumicis, Oxylapathū uocant, quod in acutū tendit, prædura habēs extrema, nō nisi palustribus nascēs.

Ali

Lapatum acutum.

Alius est sativus, illi dissimilis. Tertium genus Sylvestre, paruum, Plantagini proximum, humile & tenerum. Quartum est, quod alij Oxalida, alij Anaxyrida, aut Laphathon vocant. Folia eius Sylvestri ac exiguo Rumici similia, caule non magno, semine subacuto, rubete, acri, in caule & agnatis appendicibus emicante. Omnium decocto olere alvus emollitur: crudi illitu melicerides, Rosaceo aut Croco adiecto, discutuntur. Sylvestris & Oxylapathy, & eius quam Oxalida nominant, semen ex aqua aut vino utiliter bibitur contra dysenterias, & coeliacorum affectus, stomachi fastidia, scorpionum ictus: quod si quis in potu presumat, nihil molesti ex ictu patietur. Radices ex aceto coctae aut illitae crudae, lepras, impetigines, & scabrosos ungues per sanant: sed antea locus aceto & Nitro in sole perfricandus est. Pruritus corporis decoctum earum sedat, si foveatur, aut in folijs balnearum confricetur. Coctae in vino & instillatae, aurium dentiumque dolorem mulcent, strumas parotidasque discutunt: lienem cum aceto extenuant: Aliqui amolientis strumis radicum gestamine utuntur, eas collo appendentes: tritae & admotae faeminarum profluvia sistunt: cum vino autem pota, regio morbo medentur, calculos vesicae comminuunt, menses cient, scorpionum ictibus auxiliantur. Hippolapathon

olus est magnum, in paludibus nascens: easdem habet vires, quas supradicta rumicis genera.

Rumicis seu Lapathi multa produntur genera. Oxylapathum in palustris nascens, in cacumine acutiora duraque folia habet, ob id non strates officinae Lapathi acutum nuncupant. Alterum genus hortensis, illi dissimile. Tertium sylvestre, paruum, Plantaginis figura, molle, humiliter fructificans, Acidula aut minuta Oxalis vulgo dictum. Quartum genus alij Oxalidem, alij Anaxaridem, alij Rumicem sylvaticum appellat. Huius folia sylvestri & exiguo similia sunt, caulis teres, sesquicubitum altus, semine rubro in mucronem acuminato, quod foliaceo vestitur involucro, sapore acris, e scapo adnascens cauliculis erumpente. Id partim seritur, partim sponte in incultis provenit. Omnibus exploratum, quod plerumque iuribus incoctum valet, & in acetarijs crudum singularem habeat gratiam. Quintum, carnibus intingendis succi viridis acrementum subministrat, nec aliud in obsonijs maiorem sibi vendicavit auctoritatem. Omnes ferè, quod gratum acorem palato representet, Acetosam ceperunt appellare. Gallicum vulgus oxalim adhuc imitatione graeca nuncupat, aliqui oxellam, alij vinetam. Huius semen rubrum in mucronem emissum desinit, ceteraque Dioscoridis pictura suffragantur, quare nemo Rumicem acetosum id esse genus, ibi inficias. Est & Hypolapathum olus magnum, officinae grandem oxillam, vulgus parellam vocant, paludibus familiare. Lapathum discussoria facultate praeditum est. Oxilapathum mixtas sibi vires vendicavit. Namque discutiendi & repellendi natura donatum est. Sed omnium semen, tum maxime Oxilapathi manifeste constringit, ita ut dysenteria & alui profluvio medeatur.

Lampfana. CAP. CVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. λαμψαν. La. Lampfana. Ita. Lasana.

Gal. Sanues blanches. Ger.

Wisd. Koel.

Lampfana sylvestre olus est: plus alit quam Rumex, & stomacho utilis. Cuius folia caulesque coquuntur in cibo.

Lampfana, Plinio, olus sylvestre est, pedalis altitudinis, trium foliorum Napi simillimorum, nisi candidiore essent flore. hac se apud Dyrachium vixisse milites Iulio Caesari, in triumpho, iocis militaribus exprobauerunt. Rura hanc sauvas albas vocant, quasi sylvestres napes.

Vulgares Lampſanae flores amiſiſſimos apibus creant, & fauorum ce-
tas exuberant. In cibo noxium humorem creant. Illita detergendi di-
ſcutiendique naturant habent.

Bunium. CAP. CIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Βούβιον. Lat. Bunium. It. Bunio.

Gel. Herbe à charpentier. Ger.

Barbren.

Bunium caulem emittit quadrangulum, & in eo folioſos
ramulos, tenues, præ tenuibus foliolis & floſculis ſcater-
tes, longitudine digitali: folia propter radicem, Apio ſimilia, ſed
multo tenuiora, & quæ modo quodam folia Tribuli imiten-
tur. flores Anethi ſemen odoratû, minus Hyoſcyamo. Excalfa-
cit bunium, urinam ciet, ſecundas detrahit, lieni, renibus & ue-
ſicæ utile. Eo humenti aridoue utuntur, exempto radice & cau-
libus ſucco, ex aqua mulſa.

Bunium vulneraria herba eſt, & vulgò carpentaria dicitur, quod
vulneribus è ſecuri & dolabra acceptis ſubitò medeatur.

Blitum. CAP. CX.

NOMENCLATURA.

Græ. Βλίττον. Lat. Blitum. It. Biedoni.

Gal. Porree rouge. Off. idem cum beta faciunt.

Ger. Mayet.

Blitum eſt ur oleris modo, aluo utile eſt: nullius in medi-
cina uſus.

Blitum rubes eſt & album, vtrunque notum, iners olus, ac ſine ſa-
pore & acrimonia vlla, nullo in medicina momento, leuiſculam
quidem alui deiectionem moliri poteſt, nullum tamen accrementum in-
troſum

nitrosum ve possidet ingenium,
quo valeat intestina ad iustam
excretionem laceffere.

Blitum.

Malua. CAP. A. eubeze

CXI.

NOMENCLA-
TVRA.

Gr. μελόχης. Lat. & It.
Malua. Gal. Malue.
Ger. Koennsch
bappel.

Malua sativa esui lon-
ge aptior hlyestri,
stomacho aduersatur, aluum iuuat: sed multo magis cau-
les, interaneis & uesica utilis. Cruda folia cum salis exi-
guo manducata, agilopas ex melle sonant: nerum cum cica-
tricem trahere caeperint, ea demum citra salem utendum est.
Contra aculeatos apium uesparumque ictus, illita efficax est:
eadem cruda cum oleo trita peruncti, non feruntur. Vlcera
manantia in capite, fursureque cum urina sanat: sacris igni-
bus & ambustis decocta solia, tritaque, utilissime ex oleo im-
ponuntur. Eius decoctum uuluas in seissione mollit: prodest ero-
sionibus uesicae, & intestinorum, uulua, sedisq; clystere infu-
sum. Ius decocta cum radice sua, contra omnia uenena au-
xiliatur, si continuo a bibentibus reuomat. Contra Pha-
langiorum morsus remedio est, lac euocat, Semen in uino

q 2

potum

*Malva vulgaris,**Malva sativa.*

potum, addito Loti sylvestris semine, vesica cruciatus lenit.

MAlva hortensis est & sylvestris. Est etiam Rosam referens Malva, nostro tempore in hortis frequentissima. Malva, quam veteres hortensē vocarunt, penē nullibi nostra incuria colitur. Galeno Malva hortenses sylvestribus humidiores, proinde viscosum quippiam in se continent Malva hortenses. Eadem manifesta non infrigidant, nimirū tepida caliditate prædita. Conditæ cum oleo & sale citius descendunt, cum aliæ tamen non tardent.

cataph. & Atriplex. CAP. CXII.

chrisolocana.

NOMENCLATURA.

if ar. Græ. Ατρίπλεξ. Lat. Atriplex. Ita. Atriplice.

muellès Gal. Arrouches. Ger.

Scherf master.

Atriplicem

Satiuus.

Syluestris

A Triplicem aliqui Chrysolachanon uocant, cognitum olus est. Duo eius genera: syluestre & satiuum. Coctum est ut olus. Aluum mollit, panos discutit, siue crudum, siue coctum illinatur. Semen cum aqua mulsa potum, regium morbum sanat.

A Triplex vulgatum olus humidum in secundi ordinis medio, & frigidum in primo, & quod fluidum corpus faciat, permeat celeriter. Absterforium est Atriplicis semen, ac ideo regio morbo conueniet, quem flegmatis oppillatio, procrearit, Vomitum euocat, & soluit corpus.

Brassica. CAP. CXIII. *A. Caulis & c.*

NOMENCLATURA.

Græ. κρήμβη. Lat. Brassica. It. Cauolo.

9

3

Gal.

*his nabis
berca et
col*

Gal. Choux. Ger. Brey-
ter. Koel.

Brassica primum genus.

Secundum.

B *Rassica sativa* aluo est idonea, si modo leuiter feruesacta
edatur (nam percocta aluum sistit: sed multo magis bis co-
cta, aut quæ in lixiuio coquitur) stomachum autem male ha-
bet: acrior est aestiua. In Aegypto propter amaritudinem non
estur. Caculentibus & tremulis esse prodest: summo cibo sum-
pta crapulam discutit, & uni uoxam restinguit. Melior stoma-
cho cyma: sed acrior, & ad ciendam urinam ualidior. Ea con-
dita stomacho inimica est, aliũ conturbat. Crudus succus cum
Nitro & Iri deuoratus, aluum emollit: cũ uino quoque epotus
uiperarum

Tertium

Quartam

uiperarum morsibus auxiliatur, cum Fœnigraci farina, podagris & articularum uitijs illinitur. Prodest & sordidis ulceribus, & netustis, illitus, caput purgat naribus infusus, menses extrahit, cum Loliacea farina inditus. Folia per sese illita, aut cum polenta trita, conscrunt inflammationibus: tumoribusque. Epinyctidas, igne sacrum, leprâsque sanant: carbunculos ex sale rumpunt, fluentes capillos retinent, cocta. addito melle, aduersus depascentia ulcera, gangrenasq; ualent: lieno-sisq; ex aceto cruda prosunt. Mansa, deuorato succo, retusam uocem instaurant. Decoctum eius potu, aluum & menses ciet. Flos post conceptionem in pessa subditus, partum abortu uitiat. Semen eius, præsertim quæ in Ae-

gypto nascitur, potum tineas repellit: in antidota theriaca additur, faciei cutem lentiginesq; expurgat. Virentes cauliculi cum radice cremati, & adipe porci uetusto excepti, diurnos lateris dolores mitigant.

A.
ap. de Caulis Brassica syluestris. C A P.

CXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κεράμβη ἀργία. Lat. Brassica syluestris.

Ital. Cauolo saluatico. Gal. Choux sauuages.

Syluestris Brassica, maritimis præruptisq; locis magna ex parte gignitur, satiuæ similis, sed candidior, hirsutiorq; amara. Cuius cyma in lixiua cocta, ori non insauis. Folia illitu uulnera conglutinant, & inflammationes tumoresq; discutunt.

A.
ap. de Caulis

Brassica marina.

C A P. CXV.

NOMENCLATURA.

ἡ ἄλλῃ ἰσκολῶ βορῶν
cua ὀσπράνα

Græ. Κεράμβη θαλασσίαια. Lat. Brassica marina. Ita. Cauolo marino. Gal. & Off.

Soldanella. Ger. Meer Koel.

Marina Brassica à satiuâ prorsus abhorret, quòd folia ferat rotunda Aristolochia, prælonga, tenuia: singula à ramulis rubentibus exeunt, singulari, ut Hedera, pediculo: albo succo prædita est, sed pauco, salso gustu, & aliquantum amaro, pingui concretu. Herba in totum stomacho inimica, acris: uehementissimè aluum ciet, in cibo cocta. Coquitur propter acrimoniam cum pingui carne.

Brassica quæ & Caulis, Crambe græcis, multorū est generū. Est vulgaris, est illa, quæ Appiana Catoni dicitur, est capitata & sessilis. Est cuius caulibus solum folia Rapi in morē subinde crassecat, & mudatus edēdo est ut rapū. Cræbe Plinio speciali nomine coma est leui parua, rotū

da, rā

da, ramis folijsq; permultis cōdita, satiuā cādidior, succo aspero & instar medicamēti amaro. Brassica cōibo vel exterius applicata quantūuis nō ad modū acris, desiccatur, ac quiddā absterforia facultatis continet. Succus sua quāpiā vi expurgat nec aliā ratiōe tota eius substātia è siccitate sua restringit, & ob id cū laxādū brassica corpus, aque pauillū immergēdā tum modice incocta, probè cū oleo & sale cōdita, edēda : cū verò fluēs alius restringēdus, coctæ ad secundā ebullitiōē, proiecta priore aqua, calidam oportet superinijcere, & ad eum decoquere modum vsque dum tēnerefcatur. Brassica marina ea est, quam Soldanellam officinā vocant.

Beta, CAP. CXVI. *A. Sicla.*

NOMENCLATURA.

Gr. Τεῦτλον. Lat. Beta. Ital. Bietola.

Gal. Porree. Ger. Worter mangolt.

*et B. Bleta
his Acelya*

Beta.

Beta nigra.

Beta duorum generum est, è quibus nigra coquitur cum Lenticula, ut uentrem sistat, quod magis radice eius præ-

statur. Candida aluo utilis est. Vtraque tamen propter nitrosū humorem, quem habet in se, noxy succi est. Vnde succus earum cum melle naribus inditus, caput purgat, aurium doloribus auxiliatur. Decoctum radicis & foliorum, surfures lendesq; detegit, permiones sotu mitigat. Crudis folijs utiligines, nitro antè perfrictas: alopeciarum inanitates, scalpello prius exasperatas, atque depascentia ulcera, illini prodest. Eruptionibus papularū, igni sacro, ambustisq; cocta medetur.

Est Beta nigricantibus è Purpura folijs. Hæc nigra vocatur Latinis. eius radices Rapis magnitudine & forma similes sunt. Candida præterquam colore, quem folia eius in candido viridem habent, nigre similis. Est & quadam ruffa radice, Pastinaca non absimilis. Nitro se qualitatū est Beta, & ideo discutit & abstergit, candida magis quàm nigra, sed eo cocta prinatur, siquidem nigra astringit maxime radice. E Liene malè affectis, medicina potius est, quàm cibis.

5 is:
erdolaga
Portulaca. CAP. CXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αὐδὸράκη. Lat. Portulaca. Ita. Procacchia.
Gal. Pourpier. Ger. Zurtzelen.

Portulaca vis astringit: capitis doloribus, inflammationibus oculorum, cæterisq; cum polenta imponitur: ardoribus stomachi, sacro igni, vesicæ doloribus, auxilio est. Comman ducata, dentium stupores sedat: stomachi & intestinorum astuationem, fluxionesq; mulcet: renes & vesicam adiuuat, etiam si erosionem sentiant: ueneris impetus exoluit. Succus epotus simili effectu prodest, in febribus ualens. Contra teretes uentris tineas, cruentam excreationem, dysenteriam, hæmorrhoidas, & profluua sanguinis, percocta efficax est. Item contra sepius morsus. Ocularibus medicamentis utilissimè commiscetur: interaneis fluxione

Portulaca sylvestris.

Portulaca sativa.

xione laborantibus, atque uuluarum erosionibus infunditur. Contra dolores, quos aestus excitant, caput ex Rosaceo & oleo fouetur: eruptiones papularum in capite, cum uino emendat: uulneribus quæ ad syderationem spectant ex polenta illinitur.

Portulaca, notæ herba, temperamentum, frigidum & aqueum est, pauillum de austero participans. Fluxus restringit & præcipue biliosos & calidos, siquidem tertij est in frigidantium ordinis, & humefiantium secundi. Parum nutrit in cibo, ut potè humida, frigida, & viscosa. Stuporem dentium sedat, quod viscosa, non pungat.

Asparagi. CAP. CXVIII. *A. sic*

NOMENCLATURA.

Græ. Ασπαράγος. Lat. Asparagus. Ita.

Aspa-

is *esparragos**Asparago. Gal. Asparge.**Asparagi.*

Corruda siue syluestris *Asparagus vulgaris* est notitia. Huius cauliculi in cibo cocti uentrem emolliunt, urinam cient. Radicis decoctum contra urinæ difficultatem, regium morbum, reni uitia, & coxendicum cruciatus, in potu proficit: cum uino autem, phalangiorum morsibus auxiliatur. Si decocti succus super dente contineatur, eius dolori medetur. Semen potum ad eadem ualet. Canes, ut aiunt, si decoctum bibant, emoriuntur.

Asparagum etiam nasci prodiderunt, arietis cornibus cõ-

tusis, atque defossis: quod, quantum equidem sentio, plane à ueritate abhorret. *Attilis* autem *Asparagus* multis ramis fruticat, folijs *Fœniculi*, longis, numerosis: radice rotunda, grandi, spongiam habente. Huius teneri cauliculi triti in uino albo, renum dolores sedant. *Assus* autem coctus, urinae stillicidium, difficultatemq̃, ac dysenterias mitigat. Radix cum uino aut aceto cocta, luxatos artus mulcet. Decocta cum ficis aut ciceribus, sumpta, regium morbum sanat: coxendicis cruciatus stranguriamq̃, leuat. Alligata radix, aut haustum eius decoctum, conceptum adimit, & sterilitatem adfert.

A*sparagus hortensis*, Galeno, Regius dicitur: palustris & syluestris, Helius. Abstergunt *Asparagi* non protensa tamen manifesta calidita

lidity aut frigiditate. Grati sunt stomacho, vrinam proritant, & quāuis paruum prestent alimentum, plus tamen nutriunt, quāuis quāuis alia herbarum cyme.

Plantago. CAP. CXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀρνόγλωσσον. Lat. Plantago. Ita. Pian-
tagine. Gal. Plantain.

et septimer *et anglosa* *et Linnæi*
bia Maior. *et anglosa* Minor. *et Linnæi*

Dvo Plantaginis genera: minor folia habet angustiora, minora, molliora, lauiora, & tenuiora: caule anguloso, in terra sessili: floribus pallidis: semine summis caulibus emicante. Altera maior, latior, urentior q̄, laxis constans folijs, oleracei

cei

fistula Aquatica.

Media.

astorabis
Alis
na
span
ante
uat

cei generis: cuius caulis cubiti altitudinem petit, angulosus, sub-
 ruber, à medio ad uerticem tenui semine circumdatus, radicibus
 nititur teneris, hirsutis, candidis, digitum crassitudine equanti-
 bus. Nascitur in lacunosis sepius & locis humidis. Multo uti-
 lior magna est. Vim habent folia exiccatoriam, costringentem:
 quare omnibus malignis ulceribus, & fluxioni opportunis atq;
 elephantiosis, sordidisque, illita prosunt: profluua sanguinis, ulcera
 quae serpunt, epinyclia, carbunculos, nomasq; cohibent, uetera
 ulcera & inaequalia vitatice obducunt, chironia sanant, sinus
 conglutinant: moribus canis, ambustis igni, inflammationibus,
 panis, parotidibus, strumis, agilopys, illita cum sale prosunt. Co-
 ctum cum aceto & sale olus, dysentericis, caeliacisq; sumptum
 subuenit. Datur & in locum Betae cum Lenticula coctum, Et
 ad

ad aquam intercutem, cui leucophlegmatia nomen est, datur et herba decocta post aridas epulas, sic ut media antecedit: comitia libus & suspiriosis data proficit. Foliorum succus, colluta subinde oris ulcera, purgat: cum Cimolia aut Cerusa igni sacro medetur: fistulis insusus prodest, lippitudinibus & aurium doloribus idem succus instillatur. Additur quoque in oculorum collyria. Ginguis cruore suffusis, & sanguinis reiectionibus, potu confert: clystere dysentericis infunditur, contra tabem datur in potu: aduersus strangulationes uulua, in uellere subijcitur, etiam si uulua fluxione laboret. Semen ex uino potum alui fluxiones & sanguinis excreationes sistit. Decocta radix & manducatu, & collutione, dentium dolores sedat: eadem cum folijs, ulceribus renum & uesica in passo datur. Ferunt treis radices cum tribus unj cyathis, & pari aqua modo, tertianis auxiliari: & quatuor, quartanis. Sunt qui radices gestamine, discutendis strumis utantur.

Est Plantago latifolia, quam vulgus herbariorum maiorem vocat. Est angustifolia, quae minor. Tertia Latifolia similis, praeterquam quod folijs consistat longe minoribus & leuiter hirsutis. Plantago mixto conflatata est temperamento: aqueum enim quiddam, et frigidum, atque a deo austerum obtinet. Quandoquidem terrestri est, frigida, & siccata substantia, ob idque insfrigidantis & desiccantis naturae ordinem tertium usurpat. Porro quae una insfrigidant & astringunt, vlcibus malignis, dysenteriae, & omnigenis vlcibus & fistulis profunt. Et in eo principem locum tenet Plantago. Nam e sui temperamenti proportione, desiccans, non morduat: insfrigidans, non stupefacit.

Lauer, seu Sium. *A. Sium & purpila*

C A P. C X X.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. Σίον. Lat. Lauer. Ita. Sio.

Gal. Berle.

Sion

Sion in aquis inuenitur, frutice pingui, recto, folijs latis, Olusatro similibus, sed minoribus, & odoratis. Quae cruda coctaq; esu calculos rumpunt, atque excernunt: urinas cient, menses & partus extrahunt: dysentericis in cibo auxiliatur. De Sio Crateuas tradit, herbam esse fruticis specie, pauca folia ferentem rotunda, maiora quā Mentha, nigra, & ad Erucā accedentia.

Nascitur Sium fontibus estate frigidis, hyeme calidis: Plinio, Sium Apij est similitudine, glareosis & perennibus riuus prouenit, coquiturque vt Oulus atrum magna vesica vtilitate. Crescionis herba (ita vulgo vocata) folium, cum primum emicat rotundum, & simul atque adoleuit in Eruca folium laciniatum, quod ab Apij folio disidet, satis indicat, Sium Crescionem non esse. Sium Galeno quate

nus nonnihil aromatis gustui respicit, eatenus excalfaciendi naturam sortitur. Discutit autem, vrinam cient, renum calculos terit, remoratos menses pellit.

Sysimbrium.

C A P. C X X I.

N O M E N C L A -
T V R A.

Græ. Σιούμβριον. Lat. Sisympbrion. Ita. Menta Romana. Gal. Mente aquatique. Offi. Menta rubea.

Sium.

Sysimbrium, alij Serpyllum syluestre uocant, in solo inculto nascitur, Mentha hortensis similitudine, odoratius, latiore

neme ut
no

Barb
alfamita
mentha

Roma
na
bis
andatos et yerba buena aquatica

* Sisybrium

folia primū rotunda prodeunt, adulta Erucæ modo finduntur. Id excalfacit, urinas mouet, crudum estur, purgat lenticines, cutisq; uitiat in facie, noctibus impositum, matutinisque detractum.

Sisybrium hortense Matthiolo, Balsamita est officinarum, & ea quam Mentham Romanam vocant, tum quod delineationes respondeant, tum quod facillimè non artificio exulta in Mentham degeneret: Atque adeo Dioscoridis Sisybriū quod in incultis nasci prodi dit, & hortense Sisybrium vnam & eandem esse, plantam. Et perinde Dioscoridis Sisybrium, non eum esse quem pingit Theophrastus. Nam si vna res essent: degenerante, non exulto Sisybriū, in campestribus, non aliter quam in Mentham permutatum, repperiretur, cum eo loci nullus sit qui colat. Sisybriūq; aquaticū non aliud esse à Crescione vulgari, acris sapore, qui simul cum Sio in aquis nascatur, folijs primū rotundis, & deinde in Erucæ formam laciniatis, parūmque & sapore & odore à nasturtio dissentiat. Id à Plinij opinione non discrepat,

r Sisybrium

tiore folio. Inseritur coronis: calfaciendi vim habet. Contra stillicidia urinae, calculosq; semen ex uino bibitur: tormina & singultus sedat. Folia in capitis dolore, fronti aut temporibus illinuntur. Item contra vesparum apiumq; iclus: uomitiones potu cohibet. Alterum Sisybrii genus, quod aliqui Cardaminam, alij Sion appellat: ea herba riguis gaudet, & eisdem in locis, quibus Sion, prouenit, quæ ideo nonnullis Cardamina nominatur, quod gustu Cardamū, id est, Nasturtium, repræsen-

Lafr
nastu
rium
aqua
cum
Sispa
Berro

Sisymbrium tertij est inter desiccantia & excalfacientia ordinis, idque in singultu & torminibus bibendum præbetur cum vino. Nasturcinum, nempe quod Nasturcium referat, calidum est & siccum tertio ordine, & viride etiam secundum non excedit.

Crithmum. CAP. CXXII.

NOMENCLATURA.

Barb
ucula

sp. Gre. κριθμῶν. Lat. Crithmum. Ita. Finocchio marino.
inojo de la Gal. Fenoil mariu. Off. Creta marina.

C Crithmum, seu potius, ut aliqui, Crithamon, fruticosa & undique foliosa herbula est, cubiti altitudinē ferē petens. Nascitur in maritimis, & petrosis: folijs pinguibus, numerosis, albicantibus, ueluti Portulaca, latioribus & longioribus, salso gustu. flores candidi sunt, & semen, ceu Rorismarini, odoratum, molle, rotundum, quod siccātū rumpitur, habet intus tritici modo nucleum: radices digiti crassitudine, tres aut quatuor: grati odoris & iucundi. Radix, semen & folia incocta uino, potu urine difficultati & regio morbo auxiliantur: menses cient. Est crudum coctū in oleo, seruatur etiam in muria.

C Rhythmon & Latinis Batis, duplex est. Vna marina, que fruticosa est herbula, cubitum vnum alta. Nascitur in maritimis, & petrosis. Hec cretha marina vulgo dicitur. Altera Batis hortensiana, quam Plinius Asparagum Gallicum quibusdam dici tradit. hac ab olitoribus ad quotidianos vsus consita nonnusquam spectatur comprehēdisse. Vulgus bacillas quasi baticulas ab Italis vocari didicit. Matthiolo apud Italos Finocchio marino nuncupatur. In hortos traducta, Herba di san Pietro. Batis empetron non est, bilem enim aut slegma non discutit, sed nec hydropinorum aquam, quod in Empetro requiritur Dioscorides. Batis herba falso gustu, & quadantenus amaro, quandoquidem desiccatoria & absterforia est facultatis. Hanc tamen depresso rem habet, quam alia que in amararum genus transeunt.

Coron

Coronopus. C A P. A. pes Cornij
CXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κορωνόπος. Lat. Coronopus. Ita. Serpen-
tina. Gal. Corne de Cerf.
Ger. Craynen.

Lat. cor-
cis pes
His. yex
estre

Coronopus.

Coronopus oblonga her-
bula est, per terram re-
pens, fissis folijs: coquitur in o-
lere: radicem habet tenuem,
adstringentem, qua in cibo
cæliaci facit. Prouenit in ag-
geribus, & locis incultis, &
secus uias.

Coronopus, patrum nostro-
rum memoria, Ranunculi
species habita est. Nunc uero co-
gnosci in acetarium olus, & seri
cæpit. Herba stella ab Italis nun-
cupatur. Foliorum figura apud
quosdam Cornu ceruini nomen
dedit.

Sonchus C A P.

CXXIIII. A. cō d'ingll

NOMENCLATURA.

Gr. σόυχος. Lat. Sonchus. Ita Cicerbita.

Gal. Laceron. Ger. merckhüeye.

et lat. Cap. de en
His: cerra

Sonchi duo genera: syluestrior quidam est, & magis spinis
horret: alter teneritate quadam mollescit, cibus expetitus,
anguloso caule, inani, interdum rubente: folijs in ambitu per in-
ternalla dissectis. Vtriusque uis refrigerat, modice adstrin-

r 2 git,

Sonchus aspera.

Sonchus non aspera.

git, unde aestuanti stomacho & inflammationibus illi profunt. Succus eorum stomachi rosiones sorbitione mitigat, lac elicit: in uellere appositus, sedis ac uulua collectionibus opitulatur. Tam herba quam radix illita uibratis à scorpione ictibus subuenit. Alter Sonchus tenerior, arboris instar, latis constans folijs: caulem in ramos exeuntem folia distinguunt: sed ad eadem pollet.

Sonchus, Italici acetarium è folijs & radicibus olus, siquidem teneritudo & dulcor gratum gustui prabet.

Seris, siue Intybus. CAP. CXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. σέρις. Lat. Seris. Ita. Endiuia.

Gal. Endiuie. Ger.

Haenshoel.

Seris

ap. de
Wruja

Seris sylvestris.

Seris sativa.

Seris duum generum est: altera sylvestris, qua Picris & Cichorion uocatur: altera sativa, latioribus folijs constat, stomacho quam hortensis utilior. Que iterum in duas species digeritur, una folio latiore prodit, Lactucarum simillima, altera angustiore est folio, & gustu amara. Vtraque refrigerat, & astringit, stomacho utilissima: aluum sistit cocta, si cum aceto adsumatur. Sylvestres stomacho meliores, quandoquidem aestuantem ipsum & quem imbecillitas uexet, cibo leniunt: cardiacis per se, aut cum polenta, utiliter illinuntur: podagris, & oculorum inflammationibus auxilio sunt. Herba cum radice illita, percussis à scorpione subuenit: igni sacro cum polenta medetur. Succus cum Cerusa & aceto, ualet ad illitus eorum, quæ refrigerationem desiderant.

Est Intybus satiuus, est syluestris. Satiuus nostro etiã tẽpore Endi-
ni adicitur Italis, syluestri præter folia quæteneriora & latiora sunt
similis. Syluestris qui Cichoreum, Picris, Amarago Gase nuncupatur.
Cichorea pharmacopolis, floribus est cœruleis, quæ sese in solis sydus cir-
cum agunt, quæ è re Heliotropij apud quosdam nomen accepit, cum He-
liotropium diuersum sit herba genus.

ap. de endi Condrilla. CAP. CXXVI.

ma hispescorso NOMENCLATURA.

nera— Gr. κούριλλη. Lat. & Ita. Condrilla.

Gal. Espece de Cichoree.

Condrilla, quam aliqui Cichorion, alij Serin appellant, cau-
tem, flores & folia habet Cichorio similia: qua ex causa
nonnulli syluestris Intubi speciem esse pronunciarunt, uerum te-
nuior tota est: in cuius ramulis, gummi Mastiches simillimum,
tuberculo Fabæ inueniri solet: quod cum Myrrha tritum, &
lintheo appositum, instar oliuæ, fæminarum menses trahit. Tusa
cum radicibus herba, adiecto melle, diuiditur in pastillos, qui
Nitro admisi uitilignes emaculant. Gummi inordinatos pilos
replicat: quod item tenera radix efficit, si intincta succo acus, pi-
lis admoueat. Contra uiperas in uino potu proficit. Succus de-
coctus, in uino, aut per sese potus, aluum sistit. Aliud habetur Cõ-
drilla genus, folium ferens oblongum, circum rosam, humi spar-
sum, caulem succo madentem lacteo: radice tenui, rotunda, leui,
uegera, flauescente, succosa, Cuius & caulis & folia concoquẽ-
di uim habent. Succus incommodos palpebrarum pilos reflectit.
Nascitur in letis & cultis.

Condrilla Intybacei generis in solido & gypso solo nascens, Ci-
choreo tenerior & minor, flore in aliquibus cœruleo, in alijs can-
dido. Altera Condrilla species luteo flore, pinguem & lutosum agrum,
& præcipue hordeaceum campum amat.

Cucurbita.

Cucurbita. CAP. CXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. κολοκυνθεα. Lat. Cucurbita. Itā.

zucca. Gal. Courge. Off. Latinum nomen habent.

A. Sic
his calab

Rotunda.

Longa.

Cucurbita esui apta: cruda, trita illitu tumores, & abscessu mitigat. Ramenta eius infantibus contra capitis ardorem, quam hyriasin uocant, in sincipite illinuntur: oculorum inflammationes podagrasq; refrigerant. Succus è ramentis tuis per se, aut cum Rosaceo infusus, aurium doloribus auxiliatur: adustiones cutis in ardenti febre illitu adiuuat: totius seruesactæ & expressæ succus, cum melle exiguo & nitro potus, aluum leniter resoluit. Vinum in Cucurbitam recentem excauatam infusum, si mistum sub diuo teneatur, potu aluum lenigabit.

Cucurbita semen medicinale est, fructus quāuis multorum sint specie-
rum, tamen ut plurimum aut longi sunt, aut lati & sessiles. Nascū-
tur sine semine, quæ perendie quā terra mādentur, oleo sesamino im-
maduerint.

Cucumer satiuus. C A P. CXXVIII.

cucumera

pepino et **NOMENCLATURA.**

græcis **Gre.** Σίκκος ἡλίος. **Lat.** Cucumer satiuus. **Ital.**

gombro **Cocomero domestico.** **Gal.** Concombre.

Citrullus.

Cucumis marinus.

Satiuus Cucumis aluo & stomacho perquā uilis habe-
tur, refrigerat, corruptionem non sentit, uesicæ prodest, olfa-
tu reuocat, quos animus liquerit. Semen modicè urinam mo-
uet: cum lacte aut passò, uesicæ exulcerationibus subuenit. Illita-

cum.

Cucumis satiuus.

Pepo.

cum uino folia, morsus canum sanant, & epinyctidas, cum melle. Peponis caro in cibus, urinam cit, inflammationes oculorum illita sedat. Ramenta eius contra adustionem infantium, quam Syriasin uocant, sincipiti imponuntur: fronti admota, oculorum fluxiones auerunt. Succus cum semine, adiecta farina, siccatus in sole cogitur in smeigmata, quæ faciem repurgant, & nitorem afferunt. Radix sicca, & ex hydromelite pota drachmæ pondere, uomitionem mouet. Si quisquam moderatè secundum cœnâ uomere cupiat, geminis obolis sit contentus. Sanat quoque illita cum melle ulcera concreta in modum saui, quæ ceria uocant.

Peponis nomine Græci & Cucumeres & Mellones & Citrios intelligunt. Est Italis Auguria Cucumeris genus, antiquis Græcis (ut Matthiolus putat) incognitum.

sic his Lactuæ. CAP. CXXIX.

echuga
NOMENCLATURA.

Gra. Ἀγρίς αἰ ἡμερος. Lat. Lactuca sativa. Off. Iridem.
Ita. Lattuga domestica. Gal. Lactue.

Crispa.

Capitata.

Lactuæ sativæ, quibus natura refrigeratrix inest, stomacho gratæ habentur, somnum conciliant, aluum emolliunt, lac euocant: uerum decocta magis alunt, stomachicis illotas esse prodest. Epotum semen, assiduas libidinum imaginationes in somno compescit, & ueneri refragatur. Ipsæ uero frequentiores in cibo, claritati oculorum officiant: inflammationibus & ignibus sacris opitulantur, muria condiuntur. Cum in caulem exierunt

runt, uim quandam nanciscuntur, succo aut lacti syluestris Lactu
ca similem.

Lactuca syluestris. CAP. CXXX.

NOMENCLATURA.

Græ. ἄγρις ἀξάργια. Lat. Lactuca syluestris. Ita.
Lattuga saluatica. Gal. Laitue sauua-
ge. Off. Endiuia.

Syluestris.

Phalangiorum ictus bibitur. Semen, non aliter quam satiuæ,
libidinum imaginationes in somno amolitur, ac uenerem arcet.
Succus ad eadem ualet, sed uiribus infirmior. Reponitur in ficti
li nouo lac eius, antea, ut in alijs liquaminibus moris est, inso-
latum.

Syluestris Lactuca sati-
ua similis est, sed logior
caulis, & candidiora folia,
graciliora, & asperiora: a-
maro gustu est, & uiribus
aliquantum Papaueri simi-
lis, unde lacteum eius succum
aliqui Meconio permiscue-
runt. Aquam per alium eli-
cit, potius in aceto mulso suc-
cus ad duos obolos argema
caliginemq; repurgat. Cōtra
adustiones efficaciter illini-
tur cum lacte mulierum. In
summa somnum allicit, dolo-
ris leuamentū præstat, men-
ses trahit, contra scorpionum

Est sativa, est sylvestris Lacluca, quæ Serriola siue Scariola Italus, quod folij pars exterior, ferre in morem, aspera sit. In totum, sola teneritudine, lauore, & candore distant.

Sp. bele Gingidium. CAP. CXXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. κρυιδιον. Lat. Gingidium. Ita. Gindio. Gal. & Off. Cerefolium, sed falso.

* *Gingidium.*

ita pridem ijs è locus cepit adferri. Hoc quibusdam Carui de Syria dicitur.

Gingidium, aliqui Lepidion, in Syria & Cilicia plerunque nascitur: herbula sylvestri Pastinace similis, tenuior, & amarior: radice parua, candicante, sub amara. Olus hoc crudum, coctum, conditumue estur magna stomachi utilitate, urinã cit. Decoctum ex uino potũ uesica prodest.

Cerefolium in Italia hortus nascens, non est Gingidium, non enim gustatum amaritudinem gustui representat, at acrimoniam potius, & aromaticum odorem. Cilicia & Syria peculiaris hæc herba est, nec

Scandix. CAP. CXXXII.

NOMENCLATVRA.

Græ. Σκάνδιξ. Lat. Scandix. Ita. Scandice.

Gal. non perinde nota. Off. Dauci

genus, sed falso. Ger.

Wird moron.

Barb acu

* Scandix.

Scandix, sylvestre olus
est amarum, subacre,
quod crudum coctumue mā-
ditur, stomacho & uentri
utile. Decoctum in potu, ue-
sicae, renibus, & iecinori
confert.

Scandix Galeno, sapore est a-
maro, & aliquantum acris,
ut in fine sit secundi excalfacien-
tium & desiccantium ordinis,
aut in tertij principio. At cum
talis non sit, quæ pro Scandice
profertur, sequitur Scandicem
non esse geminam.

Caucalis. CAP.

CXXXIII.

NOMENCLATVRA.

Græ. καυκαλίς. Lat. Caulalis. Ita. Petrosello

saluatico. Off. Pimpinella hirsuta.

Gal. Persil fau-
uage.

Barb: pes

gallinaceæ

his pie de galin

et quixone

Cauca

Caucalis.

Caucalis, quã alij sūt
uestre Daucum uocāt,
cauliculo est dodrantali, aut
maiore, subhirsuto: folijs A-
pio similibus, Fœniculi modo
per extrema multisidis, hispi-
disq̃, candida in cacumine
umbella, suauiter olēte. Cru-
dum coctumue olus estur, uri-
nam mouet.

Frequens apud Thuscios Cau-
calis, nihilum absimilis ab
ea quã pingit Dioscorides.
Hanc vernacula dictione, Petro-
fello saluatico nominant, quod
adiacencia terre. folia multum
ad Apium hortens., Petroseli-
linum, accedāt, aditioribus cun-
ctis fœniculi modo incisis. Flos
albus & odoratus non alius,
quã Danco.

ErUCA. CAP. CXXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Εὐρωμῶν. Lat. Eruca. Ita. Ruchetta.

Gal. Roquette.

CRuda Eruca uenerem largiore cibo concitat. Semen eodē
effectu prodest: urinam cit, concoctioni prodest, aluo per-
quã commodata. Semine ad condimenta utuntur, quod, ut
in longum tempus asseruetur, adiecto lacte aut aceto, digerunt
in pastillos. Gignitur etiamnum Hluestris Eruca, maxime in
Iberia,

Sativa.

Sylvestris.

Iberia, quæ occidentem spectat, cuius semine pro Sinapi incola utuntur. Urinam uehementius pellit, multò satina acrior.

ERUCA acetarijs Italicis, & satina & sylvestris omnibus notissima. Medicinalem eius usum abundè docet Dioscorides.

Ocimum. CAP. CXXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Οκίμου. Lat. Ocimum. Ita. Basilico.

Gal. Basilic.

A. βασιλίου
Barb
basilicum

OCimum uulgo cognitum. Id copiosiore cibo oculorum aciem hebetat, aluum mollit, spiritum mouet, urinam pellit, lac euocat, agrè tamen conficitur. Illud cum polline polentæ, ace-

his: alb
gaca

Ocimum mediocre.

Ocimum maius.

to & Rosaceo, pulmonum inflammationibus auxilio est. Draconis marini & scorpionis ictibus per se prodest: & cum uino Chio oculorum doloribus. Succus usus caliginem abstergit. Destillationes exiccat. Semen potum conuenit atram bilem gignentibus, difficili urina, inflatisq; : naribus haustum, subinde mouet sternutamenta: quod idem herba efficit: sed oculos premi necessum est, cum sternutamentum urget. Sunt qui in cibo manducandum censeant, quandoquidem manducatum, & in sole positum, uermiculos creat. Aphri autem adijciunt, si feriantur à scorpione, qui Ocimum ederint, nullo conficiari dolore.

Est Ocimū, sive Oximū, pro ratione foliorū, maius & minus, et sub Basilici nomine, satis cognitū. Herba stomacho inimica, ideo in cibo dānatur, cōuenientius quo maturet, & discutiat, exterius applicabitur.

Siqui-

Siquidem in secundo est excalescentium ordine, & superfluum, in se continet humiditatem.

Orobanche. CAP. CXXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. ὄροβάρχη. Lat. & Ita. Orobanche. et eruja
Gal. Tigne. na
his: yer
tora

* Orobanche.

Orobanche cauliculus est sesquipellalis, & interdum maior, subruher, hirsutus, tener, sine folio, pinguis: flore subalbido, & in luteum uergente: radice digiti crassitudine, & cum ariditate flaccescit caulis, fistulosa. Hanc inter quadam legumina nasci constat, & ea strangulare, unde Orobanche sibi cognomentum usurpauit. Estur, ut olus, cruda, & in patinis, asparagi modo, decocta. Legumentis addita, coctionem accelerare creditur.

Orobanche, quam quod Eruum strangulet, Theodorus in Theophrasto, Eruegam nominauit, caulem profert sine folijs, & cyamam paulo crassioem, vt non iniuria Plinio, Cynomorion, quasi simile quiddam genitali canis nominetur.

Barbula hirci. CAP.

CXXXVII.

NOMENCLATURA.

5

Græ

is: Barba
abruna

Græ. Τραγοπωρον. Lat. *Barbula hirci*.
Ita. Barba di becco. Gal. Barbe de Bouc.
Ger. Dochz bart.

Barbula hirci, quæ ab alijs Come uocatur, breui est caule:
folijs Croci. radice longa, dulci, supina magno super cau-
caulem calyce, e cuius summo semen nigrum dependet, unde no-
men inditum est. Herba esui apta est.

Ornithogalum. CAP. CXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ορνιθογαλου. Lat. *Ornithogalum*.

Ita. Ornithogalo.

Gal. Churles.

is: lac
alligecum
is: leche
gallina

Ornithogalum cauliculus est tener, candicans, tenuis,
sesquipedalis, tribus aut quatuor in cacumine mollibus
adnatis: a quibus, flores prodeunt, foris herbacei, & cum hian-
tes se pandunt, lactei uisuntur: inter quos dissectum, cachryos mo-
do, capitulum emicat. Coquitur cum pane, ut Melanthium. Ra-
dix bulbosa, cruda & cocta manditur.

Radix Barbae Hirci acetarijs, quod dulcis sit & gustu grata, in-
ditur. Ipsa herba folia habet, Croci largiora tamen & longiora,
floreem luteum. Aqua per alembicum ex ea educa, recentes in carne
plagas mirabiliter adglutinat. Ornithogalum pueris etiam cognitum,
quod Churles uocant, nam huius radicem vomere eruptam colligunt,
multo castaneis suauiore in cibis: cruda & cineribus incocta rusticis
edendo est, ut quæ Tuberibus nihil cedat.

Tubera. CAP. CXXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. ὄστρον. Lat. *Tubera*. Ita. Tartuffi.

Gal. Truffles. Off. Cerui boleti.

is: tur
nas de
ierka

Tubera rotundæ radices sunt, sine folijs, flauescentes: uere
fodiuntur, cruda & cocta eduntur.

Tvera secreta quapiam vi terra agglomerantur in cibum: Gale-
no, humores generant crassos & melicholicos omni plus alio ci-
bo, atq; ad ò paralyfim apoplexiam, egre digeruntur, & grauant sto-
machum. Nā de terrestri magis, quā de aquea substantia participant.

Smilax hortensis. CAP. CXL. s. fufcolo.

NOMENCLATURA.

Græ. Σμίλαξ κηπεία. Lat. Smilax hortensis. bis: ju
Ita. Smilace de gli horti. Gal. Faseoles. Off. Faseoli. huelo

Hortensis Smilax, frutex, cuius semen à nonnullis Lobia
uocatur: folia habet Hederæ, molliora tamen: tenues cau-
les, & capreolos uicinis fructibus circumuolutos, qui tantū ado-
lescunt, ut toporias scenas representare uideantur: siliquas Fæ-
nigræci profert, longiores & torosiores. in quibus semina re-
num similia, sed in æquali colore recluduntur: quæ quādam ex
parte fuluescunt. Siliqua cocta cū semine in oleribus, Asparagi
modo, estur. Urinam ciet, & tumultuosa somnia facit.

Smilacem hortensem iam superius diximus esse Dolichum, eum Ita-
lia vocat Fagnuolo Turchesco, nempe qui etiam Phasiolus dicitur,
vt differat à Phaseolo.

Medica. CAP. CXLI.

NOMENCLATURA.

Græ. Μήδικη. Lat. & Ita. Medica. A. cot & ablage
Gal. Foin de bourgoine. bis: alfalsa et
Gal. Medisch Kraur. mielga

Medica cum recenter prodyt, folijs & caule Trifolio
pratensi similis est: procedens uero folia contrahit, cau-
les edens Trifolij, & siliquas corniculorum modo intortas,
in quibus semen Lentis magnitudine dependet. Id sicca-
tum, iucundi saporis gratia, conditaneo sali admiscetur. Vi-
ride, quibus refrigeratione opus est, illitu suffragatur.

Herba tota pro gramine utuntur, qui pecora alunt.

Medica, Persarum bello in è Media in Graciã, & post è Gracia in Italiam translata, in iumentorum olim pabulum serebatur, nunc rara est in Italia: in Gallia, per Ruellium frequens, & à rusticis Trifolium maius appellatur.

ba he hec

Aphaca. CAP. CXLII.

NOMENCLATURA.

bat: bi
ia siluestris

Græ. Αφάκη. Lat. Aphaca. Ita. l' Aphaca.
Gal. Vesse,

* Aphaca.

genera Aphacen reponit, quæ nihil ad nostram Aphacen.

Porrum capitatum.

CAP. CXLIII.

NOMENCLATURA.

Aphaca in aruis nascitur, altior Lente, tenuibus folijs siliquas Lenticula maiores fert, in quibus terna quaternave semina nigra, Lente minora, continentur: quæ adstringendi vim habent: quare torrefacta, stomachi aliuq; fluxiones sistunt, si fresca lentis more decoquantur.

Aphace Matthiolo non est Vitia, verum legumen folijs Vitie similibus, maioribus tamè & crassioribus. Hanc rustici Vitiam syluestrem vocant. Theophrastus inter intybacea

Græ. πρᾶσον κεφαλῶτον. Lat. *Porrum capitatum.*

Ita. Porro capitato.

Gal. Porreau.

his: pu
yo

Porrum capitatum.

Porrum sectium.

Capitatum Porrum inflationem facit, noxium succum creat tumultuosum somnum parit, urinam ciet, aluo accommodatur, extenuat, oculorum aciem hebetat, menses pellit. sed ledit exulceratam uesicam, renesq̄, cum ptisana uero coctum, esu pectoris uitia extrahit: coma eius in aqua maris & aceto cocta, in desensionibus, ad præclusiones uulua & duritias, utilis habetur. Porrum bis aqua mutata coctum, tum frigida maceratum, dulcescit, & multo minus inflat. Semen acris est,

Et quandam adstrictoriam vim habet. Quare succus cum aceto, addito Thure aut Manna, sanguinis profusio sistit, maxime si naribus crumpat: uenerem stimulat, contra omnia thoracis uitia tabemq; pro delinctu efficax est, arteriam esu purgat: sed si assidue estur, uisus obscuritatem inducit, stomacho aduersatur. Succus ex melle potus, aut illitus, contra bestiarum morsus auxilio est. Ipsum quoque cum aceto aut Thuris poline, lacte, aut Rosaceo, utiliter aurium doloribus, et sonitui instillatur. Varos tollunt folia illita cum uua Rhois, qua ad obsoma utuntur: epimyelidi medetur, crustas ex sale illita rumpunt, ueteres sanguinis reiectiones cohibet, si binis drachmis, et equali baccarum Myrti pondere bibantur. Ampeloprasum stomacho magis aduersatur, et plus Porro excalfacit. Urinam et menses uehementius ciet. Id contra serpentium morsus esse conuenit.

At: por
um sil
stre
p: puerro. Saluage

Cepa. CAP. CXLIII.

NOMENCLATURA.

sis: cepolla Gra. Κρόμμυον. Lat. Cepa. Ita. Le Cipolle.
Gal. Oignons.

Cepa longa acrior est quam rotunda, item flaua quam candida, et sicca quam uiridis, et cruda quam cocta, aut sale condita. Omnes tamen mordent, flatus gignunt, appetentiam inuitant, suum mouent, et extenuant, fastidium pariunt, et expurgant, alio utiles sunt. Ea detractis purgamentis in oleum coniecta, hamorrhoidas, reliquosq; excreationum exitus referant, subdita pro balanis. Succus cum Melle illitus, oculorum hebetudinibus, argemis, nubeculis, et incipientibus suffusionibus auxiliatur, angina eodem perunguntur, suppressos menses pellit, caput purgat, naribus infusus, canis moribus cum aceto, Ruta, et Melle illinitur: cum aceto autem perunctas

in so

in sole utiligines sanat, & cum pari Spodio, scabras lippitudines sedat, uaros cum sale reprimat: contra calceamentorum attritus, cum gallinaceo adipe utilis est, cite aluo prodest. In auribus sonitum ac grauitatem emendat: ad purulentas aureis, & eliciendam earundem aquam, ualet: alopecia earum succo perfricantur, qui celerius quam Alcionium pilos euocat. Largiore cibo Cepa capitis dolores ciet, coctaq; uehementius urinā pellit. Eos lethargicos efficit, qui ualetudinibus aduersis, ea etiam cocta, plus aequo uescantur, elixa, & cum passis uuis & Fico illita, tubercula concoquit, & celerrimè rumpit.

Allium. CAP. CXLV.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκόροδον. Lat. Allium. Ita. Aglio. Bis: Ajo
Gal. Ail.

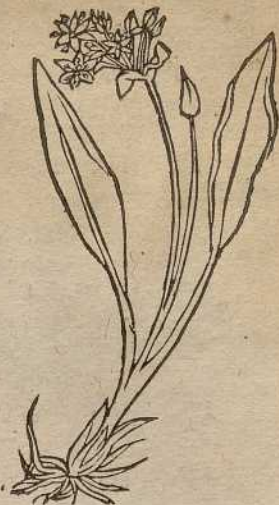
Allium quoddam satiuum atque hortense habetur, quod in Aegypto, singulari, ut Porrum, capite constat, dulce, in purpureum uergens, paruum: reliqua uerò magna & candida, ex pluribus coagmentatur nucleis, quos aglitas, id est, spicas, Græci nominant. Aliud est syluestre, quod Ophioscorodon, id est, Anguinum, uocant. Vis Ally acris est, excalfacit, mordet, excernit, alium turbat, inflationes facit, stomachum exiccat, sitim gignit, flatum permouet, summam corporis cutem exulcerat, aciem oculorum esu hebetat. Eosdem effectus præbet Anguinum, quod & Elaphoboscorodon dicitur, latus uentris tunc in cibo sumptum abigit, urinas detrahit, contra uiperatum ictus, & priuatim hemorrhoi, prodest, ita ut non aliud magis, si cum uino iugiter assumatur, aut tritum in eodem ebibatur: contra rabiosorum morsus & illitum & cibo ualet: magne &

*Allium hortense.**Sylvestre.*

Allio utilitates contra aquarum murationes, uocem clarificat, ueterem tussim crudum coctum uel lenit, potum autem cum Origani decocto, pediculos & lendes enecat. Cremati cinis illitus sigillationibus cum melle, & alopecijs cum Nardino unguine, medetur: eruptiones papularum cum oleo & sale sanat, utiligines, lichenas, lentigines, ulcera capitis manantia, lepras, & furfures, cum melle eximit. Cum Thure & Teda decoctum, dentium dolorem lenat, si in ore contineatur. Contra uenentos muris aranei morsus, cum ficulneis frondibus & Cumino illinitur. Feruesacta comæ ius, sceminarum defensionibus additum, menses & secundas partus extrahit. Allium eiusdem gratia suffitur. Factum ex eo & nigra oliua intritum, quod Mysto

Sylvestre.

Vrsinum.

toton uocant, esu cit urinam, ora uenarum patefacit, hydropticis
 utile. Scorodoprasum magnitudine Porrum equat, qualitatum
 Porri & Ally particeps: unde promiscuas sibi uires ex utroque
 uendicauit, effectus Ally & Porri præbens, inefficacius tamen.
 Coctum, porri modo, dulcescit, & in olerum uicem transit.

Latin
 allium
 porri
 Hisp: A
 porru

Porrum & eius species omnibus nota, nam sub eodem genere conti-
 nentur, Vlpicum, Scorodoprasum, Ampeloprasum, Allium, Ophiosco-
 rodon, Porrum, Gathyum, & similia. Ampeloprasum copiose in uineis
 provenit, unde & nomen accepit. Cepa nota est. Non ignotum est Al-
 lium domesticum. Sylvestre speciem non habet, minor est domesticum, caterum
 sapore & odore simili, astrictis folijs, caule subtili, è cuius cyma flos ru-
 bens, unde nigrum semen profilit. Scorodoprasum non est Scordium (nam

s s

id sui

id sui generis herba est) at illud ex Allio & Porro latifolio, sic arte & cultura prodijt: Siquidem figura & temperamento inter vtrūque medium est.

Sinapi. CAP. CXLVI.

NOMENCLATURA.

is: mostaza Græ. Σινυπι. Lat. Sinapi. Ita. Senape.
Gal. Seneue.

Sinapi.

Sinapi hortense, aliqui Napi uocant. Eligi debet adultum, ualde rufum, non magnopere siccum, sed quod fractum interne uirescat, & ueluti quodam succo madeat, cæsum colore: siquidē recens id genus, tempestiuū habetur. Ad calfaciendum, extenuandum, extrahendum, efficax est: ad eliciendam capitis pituitam manditur. Contra præduros tonsillarum tumores, ac ueterem callosamq; arteriæ scabritiem, succus ex aqua & Melle conuenienter gargarizatur: sternutameta ciet;

tritum & naribus admotum: comitialibus quoque auxiliatur: scēmas uulue strangulatu oppressas excitat. Lethargicis, de-raso capite, illinitur, cum ficis admistum, donec rubescat locus: & ad coxendicum cruciatus impositum, ad lienes, & omne genus,

genus dolores confert, cum permutanda valetudinis causa, ex alto vitia extrahenda sunt. Alopecijs illitum medetur, faciem purgat, sugillata cum Melle, adipe aut cerato rapit: seræ impetigines & lepræ, eo cum aceto perunguntur. Contra februm circuitus aridum bibitur, aut potui, polenta modo, inspargitur: extrahentibus emplastris, scabiemq; extenuantibus, utiliter admisceri solet. Tritum, grauitati aurium & sonitui, cum fico impositum prodest. Succus ad hebetudines oculorum, & genarū scabritias magna utilitate illinitur. Expressus recenti semine succus, in sole siccatur.

Sinapi Plinio, trium est generum. Vnum gracile, alterum Rapitiam formam exprimit, tertium in Eruca folium laciniatur. Est Gallis Sanella vel Senella: est Mustarda bianca & nigra. Quod Eruca folium refert, musto quod nondum ebullierit inditum, dulcedinem in longum tempus prorogat.

Nasturtium. CAP. CXLVII.

NOMENCLATURA.

His: mastuer

Græ. καρδαμου. Lat. Nasturtium. Ita. Agretto.
Gal. Cresson de iardin. Off. Latino nomine
vtuntur.

Nasturtium optimum constat esse Babylonicum. Omnium semen est acre, excalfacit, stomacho aduersatur, aluum turbat, tineas excutit, lienem immittit, partus exanimat, menses cit, uenerem stimulat, sinapis & Eruca simile intelligitur. Lepras & impetigines absterget. Illitum cum melle, lienem extenuat, fauos expurgat, pulmonum vitia extrahit, sorbitionibus incoctum. Serpentium uenenis potum resistit, atque eas suffitu fugat: capillorum defluuia cohibet: carbunculos ad suppurationem perducit, & rumpit: coxendicibus cum polenta

Nasturtium hortense.

Sylvestre.

comode ex aceto illinitur, tumores collectionesq; discutit, emit-
tit furunculos, illitum cum muria. Herba ad omnia eadem effe-
ctus, licet minor.

Nasturtium Crescio hortensianus seu maus Alenoyssus satis co-
gnitus, medicina patent e Dioscoride, Galeno, & Plinio.

ms conat Thlaspi. CAP. CXLVIII.

r Cap. cu Cap. NOMENCLATURA.

mesera tangit Gre. Θλάσπι. Lat. Thlaspi. Ita. Haud aliter.

Lat. scandu Gal. Rasse. Off. incognita.

aceum
aliqui
inapi silvestre

Thlaspi, herbula angustis folys, digitali longitudine, in ter-
ram uersis, subpinguibus, in cacumine diuisis: binum do-
dran

* *Latifolium.* • *Augustifolium.*

drantum cauliculo, tenui, non sine adnascentibus ramis: fructu circa ipsum totum, ab extremo in latius se pendate: semine Nasturtij incluso, lenticulae uasis effigie, nisi quod infringitur unde nomen accepit: flos albicat. Nascitur in semitis, & sepibus, fossisq;. Semen asperi gustus, excoalsfacies: bilem utrinque extrahit: potum acetabuli mensura: prodest ischiadicis, insusum, sanguinem potu educit: internas suppurationes rumpit: menses ciet: sed partus enecat. Alterum Thlaspi tradit Crateuas, quod aliqui Persicon Sinapi uocant, latis folijs, radicibus magnis, utile ischiadicorum infusioni.

Qui Thlaspi Bursam pastoris existimant perperam indicasse conuincuntur, tum foliorum habitu, tum gustato semine, & eius animaduersa figura. Hanc herbarij Nasturtium tectorum, & vulgus, Sinapi rusticum vocant.

Draba. CAP. CXLIX.

NOMENCLATURA.

t. nastur Græ. Δράβη. Lat. Draba. Ita. Draba.
Gal. Draue. Off. & Ger. incognita.

um
orientale
arabis
DRaba herba ad cubiti altitudinem assurgit, tenues spargens ramos, & ex utroque latere folia ceu Lepidij, sed molliora, & candidiora: in cacumine uero Sambuci umbellam gerit, candidos flores habentem. Herba hæc cum ptisana coquitur, in Cappadocia maxime. Semen aridum pro Pipere obsonijs admiscetur.

Serapium, Araba, Orientale facit Nasturtium, acris saporis semine, quod non reperiens in planta quam in valle Ananiæ legit Matthiæ similem Araba, ut ipse de illa dubitat, sit necne vera Dioscoridis Araba, ita incertos nos esse cogit, utrum nascatur in Gallijs, ut Ruelius existimat.

Irio. CAP. CL.

NOMENCLATURA.

Pati
eruca
lax
Græ. Εγύριον. Lat. Irio. Ita. Irione.
Gal. Tortelle. Off. & Ger. proprium
nomen non habet.

ERysimon, Latini Irionem uocant, iuxta urbes, rudera, hortosq; nascitur, folijs Erucæ syluestris: cauliculis in lori modum lentis & obsequiosis: floribus luteis, siliquis in cacumine gracilibus, ut Fœnograeco, corniculatis: semine Nasturtij, exiguo, urentis gustus. Contra thoracis fluxiones efficax est, & si purulenta exiussuntur: regio morbo & coxendicibus prodest: cōtra uenena in delinctu cum melle datur. Illinitur ex aqua aut melle utiliter cæcis carcinomatibus, parotidibus, duritijs mammarum, & testium inflammationibus: in totum extenuat, & calfacit. Nitius multo ad chysters fiet: si aqua madescat atq; torreatur, uel linteo illigatum pinsita farina oblitum perassetur.

Irio Theophrasto frumenti est genus, Sesamo simile. Plinius huic opioni accedit 7. & 10. cap. lib. 28. Et 25. capite. 22. lib. ab historia Discoridis describit. Nec aliter facit Galenus qui libro de facultate simplicium 6. inter acres herbas ut Nasturtium & Sinapi connumerat. Et de alimentorum facultate primo, huic locum assignat inter frumenta. Attamē frumentarius, non ea est herba, quam Itali Formentone nuncunt, non enim respondet Plinij in Eryfimo descriptioni, quod formentone, rubente sit caule, non folijs: & cum eo non multum animalium genus pascatur, clarum est nihilum Sisamum referre. Matthiolus Trionem herbam, siquidem apud Italos nascatur, eam esse putat que in locis & vijs publicis nascitur, Eruca folijs, floribus parvis & luteis, siliquis in cacumine gracilibus, duris, & corniculatis, in quibus semen acris saporis.

Piper. CAP. CLI.

NOMENCLATURA.

Gr. Πέπερι. Lat. Piper. Ital. Pepe.

Gal. Poyure. Off. Latium
nomen retentum est.

Sis: pimie

Piper in India nasci, breui arbore traditur: quæ inter initia, præ longum fructum, ueluti siliquam promit, quod longum Piper est: habet intus aliquid tenui Milio simile, quod tandem in perfectum Piper euadit: id autem suis temporibus dehiscens, pandensq; sese racemos emittit, grana ferentes qualia uidemus: Ea acerba, candidum Piper faciunt, aptum ocularibus remedijs antidotis & medicaminibus, quæ contra uenenata parantur: theriaca uocat. Longum uero uehementius mordet: & quoniam prius quam ematurefcat decerptum est, subamarum relinquit antidotis & theriacis medicaminibus expetitum. Nigrum uero, ut potè qd̄ tæpestina maturitate collectum sit, odoratum esse constat candido suauius, acrius, & ori gratius, necnon ad condimenta utilius. Sed candidum, & adhuc in acerbum uergens, ante dictis infirmius

firmius est. Eligi oportet grauissimum, plenum, nigrum, sine multis rugis, recens, minime surculosum, Inueniuntur etiam in genere nigri semina nutrimento defecta, cassa, inania, minimi ponderis, quod uocant Brasma. Vis omnium excalfacit, urinam ciet, concoquit, extrahit, discutit, absterget caliginem, quæ oculis obseruatur. Piper febrium horroribus circuitu repentibus siue potu, siue illitu, subuenit, serpentium morsibus auxiliatur, partus extrahit, conceptum adimere creditur, statim à concubitu suppositum: tussi, omnibusq; pectoris uitijs: siue eclegmate, siue potu, succurrit, angina eo & melle conuenienter perunguntur. Potum cum recentibus Lauri folijs, tormina discutit: cu uua passa manducatum pituitam à capite elicit, ualetudinem tuetur, dolores finit, appetentiam mouet: concoctionem adiuuat, ad intinctus esculentorum additum: strumas cum pice discutit, utiligines ex nitro emaculat. Fictili nouo, ut Lenticula, motum torretur. Non est huius arboris radix Gingiber, ut aliqui existimauerunt, sicuti paulo post ostendemus. Nanque Piperis radix Costo similis est, ora gustantium accendit, saliuam ciet: hæc lienem reprimat, cum aceto illita, aut pota: caput etiam purgat, manducata cum semine Pedicularis herbe, quam Staphidem agriam uocant.

Qui mare Athlanticum, Oriëtem, & Meridianum enauigarunt, planas nobis reddidere fruticium Piperis effigies. Vnum, alba uiti quæ sepibus prorepat similem, racemoso fructu, primum viridi, & ut in ligustro coaceruato. Hoc rotundum, quod nigrum, & album est Piper. colliguntur, expansis sub sole palmis tegetibus, bacca, antequam plane nigrescant, inibi relicta donec solis aestu corrugentur. Alterum, qui cõpactiles callos racematim coeuntes producat, pari cum nucis pontice iulo forma. Sunt Neapoli Piperis frutices, sunt in alijs Italia locis. Est & in eadem regione frutex qui Piper racematim ferat, similis plantæ quam vulgus Ribes putat, nempe Venetjs in horto Maphai à Maphao Medici clarissimi, fructu Piperis & odorem & saporem exprimente.

Gingiberis CAP. CLII.

NOMENCLATURA.

Gra. γιγγίβησις. Lat. Gingiber. Ita. Gengeuo.

Gal. Gingenbre.

Hispa. ge
bre-

Gingiberis sui generis planta est, in Troglodytica Arabia magna ex parte nascens: qua uirente, ad multa, perinde atque nos Ruta, utuntur, & primis potibus & edulij admiscent. Huius radices, Cyperi modo, paruae sunt, candicantes, & odorata, atque Piper sapore imitantur. Eligi debent quae teredines non nouerunt. A multis tamen ob id condiuntur, quod celeriter cariem sentiant. Ficilibus in Italiam asportantur. Gingiberis cibo conueniens est, & cuius condimento assumitur. Ex calsa Etoriam uim & excoquentem habet: aluum leniter emollit, stomacho utilis est: efficax aduersus ea, quae oculis caliginem offundunt. In antidota addi solet. In summa, Piperis uiribus respondet.

Gingiber radix est gramini in totum adsimilis, geniculatis serpens internodijs, e quibus nouas subinde radices, & ex acumine dispergit. Arundinacea folia bis ter uel in anno progerminat, exilitate tamen & fastigio breuiori. Ad nos ex Arabia & Aegypto adfertur siccum, & conditum uiride. Conditur & siccum Venetjs, & alijs in Italia locis, pretij minoris.

Hydropiper. CAP. CLIII.

NOMENCLATURA.

Gra. υδροπικρον. Lat. Hydropiper. Ita. Lati. pipe

Pepe aquatico. Gal. Poyure
de riutere.

A. piper aqua

Lati. pipe

aquaticum

Barb. vel offic

persica

uia si

raque macul

Hispa. pimi

ta del agua

bel aquatica.

HYdropiper apud aquas nascitur, quae stagnant, aut in pingro lapsu repunt: caulem adit geniculatum, praedurum, multis alis concauum: folia Meuthae, maiora, molliora, caedidio-

* *Hydropiper.*

gari, nulla habet quæ appareant internodia, semen non profert racemolum, ipsûmque amarum est, nõ acre. Hydropiper si vspiam nascatur, illa est Persicaria species, quæ in alterius discrimen, nigra nota insignitur, Nam folijs est Mentha, non disparibus notis, quas Hydropiperi assignat Dioscorides.

rag gustu Piperis, acri, citra tamen allã odoris gratiam: fructum acrem, in surculis paruis, prope folia racematim coherentem. Folia cum semine illita, tumores ueteresq, duritias discutiunt, sugilata delent: quæ postquam inaruerunt, tusa pro Piperis in obsonijs admiscetur. Radix parua, nullius in medicina momenti.

HYdropiper Pseudeupatorium non esse his apparet argumentis. Pseudeupatorium folijs est cannabinis, duris, pilosis, gustu amaris, & non vt Piperis acribus: Odore est non vul-

PTARMICA C A P. C L I I I I .

NOMENCLATURA.

Græ. πταρμίκη. Lat. Ptarmica. It. Oliuella.

Gal. Herbe a esterner. Ger.

Nieskrant.

PTarmica frutex est, surculos habens paruos, multos & rotundos, abrotono non dissimiles. & circa eos folia Oleæ longa,

longa, multa, & in cacumine capitulum, uti Anthemidis, paruum, rotundum, quod suo acri odore sternutamentum excitat, unde nomen accepit. Folia cum floribus illita, sugillationes rapiunt. Flores sternutamenta efficacissime movent. Nasctur in montibus & petrosis.

Eptarmica, quã Oliuellam Itali vocant scope fiunt, nec huius apud eos alius est vsus. Temperamento est calido & sicco. Viridis calida, secundo, & sicca ordine tertio.

Radicula, seu lanaria herba: *A. haretanica cudes Barb: con*

CAP. CLV.

Si

NOMENCLATVRA.

Græ. στρουθιον. La. Struthium. Ita. Radicetta.

Gal. Herbe a foulon. Off. Saponaria. Ger. Seyffentrant.

Struthium.

cochlearis mēfura, aliū soluit. Eadē cū panace et Capparis radice

t 2 cal

calculos frangit, & cum urina exturbat, duritiem lienis absumit, menses imposita trahit, partus efficaciter enecat. Cum polenta autem & aceto illita, lepras tollit, tubercula discutit, cum farina hordeacea, & uino decocta. Miscetur & malagmatis, & ocularibus collyrijs, claritatis causa. Sernutamenta mouet, per os purgat, trita cum Melle, & naribus infusa.

Herba Lanaria ob frequentem eius in eluendis Lanis usum antiquis cognitissima, hoc abolito, & vna eius cognoscendi iudicium decessit. Arabum scetarij Condisi nominant. Matthiolus hanc in Italia nasci non audet affirmare, sed nec è pharmacopolis promi, cum se penumero in prescriptiones medicas, quas receptas vocant, addatur. Quinetiam Saponariam non esse: nam hæc folia fert plantaginis leuia: Radicula, olea, caulem leuem internodijs distinctum, & non lanuginosum, sapore pene insipido.

Cyclaminus. CAP. CLVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Κυκλάμινος. Lat. Cyclaminus. It.

Pan. porcino. Gal. Pain de porceau.

Ger. Sēßbror.

Cyclaminus folia habet Hederæ, purpurea, uaria, in quibus supra infraq; d albicant macula: caule nudo, quater-nos digitos æquante. floribus in eo purpureis, Rosarum effigie: radice nigra, & aliquantū lata, ut Rapum uideri possit. Quæ cum hydromelite pota, pituitam aquamq; detrahit: menses potu appositūue ciet. Tradunt, si prægnas radicem transgrediatur, abortum fieri. Partum appensa accelerat: contra uenena, præsertim leporis marini, ex uino bibitur. Illita contra serpentium ictus, remedio est: immista uino inebriat, regium morbum discutit, tribus drachmis pota, cum passo aut diluto mulso. Sed oportet eum qui ebibit, multis uestibus contectum, loco calido, & à persfrictionibus tuto recumbere, quò facilius exudet: eiecti autem sudores fellei colore inueniuntur. Succus eius ad purgandum caput, naribus

facile et

panis

at. porcino

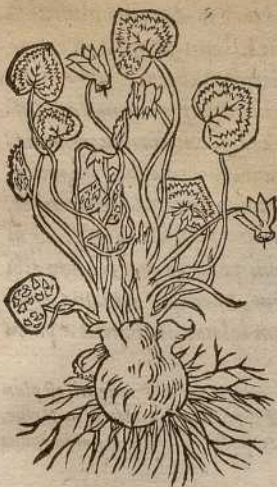
arb. arthanisa

is: pan

e puerco

el por

ino

Cyclaminus.

per se aut cum Melle medetur: lienem absorbet, vitia cutis in facie, & alopecias emendat. Eius decocto luxata, podagras, & capitis ulcuscula, perniciosaque, foueri congruum est: ipsaque in oleo uetere feruesacta, illito oleo, ulcera ad cicatricem perducit. Cauata radix oleo expletur, & cinere feruenti imponitur, adiecto interdum Tyrrenica cera momento, ut strigmenti crassitudinem unguentum contrahat, cum primis utile perniciosis. Radix, Scille modo, concisa reponitur. Narrant ad amatoria assumi contusam, & in pastillos diuisam. Nascitur in umbrosis, maxime sub arboribus.

Altera Cyclaminus. CAP.

CLVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κυκλάμινος ἑρσρα. La. Cyclaminus altera-

Ita. Pan porcino minore. Gal. Seau de nostre
dame. Off. Sigillum Marię.

Est & altera Cyclaminus, quam Cissanthemon aut Cissophyllon uocant: folijs Hederæ, sed minoribus: geniculis caulibus, crassisq̄, circa uicinas arbores, capreolorum modo, se uoluentibus: flore candido, odorato: acinis Hederæ mollibus, lenti gustus, aliquantulum acris: radice supernuata: nascitur in asperis. Huius acini, drachma unius pondere poti, cū uini albi cyathis duobus, quadraginta diebus, linem per urinam & aluum absument. Ad orthopnoeam bibitur. Reliquias à partu purgat.

Cyclaminus quem Panẽ porciniũ uocant, nota & vulgaris est planta. Alterius Cyclamini, vsus, & cognosci desijt. Minorem, Mesue, Panem porcinum, uidit Matthiolus copiosum in ualle Anania radice Auellane.

Dracunculus. CAP.

CLVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Δρακόντιον. Lat. Dracunculus.

Ita. Dragontea. Gal. Serpentine.

Off. Serpentaria.

Dracunculus folio constat Hederaceo, magno, candidis notis insigni: caule recto, bicubitali, uersicolore, maculis resperso purpureis, ita ut anguem planẽ referat, baculi crassitudine, fructus summo caule racematim coheret, colore primum herbaceo, & cū ematuruit, croceo, gustu seruens, mordaxq̄, radice aliquantulum rotunda, bulbosa, Aro non absimili, tenui obducta cortice. Nascitur in sepibus umbrosis. Seminis succus cum oleo instillatus, aurium dolorem mitigat, naribus etiam

ex lana

Inf. Barb.
Dragontea et
Serpentaria
is: taragontia

Dracunculi. 1. species.

Dracunculi. 2. species.

ex lana impositus, polypum absorbit: carcinomata illitu sistit: tri-
 ginta eius grana, si in posca bibantur, abortus inferunt. Odorem
 aiunt postea quam flaccidi flores emarcuerunt, conceptus adhuc
 teneros enecare. Radix excalfacit, orthopnoeis, ruptis, uulsis,
 tussi, destillationibus auxiliatur: humores pectoris excreatu fa-
 ciles reddit, siue cocta tostaq; cum melle, aut per sese edatur, siue
 farina eius ex melle delingatur: urinam pellit, uenerem excitat,
 cum uino pota: phagedanas ulcerum, & qua cacoethe uocan-
 tur, trita cum melle & Bryonia alba expurgat, & ad cicatri-
 cem perducit. Collyria ex ipsa ad fistulas & eiciendos par-
 tus fieri solent. Qui radice suas manus perfrucuerunt, à
 uiperis ferri negantur. Illita ex aceto, utiligines emaculat.

Folia recentibus uulneribus lignamentorum uice, conuenienter imponuntur. Decocta in uino pernionibus apposuisse prodest. Caesus folijs inuolutus, à putredine defenditur. Succus radicis ad nubeculas, albugines, & oculorum caligines, conuenit. Radix cruda coctâue, ad sanorum usus pro olere recipitur. Id Gymnesiis insulis, quæ Baleares uocantur, coctâ radicem cum melle multo, in conuiujs placentarum loco offerunt. Radix mensibus effoditur, lotaq; frustatim cõciditur: ligno traiecta siccatur in umbra, & ita reconditur.

Maior & Minor Dracunculus sedulis & peritis herba nota sunt, ambasque species uidit Matthiolus. Enim uero Bisforta, Dracunculus esse non potest, cum hæc frigidus, illa calido constat temperamento.

Arupi. CAP. CLIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Αροϋ. Lat. Arum.
Ital. Gigaro. Gal. Vid de
Chié. Off. Pes Vituli. Ger.
Psaftenpindt.

Arum.

Aron, apud Syros Lappa uocatum, folia emittit Dracunculi, sed longiora, & paucioribus distincta maculis: caulem subpurpureum, dodrantalem, pistilli specie, è quo croceum semine exit, radice Dracunculi alba, quæ decocta estur, ut potè cum minus acris sit. Folia ad esum condiuntur, & arida per se decocta, manduntur

Radix

Radix, semen & folia, Dracūculi vires habēt. Priuatim radix ex fimo bubulo podagris illinitur, & Dracunculi more reponitur. In totum, ob mitiorem eius acrimoniam, in cibum expetitur.

Arisarum. CAP. CLX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἀρίσαρον, Lat. Arisarum. Ital.

Arisaro. Herba non perinde nota

Gal. offic. & Ger.

Arisarum exigua herbula est, cuius radix olea magnitudinem implet, longè maioris quàm Aro acrimonie: unde illitu nomas sistit. Fiunt collyria ex ea, ad fistulas efficacia. Illitu radicis, genitale animalis cuiuscung, in perniciem agitur.

Fit ex Aro nota planta mulieribus aqua & lexiuum magni estimanda, queis erugatam & candidam secium reddant. Siquidem mixtio quam Itale Gerfa vocant, mirum in modum carni splendorem & candorē conciliat. Arisaron Matthiolo ostendit Venetijs Franciscus Pati pharm. acopola. Et Aluigius Romanus herbarius hoc in negotio peritissimus, huic sapius affirmavit se in conspiciendis Romæ copiosum Arisaron reperisse.

Hastula regia. CAP. CLXI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἀσφόδελλο. Lat. Hastula regia.

Ital. Amphodillo. Gal. Aphrodiles.

officin. Aphrodillus

et asphod
et albucur
his gam

Hastula regia vulgaris notitia est, folijs maioris Porri: caule laui, ferente in cucumine florem, quem anthericon appellant: radices subiacēt oblonga, rotunda, glandibus similes, gustu acres, quæ excalfaciunt. Urinas & menses epota ciunt, la teris doloribus, ruptis, conuulsis & tussibus, drachma pondere pota ex uino, medentur. Ea uerò uomitiones adiuuat, ludicri tali magnitudine commanducata: à serpente demorsis datur aptis-

simè, uerùm trium drachmarum pondere, folijs, floribus & radice ex uino, morsus illinire oportet. Item ulcera sordida & depascentia, mammarum quoque & testium inflammationes, tubercula, furunculosq̄, decoctis in face uini bulbis: recentibus inflammationibus ex polenta auxiliatur. Radicis succus adiecto uetere uino dulci, Myrrha & Croco decoquitur, fitq̄, perquam utile oculis medicamentum: ad purulentas aureis per se, cum Thure, melle, uino & Myrrha tritus, prodest: in contrariam aurem insusus, dentium dolorem mitigat. Cinis è radice illitus, alopecias ad pilum reducit. Oleum in excanatis radicibus igni decoctum illitu exulceratis, pernionibus, & ambustis igni, concludit: surditati, instillatum in aurem, auxiliatur. Candidam uutiliginem, linteo antea præfrictam in sole, illita radix emendat. Semen floresq̄, in uino poti, scolopendræ & scorpionum uenenis mirum in modum resistunt: aluum purgant.

Vulgaris Italiæ Aphodelus, & numerosa radice. Liliū conualium seu Græcorum Hemerocallis non est, cum Aphodelus Pæoniæ sit radicibus, & Hemerocallis Lily, quæ nullam cum Pæonia affinitatē habent.

l. Cere.
Bulbus esculentus.

*his: Bulbo
bueno para
comer*

CAP. CLXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Βολβός ἐδωδιμος. Lat. Bulbus esculentus.

Ita. Bulbo che simangia. Gal. Eschalotte.

Esculentus Bulbus uulgo cognitus, à nobis estur, stomacho & aluo utilis, rufus, qui & ex Africa desertur: amarus uerò & Scillinus, stomacho aptior est, & concoctionem adiuvat. Bulbi omnes acrimoniam habent, excalesciunt, uenerem stimulant, linguam tonsillasq̄, exasperant, multum alimēti præbent,

Bulbus esculentus.

unguibusq̄, ex polenta medentur. Idem calidis cineribus torrefacti, tollunt ficius: item cum cinere è manarum capitibus, impositi. Cremati uerò & cum Alcyonio misti, uitia cutis in facie, atrasq̄, cicatrices in sole illiti, emaculant. Faciunt adrupta, si cu aceto cocti edantur. Sed copiosiore eorum cibo abstinentium, quoniam neruos tentant.

Bulbus vomitorius. in Cap. de Cep.

CAP. CLXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Βόλβος ἐμετικός. Lat. *Bulbus vomitorius.*

Ita. Bulbo che fa uomitare.

Bul

Bulbus quem uomitorium uocāt, folia habet lentiora multo & longiora, quā Bulbus esculentus: radicem similem, cortice nigro. Ea radix mansa, aut decoctum eius potum, uesciæ malis medetur: uomitiones mouet.

Quemadmodum qui edendo est Bulbus, & Vomitorius Dioscoridi & veteribus suere cognitisimi, a quē hodie recentibus medicis & quotquot rem herbariam tractant, sunt ignotissimi.

Scilla. CAP. CLXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκίλλα. Lat. Scilla. Ita. & Off. Squilla.

Gal. Oignon marin.

Scilla.

quod maximè est medium, direptis uiuotennis tunicis: quod frustatim confectum coquitur, mutata sæpius aqua, donec ipsa nec

amari

amaritudinem, nec acrimoniam habeat, traieclaq; lino frusta siccantur in umbra, ita ut ne ulla quidem parte se contingant. His Scilla segminibus ad oleum, unum, aut acetum scillinum utimur. Ad rimas pedum, interna pars cruda Scilla in oleo feruesceta, aut cum resina liquefacta, imponitur. Decocta in aceto demorsis à uipera cataplasma est: ad singulas assa partes, adiectis octonis tosti salis: cochlear unum aut alterum damus ieiunis, ad emolliendam aluum. In potu autem & odoratis medicaminibus, & quibus urinam ciere uolumus, hydropicisq; & stomachicis, quibus innatat cibus, regio morbo, torminibus, in tussi uetere, suspiriosis, & ore reijcientibus tres obolos, in delinctu ex Melle sumpsisse satis est. Coquitur cum Melle, & estur eorundem gratia, maxime ut concoctionem adiuuet. Strigmenta per alium extrahit. Cocta et simili sumpta modo, eosdem prabet effectus. Sed caueda Scilla usus his, qui intestinū sentiunt ulcus. Ad pēsiles uerrucas & pernioles, tosta efficaciter illinitur. Tritum semen, & in Carica aut Melle deuoratum, aluum emollit. Scilla tota in limine ianua suspensa, mali medicamenti noxam arcet.

De Pancratio. CAP. CLXV.

NOMENCLATURA.

Græ. πανκράτιου. Lat. Pancratium. Ita.

Squilla minore. Gal. Squille bastarde.

Off. Scilla minor.

Pancratium, quod aliqui Scillam appellant, radice est magni Bulbi, subrufo colore aut subpurpureo, gustu amaro ac feruente: folijs Lily, sed longioribus. Scilla uires & preparationem habet, eodemq; pondere in morbis efficaciter assumitur: cui tamen mitior quam Scilla facultas inest. Radicis succus cum Erui farina digeritur in pastillos, qui hydropicis splenicisq; cum hydro

hydromelite, commodissime dantur.

Vtilis medicinis Scilla, nempe sine qua bona & vera Theriaca confici non possit. Pancratis uti nostro hoc tempore desitum est, atque adeo quidnam sit animaduerti, fieri enim potest ut in Appulia, ubi & Scilla nascatur. Huius plantae neglectum parit frequens illis in locis Scyllae prouentus: ut pote quae candida sit & nigra, quas Pancratis loco substituant. Nostrae aetatis medici in cerebri & neruorum infirmitatibus frigidis, Scillam crudam, in minuta frusta concisam, in vas vitreum melle plenum iniiciunt, ac tota astate vase soli exposito, tum summa cum diligentia percolato, morbi caduci remedium faciunt excellentissimum. Alia fuit Galeno operandi ratio.

rb. capparus

r. f. Capparis. CAP. CLXVI.

if. alcapparyas NOMENCLATURA.

Græ. Καππαρίς. Lat. Capparis. Ita. Capparō.

Gal. Cappres.

Capparis aculeatus frutex est, qui in terra stratus, magis in orbem euagatur: spinas, ut Rubus, habet, in hami modum aduncas: folia mali Cotoneae rotunda: fructum Oleae similem, qui cum dehiscens panditur, florem candidum promit: quo excusso, nonnihil glandis oblongae figura inuenitur, quod apertum grana acinis Punicorum similia ostendit, parua, rubicunda: radices lignosas spargit, grandes numerosasque. Tenui solo, asperisque locis, in insulis & iuxta rudera nascitur. Caulis & fructus, cibi gratia conduuntur: aluum turbat, stomacho aduersatur, sitim gignit: cocta tamen stomacho quam cruda utilior est. Fructus drachmis duabus in uino potus, quadraginta diebus, lie nem absorbit, & urinam cruentamque excrementum emittit, bibitur utilissime in coxarum doloribus, & neruorum resolutione, item ruptis & conuulsis: menses ciet, caput purgat. Dentium dolorem sedat semen ex aceto decoctum, colluto inde ore.

Aridus

aus radice cortex ad eadem proficit: ulcera omnia uetera, & sordida: & quæ occalluerunt, expurgat. lienosis cum farina hordei illinitur: dente demorsa, dolori eius auxiliatur: cum aceto trita, utiligines albas absterget. Radix foliaq; intrita, strumas ac duritias discutit. Aurium uermiculos infusus succus enecat. Aphrica, & præsertim Marmarica Capparis, uehementer inflat. Apula uomitus facit, & quæ à Libyco, & quæ rubro mari defertur, mirum in modum acris est: siquidem in ore pustulas excitat, gingiuasq; osse tenuis exest: quare in cibus non ab re damnatur.

Alexandrini Cappares, nostratibus magis oculis adblandiuntur, & gustu gratiores sunt. Sale conditi ad nos adferuntur. Eloti sic ut omnis salis sapor abeat, cum paucissimo sint nutrimento. siunt corporibus cibus & medicina. Siquidem morantem appetitum reuocant, diuq; flegma lateribus stomachi impactum eiciunt, obstructionibus hepatis & lienis profunt, modo præponantur omni cibo acetariorum more, cum oleo et aceto, vel cum oxymelite.

Lepidium. CAP. CLXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. λεπίδιον. Lat. Lepidium. Ita. Lepidio. *Sen taragi
tera.*
Gal. & Off. Piperitis.

Lepidium aliqui Gingidium uocant, herbula uulgo nota: muria cum lacte seruatur. Vis foliorum acris & exulcerans: quapropter ischiadicis trita, præsentissimum est auxilium, si cum Heleny radice, quarta parte horæ, illinatur: lienosis simili modo prodest: lepras eximit. Radix appensa collo, dolore dentium liberare existimatur.

Lepidium & Iberis una & eadem planta sunt, Matthiolo Dioscoridis Lepidium Italix ignota: Plinij Lepidium, Piperitis, quam uocant, & Piperella.

Ranunculū. CAP. CLXVIII.

ke bīkēpi qd Consta
 muna colatione Capita
 usqz antonij / *Græ. Βάσιραχιου. Lat. Ranunculus. Ita. Pie Corui*

no. Gal. Bacines. Off. Pes corui.

Ger. froschseffer.

Primum genus Ranunculi.

Secundum genus.

off apium risus

Complura Ranunculi genera, uis tamē omnibus una, acris,
 uehementer exulcerans. Nam unum Coriandri folijs
 constat, latioribus, subalbidis, pinguibus, flore luteo, interdum
 purpureo: caule gracili, cubitum alto: radice alba, exigua, ama-
 rāque, multis capillamentis, Hellebori modo fibrata: nascitur in
 limitibus humidis. Alterum lanuginosius, longiori caule, plu-
 ribus

* Prima species.

Secunda species.

ribus foliorum incisuris, plerunque in Sardinia proueniens, quā acerrimum, quod sylvestre Apium appellant. Tertium minimum, odore graui, flore aureo. Quartum huic simile, flore lacteo. Folia, flores & cauliculi recentes, illitu exulcerant, & crustas non sine dolore gignunt: quare ungues scabros extricant, scabiem eximunt, stigmata delent, formicantes uerrucas, & pensiles aleopiciasq̄, paulisper illita, tollunt. Tepente decocto per miones fouentur. Sicca radix, tritaq̄, sternutamenta ciet, naribus admota: dentium dolorem appensa leuat, ipsos tamen frangit.

Plures Ranunculi sunt species, quā hōc capite describat Dioscorides. Omnes sub flammula nomen cadunt. Nimirum id illis nomen indidit ignea, que eis inest, acrimonia.

Anemone. CAP. A. Sakark.

CLXIX.

v

Nomencla

NOMENCLATURA.

Græ. *Ανεμώνη*. Lat. *☉*Ita. *Anemone*Gal. *Coquelordes*. Off.
Herba venti.* *Anemone*.

Duo *Anemones* genera, Vnū syluestre, alterum in cultis nascens. Cuius multa species, una phæniceū florem profert, altera candidantem, aut lacteum, aut purpureum: harum folia *Coriandro* similia, tenuioribus prope terram diuisuris: caules lanuginosi, tenues, in quibus flores ut *Papaueris*, & in medio capitula nigra, aut cærulea: radix oleæ magnitudine, aut amplius paulo grandescit, fermeq; geniculis quibusdā cingitur. Syluestri amplitudo prorſus maior, latioraq; folia, & duriora: oblongius caput: flore puniceo, tenuibus & multis radicū capillamentis. Acrior est quæ nigra habet folia. Vis utriusque acris: ea de causa succus naribus infusus, purgat caput. Commanducata radix pituitam trahit: decocta in passo & illita, medetur oculorum inflammationibus: cicatrices eorundem & hebetudines emendat, sordida ulcera abstergit. Folia & caules si cum pituitana decocti edantur, copiam lactis præbent, menstrua ciunt, uellere apposita. Illita quoque lepras eximunt. Sunt qui errore ducti, *Argemonem* nominari *Eupatorium* putent: quoniam à Syluestri *Anemone*, *Argemone*, &

nem, & Papauer, quod Rhæada appellant (de quo inter Papaueris genera referemus) propter colorum cognationem in floribus, distinguere non possunt. Verum Papauer & Argemone colore minus saturato spectantur, & utraque tardius floret. Quinetiam Argemone croceum succum, gustu admodum acrem, reddit: Rhæas uerò candidorem & acrem. Insuper Anemone & Rhæadi capitula syluestris Papaueris similia insunt: sed in Anemone superne crassiusculum, in Rhæade subangustius. Anemones genera nec succum remittunt, nec calyces habent, sed quasi Asparagi cacumen. In aruis illa sæpius enascuntur.

Anemone Papaueris syluestris formam quampiam refert, sed non ideo eadem plantæ sunt. Diuersis enim capitibus de his à Dioscoride tractatum est.

Argemone. C A P. *Species papaueris*
C L X X.

NOMENCLATURA.

Gr. Αργεμόνη. Lat. Argemone. It.
non aliter. Gal. & Off. non
bene nota.

Argemone in totum syluestri Papaueri similis est: folia habet Anemones, diuisa: florem puniceum: caput in cauliculo Papaueris Rhæadis, oblongius, & summis partibus latum: radicem rotundam, succum croci colore, acrem, dimittit. Argemone & nubeculas expurgat. Folia illitu inflammationes compescunt.

Argemone nullo non loco in cæpestribus Thuscia nascitur, cum his ipsis notis quas ei attribuit Dioscorides. Quæ medicorum & Spectiariorum ignorantia est, qui hæcenus Argemones loco Eupatorium surparunt, quod Agrimoniam vocant.

Anagallis. CLXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. *Ανάγallis*. Lat. *Anagallis*. Ita.
Anagallide. Gal. Morgelline. Off.
 Morsus gallinæ.

*Anagallis mas.**Fœmina.*

Duo *Anagallidis* genera, quæ tantum flore distât. Nam
 quæ cœruleo flore est, *fœmina* dicitur: *mas* quæ phœniceo
 Frutices sunt parui, in terra iacentes, folijs in quadrangulo cau-
 le pusillis, subrotundis, ad *Helxina* folia accedentibus: semine ro-
 tundo. Vtraque mitigandi uim habet, inflammationem arcet,
 adactos corpori aculeos extrahit, nomas cohibet. Succus caput
 gargarizatu purgat, & naribus infusus, dolorem dentium le-
 nit,

sin &
 rucula
 243.

nit, si in aduersam naurem iniiciatur: argema cum melle Attico emendat, retusa oculorum aciei auxiliatur. Contra uiperarum morsus, iocinoris & renum uitia, si ex uino bibatur, prodest. Tradunt eam, quæ cœruleum adit florem, prociduam sedem reprimere: quæ uero phœniceum, illitu euocare.

A Nagallis qui & Morsus Gallinae, mas & faemina nota sunt, sub classem tamen auriculæ muris nō cadunt, nec cum ea confundēda.

Hedera. CAP. A. Volubilis major.
CLXXII. Cusus

NOMENCLATURA.

Hedera nigra.

Helix.

Græ. Κισσός. Lat. Hedera. Itidem It.

Gal. Lierre.

Barb: funis paup.

γ 3

Hedera

ruin

Hedera differentias multas in specie sortitur, summam autem genere treis. Nam quedam candida est, altera nigra, tertia helix. Candida, fructum fert candidum, Nigra, nigrum, aut Croci emulum, quam uulgus Dionisiam uocat. Helix fructum non gignit, sed albas habet uiticulas, & folia parua, angulosa, & concinniora. Hedera omnis acris est, & adstringens, nervos tentat: Flos trium digitorum carptu, facit ad dysentericos, in uino bis die potus: ambustis cum cerato tritus illinitur. Recentia folia ex aceto cocta, aut cruda cum pane detrita, lienes sanant: Foliorum & corymborum succus, cum Irino unguento, Melle aut Nitro, naribus infunditur: & contra ueteres capitis dolores, caput eo cum aceto & Rosaceo perfundi utile est: purulentis auribus, aut dolentibus, cum oleo medetur. Nigra Hedera succus, aut epoti corymbi, corpus infirmant, mentemq; turbant largius sumpti. Acini quinque triti, calfaetique in Punici mali cortice tum Rosaceo, si instillentur à contraria aure, dolorem dentium mitigant: denigrant capillum, illiti corymbi. Folia in uino decocta, illinuntur omnium ulcerum generi, etiam si cacoethe sint: uitia cutis in facie & ambusta sanant, uti antea diximus, decocta: mouent menses triti & subditi corymbi. Iidem poti, post purgationes feminarum, drachma pondere, concipiendi spem adimunt. Pediculus foliorum Melle irrigatus, ac uulua inditus, menstrua & partus extrahit. Instillatus succus putrida tedia narium, graueolentiamq; emendat, & sanitati restituit. Lachryma Hedera Psilothrum est: illitu pediculos enecat. Succus radicum in aceto potus, contra phalangia prodest.

Hedera nota est, & eius vires abundè describit Dioscorides.

Chelidonium. CAP.

CLXXIII.

de cancho & uenys
in d. 102.

Momencis

NOMENCLATURA.

Græ. χελιδωνιον μεγα. La. Chelidonium

maius. Ita. C helidonia. Id nomen

etiam off. Gal.

Esclere.

et hirundina
maior

his: celidoni
et yerua de q
drina

Chelidonium.

C Helidonium maius, cau-
le est gracili, cubitali
aut altiore, adnatis foliosis:
folijs Ranunculi, multis, mol-
lioribus tamen, & colore
caesis: flore Viola alba, secun-
dum singula folia procedente:
in eo succus Croci mordax,
acris, & aliquantulum sub-
amarus, grauter olens: ra-
dix superne singularis, infer-
ne in multa crocea cappilla-
menta fibratur: siliqua, ceu
corniculati Papaueris, tenuis,
in meta figuram longa: in
qua semen Papauere maius
recluditur. Succus in aereo

uase, cum Melle prunis decoctus, oculis claritatem adfert. Fo-
lijs, canle, radice, succus exprimitur ineunte astate, & sic-
catus in umbra digeritur in pastillos. Radix cum Aniso & ui-
no albo pota, medetur regio morbo, ulceribus que serpunt: im-
posita cum uino aut manducata, dentium dolorem sedat. Hoc
nomē sibi uidetur uēdicasse, quod aduentu hirūdinū exoriatur,

7 4 & discessus

& discessu emarcescat. sunt qui narrant, hirundines matres ex cacatis pullis, admota herba visum restituere.

Chelidonium minus. C A P.

CLXXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. χελιδ'ονιον μικρον. Lat. Chelidonium minus. Ita. Fauescelo. Gal. La petite Esclere.

Offic. Scrofularia minor.

Chelidonium minus, quod Tritici sylvestre aliqui uuncu parunt, herbula pediculis ab radice pendens, sine caule: folijs Herderæ, multo rotundioribus & minoribus, teneris, & subpinguibus: radices habet ex eodem callo complures, pusillas, in granorum Tritici modum aceruatim congestas: quarum tres aut quatuor in longitudinem exeunt. Iuxta aquas & lacus nascitur. Vis ei acris, & Anemones modo, summam cutem exulcerat, psoras & scabros unguis eximit. Succus radicibus expressus ad purgandum caput, naribus infunditur. Decoctum eius cum melle gargarizatum, magnifice id præstat, & omnia pectoris vitia extrahit.

Chelidonium quod sub aduentum hirundinum erumpat, & quod ea hirundines deperditum pullis visum restituant, nomen accepit. Maius Chelidonium ubique nascitur, & notum est. Minus locis aquaticis provenit. Mira huius in sanandis scrofulis virtus, Scrofulariae nomen imposuit.

Othonna. C A P. CLXXV.

NOMENCLATURA.

Gr. οθοννα. Lat. & Ital. Othonna. Res nobis & Officinis non comperta.

Othonnam aliqui maioris Chelidoniae succum esse aiunt: quidam Glaucij. Alij succum floribus corniculati Papa

membr
elidonia
tenor

sis clavel
ela
india

ueris expressum. Alij permistos cœruleæ Anagallidis, Hyoscyami, & Papaueris succos, esse contendunt. Alij Troglodytica cuiusdam herba succum, quæ Othonna uocatur, nasci, eam in eorabia tractu, qui ad Aegyptum spectat. Othonna folijs Eruca, perforatis cribri modo, & ueluti à tinea derosis, squalore obfitis, paucis flore Croci, latifolio, quare quidam Anemones speciem esse putauerunt. Extractus succus oculorum medicamentis adijcitur, ubi expurgare est opus. Mordet enim & abstergit omnem caliginem, quæ oculis offunditur. Tradunt humorem quendam ex herba emanare, qui elotus, semotis calculis, in pastillos ad eadem digeritur. Aliqui tamen affirmant, lapidem esse Aegyptium, in Thebaide nascentem, exigua magnitudine, areo colore, gustu cum feruore quodâ & adstrictione mordaci.

Auricula muris.

Othonna non minus antiquis fuit incognita, quam nunc est nobis.

Auricula muris. A. sic
CAP. CLX
XVI.

NOMENCLATVRA.

Græ. Μυρὸς ὤτια. Lat. his: o
Auricula muris. Ital. de ra:
orecchia di topo. Galice yerba
Mourron.

Muris auricula, quam Myosotida uocant, herba est caulis pluribus, ab una radice, aliquatenus ab imo rubentibus, & concavis: folijs angustis, oblongis, dorso acuto, elato, nigricantibus, per interualla assidue geminatis, atque in mucronem desinentibus, & tenuibus cauliculis ex alarum sinu prodeuntibus: flore, ut Anagallidis, cœruleo: radix digitali crassitudine, multis capillamentis fibrata. Radix illita & gilopia sanat. Sunt qui Alsinen, muris auriculam uocitent.

Exemplariorum varietas hic probè à doctis uiris distincta est, & nullibi non nascitur Auricula muris, & perinde à peritis noscitur.

ml. **Glastum. CAP. CLXXVII.**

NOMENCLATURA.

at: isatis Græ. ἰσάτις. Lat. Glastum. Ita. Guado.
ar: gualda et guadam Gal. Guesde. Off. Indicum.

si: pas **S**atiuum Glastum, quo insectores lanarum utuntur, folium habet Plantagini simile, uerum pinguis nigriusq̄, cuius caulis duum cubitorum altitudinem excedit. Illita folia tumores omnes discutunt, cruenta uulnera glutinant, sanguinis profluvia sistunt, ignem sacrum, phagedenas, putrescentia ulcera, & quæ serpunt, sanant. Syluestre Glastum satiuo simile est. Folia fert maiora, lactucaceis proxima, caules prætenues multifidos, quadantenus rubentes: in quorum cacumine folliculi multi dependent, quandam linguarum effigiem referentes, in quibus semen, flore tenui, luteo. Eadem quæ & supra dicta præstat: potu & illu lienosis auxiliatur.

sylvestre Glaſtum.

Glaſtum.

Isatis ſariva Gallie cognita Narbonenſi, & alijs Galliarum tractibus (Nam ſylveſtris ſola cultura ab alia differt) viuos in tingendis lanis colores omnes quibus miſcetur aſſeruat. Quid in medicina poſſit Dioſcorides & Galenus. expediunt.

Telephiũ. CAP. CLXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Τηλεφίου. Lat. *Telephium*. Ita. Fava graſſa.
Gal. La petite loubarbe. Off. *Illecebra minor*.

Telephium herba Portulacæ ſimilis & caule & folijs, habens gemina tubercula, à ſingulis radicum geniculis enaſcentia: à quibus rami ſeni ſeptemue fruticant, à radice referti

CÆRI

*Telephium album.

Purpurascens.

cæruleis folijs, crassis, lentis, carnosis: flore luteo, aut candido. Nascitur, & locis cultis uere inter uites. Folia senis horis illita albam uutiliginem sanant: sed postea hordeacea farina illini debet: perunctam ex aceto etiam in sole uutiliginem tollunt: sed ubi inaruerunt, absterguntur.

Telephium quidam esse putant, quam fabam inuersam seu fabam crassam, herbarij uocant, cum tamen gustui nullam representet qualitatem, qua siccum & absterforium indicari possit, quod in Telephio requirit Galenus, & folia Portulaca longè maiora producat, his rationibus Fabariam non esse Telephium contendunt. Hoc, si ita est, nobis ignotum istud erit Telephium. Siquidem quod in Αἰζοῖ minoris capite lib. 4. recenset, diuersum ab isto est.

PEDANII DIO

SCORIDIS ANAZAR-
 bei de medicinali materia, Li-
 ber tertius, Ioanne Ruel-
 lio Sueffionensi
 interprete.

*Ad puncta annotationes doctæ & com-
 pendiosæ.*

PRAEFATIO.

VPERIORIBVS, charissime Aree,
 commentarijs, tradidimus de aromatibus, un-
 guentis, oleis, arboribus, earum fructibus &
 lachrymis: itē de animalibus, cerealibus, ole-
 raceis, & herbis acrimonia praeditis. In hoc
 autem tertio radices, succos, semina, herbas, & quæ uerna-
 cula & inter se cognata censentur, quæq; pluribus scatent reme-
 dijs, prosequemur.

Agaricum. CAP. I. A. Sic

NOMENCLATURA.

Græ. Αραρικου. Lat. & Off. Agaricum. Ita.
 Agarico. Gal. Agaric.

Agaricum radix fertur Lasepityj similis, sed facie summa
 solutior, & rariore, fungosoq; tota contextu. Duo eius
 genera: fœmina, quæ præfertur, rectis intus uenarū discursibus
 constat

Agaricum.

constat. mas rotundus est, et undique compactior. Vtriq; gustus in initio dulcis, mox in amaritudinē transit. Gignitur in Sarmatiæ regione, quæ Agaria dicitur. Sunt qui radicem esse plantæ affirmant: alij ut fungos nasci in arborum caudicibus, quadã putredine: Gignitur in Galatia Asia, & Cilicia, in Cedris, sed friabile & infirmũ. Adstringendi calfaciendiq; naturam habet. Efficax est contra tormina, cruditates, & rupta: prodest itidem cõtusis, & ab alto deuolutis: datur duobus obolis in uino

mulso, febrim non sentientibus: febriculosis uerò, in aqua mulsa. Arquatis quoque, suspiriosis, iocinoris renumq; uitio laborantibus, dysentericis: item si urina agrè reddatur, si uulua strangulatus urgeat, si pallor membra decoloret, drachma una dari solet: si tabes infestat, ex passo: si lien negocium exhibet, ex aceto mulso: si dissolutio stomachi est, ita ut cibi tenax non sit, manditur, & sine ulla humoris sorbitione deuoratur: simili modo acida ruclantibus propinatur. Sanguinis reiectiones sistit, tribus obolis ex aqua sumptum. Facit ad coxendicum, & articulorũ dolores, & comitiales morbos, si cum aceto mulso, pari pondere assumatur: menses ciet, fœminis quas inflatio uulua nexat, utiliter equali modo datur: horrores soluit datum ante februm accessio

cessiones: alium purgat drachma una aut altera, si cum aqua mulsa bibatur. Venenorum antidotum est denarij instar, cum diluta potione sumptum: si serpentes ictum uibrarunt, morsumq; subfixerunt, tribus obolis ex uino potum mire auxiliatur. In summa, internis omnibus uitijs conuenit, pro uiribus & etate datum, nunc ex aqua, nunc ex uino, ijs ex aceto mulso, alijs ex aqua mulsa.

Agaricum Fungi g nus, non in Larice tantum prouenit, sed in omnibus etiam glandiferis arboribus. Aerea & Terreæ substantia est, quam caliditas exilem reddiderit.

Rhaponticum. CAP. II.

NOMENCLATURA.

Græ. Πά. Lat. Rha ponticum. Ita. Rhapontico.
off. & Gal. ignotum.

A. rabarbar
Sis: Rui
tico —

RHa, aliqui Rheum, latini Rhaponticum uocant, prouenit in ijs quæ supra Bosphorum sunt regionibus, ex quibus affertur. Radix nigra, Centaurio magno similis, sed minor & rufior, fungosa, aliquantum lauis, sine odore. Optimum habetur, quod teredines non sensit, si gustatu cum remissa adstrictione lentescat, manducatumq; colorem reddat pallidum, aut ad Crocum inclinantem. Id epotum facit ad inflationes, stomachi imbecillitatem, & omne genus dolores, ad conuulsa, lienosos, hepaticos, tormina, ad renum, uesica, & pectoris uitia: aduersus intentæ præcordia, & uulua mala, coxendicum dolores, sanguinis excreationes, suspiria, singultus, dysenterias, & cæliacorum affectus, contra febrium circuitus, & uenenatorum morsus. Datur in singulis ualetudinibus eodem quo Agaricum potere, & cum eisdem liquoribus: si febris careant, in mulso: sin aliter, ex aqua mulsa: si tabem experiantur, ex passo: si lienis exerceat, in aceto mulso, si dissolutio est stomachi, id est, cum cibi

quo yac
hor into
tr bide a
manardi
lib. 6. epi

tenax

tenax non est, manditur, & sine sorbitione ulla deuoratur: li-
 uentia lichenisq; tollit, cum aceto illitum: inflammationes om-
 nis ueteres ex aqua oblitum dissipat: summa eius uis adstrin-
 gens, cum aliquanto calore.

Rhaponticum, quod Rheupoticum officina uocant, à Rha Ponti
 fluuio cuius in ripis copiosè nascitur, nomen sortitum est. Paucis
 ab hinc annis capit uerum asportari, superiori siquidem tempore Rha-
 pontici loco, Centauræ maioris radix usurpata est, quod etiamnum ho-
 die fit, à medicis & spectarijs quibus nondum ueri Rhapontici noticia
 patuit. Alius itidem probatæ fidei & doctrinæ medicos error incescit,
 qui putarint (nempe ob non adhuc uisum suo tempore Rhaponticum)
 Rheubarbarum, Dioscoridis esse Rhaponticum. Quo uiso à pristina di-
 scessere sententia. E quorum numero eximius ille & singularis eruditio-
 nis medicus Manardus extitit, quemadmodum eius epistola 6. lib. secu-
 da: & 5. vltima testantur. Matthiolus ipse Venetys non raro uerum
 Rhaponticum coemit, nihil à Dioscoridis deliniatione dissidens. Atenim
 cum Galenus & ueteres Græci nullam Rheubarbari nostri (illis incogni-
 ti) rationem habuerint, Arabes confusaneè Rheubarbarum, ipso nomi-
 ne & uiribus cum Rhapontico confundunt. Eò fit ut in eis legendis ad-
 hibenda sit cautio, nullibique non perpendendum, qua de re, & Græcis
 ne perspecta, scribant. Rheubarbarum nostrum Paulus agnouit, 7. lib.
 22. cap. in compositionibus, Diacorallion, Antidoti Agapeti, & Antido-
 ti Ataclos: sed per nebulam, siquidem id solutiuum facit, nec aliud à
 Rhapontico existimat. Nam primi libri. 43. ca. cum dicit Terebinthina
 Fabæ magnitudine dormiturus exhibitam, corpus soluere, quod si am-
 plius laxandum est, pauillum adijciendum è radice Pontica, per eam
 Rheubarbarum solutiuum intelligens. Atenim eorum opinionem qui
 praefractè idem esse Rheubarbarum & Rhaponticum contendunt, nec
 alio distare, quam Pontici cæli ratione, quod Aquilonare, odorem in
 Rhapontico aufert, qui in Rheubarbaro gratis percipitur, ita infringit
 Matthiolus. Si ita res habet, plantæ natura odorifera, quæ in Se-
 pteentrione peraq; ut in Oriente & Meridie proueniunt, nullum Se-
 pteentrionalibus spirarint odorem. Quod sanè falsum est. Nam etsi eius-
 modi plantæ, quæ in Septentrione nascuntur, ob climatis frigiditatem
 imbecillius & remissius aspirant, & uigeant, non tamen in tantum suis
 dotibus à frigore nudantur, ut in totum earum & noticia & usus eua-
 nescant, alioqui regionum frigiditas uniuersam earum qualitatem ab-
 sumeret, immutaret species, nec quæ essent agnoscerentur. Spica Celtica

qua

Quæ è Germania adfertur: Acorus, quo hodie pro Calamo odorato videntur, & è Lituania, Tartaria, & Ponto exportatur, viuum quidem illum & manifestum odorem, quæ Ligustica vel Ifrica Spica Celtica, aut Acorus Orientalis non aspirant, ab illo tamen quodam suo & naturali odore non deperunt. Qui sit vt Rhaponticum non ob regionis frigus, sed quod a Rheubarbaro diuersa planta sit, odore prinetur. Accidit ad hæc radicem istarum dispar facultas. Solut Rheubarbarum, densum est substantia, colore est admodum croceo, gustu amaro & desiccante, ponderosum. At Rhaponticum nullo est odore, corpus stringit, tantum abest vt soluat, nec amarum, nec aridum, at mucilaginosum: graue non est, sed leuissimum. Rhaponticum temperatura est mixta è frigido & terrestri, cui quippiam caliditatis adiunctum est, & quæ de ærea & subtili substantia participet. Astriectorium esse ostendit iuuamen præstitum sputo sanguinis, fluxibus stomachalibus & dysentericis. Rheubarbari nota & vires à Mesue petenda, nã hic ea persequi de quibus auctor non tractarit, in animo non est.

Gentiana. CAP. III. A. Sic

NOMENCLATURA.

Græ. Γεντιανή. Lat. Ita. Off. Gentiana.

Gal. Gentianne. Ger. CreurzDurtz

Inuentio Gentiane prima assignatur Gento Illyriorum regi, a quo cognomentum habuit. Folijs partim proxime radicem, iuglandi Plantagine similibus, subrubris, partim à medio caule, & præsertim iuxta cacumen, paulum dissectis: caule cauo, & laui, digiti crassitudine, geniculato, & ex interuallis maioribus foliato, binum sæpe cubitorum: semine in calycibus lato sine pondere, acetoso, satis ad Sphondylii semen accedente: radice longæ Aristolochiæ, crassa, amara. Nasçitur in sublimibus montium iugis, umbrosis locis, aquosisq;. Vis radicis excaustoria, & adstringens: contra morsus serpentium, duabus drachmis, cum Pipere, Ruta & uino pota, auxiliatur. Extracti succi drachma, laterum doloribus, & ex sublimi deturbatis,

Gentiana

Gentiana species

tis, ruptis & conuulsis, prodest: hepaticis & stomachicis, pota cum aqua subuenit. Radix collyrii modo subdita, partus eijcit: imposita, ut Lycium, vulneraria est, & ulcerum cuniculatum depascentium medela. Succus præcipue eodem effectu prodest, oculis inflammatione laborantibus illinitur: pro Meconio collyrijs acribus immiscetur. Radix utiliginem absterget. Succus extrahendi ratio hæc est: Contusa radix quinq; diebus aqua maceratur: postea in eadem tantisper decoquitur, dum extent radices: & ubi refrixit aqua, linteo excolatur: mox discoquitur, dum mellis crassitudo fiat, fietiliq; reconditur.

Gentiana planta vulgaris notitia. Hæc temperatioribus Gallia locis nascitur, & altioribus iuxta Tridentum montibus, è quibus vallis Ananis adiacentibus radices extrahuntur, hominis brachio crass

crassiores. Ex his radicibus per balneum Mariae (quod vocant) aqua elicitur, quae miro quopiam genio febres sanat, quae ab oppilatione procedant, vermes in puerorum corporibus conficit, cunctasque faciei maculas, si ea colluatur, abstergit. Cruciatam non ignota herbarijs, altera esse potest Gentianae species. Valet in pestem & venena, demorsus & punctiones venenatorum animalium. Emplastri modo illita, puerorum corpori vermes occidit, & scrofulas sanat superposita.

Aristolochia. CAP. IIII.

NOMENCLATURA. *A. Sic*

Grae. Αρισολοχία. Lat. Aristolochia. Ita. & Offici. *Hisi- an-
Aristologia. Gal. Aristologie. Loquia*

Aristolochia nomen ex eo sibi adoptavit, quod existimetur optime puerperis opitulari. Tria eius genera traduntur. Rotunda, quae femina vocatur, folijs hederaceis, praestanti odore, cum acrimonia, mollibus, subrotundis, multis ab una radice germinibus, praelongisque palmitibus, floribus candidis, pilei similitudine, in quibus quod rubrum est, grauius olet. Longa, mascula appellatur, nonnullis Daelylis, longiore quam rotunda folio, tenuibus ramulis, dodrantalibus: flore purpureo, grauius oleante, qui marcescens in Pyri similitudinem turbatur. Radix rotunda, in orbem conglobata, Rapi modo. Longa vero radix digiti crassitudinem, & dodrantis longitudinem implet, nonnunquam paulo maiorem. Ambae colore intus buxeo, gustu amaro & graui. Est etiamnum tertia longa, quae Clematidis vocatur, ramulos habes tenues, refertos folijs subrotundis mixori Semperuino similibus: flores Rutae: radices longiores, tenues, crasso cortice odoratoque uestitas, priuatim unguentorum spissamentis conuenientes. Rotunda cateris uenenis resistit.

Aristolochia longa.

Aristolochia rotunda uera.

Longa uerò aduersus angues & uenena, drachma pondere ex uino bibitur, & illinitur. Pota cum Pipere & Myrrha, menses, partus, & omnia uuluarum onera eicit: eadem efficit subdita in pessa. *Rotunda* ad eadem pollet: insuper singultibus, suspirijs, horroribus, lieni, conuulsis, laterum doloribus, pota cum aqua, singulariter auxiliatur: aculeos & spicula extrahit: osium squamas illitu adimit: ulcera putrida exest, & sordida expurgat, caua cum Iri & melle explet: gingiuas & dentes extergit. *Clematidis* ad eadem pollere creditur, uiribus tamen inferior est.

Aristolochia, longa, & rotunda Matthiolo in Italia notissima, quantumvis copiosior in Goritiano comitatu rotunda reperitur. Ibidem longa & rotunda à flore fructum emittunt cauli viridi incumbentem, nuci viridi immaturæ adsimilem, pari in ambabus forma, nisi quod longa longior est: & rotunda, magis orbiculatus. Clematis Aristolochiæ folijs Semperuiui minoris, & Ruta floribus, eidem apud recentes medicos non est vsitata, quandoquidem nullus est qui eam in Italia ostendat. Hanc tamē Valerius Cordus simpliciter longam, vocari scribit, nempe radice, sarmenti vitis, more, longissima. Mirum si Cordo validum & in solidum pene sententiam è germanicis nominibus asserenti, tres Aristolochia species patuerint, & vna (nempe Clematis) Matthiolum perspicacem & sedulum hominem, præter hæc & Italum, la-tuerit.

Dulcis radix. CAP. V. *A. ligustica*
NOMENCLATURA.

Dulcis radix.

Græ. γλυκύριζα. Barb l
Lat. Dulcis radix. vitia -
Ita. Rogolitia. His: Rega
Gal. Raygalisse. et orosu
Ger. Decletritz.

Dulcis radix plurima dignitur in Cappadocia & Ponto: fruticosa est, ramis binum cubitorum altitudine assurgentibus: folijs Lentisci, densis, pinguis, tactuq; gummosis: flore

Hyacinthi: fructu pilularum Platani magnitudinis, asperiore, qui siliquas Lentium modo habet rufas & paruas: radicibus longis, ut Gentiana, coloris buxei, subacerbis & dulcibus, quæ densantur in succum, Lycij exemplo. Is in arteria scabritia efficac habetur: verum oportet ut lingua subditus eliquefcat. Aestuanti stomacho, thoraci, ac iocinori conuenit: sanat uesica scabiem, & renum dolores, cum passo potus. Idem eliquatus sitim sedat. Vulneribus illitus accommodatur: commanducatus ori prodest: recentis radicis decoctum ad eadem conuenit. Eiusdem farina pterygys commodissimè inspargitur.

D Vlcis radicis viua planta, quæ multis in locis hodie seritur, manifestus sit error Plinij, qui Glycirrhizam, echinatis, seu aculeatis folijs prodidit, falsus literarum in corrupto Dioscoridis codice metathesi, mutato. o in i. qui legerit $\epsilon\chi\iota\omega$, pro $\sigma\chi\iota\omega$, quo Lentiscum signauit Dioscorides, cuius folijs similia sunt Glycirrhiza folia.

Centaurium magnum.

CAP. VI.

NOMENCLATURA.

Græ. Κενταύριον μέγα . Lat. *Centaurium magnum*.

Ita. *Centaura maggiore*. Gal. *erronee*, *Reupontic*.

Off. *perperam*, *Rheu ponticum*.

Centaurium magnum folia habet iuglandis, oblonga, uiridi Brassicarum colore, serrata in ambitu: caulem, ceu Rumicis, binum aut ternum cubitorum, multis ab radice adnatis, in quibus capita, ceu Papauerum, in rotunditate oblonga: flos cæruleus: semen Cnico simile, ceu laneis floccis quibusdam inuolutum: radix crassa, grauis, solida, tripedalis, succo pragnans, cum adstrictione aliqua & dulcedine acris, & rubescens. Amat solum pingue & apricum, ac siluas & colles. Copiosissima est in Lycia & Peloponneso, in Archadia, Helide &

Messe

Messenia, pluribusq; locis circa Pholoen, Lyciã, & Smyrnam. Radix conuenit ruptis, conuulsis, pleuriticis, spirandi difficultati, ueteri tussi. sanguinem expuentibus, drachmis duabus trita datur, si febris sit, in aqua: ceteris, in uino. Item ad tormina, & uulua dolores. Ramenta eius in collyryj formam uulua subdita, menses atque partus extrahunt: succus eadem præstat: uulneribus prodest: nam recens tusa, aut arida antè madefacta, ea glutinat & coniungit. Carnes coalescunt, si tusa simul decoquatur. In Lycia succum exprimunt, quo pro Lycio utuntur.

Centaurium maius, nihil plane aliud est, quã illustris illa radix, quam antiqui erroris sectarij, Rhenponticum uocant. Nasцитur Centaurium maius in monte Apulia Gargano (S. Angeli uocant) cum notis omnibus quas ei attribuit Dioscorides. Prouenit & in monte Baldo, supra Lacum quem vulgo Garda uocant, verum non eque ut in Apulia maturescit. Cauendum tamen est, ne huius loco accipiat, planta caule cubitum alto, è quo bina per ordinem folia procedunt, supra viridia, subter candicantia, salicinis similia, flore uiuido & rubro, quod totum à Dioscoridis Centaurio maiore alienum est, & Lysimachia conuenientibus. Confundunt maius & minus Centaurium Mesue & Auicenna, ideo cum iudicio legendi. Et peraq; Serapium, qui minoris virtutes maiori attribuit. Plinius utrasque plantas dulces simul & amaras facit, cum amaritudo solius sit Centaurij minoris.

Centaurium minus. CAP. VII. *A. sic*

NOMENCLATURA.

Græ. Κενταύριου μίνου. Lat. Centaurium minus. *A. ubi*

Ita. Biondella. Gal. Fiel de terre. Off. Latinum nomen seruatur. Ger. Zutin. *miscet Barb.*

Centaurium, Limnesion aliqui uocauerunt, quoniam rigua *centa*
 amet loca: herba Origani aut Hyperici similis, caule anguloso, palmum excedente: flore Lichnidis, è puniceo in purpuram uergente: folijs Rutæ, prælongis & paruis: fructu tritico simili: radice pusilla, leui, & superuacua, quæ gustanti amaritudinem adfert. Herba recens tusa, suo illitu *minor et fel terra*

Centaurium minus.

uulnera conglutinat: uetera
 ulcera purgat, & cicatrice
 obducit, bilem crassosq̄ hu-
 mores per aluum exigit, si de
 cocta deuoretur: Ius deco-
 cti ischiadicis conuenientissi-
 me infunditur: trahit enim
 sanguinem & dolorem le-
 uat. Succus oculorum medi-
 camentis perquam utilis: si-
 quidem cum melle caliginem
 oculorum expurgat: in uelle-
 re appositus, menses & par-
 tus extrahit: epotus peculiari-
 ter neruorum uitijs succurrit.
 Succi extrahendi ratio: Legi-
 tur herba semine pragnans,
 & diebus quinque made-

facta, decoquitur donec superemineat aqua: mox ubi refri-
 xit, linteolo exprimitur, & eiecta herba, iterum decoqui-
 tur, usque dum mellis crassitudinem habeat. Nonnulli eam re-
 centem grauidamq̄ contundunt, atque succum fœtali non picato
 exprimunt, & in sole, lignea rude assidue mouentes, inspissant:
 quod si quid concretum faucibus uasis adhærescat, deradunt,
 reliquoq̄ humori permiscunt: noctu diligenter operiunt, namq̄
 ros nocturnus liquores coalescere non sinit. Quæ autē sicis ra-
 dicibus aut herbis liquamēta exprimuntur, decocta, ut in Gen-
 tiana mentione retulimus, preparantur, sed quæ ex corticibus
 humidis, aut contusis herbis factitantur, in sole, uti antè dictum
 est, coguntur: sic è Thapsia: sic è Mandragora, reliquisq̄ simili-
 bus succus: sic ex acerbis uuis melligo elicitur. Lycium tamen,

& Absynthium, Hypocistis & consimilia, decocta, eo quo di-
mus modo, coguntur.

Centaurium minus, Biondella Italis dicitur, quod eius decoctio fe-
minarum flavescentes reddat capillos. De hac Papiæ peculiarē tra-
ctatum scripsit Galenus, hoc corpus laxat, non maius, vt Arabum se-
ctarij somniant.

Chamæleon albus. CAP.

VIII.

NOMENCLATURA.

Græ. χαμαιλέων λευκός. Lat. & Off. Chamæ-
leon albus, Ita. Carlina. et sic Barb
Gal. Carline.

A. Chamæleon

Sis: cardo
blanco

Chamæleon albus Ixia ideo aliquibus uocatur, quod qui-
busdā in locis uiscum circa radicem eius inueniatur, quo
pro Mastiche utuntur mulieres. Folia habet Silybo aut Carduo
similia, asperiora, acutiora, nigroq; Chamæleone ualidiora: cau-
lem non promit, uerū ex medio spinas, echini marini, aut
Cinarae modo, erigit: flores purpureos, ueluti papporum lanugi-
nes emittit: semē Cnici simile: radicem in latis collibus crassam,
in montosis uerò graciliorem, in profundo albam aliquatenus
aromaticam, graui odore, dulcem. Quæ pota acetabuli mensu-
ra, latus interaneorum tineas pellit, Bibitur autem in uino au-
stero, cum Origani feruesacti succo: hydropicis commodissimè
drachma in uino datur, etenim eos extenuat. Contra difficulta-
tem urinae decoctum propinatur. Hausta in uino, serpentium ue-
nenis resistit: occidit canes & sues: mures item necat, subacta cū
polenta aut aqua, & oleo madefacta.

Chamæleonem album Carlinam Itali uocant, quod Carolo ma-
gno (vt aiunt) in pestis remedium ostensa sit, quæ causa est, vt
quibusdam in id perniciè summopere ualere credatur. Quidā Maria-
uum Carduum autumnant, sed falsò. Siquidē destituitur Chamæleon

albus, hic sua proceritate hominem non raro superat, præterea nullo sensili odore, qui in Chamaleone grauis est.

Chamæleon niger.

CAP. IX.

ubi sup

Lat. Vermilago

carduus sua NOMENCLATURA.

ius — hispa cardo aljongo negro —

Græ. Χαμαιλέων μελας. Lat. Chamæleon niger.

Ita. Chamelcone nero.

Gal. Chardonnette. Off. Cardopatium.

Chamæleon niger.

oleo, & axungia, scabiem abigit. Eadem, cum sibi sulphur & bitum

Chamæleon niger, folijs scolymo similis esset, nisi minora, tenuioraq; ac rubro distincta uiderentur: caulem emittit dodrantalem, crassitudine digitali, subrubrum: & in umbella flores spinosos, tenues, Hyacinthi æmulos, uersicolores, radice crassa, nigra, densa, interdum exesa, quæ desecta flauescit, commanducata mordet. Prouenit in campestribus, siccis: & cliuosis tractibus, & maritimis. Radix trita, addito attramenti sutorij exiguo, cedrino

bitumen asciuit, & cocta in aceto illinitur, impetigines absterget. Decoctum collutione dentium dolorem mitigat. Cum pari Pipere & cera oblita radix, dolenti denti auxiliatur: radice concisa, & in aceto decocta, dentes fouentur: eos quoque frangit, si scriptorio stylo feruens admoueat. Vitia cutis in facie, utiliginesq; cum sulphure emendat: erodentibus medicamentis admiscetur: phagedanas, tretraq; ulcera illius sanat. Quare Chamaleo uocetur, a uarietate foliorum euenit: mutant enim cū terra colorē: hic uiridia, illic albicantia, aliubi cærulea, nonnusquam rubra inueniuntur.

Chamaleon niger per totam Italiam reperitur & in montibus & collibus vallis Anania, cum notis omnibus quas ei assignat Dioscorides. Si Galeno credimus, Chamaleon hic niger esui, potuue in medicina offerri non debet, siquidem mortiferum quippiam eius radicem habere existimat. Probè miscetur medicinis quæ digerunt & emolliunt. Calidus est secundo ordine, siccus tertio. Arabum seclarij Chamaleon cum Chamalea (hæc Mez xereon est) confundunt. Ixia nõ in Chamaleonte tantum albo, sed etiam in nigro reperitur, quod in Candia clarescit, vbi plurima in vtroque ad arcuum vsus colligitur, ceterum mortiferum esui venenum.

Crocodilium. CAP. X.

NOMENCLATURA.

Græ. Κροκοδ'ελιου. Lat. Crocodilion,

Ita. Crocodilio.

Gal. Falso, Carline.

Crocodilion Chamaleonis nigri figurā habet. Nascitur in Hlyuosis, radice longa, leui, aliquantum lata, odore, ut Nasturtij, acuto. Feruesacta in aqua & pota radix, sanguinē copiosum per nareis pellit. Dat lienosiss, eos euidenter adiuuas. Semē ei rotundū inest, duplex uti scutum, quod suapte ui urinam ciet.

Crocodiliū licet aliqui cū Chamaleone confundant, doctorū tamen hominum iudicio planta est nobis adhuc ignota.

Dipsa

Dipsacum, siue Labrum Veneris.

CAP. XI.

NOMENCLATURA.

Græ. Δίψακ⊙. Lat. Dipsacus. Ita. Labro di venere.

no est virgo pastoris Gal. Chardon à carder.

una logyrt. Aujcana

rb: cardo

lonum

virga

astoris

si: carden

ha

Dipsacū siue labrū veneris.

dunt. sanat rimæ sedis, fistulasq; si tusa & decocta in vino radix, usque dum sit crassitudo ceræ, immittatur. Medicamentum ærea pyxide recondendum. Aiunt fornicationibus, uerucisq; pensilibus remedio esse. Vermiculi capitulorum in folliculo alligati, collo aut brachio appensi, produntur quartanis febribus remedio esse.

Dipsacum aculeatarum generis est: caulem habet altum, spinis horridum, folijs Lactucæ, spinosis, binis gemcula singula complectentibus, prælongis, ceu quasdam bullas intus & extra aculeatas, in dorso medio habentibus, concavo alarum sinu, in quo imber aut ros asseruetur: unde Dipsaci, quasi sitientis, nomen traxit. In cacumine caulis, singula surculis capitula insunt, oblonga, echinata spinis, quæ arefacta, candida spectantur, dissectaq; medullatenus, uermiculos ostendunt.

Notum est Labrum Veneris, seu sativum, quo in vellicandis pannis Fullonum ars utitur, & sylvestre quod passim provenit. At enim quamvis seplasis vocetur, Virga pastoris maior, Serapion tamen & Auincenna pro Polygonio accipiunt, & ob id non ex Arabibus, sed à se id nuncupationis comenti sunt. Dipsaci radix desiccat secundo ordine, & aliquantum absterforia est.

Spina alba. CAP. XII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἀκάνθα λευκή. Lat. Spina alba. It. Spina bianca. *his-*
Gal. Eine blanche. Off. Bedegnar. *Spina bl*

Spina alba.

Spina alba nascitur in montibus & siluosis: folia fert albi Chamaleonis angustiora, & candidiora, aliquantum hispida, & aculeata: caulem supra bina cubita altum, pollicari aut ampliore crassitudine, albicantem, intus cauum: in cacumine capitulum inest spinosum, echini marini emulum, sed minus, & oblongum, flores purpurei, in quibus semen ceu Cnicum, sed rotundius. Huius radix pota, coeliacis, stomachicis, & ijs qui cruenta extusunt, efficax est: urinam cit: tumoribus illinitur. Decocto eius dentes

in dolore collui prodest. Epotum semen conuulsis infantibus, & a serpente demorsis auxiliatur: gestatum pro amuleto, serpentes abigere traditur.

Spinam albam quam Bedegar Arabes vocant, quidam Carduum Benedictum, alij Carlinam, alij Carduum illum quo ad coagulum lactis vtuntur Tusci, alij aliam Cardui syluestris speciem putant, quorum nullus est, qui impingens nõ aberret à ianua. Sunt qui certius esse putent Carduum illum syluestrem, quem vulgus, Carduum Marie, & Itali, herba dellatte, quod crebra macula superiori foliorum parte aspersæ decidui lactis notas preferant. Enimvero hic Carduus in planis & campestribus, vt aduertenti videre licet: & spina alba, Dioscoridi in montibus & syluosis nascitur. Adde his quod folia producit duplo maiora, nedum minora Chamaleone albo. Huic cœsuræ præest Matthioli iudicium, qui in altioribus vallis Ananiæ montibus vidit & legit Spinam albam omnibus insignitam notis, quæ ab ea hoc ex capite requiruntur. Nunc seplasiolum muneris erit, iam non in planis, sed in montibus Spinam albã studiosè perquirere, nempe pari futuro successu. Quod autem spina alba, Italicorum Carduus quem Presuram vacant, non sit, hinc patet: Presura feritur in hortis, folia habet albo Chamaleoni maiora huiusque capitula Echino longe ampliora sunt. Spinæ albæ radix desiccatur, & aliquantum astringit. Semen subtili est substantia, & facultate calidum. Potu conuulsis conuenit.

Spina Arabica. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ακκνδα Αραβικη. Lat. Spina Arabica.
Ital. eodem nomine. Gal. Off. & Ger. ignota.

fic: et
rab: su
afsa

Arabicam spinam natura albæ spina similem esse constat: ipsa siquidem stringit. Ad sanguinis reiectiones: mensuram abundantiam, ceterasq; fluxiones radix etiamnum ualet. Prouenit in asperis.

ID moris habet Dioscorides vt re eandem non sæpius repetat, nec herbis arbores immisceat: eò manifestum per Spinam Aegyptiã Acaciã hoc capite non designatã, quæ (nimirum arbor) nihil ad spinam albam, quæ herba est similitudine accedit, præcipue cū ismet diuersa de vtriusq; tradat. Galieno Arabica hæc spina astringit & desiccatur, cū eadẽ, sed valetiori quã

spina

spina alba facultate. Enimvero quando hanc ex Orientalibus nostro saeculo non habemus, huius vice spina alba substituenda.

Carduus. CAP. XIII. *A. hazsaso.*

NOMENCLATURA.

Græ. Σκόλιμος. Lat. Carduus. et cinara

Ita. Cardo.

Gal. Artichault.

Offic. Articolalus. et arcocalus

Hispanicarchofas et cardo de comer

Carduus.

Carduus, Græci Scolymon uocant, folia Chamæleonis habet, aut alba spina, nigriora, crassiora: caulem longum ædit foliosum, capite spinoso: radice nigra & crassa, qua illita, graueolentiam alarum totiusq; corporis emendat: item si decocta in uino bibatur: copiosam autem urinam fetidamq; expellit. Herba cum reces tenerescit, in olera, Asparagi modo, transit.

CArdui syluestris plures & diuersa sunt species, quamuis Plinius duas tantum enumeret. At domesticorum & hortensium, qui magna hodie diligentia excoluntur, quos Carduos peculiari nomine, & Itali Cardoni vocant, primariū locū tenent. Hi singulari artificio albi & nigri fiūt, & magna ex parte bellarij loco cū Pipere & sale in postremū cenariū ferculum offeruntur. Carduus quem Græci Cacton vocāt, hodie ad Thuscōs è Neapoli & Sicilia deportatur. Succedunt quos Artiococos vocamus, & Itali Carcioffie horū quidam aculeati compressi, & aperti: alij non aculeati, rotundi, longi, aperti, & clausi, sunt inter hos qui pineas nuces referant. Nascuntur sine pinis Scolymi, si seminum acumina priusquam terra mandentur, lapidis attritu rotundantur. Idem fiet, si delibrata radice Lacluca, & in tenues particulas dissecta, singula semina singulis indita segrminibus obruātur. Semine per tridui rosariū succo, aut alio quopiā suauiter olēte madefacto eundē odorē adulta plāta referet, quē liquor à semine absorbtus. Ficulneus cinis, suillū stercus, lana radicibus obuoluta, mures à radicum erosione, quas summopere appetunt, expedit. Scolymi sub secundum desinentem ordinem, aut tertij initio excalfaciunt, & secundo desiccant. Alimentum præbent non probum, nempe melancholicum.

Poterium. CAP. XV.

NOMENCLATURA.

Græ. ποτήριου. Lat. Poterium. Ital.
Poterio. Gal. & Off. Ignotum.

Poterium, Iones Neurada uocant, largè fruticat, cortice obductum tenui, spinis horridum, lanugine spissa, ramulis longis, mollibus, lentis, tenuibus, Tragacanthæ proximis, folijs paruis, rotundis: flore exiguo, candidi coloris: semine nullius usus, sed gustu acuto & odorato. Nascitur in aquosis, & collibus. Radices demittit binum ternūque cubitorum, neruosas & firmas: quæ proxime terram recisæ, dant succum gummi similem: tusæ, præcisus neruis & uulneribus glutinandis illinuntur, decoctum quoque eius neruorum affectibus prodest.

Poterium

Poterium.

Acanthium albae spinæ simile, folijs aculeatis per extremitates, & lanugine araneosa obductis, ex qua collecta & neta vestes bombycinis similes texunt. Folia uel radices ad remedia opisthotomi bibuntur.

EX Cardui quem Benedictum vocant, lanugine collecta & neta, vestes bombycinis similes vt texi non posse clarum est, & peræquè Acanthium, Cardium Benedictum non esse. Nec secus, cum nostro hoc saculo, planta fertili intantum Lanugine nulla obducatur, sateri cogimur ignotum nobis Acanthium.

Acanthus. CAP.

XVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀκάνθια. Lat. Acanthium. Ita.

j

Acantho.

Poterium nullus est qui in medietate producat, ne in Italia quidem, nec nisi æquo iure inter ignotas plantas reponetur, cum in plana Dioscoridis historia, nullus sit qui non mire implicatus, scitè se ab hoc extricet.

Acanthiū. CAP.

XVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀκάνθιον. La.

Acanthium. Ita. Acan-

thio. Gal. Chardon

benist. Off. Car-

duus benedictus.

lat.igo
pium
xylon
cotum
bomba
et bo
bax
algode

* *Acanthus hortensis.**Sylvestris.*

is: yerba

Acantho. Gal. Branche vrsine. Offic. Branche ursina. Ger. Berempoot.

rigante bel yerba carnexa

A *Canthus*, Romani *Paderotamuocant*, nascitur in hortis petrosis, & riguis: folia habet multo lactucaceis latiora, & longiora, *Eruca diuisura*, nigricantia, pingua, leuia: caulem binum cubitorum, digitali crassitudine, lauem, prope uerticem ex interuallis circumdatum foliolis, ceu nucamenta quaedam oblonga referentibus, spinosis, e quibus flos prodit albus: semen oblongum, luteum: caput thyrsi specie. Radicibus nititur longis, mucosis, rubris, & glutinosis: qua usis igni & luxatis artubus

illu

illit & subueniunt. Potæ urinam ciunt, sed aluum cohibent. Ruptis, conuulsis, tabem sentientibus, mirè prosunt. Nascitur & syluestris Acanthus, Scolymo similis, aculeatus, breuior quàm satius, & is qui in hortis prouenit: cuius radix ad eadem ad quæ superior efficax.

Acanthum esse Brancam vrsinam cum ex alijs notis apparet, tum quod quæ humi procubunt amplissima folia, arearum puluillos inuestiant, atque adeo ei insit facultas omnis quam Acantho attribuit Dioscorides. Porro de Branca vrsina intelligendum, quæ Romana dicitur, non de umbellifera herba, quam Nicander & Plinius Bupleuron, veteres Græci Buprestim appellarunt. Agrestis Acanthus non perinde cognitus. Folia modicè digerunt, radix desiccatoria & incisoria est, è tenuibus partibus composita.

Anonis.

drante maiores, frequentibus geniculis cinctos, cauis alarum multis, capitibus rotundis, folijs Lenticula pusillis, ad

et ononis
Anonis CAP.

XVIII.

NOMENCLATVRA.

Gr. Anonís. Lat. Anonís.
Ita. Bonaga. Gal. Bugraues. Off. Acutella.

et resta bo
et remora a
tri - Hisp
detier
buey

Anonis, quam aliqui Ononida apellant, ramus habet fruticosos, do-

Rutæ aut pratensis spoli folia accendentibus, subhirsutis, odoratis non inuicè oleuibus. Muria conditur antiè quàm spinosa fiat, cibus gratissima. Rami acutioribus spinis, & ueluti spiculis firmioribus horrent. Radicem mittit candidam, quæ excalfacit, & extenuat. Huius cortex ex uino potus urinam ciet, calculos comminuit, margines ulcerum erodit. Radix cum decoquitur in posca, dolorem dentium collutione mitigat. Decoctum eius potu hamorrhoidas sanare creditur.

Nascitur Onotis in cultis & in culcis, eque ramis & radice sese atro implicantibus, aculeatisq; spinis, queis boues pungit, Restæ bouis dicitur. florem Ononis profert croceum, vt plurimum verò purpureum & candicantem, pisellis similem, licet minorem. huius radix arenulas renum per urinam potenter attrahit, atque adeo comminuit quæ illius vias obstruant. Puluis cum uino epotus par remedium in plerisque conficit. Nec desuit qui ab hernia carnosâ magnitudinis non mediocris, desperantibus medicis nisi ferro posse curari, huius ope sanatus sit. Ononidis radix excalfacit tertio ordine, abstergit, incidit, urinam proritat, renum lapillos effringit. Decoctum colluto inde ore, dolorem dentium sedat.

Leucacantha. C A P. X I X.

NOMENCLATURA.

is: lechero Gre. λευκακανθα. Lat. Leucacantha. Ita.
ardo lechero — Bianca spina. Gal. Off. spina alba
 Ger. ignota.

Leucacantha prædita est radice Cyperi, ualida & amara: quæ manducata dolorem dentium sedat: ueteri laterû dolori, atque ischiadicis prodest, decocto cyathis tribus ex uino potu. Eadem ruptis conuulsis medetur. Radicis epotus succus eodem præbet effectus.

Leucachantia

Leucaantha & Spina alba de qua superius tractatum, non eadem sunt planta. Nempè præter id quòd separatim eas Dioscorides & Galenus describunt, secretas etiam ab inuicem facultates assignant. At enim non deliniatis nec à Dioscoride nec à Plinio, solijs, caule, flore, semine Leucaantha, hand facile sit indicare quæ hodie planta sit Leucaantha, Matthiolus licet hæsitās, hanc Carduum Maria dici posse existimat, vt cui insidentes prægrandibus solijs lactæ macula Leucaantha nomen indere potuerunt, & quòd valida sit & amara radice. Leucaantha radix amara est & incisoria. In desiccantium est ordine tertio, & excoalscientium secundo:

Tragacantha. C A P. X X.

NOMENCLATURA.

Græ. Τραγάκανθα. Lat. Tragacantha. Ita. his-

Gomma draganti. Gal. & Off.

Dragantum gummi.

hisc. alqui
scilicet qu
mi eius

Tragacantha radix lata & lignosa, summo cespite nitiatur, unde surculos humiles, robustos, latissimè fundit, in quibus minuta folia, multa, nonnunquam tenuia exoriuntur, quæ sub se spinas albas, rectas & firmas occultunt. Est etiam nū Tragacantha lachryma, quæ uulnerata radice manans concreuit. Præstat pellucens, gracilis, lenis, sincera & subdulcis. Cutis spiracula, ut gummi, obstruit. Huius increbuit usus ad oculorum medicamenta, ad tussim, exasperatas fauces, retusas uoces, catarasq; destillationes, cū melle in delinctu: subdita quoque lingua liquefcit: & in passo madefacta, drachmæ pondere bibitur contra renum dolorem, & uesticæ rosiones, mixto cornu cerui iusto & eloto, aut scissi aluminis momento.

Sed ei
Radij
dicit
ab his
nis.
Zuelt

Planta Hirci spina, è qua ferro incisa gummi distillat, quod Gūmi Draganti vocant, copiosè in Candia, Achaia, Morea, & quibusdam Asia partibus nascitur. Quæ habemus, è Candia ad nos exportatur & Gracia. Tragacantha similem gummi vim habet, & parimodo desiccatur, licet non eadem acrimonia:

Eryngium. CAP. XXI.

NOMENCLATURA.

arb bel offic: cen
 Gra. ἑρίγγιον. Lat. Eryngium. Ita. Tringo.
 Gal. Panicault.

am capita et Iringus

is: car
 corre

* Eryngium.

odorata. Nascitur in asperis & campestribus. Vim habet calfa-
 Etoriam. Pota menses & urinas pellit, tormina inflationesq; di-
 scutit: contra iocinorum uitia, serpentium morsus, & hausta ue-
 nena: cum uino prodest. Bibitur aduersus plurima, cum seminis
 Pastinacæ drachma una. Appensa illitæue, tubercula discutere
 produitur.

Eryngion aculeatarum
 generis est. Cuius fo-
 lia in principio, sale condita,
 in cibos recipiuntur: lata au-
 tem sunt, & extremo am-
 bitu aspera, gustu aromati-
 ca. Eryngio, cum adoleuerit
 complures ramulorum stria
 rubent, in quorum summita-
 tibus globosa capitula, dura
 rum acutissimarumq; spina-
 rum ambitu stellatim circū-
 nuallantur, quorū colos aliàs
 uiridis aliàs albus, interdū cœ-
 ruleus inuenitur: radix oblo-
 ga, lata, foris nigra, internè
 cādida, pollicis crassitudine,

proditur. Pota cum hydromelite radix, opisthotonicis & comitialibus.

Eryngium spectanda foliorum forma, & capitulorum situ, candida, pallida, & cerulea conspiciuntur, carduorum omnium bellissimum, radices habet quae siccatae saccharo condiuntur. Adnasitur una Eryngij species marinis littoribus, folijs montano maioribus, huius radices teneriores & longiores, ad condiendum magis idoneae sunt. Haec idem duo quod maritimi istas Eryngij nullam Dioscorides mentionem faciat. Hic submonendi Arabum seclary, ne Serapionis aliorumve Mauritanorum Secacul (plantã Græcis incognitam) Eryngium esse putent. Nusquam enim Serapio è Dioscoride & Galeno mutuatur, ubi non illorum pariter nomen apponat, nec paribus viribus describantur. Proinde non probè agunt qui Eryngij radices cum saccharo melle conditas, ad vehementius incitandam venerè offerunt, quod Serapio Secacul, suo nobis ignoto, attribuit. Eryngium paululum caliditate à temperatura secedit, subtilis tamen eius substantia, non parvam siccitatem habet.

Aloë. CAP. XXII. A. sic

NOMENCLATURA.

Græc. Αλον. Lat. & Ita. Aloe.

Gal. Aloes. Perroquet.

Off. Alē hepaticum et semperdivinum
lum Succotrinum.

marinum
Hisp: αζιουακ

Aloes folium scille similitudinem habet, crassum, pingue, modicè latum, rotundum, retrorsus pandum: folia utrinque gerit ex obliquo spinosa, rariuscule striata, brevia & curta: caulis emittitur non dissimilis antherico: flos albus: fructus hastula regia cognatus:

γ α γράνι

Aloë.

ni odoris, syncera, quæ nihil doli sensit, nitida, calculorum expers, rufi coloris, friabilis ac iecinoris modo cocta, facile liqueſcens eximia amaritudinis: improbatur nigra, & fractu contumax. Gummi eam adulterant: quod deprehenditur gustu, amaritudine, & ualido odore: eoq; argumento, quod digitis friata non ad minima usque frustra resoluitur. Noc desunt qui Acaciam immisceant, Natura eius est spissare, exiccare, somnũ allicere & corpora densare, aluum resolvere. Stomachum repurgat binum cochlearium mensura, in aqua frigida aut egelida pota. Sanguinis reiectiones sistit: regium morbum purgat, tribus obolis ex aqua, aut drachmæ pondere in potu. Deuorata cum resina, aut cum aqua uel melle cocto sumpta, aluum soluit. Purgationis perfectæ causa, tribus drachmis sumitur, alijs purgatorijs medicaminibus admixta, præstat ut minus stomachum infestent. Sic-

ca gla

gravi tota est odore: & gustu amarissima: radice una, ceu palo, in terram depacta. Plurima præpinguisq; in India gignitur: ex qua coactus succus affertur. Nascitur etiã in Asia & Arabia, in locis quibusdam maritimis: & in insulis (ut in Andro) non ualde succo extrahendo idonea, sed ad glutinanda ulnera sane quam utilis, si detrita illinatur. Duo succi gnera: quodam arenosum, quod sedimentum purissime esse uidetur. Alterum ad iecinoris imaginem uergit. Eligi debet bo-

ca glutinandis ulceribus inspargitur: ulcera ad cicatricem perducit, cohibetque: eadem peculiariter exulceratis genitalibus medetur: disrupta puerorum præputia iungit: condylomata, rimasque sedis ex passo sanat: hæmorrhoidum abundantiam & sanguinis eruptiones sistit: pterygia ad cicatricem ducit: liuores & insignita, ex melle tollit: priuatim scabras lippitudines, pruriginésque angulorum permulcet: dolorem capitis sedat, temporibus & fronti illita ex aceto & Rosaceo: capillum fluentem continet, cum uino: tonsillis, gingiuis, & omnibus oris ulceribus, cum melle & uino proficit, oculorum medicamentis torretus, in munda & candenti testa, pennaque subinde uersatur, ut possit equaliter torreri. Lauatur, ut quod sit arenosissimum, tanquam inutile subsidat, & leue ac pinguisimum assumatur.

IN Aloe diligenda adhibendus est delectus, siquidem magna ex parte adulterata reperitur. Platæ Aloes nomine, in Italia notissima sunt. Aloe desiccantium est ordinis tertij: & sub desinentem excoalsfacientiū primum, aut secundi initio. Repercutit simul & digerit. Aliquantum absterforia est, sed modicè, & t vulnerebus nihilum molestâ sit.

Absinthium. CAP. A. Sic XXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἀψίνθιον. Lat. Absinthium. His: axenxi
 Ital. Assanzo. Gal. Aluyne et assencios
 Absince. Off. Latino
 nomine.

Absinthium.

Absinthium, aliqui *Ea*
thypicron, herba uul-
 go cognita. Præstantius in
 Ponto & Cappadocia, in
 monte Tauro nascitur. Vim
 habet calfaciendi & astrin-
 gendi: bilem expurgat, que
 & stomacho & uentri in-
 hæsit: urinam cit, & crapu-
 lam præsumptum arcet. Ad
 inflationes uentris, & sto-
 machi dolores prodest, cum
 seseli et Nardo gallico potu:
 fistidia discutit, et argutos
 si. n. it. madesacti dilutu, aut
 decocti ius, quotidie tribus
 cyathis haustum: menses cit

potum, aut cum melle appositum. Contra fungorum strangula-
 tiones conuenienter ex aceto bibitur. Aduersatur Ixia uenenis
 cum uino, item Cicutæ, & muris aranei morsibus, & draconi
 marino. Angina eo cum melle & Nitro perunguntur, & epi-
 nyctides ex aqua. Ad sugillata & oculorū caligines ex melle
 illinitur: item auribus, si manat sanies. Dentium auriumq; dolo-
 res decoctum uaporis suffitu compescit. Decoctum in passo do-
 lentibus oculis obliuitur: item præcordijs & iocinori, tritum cū
 cerato Cyprino: stomacho quoque longa ualetudine laboranti,
 cum Rosaceo: cum ficis autem, aceto & loliacea farina, aquæ
 inter cutem lienosisq; subuenit. Vinum ex eo fit, quod Absin-
 thiten uocat, præsertim in Propontide & Thracia quo ad antè
 dicta utuntur, cum febris carent: alioquin in æstate propinat, &
 acceptam huic uino incolumitatem referunt. Inparsum arcis
 Absinthium,

Absinthium, uestes ab erodentium iniuria uindicat: culices ex oleo perunctum abigit, & à corpore arcet: atramentum librarium diluto eius temperatum, literas à murium erosione tuetur. Existimatur liquamentum eosdem præstare effectus. Atamen potionibus improbat, quoniam stomachum male habet, & capitis ciet dolorem. Sunt qui cocta amurca, liquamentum adulterant.

Marinum Absinthium.

CAP. XXIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀψίνθιον θαλάσσιον. Lat. *Absinthium marinum*. Ita. *Assenzo marino*. Gal. *Barbotine*.
 Off. *Barbotina*. *Mors uermium*. Ger.
Fyerctuyt.

Absinthium marinum, quod aliqui Scirphum uocant, copiosissimum in Tauro monte, iuxta Cappadociam, & in Taphorisi Aegypti gignitur, quo Isiaci pro oliuæ ramo utuntur. Herba est tenuis, Abrotomi parui similitudine, referta minutulis seminibus, subamara, stomacho inimica. Ea grauius olet, & cum quadam calfactione adstringit: per sese aut cum Oryza cocta, interaneorum animalia, teretesq; tineas, adiecto melle, enecat, aluum leuigat: cum edulio autem uel Lenticula decocta, eadem præstare pot. Pecora maximè pinguescunt hoc pabulo. Tertium genus Absinthio assignatur, quo Gallia alpihus finitima scatet: id patrio nomine Santonicum uocant, regionis in
 qua

qua nascitur cognomento, Absinthio non dissimile, uerum sub-
amarum est, non adeo seminis fecundum. Eadem qua Serip-
hium potest.

Tria Absinthij genera facit Dioscorides, Vulgare, Seriphium, &
Santonicum, quod in Gallia cisalpina nascitur. Præcipuum est
Ponticum, secundum Santonicum, tertium Seriphium. Abrotonum al-
bum, non est Ponticum Absinthium: sicut nec Cypressus herba, marinum
est Absinthium. Seriphium siue marinum à Seripho insula nomen acce-
pit. Eius semen à spetiarijs Alexandrinum semen vocatur. Semen san-
ctum. Italis Semen xina, & Seme santo, quod conditum cum Zuccharo
pueris utendum datur ad consiciendos vermes, marini Absinthij (nep-
exilius) semen non est, sed herba quæ in monte Gargano nascitur, &
Absinthio nostro vulgari similis est. Marinum Absinthium in Italia
pluribus maritimis locis prouenit. Absinthium simul amarum est, astri-
ctorium, & acre, & per æquæ excalfacit, abstergit, roborat, & desiccatur.
Calidum est primo ordine, siccum tertio: & succus herba calidior.

Sic Abrotonum. CAP. XXV.

NOMENCLATURA.

sp. Græ. Αβρότονου. La. Abrotonum. Ita. Abrotano. et *his*
rua lom Gal. Auronne. Off. Latino nomine.

riguera Ger. Traubdurtz.

mphe **A**brotonum duorum est generum. Fœmina quadam arbo-
*ta-*ris specie fruticans, candicat, circum ramulos solijs, seriphi-
modo, minutim incisjs: floribus referta est, comantibus in sum-
mo, fulgore auri, corymbis: quod per æstatem prodijt, suauiter
olet, cum grauitate quadam, & amaro gustu. Id genus siculæ
esse constat. Alterum mas uocatur, sarmentosum, gracilibus ra-
phom mulis uiri Absinthium. Plurimum in Cappadocia gignitur, &
Galatia Asiatica, atque in Syria Hierapoli. Crudum semen tri-
tum & feruesactum ex aqua, in potu auxiliatur orthopnoicis,
conuulsis, ruptis, coxædicibus, urina angustijs, mensibus suppres-
sis

Abrotonum.

Abrotonum femina, id Itali vt nos, Cipresso, & Santolina vocant. Abrotonum tertij est desiccantium & excalfacientium ordinis. Terrena est substantia, quæ è multo calore subtilis euasit. Digerit & incidit plus Absinthio, ob minorem nimirum acerbicatem, quæ gustu deprehenditur: & quod stomacho inimicum est, vt Seriphium: cum è diuerso Absinthij gratum, amicum, & nihil noceat stomacho. Amarus etenim sapor solus stomacho in totum incommodat: Contra amicusimulus austerus, acerbus, & astrictorius, Porro in diuersa qualitatis planta, ea vincet quæ potentior fuerit.

Hyssopum. CAP. XXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. ὕσσωπος. Lat. Hyssopum. Ita. Hissopo. *His: Iso*
Gal. Hissope. Off. Latino nomine.

Hyss

sis, aut remorantibus. In uino potum exitialium ueneno- rum antidotum est: horribus ex oleo illinitur: serpentes & substratu & nidore fugat: contraictus eorum cū uino potum prodest, priuatim efficax contra scorpionū & phalangiorum uenena: oculorum inflammationibus commodè illinitur, cum cotoneo cocto, aut pane: tritum cum farina hordeacea, decoctumq̃, tubercula discutit: iri- ni compositionibus admiscetur.

Abrotonum mas vulgaris est noticiæ, & itidè Abro-

Hyssopum.

hementius, addita Iri, Cardamomo, aut Irione, deijcit: colorem in corpore fouet: lieni, & aqua inter cutem, cum Fico Nitroq̃, inflammationibus quoque ex uino illinitur: cum feruente aqua impositum, sugillata discutit: cum decocto ficorum, optimè anginis gargariatur. Decoctum cum aceto, dentium dolorem in collutione sedat: inflationes auricularum uaporis suffitu discutit.

NE quicquam dubitandum Hyssopum nostrum vulgarem, Dioscoridis esse Hyssopum, vt non in Hyssopum montanum ea ducenda est, quem herbarij Gratia dei, & Itali, Stanca cauallo nominant. Humidis & paludosis nascitur, palmo paucillum altior, latus vt in Hyssopo folijs, flore albo aut purpurascente, qui inter folia per totum pene caulem
emi

emicat. Summe in gustando amaritudinis, qua cum stipticum quippiã sentitur. Manducata aut pota choleram & flegma soluit innocuè. Redacta in pulverem, plagas (inspersa) breui tempore coagmentat. Hyssopus tertio ordine excafcacit & desiccac, & tenuium est partium.

Stœchas. CAP.

XXVII.

A. Incadas

NOMENCLATURA.

Stœchas.

Græ. Στίχας. Lat. *Hisica*
 stœchas. Ita. stecha. *tuesso*
 Gal. & Off. Sticha-
 dos.

S tœchas, iuxta Galliam
 in insulis eiusdem nomi-
 nis è regione Massilia gi-
 gnitur, unde cognomentum
 accepit. Herba tenuibus sur-
 culis, coma Thymi, lon-
 giore folio, subamara gu-
 stu, & aliquantum acris.
 Cuius decoctum, Hyssopi
 modo, ad pecloris vitia ef-
 ficax est. Antidotis mi-
 scetur

* Spica.

Lauendula.

scetur. Viscera omnia, & uniuersum animantis habitum extenuat, ab obstructionibus & sacculo liberat.

Stichas in Narbonensi prouincia, & Stichudibus insulis quæ ex aduerso Masilia sitæ sunt, & in Arabia nascitur, vnde maxima ex parte cum Alexandrinis mercibus Venetjs importatur. Nascitur & in Gargano Apulie monte, Narbonensi tamen & Arabica inferior. Stichas gustu amara est, & modicè astringit. Terrena substantia, frigida, astrictoriam: alia terrena, subtilis reddita, & densior, amaram efficit.

Origanum. CAP. XXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ορίανος. ΟΥΝΤΙΣ. Αρρίορίανος. Lat. Origanum. Onitis. Origanum syluestre. Ita. Origano.

Onite

sic

substratu serpentes fugantur. Que Omitis, appellatur, candidiore est folio, & Hyssopo similior. Semen ueluti coniunctos corymbos habet. Vis ei Origani Heraclei, sed multo inefficacior. Syluestre Origanum, aliqui Panaces Heraction, alij Cunilam uocant, ex quibus est Nicander Colophonius: Folijs est Origani, ramis tenuibus, dodrantem altis, in quibus umbellæ. Anethi insunt, flores candidi: radix tenuis, supernuacua. Peculiariter percussis à serpente, folia & stores ex uino poti auxiliantur.

Tragoriganum. CAP.

XXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. τραγορίγανος. Lat. Tragoriganum.

It. Tragorigano. Gal. Mastic. Off.

herba Masticina. Ger.
ignota.

Tragoriganum tenuis frutex est, fluesiri Serpyllo aut Origano similis, folio & ramulis. Quibusdam in locis latius uirentiusq; inuenitur, & latioribus folijs, satis glutinosum. Alterum ex cilibus surculis, ac tenuibus folijs, quod aliqui Prasium uocauerunt. Optimum est Cilicium, & Cretense, & Smyrneum, & in Chio Chooq; proueniens. Omnia excalfacient, urinam cient, aluo accommodantur, decocto potu bilem deiciunt, lienosis ex aceto bibere prodest, contra pota ixta uenena in uino bibuntur, menses trahunt: peripneumonicis, rufiætibus, ex melle in eclegmate dantur. Grati acmitis eorum potio est: quare cibum fastidientibus & stomacho acida ructantibus, imbecilloq; traditur. Item si à marina iactatione nausea, &

astus præ

æstus præcordiorum excitetur: tumores uerò cum polenta illita discutiunt.

Organum Heracleoticum & Onite in Italia non nascitur, forsitan nec in alijs Europa locis. Quod autem vulgo Origanum dicitur, sylvestre est Origanum, nempe quod in syluis, non satum, proveniat. E Candia siccum Origanum assertur, flore albo, acerrimi & odorati gustus. Id Tragoriganum duci potest, quantumvis pro vero Origano in seplafys venundetur. Siquidem scribit Dioscorides Tragoriganum in Cilicia, Choo, Chio, Candia, & Smyrna nasci. Quod non perinde de Heracleotico dicit. Origani desiccant, inuidunt, & excalfaciunt tertio ordine. Præterea Tragoriganum adstrictorium est. Italico Origano, in aliorum omnium vicem, e Matthiolo uti possumus.

Pulegium. CAP. XXX. A. Cap. deca
fruto

NOMENCLATVRA.

Græ. γλίχρον. Lat. Pulegium. Ita. Pulegio. Gal. Poulitot. Off. Latind nomine. Ger. Polcy.

His: p
leo —

Pulegium.

Pulegium herba vulgaris notitia. Externuat, calfacit, decoquit: mēstrua, secundas ac partus eicit, pulmonis vitia ex melle & Aloe potum extrahit, & convulsis auxiliatur, nauseas stomachique

intercisiones, ex posca permulcet: atram bilem per aluum exigit. Bibitur in uino utilissimè contra serpentium morsus. Defectos animo recreat, cum aceto naribus obiectum: gingiuas arefacti cinere corroborat: illitum cum polenta inflammationes omnes sedat: podagris per se subuenit, impositum usque dum rubescat locus: cum carato uaros extinguit: lienosis cum sale utiliter illinitur. Decoctum eius ablutas pruriginis mitigat, conuersas uulnas corrigit, contra inflationes duritiasq; uulnæ, in desefsiones conuenienter adijcitur. Vocant aliqui Blechona, quoniam dum floret gustatum a pecoribus, balatum concitat.

Est Pulegium mas flore albo, scemina rubeo. Nascitur in Italia, & Gallijs, sed præcipua laus ei qui in Prouincia Romana prouenit. Est ubi mas tantum repperiatur. In valla Anania, & propinquis Germaniæ locis in hortis feritur, cum acris alijs herbis. Folia habet Nepetæ similis: acris gustu est & amariusculo. Ad hæc potissimè excalfacit & desiccet.

Dictamnium. C A P. XXXI.

NOMENCLATURA.

partes ceruorum
res catram sive

Græ. δίκταμος. Lat. Dictamnium. Ita. Dittamo.
si. Diptamo Gal. Gingembre de iardin. Off.
Diptamum.

Dictamnium, aliquibus syluestre Pulegium uocatur, Cretensis herba est, acris, leuis, Pulegio similis, sed maioribus folijs, quæ tomento quodam spissâ lanugine pubescunt. Florem nullum aut semen profert. Præstat omnia quæ satium Pulegium, sed efficacius multo, non potum modo, sed appositum quoque aut suffitum, defunctos partus eicit. Produunt in Creta capras sagittis percussas, huius herbe pastu eas excutere. Pergandi uim habet succus, illitus, aut cum polenta tritus. Herba impactos

impactos pedibus reliquoue corpori aculeos, illitu refigit. Ad
 lienis dolorem efficax habetur: siquidem ipsum imminuit. Me-
 tunt æstate & autumno. Radix eius gustu calfacit, partus ac-
 celerat. Succus cum uino potus, contra serpentium morsus præ-
 sidio est. Tanta herba facultas est, ut olfacta abigat bestias, quæ
 uenenato ictu seuiant, appensaq; contactu exanimet. Vulneri-
 bus ferro illatis, & uenenatis moribus, infusus succus præsen-
 taneo est remedio, si etiã ab instillatione statim in potu assuma-
 tur. Quod Pseudodiellamnum uocant, multis in terris nascitur,
 ante dicto simile, sed minus quam illud acre. Eosdem effectus
 præbet, sed inefficacius multo. Desertur à creta alterum Diella-
 mni genus, folijs Sisymbrij, ramis maioribus: in quibus flores
 syluestris Origani, nigri, molles: odor foliorum inter Sisymbriũ
 & Saluiam iucundissimus. Efficax ad eadem, sed minus na-
 res ferit. Miscetur emplastris & medicaminibus, quæ aduersus
 serpentium iniurias confinguntur, Theriaca uocant.

Habet vera Diellamnum Pulegij folia, deãa utrinque lanugine
 uestita, quibus solis medicinam facit, lignosas radices quarũ ra-
 rus est usus. At quæ vulgo in seplasijs Diellamnum habetur, fraxineis est
 folijs, glabris, solis radicibus medicatur. Quod apparet nos vera Di-
 ellamno carere. Cum tamen constat veram Diellamnum è Creta Vene-
 tiæ afferri, hic eniti summoperè debent pharmacopola, ut non ex alio-
 rum sermone, sed ò proprijs notis deprehensum & cœmant, & in suas
 officinas inuehant. Diellamnum Italica, quam albam uocant, & quidã
 à fraxini foliorum similitudine, Frassinello flores habet flagrantissimi
 odoris, leues & vagos: radicem amaram, & ideo intestinorum vermes
 conficit. Medetur hac uenenis & uenenatis quorumuis animalium
 moribus. Stomacho prodest, & queis strictum est pectus. Aqua quæ è
 flore, in Mariæ bälneo conficitur, absque eo quod odoris est eximij, nari-
 bus attracta, antiqua capitis frigiditati admodum prodest. Diellamnum
 subtiliore quam Pulegium est substantia, cætera similis. Pseudodiella-
 mnum, & alia Cretenjis Diellamnum ad nos non afferuntur, licet sint qui
 dicant hanc postremam, vulgarem nostrum esse Diellamnum.

et lilifagus

Salvia. CAP.

XXXII.

NOMENCLATURA.

Gra. ελελιτφακος. Lat. & Ita. Salvia. et sic his.
Gal. Saulge. Off. Latinonominine. Ger. Salbey.

Salvia maior.

Salvia minor.

Salvia siue Elelithacon frutex est ramosus: longus, virgas habens quadrangulas, & canas: folia mali Coronae effigie, sed longiora, asperiora, crassiora, & quae sensim attritarum quasi uestium scabritem referant, hirsuta, subalbida, perquam iucundo odore, sed graui: semen summus in caulibus bluestri Ormino simile gerit. In asperis nascitur. Menses cit &

urinas, decoctum foliorum ramorumq; potum. partus extrahit:
 Pastinaca marina ictibus auxiliatur. Capillos denigrat, uulne-
 rum sanguinem cohibet, tetra ulcera purgat. Testium pruritus
 sedant rami foliaque, si decocto eorum foueantur.

Salvia nota est planta, domestica quam francam vocant, & sylue-
 stris qua candidior est, & in totum hispidiior. Nec tamen illa est, ne
 quis fallatur, quam officinae Centrum galli vocant. In Candia & ali-
 quot regni Neapolitani locis, fructum Salvia producit colore casto, gal-
 la quercinae similitudine. Salvia manifeste excalfacit, & leniter
 adstringit.

Mentha. CAP. XXXIII.

Mentha sativa.

Mentha sativa altera.

NOMENGLATURA.

Græc. κδ'βοσμος. Lat. Mentha. Ita. Mentha.

Gal. Mente. Off. Latino nomine.

2 4

Mentha,

his: ye
 buena

Mentha, cognita herba est. Calfaciendi, adstringendi, at-
que exiccandi uim habet. Sistit sanguinem, potio ex ace-
to succo, tinea in uentre teretes enecat, uenerem stimulat, sin-
gultus, uomitiones, cholerasq; sedant terni ramuli cum acidi gra-
nati succo poti. Suppurationes discutit, si cum polenta illinatur.
Imposita fronti, capitis dolores mulcet: mammæ, si tendantur,
aut lacte turgeant compefcit: cum sale canum morfibus illinitur:
aurium doloribus cum aqua mulsa subuenit: uulua ante coitum
admotæ, cõceptioni resistit: lingua scabritiem conficta leuigat:
coire lac, densariq; in caseum non patitur, si folia potionibus la-
ctis immergantur. In summa, stomacho utilis est, & in condi-
mentis peculiarem gratiam habet. Syluestris Mentha, Latini
Mēthastrū uocāt, hirsutior est folio, & prorsus maiore, quàm
Sisymbry, grauiori odore: quare minus ad sanorū usus expetit.

Mentha & Mentastrum notæ sunt planta. Galeno & Dioscoridi
ad accendendam Venere valida, Acres & calida tertio ordine, quã
uis cultura humidiorẽ domesticam reddat. Mentha amara, & aliquã
tum acerbæ, & subtilissimis constat partibus.

Calamintha. C A P.

XXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Καλαμίνθη. Lat. Offic. & Ital. Calamintha.

Gal. Calament. Ger. fisch mintz.

F Calamintha generibus quædam montibus familiaris,
folia Ocimi habens incana, surculos aridos, & caules an-
gulosos, purpureum florem. Altera Pulegio similis est, sed ma-
ior: quàm Syluestre Pulegiū ideo appellarunt, quòd odore ipsum
emuletur, Mepetam Latini uocitant. Tertia Menthaastro cogna-
ta est, folijs oblongioribus, caule & ramis maioribus quàm su-
perioris, sed uiribus inefficacior. Omnium folia gustu impense ser-
uentia & acria: radix superuacua. Nasitur in campestribus
aspe

* Calamintha.

nigris cicatricibus candorem reddunt, in uino cocta, & illita, sugillata tollunt. Calamintha ischiadicis imponitur, ut ex alto humores euocet, summā cutem exurens. Vermes necat succus auribus instillatus.

MAtthiolus in altissimis vallis Ananix montibus Nepetam montanam frequenter collegit, folijs Ocymo similibus & incanis, surculis angulosis, flore purpurco, & in ipsa valle, tertium genus Mentastro cognatum, sed acrius, & magis incanum. Idem caltariam herbam, que Italis, Herba gattā, secundum sed nec tertium. Nepeta genus non esse contendit, quod herba cattaria folijs cōstet in totum Vrtica & Melissa phylli, & non, Pulegij syluestris. Latina vox est Nepeta, Græca Calamintha. Videant Herbarij & pharmacopole vt has Nepeta vel Cala-

mēthe species, probè & à Dioscoride discernāt. Nepeta subtilis substātia,
 sicca & calida est tertio ordine, gustu acri, & aliquantum amaro. Mon-
 tana reliquis valentior.

hasca.

Thymum. CAP.

XXXV.

NOMENCLATURA.

is: tomil Gra. Θύμος. Lat. & Off. Thymus. Ita. Thimo.
 salsero Gal. Mariolaïne d'Angleterre.
 Thym. Ger. Thymim.

Thymum.

cretum sanguinem dissolvit: verrucas Thymi colorem reddentes,

Thymum ab omnibus
 cognoscitur sirculosus
 frutex, exilibus folijs multis
 & angustis circumdatus: ca-
 pitulis in cacumine, flore pur-
 pureo refertis. Gracili solo et
 petroso provenit. Vinum habet
 hanc, ut cum sale & aceto po-
 tum, pituitam per alvum de-
 trahat. Decocti jus prodest
 orthopnoicis, & anhelatori-
 bus: tinea uentris exigit: men-
 ses, partus, & secundas pel-
 lit: uinas ciet: cum melle &
 eclegmate: faciles facit ex-
 creationes: recentes tumores
 discutit, cum aceto illiū: con-
 creta, res,

tes, pensilesq; tollit, ischiadicis cum uino & polenta impositum
subuenit: hebetibus oculis in cibo prodest. Perquam utile pro con-
dimento, duntaxat ad usus eorum qui recte ualent.

Thymum duarum est specierum. Selectum, quod flore est purpu-
reo, nec hoc viribus inferius, quod album, florem profert. Itali
Apulum summopere astimat. Candianum spicatis est capitulis, & odo-
re flagrantissimo. Thymum aromaticum seplasia vocant. Thymum po-
tenter calidum & incisorium est.

Satureia. CAP.

XXXVI.

A. in Cap. de pulg.

NOMENCLATURA.

Satureia.

Græ. οὐμβρα. Lat. Sa-
tureia. Ita. Comella. Gal. mbr
Sarriete. Ger. Saturey.

Satureia triuialis noti-
tia est: gignitur in aspe-
ris locis, & tenui solo, Thy-
mo similis, minor tamen &
tenerior. Desert spicam flo-
rum plenam, coloris herba-
cei. Eadem potest quæ Thy-
mum, si modo consimili sum-
puitetur. Aptus sanis usus.
Est etiamnum quedam sati-
ua, syluestri prorsus minor,
quæ propter mitiorem acri-
moniam, commodius in cibos
recepta est.

Quam

Quam Graeci Thymbram, Latini **Cunilamb** vocant. haec domestica est, & sylvestris. Domestica tantum, Satureia dicitur. Sylvestris odoratior est, gustu acrior, Thymoq; proprio effectu validior: Satureia vero imbecillior, sed cibus aptior.

Serpyllum. C A P.

XXXVII.

Sub noje nomen
adin serpilū dno
Sifibyn in falso
interpretato est ge-
nomen Cremona ju-
is: Serp

NOMENCLATURA.

Gra. Ερπυλλος. Lat. & Offic. Serpillum.

Ita. Serpillo. Gal. Serpouillet.

Serpyllum.

Serpyllum duorum generum est. Hortense odore Sampsuchum imitatur, atque in coronas addi solet, cui a serpendo nomen inditum est: quoniam si qua eius particula terram attingat, imbi radices demittet. Folia & ramulos Origani habet, sed candidiores: in maceris multo procerius assurgit. Sylvestre, Zygis appellatum, non serpit, sed in altitudinem increscit, ramulos adens tenues, surculosos, folijs refertos longioribus quam Ruta, & du-

rioni

rrioribus, angustis: flores incunde olent, gustanti acres: radices nullus usus. Nascitur in petris, satiuo efficacius, atque magis excalfaciens, & ad medendi usum aptius. Menses irahit, urinam potu ciet, torminibus ruptis, uulsis, & iocinoris inflammationibus auxiliatur, & aduersus serpentes potu illitue. Capitis dolores mulcet coctum, adiecto Rosaceo, & madefactum in aceto: maxime uero phreneticis & lethargicis conuenit. Cruentus uomitus sedat succus, drachmis quatuor ex aceto potus.

Ipsa experientia docet satiuum Serpillum non serpere, sed è Plinio in palmi altitudinem sese subrigere. Est syluestre Serpillum nulli non notum, id serpit. Eo fit ut inuersus Dioscoridis textus esse uideatur. Calidum est & acre Serpyllum. Satiui ingens est apud Thuscos copia, & ea de causa errant, qui id Pulegium nostrum esse putant.

Sampsuchū. CAP. XXXVIII.

NOMENCLATURA.

A. maiorana

Græ. Σάμψυχον. Lat. Sampsuchum. Ita. & Off. et *Sist*

Maiorana. Gal. Mariolaine.

Ger. *Meyeron.*

Sampsuchum in Cypro & Cyziceno laudatissimum: secundum sibi locum uendicauit Aegyptium. Amaracum gens Sicula & Cyzicena appellat. Herba est ramosa, per terram repens, folijs eius Calamintha, quæ tenui folio constat, Leptophyllos appellatur, hirsutis & rotundis, suauissimum odorem spirat, ideo coronis inseritur. Vis eius excalfaciens. Succus decocti potus, conuenit incipientibus hydropicis, & ijs quos urinae difficultas, aut tormina excruciant. Illita ex melle arida folia, sugillata tollunt: menses subdita in pefso trahunt: contra scorpionis ictum ex aceto et sale illinunt: luxatis tumoribusq; cerato excepta imponun

imponuntur: aduersus oculorum inflammationes, tumoresq; cū polline polenta illini prodest. Acopis malagmaticisq; calfaciendi gratia, commiscetur.

Sampsuchus & Amaracus idem sunt. Nam quod de his diuersis capitibus à Galeno & Paulo tractatur, ea causa est quod per Amaracum, Marum intelligunt, simile quidem Sampsucho, nisi quod amariùs est et odoratiùs: & Cixici Marum, Amaracus vocabatur. Sampsuchus tenuium est partium, tertia classe digerit, desiccatur, & excalfacit. Porro Amaracus, Galeno & Paulo, non aliunde Marum est, quam è codicum corruptela, (vt doctorum iudicium est) in quibus aliqua Amaracus inscriptus, ubi Marum esse debuerat.

Melilotos, siue fertula Campana.

C A P. XXXIX.

N O M E N C L A T V R A.

is:
orona de
ey
Græ. Μελιλωτος. Lat. Sertula campana. Ita. Sertola campana. Gal. Couronne de Roy. Off. Melilotus. Ger. Claurren.

Sertula Campana laudatissima in Attica, & Cyzico, & Chalcedone nata: cuius odor uicinus est Croco; boni odoris. Nascitur & in Campania circa Nolam, colore ueluteum languescente, odore infirmo. Vim habet adstrictoriam. Inflammationem omnem emollit, præsertim qua in oculis, uulua, sede, aut testibus erumpat, si ex passo coëcta illinatur: interdum autem addito oui luteo assato, aut Fœnigraci farina, Lini semine, aut polline, capitulis Papaueris, Intybône. Recentes meliceridas per se cum aqua, & ulcera manantia in capite, illita cum creta Chia, uino aut Galla sanat. Stomachi dolores, & cruda & coëcta cum aliquo ex antè dictis leuat: doloribus aurium mitigandis cruda

ex

Melilotus.

Melilotus Italica.

ex passo instillatur: in aceto aut rosaceo madefacta, capitis dolorem lenit.

Officinarum Melilotus, vera est (quam quarto libro describit Dioscorides) Lotus urbana, Præcellens Melilotus in regni Neapolitani Campania multis in locis nascitur, indeq; semen & flos in alias regiones ceperunt exportari. Mixta est facultatis, cum aliquanta astrictione, digerit tamen & maturat, siquidem calida in eo substantia, frigida valentior est. Huius semen Serapioni in usum medicinae cedit.

Marum. CAP. XL. *A. maru.*

NOMENCLATURA.

Græ. μάργον. Lat. Marum. Ita. Maro.

Gal. Proprium & certum nomen non habet. Off. Lat.

nomine.

Marum

Marum herba cognita uulgò, surculosa, flore Origani, fo-
 lijs multo longioribus, flore odoratiore. Vim habet Si-
 symbrio consimilem. Substringit enim & modicè calfacit: qua
 de causa illitu serpentina ulcera sistit, & in calidas illitiones addi-
 tur. Iuxta Magnesium & Tralleis copiosissima gignitur.

Marum Galeno & Plinio peregrina herba, huic Aegyptia, illi Asia-
 tica & Cizicina: hoc quidam Maioranam nostram gentilem seu
 minutam putant, verum cum Plinius inter peregrina odoramenta re-
 censeat, ut hanc non in Europa nasci credamus, facit. Porro, Marum, ut
 iam dixi, Amaraco amarius & odoratius est. Attamen Mari vicem, A-
 maracum nostrum minutum, supplere siue noxia poterit.

Acinos.

Acinos.

CAP. XLI.

NOMENCLA-
 TVRA.

Græ. Ακινος. Lat. Aci-
 no. Ita. Acino. Gal. Basilic
 menu. Off. ignota. Ger.
 Klein Basilien.

Acinos aut Aconos à
 Græcis dicitur, tenui
 siccoq; ramulo herba, Ocimo
 similis, odorata, sed hirsutior,
 qua coronæ faciuntur: à nō-
 nullis olitoribus colitur. Men-
 ses & aluum pota sistit. Illita
 panos

is:
 baha
 silla
 Luage

panos ignemq̄ sacrum sanat.

Acinos Ocymum Caryophyllatum esset, ni Plinius diceret, Acinon nullum florem producere, at nostrum hoc Ocymum floret sub autumni initium. Adde his, Acinos, ramulis & solijs hirsutior, & odore Ocymo inferior est. Manardus & Matthiolus in illustranda medicina prestantes viri, (Si quidem Acinos in Italia nascatur) herbulam esse opinantur, quæ in agrorum limitibus & semitis nascatur, hirsutam, & aliquantum odoratam, cui à quibusdam Basilici syluestris nomen inditum est.

Baccharis. CAP,

XLII.

NOMENCLATURA.

Gr. Βάκχαρις. Lat. Baccharis. Ital.

Bacchara. Gal. Gant de nostre

Dame, Off. ignota.

Baccharis herba fruticosa, quæ in coronas additur: cuius folia aspera sunt, media Viola & Verbasci magnitudine: caulis angulosus, cubiti altitudinem petes, aliquantulum asper, non sine appendicibus adnatis: flore purpureo, subalbicante, odorato: radicibus Veratro nigro similibus, quibus odor inest Cinnamomo proximus. Asperum squalidumq̄ solum amat. Radix in aqua decocta ruptis, uulsis, ex alto precipitatis, spirandi difficultati, salutaris. Item diuturna tussi, & urinae difficili: menses pellit: contra serpentium morsus utilissimè datur in uino. Recens radix appositæ, partum extrahit. Puerperis eius decoctum in desessiomibus prodest. In diapsmata utiliter inseritur, iucundi odoris gratia. Folia ut potè quæ adstringant, capitis doloribus illitu profunt: oculorum inflammationibus, mammis tumentibus à partu, agilopys incipientibus, ignibusq̄ sacris auxiliatur. Odor somnum gignit.

Baccharis, viuida & potès, nõ est Asarum, cuius hætenus vice Baccharis sus increbruit. Ruellius, Diu. & Maria chirothebas (nam herba est

ba est hoc apud Gallos nomine esse putat. Matthiolus eorum opinionem improbat, qui Baccharem Caprifolium existimant, herbam quoque Officinis Matrissylua, & Italis Scarleggia domestica vocatur, nepe radicibus non ea quam requirit Dioscorides similitudine ad Veratrum nigrum accedentibus: & odore nihilum Cinnamomo propinquo. Si quidem radicibus constat raris, candicantibus, gracilibus, & inodoris. Et eo conijci difficile esse, Baccharem in Italia reperiri. Quid de Gallijs sperandum, quae magis ad septentrionem vergunt, eam ne herbam producere, quam Galenus dicat odore Cinnamomo simili, coronariam, & acre? Conferant, qui limato sunt iudicio, ac sententiam ferant.

Ruta. CAP. XLIII.

NOMENCLATURA.

is: Ruda. Grae. Ρήγανου. Lat Ita. & Off. Ruta. Gal. Rue.

Ruta.

bo potuue extinguit: cum Anetho sicco decocta, tormina sedat. Facit ad pectoris lateruq; dolores: difficultate spiradi, tusses, pulmonis

monis inflammationē, coxēdicū articularūq; cruciatus & horro-
res febrū circuitu repetētes, pota ut ante dictū est. Itē ad infla-
tiones coli, uulua, recliq; intestini, cū oleo decocta & infusa. Fœ-
minas uulua strangulatu liberat, si à genitali sedetenus cū melle
subijciatur. Feruesacta ex oleo, & pota, uentris timeas excutit:
articularijs doloribus ex Melle, aqua inter cutē cū fisis illinitur.
Eisdē in potu auxiliatur, decocta in uino ad dimidias partes, &
oblita. Cruda cōditaq; cibo, usus acie excitat: dolores oculorum
illita cū polēta lenit, doloribus capitis cū Rosaceo & aceto illita
auxiliatur: profluētē naribus sanguinē sistit, trita & indita: te-
stū inflammationibus cū laureis folijs imposita, & eruptionibus
papularū cū Myrto & cerato prodest. Cū pipere autē, uino &
Nitro affricta, albæ utiligini medet. Cū eisdē illita, formicatio-
nes tollit, & uerrucas quæ Thimi florē repræsētāt: cōtra impe-
tigines cū alumine & Melle utilissime imponit. Succus in mali
Punici calyce calfactus, aurū dolori efficaciter infundit: hebetu-
dinē oculi qui sensere, Ruta cū Fœniculi succo ac Melle peructi u-
uatur: ignē sacrū, ulcera quæ serpūt, aut in capite manāt cū aceto
Rosaceo & Cerusa persanat, Māsa alliorū ceparūq; acrimoniā
domat. Mōtana si copiosus estur, interficit. Dū florē promit, &
ad murias colligitur, cutē inflat. & rubore quodā inficit, cū pru-
ritu ac uehemēti inflammatione. Oportet itaq; eā unclis antea ma-
nibus & facie colligere. Tradūt succū gallinaceis pullis inspar-
sum feles arcere. Adijciūt eā quæ in Macedonia circa Haliacmō
annē prodeat, comedētes interimere. Montosus autē is locus, ui-
peris scatet. Semē eius potū, cōtra intestina uitia efficax est: in an-
tidota cōmodē addit: cōtra incōtinētiā urinae tostū, semē septenis
diebus potui datur. Radix huius montanū Moly uocatur. Sylue-
stris Ruta satiuā similis est. Prodest comitialibus & coxēdicū
doloribus: mēstrua mouet, partus enecat. Acrior est uiribus quā
hortensis, & ualidior. Syluestris, utpote noxia, cibus abdicatur.

Syluestris ruta. CAP. XLIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. πύλαμου ἄγριου. Lat. Syluestris ruta

Ita. Ruta saluatica.

Gal. Rue sauuage. Off. Harmela.

Vocant etiamnum Syluestrem Rutam, quod in Cappadocia & Galatia Asia finitima Moly dicitur. Frutex est qui ab una radice multos emittit cauliculos: folijs multo quam alterius Rutæ longioribus, tenerioribusq̃, odore graui: flore candido: capitulis in cacumine paulo maioribus, quam satiuæ Rutæ, quæ tribus maxime partibus constat: in quibus triangulum semen, subrusum, gustu amarum recluditur, cuius est usus. Semen autumnno maturescit: quod cum melle uino, Croco & Fœniculi succo, ac gallinaceo felle, teritur contra retusam oculorum aciem. Sunt qui eam Harmalam uocent, Syri, Besasan. Qui Cappadociam incolunt, Moly, quoniam quandam cum Moly seruet similitudinem: radice nigra, flore candido. In collibus, & læto solo prouenit.

Moli. CAP. XLV.

NOMENCLATURA.

Græ. μῶλυ. Lat. Moly.

Ita. Moli.

Gal. Off. & Ger. ignota.

Moly folia habet Graminis latiora, humi sparsa: florem alba Violæ similem, sed minorem, lactei coloris: caulem

lem candidum, quaternum cubitorum, in cuius cacumine inest aliquid quod Ally speciem referat. Radix parua, bulbosa, quæ mirum in modum ualet ad aperiendas uuluas, si trita cum Irino unguento, in pessa subiiciatur.

Ruta & hortensis & syluestris notæ cuius sunt plantæ. Syluestris (non de hac loquor cui 44. Cap. peculiare fecit Dioscorides) in campestribus nascitur, & montibus iuxta Montem Pessulanum, & alijs calidioribus Galliarũ locis. Italia in montibus Diui Valentini, & Gargano, & Goritiano comitatu. Domestica similis est, nisi quod acrior & odoris grauioris. Ruta syluestris in excalfacientium est ordine quarto, domestica tertio. Herba non acres tantum, sed etiã amara. Digerunt, & potenter desiccant. Ruta in venena virtutem nouere Mustella, hac siquidem se preparant cum serpentibus dimicatura. At Ruta syluestris qua de separatim tractat Dioscorides, cuiusque natales peregrinos facit, dissent à Ruta syluestri, cuius præcedenti capite mentionẽ facit. Galeno, radice est nigra, flore lacteo. Reperitur in Gallia Narbonensi cum omnibus notis, quas ab ea Dioscorides ex postulat. Præter has tres Ruta species, est etiam Ruta capraria, quem Itali Galeza vocant, & Thusci, Lauanese. Nascitur in ipsis fossarum summitatibus, Fœno-græco similis. Huic mirandam vim in pestem attribuunt, in venena, & maxime serpentiũ, cibo sumptæ, seu illitæ morsui. Pota semiuncia pondere, pueros sanat epilepticos, Attamẽ hac Ruta capraria, nõ est Polemonia. Moly Homero, ad excutiendas fascinationes valentissimum, inuentori Mercurio tribuitur, radice rotunda nigraq; magnitudine Cepæ, Folio Scyllæ, flore candido, Græcis alijs luteo. Plinius Moly sibi allati meminit, in Campania agrè inter difficultates saxneas effossi, radice triginta pedes longa, ac nec sic quidem solida, sed abrupta. Moly nostro tempore ignotum, nec est, qui è locis ubi nascitur, proferat.

Panaces. CAP. XLVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Πανάκες ἡράκλειον. Lat. Panaces heracleum.

Ita. Panace heracleo.

Gal. Off. Ger. ignotum.

Panaces nonnullis Heracleum dicitur, ex quo Opopanax colligi solet. Plurimum in Bæotia & in Phocide Arcadiæ nascitur: ibiq; compendij & questus, qui ex eo liquore facilitatur, gratia studiosè colitur. Folys est asperis: in terra iacentibus, herbacei coloris, multum ad ficulnea accedentibus, in ambitu quinque partito diuisis: caule, ut Ferulæ, altissimo, qui lanugine quadam incanescit, folys etiam minutioribus obsitus, muscarius, ceu Anethi, in cacumine: flore luteo, & semine odorato feruentè; radices habet multas ab origine una, candidas, graueolentes, crassi corticis, & subamari gustus. Nascitur in Cyrene Libya, & Macedonia. Excipitur succus incisa radice, recenti caulium pullulatu: ea candidum succum emittit, qui siccatus, in summa cute croceum colorem contrahit. Effluentem autem succum excipiunt, folys excauato solo stratis, quæ siccata tolluntur. Simili modo caule mesibus inciso, profluentè succum eximunt. Meliores ex radicibus, albæ, rigentes, distentæq; siccæ, quæ cariem non sentiant, aromaticæ, feruentes gustu. Fructus ex media ferula cibo idoneus est: sed ex agnatis stolonibus, ab usu cibario abhorret. Maxime in hoc succi genere probatur quam amarissimus, interne albus, aut subfuluus, foris ad Croci colorem inclinans, leuis, pinguis, friabilis, tener, statim in aqua eliquescens, graui odore. Niger improbatur, ac mollis. Adulteratur Ammoniaco aut cera. Sed hinceri experimentum est, si digitis in aqua friatus resoluator, & lactescat. Excalfacit, mollit, extenuat: horribus febrium circuitibusq; uulsis, ruptis, laterum dolori, torminibus, stillicidio urina conuenit. Contra uesicæ scabiem ex aqua mulsa aut uino bibitur: menses trahit, factum enecat, inflationes quæ uuluam malè habent, duritiasq; ex melle dilutus, discutit. Ischiadicis illinitur, acopis & capitis medicaminibus admiscetur, carbunculos rumpit, podagricis cum uua passa illitus subuenit, dolore dentium liberat, cauis inditus, oculorum

aciem

aciem illitu excitat. Ex eo & pice optimum fit emplastrum, cōtra bestiarū morsus, quæ in rabiē efferantur. Radix in ramēta confissa, uulua admota, partus extrahit: ad uetera ulcera efficax est, nudata ossa, corpore operit, si trita cum melle illinatur. Semen cum Absinthio sumptum, menses pellit: cum Aristo lochia prodest aduersus animalia, quæ uenenum ei aculantur. Et contra uulua strangulatus in uino bibitur.

Panaces Asclepij. CAP.

XLVII.

NOMENCLATURA.

Græ. πάνακες ἀσκληπιῶν. Lat. Panaces Asclepij.

Ita. Panace d' Asclepio.

Gal. Off. Ger. ignotum.

Panaces Asclepij, caulē à solo emittit tenuē, cubitalē, geniculatū, circa quem folia Fœniculi fundūtur, sed maiora tamē hirsutioraq̃, odorata: in cacumine umbella, ubi flores emicāt aurei, odorati & acris gustus: radix parua est & tenuis. Auxiliariē uim habēt flores & semina, contra ulcera, phagedanas, & tubercula, si trita cū Melle imponantur. Aduersus serpentes ex uino bibuntur, & cū oleo illinuntur. Aliqui Panaces Syluestre Origanum uocant: alij Cunilam: de qua in Origani mentione diximus.

Chironium Panaces. CAP.

XLVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. πάνακες χειρῶν τοῦ. Lat. Chironium Panaces.

Ita. Panace Chironio.

Gal. Off. Ger. ignotum.

Chironium Panaces in Pelio monte maximè provenit. Foliū eius Amaraco simile: flos aureus: radix parua, quæ non altè demittitur, gustū acris. Pota radix serpentium ueneno resistit. Illita coma, eadem præstat.

Panaces ab inuentoribus agnomen sortitum, nempe primum ab Hercule, secundum ab Aesculapio, tertium à Chirone, ipso suo nomine morborum omnium remedium pollicetur. Panaces Herculeum spontè in Italia provenit, maximè in Apulia, in Apennini iugis, & in monte quem sibi proximum Senenses, Argentæo vocant. Scritur & pluribus in hortis, ostentationis & publici spectaculi gratia. A tenim in nullo Italia loco extrahitur is liquor, quem Opopanacem vocant. Hic Venetys ex Alexandria assertur, magna ex parte adulteratus, reperitur tamen quandoq; singularis, nitidus, & sincerus. Semen & radix Panacis ad nos hodiè non afferuntur, quantumuis hæc sanè necessaria. Ideò diligentes Chirurgici ad inducenda quæ carne nudata sunt ossa, radicum fragmenta magna sedulitate inter condensatum gummi perquirunt, quæis puluerem in id remedium efficiant. Opopanax qui incisa sit radice, vel caule Panacis Herculei, excalsfacit, emollit, & digerit, tertioque excalsfacientium est ordine, & desiccatum secundo. Radicis cortex calida & sicca est, minus tamen succo, ut quæ aliquantum absterforia sit. Panaces Aesclepium & Chironium nemo est qui ostendat, aut in Europam afferat.

Ligusticum. CAP. XLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Λιγύστινον. Lat. Ligusticum. Ita. Ligustico.

Gal. L iuesche. Off. Leuisticum.

Ligusticum, quod alij Panaceam, alij Panaces uocant, plurimum in Liguria nascitur, in monte Apennino, Alpibus contermino, unde nomen traxit. Panaces incolæ non ab re appellant, quoniam & radice & caule, Heracleotico Panaci simile sit: & uiribus eisdem præditum. Gignitur in altissimis asperisq; montibus, ac umbrosis, maximè iuxta fluenta. Cauliculus fert Anethi, geniculatnm, tenuem, & in circuitu folia Sertula campana, molliora, odorata, prope uerticem graciliora

* *Ligusticum.*

tamentis decoquentibus admiscetur: ori perquam utile: quare pro Pipere utuntur eo indigenæ ad obsonia. Adulteratur semine quodam simili, quod facile gustu discernitur: amarum enim est. Alij semen Fœniculi aut Seselis admiscentes Ligusticum dolo utiant.

Ligusticum, à Liguria ubi plurimum nascitur, Galeno Libysticum, non est Leuisticum vulgare. Siquidem Leuisticum non nisi in hortis provenit. Caulem facit altissimum, concavum, & crassum, & non tenuem, vt de suo narrat Dioscorides. Folia nihil ad Sertulam campanam accedunt, at vt Apij incisa, crassiora tamen & maiuscula. Semen licet Fœniculo proximum, tamen solidum non est, nec aroma olens, sed friabile, & squamosum. Porro cum verum Ligusticum Genue & per totam Liguriam copiosè nascatur, & inibi semen in ciborum condi-

liora, & longè magis diuisa: in cacumine muscarium, in quo semen dependet nigrum, solidum & oblongum, fœniculo proximum, gustanti acre, & aroma olens: radix candida, Heracleotici Panacis similis, odorata. Radicis seminisq; vis excelsa factoria, cœcoques. Prodest ad intestinos dolores, tumores, concoctiones. Item ad inflationes, præsertim quibus stomachus turgeat: & cœtra serpentium ictus: urinas & menses potu trahit. Eosdem præstat effectus apposita radix. Semen cum radice oxyporis & medi-

mentum veniat, publice tamen in alias Italia partes non exportatur.
Eius etiam summa abundantia est in altissimis vallis Anania & Go-
ritiani comitatus montibus.

danca & dea Pastinaca. CAP. L.

his: *σαναθoxia*
NOMENCLATURA.

Græ. Σταφυλιν & ἄγρι &

Lat. Pastinaca sylvestris.

Ita. Pastinaca saluatica.

Gal. Carrotes fauuges. Off. Latino nomine.

Ger. Wßil Pasteney.

Sanacia Pastinaca domestica.

Sylvestris.

Pasti

Pastinaca sylvestris folia Gingidij habet, latiora, subama-
ra caulem reclusum, scabrū: umbellam similem Anethi, in
qua flores insunt candidi, & in medio purpureum quiddam, fer-
mè croceum: radix digiti crassitudine, dodrantalis, odorata,
quæ coëta manditur. Semen potum uel impositum, menstrua
mouet. Is conuenit in potione, quos urina difficultas torquet,
aut lateralis dolor excruciat, aut si a qua cutem subijt. Serpen-
tium moribus ictibusq; prodest. Prasumentes id nulla affici in-
iuria à serpentibus traduntur: conceptus adiuuat. Radix urinam
pellit, uenerem stimulat, partus apposita eycit. Folia trita, &
cum Melle imposita, phagedenas ulcerum purgant. Satina ad
eadem pollet, inefficacior tamen, & cibo aptior.

Pastinaca domestica & sylvestris, utraque nostro tempore in hor-
tensi re nota est. Nec tamen Pastinaca domestica Carota est, nimi-
rum quod nullus unquam scripserit, Pastinacam domesticam, radice
purpurea & sanguinea. Eodem in errore versantur, qui pro Dauco, syl-
uestris Pastinaca semen accipiunt, de illa loquor quæ in umbella medio
paruum florem & purpureum producit. Et quamuis Dauci & Pesti-
nace sylvestris sic vires conueniant, ut unum pro altero usurpari que-
at, non ideo sequitur idem esse Daucum & Pastinacam sylvestrem.
Hæc in totum domestica ualētior, præcipuè semen & radix, & abster-
sorium in se quiddam continet.

Seseli. CAP. LI. *A. Seseleos*

NOMENCLATURA.

Gr. Σεσέλι Μασσαλιώτικου. Lat. Seseli

Massiliense. Ital. eodem nomine. Gal.

Ser mōtain. Off. siler montanū.

et Seseleos

Seseli Massiliense folia Fœniculi habet crassiora: caulem ue-
getiorem: umbellam Anethi, in qua semen oblongum, an-
gulosum, degustanti statim acre: radix longa est, iucundi odo-
ris. Semē & radix excalsaciēdi uim habet, potu stranguriæ &
ortho

Massiliense Seseli. orthopnoæa medentur: suffocationibus mulierum, comitialibusq; profunt: menses & partus trahunt: ad omnia interna mala pollent, tuſſim ueterem sanant. Semen cum uino potum, concoquit, & tormina discutit: epialis febribus utile, & cōtra perfrictiones in itineribus, cū Pipere & uino bibitur: capris, caterisq; pecudibus datur in potu, quò facilius suos fœtus enitantur. *Aethiopicum Seseli*, folia habet *Hederæ*, minora, & ad *Periclymeni* modum oblonga: frutex nigricat, palmitibus in bina cubita extensis, ramis sesquipedalibus, capitulo *Anethi*, semine in tritici morem denso, nigro, amaro, *Massiliensi* odoratiore, & acriore, multū suauī. *Peloponnesense* folia habet *Cicutæ*, latiora, & crassiora: caulem supra *Massiliensis* magnitudinem, ferulaceum, & latam in cacumine umbellam, in qua semen latius, odoratum, & carnosum pendet. Eisdem uiribus præditum est. Nasciur in asperis, riguis & collibus, inuenitur etiamnum in insulis.

Creticum seseli. CAP. LII.

NOMENCLATURA.

Græ. Τορδύλιον. Lat. *Tordilium*. Ita. *Tordilio*.

Gal. Off. Ger. non satis cognitum.

* Creticum seseli.

non raro, quod delineationi Dioscoridis nõ respondeat, in quo nihil præter amaritudinẽ & cimicũ odorẽ sentiatur. Seseli Aethiopicũ, Peloponnesiacum, & Creticum ad nos non asseruntur, ac proinde eorum notitia deperijt. Cernũ a partu Seseli se purgant.

Sison. CAP. LIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σίσωυ. Lat. Sison. Ita. Sifone.

Gal. nomen nõ habet. Off. perperã semẽ Amomi.

Sison exiguũ semen est, in Syria natũ, Apio simile, nigrũ, Sferuẽs, oblogũ. Cõtra lienis uitia bibitur, urinã difficultatẽ potu emẽdat, remoratos menses citat. Quo in cõdimẽtis cũ cucurbita, & aceto, indigena utũtur. In cacumine granula multa gerit.

Quidã semen illud quod pro Amomi semine officinã ostẽdũt, eadem qua petroselinũ vulgaris forma, colo. e pullũ, cũ tunditur odora
tum

TOrdylũ, quod aliqui Creticũ Seseli uocat, iuxta Ciliciã in Amano monte nascit, herbula surculosa, semine duplici, rotũdo, scutu lorũ effigie, odorato, subacri. Cõtra urinã difficultatẽ bibitur, potu cit menses. Succo seminis caulisq, uirentis, ternis obolis ex passo decẽ diebus hausto, renes sanantur. Efficax est radix ad ciedas pectoris excreationes, in delinctu cum melle.

Seseli Masiliensẽ tum in vicinis Masilia locis, tum in omnibus Tridentinis montibus enascitur, & speciarie quãuis quãdoq; probatũ, habet tamen

tum, gustu acri, linguamq; flagrantia vellicante, Sisonis esse semen putat. At ignota nobis planta, qui tandem de semine statuere possumus? Nec enim expeditum hisde rebus iudicium, que isde precipua partes & nota depictæ non sunt.

Anisum. CAP. LIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. *Ανισου*, Lat. *Anisum*. Ita. *Aniso*.

et his: Gal. *Anis*. Off. Latino nomine. Ger. *Anisz*.

Anisum.

A Nisi & plāta & semē vulgaris sunt notitie. hoc vtile admodum est, acre, & amaruscolum, & natura ad exurentia accedens, tertia calidorum & sicorum classis.

Carum. CAP. LV.

NOMENCLATURA.

Carum
et his: *alcaro* Græ. *Κάρο*. Lat. *Carum*. Ita. *Caro*,

Gal.

ea—

Gal. & Off. Carui. Ger. *Wiß Comiin*.

CArum, semen est vulgaris notitia. Excalfacit, urinam concitat, stomacho utile, os commendat, cōcoctionē adiuuat, utiliter miscetur antidotis & oxyporis, Anisi uicem præbet. Radix cocta, Pastinacæ modo manditur.

CArum pratensis herba cum semine nota est. Ad Germani panibus immittit, eoq; in ciborum condimentum utuntur, ut nos Aniso. Tertio fere ordine excalfacit, & desiccet, & modicā acrimoniā respicit.

Anethum. CAP. LVI.

NOMENCLATURA.

Græ. *Ανεθου*. Lat. *Anethum*. Ita. *Anetho*. His: *enel*.

Gal. *Anet*. Off. Latino nomine.

Anethum,

ARidi *Anethi* comæ seminisq; decoctum, potu lac euocat, inflationes, & tormina sedat, aliuū, uomitionesq; sistit, urinas ciet, singultus lenit, oculorū acie hebetat, geniturā restringit, assidue potum. Fœminis uulnæ malo opportunis, ad defensiones utile. Condylomata illitus eius ciuis tollit.

ANethi planta feniculo ad similes, latius tamen semē. Calidum est Anethum sub finē secundi gradus, aut ineunte tertio. Vstum calidum & siccum est tertio ordine.

Cuminum satium. CAP. LVII.

NOMENCLATURA.

t. cimi
 um —
 s. comi
 os —

Græ. Κύμινον ἡμερον. Lat. Cuminum satium. Ita.
 Cimino domestico. Gal. Cumin. Off. Cuminū romanū.
Cuminum satium ori gratū est: sed multo magis Æthiopicū
 quod Hippocrates regium appellauit. secundum locū tenet
 Aegyptiū, reliqua sequuntur. Prouenit in Galatia, in Asia, Ci-
 licia, & Teretia, & plerisque alijs tractibus. Excalfacit, adstrin-
 git, exiccat. Ad tormina inflationesq; cōuenit, coctum & cum
 oleo inditū, aut cū hordeacea Farina illitū. Orthopnoicis datur
 in posca: demorsis à serpēte, in uino. Testiū collectionibus auxi-
 liatur, impositū cū uua passa, aut Lolij farina ceratōne. Mensū
 abundantia inhihet. Cōtritū autē in aceto, & naribus obiectū,
 sanguinis profluvia sistit. Colorem bibentium, aut perunciorū,
 mutat in pallorem.

Syluestre Cuminum. CAP. LVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κύμινον ἄγριον. Lat. Syluestre Cuminum. Ita.
 Cimino saluatico. Ga. Cornuete. off. Cōsolida regalis.

Syluestre Cuminū, plurimū efficaciusq; in Lycia, & Gala-
 tia Asia, atq; Carthagine Hispania gignitur: frutice paruo
 doctiā ali. caule, ac tenui, quaternis aut quinis foijs tenuibus, ue-
 luti serratis, & Gingidy diuisura. In cacumine capiuula quina,
 aut sena habet, mollia, rotunda, in quibus est semen acerosum,
 gustu satiuo acriore. Nasctur in collibus. Bibitur semē ex aqua
 aduersus tormina inflationesq;: utē cōtra uenenatas bestias, ex ui-
 no: singultus ex aceto sedat: stomacho utile, quē humor uexat,
 sugillata tollit, si manducatiū cū Melle & uua passa illinatur.
 Testiū inflammationibus, adiectis eisdē illitū medetur. Est &
 aliud Syluestris Cumini genus, satiuo nō dissimile, quod à singu-
 lis

Ammi.

& maximè calidis locis. Ruellius & Valerius Cordus vtrunque Cumin sylvestris genus in *Consolida regali*, & *Cornuta*, noscitant. At *Matthiolus* neutrum in Italia reperiri scribit, quòd è *Licia*, *Galatia*, & *Hispania* vbi summa copia nascuntur non afferantur. *Cuminum* ex calfacientium ordinis est tertij.

lis floribus pensilia promit cornicula, in quibus semè est *Melanthio* simile: quod potum omnium serpentium moribus presidio est. *Calculosis* & *ys* qui *urinae* stillicidio vexantur, aut concretum sanguinem cum lotio reddunt, auxiliatur: sed *Apij* semen feruesfactum postea bibendum est.

Cuminum sativum: folijs est feniculi, caule unico, è quo plures ramuli prodeunt: florescit in umbellâ, & ex ea copiosissimum semen emittit. Radice est candida, subrotunda, quasi bulbosa. Nascitur in putribus

Ammi. CAP. LIX. *A. ameos*

NOMENCLATURA.

Græ. Αμμι. Lat. & Ita. Ammi.

Gal. & Off. Ameos. Ger.

Ammey samen.

Ammi *Aethiopicum* *Cuminum* appellant: plerique hoc natura diuersum ab illo existimant. Vulgo notum est semen exi

B men exi

men exile, multò minus Cumino, Origanum respiciens. Eligendum est purum, minimè fursurosus. Vis ei excaesfactoria, feruens & exiccans. Facit ad tormina, urinæ difficultatem, serpentium ictus, cum uino potum: menstrua ciet: miscetur derodentibus cantharidum medicamentis, quæ ecdoria uocant, ut inde exortis urinæ difficultatibus resistat. Sugillata cum Melle tollit, colorem potu aut illitu mutat in pallorem. Suffitum cum uua passa aut resina, uulvas purgat.

Ammi Matthiolo ex autoritate D. Auugij Romani herbarij, & Simpliarij excellentissimi in Italia non nascitur, è que tot diuersis seminibus quæ Ammi nomine in seplasijs uaneunt, nullum est quod uerum Ammi semen referat. Id natura calidum & siccum est, & cum subtilibus constet partibus subamarum & acre est. Calidum itaque & siccum in tertij ordinis fine.

Bis:
ulantro

Coriandrum.

Coriandrum.

CAP. LX.

NOMENCLATVRA.

Græ. κόριον.

Lat. Coriandrum aut Corianum. Ita. Coriandro. Gal. Coriandre. Off. latino nomine. Ger. Coriander.

Corian

Coriandrum aut Corianum, vulgaris est notitiæ, vim refrigeratoriam habens. Quare illitum cum pane aut polenta, ignibus sacris, & ulceribus quæ serpunt, medetur: epinyctidas cum Melle uel uua passa, testium inflammationes, carbunculosq; sanat: cum Faba fresâ, strumas & tubercula discutit: tineas interaneorum expellit semen, cum passo potum, & genituram adauget, largius tamen sumptum, mentem non sine periculo mouet: quare continuo, & copiosiore usu abstinentum. Succus cum Cerussa spumâue argenti, necnon aceto & Rosa-ceo illitus, ardentes summae cutis inflammationes emendat.

Notû est Coriadrû, & eius semen quod in cõdita cedit. Herba ipsa essentiæ amara habet plurimum, aquei humidi tepentis parum, astrictiõnis tantillum, vt ab ea refrigeret, quemadmodum ex amarore, excafcacit: deterget, digerit, & tenuium est partium.

Hieracium. C A P.

L X I.

NOMENCLATVRA.

Gr. Ἱεράκιον μέγα. Lat. Hieracium magnum. Ita. Hieracio maggiore. Gal.

Cichoree iaune. Off.

Cichorea lutea.

Hieracium magnû, caulem emittit asperum, subrubrû, spinosum, cauû: folia ex interuallis rariuscule diuisa, similis a

Hieracium.

impendit.

Hieracium Plinio ex accipitribus nomen accepit, quòd eius succo vnguibus elicto, oculos à caligine expedit. Herba in totum Soncho similis, & rusticis nota: maius Cichora lutea: minus Intubi syluestris nomine. Harum nullam Galenus aut Paulus mentionem faciunt.

Apium CAP.

LXII.

NOMENCLATURA.

Græ. σέλινον. Lat. Apium. Ita. Apio.

Gal.

Gal. Perfil. Offic. Latino
nomine. Ger,
Epflich.

Hortensis Apij herba ad eadem ad quæ Corianum conuenit: inflammationibus oculorum, cum pane aut polenta illinitur: æstuantem stomachum mulcet: mammarum duritiam ex lacte concreto contractam reprimat: urinam ciet, siue crudum, siue coctum edatur. Decoctum eius radicisq; potum, uenenorum noxæ resistit, quum uomitiones excitet: aluum cohibet. Semen uehementius urinam pellit: contra serpentium uenena, aut epotam argenti spumam auxiliatur: inflationes discutit. Admiscetur medicamentis quæ dolorum leuamenta præstant, theriacis quoque, ac tussis remedijs. Eleoselinum in humidis nascitur satiuo grandius, ad eadem efficax. Oreoselinum, caule est dod: antem alto, ab radice tenui exeunte: per cuius ambitum rami & capitula Cicutæ, multo tamen tenuiora: semine Cumini, oblongo, acri, & odorato, tenui. Nascitur in petrosiss & montibus. Urinam ciet, semine ac radice in uino potis: menses trahit. Antidotis, necnon medicamentis urinam cientibus & excelsatorijs inseritur. Nec hallucinari nos oportet, existimantes Oreoselinum esse, quod in saxis prouenit: aliud enim est Petroselinum. Petroselinum in Macedonia prouenit, in præruptis locis, semine Ammy, odoratiore, sapore acri, aroma olente. Urinam cit ac menstrua. contra stomachi & coli inflationes, & tormina prodest: laterum, renum, & uesicæ doloribus in potu subuenit. Admiscetur antidotis urinam cientibus. Hipposelinum, Latini, Olusatrum appellant, aliqui Smyrnion, quamuis aliud sit quod proprie Smyrnion dicitur,

Apium.

da coctâue estur. Folia cum caulibus decocta manduntur, & per se aut cum piscibus preparantur, crudaq; muria condiuntur. Vim hanc habet, ut potu semine ex mulso uino, mensis cieat: algentes calfacit potu aut illitu: urinæ stillicidio auxiliatur. Radix eosdem præstat effectus.

ti paulo post referemus. Est autem maius & satiuo Apio candidius: caule alto, cauo, molli, habente ueluti lineas: folijs latioribus, in puniceum uergentibus: coma Rorismarini, florum plena, dependentibus in cacumine corymbis, antè quàm deflorescat. Ea semine turget nigro, oblongo, acri, solido, aromatico. Radix dimittitur tenuis, odorata, candida, quæ os commendat. In umbrosis & palustribus enascitur. olerum generis, ut apium. Radix cru-

Medicorum bona pars qui lapsam in barbariam medicinam restituere, Apium domesticum antiquorum, vulgare nostrum Petroselinum esse contendunt. Porro Apium quod officinæ pro Apio domestico obrudunt, Apium est palustre, domestico maius. Attamen non illud est quod Itali Macerone vocant, ut in sequenti de Smyrnio capite patebit. Nam multum inter se differunt Macerone, Apium palustre, & Hipposelinum. Montanum Apium non semel Matthiolo ostensum est,

cum no

cam notis omnibus quas ei assignant Theophrastus & Plinius, nempe Cicuta folijs, radice gracili, caule & umbella Anethi. Quod ad Petroselinum Macedonicum attinet, eo nos caremus. Et cum Petroselini semen, Ammio candido & minimo semini comparetur, Officinarum semen illud grande, & nigrum Oreoselini semen esse non potest. Atenim quod sub huius nomine sativum in hortis visitur, cultura mansuefactum, illius speciem prae se fert. Hipposelinum Matthiolo Leuisticum est vulgare, nec est Macerone, quod Hipposelinum radice sit candida, & Macerone nigra. Quod autem in historia Hipposelini non sibi conveniant Theophrastus & Dioscorides videtur Theophrastus de alio quam Dioscorides Hipposelino intellexisse, nimirum de Smyrnio, maxime cum Galenus dicat, quibusdam nihilum inter se differre Hipposelinum & Smyrnum. Valerius Cordus semen quod pharmacopolia pro Petroselino Macedonico venditant, Olysatrini esse contendit.

Smyrnum. CAP.

Leuisticum

LXIII.

A. Sumurjon.

NOMENCLATURA.

Græ. Συμόριον. Lat. Smyrnum. Ita. Ma

cerone. Gal. Leueche non probe.

Off. Angelica.

Smyrnum, quod in Cilicia Petroselinum uocant, passim in Smano monte gignitur. Caulem habet ἄσπυ, & stolonnes multos: folia latiora, subpinguia, ad terram infracta, robusta, odore medicato, cum quadam acrimonia, incunda, colore in luteum languescente: capitibus caulium orbiculatis, ut Anethi, semine Brassicæ, rotundo, nigro, acri, Myrrhæ sapore, ita ut alterum alterius loco cedat: radix quoque odorata, gustu acri, fauces mordet, succosa, mollis: cortex eius foris niger, intus viridis, aut subalbidus. Nasctur in saxosis, & collibus, atque

squalidis, & limitibus terrenis. Vis radice, herba & seminis, excoalsfacere. Folijs muria maceratis ad obsonia utuntur: aluum sistunt. Radicem contra serpentium iclus bibere conuenit, tusses & orthopnoeas mitigat, urina difficultati medetur, recentes tumores, collectiones duritiasq; discutit. Illita, uulnera ad cicatricem perducit, partus abortu uitiat, si feruesacta subiiciatur. Semen, lienis, renum & uesicae uitys prodest: menses & secundus pellit, commode datur ischiadicis in uino: inflationes stomachi lenit. sudores ciet, & ructus. Peculiariter datur hydropicis in potu, & contra febrium circuitus.

Smyrnon Matthiolo ea herba est, quam Thusci Macerone uocant, siquidem caulem habet Apio similem, stolones multos, folia lata, subpinguia, in terram infraacta, quadantenus acria, pallida, odore medicamento: caput caulium orbiculatum, ut Anethi: semen Brassicae. Et reliqua peraeque nota, & vires Dioscoridis delineationi respondet. Seru Smyrniū cepit iam senescente Plinio, hodieq; in Italia feritur. Errant qui Hippo selinum, syluestre Smyrniū esse cōtendunt, nec minus hallucinantur, qui id esse autumant, plantam qua vulgo Imperatoria uocatur. Valerius Cordus Smyrniū, Angelicam facit, nō illam uulgarem, sed qua in Pomerania & Brisgoia nascitur, nigra foris radice. Nam uulgaris, Myrrhis quibusdam uidetur, quod impugnat Matthiolus.

Elaphoboscum. C A P.

LXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ελαφοβοσκου. Lat. *Elaphoboscum.*

Elaphoboscho. Gal. & Off.

Gratia dei.

Elaphobosco fœniculaceus caulis est, aut Rorimarino similis, geniculatus: folijs duum digitorum latitudine, ut Terebinthi, praelongis, aliquantum asperis, circumfractis: adnata multa habet, ferentia umbellas Anethi similes, & semina eiusdem

his: pasto
ceruino -

dem: florem sublucum: radice ternum digitorum longitudinis & crassitudinis unius, candida, dulci, esui apta. Caulis tener pro olere manditur. Contra serpentium ictus, datur semen in uino. Fama autem est, hoc pabulo ceruas serpentium morsibus resistere.

Elaphoboscum hanc non esse herbam, quam herbarij Gratiam dei vocant, & è qua sui nominis unguentum conficitur, hoc cõigitur, quod gratia dei, similis Hyssopo sit, & non sæniculo. Vidit Matthiolum in valle Anania & in comitatu Goritiano plantam intantum Elaphobosco similem, vt ouum ouo nõ magis accedat. Excalfacit Elaphoboscũ vt potè è subtilibus partibus cõpositum, & desiccatur secundo ordine

Fœniculum. CAP. Hist. Sinojo
LXV.

NOMENCLATVRA.

Gr. Μαράθρου. Lat. Fœniculum. Ital. Finocchio. Gal. Fenouil. Off. nomine latino. Ger. Fenchel.

Fœniculum si herba edatur, aut semen cum ptisana bibatur, mammas lacte replet. Coma decoctum in renum doloribus subditum proficit, quippe quod urinam excitet. Contra serpentium ictus in uino conuenienter bi-

Fœniculum.

B S Litor

bitur, menses ciet. In febris nauseam & stomachi feruorem, ex aqua frigida potum, sedat. Contrita radices & cum melle illita, morsibus canum medentur. Succus caule & folijs exprimitur, & in sole siccatus, in medicamenta adijcitur, quæ ad excitandam oculorum aciem commodè temperantur. Extrahitur succus ad eadem ualens, etiam semine uiridi, ramulisq; & radicibus prima germinatione incisis. In Iberia quæ ad occidentem spectat, succum reddit gummi similem. Caulem medium, dum herba floret, rustici demetunt, igniq; admouent, quò facilius uicinis exudans gummi remittat: quod efficacius succo est, ad medicamenta oculorum.

Fœniculum erraticum, siue Hippomarathrum. CAP. LXVI.

Græ. ἵππομαραθρῶν. Lat. Hippomarathrum. Ita.

Finocchio saluatico. Gal. Fenoil sauage. Off. ignotum.

Est & syluestre Fœniculum, magnum: fert autem semen Cachryi simile, cuius radix iucunde olet, potaq; stranguriæ medetur, menses imposita ciet, uentrem sistit: radice aut semine poto contra serpentium morsus auxiliatur, calculos comminuit, et regium morbum expurgat, lactis abundantiam facit. Decoctum foliorum haustu, sceminas à partu purgat. Traditur aliud Hippomarathri genus, longo, exili, & angusto folio, semine Coriandri, rotundo, acri, & odorato. Excalfaciendi naturam habet, & uiribus Fœniculo respondet, sed ad omnia infirmius.

Nulli non notum fœniculum satium, & syluestre. Scribitur sub ueris initium aprico & modice saxoso loco, mense februario, planta non minus condiendis cibis quam medicinae utilis. Fœniculum nobilitare serpentes, dum ab eius gustu senectam exuunt, ac obtusam oculorum aciem

aciem eius succo resciumt. Quo perspectum caliginem in hominibus discuti. Potenter excalfacit Fœniculum, nempe tertio ordine, & desiccatur primo. Hippomarathrum valentius quàm domesticum desiccatur. Est & aliud Hippomarathri genus, semine acri & rotundo vt Coriandri, cum alio simile, sed debilioris operæ.

Daucum. CAP. LXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Δαύκος. Lat. Daucus. Ita. Dauco. *Hisp. bisn*

Gal. perperam, Carotes sauuages.

Off. Principij errore, Carota sylvestris.

ga

Daucum aliqui Daucium uocant. Creticum folijs Fœniculo simile, minoribus & tenuioribus: caule dodrantali: umbella Coriandri flore albo: semine acri, candido, hirsuto, suauissimi odoris in mandendo: radix digitali crassitudine & dodrantis longitudine adolescit. In saxosis nascitur, & locis sole illustratis. Aliud eius genus sylvestri Apio simile, acre, odoratum, aroma olens, feruentis gustus. Probatissimum Creticum. Tertium assignatur genus folijs Coriandri, floribus albis, capite & semine Anethi, muscario Pastinacæ semine oblongo, ceu Cumini, acri. Omnium semen excalfacit. Potum urinam, menses, & partus extrahit, torminibus liberat, ueterem tussim mitigat. Phalangiorum morsibus potum in uino auxiliatur. Tumores illitu discutiit. Seminis dumtaxat in alijs generibus inualuit usus: in Cretico, etiam radicis, quæ maxime contra uenenatorum iniuriam in uino bibitur.

Et si Daucum pro Pastinacæ sylvestri, & veteres & ipse Dioscorides accipiant, atque adeo reuera ipsum Daucum Pastinacæ sylvestris sit species, non ideo tamen ipsa est Pastinacæ sylvestris. Siquidem diuersis de ijs capitibus tractauerunt Dioscorides et Galenus. Creticum asportatur è Candia. Quod uero simile est Pastinacæ in Senensi territorio & multis in Thuscia locis nascitur. Tertium genus folijs Coriandri et semine Cumini

in multis Italia locis puenit. Daucū excalfacit et deficcit. Radix v̄to-
sum quid in se habet, & venerem proritās. Semen ipsa herba valentius.
Cordo, Germania omnes Dauçi species, sub Pimpinellæ nomine produ-
cit. Ruellio, Creticum Daucum ea est herba quam, Carotam syluestram
vocat. Secundum & tertium Dauçi genera, Asinini Dauçi ab herba-
rys nomine insiguntur.

Delphinium. CAP. LXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Δελφίνιον Lat. Delphinium. Ita. Delphinio.

Gal. non probatè, Trompetiere.

Off. Buccinaria.

Delphinium surculos emittit à radice una sesquipedales,
aut maiores, à quibus folia exeunt parua, tenuia, diuisa,
prælonga, quæ Delphinorum effigiem representant: unde tra-
ctum nomen est. flos Viola albæ non dissimilis, purpureus: & se-
men in siliquis Milio proximum, quo non aliud utilius bibi po-
test ab scorpione percussis. Aiunt enim obiecta herba scorpiones
resolui, atque ignauos torpescere: semota uerò ea, sese recollige-
re. Prouenit in asperis & apricis. Alterum est Delphinium,
quod Romani Buccinum uocant, superiori simile, sed folijs &
ramis longè gracilius. Viribus eisdem pollet, sed non ita effica-
cibus.

Hoc de Delphinio caput, Matthiolo et Cordo adiecticium videtur,
quod Galenus & Paulus nullam huius in recensione simplicium
mentionem faciant, quos Dioscoridem imitasse nulli non compertum est.
Adde his quòd id antiqua exemplaria non habent: nec vllam Dioscoridi
fuisse causam, cur siliquiferam, umbelliferis herbis immisceret, instituto
suo compugnans.

Pirethrum. CAP. LXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. πύρεθρον, Lat. & Off. Pyrethrum. et saliba

Gal. Pied d'Alexandre. ris herba

Pyre

pirethron &

taxcon

is: pelitre

* *Pyrethrum.*

Pyrethrum saluarem
 uocant, folia caulemq;
 emittit ut Daucum syluestre
 & Feniculum: umbellamq;
 Anethi, circinata & rotundi-
 tatis. Radix longa est, polli-
 cis crassitudine, gustu ferui-
 disimo. Pituitam elicit, ideo
 in dolore dentium, decocta
 in aceto, colluto inde ore, au-
 xiliatur. Mansa pituitam ex-
 trahit. Sudores ciet, perun-
 cto ex oleo corpore: diutur-
 nis horroribus efficax, con-
 tra perfrictiones membro-
 rum, resolutionesq; eximie
 conducit.

Pyrethrum radice tantum pharmacopolijs cognitum, quamuis in
 quibusdam Italia montibus nascatur, non ea tamen est acrimonia,
 qua id quod Venetjs ex oriente affertur. Vidit Matthiolus dum apud
 Germanos ageret, in horto D. Biazij Sbaiger præcellentis medici, radi-
 cem & folia quæ Pyrethri descriptioni responderet, caule tamen in sum-
 mo Anethi muscario non ornato. Nec aliter de Gallica Pyrethro Ruel-
 lius prodidit, quinetiam vtrunque flores camomillæ producit. Excalsa-
 cit & desiccatur in tertio, & quibusdam in quarto abscessio.

Rosmarinus. CAP. LXX.

NOMENCLATURA.

A. arbor maye
 Græ. Λιβανώσις. Lat. & Off. Rosmarinus. *Sif. Rom*
 Gal. Espece de Rosmarin. Off.
 Horum usu carent.

Duo

Duo Rosmarini genera. Vnum secundum frugiferumq̄, cuius semen Cāchrys uocatur. Folia Fœniculi habet, crassiora & latiora, in rotæ speciem, humi sparsa, iucunde olentia, caulem cubiti altitudine, aut maiorem, multis concuum alis: in cacumine umbellam, in qua semen copiosum, candidum, Sphondylion simile, rotundum, angulosum, resinaceum, quod in mandendo linguam exurit. Radix Thus redolet, candida, prægrandis. Est & alterum omnino consimile, semen ferens latum, nigrum uti Sphondylion: odoratum, minimè exurens, radice foris nigra, intus si frangatur, alba. Verùm id quod sterile dicitur, illorum planè similitudinem refert: sed neque caulem, neque florem, neque semen promit. Nascitur in saxosis & asperis. Trita omnium herba communiter hæmorrhoidum profliua sistit, sedis inflammationes & condylomata mitigat, cōcoquit strumas & abscessus, qui ad maturationem ægrè perducuntur. Sicca radices, cū Melle ulcera purgant: torminibus medentur cum uino potæ: & contra serpentium morsus conueniunt: menses & urinas cient, ueteres tumores illitu discutiunt. Tam radices quàm herbe succus, adiecto Melle illitus, oculorum aciem exacuit. Potum semen ad eadem pollet: si comitale malum sentiatur, aut uetus pectoris uitium, auxilio est: regio morbo laborantibus cum uino & pipere datur: sudores mouet, cum oleo perunctum: ruptis & conuulsis prodest: podagris, cum loliacea farina & aceto tritū, illinitur: purgat utiligines, addito aceto quàm acerrimo. Semine in potionibus utendum, eius quidem quod Cāchryn non ferat, quippe illud sua acrimonia arteriam exasperat. Rosmarinū cum Erica nasci, folijs Lactuca syluestris amara asperioribus, candidioribusq̄, radice breui, Theophrastus autor est, potuq̄ id ipsum alterutra parte purgare. Cāchrys uim habet excafaciēdi, & uehementer exiccandi, quare abstergentibus medicamentis inseritur. Contra oculorum fluxiones capiti illinitur, ita ut

tertio die solvatur.

Rosmarinum coronarium.

CAP. LXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Λιβανώτις σεφάνωμάτικη. La. Rosmarinum
coronariū. Ita. Rosmarino coronario. Gal.

Rosmarin. Off. Rosmarinus.

Rosmarinum quo coronarij utuntur, ramos mittit tenues,
& circa eos folia minuta, densa, longa, exilia, subter in-
cana, supernè uirentia, graui odore. Excalfactoria ui præditum
est. Regium sanat morbum, si decoctum in aqua, ante exercita-
tiones bibatur: & ubi laborans exercitationi se crediderit, in
balnea descendat, & merum potet: ac opis, glucinoq; unguento
admisceri solet.

Rosmarini primùm genus Venetjjs uisitur in horto D. Maphæi à
Maphæo medici clarissimi, omnem referens Dioscoridis effigiem, ut
è visu refert Matthiolus. Et perindè se aliud genus in Italia non uidif-
se. Ruellio primùm id genus vulgaris incensaria est. Rosmarinus seu Li-
banotis coronaria, vulgo iandiu hortensi mangonio (nempe topiaria)
percognita. Nasçitur spontè quibusdam Italia locis, & in Narbonensib;
Gallia. Rosmarini omnes vim habent abstersoriam & incisoriam.

Spondylium. CAP. LXXII.

NOMENCLATURA.

A. Sacconduljon

Græ. Σφονδύλιου. Lat. Spondylium. Ita.
sphondilio. Gal. l' Austruce.
off. Ostrutium.

Spondylium folia quadantenus Platani & Panacis habet, caules scemiculaceos, cubitali altitudine, aut amplius, assurgentes, in quorum cacumine semen duplex, Seseli simile, sed latius, candidius, & magis paleaceum, grauis odoris, flores eius albi, aut pallentes, radice Raphani, candida. nascitur in palustribus & aquosis. Potum semen pituitam per aluum extrahit: medetur iocinoris uitij, regio morbo, comitialibus, orthopnoicis, uuluarum strangulationi. Veterinosos suffitu reuocat. Cum oleo commodè infunditur capitibus phreniticorum & lethargicorum, item capitis doloribus. Cum Ruta illitum, serpentia ulcera cohibet. Datur radix contra regium morbum, & iocinoris uicia: circumrasa eadem & iniecta, callos fistularum derodit. Recentis floris succus exulceratis auribus, purulentisq; accommodatur: qui caterorum succorum more exprimi, dein recondi solet.

Spondylium, Matthiolo frequè in pratis Anania paludosis, nascitur & eis maximè quæ montibus proximiora quàm planities sunt. Buellio Gallis Panaia est syluestris. Acre est Spondylium & incisorium.

Ferula. CAP. LXXIII.

NOMENCLATURA.

his: cāna Gre. Νάρθηξ. Lat. Ferula. Ita. Ferola.
heja Gal. Off. & Ger. ignota.

Eviridi Ferula medulla pota, utilis est ad cruentas excretionibus, cæliacosq; contra uiperarum morsus in uino datur, erumpentemq; naribus sanguinem indita sifit. Semen potum torminosi auxiliatur, sudores ciet, uncto ex oleo corpore. Caules, si edantur, capitis dolores faciunt: muria condiuntur. Ferula itaque caulem profert ternum saepe cubitorum: folia Fœniculi, longè asperiora & latiora: qua ab imo caule uulnerata Sagapenum efficitur.

Nascitur ferula copiosissimè in Apulie campestribus, & Romano patrimonio, regiones inter, quas vernacula lingua, Corneto & Thoscanelia nominant. & in territorio Senensi. E ferulis cum primum nascuntur, medullam quamquam pastores eliciunt, vitello oui persimile quæ cartæ obvoluta, & cineribus incocta, gratissimus profectò est cibus, cum Pipere & sale manducata, & in venerem mirè accendit. Ferule semen excalfacit & desiccatur: verum medulla astrictoria aliquantum virtutis est particeps.

Peucedanum. CAP.

LXXIIII.

A. b. burgens

NOMENCLATURA.

Græ. πευκέδανος. Lat. & Off. Peucedanum.

his: yerl

Gal. natiuum nomen non habet.

turin-

Peucedanum caulem emittit tenuem, gracilentum, Fœniculo similem: comam habet statim à terra foliosam, spissamq; flore luteo: radice nigra, crassa, plena, graui odore succosa. Gignitur in montibus opacis. Tenera radix cultello cõciditur, profluensq; è plaga succus umbræ mandatur: in sole siquidem cõfestim euanescit. Colligitur capite prius & naribus rosaceo perfusus, ne capitis dolor preerat, & uertigo sentiatur. Assationi radix inutilis fit. Tam lac quàm succus radice & caulibus extrahi solet, sicuti è Mandragora: uerum inefficacior succo lacryma habetur, & uelocius expirat. Interdum etiam concreta inuenitur lachryma, Thuris similitudine, caulibus radicibusq; ad hærens. Præfertur succus è Sardinia & Samothrace, colore rufo, odore graui, feruens gustu. Ex oleo & Rosaceo illitum Peucedanum prodest lethargicis, phreniticis, uertiginosis, comitialibus, & longis capitis doloribus, resolutis, ischiadicis, cõuulsis: omnibus in uniuersum uitjs neruorum, ex oleo & aceto illitu, prodest. Eius olfactu respirant uulue strangulatus, & ueterinosi reuocantur. Incensum serpentes ambigit.

C

bus con

bus conuenienter ex Rosaceo instillatur, cauernis dentium inditum, mitigat dolorem: contra tuſſim efficacissime ex ouo assumitur, suspirijs, torminibus & inflationibus subuenit: uentre leniter emollit, lienem absumit, difficiles partus mirè adiuuat. Facit ad uescicæ cruciatus, & renum distentiones potum, uulua aperit. Radix ad eadem utilis est, sed inefficacior: eius decoctum bibitur. Farina eius sordida ulcera purgat, & uetera cicatrice obducit: squamas ossium extrahit. In cerata & calfacientia malagmata additur. Radix eligi debet recens, quæ cariem non senserit, firma, odoris plena. Succus ad potiones amaris nucibus, aut Ruta aut pane calido aut anetho resoluitur.

Reperit Matthiolus in uallis Anania montibus, quos ipsissimè pucherrimorum simplicium theatrum possis dicere, Peucedanum radice crassa, grauis odoris, & succosa. At Peucedani pharmacopoliorum radices, præter id quod nigra extimo cortice non sunt, odorem ut debuerant grauem non referunt. Adde his quod radix illa sicca, noscitandi è se Peucedani rationem inire non queat. Qui diligentiores erunt è Sardinia petent, ubi copiosum, & Dioscoridi probatum nascitur, Valentior in Peucedano succus, radice, & liquore, hieque excafcit, concoquit, incidit, & desiccatur. Herba ipsa secunda est excafcientium classis, & ineuntis tertia.

Gith, seu Melanthiũ. C A P. L X X V.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. μελανθιον. Lat. Melanthium. Ita. Nigella.

Gal. Poiurette. Nielle. Off. Nigella Romana.

Gith exilibus surculis fruticat, sepe binos dodrantes excedens: folijs ut Senetionis minutis, sed multo tenuioribus: capitulo in cacumine tenui, paruo, ceu Papaueris, oblongo, intercurſantibus intus membranis, quibus semè includitur nigrum, acre, odoratum, quod panibus inspargitur. Capitis doloribus, illitum fronti, subuenit: discutit recentes oculorum suffusiones, tritum ex Irino, & infusum naribus: tollit lepras, lætigines, duritias, tumoresq̃

moresq̃

nigella

is: ne
uilla

capite
ut

* *Melanthium sativum.**Sylvestre.*

moresq̄ uetustos, cum aceto illitum: circumscarificatos clauos excutit, cum uetere urina impositum: dentium doloribus, decoctum cum aceto & Teda, prodest: teretes uentris tineas expellit, per unelo ex aqua umbilico: destillatione laborantes adiuuat: tritu in luteo & olfactum, urinam & menstrua ciet, multis diebus sumptum, & lac extrahit: difficultatem spirandi cum uino potu leuat: phalangiorum morsibus ex aqua drachma pondere haustum auxiliatur: incenso serpentes fugantur. Tradunt largius e potum enecare.

Melanthium domestica & hortensis herba, ea non est qua in segetibus hirsuto & longo folio, & purpureo flore prouenit. Melanthium tertio ordine calidum & desiccatorium est, & e subtilibus partibus compositum esse uidetur, potensque remedium ubi incidere opus est, abstergere, desiccare, & calfacere.

amjude & Laserpitium, & Laser. CAP.
assa
LXXVI.

NOMENCLATURA.

is: benjy Grae. σιλφιον. Lat. Laserpitium It. Laserpitium.
t ben judaico Gal. & Off. Benioin. & Assa foedida.

Laserpitium in Syria, Armenia, Media, & Libya nascitur, caule ferulaceo (quæ Maspetum uocant) folijs Apio similibus, lato semine. Radix excofacit, in cibis agre concoquitur, uesicae noxia, sugillatis illita cum oleo, & strumis, ac tuberculis cum cerato, medetur: ischiadicis conuenit cū Irino aut Cyprino cerato: excrescentibus circa sedem tollendis illinitur, cum putamine mali Punici, & aceto decocta: uenenis pota resistit: os commendat, cibis aut sali permista. Laser è radice atque caule scarificatis colligitur. Praesertur autem rufum, translucens, Myrrha emulum, non porraceum, odore ualens, suauis gustu, quod dilutum facile albescit. Cyrenaicum si quis degustarit, humorem toto corpore ciet, blandissimo odore: adeo ut ne os quidem gustanti nisi paululum spiret. Medicum & Syriacum minus uiribus ualent, & magis uirosum reddunt odore. Laser omne antequam siccescat adulteratur Sagapeno, aut Fabae lometo, quod maleficium deprehenditur gustu, odore, uisu, & dilutione. Caulem aliqui Silphion, radicem Magudarin, & folia Maspeton uocauerunt. Efficacissimum Laser, mox folia, postremo caulis. Acrem uim habet: inflationes facit: perunctas cum aceto, Piperis & uino alopecias sanat, oculorum aciem exacuit, & incipientes suffusiones, illitum cum melle, dissipat: cauernis dentium in dolore inditur, aut cum Thure in linteo circumligatur, aut cum Hyssopo, ficis coctis in posca, os colluitur. Ijs prodest, quos bestia in rabiem efferata momorderit, uulneribus immixtum: ualet ad-

uersus uenena telorum, & animalia omnia qua uirus eiacula-
tur, potum aut illitum. Scorpionum plagis oleo dilutum circum-
linitur. Gangranis praeoërcitis immittitur: & cum Ruta, Ni-
tro & Melle, uel per se, carbunculis: clauos callosq; prius circu-
rasos uellit: cerato aut aridorum ficuum carne praemolitur, re-
centes lichenas ex aceto sanat, & excrescentia in carne, poly-
posq; si aliquot diebus cum atramento sutorio, aut erugine illi-
natur: extuberantia cum forfice extrahit. Veteribus faucium
scabritijs opitulatur, grauem, subitoq; irrauescentem uocem, di-
lutum aqua, sorbitione confestim expedit: uuam illitum cū melle
reprimit: anginis ex aqua mulsa utilissimè gargarizatur: uescē-
tes latiore colore mangonizatur: tussi commodè in sorbili ouo da-
tur, & pleuriticis, in sorbitionibus: in fellis suffusione, & aqua
inter cutem, cum aridis ficis: horrores discutit cum uino, Pipere,
& Thure potum: neruorum contractionibus, opisthotonicisq;
datur oboli pondere deuorandum: haerentes gula hirudines, gar-
garizatum cum aceto decutit: ad lac intus coagulatum bibitur:
comitialibus ex aceto mulso proficit: menses ciet, cum Pipere &
Myrrha potum: caeliacos adiuuat, in acino uuae sumptum: cum
lixiuo autem potui datum, repente conuulsis ruptisq; prodest.
Ad potiones resoluitur, nucibus amaris, aut Ruta, aut calido pa-
ne. Foliorum succo ad eadem proficitur, sed multò in efficacius.
Cum aceto mulso manditur, ad expediendam arteriam, maxi-
mè cum uox retunditur. Eo cum Laelucis utuntur, exitq; in ui-
cem Erucae. Fertur & altera Magudaris in Libya nasci: radix
Laserpitio similis, sed minus crassa, acris & fungosa, ex qua nò
profluit succus: eiusdem cum Lasere facultatis.

ARabum sectarij Assum (qua eis est Laserpitium) in fetidam, &
odoriferam diuidunt. Ad ipse etiam Dioscorides indicat, cum Cy-
renaicum blandissimi odoris, M. dicum uero & Syriacum uerosum odo-
rem reddere restatur. Ludouici Romani patricij Aethiopice, Aegyptie,
Arabia felicis & deserta, Syriaca, Indica intra uel extra Gangem na-

nigilationis historia abunde ostendit sincerum & verum Belzuinam Laserem esse odoriferum, itidem vt Assam fetidam, fetidum Laserem. Is sexti libri capite nono, Indice vrbis (Tarnasari) mentionem faciens, quare ratione defunctorum corpora comburant, Belzuiui his verbis mentione facit: Cum comburant mortuorum corpora, omnisariam odores in rogi conijciunt, Aloen videlicet, & id genus arboris, cuius gummi elegantissimu illud vnguentu gignit, quod vulgo Belzuiui nuncupatur, Laserpitium eruditiores ab arbore Laseris dicunt. Ideo decimo quarto eiusdem libri cap. mercatores dicit Christianos Sarnare Indice civitatis incolae, in vrbe Bangella reperiri, qui praeter ea quae velut in emporium eo conuehunt, Laserem etiam, e quo gummi quod Belzuiuum vocant esluit, importent. Et decimo nono eiusdem libri capit. dum Sumatra insule mentionem facit. Illic conspicitur (inquit) Laser, gummi producentis quod Laserpitium appellant, & vulgo Belzuiuum. Eo fit vt selectissimum Belzuiuum Matthiolo liquor sit Cyreniici Laseris, & Assa fetida, liquor Laseris Medici & Cyriaci. Et quod eis satisfiat quis Silphium ferulacci generis herbam & non arborem esse contendunt, Ferula ipsa arborum generi adscribitur, quoniam teneritudo eius processu transit in lignum. Quod idem in Silphio contingere potest. Vulgaris Angelica, vel, Sancti spiritus radix, Ruellio, Laserpitium est Gallicum.

Serapinum Sagapenum. CAP. LXXVII.

NOMENCLATURA.

Gra. σαργάνου. Lat. Sagapenum. Ita.

Serapino. Gal. & Off. Serapinum.

Sagapenum ferulacea herba succus est, quae in Mediana scitur. Optimum est, translucens, fuluo forinsecus colore, & intus albo, nescio quid inter Laser & Galbanum redolens, gustu acri. Prodest laterum & pectoris doloribus, tussibus uetustis, conuulsis & ruptis. Crassam pulmonis pituitam expurgat. Datur comitialibus, opisthotonicis, lienosis. Item contra nervorum resolutionem, perfrictiones, & februum circuitus, in potu. In unguenta probe admittitur: menses pellit, sed foetum exanimat, cum hydromelite potum. Prodest ex uino haustum, serpentium iclibus. Olfactum ex aceto uuluarum strangulatus excitat, oculorum

oculorum cicatrices, offusam caliginem, habetudines, suffusionesq; detergit. Resolvitur ut Laser, Kuta, aqua, & amaris nucibus, aut Melle, aut calido pane.

Prostat Venetijs Sagapenum selectissimum, quantumvis inibi & vaneat ingens adulterati copia. Quae Sagapenum producit serula, in aliquot Italiae locis, & praecipue in Apulia provenit, vnde iam Sagapenum caepit exportari, sed orientali in bonitate inferius. Sagapenum liquor calidus & tenuibus partibus constans, aliquantum absterfori est. Ipsa tamen planta in totum est inutilis.

Euphorbium. CAP. LXXVIII. *S. A.*

NOMENCLATURA.

Græ. εὐφώρβιον. Lat. Euphorbium. Ita. Euphorbio. *et hispa Jorbion*
Gal. & Off. Latino nomine.

Evphorbium Libyca arbor est, Ferula speciem habens, quae in monte Atlante iuxta Mauritaniam, inuenitur. Ea accerrimo succo turget, cuius eximium feruorem expauescentes incolae, ouillos ventres elutos arbori circumligant, & eminus caulem contis incidunt, confestimq; e plaga, perinde atque uase quodam, in uentriculos copiosus lactis humor effluit, praeter id quod humi sparsum, uulnus eiaculatur. Duo succi genera. Vnu Orobi magnitudine, Sarcocolla modo emicat. Alterum in uentriculis concrescit, atque uitreum spectatur. Eligendum est translucens, & acre. Euphorbiu adulteratur Sarcocolla & glutini mistione, sed difficile quidem experimentum: quippe cum leui gustu, os ac sensum diu detineat, adeo ut quicquid ori obijciatur, plane Euphorbium respiciat. Eius inuentio tempore Iuba regis Libyae cognita extitit. Succus illitu suffusiones discutit: Potus tota die exurit: quare Melli colyrusq; pro acrimoniae ratione admisceri debet. Coxarum doloribus prodest in odorifera potione haustus. Squamas ossium eadem die eximit, uerum eo utentes, ne-

cesse est linamentis aut ceratis communire corpus quo ossa conuestiuntur. Aliqui memoria prodiderunt, percussos à serpente nihil molesti passuros, si incisa osse tenus capitis cute, intritus succus infundatur, uulnusq; postea consuatur.

Euphorbium seplasis notum, satinq; perspecta liquoris acrimonia, ab Euphorbio Iuba regis Lybia medico, & Muse Augusti Casaris medici, fratre, nomen accepit. Virtutem illius solutiua ab Aetio & Actuario didicimus, qua slegma, & aqua maxime per inferiora purgat. Cholici datur, & corporibus frigesactis. Cū eo tamen, semen quopiam aromaticum apponendum. Dosis tres (non amplius) oboli cum hydromelite. Iunat & in catapotys in melle coctum. Quarto abscessu calidum & siccum est.

Galbanum. CAP.

LXXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. γαλβάνη. Lat. Galbanum. Ital. Galbano. *et his*

Gal. & Off. Galbanum.

Galbanum succus est nascentis in Syria Ferula, quod nonnulli Metopium uocant. Maxime laudatur cartilaginosum, merum, Thuris effigiem præbens, pingue, minime lignosum, retinens nonnihil adiecti seminis & Ferulae, graui odore, neque ualde humidum, neque nimis aridum. Adulteratur Fabafresa, Resina & Ammoniaco. Galbanū excalfacit, urit, extrahit, discutit: menses ac partus trahit appositu uel suffitu: lentiginos aceto & Nitro perunctas tollit. Deuoratur ad tussim ueterem, difficultatem spirandi, suspiria, rupta, conuulsa. Aduersatur toxicis, potum cum uino & Myrrha: simili modo sumptum mortuos partus extrahit. Imponitur lateris doloribus, & furunculis. Comitiales & uuluae strangulatus, & uertiginosos olfactu suscitatur. Si uratur, fugat nidore serpentes & perunctos feriri non patitur: serpentes cum oleo & Sphondylo circumpositum, necat. Dentium dolorem oblitum, aut

cavernis inditum, mitigat, urina difficili prodesse, existimatur. Resoluitur ad potiones amaris nucibus, aqua, aut Ruta, aut calido pane, mulsæue: alias Meconio, ære usto, aut felle liquido. Si purgare Galbanum uoles, in feruentem aquam demittito, namque cum liquefactum fuerit, eius sordes fluitabunt: quas hoc modo facile separabis: mundo linteo raroq; alligatum in fictili aut area pyxide ita pendeat, ut imum uasis ne tangat: opertoq; uase in feruidam aquam demittito: sic enim syncerum, ueluti per colum eliquescet, & lignosum in linteo remanebit.

Venetis verum & non adulteratum Galbanum Seplasia magis in monile habent, quam ut uaneat. Quod vulgo venditur parum respondet bonitati, quam ex eo requirit Dioscorides, nempe sexcentis mixtionibus oppletum. Diligentis erit pharmacopola aut sincerum comparare, aut eo quo Dioscorides docet modo expurgare. Siquidem eo pacto bona corruptionis pars eruetur. Excalfacientium tertia est classis, aut secunda desinentis, & desiccantium ineuntis secunda.

Ammoniacum. CAP. *Sic A*

LXXX.

NOMENCLATURA.

Gr. Αμμονιακον. Ital. & Off. Armoniaco.

Ammoniacum ferula succus est, quam iuxta Cyrenem Africa gignit, cuius fruticem cum radice Agasyllim uocat. Probatur bene, colaratum, ligni & calculorum expers, Thuris similitudine, minutis glebis, densum, syncerum, nulla sorde spurcatum, castoreum odore imitans, gustu amarum. Hoc genus Thrausma, id est, friaturam appellant: quod uero terram & calculos collegit, Phyrana. Gignitur in Africa iuxta Ammonis oraculum, succum stillante ferulacea arbore. Mollit, extrahit, calfacit: tubercula duritiasq; discutit. Potum alium soluit: partus extrahit, lienem consumit, drachma pondere cum aceto haustum. Articulorum coxendicumq; doloribus liberat: auxilio est

lio est anhelatoribus, orthopnoicis, comitialibus. Item quibus humor in pectore coit, si cum Melle delingatur, aut cum pisanæ succo sorbeatur: cruentam urinam pellit, albugines oculorum absterget, genarum scabritiam absument. Tritum autem cum aceto, & impositum, iocinoris lienisq; duritias sedat: discutit tofos, qui in artubus concalluerunt, cum Melle aut cum Pice illitum: lassitudines & coxendicum dolores eo perungi utile est, cum Nitro & Cyprino oleo, uice acopi.

Iouis Ammonis in Lybia delubrum, iuxta quod ingens Metopij copia, unde is colligitur liquor, Ammoniaco liquori nomen dedit. In hoc itidem seligendo iudicium apponendum. Quod habemus terra & lapillis immixtum, Phyrana, non Trausma esse videtur.

Sarcocolla. CAP. LXXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Σαρκοκόλλα. Lat. & Ita. Sarcocolla.

is: **azarotes** Gal. & Off. eodem nomine.

Sarcocolla, lachryma est arboris in Perside nascentis, polli-
Sni Thuris similis, rufa, gustu amara. Vulnere glutinat, oculorum fluxiones inhibet: emplastris inseritur. Adulteratur admixto gummi.

Non adulterata Sarcocolla nostro tempore affertur, cum gummi Arabico & alijs gummi. Atenim non presente gustui amarore adulterium deprehendetur. Mesue solutiua facit Sarcacollam, eaque virtutem augeri, Gingiberi, & Cardamome permixtam. Vires habet e viscosa substantia & pauillo amarore compositas, & ob id sine mordicatione desiccatur.

Glaucium. CAP. LXXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. γλαυκίον. Lat. Glaucium. Ita.

& Off. Memithe.

Glauc

Glaucium, succus est herbae quae ad Hierapolim Syriae nascitur, folijs ferè corniculati Papaueris, pinguioribus tamen, in terram sparsis, odoris tetri, gustus amari: tota croceo succo madet. Folia in olla fictili semifrigidis clibanis calfaciunt indigena, usquedum flaccescant, deinde contusis succum exprimunt: cuius est usus ad oculorum medicamenta, utpotè cum inter initia refrigeret.

Quod nunc in usu est Glaucium, specie licet diuersum sit, viribus tamen & notis satis respondet. Experientia siquidem compertum, id oculis esse salutare. Cum vero ex terrea et aquea substantia, utraque frigida, sine excessu tamen, componatur, aqua fontis conferri potest.

Glutinum. CAP. LXXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κόλλα. Lat. Glutinum seu gluten. Ita. Colla. *A. vif. & Cola*

Gal. Colle. Off. nomine Latino. *et taurocolla*

Glutinum, quod Xylocollan, alij Taurocollan uocant, præstantissimum Rhodiaceum, quod ex bubulis cornibus conficitur, id candidum est & translucens. Nigrum uerò minus probatur. Resolutum in aceto, impetigines leprasque cutis delet, ambustis igni ex aqua calida dilutum illitumque, pustulas erumpere non patitur. Vulneribus prodest, Melle aut aceto madefactum.

Glutinū piscium. CAP. LXXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ἰχθυοκόλλα. Lat. & Off. Ichthyocolla. Ita. *his: cola*

Colla di pesce. Gal. Colle de bouche. *pex e*

Ichthyocolla, gluten piscium, uenter est piscis ceracci. Præstat candidans, natione Ponticum, subasperum, minime scabrum, & quod celerrimè liquefit. Utile emplastris, capitis & leprarum medicaminibus, & tetanothris, quae cutem faciei erugant & extendunt. *cola q*
pesca

Gluti

Clutinum notum est, itidem & Ichthyocolla, quam collam Morua, & collam bucca vocant. Enim vero aurum glutinat santeria, ferrum argilla, cris micas cadmia, Laminas alumen, eramenta stagnū, argentum stagnum, marmor & plumbum resina, plumbum nigrum id quod album est, plumbum album seipsum.

ubi sup Viscum. CAP. LXXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἰξός. *Lat.* Viscum. *Ita.* Vischio.

Gal. du Guy. *off.* Viscum.

quercinum.

vis: ligat
Liria —

Viscum.

Viscum optimum est recens, intus porraceum, extra fuluum, quod asperi nihil, aut fursurosi cōceperit. Fit acinis in Robore nascentibus, buxæo fruticis folio. Contusum acinum lauant, & postea in aqua de coquunt: sunt qui commanducado ipsum efficiant. Gignitur quoque in Malo, Pyro, & plerisque alijs arboribus: quinetiam inuenitur in quorundam fruticum radicibus. Emollit, discutit, extrahit. Parotidas, tubercula, cæterasq; collectiones ad maturationem perducit. Cum Resina autem & Ce-

ra pari, epinyctidas in splenio sanat. Vetera ulcera abscessusq̄, quos cacœthes uocant, ex Thure mollit: lienē cum calce, Gagante, aut Asio lapide coctum & impositum absumit: cum Sandarachā, aut Auripigmento illitum, ungues extrahit. Mistum cum calce & uini fece, suam uim intendit.

Viscum nunquam in terra nascens, semper in arbore proueniens, præsertim Quercu, Robore, Ilice, Pyro Maloque syluestribus, Salice, Betula, Corylo, Abiete, Castanea, atque adeo vite. Fit viscum præter alia & è cortice radice plantæ quàm Itali Agrifolio, & ex arbuscula quàm ydem Lantana & Entisde uocant, quæ Theophrasti Fluida est. Viscum è substantia aerea & aquea & paucissima terrea componitur, discutit, mollit, extrahit, concoquit.

Aparine. CAP.

LXXXVI.

Aparine.

NOMENCLATURA.

Græ. ἀπάρινη. Lat. *philan*
 Aparine. Ita. *Speronella*. *pos e*
 Gal. *Glatteron*. Off. *his: a*
Aspergula. *de h*

Aparine ramis multis
 & paruis fruticat,
 asperis, quadrangulis, per
 interualla orbiculato folio-
 rum ambitu, ut in Rubia:
 flos albus: semen durum, ro-
 tundum, concuum, album,
 umbilici figura, asperitate
 uestrum tenaci. Ea pastores
 coli uice utuntur, ad eximē-

dos

dos è lacte pilos. Seminis, caulium, ac foliorum succus, potu contra uiperarum phalangiorumq; morsus auxiliatur: infusu aurium dolori medetur. Herba cum Axungia trita strumas discutit.

A Parine aspretudine vestibus tenacissimè adherens, nota planta abstersoria & desiccatoria est, & tenuium aliquantum partium.

alison

Alyssum. CAP. LXXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αλυσσού. Lat. *Alissum*. Ita. *Rubbia minore*.

Gal. *Rubea minor*. Off. *Mater Sylua*.

A Lysson fruticosa herbula est, unicanlis, subaspera, rotundis folijs: fructu duplicium scutorum effigie, in quo est semen quadantenus latum: in montibus & asperis locis emicat. Eius decoctum singultus sine febre, potu discutit. Idem efficit si quis eam aut teneat, aut odoretur. Cum Melle trita, uitia cutis in facie, & lentigines emendat: contusa in edulio, rabiei canis mederi putatur. Domibus appensa salutaris esse creditur, & hominibus atque animalibus fascini amuletum. Purpureo linteo circumligata, pecorum morbos abigit.

A Lysson Plinio Rubia est minor: Aëtio, Sideritis heraclea, que herba Robertiana est. Galenus Marrubio similem facit, spinosiore & asperiore in summo caule. Ruellius herbariorum rusticam cannabim, putat. In hac sententiarum diuersitate quid pro certo statuendum sit non video, nisi (quod certius est) à Galeno standum esse dicamus. Nam deliniationis huius herba, Matthiolo teste, per totam Italiam vulgaris. Alysson modicè desiccatur & concoquit, & aliquantum abstergit.

Asclepias. CAP. LXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασκληπιάς. Lat. *Asclepias*. Ita. *Asclepiade*.

Gal. non probate, Le Lierre terrestre.

Off. *Hirundinaria*. et *bincetoxicum*
Ascle

* *Asclepias.*

Asclepias, ramos emittit longos: folia Hederæ, longâ: radices numerosas, tenues, odoratas: floris uirus graue: semen Securidacæ. Nascitur in montibus. Radices ex uino potæ torminibus auxiliantur, & contra serpentium ictus. Folia aduersus uulnæ mammarumq; ulcera, quæ cacœthe uocant, illinuntur.

Falluntur qui pro Asclepiade, Hederam terrestrem accipiunt. Nam præter, id quod Asclepiadem non dixit per terram serpere: folijs Hederæ longioribus, non rotundioribus præ-

xit. Fuchsio Asclepias Vincetoxicum est, at Matthioli collatis notis nõ satis respondere opinatur, quemadmodum & haud dum in valle Anania uidisset, sæpe summa cura perquisitum.

Atractylis.

CAP.

LXXXIX.

A. de Carthamo

NOMENCLATURA.

Græ. Ατρακτυλῖς ἐτέρα. Lat. Atractylis alter. Ita. lat: fu

Atrattile. Gal. non probate, Chardon benist. agrestis

off. Carduus benedictus.

cartham

Atractylis, spina est Cnicus similis, folia multò longiora serens in summis uirgis, magna parte nuda, asperaque,

agrestis

qua

lat: *carduncellus*

Atractylis. 1.

Atractylis. 2. *to*

*carduus
benedictus
sif: cardo sanc*

qua scemina pro fufis utuntur : capitula in cacuminae spinis horrent: flos luteus: quibusdam in locis purpureus inuenitur : radix tenuis, superuacua. Coma, semen & folia cum Pipere & uino teruntur utilissimè contra scorpionum ictus: percussos tradunt quàm diu ea teneatur herba, nullum experiri dolorem, ipsumq; deposita statim recrudescere.

Atractylidem non esse Cartamũ syluestrem è Theophrasti. 6. Lib. cap. 4. de plantarum historia claret, ubi separatim & de Cartamis, & de Atractylide tractat, & singularem illi facultatem resudandi è folijs sanguinis, & non Cartamis attribuit.

Polycnemum. CAP. XC.

NOMENCLATURA.

Græ.

Gr. πολὺκνημορ. Lat. Polycnemom. It. Polycnemone.
Gal. Off. Ger. ignota.

Polycnemom, frutex est surculosus, folijs Origani: caule, ut Pulegij, geniculis multis intercepto, sine umbella: tenui tamen in cacumine corymbo, boni odoris & acris. Vulneribus agglutinandis recens, aut aridū: cū aqua, efficaciter illinitur: sed quinto die solui debet: ad urinae stillicidia ruptaq;, cum uino bibitur.

Polycnemom vt duæ præcedentes inter nostro æuo incognitas herbas reponetur, donec ex ætate quispian plantarum censor huic perspetæ lucem offeret.

Clinopodium. CAP. XCI.

NOMENCLATURA.

Græ. κλινopόδιου. Lat. Clinopodion. Ita, Clinopodio. *lat. Lecti*
Gal. Pouliot de montaigne. Off. Poliū montanū.

Clinopodion frutex est folijs Serpyllo similis, surculosus, diuum dodrantum altitudine. Nascitur in petrosis: flores, Marrubij modo, ex interuallis distincti speciem lecti pedum præbent. Bibitur herba & succi eius decoctum, ad conuulsa, rupta, strangurias, serpentium ictus: menses & partus pellit, & pensiles uerrucas, quas acrochordonas uocant, eicit, aliquot diebus potum. Alium sistit decoctum ad tertias, potumq;, si febrim sentiunt, ex aqua, alioquin ex uino.

Clinopodium in montibus vallis Anania copiose nascitur, folijs non Serpyllo tantū simile, at etiam Calamento montano. E subtilibus partibus compositum excalfacit & desiccat tertio abscessu.

Leontopetalon. CAP. XCII.

NOMENCLATURA.

Græ. λεόντοπέταλον. Lat. Leontopetalon.

Ita. Rapeione.

Gal. Pate de Lyon. Off. Pata Leonis.

D

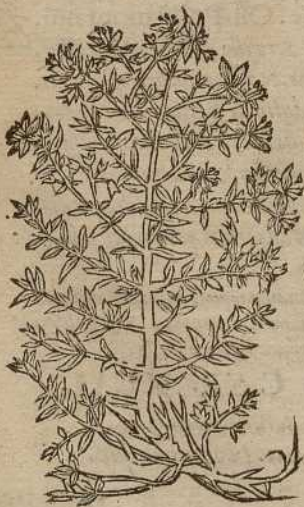
*Sis: pata d
Lyon*

Leon

Leontopetalon caulem emittit dodrätalem, aut altiozem, plurimis alis concauum, & in cacumine semina parua duo aut tria, in siliquis, Ciceris modo: flores Anemona similes, punicei coloris: folia Brassica, sed Papaueris diuisura: radicibus nigris, Rapae similibus, strumosis. Nascitur in aruis & segetibus. Radix auxiliatur serpentium iclibus, ex uino pota, nec alia res celerius dolorem finit. Miscetur ischiadicorum clysteribus.

Domesticū Leontopodiū uisitur in multis Italia hortis, & syluestre Matthiolo multis in Thuscia locis nascitur. Radix cöcoquit, excalfacit, & desiccac tertia classe.

Teucrium. CAP. XCIII.
NOMENCLATURA.

* Teucrium. 1

Teucrium. 2

Græ. Τεύκροιο. Lat. Teucrium. Ita. Teucro.

Teucrium, siue ut alijs placet, Teucris, herba est uirgæ referens effigiem, Trissaginis similitudine, tenui folio, non multum à Cicere alieno. Hæc in Cilicia iuxta Gentiadem Cissademq; ubertim prouenit. Recens cum posca, aut arida seruesca. Et a ius, potu lienem potenter absomit: lienosis cum aceto & ficis illinitur. Item serpentium morsibus ex aceto solo, sine ficis.

Officinarum Germanicarum Chamædrys Cordo Teucrium esse putatur. Tragus Veronicam Teucrium facit. Verum Teucrium in valle Anania deprehendit Matthiolum. Errant qui id, Fabam inuersam, existimant. Incidit, & tertio ordine desiccatur, & calcatur secundo.

Trixago. CAP. XCIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Χαμάδρυς.

Lat. Trissago.

Ita. Querciuola.

Gal. Petit Chesne. Off. Chamædreos. et quercu

Chamædrys Græcis, alijs Chamædrops: Latinis Trissago minor Hispaniam camelos: dicitur. Sunt qui eam Teucron appellauere, propter eam quam cum Teucro seruat similitudinem. Nascitur in petrosis & asperis. Frutex dodrantalis, folia habens exigua, amara, effigie & diuisura Quercus. flore paruo, pene purpureo. Carpitur semine pregnans. Recens in aqua decocta, potu tussibus, indurato lieni, urina difficultati, incipientibus hydropicis, auxiliatur, cit menses, partus extrahit. Lienem ex aceto pota consumit. Aduersus serpentium uenena ex uino, potu illitque

* Trixago. 1

Trixago. 2

*efficacissima. Trita digeritur in pastillos ad supradicta. Purgat
ulcera, cum Melle: cum oleo illita, caliginem oculorum discutit.
Natura eius est calfacere.*

Trixago Italus herba februm dicitur, quod continuis aliquot ma-
tutinis epota decoctio, à tertiana liberet. Thuscis acetarij vice co-
mesta, à peste securos reddit. Amara qualitas (quantumvis aliquan-
tum astringat) vincit in Trissagine. Tertij est excalfacientium & de-
siccantium ordinis.

Leucas. CAP. XCV.

NOMENCLATURA.

Græ. λευκός. Lat. Leucas. Ita, Leuca.

Gal. Off. Ger. ignota.

L *Eucas montana*, latioribus quàm urbana folijs, semine lacriore, amariore, ori ingrato, efficacior tamen quàm sativa habetur. utraque ex uino contra animalium uenena, præcipue marinarum opitulatur.

L *Eucas* inter herbas nostro seculo incognitas reponēda. Siquidē nihil habet commune cum Mercuriali vinea.

Lychnis. CAP. XCVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Λυχνίς σεφάνωμᾶσιν. Lat. *Lychnis coronaria*.

Ita. *Lychnide coronaria*.

Gal. *Girofles sauuages*. Off. herba Tunica.

Lychnis sativa.

Sylvestris.

D 3

Lychn

Lychnis coronaria, flore est alba Viola simili, quo corollae factitantur. Contra scorpionum ictus semen in uino potum auxiliatur. Lychnis sylvestris, omnia urbanae similis. Bilem per aluum detrahit, semine duabus drachmis potu: ictus à scorpione subuenit. Aunt huius herbae appositu scorpiones torpescere, & inertes prorsus reddi.

Difficile sanè sit Lychnidem reperire, quamuis Matthiolus se in Italicis hortis herbam effigie Lychnidi persimilem uidisse scribat, qua etiam sylvestrem congenerem habeat. Calida & sicca est ordine secundo desinente, aut ineunte tertio.

Lilium. CAP. XCVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κρίνον. Lat. Lilium. Ita. Giglio

Gal. Lis. Off. Latino nomine.

Sic
is. lilio
anco
aque
mas

Lilia coronamentis se dedunt, Liria à quibusdam uocata. E quibus unguentum temperatur, quod aliqui Lirinum, alij Susinum appellant, neruos & priuatim uulnæ duritias emolliens. Folia herbae illita contra serpentium ictus auxiliantur: feruescunt, ambustis proficiunt: aceto condita ulceribus optulantur. Succus adiecto Melle aut aceto, in aereo uase coquitur, conuenienti medicamento uetustati ulcerum, & ad recentia uulnera. Inassata radix & ex Rosaceo trita, igni ambusta sanat, uulnam emollit: menses ciet, ulcera cicatrice obducit: cum Melle detrita neruis præcisus, luxatisq; medetur: utiligines, surfures & lepras emendat, ulceraq; in capite manantia expurgat: abstergit faciem & erugat. Teritur in aceto cum Hyoscyami folijs, & farina tritici, mulcendis testium inflammationibus. Semen potum morsibus serpentium aduersatur: ignibus sacris semen & folia cum uino illinuntur. Tradunt & rubra esse Lilia. In Syria autè & Pisidia Pamphylia, efficacissima unguentis nascuntur.

Lilia

Lilium.

Lilia nota sunt, & vt purpurea prodeat ratione docuit Plinius. satis nostro tempore perspectam. Hoc tam n in loco de albis Dioscorides intelligit. Liliorum radix prima detergentium est classis, modice emollit, & concoquit. flos substantia constat mista ex tenui, terrea, & aquea. Coctus ex oleo mollit & citra morsum digerit.

Ballote.

CAP.
XCVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Βαλλωτή. Lat. & Off. Marrubium nigrum. et pro-

Ita. Marrobio nero.

Gal. le Marrubium noir.

sium fe-
dum

Balloten, nomine alio nigrum Marrubium uocant: caules adit quadrangulos, nigros, subhirsutos, complures ex una radice: folijs maioribus quam Marruby, hispidis, intercedente spacio, subrotundis, graueolentibus, Apiastro proximis: unde aliqui Apiastrum eam uocauerunt. Candidi flores uniuersi uerticillato ambitu caulem coronant. Vis eius efficax aduersus canis morsus, folijs ex sale illitis. Feruenti cinere flaccescunt folia, ut condylomata reprimant. Purgant & sordida ulcera cum Melle.

hispa
maxu
basta

D 4

Ball

BAllote adeò Apiaſtro ſimilem proferit effigiem, vt niſi odor ingratuſ errorem proderet, attento etiam oculo imponeret. Ballote acris eſt, & abſterſoria. Cum ſale valet ad morſus canis rabidi.

bedexanze Apiaſtrum. CAP. XCIX.

NOMENCLATURA.

gon.
ti citrugo

arb. Gr. μελιſσόφυλλον. la. meliſſophyllō. It. Cedronilla.

traria. Gal. Meliſſe. Off. Meliſſa.

ſp: torongil

Apiaſtrum.

Meliſſophyllon ſiue Melitana, id eſt, Apiaſtrum, id ſibi nomen uſurpauit, quoniam apes ipſa herba delectantur. cauliculi & folia Ballotæ, de qua paulo ante diximus, ſimilia eſſent, niſi maiora, tenuioraq;, nec ita hiriſuta ſpectarentur. Citreum malum olent. Folia cum uino pota aut illita proſunt cōtra ictuſ phalangiorum, ſcorpionumq;. Item aduerſus canis morſum. Decocto eorundem gratia, foueri prodeſt. deſeſſionibus ſeminarum ad ciundos meſes conuenit. Dentes eodem in odore col-

luuntur. Dyſentericis inſunditur. Fungorum ſtrangulationibus folia, addito Nitro, potu auxiliatur. torminibus & orthopnoicis

tis, delinētu illita cum sale strumas discutunt, ulcera purgant, articularios dolores illita sedant.

A Piastrum ad passionēs cordis multum efficax, Auicennæ calidum & siccum secundo ordine. Mirum in modum latificat & roborat cor, odor siquidem gratus, obstipans facultas, & disgregans deopilatior, vtilem in omnia etiamnum viscera faciunt. hac vi soluit, sed quatenus spectat ad exoluedos ab humoribus melancolicis spiritus, qui in sanguine qui circa cor est, versantur. Quod in alijs membris nec in toto corpore conficit. Hæ Melissa phylli dotes, Galeno, & ceteris græcis fuerunt ignotæ.

Marrubium. CAP. C. A. prætin

NOMENCLATURA.

Græ. *πράσιον*. Lat. *Marrubium*. Ita. *Marrubio*.

Gal. du Marrubin. Off. *Marrubium album*.

Marrubium, frutex est ab radice ramosus, candicans, subhirsutus, quadrangularibus ramis: folium pollicem æquat, subrotundum, hispidum, rugosum, gustu amaro: semen in caulibus, & ex intervallis: flores verticillato ambitu, asperi. Nascitur propter ædificia, ruinas, & rudera. Huius folia sicca, cum semine decocta in aqua, aut viridium succus datur cū Melle suspiriosis, tussientibus, & ad tabitudinem redactis. Crassam è pectore pituitam, cum sicca tri eicit: mulieribus à partu nō purgatis datur, ut menstrua & secundas extrahat, item in difficili partu, & his qui uenena hausserunt, aut à serpētibus demorfi sunt. Vesicam renesq; lædit. Folia cum Melle illinuntur sordidis ulceribus purgandis, pterygia nomasq; sistunt, laterum dolores mitigant. Succus folijs cōtusis expressus, & sole coactus, ad eadem pollet. Cum uino & Melle illitus, oculorum claritatē adiuuat. Naribus regium morbum expurgat: aurium doloribus conuenienter instillatur, per se aut cum Rosaceo.

Marrubium notius, quàm vt manifestius quippiam à Dioscoridē, quo virtutes eius patent, dicendum sit. Calfacientium desinentis est secunda classis, & desiccantium media, aut desinentis tertia.

Stachys. CAP. CI.

NOMENCLATURA.

Græ. Σταχυς. Lat. Stachys. Ita. Stachi.

Gal. Sauge tendre. Off. nomen non habent.

Stachys frutex est Marrubio similis, sed longior: folia ferēs numerosa, hirsuta, rara, prædura, cana, odoris iucundi, & complures uirgas ab radice exeuntes, Marrubio candidiores. Nasitur in montibus & asperis. Vim habet excalfactoriam & acrem. Foliorum decoctum, potu pellit menstrua & secundas.

Stachys itidem non incognita, & nequicquam in ea cōtrouersia est. Herba Marrubio similis, gustu acris & amara, tertio ordine excalfacit.

Phyllitis. CAP. CII.

NOMENCLATURA.

Græ. Φυλλίτις. Lat. Phyllitis. Ita. Phyllitide.

Gal. & Off. Lingua ceruina.

Phyllitis, folia promit Rumici similia, longiora, & uiridiora, sena aut septena, recta, quæ parte anteriore læuia cernuntur, à tergo autem pensiles, quasi uermiculos tenues ostendunt. In umbrosis & opacis hortorum locis emicat, gustu acerbissimo: neque caulem, neque florem, neque semen profert. Folia in uino pota serpentium moribus aduersantur: quadrupedibus per os infusa auxilio sunt: & si dysenteria aut resoluta aluus exercet, potui datur.

Qui sedulo Dioscoridis notis in delinianda Phyllitide animum aduerterit, hanc vt proculdubio eam, qua vulgo, Lingua ceruina dicitur, esse cognoscat: ita hæcenus falso, pro Scolopendrio, quod Arabum sectarij; Ceterach nuncupatur, vsurpatam. Et quod ad fo-

lior

liorum numerum attinet, multas videre est plantas, contra Dioscoridis sententiam cum quinquaginta folijs, queis ille sex tantum assignavit: ac extracto è terra Lingue ceruinæ cespite, foliorum multitudinem è numerosa radice prodire manifestum est.

Phalangium. CAP. CIII.

NOMENCLATURA.

Græ. φαλάγγιον. Lat. Phalangium. Ita. Phalangio. Herba hodie ignota.

Phyllitis.

Phalangium à quibusdam Phalangites vocatur: ramuli sunt ei duo, aut tres, pluresve, in diuersa tendentes: flos candidus, Lilio similis, multas incisuras habens semine nigro, lato, ad Lenticule dimidiata figuram, multo tenuiore: radice parua, tenui, herbacei coloris dum à terra eruitur. Prouenit in collibus. Huius folia, semen, flos cum uino pota, auxiliantur, contra scorpionum Phalangiorumque ictus: tormina quoque discutunt.

Phalangium è subtilibus & desiccantibus partibus, non aliter à Plinio quam à Dioscoride descriptum, inter ignotas plantas refertur, sicut nec in Italia reperitur.

andachoca. Trifolium.

CAP. CIIII.

NOMENCLATURA.

isi trebol *Græ.* Τρίφυλλον. *Lat.* Trifolium. *Ita.* Trifoglio.
Gal. Trefle. *Off.* inusitatum.

Trifolium.

Trifolium. 2

Trifolium, *Græci* Triphyllon, alij oxytriphilon, alij me-
 nyanthes, alij asphaltion uocant. Frutex supra cubiti alti-
 tudinem attollitur, uirgas habens tennes, uinceas & nigras,
 unde ramulares enascuntur appendiculæ, in quibus terna singu-
 lis germinationibus exeunt folia, Loto arbori similia: us recen-
 ter enatis Ruta odor inest: ubi autem adoleuerunt, Bitumen
 olent: florem edit purpureum, semen quadantenus latum, sub-
 hirsu

hirsutum, ex altera extremitate exertum, antennæ modo corniculum gerens: radix tenuis, longa, ualida. Semen & folia in aqua pota pleuriticis, urinæ difficultati, comitialibus, & ijs qui aquæ intercutem principia sentiunt, scæminis quoque uulvæ uitio opportunis, auxiliantur, menses ciunt: ternæ drachmæ à semine dari debent, è folijs uero quaternæ. Contra serpentium ictus trita folia, & ex aceto mulso pota, præsidio sunt. Tradunt aliqui, totius fruticis, radices, foliorumq; decoctum fotu dolores eorum finire, quos serpentes percusserint. Qua autem aqua sanatus quis fuerit, si ea quispiam aliis foueatur, qui ulcus habuerit, perinde afficitur ut à serpente demorsus. Quidam ternæ folia aut semina in tertianis, cum uino potui dedere: & in quartanis, quaternæ, ut quæ februum circuitus discuterent. Radix antidotis inseritur.

Tria sunt Trifolij genera. Vnum Menyanthes vocant Græci, alij Asphaltion, Archigenes Asphaltitum, maiore folio, quo coronarij vtuntur. Alterum acuto, Oxytrophillon cognomine. Tertium minutissimum ex omnibus. Tria hæc genera Gallica & Italica præta nouere, primum rotundis & magnis, secundum, longis: tertium, rotundis & minutis folijs. Hac mense Maio flore alias purpureo, alias albo visuntur. Est etiam Trifolij species, quem Trifolium acetosum, & panem cuculi vocant: seplasia, Alleluia. Trifolium odoratum, quem Romani Tribolo nuncupant, Dioscoridis est Cytisus. Arabum Andacoca, è quo oleum fit ad dolorem & tremorè membrorum, Lotus est syluestris & Aegyptia, cuius in sequenti libro neminit Dioscorides. Errant qui è Trifolio vulgari id oleum conficiunt. Tertio abscessu excalfacit & desiccet.

Polium.

CAP.

CV. A. Sic

NOMENCLATURA.

Græ. Πολιον. Lat. Polium. Ita. Polio.

Gal. Poliot. Off. Latino nomine. et polium

Duo genera poly. Montanum, cui Theutrio nomen est, montanum & cuius est usus. Tenuis frutex est, candidus, dodran-
num?
talis

talis, semine refertus: capitulo in cacumine quandam corymbo-
rum speciem præ se ferente, paruo, canis hominis simili, graui-
ter olente, non sine quadam suauitate. Alterum fruticosius, non
usque adeo ualens odore, & uiribus infirmius. Potum feruesca-
tius auxiliatur serpentium icibus: hydropicis, morbo regio,
& lienosis ex aceto: stomachum male habet: caput doloribus
afficit: aluum & menses ciet: substratum suffitumue serpentes
abigit: uulnera conglutinat.

Verum Poliū in Thuscia & Gallie Narbonensis montibus enasci-
tur: id gustu acre & amarū est, atque in eo, minus, seu syluestre,
uolētius. Nēpē tertij desiccantiū ordinis, & excalfacientiū in fine secūdi,

Scordium. CAP. CVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Σκόρδιον. Lat. & Off. Scordiū. Ita. Scordio,

Gal. Chamaraz.

* Scordium.

Alliaria.

fr
trix
palustris

Scordium in montibus & paluſtribus naſcitur, folijs Triſſaginis, maioribus, non ſic in ambitu diuiſis, aliquantum Allia redolentibus, guſtu amaris & aſtringētibus: quadrāgu-
lis caulibus: ſubrubro flore. Herba uim excaletoriam habet: uri-
nam cit. Cocta recens, aridaue cum uino, aduerſus uenenatos ſer-
pentium morſus bibitur: ad ſtomachi quoque roſiones, dyſſente-
riā & urinae difficultatē, binis drach. cum hydromelite: crassa
men purulentum peſtore expellit. Facit arida farina ad uete-
rem tuſſim. rupta, conuulſa, ſi cum Naſturtio, melle & reſina
miſceatur in eclegmate. Inflammata modice praecordia, cerato
excepta, recreat. Cum aceto acri aut aqua, podagris conuenien-
ter illinitur: menſes impoſita mouet, uulnera conglutinat, uete-
ra ulcera purgat, & ex melle cicatricem perducit. Sicca excre-
ſcentias in carne cohibet. Succus ad eadem uitia bibitur. Inter
prima efficaci Ponticum natione, Creticum q̄.

Scordium non ita pridem cepit agnoſci, & perinde deſijt Allium
ſylueſtre eius loco uſurpari. Scordium Chamadry ſimile, odore Al-
lium referens, in paluſtribus prouenit, & ea de cauſa Romanis, Triſ-
ago paluſtris dicta eſt. Galeno optimum eſt Scordium Creticum. Ama-
rum eſt Scordium, acerbum, & acrimonia ſatis ad Allium accedens.

Tuſſilago. CAP.

CVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Βύχιον. Lat. Tuſſilago. Ita. Vnghia
di cauallo. Gal. Pas d'Asne. Off.

Vngula Caballina.

Tuſſilagini folia ſūt maiuſcula quā Hedera, ſex aut ſeptē-
à radice, ſubalbida à terra, ſup̄nē uirētia, in plures angu-
los

ſiſ. & farſ.
ca

los exeuertia:caulis palmum altus, flos luteus: in uere, flore & caule confestim exiuitur: inde nonnulli his uacare existimaerunt. Radix tenuis est & supernuacua. Nascitur in amœnis & riguis. Folia ex Melle trita, igni sacro & omnibus inflammationibus illitu medentur. Arida fumus per infundibulum hianti ore raptus, hos sanat qui sicca tussi atque orthopnœa infestantur: pecloris uomicas rumpit. Eundem effectum præbet suffita radix. Decoëla in hydromelite, & pota, emortuos partus eijcit.

Tusilago vulgaris & nota est planta, caule & flore fugacissimo vt enatis vigor & longissima mora, sit biduum. Namq; die vno locum vniuersum caule & floribus pubescere, postride prorsus cõt abuisse, frondêque sola virescere, videbis. Ea causa est vt sine caule & floribus plerique qui tam citâ caulis iacturâ non inspexerunt, existiment. Acris herba, & aquea substantia, minus tamen, viridi etiamnum & tenera planta. Nâ sicca Tusilaginis folia acriora sunt, quàm requirant flegmones. E radice lana extrahitur, qua parata accendêdo igni idonea est.

Artemisia. C A P.

C V I I I.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Ἀρτεμισία. Lat. & Off. Latino nomine.

Gal. Armoise. Ger. Reinfarn.

Artemisia magna ex parte in maritimis nascitur, Absinthij modo fruticosa, maioribus & pinguioribus folijs, ramisq;: huius quidem genera duo: unum lætius habitiusq; folijs uirgisq; latioribus: alterum tenuius, flore paruo, tenui, candido, graueolente: æstâte floret. Suut qui in mediterraneis unicaulis nomine appellêt, tenuem herbulam, simplici caule & minuto, floribus scatentem tenuibus flauo colore: hæc incüdiorem quâ præcedês efflat odorê. Vtr aq; excalfacit, extenuat. Feruesfacta conuenienter in muliebres desessus adijciuntur, ad detrahendos menses, partus, secundasq;: item ad præclusiones uulvæ, & eiusdem inflammationes: calculos comminuunt, remorataam uri-

nam

berenge siph.

Artemisia maior.

Minor. et atana

nam cient, menses pellunt ubi illita. Succus uulua inditus ex Myrrha, eadem qua in sebio trahit. Coma tribus drachmis eorundem educendorum gratia bibitur.

et tan
cetun

Artemisia tria genera facit Dioscorides, inter quae prima duo non ignota, maioris & minoris Artemisia nomine sapore & calore nihilum dissimili, tantum differunt surculorum & foliorum, floris, & seminis magnitudine. Nec censendum secundam Artemisiae speciem esse matricariam, quae verum est Dioscoridis Parthenium: nec, tertiam, eadem cum Athanasia seu Tanueto ducenda: nam vnicaulis, Dioscoridi, Artemisia: Tanacetum, multis ex vna radice & validis constat frondibus. Non iniuria tenuifolia Artemisiae caput a doctioribus expunctum, cui quod huius antea mentionem fecerit, tum quod in antiquis codicibus graecis non reperitur. Matthiolo tertia Artemisia species Italia nostro tempore ignota.

Ambrosia. CAP. CIX.

E Nomencla

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀμβροσία. Lat. Ambrosia. Ita.

Latino nomine, Gal. Rue de
vigne. Off. Ruta
vinacea.

Ambrosia tenuis frutex est, ramosus, trium ferè palmorū: folijs Ruta, circa imum caulem exiguis: cauliculi semini- bus, perinde quasi racemulis grauidi, qui nunquam florem pariunt, odore uinoso suauī: radice tenui, sesquipedali. Coronatur ea Cappadoces. Vis eius reprimere ac repellere, & illitu adstringere humores, quin aliquam partem incumbunt.

Ambrosia in aruis & vineis prouenit cum notis quas ei attribuit Dioscorides. Repercutit & reprimat. Hæc rusticis ad arcendum æstum coronaria est. Quam officine ostendunt non est Ambrosia, sed Polemonia.

Botrys.

Botrys. CAP.

CX.

NOMENCLATURA.

Gr. Βοτρῶς. La. Botrys
Ita. Botri.Gal. Pymen. Off.
ignota.

Botrys furticosa herba est, lutea tota, & in multas alas sparsa: semen circa totos ramulos prouenit: folia Cichorio similia.

tota

Sp:
en
rana
la

tota suauem odorem spirat: quare uestimentis interponitur. Inuenitur in torrentium ripis, & conuallibus. Pota orthopnæas mulcet. Hanc Cappadoceſ Ambroſiam uocant, alij Artemiſiam.

Botrys Ruellio ea eſt, quam ruſtici in corbibus portantes, Pijmen magno clamore duntiant, probè adaptato nomine. Inam ſi prægnans ſuo liquore premeretur, in gummi læteſceret, ex ſe pigmentarij inſitoris vice unguentū efficiens. In adſimiliū racemulorum hortenſi herba, quantumuis ſummatim racemali dependeant, non tamen in ramulorum omnium ambitu, ut in Botry, innaſcuntur.

Geranium. CAP.

CXI.

NOMENCLATURA.

et herba
moschata

Geranium. 1.

vel muscata

Geranium. 2.

at: grua
ia: Barb rostrum
coniq-
si: pico
Cigue
a —

Græ. γεράνιον. Lat. Geranium. Ita. Geranio.
Gal. Aguille de bergier. Off.
Acus pastoris.

Geranium folijs Anemones, diuisuris longioribus: radice subrotunda, cum estur dulci: Quæ drachmæ pondere in uino pota, uulua inflationes discutit. Geranium alterum, caulibus minutis & pilosis, sesquipedalibus: folijs Maluæ: in summis alis sursum spectantia gruum capitula insunt, cum suis rostris, aut canini dentes. Nullius in medicina usus.

Tres Gerani species, Vna latinorum, duæ Græcorum. Plinij Latinorum, Geranium, est quæ Herbariorum vulgus, Rostrum Gruis Rostrum Ciconia, & Acum muscatam nominant. Primam Græcorum Gerani speciem vidit non semel Matthiolum, in valle Anania, qua tamen ea non sit, quam Acum pastoris dicunt, ut quæ radicem nullam rotundam faciat, nec folijs sit Anemones, diuisuris longioribus. At in totum similis est, Plinij, Latinorum Geranio. Quod tamen Myrrhis non est, nempe huius separatim meminit Plinius Libri vicesimi quarti sexto capite. Secunda est, Pes columbinus vulgaris.

phistula
at: omentum
arb
entun
ularis
erba: —

Gnaphalium. CAP. CXII.

NOMENCLATURA.

Gr. γναφάλιον. La. Gnaphalium. It. Gnaphalio.
Gal. Lin de pré. Off. Centumculum.

Gnaphalij folijs mollibus minutisq; pro tomento utuntur. Bibuntur efficaciter folia in uino austero ad dysenteriam.

Gnaphalium pauperum olim fuit herba, e qua ob mollitiem & Lanuginem culitras farciebant.

Typha. CAP.

CXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. τύφη. Lat. Typha. Ita. Mazza sorda.

Gal. L'herbe à masse. Off. non perinde vsitata.

Typha

Typha.

sortis homines apud Italos, *Matteraxia* (vt vocant) consiciunt: vasa rinaria, nempe vulgares flascones, & muliebres cathedras, huius folijs contexunt & inuestiunt.

TYpha folium edit Cyperidi simile: caulem album, leuem, equabile: florem in acumine ambientem, densum, qui in pappos soluitur, quod Paniculam aliqui nominat. Huius herba flos, suillo adipe eloto exceptus, ambustis medetur. Gignitur in plaustribus & aquis stagnantibus.

TYpha nota est planta, paludibus, stagnis, lacubus innascens, Μαζα sorda Italis dicitur, quod surdos reddat quorum auribus indatur eius lanugo. Ex eius Lanugine postremae

Circæa. CAP.

CXIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κίρκαια. Lat. *Circæa*. Ita. *Circea*.

Gal. Off. Ger.

ignota.

Circæa, quam & *Dirceam* aliqui uocant, folijs est hortensis Solani, agnatis crebris: flore nigro, pusillo, copioso: semine Milij, nascete in quibusdam ueluti corniculis: dodrantali

E 3

radice

radice, triplici sermè aut quadruplici, candida, odorata, ex calsa-
 ciente. Nascitur in apricis, saxis, & uento perflatis. Radicis tu-
 sa pondo quatuor, in sextarijs tribus uini dulcis, per diem & no-
 etem macerantur, potuq; triduo uulnas expurgant. Semen in sor-
 bitionibus datum, lacte mammas nutricum explet.

Circa ignota nostro saculo planta, A Cirse nomen accepisse vi-
 detur, quòd eius maleficijs inferuaret.

Oenanthe. C A P. C X V.

NOMENCLATURA.

Græ. οινάνθη. Lat. Oenanthe. Ita. Enanthe.

Gal. non probatè Sa-
 xifrage rouge. Off. pa-
 ri. Filipendula.

Oenanthe.

Oenanthe folia habet
 Pastinacæ: florem
 candidum: caulem crassum,
 palmi altitudine: semen A-
 triplici: radicem magnam
 in multa rotunda capitula
 extuberantem. Nascitur in
 petris. Caulis eius & fo-
 lia, cum mulso uino pota,
 secundas eijciunt, Radix è
 uino urinae stillicidio con-
 uenit.

Oenanthe

Oenanthe nihilum amplius à nobis quam Circea agnoscitur. Nec Filipendula in pratis nascens, & non inter saxa: & quòd ra-
dicem magnam non producat, nec semen proferat Atriplici simile, quæ
in Oenanthe requirunt Dioscorides & Plinius, eadem cum Oenanthæ
plantâ esse non potest.

Conyza. CAP. CXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Κορυζα. Lat. Conyza. Ita. &

Off. Pulicaria. Gal. herbes

aux pulces.

*Nicolaus in
guento arag
scribit Policia*

Conyza duo genera: quæ parua uocatur, odore præstan-
tior est: maior uero frutice altior & folijs latioribus, gra-
ui odore. Vtriusque folia Oliuæ similia, hirsuta, pingua. In ma-
iore caulis binum cubitorum altitudine attollitur. In minore pe-
dem æquat. Flos fragilis, lutei aut fului coloris, qui in pappum a-
bit: radices superuacua. Suffitu substratūq; frutex totus serpen-
tes fugat, culices abigit, & pulices necat. Folia conuenienter
illinuntur serpentium plagis, & tuberculis, ac uulneribus. Flo-
res & folia cum uino ad menses partusq; eijciēdos bibuntur. Itē
contra urinae stillicidia, arquatū morbum, & tormina: comi-
tiales pota ex aceto adiuuant. Decoctum in desessionibus mede-
tur uulnū malis. Impositus succus abortum facit. Ex oleo effica-
citer horroribus oblitur. Capitis dolores tenuis illita sanat.
Est tertium Conyzae genus, caule crassiore, ac molliore, folijs
quàm parua mausculis, minime pinguis, & maiore minor,
multo grauioris odoris & iniucundioris, sed inefficacior. Pro-
uenit locis non riguis.

Conyza eiusque species non incognita, quas magnitudo, soli ubi
nascuntur natura, & odoris grauitas nullo negotio discriminat.
Conyza maior & minor pari facultate & temperamento, gustu a-
marorem & acrimoniam præse ferunt. In excalfaciendo & desiccando

E A classera

classsem sibi tertiam asciscunt. Tertia harum species, odorisrgauioris, & virtutis ab alijs minoris est.

Hemerocallis, siue Liliu syluestre.

CAP. XVII.

NOMENCLATURA.

Gra. Ημεροκαλλίς. Lat. Hemerocallis. It. Giglio saluatico. Gal. Lis sauuage. Off. Falso Asphodelus siue Hiacinthus.

*Liliu syluestre
isp: liri
narillo
luage-*

* Hemerocallis.

Hemerocallis folium & caulem habet Lili, porraceo colore, flores in caule per singulos exortus, terni aut quaterni erumpunt, Lili diuisura, quoties dehiscere coeperunt, colore perquam pallido: radix magna est atque bulbosa: qua pota, aut cum Melle & lana in pessa apposita, aquam educit & sanguinem. Folia trita mammaru inflammationes a partu contractus, oculorumque collectiones mitigant. Radix & folia igni ambustis utilissime illuminuntur.

Hemerocallis seu syluestre Liliu nullibi non prouenit. Errant qui per Hemerocalle, Liliu vocat non conualliu accipiunt, nam nota non consentiunt

sentiunt. Nec sanius sentiunt, qui verum *Aphodelum* existimant, cum
huius radix nec amara sit nec acris. *Hemerocallis* non effigie tantum,
sed virtute etiam *Lilium* exprimit.

Leucoium, siue Viola alba.

CAP. CXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. λευκίοιου. Lat. *Leucoium*, Ital. *Viola*
bianca. Gal. *Giroflees*. Off. *Keyri*. Ger.
Weiße Hornungs blum.

Leucoium luteum.

Leucoium purpureum.

Leucoion vulgaris est notitia, sed in floribus differentia
quedam: namque aut caerulei, aut albi, aut purpurei, aut
lutei inveniuntur. Luteum uero praecipui in medicina usus. Huius

E S aridi

Leucoion Luteum.

Purpurascens.

aridi flores seruesfacti in defensionibus, ualent contra uulua inflammationes, & menstrua expellunt: sanant oris ulcera, cum Melle: cum cerato, rimas sedis. Semen duum drachmarum pondere ex uino potum, aut cum Melle inditum, menses, secundas et partus extrahit. Radices cum aceto illitæ, lienem reprimunt, & podagricos iuuant.

Vulgares iam esse cœperunt Leucoij species omnes à Dioscoride enumeratæ, præter ceruleas, siquidem hæc nec in Italia nascuntur. Lutæa magis ad medicinales vsus accedunt. Violæ omnes virtutis sunt absterforia, & tenuibus è partibus componuntur. In his flores desiccati, virides virtute præcellunt.

Cratæogonum. CAP. CXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Κραταίγονον. Lat. Cratæogonon. Ita. Cratæogono. Gal. non probatè, Curaige.
Off. Persicaria. *maculata*

Cratæogonum, siue, ut alijs placet, Cratæonon, folijs Melampyro simile est, multis calamis ex una radice emicantibus, multorumq; geniculorum, semine Milij. Nascitur in opacis & fruticosis, summoperè acre. Traditum est quibusdam, hoc si bibat ieiuno ore, ter die post menses purgatos, tribus obolis, in cyathis aquæ duobus mulier, ante conceptum quadraginta diebus: & uir modo consimili, totidem diebus ante coitu hauriat, uirilis sexus partum futurum.

Cratæogoni ignota est planta, nec secunda Persicariæ species est, re-fragantibus notis. Est etiam hoc nomine arbor Theophrasto, quæ Italia Aquifoliam uocat.

Phyllum. CAP. CXX.

NOMENCLATURA.

Græ. φύλλον. Lat. Phyllum. Ita. Folio.
Gal. Off. & Ger. ignota.

Phyllum, quod Eleophyllum uocatur, in saxosis nascitur, duum generum est, quod autem Thelygonum appellant, uuis habet floribus oleæ similes, pallidiores tamen: folijs itidem oliuæ est: caule tenui, breui: radice exili: florem album profert: semen papaueris maiusculum. Sed Arrhenogonon cetera huic simile, solo fructu distat: habet enim racemosum quiddam de floribus oleis non dissimile. Arrhenogonon potu, masculi sexus facere partus, ut Thelygonon feminei, proditur. Horum Cratæuas author est. Sed huiusmodi historia tenuis mihi produxisse uisum est.

Folium

Folium, nullius herbae peculiare est nomen. Atenim ingenti nos molestia liberat, Theophrasti de plantarum historia libri noni cap. 19. Quo loci herbam ponit duarum specierum. Vnam Arrhenogonon, quod masculos: Alteram, Thelygonon, quod epota, foeminas concipi faciat. Porro cum Dioscoridis Phyllon in Arrhenogonon & Thelygonon & scriptione & viribus distribuatur, constat idem esse Dioscoridi Phyllon, quod Theophrasto planta quae in Arrhenogonon & Thelygonon diuidatur. Atenim cum Phyllon nullum habeat proprium genus, & tamen Arrhenogonon & Thelygonon vocetur, necesse est ut sub alio nomine lateat. Quod clarum euadet, qui Mercurialis historiam & vires ab hocce auctore descriptas, cum Theophrasti Arrhenogonon & Thelygono conferat. Siquidem vna & eadem planta sunt Arrhenogon, Thelygonon, Phyllon, & Mercurialis, cuius duae sunt species, ut postea suo patet loco. Crateuas herbarius, eatenus Dioscoridi (è cuius scripto nobis haec prodidit) imposuit, nec tamen ob id de tanti hominis fide dubitandum.

testiculy
canis
Testiculus. CAP. CXXI.

NOMENCLATURA.

at: Cyno
orchis
Græ. Ορχις. Lat. Testiculus canis. Ita. Testicolo.
di cane. Gal. Couillon de chien.

Off. Latino nomine.

Testiculus, quem Græci Cynosorchin uocant, folijs circa caulem mollis Oleæ similibus, in terra stratis, longioribus angustioribus, lauibus: caule dodrantali: floribus purpureis radice bulbosa, oblonga, Oliuæ modo angusta, duplici ordine: superiore, quæ plenior est: inferiore, quæ mollior ac rugosior. Eduntur radices coctæ, ut Bulbi: ex quibus si maiorem edant uiri, mares generari dicuntur: si minorem foemina, alterum sexum. Addunt, in Thessalia mollem mulieres in lacte caprino bibere, ad stimulandos coitus: aridam uerò, ad inhibendos: & alterum alterius potu resolui. Nascitur in petrosis et sabuletis. Testiculus alio no-

mine

Orchis.

Cynosorchis.

mine Serapias, Andrea autore, uocatur, quoniam radix ad multa utilis sit: folijs est Porri, latioribus, oblongis, pinguibus, ex alarum sinu inflexis: caule palmeo: floribus penè purpureis: radice testiculis simili, quæ illita tumores discutit, ulcera purgat, & serpente eadem non patitur. Abolet fistulas, & illitu inflammationes lenit. Arida radices nomas inhibent: sanantq; putredines, et oris ulcera, cacoëthe: aluum sistūt è uino pota. De hac, eadē quæ de Testiculo canis, produntur.

Satyrion. CAP. CXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σάτυριον, Lat. Satyrion. Ita. Satirio.

Gal. du Satyrion. Off. Lat. nomine.

Saty

A. testiculis
vis

Satyrium Trifolium.

Basilicum.

Satyrium aliqui Trifolium uocant, quoniam tria fert folia, ad terram infra acta, Rumici aut Lilio similia, minora tamen, ac rubra: caulem cubitalem, nudum: florem Lilij effigie, candidum: radicem bulbosam, Mali magnitudine, suluam, intus ut ouum candidam, gustanti dulcem, & ori non ingrati: quam in uino nigro austero bibere conuenit, contra opisthotonum. Vtendum ea dum concumbendi incescit cupiditas, si quidem ea promiores ad uenerem fieri affirmant. Est & alterum Satyrium Erythronium siue Erythraicon, id est, rubrum, semine Lini, maiore, duro, leui, splendente, quod fertur non secus atque Scincus, libidinem excitare. Cortice radice gracili, rufo: intus autem albu includitur, sapore dulci, non ingrato ori. In montosis & apricis enascitur. Venerem, ut produt, si omnino manu teneatur radix, stimu

stimulat: eoq̄ magis, si bibatur in uino.

Errant qui Testiculos canis & Satyriones pro eodem ducunt. Nam dissimili effigie, licet non admodum imparibus sint viribus. Veri Satyriones vix hodiè reperiuntur, sed horū loco Testiculus canis vtitur, & in Italia non nasci Matthiolus testatur, idq̄ è radice cognosci, quæ in Testiculus canis bifida, cū sui nominis effigie, in Satyrione vnica, mali in rem rotunda, fulua, intus vt ouum candida. Quinque Testiculus canis sub se species cōtinet, præter eas quæ, quod manni bois similes, Palma Cristi vulgo dicuntur, & Auicenna, Digiti citrini. Hæc planta duarū est specierum, maior & minor: vtraque Seplasijs cognita. Minoris flores desiccati præsentaneum dysenterie remedium afferūt, idem efficiet aqua ex eis per alembicū extracta. Radices Auicenna calide & sicca sunt secundo abscessu. Semen maioris, matutinis nouem continuis, granatim tritum in vino, & epotum, medetur morbo caduco. Idem efficiet radices decoctio, si quis ea miscendo vino vtatur. Vtriusque Testiculi canis radices virtutē habēt calidā & humidā, & gustu dulcorē quēpiā præferūt. Satyrio tēperamēto est calido et humido, et ob id manifestē dulcis est gustu.

Horminum. CAP. CXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ὠρμίνιον. Lat. Horminum. Ita. Hormino.

Horminum herba est, folijs Marrubio similis, caule semicubitali, quadrangulo, circa quem eminentiæ siliquis similes prodeunt, quæ ad radicem spectant, in quibus diuersum semen recluditur: siquidem in syluestri rotundum, fulcumq̄ inuenitur: in altero, nigrum, & oblongum, cuius est usus. Ad uenerē stimulandam, cum uino bibi uolunt. Purgat cum melle argemas albuginesq̄. Illitum ex aqua tumores discutit: eo etiam extrahuntur aculei ex corpore. Idem effectus est illitæ herba. Syluestre magis uiribus pollet: quare unguentis, præsertim Gleucino, permiscetur.

Horminum domesticum vulgò ea ducitur esse planta, quæ admodum odorata Sclarea aut Scarleggia nomē accepit: Syluestre uerò ea quæ Gallitricū aut Centrū galli nuncupant. At cū videre sit huiusmodi

modi plātas saepe in duū cubitorū altitudinē subrigi, folijs Marrubis grādiōribus, siliquis in cymā, & non in radice spectatibus, eos proculdubio errare, qui ita cēsent nō abs rē scribit Matthiōlus, maximē cū domestica & sylvestris Sclearē semē rotundū proferat, & nō vt vult Dioscorides, sylvestris sit rotundū, alterius oblongū. Adde his quod verosimile nō est Dioscoridē (siquidē ita sensisset) odorū flagrantia data opera prateris se, nā aspirat suauissimē Sclearē. Qui sit vt nostro saeculo depicti a Dioscoride Hormini, nō agnoscātur. Plinius duarū harū vocum Prason, & Prason, proximitate deceptus, quarū prima Marrubiū, altera Porriū designat, Horminū Porri, & nō vt debuerat, Marrubiū folijs delimit. Est etiā Theophrasto, Plinio, et Galeno Horminū inter frumētū genera.

Securidaca. CAP. CXXIII.

NOMENCLATURA.

Gre. πελεκίνος ἡδύσαρον. Lat. Pelecinius hedyssaron. Ita. Hedissaro. Gal. Febue de Loup.

Hedyssarō, unguetariū Peleciniū, id est, Securidacā uocāt: fruticosa est, folijs Ciceris: semē rufum in siliquis fert, corniculorū modo adūcū, qđ ancipitē securim emulat: unde nomē accipit, amarum gustu. Stomacho utile in potu. Additur in antidota. Cum melle ante coitus subditum, concipiendi spem adimit. Nascitur in segetibus & hordeis.

Hedyssaron seu Securidacā rustici Galli, Grauiam uocāt, quod tritico & hordeo cum quibus alitur, suo complexu molesta sit. Lenti inimica Aparine, non Securidaca, vt putat Plinius: licet & ipsa Aphaca, quae Vicia speciei est, mortem inferat.

Onosma. CAP. CXXV.

NOMENCLATURA.

Gre. ονοσμα. Lat. Onosma. Ita. eodem nomine. Gal. Off. Ger. ignota.

Onosma, oblonga folia habet, ad similitudinem Anchusae, longitudine quatuor digitorum & unius latitudine, mollia, in terra iacentia, sine caule, sine semine, sine flore: radice

nititur longa, tenui, infirma, rubescente. Gignitur in asperis. Folia in uino pota parius extrahunt. Prægnans si eam supergredia-
tur, abortum facere dicitur.

Nymphæa palustris et lacustris herba vulgatissima, sub Nenuphar
nomine noticiæ. Nymphææ semen & radix desiccant sine morſu.
Valentior est quæ candidam radicem producit, vt in absterſoria ſaculta-
te potentior, quæ nigra radice conſtat.

Nymphæa. CAP. CXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Νυμφαία. Lat. Nymphæa. Ita. Off. *A. J.*

Gal. Nenuphar. et hispan

Nymphaea lutea.

Nymphaea alba.

Nymphæa nascitur in paludibus & stagnantibus aquis,
folijs Fabæ Aegyptiæ, minoribus, & longioribus, alijs

F in sum

in summa aqua, alijs demersis pluribus ex radice eadem prodeuntibus: flore Lilio simili, albo, & in medio crocos habente, cum defloruerit, ut rotundum Malum, aut Papaueris caput, extuberat: nigro semine, denso & lato, lenti gustus. Caulis est leuis, niger, minimè crassus, ciboriocognatus: radix nigra, scabra, clauæ similis, quæ autumno secatur. Sicca cū uino pota cœliacis, dysentericisq; auxiliatur, lienem absumit. Radix stomachi ac uefica doloribus illinitur: utiligines ex aqua emendat: imposita cum pice, alopecijs medetur: eadem contra ueneris insomnia bibitur, siquidem ea prorsus adimit. Pota assidue aliquot diebus, genitale infirmat. Idem semen potum efficit. Nymphææ nomen sibi uendicasse uidetur, quoniam aquosa amet. Plurima inuenitur in Elide, in Anygro amne, & in Bœotia Aliarto. Est & altera Nymphæa, cuius flos Blephara dicitur, folijs antedictæ, radice alba, scabra, flore luteo, nitente, Rosæ simili. Huius semine & radix contra feminarum profluvia efficaciter ex uino nigro bibuntur. Nascitur in Thessalia, amne Peneo.

Androsaces. C A P. C X X V I I.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. Ανδρσοάκης. Lat. Androsaces. Ita.
Androsace. Gal. Off. Ger. ignota.

Androsaces herba est amara, tenues spargens iuncos, sine folijs, folliculos in capitulis habens, in quibus semen continetur. Gignitur in Syria maritimis. Ea drachmis duabus in uino pota, copiosam hydropicis urinam ciet. Idem effectus est semini pota, & herba decocto: podagris utiliter illinitur.

Nostro tempore Androsaces è Syria non affertur, quare in incognitarum herbarum classem reponetur.

Asple

Asplenium. CAP.

CXXVIII.

A. scolopendria

NOMENCLATURA.

Græ. Ασπλάνου. Lat. Asplenium. Ita. Aspleno.

His: dora

Gal. & Off. Citerach.

Asplenium, aliqui Scolopendrion uocant, alij Splenion, alij Hemionium: folijs est multis, scolopendra animali similibus, ab radice una prodeuntibus. Nascitur in, parietibus, saxisq; siliceis, & opacis: nec caulem, nec florem, nec semen habet. Folia Filicula modo diuiduntur, subter stauescencia hirsutaq; superne uiridia. Vim hanc habent folia in aceto seruesacta, ut per dies quadraginta pota lienem absument: quibus etiam contritis liene ex uino illim oportet. strangurie & regio morbo prodest, singultum sedat, calculos in uesica comminuit. Conceptum adimere creditur, per sese, aut cum muli liene appensa. Tradunt noctu, silente luna, huius rei gratia effodiendam.

manipul
3 lb 18
in ham
bam esse
tunc qui
uocant ce
cu vel u
aurca

Obrita prisca seculi barbarie, iamiam agnoscere cepit. Asplenium, esse plantam quam Seplasia & Ceterach nominant, & non lingua ceruinam, quæ Dioscoridis est Phyllitis, ut supra ostensum est. Nascitur in petris, parietibusque opacis, humidis. Laudatissima in Creta, ubi repperit Vitruuius affirmat circa Potereum amnem, qui duas urbes Gnoson & Cortynam interlabitur, parte qua ad Cortynam spectat, pecoribus sine liene inuentis, quia herbam hanc roderent, altera parte qua ad Gnoson est, lienem habentibus, quia ibi Herba illa non apparet. Scolopendria quantumuis subtilibus partibus constet, calida tamen non est: & ob id lapillos comminuit, & lienem absunit.

Hemionitis. CAP. CXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Ημιονιτις. Lat. Hemionitis. Ita.

Hemionite. Gal. & Off. non probatè,

Lingua Ceruina.

Hemionitis, quam aliqui Sphenion uocant, folium emittit Dracunculi, lunatū: radicibus coheret multis, tenuibus: nunquam flores, neque semen, neque caulem gignit: in petrosis nascens, austero sapore. Ea ex aceto pota lienem absunit.

Phyllitida lingua esse ceruinam, iam in capite de Phytitide patuit, & perinde Hemionitida non esse Linguam ceruinā. Hemionitis a lingua ceruina diuersa, copiosa in territorio Romano nascitur, quod fide digni simpliciarū Matthiolo constanter assauerunt, quam etiam postea inde transpositam, suis hortis implantarunt. Plinius Teucrium & hemionitida, diuersas plantas, confundit.

Zabarar **Anthyllis. CAP. CXXX.**

NOMENCLATURA.

Græ. ΑΥΘΥΛΛΙΣ. Lat. Anthyllis. Ita. Anthillida.

Gal. & Off. prima ignota. Secunda,
non probatę, lva non
muscata.

Anthyllis duplex est. Quædam enim lenti similima, folijs mollibus, rectis ramulis, palmi altitudine: radice parua, tenui. Nascitur in salsis terris, & à sole illustratis, non in sulso gustu. Altera est folijs ramulisq; Aiugæ similis, hirsutioribus tamen, breuioribus & asperioribus: flore purpureo, odoris admodum grauis: radice Cichorię. Pota drachmis quatuor, urine difficultati, renibusq; plurimū prodest. trita uulua pituitas emolliunt, cum Rosaceo & lacte imposta. Vulneribus medentur. Quæ autem Aiugæ similitudinem refert, præter alia, potu cum aceto mulso: comitiales sanat.

Nentra Anthyllidis species quæ pictura Dioscoridis responderet, se haud in Italia uidisse, homo attentus, & in Italia & medicinae natus, Matthiolus testatur, quāuis Ruellius dicat vulgo Salsola vocari, quod ex ea salē fieri memoriae proditum sit. Cordo, Anthyllis altera, Aiugæ ramulis similis in apricis Hercinie syluæ locus nascitur, tam manifesto salis sapore, ut ex vsta & nõ vsta sal excoqui possit. Huc salē Arabes AlKabi uocant. Parum desicat vtraque Anthyllis, attamē quæ

Aiugæ

*Aiugæ similis est magis tenuium est partium, ideòque in morbum cadu-
cum proficit, & potentius astringit.*

Anthemis. CAP. CXXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ανθεμίσ. Lat. Anthemis. Chamæmilon *hisp: m*
et off *Ita. Camamilla. Gal. Camomille.* *ganilla-*

Chamomilla sativa.

Chamomilla vulgaris.

Anthemidis genera tria, tantum flore distantia: rami do-
drantales, fruticosi, alis multis concavi: tenuibus foliolis,
parvis numerosis: rotundis capitulis: floribus in medio aureis, fo-
rinsecus orbiculato ambitu candidis, melinis, aut purpureis, ma-
gnitudine foliorum *Rutæ*. Nascitur in asperis, & iuxta semitas.

F 3

Colligi

Colligitur vere. Vim habent radices, flores & herba excalfaciendi, extenuandiq;. Potu & infusione, pellunt menstrua, partus, urinam, calculosq; aduersus inflationes, & ilei tormenta bibuntur, bilem suffusam expurgant, ocinorum uitia sanant. Decocto earum uescia fouentur. Ex omnibus his generibus ad calculos efficacissima est, quæ florem purpureum habet, cuius amplitudo manuscula est. Hanc proprie Heranthemon uocant. Ea cui Leucathemo nomen est, item quæ Chrysanthemum dicitur, uehementius urinam ciunt. Acgilopijs illita medentur: comman-ducata ulcerum eruptiones in ore sanant: nonnulli in clysteribus ex oleo utuntur. Teruntur in farinam, ad abigendos febrium circuitus. Flores & folia recondi debent, & priuatim tusa, in passillos digerit: radix quoque siccari, dumq; in gruit necessitas, bina partes herbae dari, modo floris aut radiceis pars una, modo contra floris partes duæ, & herba una, permutatim duplicato ponere, alternis diebus: bibere autem oportet in uino mulso, diluto.

Inter Anthemidis genera tria, ad calculos efficacissimam facit Dioscorides, eam quæ florem orbiculatæ purpureæ habet: at pharmacopolia id solum nouere genus, cuius flores in medio aurei, per ambitum candidi. Siquidem id genus frequens, alia rara, & inuentu difficilia. Anthemidis desiccantium & excalfaciendum prima est classis, tenuium partium con quoquit, emolit, rarefacit.

Parthenium. CAP. CXXII.

NOMENCLATURA.

Gr. παρθένιον. Lat. Parthenium. Ita. Amarella.

Gal. Matricaire. Off. Matricaria. et hisp.

Parthenium, aliqui Amaracon uocant, folijs est Coriandri, tenuibus: flore per ambitum albo, intus melino, odore graui, sapore amaro. Siccatum, cum aceto mulso aut sale potum, non secus atque Epithimum, & bilem & pituitam detrahit: suspiriosis prodest & melancholicis. Herba sine flore à calculosis & anhelatoribus magna utilitate bibitur. Valet decoctum ad insiden

uenen
p. yerba
sancta
laxia

Parthenium.

Gr. Βούφθαλμος. Lat. Buphtalmon. Ita.
Occhio di bue. Gal. & Off. non satis pro-
batè. Cotula non foetida.

Buphtalmon, quidam Cachlā uocant, tenuis emittit cauli-
culos, mollesq; folia Foeniculi: luteū florē, Anthemide ma-
iore, oculi similitudine, unde nomen traxit. Circa oppida na-
scitur, & in campestribus. Flores cum cerato triti, tumores du-
ritiasq; discutunt. Aunt epotam post exitum à balneis, regio
morbo correptis, colorē tractu temporis reddere.

Dva sunt planta quibus Buphtalmi nomen sed falso tribuitur.
Vna cubitalis in pratis nascens, & circa sata, modica soliorū in-
cisura, flore intrinsecus croceo, forinsecus per ambitū cādido, longē quā
Chamemeli maiore. Altera Cotula est, nō foetida. Harū utraque licet
croceo sit flore, ambiēs per circuitū habet vallū, velut cādicas. Quo si sepi-
retur Buphtalmō, qua est diligentia, nō id prætermisurus erat Diosco.

insidendum in duritia uulua-
rum, & inflammationibus
illimitur, sacro igni, & colle-
ctionibus cum flore.

Partheniū quidam & Amara
cum, Matricaria est, &
secunda Artemisia species, ingra-
ti odoris. Errant pariter qui id
Cotulam esse putant. Nam huic
folium fœniculi, Parthenio Co-
riandri tribuitur. Sapor in Par-
thenio amarus est, in Cotula nō
item. Parthenij nuncupationem
Plinius, Parietarie attribuit.

Buphtalmum.

CA. CXXXIII.

NOMENCLA-

TVRA.

et cotu
non fo
da. pe
odoriferA. bihar
Lat. oculu
bubulushis: m
carill
loca et
ojo debet crisi
la

Pæonia. C A P.

CXXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Παιονία. Lat. Pæonia. Ital. Peonia. et hispi:

Gal. Piuoesne. Off. Latino nomine.

Pæonia.

Pæonia siue Glycyside, Græcis aliquibus Pentaboron dicitur: sunt qui idæos dactylos, radicem Pæoniam uocant. Caulis altitudine sesquipedis adolefcit. comitantibus multis stolonibus. Huius duo genera: mas, folia iuglandis habet: in fœmina uerò, Smyrnijs more diuiduntur. Summo caule siliquas emittit, ueluti græcas nuces: in quibus, quum dehiscunt, multa granula rubra acinis Punicorum similia inueniuntur, & in medio nigra, quinque aut sex, purpurea. Radix maris tenuis digitali crassitudine, & palmi longitudine, gustu astringens, alba: fœminæ radicibus cœglandes circiter septem aut octo inhaerent, ut in Hastula regia. Fœminis à partu non purgatis sicca radix datur: ciet menses nu

ses nu

ses nucis Græca magnitudine pota: sic uentris doloribus cum uino auxiliatur. Valet contra regium morbum, & renum ac uesicæ dolores. Decocta in uino aluum sistit. Rubra grana rubentis menses sistunt, decem uel duodecim pota in uino austero & nigro: stomachicis & erosionibus ea esse prodest: à pueris pota initia calculorum eximunt. Grana nigra auxiliantur suppressionibus nocturnis, uulvæ strangulationibus, & matricis doloribus, quindecim numero pota, in aqua mulsa, aut uino. Nasçitur in altissimis montibus & præruptis.

Inuentu antiquissima Pæonia, retento Authoris nomine. Fæmina non infrequens. Mas non ita perspectus, siquidem paucis in locis reperitur. Muliebri folia Myrrham redolent, & densiora sunt. Radix sex aut octo glandibus constans videtur. Mas glandosam quoque habet radicem per interualla torosam, palmi altitudine, digitum crassam & candidam, femina numerosorem. Pæonie radix leniter astringit cum quadam dulcedine, at si exactè commanducetur, acrem quâpiam amaritudinem proferet: desiccatoria etiam est. Galeno pueri comitiali morbo correpti, haustu eius integrum conualescunt, modo radicem gestem, à collo in pectus propendentem.

Lithospermum. CAP.

CXXXV.

A. Char. calc.

NOMENCLATURA.

Gr. Λιθοσπέρμου. Lat. Lithospermum. Ital.

Gal. Off. Milium folis.

Lithospermon à seminis durezza nomen accepit, folijs est Oleæ longioribus, & latioribus, mollioribus: iacent humi, quæ ab radice exiliunt: ramulis surculosis, rectis, tenuibus firmis, crassitudine acuti Iunci, in quorum cacumine bifidi exortus cauliculorum speciem exhibent: folijs longis, inter quæ paruum semen, rotundum, Erui magnitudine, durezza lapidea. Nasçitur in asperis & æditis locis. Vim hanc habet, ut semine cum

*Lithospermon maius.**Minus.*

uino albo potō calculos frangat, pellatq; urinam.

Phalaris. CAP. CXXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. φαλαρίς. Lat. Phalaris. Ita. Phalaride.

Gal. Off. Ger. non vulgo nota.

Phalaris cauliculos emittit & culmis similes, minutis, ac nullius usus radicibus, multos, duum palmorum, geniculis cinctos, graciliores tamen, ac dulces: semen candidum, oblongū, Milij magnitudine. Trunditur, & in aqua aut uino succus ad uesicæ cruciatus utilissime bibitur. Semen cochlearis mensura potum, ad eadem efficax est.

Séplastic duo Lithospermi genera ostendunt, maius & minus. Nascitur macro solo locis eminentibus. Hanc inter omnes plantas admiratus est Plinius: Lithospermon maius Matthiolo prouenit in multis Thibese locis, minus per totam passim Italiam. Lithospermon minus Phalaris esse poterat, si cauliculos culmis & ea similes emitteret.

Rubia. CAP. CXXXVII.

NOMENCLATURA.

*A. rubia +
Eroy*

Græ. Ερυθρόδανον. Lat. Erythrodanum. Ita. Robbia.

*G. r.
et r.*

Gal. Garence. Off. Rubea tinctorum.

Rubia sativa.

Rubia sylvestris.

Erythrodanum radix rubra est, qua tinguntur lane. Una sponte prouenit, altera seritur, ut in Thebana Gallie, & Raen

Rauenna Italia: in Caria inter oleas, ut in aruis, solo creditur. Hanc non sine quaestu ferunt: namque maximum ex ea sentiunt prouentum. Asperi caules & quadranguli, longi, Aparine nō dissimiles, robustiores, et multo prorsus maiores: folijs per interualla certa circum articulos stellatim decussatis. Semen eius rotundum, inter initia uiride, mox rubrū, postea cum ematuruit, nigrum: radix tenuis, longa, rubra. Urinam ciet: qua de causa regio morbo opitulatur, pota cum aqua mulsa: item ischiadicis & resolutis. Crassam, copiosamq; urinam pellit, nonnunquam & sanguinem: bibentes tamen quotidie lauari oportet, & excrementorum quæ redduntur differentiam speclare. Aduersus serpentium morsus, ramulos cum folijs uino bibere prodest. Semen ex aceto potum, lienem absument. Imposita radix trahit partus, menses, secundasq;. Albæ utiligini illita ex aceto medetur.

Rubia tam domestica quam syluestris non ignota, in Gallijs & in Thuscia nascitur, in territorio maximè Senensi, & patrimonio Romano. Italice femina: folijs & caulibus nempe asperis & rudibus rassa stagnæa perpurgant & expoliunt. Amara est & acris radice Rubia. Reliquæ eius vires è Dioscoride patent.

Lonchitis. CAP.

barbatu nominat CXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Λογχίτις. Lat. Lonchitis. Ita. Lonchite.

Gal. & Off. non perinde nota.

Lonchitis folia habet Porri, latiora, rubentia, plurima, ad radicem circumfracta, ueluti in terrâ procumbentia, pauca in caule, in quo flores, ceu galericuli, hiantibus comicis personis similes, nigri, & è rictu albam exerentes uelut linguâ, quæ ad labrum inferius spectet: semen inuolucris clausum lanceæ simile, triangulum, unde sibi cognomentū arrogauit. Radix Dau-

ci. Nascitur in siccantibus & asperis. Radix ex uino pota urinā ciet. Altera est Lonchitis, quam aliqui asperam Lonchitim dicunt. folia scolopendrij emittit, sed asperiora maioraq³, ac multo magis diuisa. Vulneribus mirum in modum prodest, in eisq³ inflammationes excitari non patitur. Pota ex aceto lienem absumit.

Prima Lonchitis species Ruellio cognita, ea esse ducitur, quā Galli ci pueri, Nigros capetos vocant. Attamen eorum opinionem infirmat, qui secundam Lonchitis speciem, Bursam pastoriam autumant, cū ista Eruce folijs, & non Scolopendrij visatur. Secunda hac species Cordo non ignota, effigie est media inter Scolopondrium & Polypodium. Verum enim vero Matthiulus nullam inire rationem potuit, qua hæc sibi perspectæ essent, atque adeo vtranque inter incognitas herbas enumerat.

Althæa.

Althæa. C A P.

CXXXIX. *A. Cap. Cuba*

NOMENCLATVRA.

Græ. Αλθαία. Lat. Althæa. Ita. Maluanisco. Gal. Guimauue. Off. Maluaniscus. *lat: jls cus et bispa malu visco*

Althæa, quam alij Biscum uocant, in syluestrium Maluarum genere est, cui folia ut Cyclamino, rotunda, lanugine canescunt: flore rosaceo: bicubitali caule:

le:

le: radice lenta, intus alba. *Althæa* appellatur, quòd inter primas sit utilis, & pluribus polleat remedijs. Decocta enim in uino aut aqua mulsa, & per se cum imponitur tusa, efficax est contra uulnera. Item ad strumas, parotidas, abscessus, mammarum inflammationes, fracta sedis, inflationes, neruorum rigores: siquidem discutit, & excoquit, rumpit, & ad cicatricem perducit. Cocta ut dictum est, adiecto suillo adipe, aut anserino, *Terebinthinæ*, ut malagmatis lentor fiat, facit ad uulua inflammationes, præclusionesq; in pectus subdita. Decoctum eodem fungitur munere: onera uulua: reliquiasq; à partu extrahit. Decocta succus ex uino potus, succurrit urinæ difficultati, calculosorum cruditatibus, dysentericis, ischiadicis, tremulis, ruptis: dentium mulcet dolorem, cum aceto decocta, colluto inde ore. Viride semen siccumq; tritum, uutiligines in sole perunctas emendat. Eodem cum oleo & aceto peruncti, à uenenatis non feriuntur. Valet contra dysenteriam & sanguinis reiectiones, aliuq; profluuium. In posca aut uino decoctum bibitur, contra omnes uesprium, apum, similiumq; aculeatos ictus. Folia cum olei momento, morsibus, & igni ambustis illinuntur. Constat aquam trita radice addita, sub diuo addensari.

Alcea.

CAP. CXL.

si maluanis NOMENCLATURA.

saluage

Græ. Ἀλκῆα. Lat. *Alcea*. It. *Maluanischio saluatico*. Gal. *Guimauue sauuage*. Off. *Herba simeonis*.

Alcea syluestrium maluarum generi assignatur: folia habet diuisa, Verbenacæ proxima: caules treis aut quatuor, cortice cannabino uestitos: florem Rosæ, paruum: radices albas, latas,

* *Alcea.*

um supplet, vbi discutiendi facultas requiritur. Huius speciatim non meminit Galenus. Paulus Aegineta pares ei cum Dioscoride vires attribuit.

latis, quinque aut sex, cum plurimum cubitales: quæ cū uino aut aqua potæ, dysentericis ruptisq; medentur.

Althea quæ Latinis Hibiscum, græco nomine se meduam herbã esse profitetur, nimirum ob ingentem in medicina usum. Digerit partibus suis omnibus, laxat, phlegmonem leuat, mitigat & excoquit abscessus cocti diffuiles, adipibus incocta & subacta. Radice & semine tenuium est partium, & his amplius desiccatur & deterget. Alcea bismalna est syluestris. Manardus eam esse putat, quæ Italis, herba Vngarica vocatur, à vulgari herbariorum, Alcea, diuersa. Hæc Althea lo-

Cannabis.**C A P. C X L I.**

NOMENCLATURA.

A. Sic

Græ. Κέννυβις. Lat. Cannabis. Ita. Canape.

Gal. Chanure. Off. Lat. nomine.

*barb ca
naps et
canapus*

Cannabis satiuua plãta magni in uita usus ad robustissimos funes faciliãdos: folijs Fraxini, graui odore: caulibus pœris, inanibus: semine rotũdo, q̃ largiore cibo genitarũ extinguit.

*Sispa
cañar*

Succus

Cannabis.

Succus ex ea recente, conueniēter aurium doloribus instillatur. Sylvestris Cannabis uirgas fert *Althææ* similes, minores, nigriores & asperiores, cubiti altitudinem æquantes: folio *satiuæ*, nigriore & asperiore: flore *Lychnitis*, subrubro: semine & radice *Althææ*. Decocta radix, illitu inflammationes mulcet, tumores discutit, tofos articularum dissipat. Huius cortex torquendis funibus accommodatus.

Cannabis *satiuæ* nulli non cognita semen, diuersum quippiam in hominibus & galinis operatur. Nam ut hominum genituram extinguit, ita vere à gallinis manducatum, generandorum ouorum miram facultatem tribuit, cū alias hyeme, ijs producendis penè inertes sint. Cānabis decoctio in lumbri corum cauernas iniecta, foras exire compellit. Perperam agunt mulierculæ, quæ seminis Cannabis decoctionem pueris epilepticis offerunt. Nam id eis non parum incommodat. In eligenda sylvestri Cannabi iudicio & delectu opus est, siquidem paucis in locis uera prouenit.

Anagyris. CAP. CXLII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αναγυρίς. Lat. *Anagyris*. Ita. Eghelo.

Gal. Boys puant. Off. *Malua*
terrestris.

Anagyris, frutex est arboris instar, grauis odore: folijs ægm, uirgisq; flore *Brassicæ*: semen in corniculis nõ breuius

nibus gignit, subrotundum, firmum, uersicolori facie, simile renibus, quod durefcit uua maturefcente. Tenera folia trita tumores illitu reprimunt: fi partus hareat, & fecunda mensesq; moventur, drachmæ pondere bibuntur in passo: fic & fufpiriofis dantur, & contra capitis dolores in uino. Difficiliter parientibus adalligantur, ita ut à partu ftatim auferatur. Radicis cortex concoquendis difcutiendisq; adhibetur. Semen commanducatiæ uomitiones uehementer ciet.

A Nagyris in omnibus Tridentina iurisdictionis fyluis prouenit, iufte proceritatis arbor, Hoc lignum intrinsecus propè medullam nigrum, forinsecus est luteum, in morem Guaiaci quod, ex India afferitur. Eo loci ruflici vineaticos palos cõficiunt, nam solidiorem materiam ob neruorum robur non reperiunt. Anagyris facultatis est maturantis & calida, folia ut potè humida minus acria funt. Sicca incidunt & deficcant. Radicis cortices pari uirtute pradita. Semen tenuium est partiũ.

Cepæa. CAP. CXLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κηπαία. Lat. Cepæa. Ital.

Cepæa. Gal. Off. Ger. non probè cognita.

A. fistula p. troy

Cepæa Portulacæ similis est, sed nigriora habet folia, & radicem tenuem. Folia in uino pota, urinae stillicidie, & uesicæ scabie laborantibus opitulatur: maxime id præstat, si cū decocto radicum Asparagi eius, quem Myacanthon, hoc est, Corrudam uocant, bibatur.

Cepæa ab hortis nomine desumpto, in littoribus tamen arenosis nascitur, & hortensis non est, at potius littoralis Portulacæ.

Alisma. CAP. CXLIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Αλισμα. Lat. & Ital. Alisma.

Gal. non probate, Plantain de riuere.

Off. eodem errore, fistula pastoris.

G

Alisma

Alisma, alij Damasonion appellat: folia ei Plantaginis, nisi angustiora essent, laciniosa, conuexa q̄, in terram: caule simpliciter tenui, cubito altiore: capitibus thyrsi: flore tenui, cædido, pallecente: radicibus tenuibus ut Veratri nigri, acribus, odoratis, modicè pinguibus: aquosos amat tractus. Radix, si drachma una aut altera, bibatur, his conuenit, qui leporem marinum deuorarunt, aut à rubetis ranis demorsi sunt, aut Opiū hauerunt: torminibus atq; dysenteria, per se, aut cum pari modo seminis Dauci, potui datur. Conuulsis, & contra uitia uulua prodest. Herba sistit aluum, mēstrua pellit, tumores illita mitigat.

Damasonium quidam fistulā pastoriā existimant, quidā Plantaginem aquatiquam. Atenim cū Plantagine aquatiqua, notæ Damasonij non conueniūt. Siquidem folium fert Arnoglossō angustius, terra instratum, caulem vnicum & gracile: An plantago aquatiqua folijs est Arnoglossō grandioribus, quæ in lancea modum desinentia, sursum versus aspectant: caule non constat vnico, at pluribus, vnāque è radice prodeūtibus. Eò fit vt in agnoscendo Damasonio inhibendum paulisper iudicium sit, donec certi quippiam ab homine singularis & experientia & doctrina nobis obueniat. Plura Damasonij genera se cognosse Cordus scribit, sed scribit tantum, & rem acu non deliniat. Decoctio-nem Damasonij l. p. 2. os renum comminuerē, ipsa experientia Galenum docuit, & idē obsterforium est.

Opeticon Onobrychis. CAP. CXLV.

NOMENCLATURA.

Gr. Ονοβρυχίς. Lat. Onobrychis. Ital. Onobrychi.

Gal. Off. & Ger. non nota.

Onobrychis, folia habet Lentis, longiora paulo, caulem dodrantalem: florem purpureum: radicem paruam. Nasitur in uliginosis & incultis. Herba suapte ui, si trita illinatur, tubercula dissipat: cum uino pota, stragurias sanat: illita ex oleo, sudores mouet.

Ignotitum plantarum classi Onobrychis ascribenda, quandoquidem sollicitè à Matthiolo perquisita, in Italia reperiri non potuit.

Hypericum. CAP. CXLVI.

NOMENCLATURA.

Græ. ὑπερίκον. La. Hypericū. It. & Off. Perforata.

Gal. Mille pertuis. *Sis: Coraçoncillo*

Hypericum, alij Androsæmon, alij Corion, alij Chamæpityn appellant quoniam semen odore Resinam imitatur, surculaceo frutice, dodrantali, rubente, folio Ruta: flore alba Viola, luteo, qui digitis tritus, sanguineū succum remittit, qua ex causa Androsæmon cognominatur. Subhirsuta siliqua, & tereti, hordei magnitudine: semine intus nigro, resinosi odoris. Gignitur in cultis & asperis. Urinam cit. menstrua pellit appositum: tertianis, quartanisq; cum uino potum liberat. Semen quadraginta diebus haustum, ischiadicis medetur. Folia cum semine illita, ambusta sanant.

Ascyron. CAP. CXLVII.

NOMENCLATURA.

Græ. ασκυρον. Lat. Ascyron. Ita. Asciro.

Gal. Espece de mille pertuys.

Off. Hypericonis species.

Ascyrum siue Ascyroides, Hyperici genus est, magnitudine distans, fruticosius, maiores habens ramos, surculo-fiores, rubentesq;: folia tenuia: flores luteos, & fructum resinolum, Hyperico non absimilem: cuius attritu digiti serè cruentantur, qua de causa Androsæmon uocauerē. Vfus semine ad ischiadicis, potum hydromelitis sextario: nam biliosa recrementa amplissimè detrahit: sed assiduè dare oportet, donec sanitati restituantur. Illinitur & ambustis efficaciter.

Androsæmum. CAP.

CXLVIII.

NOMENCLATURA.

Gre. Ανδρόσαιμον.

Lat. Androsæmon.

Ita. Androsæmo.

Gal. Autre espèce de Millepertuis.

Off. Hypericonis species.

Androsæmon.

quam exorbere oportet. Herba ambustis illita medetur: uuln-
ribus sanguinem cohibet.

Androsæmon ab Hy-
perico, Ascyroq; dif-
fert, quod fruticet ramulis
surgulosis, ac tenuibus: ru-
bentibus uirgis, & folijs ru-
ta, triplo aut quadruplo ma-
ioribus, quæ trita uinoso suc-
co manant: complureis alas
habet in cacumine, utrinque
expensas, pinnatasq;: circa
quas flores pusilli, lutei: &
in calyculis semē Papaueris
nigri, insigne lineis. Huius
coma trita resinofum odo-
rem reddunt. Semen tritum
drachmis duabus potum,
biliosa alui excrementa pel-
lit: ischiadicis maximè me-
detur: sed à purgatione a-

Coris. CAP. CXLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Κόρις. Lat. Coris. Ita. Cori.

Gal. Espece de Mille pertuis.

Off. Hypericonis species.

Coris, quod aliqui Hypericon uocant, frutex est folio Erica, rubro, pinguiore, ac minore, non altior dodrante, suavis, odoratus, acris. Potum semen menses trahit & urinas: contra phalangiorum morsus, ischiadicos & opisthotonicos ex uino potum auxilio est: horroribus ex Pipere, sed opisthotonicis ex oleo, aptissimè illinitur. Radix uino decocta pota, deseditis opem ferre creditur: sed laborantem inter potadum quàm optimè cooperiri licet: siquidem corpus totum desudabit, ex qua re pristinam agilitatem recuperabit.

Hypericum, Ascyrum, & Androsæmon eiusdem generis sunt, sola in caule & folijs est differentia, quatenus, aut caules & folia amplius de purpura & virore participant, & ut ea magnitudo & paruitas discriminet. At quod Cori vocatur, minus ad Hypericum accedit, quàm Ascyrum & androsæmon. Cori id nominis habuit, quod odoris grauitate odores imitetur. Baccas profert iuniperi baccis non ab-similes, minores tamen, quæ unà cum folijs attrite, medium inter Iuniperum, Pinum, & cimices odorem remittunt, alioqui non ingratum. Hypericum non, ut Plinius vult, semine cum hordeo maturescit, siquidem huius sub finem Maij, illius sub desuuentem Iulium maturitatem concipit. Hypericum excalfacit & desiccet, & tenulum est partium.

Aiuga, siue Chamæpitys.

CAP. CL.

NOMENCLATURA.

Græ. Χαμαίπιτος. Lat. Aiuga. Ita. Chamepitis. et lat

Gal. Iue Arthetique.

Offic. Iua Arthetica.

6 3

A. fir
abiga:
barb can
Aiu
pites e
iua arthet
hil- vna e

Chamæpitys. 1

Chamæpitys. 2

Alga herba in terra repens, incurua similis: folijs Semperuiui minoris, multis, multo tenuioribus, hirsutis & pinguioribus, circum ramos densis, odore Pinus: flore tenui, luteo, uel candido: radicibus Cichoryj. Folia septem diebus in uino pota regio morbo medentur: & quadraginta diebus ex hydro melite, ischiadicos sanant. Dantur peculiariter urinae difficultatibus, iecinoris & renum uitij: torminosi profunt. Ea apud Heracleam Ponticam, perinde atque antidoto contra Aconitum utuntur, bibentes decoctum. Ad antedicta illinitur, cum polenta iure decocti subacta. Trita in farinam, & cum Fico in pilulis sumpta, aluum emollit: excepta melle, cum aris squama & Resina deijcit: apposita ex melle: uulua uitia extrahit: mammarum duritias discutit, uulnera glutinat, ulcera quae serpunt,

tum Melle illita, cohibet. Alterum est genus *Aiuga* cubitalibus ramis, in anchoræ speciem incuruatis, præ tenuibus, coma prædielæ: flore candido: semine nigro. Hæc etiã *P. num* redolet. Tertia mas nominatur, paruula, folijs exilibus, albis, scabris: caule aspero, candido: luteis floribus, semine iuxta alas. Resipit hæc *Pinum*. Hæc duæ uim superioris obtinent, sed non usque adeò efficacem.

Non dispari in errore versantur, qui *Chamæpityn*, quæ olim Latini omnibus *Aiuga*, aut *Abiga* dicebatur, aut *Chamæpencem*, aut primam sideritis speciem, aut *Chamadryn* esse contendunt. At reuera *Chamæpytis* illa est herba, quam Iuã cognomine *Muscata* *Seplastic* nominant, non illa, quæ illis est, *Chamæpytis*. Tria eius habentur discrimina. Vnũ sesquipedalibus surculis, flore *Pinus* & odore: Alteri breuius, & incuruum: tertium, folijs scabris, digitali caulis crassitudine. Mira similitudo inter Iuam, & verum *Polium*, sibi tamen non succedanea.

Finis Libri Tertij.

G 4

Pedan

PEDANII DIO-
SCORIDIS ANAZAR-
bei De medicinali materia, Li-
ber Quartus, Ioanne Ruel-
lio Suefsionensi in-
terprete.

*Ad puncta annotationes doctæ
& compendiosæ.*

P R A E F A T I O.

TRIBVS antè libris, amantiſſime Aree, tra-
didimus odoramenta, olea, arbores, unguenta,
animalia, frumenta, olera, radices, succos, herbas,
ſeminaq̃. In hoc autem Quarto diſſeremus de
radicibus, & eis qua reſtant herbis.

Betonica. CAP. I.

NOMENCLATURA.

Græ. Κέσποϋ. Lat. Ita. & Off. Betonica.

Gal. Betoine.

CEstron Psychotrophon uocitatur, quoniam frigidis locis
inueniatur, Latini Betonicam appellant: herba est caule
ferens tenuem, cubiti altitudine, aut maiorem, quadratum: folia
Quercus, mollia, longa, in ambitu diuisa, odorata, prope radice
maiora: in summis caulibus semen ueluti Satureie spicatum inest.
Decerpta huius folia siccant plurimos ad usus: radicibus nititur,
ut ueratri, tenuibus, qua ex hydromelite in potu, pituitosam uo-

Betonica. 1

Betonica. 2

mitionem euocant. Folia dari debent ruptis, conuulsis, mulieribus uulua malo opportunis, & ad laxados uteri strangulatus, denarij pondere cu hydromelite. Tres in uini sextario drachma, contra serpentium morsus ebibuntur. Herba magna utilitate illatis a serpente uulneribus illimitur: aduersus etiã uenena drachma ex uino pota conuenit: praesumpta ea, si uenenum hauriatur, nihil nocebit. Urinam ciet, aluum subducit, medetur comitialibus & insanis, pota ex aqua: & iocinoris, lienisq; uitij, drachma pondere in aceto mulso, concoctionem adiuuat, si quis eam Fabae magnitudine secundum cœnã cum melle cocto deuorarit: modo consimili acida ructantibus propinatur. Stomachicis eam manducare & succum deuorare proderit, si postea dilutum uinum sorbeatur. Datur sanguinem excreantibus, tribus

obolis, cum diluti uini egelidi cyatho, ischiadicis, renum & ue-
fica doloribus, ex aqua: aquæ intercutem binis drachmis ex hy-
dromelite, si febricitant: sin aliter, ex mulso: regio morbo labo-
rantes recreat, menses pellit, drachmæ pondere cum uino pota:
aluum purgant drachmæ quatuor potæ, in hydromelitis decem
cyathis. Facit cum Melle ad tabem & purulentam excreatio-
nem. Folia sicca tritaq; fictili uase reconduntur.

Antonius Musa Augusti Cesaris medicus, scripsit de Betonica pe-
culiare volumen, in quo præcellentes illius virtutes explicat. Ve-
tones, vt inquit Plinius, in hispania eam inuenere: quæ in Gallia, Be-
tonica, dicitur, in Italia Serratula, ante cunctas laudatissima. Effectus
non absimili, specie diuersa est, quam Paulus Aegineta vnicaule facit,
Pulegij ramulis, sed tenuioribus, gustu fatuo, in petrosis sere nascentem.
Incisorie virtutis est Betonica, amara, & modicè acris.

Britannica. CAP. II.

ber tamki

NOMENCLATURA.

Græ. Βεῖτανικὴ. Lat. Ital. Off. Britannica.

Gal. Natiuum non habet.

Britannica aut Vetonica, folia habet syluestris Lapathi,
sed nigriora, & densiora, gustu adstringentia: radicem
tenuem & breuem: caulem paruum emittit. Folijs exprimitur
succus, qui igni aut sole cogitur. Vim habet adstringentem, pri-
uatim depascentibus oris & tonsillarum ulceribus accom-
modatum. Valet etiam ad reliqua, quibus adstrictione est
opus.

Germanica, herba est Britannica, quam frisi Romanis, cum illic
Germanicus res ageret, ostendere, in mali remedio, e fontis cuius-
piam potu contractum, quo dentes intra biduum decidebant, compa-
gesque in genibus soluebantur. Id morbi medici, Stomaccacen, & Scele-
tirben vocabat. Ruellio Italis Pittamana dicitur, quæ Matthiolo Italo
homini sagaci & curioso plantarum indagatori, haud dum ostensa sit.
Non secus errant, qui hanc, Bistorkam esse existimant. Nam quamuis

Bisto

lat. bi
ta

Bistorta, folia producat. Lapa-
tho syluestri similia, attamē nec
nigra, nec pilosa sed leuia. & su-
periori parte purpurascētia, in-
feriori caesia. Radice Britannica
constat tenui, & breui: Bistorta
grossa est, rubens, & serpentis
in modum contorta. Britanni-
ca, eiusque succus astringunt,
cetera ē Dioscoride patent.

Lyfimachia.

C A P.

I I I.

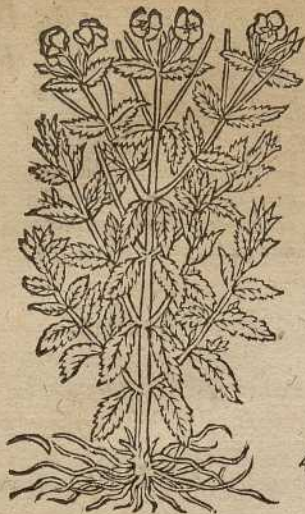
* Britannica.

NOMENCLATURA.

Græ. Λυσιμάχιοι. Lat. & Ital. Lyfimachia.
Gal. Lyfimachie. Offic. Salicaria.

LYfimachia, quam aliqui Lytron appellant, caules emit-
tit cubitales, altioresue, fruticosos, tenues, prodeuntibus
geniculatim folijs, tenuibus, Salicis figura, gustu adstringenti-
bus: flore rufo, aut aureo. Gignitur in aquosis & palustribus Fo-
liorū succus adstringente sua ui sanguinis reiectionē supprimit:
dysentericis potui datur, aut infunditur: mensū abundantia si-
stit, in pefso: sanguinis pfluuiio subuenit, si nares ea herba obturē

tur

* *Lysimachia.* 1*Lysimachia.* 2

tur: uulnerum cruorem cohibet: acerrimum nidore suffita red-
dit: qua de causa serpentes fugat, & muscas interficit.

Lysimachia ab inuentore Lysimacho rege, celebri desumpto nomi-
ne, corneola non est, qua insciendis in colorem viridẽ pannis tin-
ctores vtuntur, & qua Thuscis Cerreta, aut Braglia dicitur. Siquidem
Corneola Matthiolo, caule & folijs est Lini, non Salicis, flore luteo, se-
mine, vt in Genista, è folliculis enascente. In pratis prouenit, nec gustu
astringit. Lytron pro. Luteum, in Dioscoride & Plinio deprauatum
censet Ruellius, & hanc esse herbam quam, Vitrunio authore, ceruleo
insciendo, cum non possint Chrysocolla propter raritatem vt, tincto-
res vsurpant. At hac Cordo sui generis herba, qua Gracis, Isatis, dici-
tur, Glastum & Lutea Latinis. Verũ Ruellij Lutea, eadem cum Gla-
sto esse nõ potest, nempe Glasto superinducta, è ceruleo colore, quo Gla-
stum tingit, viridis color inscitur. Qui fit vt Luteum, siue Lutea, nec

Gla

Glastum sit, nec *Lysimachia*. Planta etiamnum alia ostenditur, quæ in quadrangularem caulem assurgit, folijs *Salicis*, flore rufo. At quod com manducata, nullam gustui astringionem exprimat, *Lysimachia* esse non potest. His ductus rationibus *Matthiolus* *Lysimachiam* veram, nostro hoc tempore, in Italia non reperiri concludit, nec secus duco, in Gallijs. *Ruellio*, *Pellibossa*, vera est *Lysimachia*.

Sanguinaria, siue Polygonum.

CAP. IIII.

A. Virg. ap. Ioh.

NOMENCLATURA.

Græ. πολύγονον. Lat. *Polygonum*.

Ita. & Off. *Corrigiola*. et *centinodia* his

Gal. *Corrigiole*.

corribuel.

Polygonum mas, ramos habet teneros & molles, frequentibus geniculis cinctos: qui per terrâ, ut Gramen, repunt: folia *Rutæ*, sed molliora longioraq;: semine sub folijs turgescente: unde marem appellari uolunt: flos eius candidus, aut puniceus. Vis epoti succi est spissare, ac refrigerare: prodest crueta excretioni, cholera, alui fluxionibus, & urinae stillicidio: urinâ aperit, cum uino potus, contra serpentium morsus auxiliatur. Datur in febribus per horâ ante significationes, Fæminarum profluvia imposito sistit: idem succus purulentis auribus instillatur: facit eximie ad genitalium ulcera, cum uino, adiecto Melle, decoctus. Stomachi feruori, sanguinis reiectionibus, ulceribus quæ serpunt, ignibus sacris, collectionibus, tumoribus, & recetibus uulneribus folia illinuntur. *Sanguinaria* fæmina fruticat uno caule, arundini tenero simili, densis geniculis, & in se tubarum modo sarclis. Articulos in orbe cingunt apices, foliolis *Piceæ* similes: radice nullus usus. Nascitur in riguis. Huic quoque spissandi refrigerandique natura, ad eadem ualens, sed inefficacior.

Polygonon mas, campestris & vulgaris plâta, Polygonon fæmina, non æquè passim frequens & copiosa. Nomen utriusque à frequentia geniculorum, aut seminis multitudine. Mas vulgò *Centinodia*: Fæmina

Call

Gallis, Aquatica pinus. Nāque ea in humidu fructicat, vno caule Arundini teneræ simili, densis geniculis in se tubarum modo fæctis, quorum torulos folia pinus in orbem cingūt, radice nullius vsus. Vis vtriq; spissandi refrigerandiq; Sed imbecillior in fæmina.

Polygonatum. CAP. V.

NOMENCLATURA.

Gr. πολυγόνατον. Lat. Palygonatū. Ita. Frassinella. Gal. La Genouillee. Offic. Sigillum Salamonis.

Polygonatum mas.

Fœmina.

Polygonatum nascitur in montibus, frutice cubito altiore: folijs Lauri, latioribus & leuioribus, sapore mali Cotonæi, aut Punici, cum quadam adstrictione: flores per singulos foliorum exortus promit, candidos, folijs numerosiores, incepta à radice supputatione: radicem habet albam, mollem, longam, crebro

brò geniculatam, densam, graueolentem, digitum crassitudine
equantem: quæ uulneribus efficaciter illinitur: quin etiam ma-
culas in facie delet.

Polygonatum sic dictū, quòd radix frequētibus geniculorum nodis
per interualla tumet. Ex eius radice mulieres aquā, earū lexiujs
peculiarem, efficiunt. A tenim polygonatū, non est Secacul. Nāque Sera-
pio Secacul describens, nullam Dioscoridis mētionē facit, ut ei moris est,
cum quippiam ex hoc authore mutuatur. Ad hæc Serapio suo Secacul,
pisellorum, non Lauri folia attribuit. Porro ipse vires non consonant.
Siquidem polygonatum, græcis, maculas in facie delet: cum Arabum
Secacul, semen, & uereas vires adaugeat. Polygonatū facultatis est
mista, hinc è modica astrictione & acrimonia: inde è fastidiendo gustu,
qui ne explicari quidem possit. Est hac in planta mas & semina, è Va-
lerij Cordi industria. Errant tamen qui hanc cum Dictamno & Hello-
boro albo confundunt.

Clematis. CAP. VI.

NOMENCLATURA.

Græ. κληματίς δαφνοειδής.

Lat. Clematis Daphnoides. Ita. Prouenca.

Gal. Petit Liseron.

Off. Vinca Peruinca.

Clematis humi serpit: læto, pinguiq; solo prouenit, uiticu-
las spargens crassitudine iunci, exiguas: folio Lauri figu-
ra & colore, multo minora. Ea cū caulibus in uino pota, alui
profluuiā & dysenterias sedant. Subdita in pessa cum lacte &
Rosaceo, aut Cyprino, cruciatibus uulnæ medentur. Dolores den-
tium commanducata finit: imposita serpentium morsibus, iu-
uamentum præstat: fertur etiam contra aspidum ictus ex aceto
pota opitulari. Gignitur in terrenis. Est & altera Clematis,
quæ uiticulosum emittit ramulum, rubescentem, lentum: fo-
lium gustu admodum acre, ac exulcerans: repit per arbo-
res, ut Smilax. Semen tritum, pituitam bilemq; detrahit, in
aqua aut hydromelite potum. Folia eius illita lepras purgant.

Cum

Spis
bilis.

Cum Lepidio conditur ad
cibos.

Clematis.

Clematis astrictoria, & ea
qua de primo loco scribit
Dioscorides, ea proculdubio est,
qua Vinca peruinca Officinis
dicitur. Nec tamen Peruinca,
Chamedaphne, Laureolane
erit, quantumvis hanc Clema-
tida, Chamedaphnem Plinius
nuncupet. Secunda Clematis,
multum à prima differt, &
quemadmodum è notis concipi
potest, quam Galli Viornam
vocant, & Itali, Vitalbe, &
Vitex xē, Clematis erit altera.
Namque viticulis constat rube-
scentibus, lentis, & obsequiosis,
Smilacis solijs, gustu admodum
acri, ac exulcerante, sese sepius
inuoluit, ac per arbores vt Smi-
lax repit. Sic non erit genus il-

lud Conuoluuli, cuius flos rudioris Lilij figuram habet, & vulgo Cam-
panella, Latinis Cymbalaria, à Cymbalorum effigie dicitur. Non dissi-
milis eorum prodetur error, qui Vitem nigram, quam Dioscorides, fe-
rè sub huius libri finem, describit, secūdā Clematida esse putant, cum
ad illius caput deuenimus. Quam Itali, Flammola vocant, solijs,
flore, semine, & peracri sapore, à Clematide non admodum disidet,
vt ut in arbores & dumeta non reptet, sed caules cubitū altos producat
foliaq; intoleranda acrimonia. E queis in balneo marie, aquam limpi-
dissimam, non discrepante acrimonia Matthioli eduxit, qua in frigi-
dos effectus vsus est, non improbato successu. Flammula referente Pla-
reario, quarto ordine excalfacit & desecat. Siccitas in Clematide ceter-
is qualitatibus praualet, id gustus indicat, cui astrictiois quippiam
modice, cum vehementi amarore exprimit. Siccitatem tamen, idque citrà
mordicationem. Postremam humi capitis partem, de Clematide soluti-
ua, è Galeni scripto didicimus, cum solutiuis herbis in fine humis libri

rectè vt erat ab authore, collocatam, ac processu à curioso quopiam, illi a-
strictoria Clematidi nullo iudicio coniunctam.

Polemonia. CAP. VII.

NOMENCLATURA.

Græ. πολεμωνιον . Lat. Polemonia . Ita. eodem.

nomine. Gal. Sauge sauuage. Off.

Behen album.

Polemoniam alij Phileteriam, Cappadoces Chiliodyna-
min appellant, ramis exilibus, utrinque pinatis: folijs pau-
lo quàm Ruta maioribus, ac longioribus, Calamintha Sangu-
naria proximis, quibus in summis uelut corymbi dependent, ni-
gro semine: radice cubitati, albicante, radice simili. Nascitur
in montosis & asperis. Bibitur in uino Radix contra serpentes
& dysenteriam: & ex aqua, aduersus urinae difficultatem, &
coxendicum cruciatus. Datur ex aceto drachmæ pondere lieno-
sis: eadem scorpionis plagæ alligatur. Tradunt, eum qui radi-
cem gestauerit, à scorpione non feriri: eumq; si iccius sit, nihil mo-
le stipassurum: dentium dolorem mansa mitigat.

Vidit Polemoniam Matthiolus in altioribus & asperioribus val-
lis Anonie montibus, gracili & quadrato, caule, flore ferè Ne-
peta, coma corymbacea, nigro refertâ semine, radice longa & candida.
Id tamen quia est modesta, non affirmat. Atenim Rutam caprariam,
quæ Galega Italis, non esse constanter per asseuerat, vt quæ omni, sua
sua effigie sennungra, referat, nec corymbos in cyma producat, sed follicu-
los quæ rubescens semen includitur, & natales non conueniunt. Bosci-
salua, quam Ruellius pro Polemonia profert, Cordo ad id extorta vi-
detur, folijs & radice, oculata experientia diuersis. Polemonia tenuibus
partibus constat, & incisoria virtutis est.

Symphytum, siue Alus. CAP. VIII.

NOMENCLATURA.

Gr. σὺμφύτου πετραιου. La. Symphytum petræum.

H

off.

Ita. Symphito petreo. Gal. Bugle & Sanicle.

Off. Prunella.

is: suelda
consuelda

Symphiton. Petreum.

Symphyton petreum, id est, *Alus*, nascitur in petris: ramis tenuibus, parvis, Origano similibus: capitulis Thymi: surculosum totum, odoratum, gustu dulce, saluamiciens: longa radice, subrusa, digitali crassitudine. Decoctum in aqua mulsa & potum, pulmonis vitia purgat: sanguinem reicientibus, & renum malis, ex aqua datur: ad dysenteriam, rubraque, sceminarum profluvia, in uino decoctum: ad conuulsam uero & ruptam, ex aceto mulso bibitur. Quin & comanducatum sitim sedat, faucibus asperis subuenit: uulnera recentia enterocelasque conglutinat, & illitu cohibet: carnes autem cum Symphyto decocta coalescunt. Est & alterum Symphyton, quod alicui Pecton uocant. id caulem emittit bicubitalem, aut maiorem, crassum, le-

uem, an

symphy
n pecton
consoli
maior

uem, angulosum, ut Sonchi inanem, circa quem breui interuacante spacio: folia exeunt angusta, Buglossi proxima, oblonga, hirsuta: caule secundum angulos quosdam striato: folijs tenuibus ex alarū sinu prodeuntibus, in quibus flores lutei & circa caulem uelut Verbasci semina emicant. Tam caulis quam folia, aspera lanugine horrent, tactuq; pruritus concitant: radices demittuntur foris nigrae, intus candidae, uiscae: quarum est usus. Trita: & pota cruentis excretionibus, ruptisq; proficiunt. Recentia uulnera illita conglutinant: carnes quoque si concoquantur, cogunt addita: inflammationibus praesertim sedis, cum Senecionis folijs utiliter illinuntur.

Symphytum Petraeum in Italia nostro tempore non uideri Matthiolus, nescio si in Galijs quāuis ita esse Ruellius asseueret. At quod secundo loco ponitur Symphytum, nulli dubium est, quin illa sit planta, quam Consolidam maiorem vulgus herbariorum uocat. In pratis nascitur, floribus non croceis tantum, sed rubescentibus etiam & candidis, uniformibus tamen. Errant qui Consolidam minorem, Symphytum Petraeū esse contendunt, siquidem diuersissima sunt effigie. Nec saniori iudicio, erit Consolidam media, quae folia profert supramodum caerulea, & Italis Laurentina: Senensibus, Morandola dicitur. Haec planta Graecis & Arabibus ignota, praestantia modernis remedia proferunt, sed quae sedulo praetereo, ne prolixior, & quod in manus omnium uenerint, qui haec ad unguem prodiderint. Germani inter Consolidas Sanniculā etiam reponunt, quae duorum est generum. Est etiam Consolidam regalis, Italis, Sperone di canaliere. Empiricis haec planta, earumque perspete vires. Symphyton excalfacientium, desiccantium, & contrahentiū ordinis est secundi.

Holoſtium. CAP.

I X.

NOMENCLATURA.

H 2

Grā.

Græ. ολέσιον. La. Holostium. Ita. Holestio.

Gal. & Off. ignota.

Holostion quadrantalibus herbula est, humi repens: folijs uiculisq̄, Coronopo aut Gramini proximis: gustu adstringentibus: radice alba, pratenui, usque in capillamenti speciem, longitudine quatuor digitorum. Nasitur in collibus terrenis. Usus eius ad rupta, in uino pota: nam & carnes coguntur, decoctionibus addita.

Holostium herba non vulgò cognita, ut quam in Italia Matthiolus non cognorit. Licet Ruellio Gallico ruri, Denticulus canis vocetur, attamen vulgaris Pillofella non est. Namque cum facie Coronopum non exprimat, unico reptandi habitu conformis, folia habet per interualla geminatim copulata, obtusiori quàm in Gramine mucrone. In summa, effigies, nihil cum Holostio conuenit. Pillofella inimica pecori, ob astringendi vim, ut ab eius pastu præ nimia astrictione commoriantur. & ideo arcendis fluxibus omnibus, & maxime capitis idonea. Caterum desiccata & astringit Holostium.

Stœbe. C A P. X.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. Στοιβη. Lat. Stœbe. Ita. Stebe.

Gal. la Scabieuse. Off. Scabiosa.

Stœbe vulgaris est noticia, cuius semen & folia stringunt, Squapropter decoctum dysentericis infunditur: auribus quoque purulentis instillatur. Illita folia oculis ab ictu cruentis profunt, erumpentis sanguinis impetus cohibent.

Stœbe, quæ & Phleum Theophrasto dicitur, frutex est caule, perinde ut folio, aculeatus, molli semine & rubido, radice pecoris pabulo gratissima, non alibi quàm in aquaticis nasens. Hæc delinatio, satis ostendit aberrare eos, qui hanc, vulgarem Scabiosam esse contendunt. Nam Scabiosa, folio est Eruca, laciniato, subhirsuto, non tamen spinis horretæ, flore specioso, diuturno, cerulei coloris, & ex cassio albicatis. Hæc decoctione, potu, & inserto unguentis succo, scabiei medetur. Vallet in pectoris, diaphrahmaclis, & membrorum spiritualium affectus, & inibi generatos a secessu infringit. Antracibus pestiferis illitur: siquidem à
tribus

tribus horis, hac lue defungitur corpus. Stœbes folia & fructus, astringunt, & nihilum mordicant. Desecat sub tertij ordinis initium.

Clymenum. CAP. XI.

NOMENCLATURA.

Græ. κλύμενον. Lat. Clymenum. Ita.

& Off. Saponaria. Gal. du Stego.

Clymenum caulem fert Fabæ, quadratum: folia Plantaginis, folliculis supra caulem in sese inflexis, ut in polyporum cirrhis. Probatissimum est è montibus. E frutice toto cum radice succus exprimitur, qui ad sanguinis reiectiones in potu efficax est. Cœliacos, rubraq; sæminarum profluuia, refrigerando infrenat: sanguinem naribus erumpentem suppressit. Trita folia, aut siliquæ recentibus uulneribus impositæ, eâ ad cicatricem perducunt.

Ignotarum plantarum classem inibit Clymemum. Poterat quidem uideri, Saponaria, si ea ut folijs Plantaginem, itidem caule, qui rotundus est & nodosus: & flore, qui dispar est, Clymenum referret.

Periclymenum. CAP. XII.

NOMENCLATURA.

Græ. περικλυμενον. Lat. Periclymenum.

Ita. Vincibosco. Gal. Vincibosque.

Off. Caprifolium.

Periclymenon, simplex fruticat, ex interuallis parua folia habens ipsum amplectentia, subcandida, hederacea: inter folia surculi exeunt, in quibus bacca, hederæ similes: flos Fabæ, candidus, aliquantum rotundus, & quasi in folium procumbens: semen durum, & quod difficile euellatur: radice rotunda, crassa. Nascitur in aruis ac sepibus, conuolens se adminiculis propter assidentibus. Semen eius postquam ematuruit collectû, & in umbra siccatum, si drachmæ pondere detur in uino quadragenis diebus, linem absorbit: lassitudinem discutit, sed urinam

ciet statim à sexto die cruentam, orthopnœa & singulivi prodest: partum accelerat. Folia sunt eisdem uiribus prædita: quæ tricenis septenis diebus epota, sterilitatem facere produitur. Perunctis ex oleo, febrium algores abigunt.

Quemadmodum eruditorum consensus, Periclymenon & Matrisylua, in unam & eadem plantam copulauit, ita emeliorum examen, Caprifolium, à Matrisylua segregauit. Siquidem Caprifolium, Dioscoridis vera est. Pix yacantha. Ianus a rigo Chirurgicus, è Galeni libro de simplicium facultate octauo, Matrisyluam in tibiarum ulcera commendat, At id: ut ex hoc loco patet, non scripsit Galenus.

hassek.

Tribulus. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Græ. τριβόλος. Lat. Tribulus. Ita. Tribolo.

Gal. Macres. Saligotz. Off.

Tribulus marinus.

Tribuli genus unum terrestre, folijs ad effigiem Portulacæ, tenuioribus uticulis, in terra stratis: spinis secundum folia rigidis, præduris. Iuxta amnes & rudera nascitur. Est & alterum genus, aquis familiare, quod in fluminibus natum commā exerit, aculeos condens: folijs latis: & pediculo longo: caule parte summa quam ima crassiori: capillamenta quædam indidem exorta spicantur: semen durum, ab altero non abhorres. Vterque refrigerantis & inspissantis est natura: ideo inflammationes omnes cataplasmate adiuuat. Ulcera in ore erumpentia, putredines, gingiuas, tonsillasque, persanat. Succus ex his colligitur ad oculorum medicinis. Semen dum recens bibitur, calculosis inuamentum affert. Drachma terrestris Tribuli pota, illitæue, icthos à uipera recreat. contra uenena cum uino aptissime bibitur. Decoctum eius sparsum pulices necat. Thraces qui ad

Strymona

isi
brojos

Strymona amnem habitant, uirenti Tribulo equos sagināt, & è dulci semine & esculento panem quo uescuntur faciunt.

TRibulus terrestris Dioscoridi, vnius, Theophrasto & Plinio dū est generū. Vni Cicercula folia, alteri aculeata. hic & serius floret magisque septa obsidet villarū, Semen ei rotundius, nigrum, in siliqua. Foliū idem habet secundum spinam, alteri acanaceum, & Sesama figura. Aculeatum hoc tribuli genus nostro saculo planta est incognita. At qui folijs Portulacam refert, Venetys uisitur, propter diuī Nicolai cathedram. Calcatreppa, quæ Italis Cacatreppola, viticulos nullos, sed nec siliquam qua semen includatur, producens, cum Tribulo spinoso non admodum facit. Aquaticus tribulus in lacis Mātuanis, & Ferrariensibus nascitur, & Venetys in lacunis, maritimis locis adiacentibus. Editur fructus, castaneæ similis, cineri calido incoctus. Tribulus componitur partim ex essentia humida, pauxillum frigida, partim è sicca, nõ modice frigida. In terrestri essentia, frigidum terristri praualet, in aquatica, aqueum terrestre.

Limonium.

Limonium. C A.

XIIII

NOMENCLATURA.

Græ. λεμόνιον. Lat.

Limonium. Ita. Limonio.

Gal. Reparee de pré.

Off. Pyrola.

Limonium folia habet Be
ta, tēuora & logiora

H 4 decem

A. limonio
est beta
nestij

his: acclgafa
ge

decem, saepe plura: caulem tenuem, rectum, Lilio aequalem, seminibus rubris scatentem, quae gustata adstringunt. Semen tritum, & ex uino acetabuli mensura epotum, dysentericis caeliacisq; prodest. rubra foeminarum profluvia sistit. Nascitur in pratis & palu- stribus.

Limonium Plinio, Beta est sylvestris, quam Nomoidem à quibusdam Vocari scribit. At Galenus libro de facultate alimentorum secundo, nullam Betae sylvestris speciem agnoscit, nisi forte ex illa, Rumicem quis intelligat. Qui sit, ut sui generis herba sit Limonium, non infrequens à Matthiolo in vallis Anania paludibus animaduersa. Quae, sit necne Ruta pratensis, aut Officinarum Pyrola, iudicium alijs relinquo. In remedia, Limonium acetabuli mensura offerendum.

Lagopus. CAP. XV.

NOMENCLATURA.

*
Lagopus.

Gr. λαγοπους. Lat. La-
gopus. Ital. Lagopo.
Gal. Pie de lieure. Off.
nō nota. Ger. Katzent-
see Hasenpfontlin.

Lat. pes leporis
his. pie de liebre

Lagopus herba sistit
aluum in uino pota:
aut in febris, ex aqua. Ea-
de inguini alligatur, in infla-
matione. Nascitur in seg-
tibus.

Nullam

Nullam Lacopi effigiem Dioscorides exhibet. Id nobis eius cognoscendi certum tollit argumentum. Matthæus saluaticus, Caryophyllatam esse putat. Sed eius opinio à nullo penè recipitur, quod ea in montibus nascatur, non in segetibus & aruis. Ruellio, ea ducitur, quæ Trinitatem, vulgus vocat. Nempe humilis Trifolij genus, in segetibus & armis enati. Germani pro Lacopo herbam ostendunt, caulibus rotundis & hirsutis, folijs Loti pratensis, semine in paniculis muscosis lanuginosisque, pedi leporino admodum similibus. Hæc gustu astringit, & exiccantis est facultatis.

Medium. CAP. XVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Μέδιον. Lat. Medium Ital. Medio.

Gal. Off. Ger. ignota.

Medion in saxis & opacis nascitur. Folia habet Iridis: caulem tricubitalem, & in eo florem grandem, purpureum, rotundum: semine Cnici, minuto: radicem dodrantalem, crassitudine baculi, gustu acerbo. Quæ trita in farinam, & ex Melle decocta, rubros menses scæminalium sistit, eclegmate per aliquot dies sumpto. Semen in uino potum, menstrua pellit.

Exemplarium diuersitas, in depinguendis Medij folijs, cum hæc Iridi similia, alia Seridi faciunt, satis extricari non potest. Plinius qui Iridi satiuæ similia depingit, Seridem intellixisse videtur. Nam Iris Theophrasto culturam non desiderat. Sed hæc Delio natatore indigent. Medij radix, austera est, & refrenat fluxus, etiam muliebres. Contra semen, menses elicit, nempe tenuium partium & incisoria facultatis.

Epimedium. CAP.

XVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Επιμέδιον.

Lat. Epimedium.

Ital. Epimedio.

Gal. Off. Ger. ignota.

E Pimedium, caulis est non magnus, Hederæ folijs, denis atque duodenis, neque florem, neque fructum ferens: radice tenui, nigra, graui odore, gustu fatuo. Nascitur in humidis. folia cum oleo trita, imposito cataplasmate, mammas crescere non sinunt. Radix cōceptum adimit. Folia trita quinque drachmis, post menstruas purgationes quinque diebus in uino pota, præstant mulieribus ne concipiant.

Incognita herba Epimedii, sed nec herba est, Trinitas vocata, ut vult Cordus. Nam Trinitas, caulem & florem producit: Epimedium, caule & flore destituitur. Præter hæc, nota aliæ, & vires non consentiunt.

panis
eque yerba

Gladiolus.

CAP. XVIII.

NOMENCLATURA.

Xiphion.

Græ. Ξίφιου. Lat. Off.
Xiphion. It. Gladiolo. Gal.
Glais. Lat. gladiolus

Xiphion, alij Phasga-
non, alij Macharon,
Romani Gladiolum uo-
cant. Nomen inde accepit,
quòd folium gladij præbeat
speciem. Iridi simile erat, ni-
si minus & angustius uide-
retur, & gladij modo mu-
cronatum, neruosumq;. In
caulem exit cubitalē, in quo
purpurei flores, in ordinem
digesti, inter se distant: ro-
tundo

tundo semine: radicibus geminis, una, bulborum modo, super alteram insidente: quarum inferior gracilis est, superna uberior. Nasitur in aruis. Superior cum Thure illita, admisto uino, spicula & aculeos è corpore extrahit, panos cum Loly farina & hydromelite discutit: qua de re huiusmodi emplastris inferi solet. Menses imposta trahit. Superiori radice ex uino pota, uenerem stimulari, & inferiore sumpta sterilesceere tradunt. Superiorem quoque utiliter infantium enterocelis, cum aqua potui dari precipiunt.

ET si veteres omnes herbas, quæ gladiolis simile esset folium, Gladiolos uocauerunt, ut Iris, Sparganium, Acorus, Xiris, & alia. Est tamen sui generis herba, Gladiolus, quem Græci Sphaganon, Xiphion, & Macheronion appellant. Hic in Thuscia inter segetes nascitur, nulla refragante nota. Flores Thuscis, Monacuccie, dicuntur. Plinij Gladiolus in his midis nascens, is Gladiolus esse uidetur, quem pro Acoro, vulgus usurpat. Rura Gallica uerum Gladiolum, Spatham, aut, Segetalem Gladiu appellant. Radix Gladioli maxime superior, attrahit, concoquit, & desiccatur.

Sparganium. CAP. XIX.

NOMENCLATURA.

Græ. σπάργονιον. Lat. Sparganium.

Ital. Spargonio.

Sparganium, aliqui Xiphidion uocant. Folia habet Gladioli, sed arctiora, & in terram magis procumbentia. In summo caule ueluti pilulae prominent, in quibus semen. Contra serpentis uenena, radix cum uino datur.

Sparganium non esse Cotulam foetidam, hinc probatur. Spatula fetida folia habet latiora & longiora Gladioli, quæ in terram non procumbant. Ad hæc, Spatula fetida pillulas in summo caule, indidit semine incluso, non profert. Ex Spatula fetida succo (ut id obiter dicam) scabies, & impetigo medicantur. Vidit Matthiolus Sparganium in territorio Romano, loco quem Tolpa, uocant, ubi rupeum Alumen conficitur ad radices motis, Rôcome, nuncupant, consentientibus notis omnibus. Desiccatorium est Sparganium.

Xiris

Xyris. CAP. XX.

NOMENCLATURA.

Græ. Ξίρις. Lat. Xyris. Ita. Xiride.
off. spatula fetida.

Xyris.

& collectionibus illita cum aceto medetur. Radix ex passo bibitur, ad conuulsa, rupta, coxendicum dolores, strangurias et alui profusiuia. Semen tribus obolis potum, urinam uehementius impellit. & cum aceto, lienem absumit.

Xyris in varijs Italiae locis, in Thysia, & Gallijs provenit. Cordo ea est, quã Itali Spatulam fetidam vocant. Sed huius rei non meminit Matthiolus, proculdubio, si eo pacto se haberet, non prateriturus. Tanta hominis est sedulitas. Xyris vim habet abstergendi, digerendi, & desiccandi, non radice tantum, sed amplius etiam semine.

Anchu

Anchusa. CAP. XXI. *A. abug*

NOMENCLATURA.

Græ. *Αρχουσα*. Lat. & Ita. *Anchusa*. Off.*Buglossa rubca*. Gal. *Orchanette*.

A *nchusa*, quæ alio nomine *Calyx*, aut *Onoclia* appellatur, folia habet *Lactuca*, in acumē fastigiata, hirsuta, aspera, nigra, multa, quoquoersum humi sparsa, spinis horrida: radici crassitudo digitalis, quæ estate prouenit, ac manus inficit sanguineo colore. Lato solo nascitur. Radix adstringit, ad ambusta & uetera ulcera, ex oleo & cera efficax est. Igni sacro cum polenta medetur, lepris & uuliginibus illinitur ex aceto, partus extrahit, uulue indita. Eius decoctum renum uitij, lieni, & bile suffusis datur: & si febris sit, ex aqua mulsa. Siftunt aluum folia in uino pota. Radice pigmentarij utuntur ad unguentorum spissamenta. Est & altera, quàm aliqui *Alcibiadion*, aut *Onochiles* appellarunt. Hæc à priore distat, quòd minima habeat folia, sed simili modo aspera: ramulos exiles: florem purpureum in puniceum uergentem: radices rubras, oblongas, quæ menses sanguineū succum fundunt. In sabulosis nascitur. Vis ei folijsq̄, inest, quæ contra uirus cum reliquorum serpentium, tum maxime uiperarū, auxilietur, siue cibo, siue potu, siue alligatu. Nam si quisquam mandens, in serpentis os inspuit, eum necabit. Est & alia huic haud dissimilis, semine puniceo, minore. Cuius semen manducatum, si in serpentis fauces inspuitur, eam interficiet. Radix acetabuli mensura cum *Hyssopo* & *Nasturtio* pota, latus uentris tineas excutit.

A *nchusa* quartū genus facit *plinius*, primò generi admodū ad simile, quàm *pseudanchusam* vocat. At enim hæc, prima hirsutior est, lanuginosior, & minus spissa, folijsque constat gracilioribus & languidioribus. *Ruellio* *pseudanchusa* aruis arenosis innascitur, & menses sanguineum humore exudat. *Matthiolo*, *pseudanchusa* non uisa, cum

Anchu

Anchusa genera tria à Dioscoride descripta, in multis & varijs Italia locis, inspexerit, succūque ex earum radice, per æstatē, rubentem extraxerit. Anchusa omnes, flores per totum caulem producunt, è casio purpurascentes penè forma vulgaris Buglosi, sed rubent, & explicantur magis. Anchusarum radices astristorie facultatis, & amara sunt, infrigidant, & abstergunt. Folia licet minus possint, desiccandi tamen & astringendi virtute non priuantur. Lycopsis in astrictione, Onoclea valentior. Alcibiadion aut Onochile, plus in re medica potest, siquidem gustata acrior est.

Lycopsis. CAP. XXII.

NOMENCLATURA.

Græ. λυκοψις. Lat. Lycopsis. Ita. Licopside.

Gal. Langue de chien. off.

Lingua canis.

vulgaris et cynoglossum

Lycopsis, quæ à nonnullis Anchusa uocatur, folijs Lactucæ longioribus, asperioribus, latioribusq̃, crassis, ad radicis caput recidentibus: caule longo, recto, scabro, hirsutis adnatis multis, cubitalibus: flore paruo, purpureo: radice rubra, & astringente. Nascitur in campestribus. Cum oleo radix illita uulneribus medetur: & cum farina hordeacea, ignibus sacris. Sudores peruncta mouet, adiecto oleo.

Echium. CAP. XXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. εχιου. Lat. Echium. Ita. Echio.

Gal. Buglosse sauuage. off.

Buglossa uulgaris.

et filuestris

Echion folia habet prælonga, hirsuta aliquantum tenuia, Anchusæ proxima, minora tamen, subrubra, & pingua, spinulis tenuibus horridula: cauliculos exiles, numerosos: minutaq̃, utroque latere folia, expansa, pinnataq̃, nigra, in summo caule

Echion domesticum.

Sylvestre.

caule minuscula. flores secundum folia purpureos, in quibus semina capiti uiperarum similia insunt. Radix nigricat, digito tenuior, qua non percussus modo a serpentibus ex uino prodest, sed eos qui antea biberint, feriri non patitur. Folia & semen idem prestant munus. Lumborum dolores sedat. In uino aut sorbitione sumpta, lac extrahit.

Echium inde nomine accepto, quod semine sit uiperarum capitibus non absimili, & possit in earum morsus: siquidem, Echis, graecis Viperam sonat. Alcibijs, dormiens in genu a Vipera demorsus, hausto Echij succo, applicataq; morsui herba quam expresserat, cum ex insperato conualisset, quod plantae huius esset remedium ostēdit. Plinio duū est generum. Vnum Pulegio simile, coronatum folijs. Alterum, lanugine distinguitur spinosa, cui capitula sunt uiperæ. Hoc proculdubio, herba Hircina est, quam sic vocant, quod constet, eius pabulo hircos capellasq; delectari. Nascitur non in Italia tantum, sed etiam in Gallijs.

Ocima

1249
DIOSCORIDIS
Ocimastrum. CAP. XXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ωκυμοιδης. Lat. Ocimoides. Ita. Basilico saluatico. Gal. Basilic sauuage.

Ocimoides, Latini Ocimastrum uocant, folia fert Ocimi, & ramos dodrantaes, hirsutos, siliquas Hyoscyamo similes, semine, ut Gith, nigro prægnantes. Vim habet semen in uino potum, qua uiperarum caterarumq; serpētium morsibus medeatur. Datur ischiadicis cum Melle, uino, Myrrha, & Pipere. Radice nititur tenui & superuacua.

Ocimastrum, seu Basilicon syluestre, ea est herba, quam vulgo Potulariam nominant, quod siliquæ, pocillorum quibus bibamus, imaginem quendam referant. Namq; Siliquæ Hyoscyami dehiscunt capaci ventris sinu, arcibus uasculi faucibus, & leuiter per ambitum denticulatis, in quibus Gith semen oculitur. In Ocimaastro consentionibus Matthiolo & Ruellio, Cordus notas discrepare contendit, at solis nititur verbis.

Erinus. CAP. XXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Ερινος. Lat. Erinus. Ita. Basilico aquatico. Gal. Basilic d'eau.

Erinus nascitur apud fontes & fluuios, folijs Ocimi, sed minoribus, parte superna diuisis, quinis, semisue, dodrantalibus furculis: flore candido: semine nigro, & acerbo. Folia & caules lacteo succo turgēt. Semen drachmis duabus in quatuor Mellis cyathis oblitum, oculorum fluxiones cohibet. Succus cum sulphure & Nitro instillatus, aurium dolores sedat.

Erinum, Echinum uocat Galenus, prout etiam in antiquioribus Dioscoridis codicibus habebatur. Herba succo manat lactis, tum colore, tum dulcedine, vnde Lactariæ nomen apud vulgus inualuit. Erini semen tenuium partium, desiccatur sine morsis.

Gramen

Gramen. CAP. XXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἀγρωίς. Lat. Gramen. Ita. Gramina.

His-gra

Gal. Dent de chien.

Gramen.

Babylone: idq̄ iuxta vias nascitur. Quod in Parnaso monte gignitur, dēsius fruticat: folijs hederaceis: flore odorato, candido: semine paruo, nō inutuli: radicibus quinīs aut senis, digitali crassitudine, candidis, mollibus, & admodum dulcibus. Succus si in uino cum Melle pari, & Myrrha dimidio decoquatur, adyctūturq̄ Piperis & Thuris tertie portiones, probatissimum erit oculorum medicamentum. Id in area pyxide reconditur. Deco-

Etum radicis, idem quod herba praestat. Semen uehementius ur
nam impellit, aluum uomitionesq̄ sistit. Natum in Cilicia Gram-
men, quod incolae Cinnam appellant, boues inflammat, si eo ui-
renti saepe pascantur.

Notum est primum Graminis genus a Dioscoride descripti. Nam
Babylonium & Parnassaeum, nostris regionibus non nascuntur.
Plinius tria facit aculeati Graminis genera. Dactylon uocant, cui in ca-
eumine aculei sunt, plurimum quini. Haec Thusei uocatur, Sanguinel-
la, uel Capraria. Alterum Aizoo simile, quo ad paronychia uingium,
& cum in eis caro excreuit, utuntur: Ideo Dactylon appellant, quia
digitis medeatur. Tertium genus Dactyli, sed tenuius, nascitur in parie-
tinis & tegulis. Huic caustica vis inest. Sistit ulcera quae serpunt. Ra-
dix Graminis tenera mandendo est. Haec modice frigida & sicca, parum
mordet, tenuibus partibus constat, qua calculos potu comminuit.

Sideritis. C A P.

XXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. σιδῆρις. Lat. Sideritis. Ita.
siderite.

Sideritim alicui Heracleam uocant: folia habet Marrubij,
sed longiora, satis ad frondem Quercus aut Saluæ acce-
dentia, minora tamen, & aspera. Caules adit quadratos, pal-
mum saepe excedentes, non iniucundi gustus, aliquantumq̄
substringentis, in quibus per interstitia orbiculatæ uertebrae, ut
in Mar

Sideritis.

in Marrubio, spectantur, & semen in eis nigrum. Nasctur in petrosis. Illita folia, sua-
pte u, sine inflammationis pericu-
lo iungunt. Altera Sideritis
binum cubitorum, ramulis
exilibus: folio Filicis, nume-
roso, utrinque per oras diui-
so: pediculo longo: prodeun-
tibus è summo alarum sinu
surgulis, longis, tenuibus: ca-
pitulo in cacumine orbicula-
to, aspero, in quo semen con-
tinetur, quam Beta rotun-
dus aliquanto, ac durius. Hu-
ius uis, foliorumq, ad uul-
nera præcipua est. Siderit in

aliam esse tradunt, quam Crateus Heracleam uocat, in ma-
cerijs & uineis nascentem, folijs ab una radice multis, Corian-
dro similibus, circa cauliculos dodrantes, teneros, læues, subcā-
didus atque subrubicundos: flore puniceo, paruo, gustanti ama-
ro, & lento. Huius ea uis est, ut quamuis recenti uulneri impo-
sita, sanguinem supprimat.

Sideritis genera tria. Matthiolus vir in inuestigandis plantis mira so-
lertie, & ingenij penè diuini, primam & tertiam Sideritis speciem
in valle Anania, qua ad Tridentum vergit, non semel vidit & colle-
git: secundam haud dum reperire in Italia potuit. Quod verò ad folio-
rum delineationem attinet, quam nunc Marrubij, nunc Quercus, nunc
Saluie similitudine Dioscorides representat, ita intelligendum: Quæ
longa sunt, ad Saluie, qua supernè hirsuta & candida, ad Marrubij;
quæque per ambitum incisa, ad Quercus foliorum similitudinem acce-

k 2 dere.

dere. Eo explicato, non difficile erit, tria hæc genera secretim agnita se-
 ligere, eamque non in primum ducendam genus, qua spicatos flores in
 ipso caulium cacumine, & non in ipso caule, vt Marrubium producit.
 Auincenna auctoritas, qui per herbam Iudaicam, Eruum intelligit, sa-
 tis eorum errorem coarguit, qui hanc Sideritim esse contendunt. Quod
 si per Herbam Iudaicam, quam & Paganam vocant, ea planta intelli-
 gatur, cui vulgus, Virge aurea nomen imposuit, est Virga aurea caule
 rubenti, binum cubitorum alto, & non infrequenter sublimiore, pellu-
 cido & leui, cui folia Olinæ incumbunt, orbiculatim denticulis minutissi-
 mis incisa, & in superiori parte lauia: flores profert in summo caule spi-
 catos (dissimiles tamē Camomillæ) aurei coloris, qui vt ematuruerint,
 in pappos & ventos abeunt. At hæc, primum Sideritis genus esse non
 potest. Sideritis facultatis est abstersoria, maiori tamen ex parte humi-
 da, & modice frigida est, ac aliquantum astringit.

Achillea. C A P.

XXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀχιλλεῖος. Lat. Ita. Achillea. Off.
 Millefolium maius. Gal. la grande
 Millefeuille.

Achillea, quibusdam Achillea Sideritis, dodrantaes aut
 maiores gerit scapos, fusorum effigie, quasi minutis fo-
 liis circumdatos, crebris in latere foliorum sectionibus, Corian-
 dri similitudine, subfuluo colore, odore multo, non insuauis, me-
 dicato & glutinoso: umbella in cacumine rotunda, floribus can-
 didis, purpureis, & aurum amulantiibus. Prouenit lato solo. Tri-
 ta coma, sanguinolenta glutinat, & ab inflammationum peri-
 culo tue

Achillea.

culo tuetur. Erumbentem sanguinem inhibet, & cruenta uulua profluvia, in uel-
lere. Decocto, quoque insi-
dent scemina, fluxione uul-
ua laborantes. Ad dysen-
teriam bibitur.

Achillea in plantarū in-
cognitarum classem rele-
gabitur. Nam si notas, quas
hoc in capite Achillea attri-
buit Dioscorides, cum eis quas
Stratiote Millefolio (quod no-
strum est vulgare Millefolium)
idē author huiusce libri cap. 88.
assignat, uel oscitanter contu-
leris, nimirum eandem plantā
non esse cognosces. Errori an-
sam praubuit Plinius, qui 25. Li.

bri, cap. 5. latinis Millefoliū vocari scribit. Sed ut uidetur, Achilleam eo
loci non descripsit, at Dioscoridis Myriophyllon. Quō apparet, quam
vera esset Achillea dubitasse Plinium, & ideo solidum ex eo argumen-
tum auferri non posse. Serapio Achilleæ succum, qui rubens ab ea expri-
mitur (& constat e vulgari Millefolio similem non educi) Sanguinem
draconis appellat in cuius locum in seplasijs omnibus adulteratus habe-
tur, cū resina, hyrci sanguine, Sorbis sicis, & sexcentis alijs mixturis.
Cordo Achilleia Millefolio cognata planta Germanis, Feldtgarbe. dici-
tur. hæc sit necne, Officinarum Millefolium manus, planè affirmare
non audeo.

Rubus. CAP.

XXIX.

NOMENCLATURA.

I 3

GRA.

Lat. sentis

Græ. Βάτος. Lat. Off. Rubus. It. Rovo.
Gal. Ronce.

fruct' eius

iora varica

a Barb

vara vacci

is: carca

fructu

rcamo

is

Rubus.

Caules cum folijs tunduntur, exprimiturq; succus, mox sole cogitur, singulari remedio contra omnia que modo dicta sunt. Mori in Rubo nascentis quam optime maturi succus, ad oris medicamenta conuenit. Si situr alius pre maturi cibo, necnon flore in uino potu.

Rubus, noitia uulgaris. Vm habet siccan di & adstringendi: capillum tingit. Ramorum decoctum potu aluum sistit, & foeminarum profluvia: presteris morsui accommodatissimum: gingiuas firmat. Oris uitijs folia commanducata medentur: cohibent ulcera que serpunt, ulceribus in capite manantibus, oculisq; procidentibus remedio sunt: condylomatis & hemorrhoidibus folia illinuntur: cardiacis, & stomachi doloribus, trita conuenienter imponuntur.

fragaria

fragula

Rubus Idæus. C A P.

X X X.

NOMENCLATURA.

Gr. Βάτος ιδæix. Lat. Rubus. Idæus. It.

Ampomole. Gal. Framboise.

Idæus

Ideus Rubus appellatus est, quoniã passima Id in proueniat. Est autem longe tenerior priore, ac minoribus spinis horrens, quanquam & sine spinis inueniatur: insuper eadem præstat quæ supradictus. Cæterum flos cum melle oculorum collectionibus commodissimè illinitur. Ignem sacrum extinguit, stomachicisq; ex aqua bibendus datur.

Rubi tres maximè sunt species. Quidam fructueta sepes & arborescenscendit. Alius humilis, cubitum vt plurimum altus, spinis horrente caule, non raro singulari est, fructu à Solstitio maturo. Tertius per arua & humi ramulis seu viticulis aculeatis repit, ideòque Grecis Chamabatos, & Theodoro Gazæ, è Theophrasto, Humirubus interpretatur. Nascuntur in omnibus Tridento adiacentibus montibus, Rubi qui mora sine nucleis producant, quos rustici Ampomole vocant, Fragis similia, gustu, per æstatem admodum grato. Hos puto nostras esse frambofcias. Ideus Rubus patriam designat quidam frambofciam vulgarem existimant, quæ liberè in dumetis & syluis sub umbra crescens, Gallico nomine inde mutuato, siquidem Ideus erit hic Rubus, illud ab Idao puero in coloniam deductus est. Rubi omnes vim habent astringendi. Folia tenera & recens nata, & gemmula, aqueum quiddam cum astringitione possident. Temperamento sunt hinc è frigida & terrea essentia composito: inde ex essentia aquea tepida. Fructus cum maturuit, calidè temperatus, nempe dulcis: hocque liquore, & astringitione modica gratus est gustui. Immaturus terrestre quippiam continet, nempe acerbus & desiccatorius. Flos eiusdem est virtutis. Radix astringit, & tenuium est partium.

Helxine. CAP.

XXXI.

NOMENCLATURA.

Gr. ελξίν. Lat. Helxine. It. El sine.

off. Volubilis. media et vitealis.

Helxine cognomento Cissampelos, folijs est Hedera, minoribus, ramulis exilibus, quibus amplectitur, quodcumque cõtingerit adminiculum. Nascitur in sepibus, uinctis, & sege

I 4

Hispa
camp
tibus: nilla
yexua

Helxine minus.

nem reddere debuerat, hancque Theodorus, Carduum pineam interpretatur. Helxine digerendi vim habet.

tibus: foliorum succus potu deicit aluum.

Helxine Cysampelos, siue Vitis Hederacea, Conuoluli aut volubilis est species, sed quæ, satis non statui potest, nisi ea sit, quæ æstate candidas campanulas producit. Hunc florem Seruius in virgiliū, Ligustrū perperam esse putauit. Est & alia Helxine, quæ Parietaria, Muralium, & Perditium dicitur, in parietibus, muris, & sub stillicidijs nascēs. Alsines, huius cōfinis quæ in syluis nascitur caput, nō probe in secundum librum à quibusdam transpositū ducitur. Plinius in 21. libri, cap. 16. Carduum quendam describens, malè huic Helxines nomē indidit, quē è Theophrasto, Ixi

Elatine. C A P.

XXXII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ελαΐνν. Lat. Elatine. Ital. Elatine.

Gal. Lierre terrestre. Off. Hedera

Elatine folia habet Helxinae minora, rotundiora, pilosa: do drantalibus ramulis, quinis senisue, à radice foliosis, gustu adstringentibus. Nascitur in segetibus & cultis. Oculorum fluxionibus & inflammationibus auxiliatur, folijs cum polenta truitur

* *Elatine.*

tritis & impositis. Eadem
cocta sorbitionis usu dysen-
teriam sistit.

R Vellius dum Elatinem cā
pestre Rapistrum, rusticis
nominari scribit, non id tamen
cum Rapo sylvestri confundit, sed
eo rura vt Rapo sylvestri in ver-
nis acetarijs vti. Elatine modi-
cè desiccet & infrigidat.

Eupatorium. *A. eupat*
CAP. XXX
III.

NOMENCLATURA.

Gr. Ευπᾶτορίου, Lat. Eupatorium. Ital.

Eupatorio. Gal. Aigremoine. Off.

Agrimonia. Ger. Agrimonten

Odermenig. Lebertletten.

*Sis. alga
te*

Eupatorium fruticosa herba est, unicum efferens caulem, li-
gnosum, nigricantem, rectum, tenuem, hirsutum, cubitale
interdum ampliorem, folijs per interualla *Quinquesolij* aut *Cā-*
nabis magis similibus quinquepartitò amplius diuisis, nigrican-
tibus, per ambitum serratis: semen medio caule erumpit, pilo-
sum, deorsum spectans, quod siccatum uestibus inhaeret. Contra
huius folia, & cum suillo adipe imposita, ulceribus quæ egrè ci-
catricè trahit, medetur. Herba aut semen in vino potū dysente-

Eupatorium.

vermes) infantibus bibendam offerunt. Mensura, cyathus dimidius cum mirando effectu. Nascitur in campestribus. Hic submonendi Arabum seclarij, vt in compositionibus Mesue, pro Eupatorio, herba Giulia vtantur: in Auicenne suo itidem Eupatorio: in Græcorum, Agrimonia. Eupatorium tenuiū est partium, & extrinseca vi excalearia, incidit, et emundat.

ria, iocinoris uitjs, & serpētium ictibus liberat. Nec desunt qui aberrantes, Argomonem hanc appellarint, cum tamē longē alia sit, uti exposuimus.

Nunc tandem verum Eupatorium in Agrimonia, priorisque seculi aberrans barbaries cepit agnosci. Plāta quæ olim pro Eupatorio utebantur, ipsissimum est Auicenne Eupatorium. Mesue Eupatorium, ab Agrimonia, & Auicenne Eupatoria diuersum. Enimvero ea est planta, quam herba Giulia, vocant. Hanc Itale mulieres per noctem in vino albo infusam, mane (ad occidendos

petasilon **Quinquefolium. CAP.**

is: *gincio en Rama* **XXXIIII.**

NOMENCLATURA.

Gr. πένταφύλλον. Lat. *Quinquefolium.* Ita.
Quinquesoglio. Gal. *Quintefueille.*
Off. latino nomine.

Quin

Quinquifolium.

Quinquesolium ramulos fert surculaceos, tenues, dodrantaes, in quibus semen: folia Menthae, quina singulis pediculis, raro plura, in ambitu serrata. florem ex luteo pallentem, auri emulum. Nasctur in riguis, & aquarijs ductibus: subrubram habet radicem, oblongam, Veratro nigro crassiozem. Plurimis pollet remedijs. Ius radicis decocta ad tertias, si in ore contineatur, dentium dolores sedat. Putrida oris ulcera, collutione sistit. Arteriae

scabritias, gargariatu lenigat. Contra alui profluuia, & dysenterias auxiliatur. Item articulorum coxendicumq; cruciatibus potum. Cocta in aceto, & illita, serpentina ulcera cohibet: strumas, tumores, duritias, abscessus & collectiones discutit, ignes sacros, reduvias, condylomata, psorasq; sanat. Tenuis radicis succus, contra iocinoris pulmonumq; vitia prodest. Item aduersum uenena. Cum hydromelite autem uel diluto uino, & Piperis exiguo, bibuntur folia, contra februm circuitus, in quartana quidem, quaternum ramulorum. in tertiana uero, ternum: in quotidiana, unius. Ea quoque folia, tricenis pota diebus, comitialibus profunt. Foliorum succus, tribus cyathis aliquot dies potus, celerrime regio morbo medetur. Illita cum Melle & sale, tam uulneribus, quam fistulis remedio sunt, enterocelicis auxilium praestant.

Quin

Quinquefolium sanguinis profusio, & potu, et illitu sistit. Ad
expiationes, castimonias, & incantamenta inciditur.

V Nam nec amplius, Dioscorides Quinquefolij speciem facit, cum ta-
men quattuor eius species, a se in Italia perspectas, depingat Ma-
thiolus. Harum maxima, ipsum est Dioscoridis Quinquefolium. Secun-
da, prima nihil ab similibus, præterquã quod folijs & flore candicat. Ter-
tia, parvula, & vt plurimum per terram repit. Quarta, folijs est viteis,
quinquefariam incis, hancque Itali sua lingua, Diapensia & Sannico
lo nominant. Profert hoc Quinquefoliũ tum in caulũ cacumine, tum in
ramusculis gemmulas, & fructus, qui è viridi candescunt, si agis natura
consimiles. Primum radice constare subrubra (quod aliquibus nõ placet)
ipsa experientia a se circum Goritia fossam collecta, multifida, & Helle-
boro maioris, Matthiolum docuit. Et per eque verum Quinquefolium,
Tormentillam non esse. Nam Tormentilla, rarissimè minus, quam septe-
nis ex vno pediculo folijs: Quinquefolium infrequenter quina excedere
reperitur. Quinquefolium radice, licet crassiori, refert Helleborum: Tor-
mentilla breuissima est, crassiuscula, & nodosa. Nascitur Tormentilla
locis sterilibus, & editissimis montibus: Quinquefolium in planis, &
iuxta aqueductus. Germani Chirurgici, quarta speciei Quinquefoliũ,
in plagas intrinsecas, fistulas, & vbicunque consolidato est opus, potu
ministrant. Verum id Quinquefolium, non illa est Sannicula, qua mi-
rando natura artificio, connexis est in nodum radicibus, & longè ab
illa differt. Quinquefolij radix valenter desiccatur, nempe tertio ordine,
sine morsu tamen, tenuium est partium, calida ad sensum vsque.

Phœnix. CAP. XXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. φοίνιξ. Lat. Phœnix. Ita. Loglio saluatico.
Gal. Yuraye sauage.

Phœnix folia habet Hordei, sed breuiora, & angustiora,
spicam Lolio similem: calamos digitorum senũ, radici ad-
nolutos

uolutos: septenas octonásue spicas. In aruis tectisq; recenter illitis nascitur, harum uirium compos, ut in uino austero pota, alui profluuium, & emanantem uulua sanguinem sistat, urina impetus infrenet. Sunt qui adalligatam in puniceo uellere & suspensam, sanguinem suppressere prodant.

PHœnix quæ herbarijs, Avena sterilis, dicitur, cognitu non perinde difficilis, Plinio, Murum Hordeum vocatur.

Idæa radix. CAP. XXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἰδαία ρίζα. Lat. Idea radix. Ita. Radice Idea.

IDæa radici folia sunt ea quæ Rusco: adherent his ueluti exigui pampini, in quibus flos. Radix spissandi naturam habet, his conueniens quibus adstrictione opus est. Pota, citam aluum, mensesq; & omnem abundantiam sanguinis sistit.

IDæa radix incognitarum plantarum ceteriam subibit. Plinius Idæā herbam nominat: ei folia sunt Oxymyrina. Adherent q̄s ueluti pampini, in quibus flos.

Rhodia radix. CAP. XXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. ῥοδία ρίζα. Lat. Rhodia radix. Ita.
Radice Rhodia.

Gignitur Rhodia radix in Macedonia, Costo similis, leuior, inæquabilis, quæ contrita, rosas redolet. Vtilissima capitis doloribus, si madefacta fronti & temporibus cum Rosacei momento imponatur.

RHodia radix, quantum è sobolis enascentia, quæ Goritia in hortu suo prosilyt, è misso Petri Saliceti medici, deprehendit Matthiolus, his notis quæ, vt Dioscorides, ita ceteri silentio præteriere, noscitur potest. Radix Rhodia, caules producit rotundos, quadantenus cocauos, palmum

Rhodia radix.

terra intantum per ambitum exigua, vt vix affigenda satis fit. Cerebrum roborat odoris gratia, tenuium est partium: in digerendo & ex-calfaciendo secundi ordinis est desinentis, aut tertię ineuntis. Ruellius linguameminit, quod è nouo (quam vocant) orbe asportatum, tritum vel in orbem derasum, rosarum suaueolentiam exprimit, queis cum decer-tat, & incunditate vincit. Hoc precary orbiculi sunt.

palmum aut cubitum altos, è queis folia prodeunt longiuscu-la, acuminata, crassa vt Portu-laca, minutimq; per ambitum incisa: enascitur in caulium cacu-mine umbella viridis, vt Tithy-mali, sed hæc à flore rubescit. Ra-dix est inequalis, grossa vt Co-sti, leuis, & quæ recens, splendi-da est foris, intus candida, sicca vero, leuis, intus rubès, & squa-mosa foris. Cõmanducata aut trita, Rosas odoris suauitate prouocat, vnde ei Rhodia no-men. Hæc omnium radicum vi-uacissima. Nam è terra educlta, si in locum non admodum siccu reponatur, à multis mensibus denuò plantata, rezgerminat. In editissimis montibus nascitur, saxosis, & præruptis: præcipuè in Alpibus circa Saltzburgu,

Equisetum. CAP. XXXVIII.

Sisicola de NOMENCLATURA.

cauallo

Græ. ἰπποῦρις. Lat. Equisetum. Ita. Coda di

St. Sippuris caualo. Gal. Queue de cheual.

Off. Cauda equina.

Equis

Equisetum in riguis & scrobibus nascitur. Cauliculi prodeunt manes, geniculati, in se sarcti, rubescentes, scabri, & inunca circa eos folia, crebra, exilia. In sublime Equisetum attolitur, uicinos arborum caudices scadens, obuolutumq; dependet, comis multis, nigris, ut equorum cauda. Radix lignosa, dura. Vis herbae spissare: quare sanguinem naribus erumpentem succus ipse sistit. Prodest dysentericis in uino potus. Urinam cit. Sanguinolenta uulnera glutinantur, tritis folijs, & illitis. Radix cum sua herba tussim, orthopnoeam, ruptaq; adiuuat. Folijs in aqua potis, dissectiones uesicae & intestinorum, enterocelaq; in unum coalescere, cogiq; feruntur. Alterum Equisetum caulis est rectus cubitalis, aut maior, manis, comis per interualla breuioribus, candidioribus, & mollioribus. Id cum aceto tritum, uulneribus remedio est, eademq; fungitur facultate.

Equiseti genera duo à Dioscoride descripta, non incognita sunt. Nam primò quod Itali Asprella nominat, eius regionis mulieres, stagno splendorem & nitorem conciliant, hacq; materiary fabri ligneam petelinum, & aliorum minorum operum scabritiem eruderant & expoliunt. Ex altero quod cauda equina proprie dicitur, penè statim ut emergit, germen enascitur grossum & tenerum, à Senensibus maritimis palustrali nuncupatum. Hoc quadragesima in cibos utuntur, primum elixo, post farina inducto, ac demum patella infrieto. Equisetum vim habet cum amaritudine adstrictoriam: hacq; de causa valenter, & sine morbo suo desiccatur.

Coccum infectorium CAP.

XXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. κόκκος βαφικῆ. Lat. Coccus Baphica. His: gran
Ita. La grana. Gal. Vermillon. fruct. et ar
Off. Grana tinctorum. coscoja

Coccum quo infectores utuntur, frutex est surculosus, paruus, cui grana ceu Lentesc adherent, qua electa conge

congeruntur. Optimum gignitur in Galatia & Armenia, deinde Asia & Cilicia, ultimum ex omnibus Hispanicum. Vis huic spissandi, uulneribus neruisq; praecisis, conuenienter ex aceto tritum illinitur. Nascitur quoque in Cilicia, è Quercubus, cochlearum exilium similitudine, quod illius regionis mulieres ore legunt, & Coccum uocitant.

Quamuis Coccum tinctorium, res sit non incognita, ipse tamen frutex, qui id producit, non satis perspectus. Nam quod habent seplasis, rotundum profert granum, & intrinsecus uacuum. Videri poterit genus illud, quod plinio in Asia & Attica nascens, celerrime in vermiculum se mutans, quod ideo Scolecion vocabant, improbabantque, limaci parua simile. Rustici in Narbonensi prouincia, ubi frequens est, Vermilonum uocant. Falluntur qui Chermes Arabum, grana esse putant, quae Pimpinelle vulgaris radicibus affixa nascuntur. Siquidem Serapio per Chermes, grana quae Graeci Coccum uocant, intelligit, ut qui totius huius caput ex hoc Dioscoridis exscripserit. Et sane nostri temporis Cremesinum, ex eo etiam fit grano, quod in pimpinella radice prouenit, uerum id non concludit, Chermes Coccum esse insectorium. Id saecultatis est astrictoria, & amara, neutriusq; mordicans.

Tragium. CAP. XL.

NOMENCLATURA.

Græ. Τράγιον. Lat. Tragium. Ita. Tragio.

Gal. Off. ignotum.

Tragium nascitur in Creta tantum in sula, Lentisco semine, folio & ramis simile, singulis tamen minoribus: succus ei lacteus, gummi non dissimilis, Semen, folia, lachrymaq; illius spicula è corpore eiciunt, omnia quoque corpori impaeta euocant, pota stranguriae medentur, calculos uesicae frangunt, menses trahunt. Modus in sumptione est, drachma una. Fama est Hlyestres capras sagittis confossas, eius herbae pabulo spicula excutere. Est & alterum Tragium, quod Tragoceros aliqui uocant, folia scolopendry habet, & radicem Hlyestris Raphani, tenuem

zenuem, candidam, quam crudam uel coctam esse dysentericis prodest, folia autumnò hirci uirus olent: exinde sibi Tragij, nomen adoptauit. Prouenit in montibus & præcipitijs.

CVM Tragium, quod hic primo loco à Dioscoride pingitur, in sole Creta nascatur, nullaque planta, à secundi generis Tragio, Scolopendrij folia proferat, amba non iniuria inter incognitas plantas referentur.

Tragum. CAP. XLII.

NOMENCLATURA.

Gr. Τραγ. La. Tragos. Of. Vermicularis. It. trago.

Est etiam herba Tragos, quam aliqui Scorpion aut Traganon uocant, maxime in maritimis nascens, palmū alta, aut amplior, fruticosa, humilis, oblonga, sine folijs, pusillis circa ramos acinis, rufis multis, magnitudine tritici, acuto cacumine, gustu multum adstringente. Racemorū acini decem ex uino potti, celiacis, & scæminis fluxione uulua laborantibus auxiliantur. Tunduntur à plerisque, & in pastillos digesti asseruantur, quibus utitur cum opus est.

TRAGOS Plinio, quibusdam Scorpion dicitur, semipede alta, fruticosa, sine folijs, pusillus racemis, rubentibus, grano tritici, acuto cacumine, & ita in maritimis nascens. Hæc indidem ab herbarijs eruitur iunco marino similis, & ob id ab eis non aliter quàm Iuncus marinus appellatur. Cordo Italis, Pagnola dicitur, quod oblongi eius acini, quos pro folijs habet, Piseis nucleis similes sint. Huius uocabuli non meminit Matthiolus, attamen sub Argentæ montis radices, in maritimis Senensibus, nasci scribit iuncum pusillum, consentientibus cum plinio & Dioscoride omnibus notis.

Iuncus. CAP. XLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Σχίβ.

Lat. Iuncus. Ital. Giunco. Hisp. junco

Gal. Ionc.

k

Iunci

Iunci duo genera. Vñ leuis nominati, alterũ acuti, qui in mucronẽ fastigiatur. Cuius etiã duo assignãtur genera, unũ sterile, reliquum fert semen nigrum, rotundũ, & crassiore constat calamo, carnosioreq;. Tertius est Iuncus qui uocatur Oloschænos, prioribus carnosior, asperiorq;, is simile supradictõ fructum in cacumine parit. Semen utriusque tostum, ex diluto uino potum, sistit aluum, & rubra fœminarũ profluvia, urinam cit, capitisq; dolores facit. Quæ proxima sunt radici folia tenera, conuenienter illinuntur aduersus Phalangiorum morsus. Aethiopici Iunci semine somnus allicitur: sed modus in potione seruandus est, ne sopor fiat.

Triplex est iuncus. Est Iuncus molli acumine, in aquosis nascent, hunc Græci, Schinon Lian, vocant. Alius in maritimis nascitur, fastigiato, & infligendo vulnere aptato mucrone. Oxyshænos, dicitur. Tertius grandior, in lacubus & stagnis prouenit. Græci: Oloschænon: Latini, Mariscum nominant. Iunci temperamento constant, partim ex essentia terrena, modicè frigida, & partim ex aquea, leuiter calida. Oxyshæni secunde speciei semen somnum prouocat, minori tamen efficacia quàm Oligoschæni, nam id etiã mentem alienat.

Lichen. CAP. XLIII.

NOMENCLATURA.

Græc. Λειχην. Lat. Lichen. Ita. Pulmonaria.

Gal. Hepatique. Off. Hepatica.

Lichen qui saxis est familiaris, aliquibus Bryon appellatur: asperginosis petris adheret, ut muscus. Is illitus sanguinis profluvia sistit, inflammationes arcet, impetigini medetur. Inuat regio morbo correptos, cum Melle illitus: oris & lingue defluxiones inhibet.

Lichen inde nomine accepto, quod Lichenas & impetiginõ sanet, asperginosis hæret saxis, ut muscus, folio singulari, semper petris familiariter incumbente. Matthiolo canaliculos è saxis profert, unde pusilla quæpiam acetabula exeunt, & præcipue mense Iunio: huic non admodum dissimilis quam Pulmonariam, & à similitudine quam ha-

bet

Lichen.

Pulmonaria.

bet cū humano pulmone. & è remedijs qua huius vlceribus, & sanguinis reiectionibus affert, nominauere. haec admodū siccā et astringentia est.

Paronychia. CAP. XLIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. τριγωνίχια. Lat. Paronychia. Ita. Paronichia.

Paronychia exiguus frutex, in petris nascens, Peplo similis, minor longitudine, maioribus folijs. Illita paronychijs atque duritijs, remedio est.

Paronychiā vidit Matthiolus in ingenti illa sylua, quā è Tuberiana Goritiā itur saxus imminētē, & sicus arboris truncis, Paronychie virtus. tenuium est partium desiccātque sine morsu.

Chrysocome. CAP. XLV. *Sicas Curij
fm fratre*

NOMENCLATURA.

Græ. χρυσόκωμ. Lat. Chrysocome. Ita. Chrisocome.

k 2 Chry

Chryfocome palmi altitudine fruticat, coma ſpecie corymborum, Hyſſopo ſimili: radice hirsuta, Veratri nigri modo, tenui, Cyperum æquante: gultu non iniucundo, ex auctero dulci. In petroſis opaciſq; naſcitur. Radix excalfacit, & adſtringit, his conueniens, quos iecur aut pulmonis inflammatio male habet. Contra purgationes uulua, decocta cum hydromelite aſſumitur.

Chryfocome in Natura hortum releganda, ne ſi nos opum ſuarum dominos effecerit, nihil ſibi peculiare poſſideat. Cordus tamẽ Sarracenicam Mentham, quam Graci recentiores, Coſtum herbam vocant, ut Chryfocome cognatam exprimit, ob aureos, qui ſummis caulibus inſident, corymbos, & accedentes ad veratrum nigrum radices, & odo ratam cum planta radicem. Ruellio ad eam accedit Pulegium, quod herbary montanum vocant. Sed e neutra, vera nobis Chryfocome patet.

Chryſogonum. CAP. XLVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Κρυſογονου. Lat. Chryſogonũ. Ita. Chriſogono.

Offic. Caryophyllata.

Chryſogonum dẽſe fruticat, quernis ſolijs: flore coronarij Verbaſci: radix ut Rapũ extuberat, intus ruberrima, foris nigra. Quæ trita cum aceto, atque impoſita, muris aranei morſibus auxiliatur.

Hæc etiam planta, in ſecretiſſimo Natura horto, noſtro ſaculo deliteſcit, non ſecus ac aliæ complurima.

Elichryſum. CAP. XLVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ελιχρυſου. Lat. Elichryſon. Ita. Elichriſo.

Gal. Stichados citrin. Off. Stichas citrina.

Elichryſon quidam Chryſanthemon, nonnulli & id Amaranthon uocant, quo deorum ſimulachra coronant. ramulum habet candidũ, uirentem, rectum, firmum: ſolia intercedentibus ſpacijs anguſta, abrotano ſimilia, comã aureã lucis, in orbem,

Elichrysum. 1

Elichrysum. 2

hem, umbella rotunda ueluti siccis corymbis dependentibus: radice tenui. Nascitur in asperis, & torrentium alueis. Contra serpentium iclus, coxendicum dolores, urinae stillicidia, ruptaq; comma e uino pota opitulatur. Ciet menses. Sanguine concretu uentris ac uesicae absunit, pota cu mulso, ieiunis, trium oboloru pondere, sistit destillationes, dato in uino albo diluto: uestibus in feritur, ut eas ab erodentium iniurijs tueatur.

H Elichryson Matthiolo in Thuscia nascitur, notis omnibus quas ei assignat Dioscorides, nihilu enariantibus. Flos in longu tempus asseruatur, & ideo vere cu flores deficiunt, flore Helichrysi sicco utimur, ut Amaranthi, quem Fioreuelluto, Itali uocant, Porro Helichryson, Stechas est citrinum officinarum, & Paulo Amaranthus uocatur. Ruellio rusticis Gallis, Chamesum matius uocatur.

Chrysanthemum. CAP. XLVIII. *A. bibor*

NOMENCLATURA.

k 3

GRA.

et cetera sup
3. Cap. 133.
p. 109 manj
e argunt
mes dia sco
e no gemina se
tray simplici
sp.

Gre. χρυσάνθεμον. Lat. Chrysanthemum.
Ital. Chrysanthemo.

Chrysanthemon aut Caltha (nonnullis Buphthalmos) herba est tenera, fruticosa, leues proferens caules, & multifida folia: flores supra modum splendentes: luteos (orbem oculi imitantes, unde Buphthalmi nomen traxit) Propter oppida nascitur. Cuius caules oleris uice manduntur. Flores cum cerato tritis, steatomata discutere produuntur (Regio morbo correptis, colorem breui reddunt, si sequente longo balnei usu, post exitum ebibantur.)

* Chrysanthemum.

Valerius Cordus Chrysanthemon cum Buphthalmo confundit. Sed Matthiolo ambas eandem esse plantam non placet, hinc rationibus. Dioscorides diuersis capitibus de Buphthalmo & Chrysanthemo non fuerat tractaturus, nisi diuersas censuisset esse plantas. Siquidem Buphthalmon folia fert similia Feniculo, quae capillacea sunt: Chrysanthemon, multifida. Chrysanthemi caules, oleris uice manduntur, quod de Buphthalmo tacuit. Buphthalmon flores habet Anthemidis, non ideo tamen Chrysanthemo similes. Chrysanthemon herba est tenera & fruticosa, & id in Buphthalmi descriptione praeterit. Quam uero ad virtutes & effectus attinet, flores dicit Buphthalmi, tumores & abscessus discutere (in genus & certum loquens) cum cera tumores & abscessus discutere: de Chrysanthemo uero, cum cerato tritos, steatomata discutere, parti-

tim & dubie perscribens. Id causa fuit ut veteres quidam Graeci, qui Buphthalmon & Chrysanthemon unam & eandem plantam existimarent, de Buphthalmo tertio libro scripsit Dioscorides in hoc caput quaequid...

transp

transportarint. Quod factū eodē est pacto, in Ruta syluestri, & Hypo-
 vico: nec secus, in Asaro, & Bacchare. Ea de re id caput obelo distinxī,
 Matthioli censurā sequēs, Chrysanthemon copiosum idē vidit, in Mon-
 tis nigri territorio, quod Illustrissima Senensū est ditienis, in totū simi-
 le picturā huius emēdati capitis. hęc ab indigenis editur, vt Beta, Spina
 cia, Brassica, cum Buphtalmon in Italia non viderit. A tenim ex eo pa-
 tet errare eos, qui Chrysanthemon eam Ranunculi speciem faciāt, quā
 in pratis nascens, folia profert Apū, & luteos flores.

Ageratum. CAP. XLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Αγνήσσω. Lat. Ageraton. Ita. Agerato. *Lat. eupat. mesue*

Ageraton fruticosa herba est, palmari longitudine assur-
 gens, simplex, humilis, Origano maxime similis: umbel-
 lam gerit, in qua flos bullis aureis emicat, Elichryso minor. No-
 men ei inditū est, quoniā diutissime flos in sua coloris specie con-
 seruetur. Vis decocti feruens. Huius uisū odor urinam cit, &
 uulnē duritias emollit.

Ageratum per totam Thusciam nascitur, caule & floribus Origa-
 ni, umbella tamen minutis & aureis floribus referta. Inflamma-
 tiones leniter concoquit & digerit.

Verbenaca. CAP. L.

NOMENCLATURA.

Græ. Περὶσπερώυ ὕπτι. &

Lat. Verbenaca recta. Ita. Verminacola.

Peristereon, siue Verbenaca, nascitur in aquosis. Nomē ex
 eo duxisse uidetur, quod colūba circa hęc per quā liben-
 ter uersari soleant: dodrantis altitudine, & interdum amplius
 adolescit: folia e caule procedūt incisa & subalbida: ea singulari
 ramo, radiceq; sola costare se pins inuenitur. Folia cū sulto adipe
 recētī, aut Rosaceo imposita, uulnarū dolores finire putātur. Ignē
 sacruū illita ex aceto reprimat putrida ulcera cohibet, uulnera glu-
 timat, ueteraq; ex Melle, ad cicatricem perducit.

Sacra herba. CAP. LI.

NOMENCLATURA.

Gae. Iegoßæ [xvii]. Lat. Verbenaca supina. It. Berbenca femina. Gal. Console. Off. Consolida media.

Sacra herba.

Sacra herba, quæ & Peristereon nominatur ramulos emittit cubitales, aut mansuculos, angulosos, in quibus ex intervallis folia Quercus, sed minora angustioraq̃, eisdẽ diuisuris in ambitu, colore aliquatenus castio: radix longa, tenuis, flores purpurei, graciles. Folia cū radice in uino pota, illitã ue, aduersus serpentes pollet. Eadẽ drachmæ pondere cū Thuris obolis tribus, in uini ueteris hemina, quadragenis diebus, ieiuno ore, contra regiu morbu bibuntur. Vete res tumores & inflamatio-

nes mitigant, sordida ulcera purgant. Tota in uino decocta, tonsillarũ crustas abrũpit, oris nomas gargariz atu cohibet. Auunt si aqua spargatur trichinium, qua maduerit, latiores conuictus fieri. Datur potandũ in tertianis febribus, tertium à terra geniculum cum folijs circulantibus: quartanis, quartum. Sacram uocant herbam, quoniam multum ad amuleta, expiationesq̃ commendetur.

Inter Verbenacam rectam & spinam, nil aliud differentia est, nisi quod illa recto est caule, & rarioribus folijs: hæc resupinatis est cauli

bus, & foliosa: nec aliud foliorū aut florū est, discrimen quāuis quibusdam Verbenaca recta, florem croceū producat, quod nec Dioscorides dicit nec Plinius. Quin & hic in cōmuni vtriq; pictura, glauci floris meninit.

Astragalus. CAP. LII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασραγαλός. Lat. Astragalus. Ita. Astragalo.

Gal. Cices sauuages.

Astragalus, paruus à terra frutex, folijs & ramis Ciceri similis: flore purpureo, paruo: radice rotunda, Raphani modo, grādi, quæ adnatas appendices firmas habet, nigras, præduras, ueluti cornua inter se implicatas gustu adstringetes. Nasctur in uentosis, opacis, & in niualibus, eo Memphis Arcadiæ scatet. Aluum sistit radix in uino pota, urinam mouet, uetustis ulceribus, sicca efficaciter inspargitur, sanguinē supprimit, egrè, propter durtiam, tunditur.

Astragalus in uallis Anania montibus nascitur, & in comitatu Goritiano, quo loci radicibus vtuntur ad prouocandam urinam. Astragali radices astringunt, & valenter desiccant, Gallus è Ruellio, Rusticum est Cicer: quibusdam, syluestris Cerra.

Hyacinthus. CAP. LIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ὕακινθος. Lat. Hyacinthus.

Ital. Cipolle canine.

Gal. Vaciet. Off. ignotus. *h. s. jacintho yea*

HYacinthus folia habet Bulbi: dodrantalē, minimo digito tenuiorē, herbaei coloris: comā procumbentē, florum purpureorū plenā, incuruā: radicē bulbaceam quæ, ut creditur, pueris cū uino albo illita, pubertatē coerces, & non patitur erūpere: sistit aluum pota & urinam impellit. phalangiorūque morsibus auxiliatur. Semen adstringentius est, theriacis expetitum. Regium morbum emendat, cum uino potum.

Hyacinthus. 1

Hyacinthus. 2

HYACINTHUS flore & radice bulbacea, in campestribus, inter segetes, & in memoribus enascitur, & ea causa fuit Gallis nemoralē aut agrestem cepam nuncupādi. Floret cum violis sub finem Martij, & Aprilis initium. Longiusculē perdurant flores, antequam emarcescant. Thuscis, Cipolle canine, aut, saluatiche dicuntur. Hic tamen Hyacinthus, non ille est poetarum, qui è sanguine Aiacis editus, literis etiamnum huius nomen refert. Namq; (vt eorum habent fabula) rubente est flore, Lilio adsimili. Hyacinthi radix primo desiccantium est ordine, & in frigidantium secundo desinente, aut inchoante tertio. Fructus leuiter abstergit & astringit, desiccātq; tertio ordine inter caliditatem & frigiditatem fere medius.

Hyacinthus. 3

Hyacinthus. 4

Papauer erraticum.

CAP. LIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Μήκον ἢ ῥοιός. Lat. Papauer erraticum.

Ita. Papauero saluatico.

Gal. Coquelourdes. Off. Papauer rubrum.

Papauer erraticum, quod Rhœada uocant, uere quidem in aruis cum hordeo nascitur, flore protinus decido, unde & nomē apud Græcos accepit. Folia Eruca, aut Origano, aut Cichorio, aut Thymo similia spectantur, sed longiora, diuisa, scabra: unceus ei caulis, reclus, cubitalis, asper: flos bluestris Anemones, puniceus, interdum albus: oblongum

cap

Sis:
amap
Las-

Papauer erraticum.

caput, sed quam Anemo-
nes minus: semen rufum: ra-
dix longa, subalbida, mino-
ris digiti crassitudine, gustu
amara. Huius capita quinq;
aut sex, in uini cyathis tri-
bus ad dimidias decocta, po-
tui dabis quibus somnus ex-
ercendus est. Semina aceta-
buli mensura ex aqua malsa
pota, aluum leniter emol-
liunt. Ad idem prestandum
mellitis placentulis, & dul-
ciarijs libis admiscuntur. Fo-
lia cum calycibus illita, in-
flammationes sanant. Eo-
rundem fotu & perfusione,
somnia allicitur.

Papauer satium. CAP. LV.

NOMENCLATURA.

Græ. Μήκωυ ήμερ &.

Lat. Papauer satium.

Ital. Papauere domestico.

Gal. Pauot. Off. Papauer.

his: dormi
& deras —

E satiui Papaueris genere, quod hortense est, semen in pa-
nem densatur, qui sanis in usu sit. Eo etiam ex Melle pro
sesama utuntur, Thylau itin uocant: capitulum habet longum,
& semen candidum. S; luestre uero, caput in fides demissum q;
&

Papauer sativum.

Et nigrum semen, quod Pi-
 thitis nominatur, nonnullis
 tamen Et ipsum, Rhœas di-
 citur, quoniam eius scapo
 lacteus succus emanat. Ter-
 tium magis sylvestre, Et ad
 medicinas ualentius, multo
 his longius, productione ca-
 pitulo. Omnium in com-
 mune natura refrigeratrix.
 Quare si capita ipsa Et fo-
 lia decoquantur in aqua,
 somnum fotu conciliabunt.
 Bibitur decoctum contra ui-
 giliis. Calyces cum polenta
 triti, Et cataplasmatibus ad-
 misti, ignibus sacris, Et in-
 flamationibus prosunt. Tun-
 duntur quoque uirides, Et
 digeruntur in pastillos, qui siccati ad usum reconduntur. Capita
 quoque per se in aqua coquantur ad dimidias, iterumq; adiecto
 Melle, dum humor coeat in eclegmatis lentorem. Id medica-
 mentum in tussi, arteria fluxionibus, Et cœliacorum affectu,
 doloris leuamentum præbet: efficacius tamen redditur, addi-
 to Hypocistidis succo Et Acacia. Papaueris nigri semen tri-
 tum cum uino bibitur contra citam aluum, Et fœminarum
 profluuia. In peruigilijs fronti temporibusq; illinitur, ex aqua.
 Opium eius magis refrigerat, inspissat, siccataq;. Sumptum Erui
 magnitudine, dolorem finit, concoquit, Et somnum allicit,
 tussi atque cœliacorum ualetudini auxiliatur. Verum si copio-
 sius hauriatur, nocet, cum lethargicos efficiens interimat. Ad
 dolo

dolores capitis cum Rosaceo persusum efficax est. Aurium dolori, cum Amygdalino, Myrrha, & Croco instillatur. Inflammationibus oculorum cum torrefacto oui luteo proficit: igni sacro & uulneribus cum aceto: podagris, cum lacte mulieris & Croco. Somnum accersit, subditum sedi pro balano. Optimum habetur graue, & densum, gustu amarum, odoratu soporiferum, quod facile aqua diluitur, laue, candidum, neque asperum, neque grumosum, quod inter colandum non ut cera coeat, & in sole diffundatur: dein admotum lucernis, non atra luceat flamma: extinctum denique odoris uim conferuet. Sed Opion Glaucio, gummi, aut syluestris Lactuce succo, adulterant. Verum Glaucio fucatum, in dilutione Croci colorem reddit: Lactuceo succo fictum, exiliter spirat, & asperius spectatur: gummi utiatum, splendet, & infirmum est. Nec desunt qui eo dementiæ deuenerint, ut adipem ei admiscerent. Fictili nouo torretur ad oculorum medicamenta, dum mollius atque rufius appareat. Diagoras, ut Erasistratus auctor est, usum eius damnauit, oculorum lippitudinibus & aurium uitij infundi uetans. quoniam uisus aciem hebetaret, & soporem gigneret. Addidit Andreas, illitos eo protinus excacari, si non adulteraretur. Mnesidemus usum duntaxat olfactandi probauit, quoniam ad conciliandum somnum conueniret, alioqui nobis ut noxio interdicit. Quæ commentitia esse, experimento deprehenduntur: siquidem effectus, uirium huiusce medicamenti fidem faciunt: quare non alienum fuerit scriptis mandare, quoniam modo is excipiat succus. Aliqui capita ipsa folia tundunt, & prelo exprimunt, terentesq; in mortario, digerunt in pastillos. Id Meconium uocatur, multum Opio ignauus. Porro Opij faciendi ratio hæc est: Cum ros in eo exaruerit, culiro decussatim in stellæ, penitus adigatur, ex obliquo in rectum summam cutem

tem incidere oportet, lachrymam exeuntem digito in concha-
 astringere, nec, multo post redire, ut concreta inueniatur. Ete-
 nim quæ tum, aut postero die etiam offenditur, in uetere pila te-
 ri debet, & in pastillos cogi. Cum tamen inciditur, retroceden-
 dum est, ne uesibus succus deradatur.

Non ignotum est Papauer erraticum, in campis & segetibus inna-
 scent. huius flores sicut in puluerem redacti, pectoris dolores sedant
 quos Pontia, Itali uocant. Probe succedens experientia, medicos Syrupi
 ex eo conficiendi rationem docuit, ex horum nempe nunc succo, nunc in-
 fusione, quod bellissimè agris cessit. Tridentina rustica herba Papauer
 erratici in cibum abutuntur. Quod uisatum fuit Theophrasti tem-
 pore. Enim uero hoc in capite deprauatus est locus, qui de foliorum pi-
 ctura agit. Nam Rhæadis folia, perperam Origani & Thymi conferun-
 tur. Habet enim Rhæas, Eruca siue Chicorij modo incisa, à quibus lon-
 gissimè absunt Thymi & Origani folia. Error eorum, qui id Papauer
 Papauer cornutum, & Glaucion existimant satis, non respondentibus
 notis, apertus est. Papauer satiuum, in hortese & syluestre, cuius duas fa-
 cit species, à Dioscoride diuiduntur. Tres tamen hæ species, domestica
 sunt. Siquidem & olim Plinij tempore serendo erant, & nunc album,
 quod ipsum est Papauer satiuum ingenti copia in Tuscia nascitur: duæq;
 nigri species, quas ille syluestres uocat, in Lombardia & Tridentinis
 montibus, spaciosus aruis, fabis inserte seminatur. Ex eorum semine pul-
 metaria ab incolis fiunt, quæ Pauerete, nominant. Hæc cū ad saturita-
 tem ederint, nihilum somnolentiores euadunt. Quod Matthiolo, ut
 lacte, quod eis incisis manat, cum aqua hordei in ardentissimis febri-
 bus queis permolestæ uigilia, uteretur, pauore defunctus, qui ei à medi-
 cis ingerebatur. Id lac, liquor est Papaueris, & Opium uocatur: succus
 uero, Meconium. Opium quam uunus quarto ordine frigidum statua-
 tur, si tamen è sapore temperamentum, & effectus agnoscentur, Opi-
 um (quantum deprehendere potuit Matthiolus) gustu amarè est, &
 ore retentum, linguam exulcerat. Quod manifestè ostendit, non
 mediocrem illi caliditatem inesse, & id ipsum coarguit, qui ex eo pro-
 dit acris & grauissimus odor. Hæc tamen in re quisque & suam alic-
 nam, tum eruditionem, tum iudicium consulat. Siquidem ea facultas
 magna

magna ex parte adulteratur cū Gaulcio, Opium, poterit accidere, quòd è dilutione nascitur, nam tum in aqua croceum refert. Papauera omnia refrigerandi naturam habent.

Corniculatum papauer.

CAP. LVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Μήκον κερκίτις.

Lat. Papauer corniculatum.

Ital. Papauere cornuto.

Off. Papauer cornutum.

Ger. Geel Hagfamen Geel olmagen oder Doen.

si dormi
leras ma
inas —
t cornu
os —

Papauer Ceratites, id est, corniculatum, folia habet cādida, hirsuta, uerba sco similia, in ambitu hlyestris Papaueris more serrata caule non dissimili, flore pallido: calyculo Fœnigraci, in cornicolorum modum inflexo, unde nomen mutuatur: semine Papaueris, pusillo, nigro: radice per summa cespitum nigra, crassa. Nascitur in maritimis & asperis. Radici ea uis in est, ut in aqua decocta ad dimidias, coxendicum & iocinoris affectus potu sanet. Prodest his qui crassa quadam, aspera, aut arenosa cum lotio reddunt. Alium leniter purgat semen, acetabulo in aqua mulsa potu. Crustas emargi

Corniculatum papauer. potu sanet. Prodest his qui crassa quadam, aspera, aut arenosa cum lotio reddunt. Alium leniter purgat semen, acetabulo in aqua mulsa potu. Crustas emargi

emarginant, illita ex oleo folia: floresq̄. Argema ac nubeculas iumentorum perunctas abstergunt. Sunt qui Glaucium, hoc Papaueris genere faciliari existimarunt, falsi quadam foliorum cognatione.

Spumeum papauer. C A P. L V I I.

NOMENCLATURA.

Græ. μῆκωυ ποίας. Lat. Papauer spumeum.

Ita. Papauero spumco.

Aliud papaueris genus Aphrodes, id est spumeum uocatur, ab alijs Heracleum, caule dodrantali: folijs admodum paruis, Radicula similibus: fructu inter ea candido. Nam herbula alba est, & spumea tota: radice in summo cespite. Legitur æstate semen, cum integrè adoleuit, deciditq̄, exiccatum. Datum acetabuli mensura in aqua mulsâ, uomitione expurgat: priuatim huiusmodi purgatio comitialibus prodest.

Papauer Cornutum magna copia in maritimo Senarum tractu nascitur, nempe in territorio Grosseti, Orbetelli, & Herculis portu, & præcipuè in pluribus montis Argentæ locis, & sub Triestinam urbem, que non admodum à littore maris distat, vere magna abundantia saxis implantata cernitur. Seruntur in alijs Italia locis ad publicum spectaculum, ut in raris & non admodum vulgaribus simplicibus faciliari consuevit. Papauer Cornutum, virtutis est incisoria & absterforia. Papauer spumeum nostro æuo incompertum, incognitarum plantarum centuria adscribetur. Plinius dum in Papauere spumco Theophrastum reddit, è libri nomi cap. 13. perperam Papaueris folia, speciè passerum representare describit, ac de suo addidit, quo ampliorè fidem faceret: Si procul intuearis: Nam Papauer id, Struthij herba folijs comparandum: limisque per æstatem splendorem non addit, quod Struthij, seu Lanaria proprium est. Error hinc fluxit, quod pro Struthio, quod Radiculam sonat, Struthon, qui passer est, intellexit.

Hypecoum. C A P.

L V I I I.

L

Nomencla

NOMENCLATURA.

Gr. ὑπεκοον. Lat. Hypocoon. Ita. Hipecoo.

Hypocoon, alicui Hypopheon uocant. Nascitur in segetibus aruisq̄, folijs Rutæ, exilibus ramis. Natura eadem que Papaueris succo.

Hypocoon Matthiolo ostensum, sub Rutæ syluestris centuriam (nam non vni plantæ id nominis herbarij indidere) palmum alta panta, folijs sedè Rutæ, caula tenero & laui, croceis & pusillis floribus. Infrigidantium ordinis est tertij, paucillum à Papauere distans.

Apollinaris, siue Hyoscyamus.

CAPLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. υοσκύαμος. Lat. Hyoscyamos. It.

Iusquame. Gal. Hanebane. Off.

Iusquiamum. et succus eius
altercum

Sisp: beleño

Hioscyamus, frutex est caules emittens crassos, folia lata, oblonga, diuisa, nigra, hirsuta: flores è latere caulis ordine prodeunt, tanquam Punicorum cytini, scutulis septi seminiū plenis, ut Papaueris. Tres eius differentia: una semine nigro, floribus pene purpureis, Smilacis folijs, cytini præduris & spinosis: alterius semen subflauū, ut Trionis, flores lutei, folia & siliqua simpliciores. Ambo insaniam gignunt & soporem, ideo in communi usu damnantur. Tertium genus, ut quod mitissimū esset, medici recepere, pingue, lanuginosum, molle, candidi floris seminisq̄, in maritimis ruderibusq̄, nascens. Cuius occasio si non adsit, rufum usurpari oportet. Niger, ut deterrimus, improbat. Recenti semine, caulibus folijsq̄, tuis, succus in sole exprimitur, & exiccato humore, usus ad annum usque prorogatur: nā facile corruptionem sentit. Extrahitur etiam ex sicco semine separatum

Hyoscyamus.

paratim in aqua calida tuso, & expresso. Liguamentu autē, succo lacteo præstatius est, & magis dolores finit. Contusa herba recens, addita trimestri farina, digeritur in pastillos, & reconditur. Liguamentum primum, & quod a sicco semine exemptum est, collyrijs quæ doloris sensum auferunt, commodissime inseri solent. Contra acutas calidasq; fluxiones, dolores aurium, atque uulua mala, profunt: cum farina autem aut polenta, oculorum, pedum, cæterarumq; partium inflammationes placant. Semen eadem præbet. Tussi, destillationibus, oculorum fluxioni, & doloribus, efficax. Contra mensium abundantiam, & erumpentem aliunde sanguinem, oboli pondere cum Papaueris semine, & aqua mulsa, bibitur. Podagris subuenit. Testibus inflatis, mammisq; tumen- tibus à partu, tritum ex uino illinitur: alijs quoque cataplas- matis, quæ doloris leuamentum præstant, admisceri solet. Folia omnibus medicamentis dolorem sedantibus, per sese, & ex polenta, utilissimè imponuntur. Recentia ad mitigandos omnis genus dolores oblinuntur Cum uino terna, quaternaque pota, sanant algidas febres quas Epialos uocant. Coctâ olerum modo folia, si acetabuli mensura manduntur, mediocrem insaniam gignunt. Idem efficere tradunt, si colo-

ulcus sentiente, infundantur. Radice in aceto decocta, dentes in dolore colluuntur.

Rvellius sic Hosciamum distinguit, ut qui in Dioscoride primi est generis, Iusquiamum nigrum vocetur herbarijs. Qui secundi est generis, Iusquiamum flavum. Qui tertij, album. Is Cordo in rudibus, fossis, & circa oppida pagosque nascitur. Matthiolus in Italia, id solum genus repperit, quod secundo loco, à Dioscoride, subflavo semine, & floribus luteis describitur, duo que restant, quantumvis sollerter indagari, qui ostenderet, neminem inuenit. Id in eo homine mirum, qui eruditus & diligens, nil veritus herbariorum impudentem & indoctam imperitiam, qui tria hæc genera sine delectu, ignaris & credulis ostentant.

Psyllium. CAP. LX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ψύλλιον. Lat. Psyllium. Ita. Psilio.
 Sisi- Zaragato Gal. Herbe a pulces.
 na — Off. Pulicaris.

Psyllion folijs Coronopo non dissimilibus, hirsutis, longioribus: sarmentosa fœni modo, in totum heburla: ramis dodrantalibus: coma à medio caule exoritur, duobus tribusve conuolutis in cacumine capitulis: in his semine duro, nigro, pulicum simili: unde & nomen. In aruis & incultis nascitur. Vis ei ad refrigerandum, inspissandum, & molliendum conueniens. Articulorum morbis, parotidibus, tuberculis, tumoribus, uulsis, illitum auxiliatur. Imponitur in dolore capitis, cum Rosaceo, aqua, aut aceto. Enterocelis infantium, &

promi

Psyllium.

prominenti umbilico, illius
ex aceto medetur. Teritur
acetabuli mensura, & in a-
qua sextario madefactum,
ubi concreuit aqua, illinitur:
siquidem uehementer refri-
gerat, & in feruentem a-
quam deiectum calorem re-
primit. Contra ignes sacros
efficax est. Fama est, si uirēs
domum importetur, non si-
nere in ea pulices gigni. Cum
adipe tusum, sordida ulcera,
& quæ cacoëthe uocantur,
expurgat. Succus uermicu-
losis auribus, aut fluxione la-
borantibus, ex melle prodest.

Psyllium seu Pulicaris, ubique prouenit, & nota est planta, nomi-
ne à Latinis indito, è semine, cuius color & quantitas pulci si-
milia sint. Psyllium, ea lege sumptum, quam ei tribuit Mesue, proculdu-
bio venenum erit; nimirum quarto ordine calidum & siccum. Galeno,
summè proficuum est semen, secundi infrigidantium gradus, in hume-
ctando & d. siccando temperatum.

Hortense Solanum. CAP. A. Solanum

LXI.

NOMENCLATURA.

Græ. στρόχνος κήπιος. Lat. Hortense solanum. Ita.

Ita. Solatro Hortolano. Gal. Morelle. Off. Solatrum. et bu

Hortense solanum, frutex cibus idoneus, exilis, pusillus, lupin
multis concauis alis: folio nigro, maiore quam Ocimi,
& latiore: fructu rotundo, uiridi, qui post maturitatem nigri-
Sis-ye

cat, and ba:m
ra

Solanum Solanum Vesicaria.

alica

bum

rbar

kaken

i

ispa

exiga

per

o

fin uocant cum Rosaceo perfusus proficit. In collyrijs, aqua uel
 ou uicem exhibet, contra acutas fluxiones illitus. Aurium do-
 lori instillatus prodest. Mensum abundantiam sistit, in uellere
 subditus. Succus fuluo gallinarum corticalium fimo subactus, &
 linteo appositus, agilopyjs presentaneo est remedio. Est & a-
 liud Solanum, quod peculiari nomine Halicacabon, id est, Ve-
 sicariam, aut Physalida uocant, folijs antedicto latioribus: cu-
 ius caules, posteaquam adoleuerunt, prona terram spectant,
 folliculis orbiculatis, fuluo intus acino, uesculis simili, rotun-
 do, leui, quo coronary utuntur, corollis intorquentes. Vim
 usumq; hortensis Solani habet, uerum cibus nequaquam expe-
 titur. Regium morbum purgat, semine potio, & urinam pel-
 lit. Ex utraque herba succus extrahitur, qui siccatus in um-
 bra;reconditur, ad eadem ualens.

cat, aut fuluescit. Herba in-
 nocentis gustus. Natura ei re-
 frigerandi. Quare folia ul-
 ceribus qua serpūt, & igni-
 bus sacris, conuenienter cum
 polline polentæ illinuntur.
 Agilopia, captisq; dolores,
 trita & imposita per se sa-
 nant, aestuanti stomacho au-
 xiliantur, parotidas, cum sa-
 le detrita, illitu discutiunt.
 Valet succus eius aduersus i-
 gnem sacrum atque ulcera
 qua serpunt: cum cerussa, ro-
 saceo & argenti spuma, ad
 agilopas: cum pane, infan-
 tum adustioni, quam syria-

Solanum somniferum. CAP. Hispanj
LXII. yerba m

NOMENCLATURA. ra may

Gr. στέρχνον ὑπνοτικόν. Lat. & Off. Solanum somni
ferum. Ita. Solatro somnifero. et. acarr
dora

Solanum somnifarum, aliqui etiam Halicacabon appellant, suēne
fruticat multis ramis, densis, caudicosis, fractu contumaci-
bus, pinguium foliorum, Cotoneæq; mali simulum plenis: flore
grandi, rubro: fructu in folliculis crocato: radice lingua, sub-
rubro cortice uestita. Nascitur in saxis, non procul a mari. Ra-
dicis cortex, in uno drachmæ pondere potus, somnificam vim
habet, Opio mitiorem. Semen uehementer urinam cit. Corym-
bi duodecim hydropicis dantur: si quid numero adijciatur, alie-
nationem mentis faciunt. Remedio est aqua copiosa mulsæ, po-
tui data. Succus pastillis inseritur, & medicamentis quæ dolo-
ris leuamentum præbent. Decoctu in uino, si in ore continueatur,
dentium doloribus auxiliatur: radice succus cum Melle illitus,
oculorum hebetudines tollit.

Manicum Solanum. CAP. His: yer
LXIII. mora q

NOMENCLATURA. acarra

Græ. στέρχνον μανικόν. Lat. Solanum furiosum. Locu
Ita. Solato furioso.

Solanum manicon, aliqui Persion, alij Thryon appellauere.
Huic folium Erucæ simile, manus aliquanto, satis Acãtho,
quæ Pæderota uocãt, accedens, Caules à radice proceros emittit

decem aut duodecim, ulnae altitudine adolescentes: caput in cacumine oliuae figura, sed ut Platani pilula, hirsutius, uerum maius latiusq; florem nigrum. Postquam eo exiit, racemus exit rotundus, niger, dens aut duodenis acinis constans, similibus Hederæ corymbis, ut uua mollibus. Radice firmatur cædida, crassa, caua, cubitali. Gignitur in montibus, uento perflatis, & Planetis. Radix drachma unius pondere pota ex uino, facit species uanas, imaginesq; non iniucundas obseruari: sed duplicatus hic modus: ad treis usque dies mentis alienationem affert: quadruplicatus, interimit. Remedio est aqua mulsa copiosius pota, & uomitione reiecta.

EX his quatuor Solani generibus, duo prima tantum nempè hortense, & quod Halicacabon, seu Physalida vocant, nota sunt. Sonificū & furiosū incognita, nec magnoperè præstitit illa cognosse, detrimētū magis, quā utilitatis allatura. Herba Bella Dōna ob foliorum similitudinem, Solatri genus, antiquis incogniti. Est aliud itidem genus, in territorio Tridentino repperit Matthiolus, fruticosum, longum, fractu contumax, candidum, flexile, quod Periclymeni in morem proximis se quibuslibet inuoluit, solijs est Solatri, minoribus tamen, contractioribus, leuioribus, & plus in mucronē desinentibus: flos est purpureus, ex his racemi generatur, longiusculi, rubentes, acetoso gustu, ciceris magnitudine: horum succus valenter infrigidat & desiccat. (quod expertus est Matthiolus) maligna vlcera, & plagarum inflammationes. Aliud est Halicacabi genus, quod hortorum cameras, & adium aprica conuestit, solijs longis & incis, flore candido, vesicis Halicacabi, in quibus semen candidum & rotundum includitur, quod vna ex parte cordis effigiem exprimit, coloris nigri. Hac in cordis affectus valentem esse herbā cōmonstrat, ut Echion, in viperas, ob semen viperinis capitibus simile. Vulgata itidē hortis Stomonina. Solanum refert, fructu viridi, rotundo, circa medium aliquantum cōcauo & spinoso, solijs Solatri, odore Opj, floribus cymbalorum forma, suauis odore lilium referentibus.

Dorycnium. CAP. LXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Δορύκνιον. Lat. Dorycnium. Ital. Dorycnio.

Doryc

Dorycnion Creteus Halicacabon, aut Caleã uocat. Frutex Olea prodeunti similis. Nascitur in petris, nõ procul à mari, ramis cubito minoribus, folijs Olea similibus colore, minusculis, firmioribus, præter modum scabris, flore candido: siliquis in cacumine, ceu Ciceris, densis, rotundis, quinis intus aut senis seminibus, exigui Erui magnitudine, lauibus, firmis, uersicoloribus. Radix ad digiti crassitudinem & cubiti longitudinẽ adolefcit, id somniferum esse constat. Copiosius haustum mortẽ adfert. Nec desuere qui dicerẽt, semen in amatoria expeti.

Dorycnion Cordo, illa est halicacabi species, quẽ superius, in semine cordis effigiem representare diximus. Id tamen non nouit Matthiolus, non præteriturus, si ita putasset.

Mandragoras. CAP. LXV. J. iabro

NOMENCLATURA.

Mandragoras.

Gr. Μαδραγόρας. La. Hispan
Mādragoras. Off. Ital. Man
dragora. Gal. Mandegula
gloyre. Lat. mala iusta bereq
nilla

Mandragorã aliqui Antimalix: alij Circaã uocãt, quoniã uideatur radix ad amatoria cõducere: Duo eius genera: niger, quæ femina existimãt Thridacias appellatus, angustioribus folijs, ac minoribus quã Lactuca, graueolentibus, in terra sparsis. Mala gerit Sorbis similia, pallida, odorata, in quibus semen ueluti Pyrorum. Radicibus inhaeret be-

ne magnis, binis, ternisue, inter se conuolutis, nigris foris, intus albis, crasso cortice uestitis: uerum is Mandragoras caule uiduus est. Alter candidus, qui mas dicitur, nonnullis Morion uocatus. Huius folia magna, alba, lata, lauia ut Beta: mala quam alterius duplo maiora, colore in Crocum inclinante, inuicem cum grauitate quadam olentia. Horum pomorum cibo, aliquantum opiliones soporantur. Radix, alterius similis, maior & candidior, orbata caule. Succus fit e cortice recentis radiceis tuso, & praelis subiecto: qui insolatus ubi concreuerit, fictili reconditur. Malis quoque succus depromitur, sed aliquanto ignauior. Delibratur radix, & traiectus lino cortex, ad usum suspenditur. Aliqui radices in uino ad tertias coquunt, & defecatum ius seruant: cyathosq; uno utuntur in peruiigijs, & doloribus, & ante sectiones uestionesq; ne sentiantur. Succus duobus obolis ex mulso potus, ut Veratrum, per uomitiones bilem atram pituitaq; extrahit, uerum potu largiore, uita adimitur. Medicamentis ocularibus, & his qua dolores finiunt, pessis quoque emollientibus, admiscetur. Semioboli pondere inditus, per se menses & partus expellit. Subditus sedi pro balano, somnificus est. Radix Ebur emollire fertur, qua senis horis cum eo decocta sit: & ad accipiendam, quam effingere optaueris, formam, ipsum facile praestat. Folia recentia conuenienter oculorum inflammationibus, & collectionibus quas ulcera citarunt, cum polenta illinuntur. Duritias omnes, suppuraciones, strumas & tubercula discutit, stigmata sine exulceratione delent, si quinis senisue diebus sensim perfricentur. Folia seruantur in murijs eisdem ad usus. Trita radix ignibus sacris ex aceto, & serpentium ictibus ex Melle aut oleo, medetur: strumas atque tubercula, cum aqua dissipat: articulorum cruciatus, cum polenta sedat. Fit citra coctionem uinum e cortice radiceis, ad hunc modum: Ternae minae in uini dulcis metretam conijciuntur. Dantur ex eo terni cyathi, ijs qui se-

cari aut amburi debent, ut antè dictum est: siquidem nullo tunc afficiuntur dolore, sed ueterno quodam pressu, torpescunt. Mala soporè afferunt obfactu, & etiam si mandantur itè expressus ex eis succus: nimio tamè odore percussu, obmutescunt. Semen Malorum potum, uulvas purgat: appositumq; cum sulphure, ignem nõ experto, rubra sceminarum profluvia sistit. Scarificata punctisq; multifariã aperta radice, erumpens lachryma cauo uase recipitur. Liquamentum aut succo lacteo præstantius est: sed non ubique, ut experientia docet, radices lacteu succum delachrymant. Alium tradunt esse Mandragoram, nomine Morion, in opacis iuxta specus enatũ, folijs albi Mandragoræ, minoribus, albis, drantalibus, radicè ambientibus: quæ mollis est & candida, paulo maior palmo, pollicemq; crassitudine æquat. Tradunt eam in pane, offa obsonioiue, drachma pondere deuorata, usum rationis intercipere. Obdormiscit enim homo, eo ferè quo comederit habitũ, sensus impos, ternis quaternisue, ex quo data est, horis. Hac medici utuntur, cum scindendi, urendiq; necessitas adest. Antidotum esse uolunt radicem, cum manico Solano potam.

Mandragoræ prima & secunda, sponte multis in locis Italicorũ montiũ nascuntur, & maximè in Apulia & monte Gargano, quod S. Angeli vocat, & inde herbarij cortices & poma in alias Italia regio nes exportat. Visitur & in hortis Neapolitanis, Romanis, Venetis, & nunc etiam in Gallis. Mandragoræ tertia species in umbrosis nascens, Morion vocant, nostrum seculum non agnoscit. Tertio ordine infrigidat Mandragora, caliditatis tamen & humiditatis particeps. Radicis cortex ualentissima, non infrigidat tantum, sed etiam desiccatur.

Aconitum. CAP. LXVI. *A. inter f. lupi & l. pardi.*

Græ. Ακόνιτου. Lat. Aconitum. Off. V. uersa.

Aconitum, aliqui Pardalianches, alij Cammoron, alij Thelyphonon, alij Myoclonon, alij Theriophonon uocat. Folia habet Cyclamini, aut Cucumeris, tria aut quatuor, minora & subhirsuta. Caulè palmo altũ, radix Scorpij caudã emulatur,

tur,

* *Aconitum.*

stinis exilit, à priore distans, quoniam folia faciat effigie Platani, crebriore diuisura, longiora, & multò nigriora: caulem Filicis, leuem stylum, cubitali altitudine, aut ampliorem: semen in siliquis oblongis recondit. Radices in modum Squilla marinae cirrhorum nigrescunt, quibus ad uenationem luporum utuntur. Infert& siquidem crudis carnibus, & deuorata, lupos enecant.

Aconitum Pardalianches, quòd Leopardos & Pantheras perimat, vidit & collegit Matthiolus, in prominentibus Tridento locis, hocq; utuntur qui Romæ & Neapoli conficiendis lupis singularem operam nauant, & in S. Angeli ponte non infrequenter radices vanales offerunt, quòd hæ radices lupos confestim perimant. Non tamen hæ radices, Lupariae sunt, quæ tertia Aconiti est species, nempe Pontici, quæ & Tri-
den

tur, & Alabastri modo splendet. Torpescunt, ut fama est, scorpiones admota radice, stupentq;: qui rursum Hellebori contactu excitantur. Oculorum medicamentis leuandi doloris gratia adijcitur. Enecat pantheras, sues, lupos & feras omneis in carnibus obiectum. Est et alterum Aconitum, quod aliqui Cynoctonon, alij Lycocctonon appellant. Huius genera sunt tria: Vnum quo utuntur uenatores, alia duo in usum suum uertere medici. E quibus tertium, quod Ponticum nominatur, plurimum in Italia, montibus Iu-

dentinis, herba della Volpe, quod vulpes, qui hanc carnibus intritã gustarint, perimat. Hæc folia habet pluribus quàm Platanus incisuris diuisa, caulem Filicis, luteum florem, Ranunculi figura, radices nigras. At quæ prostant radices, è candido flauescunt. Verum enim uerò tertia Aconiti species, non ea est planta, quam vulgò, herba Paris, vocitant, quod ex huius herbae notis liquet, maximè cum hæc radice constet cæcilari, è candido flauescens, nullaq; caudæ scorpionis forma, aut Alabastris splendor in ea visatur. Nam id in Aconito requirit Dioscorides. Ad hæc Aconiti folia, è Theophrasto, Cucumeri, & Pani porcino similia, non in medio caule euasuntur, quod in herba Paris accidit, sed hirsuta statim à radice prodeunt. Semen tritico adsimile, nec spicis inclusum, plurimum ab herba Paris distat. Auincenna itidem Napellus, Aconitum non est. Siquidem is auctor secundo libro de duobus Aconitis tractat, & horum vnum strangulatorem Adip, alterum strangulatorem nominant Leopardi, eodem illi significato, quo Græcis, Lycoctonos & Pardaliâches, & postea proprium caput Napello attribuit, ab illis diuersum. Et quod ad Napelli confectionem attinet, id ad eò correctum esse potuit, vt extra detrimetum fuerit. Vel Napelli nomine murem intelligit, qui è radice Napelli rescitur, in altis Anania montibus non semel à Matthiolo perspectum, quiq; verum est antidotum non Napelli tantum, sed totius etiã veneni.

Cicuta. CAP. LXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κόκκυρος. Lat. Off. & Ita. Cicuta.

Gal. Cigue.

A. Succiaria
Sif. Ceguia

Cicuta caulem adit geniculatum, ut Fœniculi, grandem, in cacumine ramosum: folia Ferula, angustiora, graui odora tu: rami, mox umbella: in summo prodeunt: flores quoque albicantes, & semen Aniso candidius: radice non alta, concaua. Cicuta letale uenenum est, suaq; ui refrigeratoria necat. Remedio est uini meraculi potus. Succus exprimitur contusis cacuminibus, priusquam semina & comæ siccescant: qui sole densatur in pastillos. Multus ad medendi rationem usus est aridi. Commodè miscetur collyrijs, quæ leuandi doloris gratia temperatur. Ignis

sacros,

Cicuta.

mortifero edentium esu. Calidioribus & regionibus & locis nocentior, ut de Parthia, Asia, & Europe quibusdam tractibus, Candia, Athenis, & Megaris prodidit Plinius. Hac asinis manducata, torporis intantum coaciliat in Thuscia, ut mortuis similes, a se pelle detrahi, non sentiunt, ac non raro excitentur, iam medij pelle erugati: frigidissima Cicuta temperata, id genus alienationis mentis inducit, quod Comion Greci vocant, vel ipsis radicibus ab insipientibus, Pastinaca loco, in cibum assumptis.

sacros, & ulcera quae serpunt, illitu restinguit. Herba cum coma trita, & testibus circumlita, libidinum imaginationes in somno compefcit: sed genitale resoluit. Lac puerperarum mammis apposita extinguit: in uirginitate mammas coercet, & increfcere non patitur. Pueris praestat, ut eorum testiculi cibum non sentientes, intabescant. Efficacissima uis Cretica, et Magarensi, mox Attica, et in Chio et Cilicia nascenti.

Cicuta non ignota planta, tetra se prodit odore adulta, pubescens Apium mentitur,

causum est nuc. Taxus.

C A P.

LXVIII.

NOMENCLATURA.

Gra. σμίλαξ. Lat. Taxus. Ita. Nasso.

Gal. Yf.

Smilax

Smilax à Græcis, Taxus à Latinis appellatur, arbor Abietis magnitudine, & foliorum eiusdem figura, in Italia & Narbonensi Gallia Hispaniæ contermina nascens. Auicula qua Italica Taxi baccas deuorant, denigrantur: & qui ederint easdem homines, alii profluvio corripiuntur. Narbone tam præsentis est ueneni, ut si qui dormiant sub ea, aut in eius umbra subsideant, ledantur, & sæpenumero moriatur. Quare de Taxo hac traduntur, ut ab ea caueamus.

Taxus mortifera arbor, multum differt à Smilace aspera, & Leui, de quibus superius diximus, hancq; idè in venenatas plantas Dioscorides abegauit, quo quæ eiusdem naturæ, suo more, etiã unã permisceret. Ex hac arbore materia fit in quotidianos vsus elegantissima. Frondium fumus mures enecat.

Arocynon. C A P.

L X I X.

NOMENCLATURA.

Græ. Αρόκυννον. Lat. Arocynon.

Ita. Arocino.

His. Canas
de perro

Arocynon, siue Cynocrambe, Brassica canina, frutex est uiticulis constans, male olentibus, lentis, uuliumq; modo obsequiosis, fractu serè inuictis. folio Hederæ, molliore tamè, & per extremum acutiore, lento, graui odore: id luteo succo turget. Siliqua, ceu Fabarum, folliculari specie, digiti longitudine protenduntur: semine intus albo, duro, paruo. Folia cum adipe in panes coacta, canes, lupos, uulpes, & pantheras enecant, in cibo data, & protinus eorum coxendices resoluunt.

Arocynon, Cynocrambe, aut Brassica canina, venenata, & iuxta incognita planta, Galeno, non canes tantum, sed etiam lupos, & homines tollit. Grauisimum odorem spirat, & ob id admodum calida, attamen non per æquè sicca, quò fit ut summè maturet.

Nerium,

Nerium, seu Rhododendrum.

Oleander.
 is: adelfa

CAP. LXX.

NOMENCLATURA.

Gra. Νήριου. Lat. Nerium. Ita. Oleandro.

Gal. Rosagine. Off. oleander. et ^{ne} rododaph

Nerion.

nerion aliqui Rhododaphnen, alij Rhododendron uocant, frutex est uulgaris notitia, longioribus, quam Amygdala folijs, crassioribusq; flore in Rosam conformato: fructu nuci Graeca simili, corniculato, qui patefactus quandam lanosam naturam ostendit, spinarum pappos representantem: radice longa, acuta, lignosa, gustanti salsa. Nasctur in amœnis, maritimis, et secus amnes. Flores & folia mulis, canibus, asinis, & quadrupedum plurimis uenena sunt: hominibus uerò contra serpentium morsus praesidia, è uino pota: eo magis Ruta addita. Imbecilla etiam animantes, ut pecus & capra, si aquam bibant in qua folia ea maduerint, moriuntur.

Nerion, Matthiolo in Laci Benaci ripis, inter Myrteta & Laureta nascitur, & in monte Argeteo circa maritimam Senensium ora. Planta visu admodum grata, tum maxime, suis onusta rosis. Nerion

Galeno,

Galeno, extra illita, vim habet digerendi, per os sumpta, venenū est, nō homini tantum, sed etiam brutis. Ad quod Dioscoridi & Plinio non con-
cinit, nisi dicamus Nerion, serpentium morsibus medicari, haud secus
ac Cantharides, canis rabiosi morsibus profunt, Euphorbium scorpionis
ictibus, quin & pleraque venena, diuersu generis, venenis medicandis
inseruiunt, vt in sexto libro patebit.

Fungi. CAP. LXXI. his- Fongos.

NOMENCLATURA.

Græ. μύκητες. Lat. & Off. *Fungus*. It.

Fongho. Gal. Champignon.

Fungorum differentia duplex: aut enim manduntur, aut
perniciales sunt. Multis de causis uenenosi gignuntur, ubi
videlicet clauis ferreus, in quo sit rubigo, aut panni marcor ad-
fuerit: aut si iuxta serpentis cauernam, arborē sue, quæ priuatim
pariunt noxios fructus, erumpant. Continēt qui tales sunt, ne-
scio quod strigmentum, ocncretamq̃, pituitam, terraq̃, eruti, quā
celerrimē computrescunt, atque marcore utiantur. Sed qui ue-
neno imbuti non sunt, suauem in iuribus gratiam habent: lar-
gius tamen sumpti nocent, & agrius concocti strangulant, aut
choleram morbum citant. Remedio est Nitri potus, aut lixiuiū
cum acidamuria, aut feruesfacta Saturia, aut Origani iusculum.
debellantur etiam gallinacei fimi potu ex aceto, aut eiusdem de
linctu cum Melle multo. Corpus alunt sed egrē dissoluuntur,
cum magna ex parte integri ipsi, cum recrementis alui re-
yciantur.

Fungorum non malus est cibus, sed si temerē mandantur, in discri-
mē adducunt: nā & nocentiū, & probatorū multa, & diuersa sunt
species. Horum plus præ tota Italia ferax est Thuscia. Siquidem annis
singulis à primo Aprilis imbre emergunt, odore eximio, gustui gratissi-
mi, & innocui. Hos Prignoli incole vocant. Suilli primò incoquantur a-
que, post friguntur. Venenati eo agnoscuntur, cum dilutus in eis rubor
apparet, rancidus aspectus, liuidus intus color, rimosa stria, pallidum
per ambitum labrum. Tutissimi qui rubent callo, minus diluto quàm

M Boletis

Boletis rubore, & qui è rubis & carduis vere nati, rotunditate clusli.
 Eos Spinulos, Prunulos, & Cardeolos appellant, Merulos, Fusios, Cam
 pestres, Crepitus lupi. Fungi innocetiores arborum ramis innascuntur.
 Inuenti Neapoli lapides, qui defossi, & terra aliquantum operti, tum
 superiecta aqua tepida, intra quatrimum fungos producerent. Ij eam
 ob causam summa diligentia asseruantur. Fungus vt potè frigidus &
 humidus, iunctam habet facultatem venenatam & mortiferam, præ
 cipuè qui cariosus est.

Colchicum. CAP.

LXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. κόλχικον. Lat. Colchicon. Ita.

Colchico. Gal. Tuechien. Off.

Hermodactylum.

* Colchicum. 1.

Colchicum. 2.

Colchi

Colchicon, aliqui Ephemerum, sunt qui agrestem Bulbum uocant, autumni exitu florem edit Croci, candidantem: ab eo tempore folia Bulbi, sed pinguiora: caulem palmo altum, ferentem rufum semen: radicem foris è nigra rufescentem, quæ delibrata, candida & mollis spectatur, lacteo succo madet, atque gustatu dulcis inuenitur. Bulbus eius mediam habet rimam, fissuramq̃, qua flos erumpit. Plurimum in Messenia, & Colchis enascitur. Ea comesa, Fungorum more, strangulando enecat. Hanc autem depinximus, ne a quoquam imprudenter pro Bulbo deuoretur: mirum enim in modum saporis uoluptate imperitos allicit. Remedio sunt eadem quæ Fungis, bubulum etiam lac potum auxiliatur. Itaque cum adsuerit, non aliud desideratur auxilium.

Ephemerum. CAP.

LXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. εφῆμερον. Lat. Ephemerum. Ita. Iride.
saluatico. Gal. Lis sauuage.

Ephemerum, alicui syluestrem Iridem appellant, folia habet Lily, sed tenuiora: caulem parem: florem candidum, amarum: semen molle: radicem unam, digitali crassitudine, longā, astringentem, odoratam. Nascitur in syluis & opacis. Huius radix dentibus præcipua, si decocto colluantur. Folia in uino cocta, discutunt tumores, & tubercula, que nihil adhuc humidi contraxerunt.

Ephemerum Colchiocum, è Colchide, Ephemerum inde nomen sumpsit, quod presentaneo adeo sit veneno, ut infra unius diei spacium hominem enecat. Porro Ephemerum Colchicum, ipsum est Officinarum Hermodactylum. Officinarum dixi, quoniam verum non sit Hermodactylum: quodque verum Colchicum, a vero Hermodactylo longissime desideat. Errori suadamentū præbuit Serapio, qui cōfusane de

Lat. liliūm
in ballium

Ephemero & hermodactylo eodem capite pertractat, huicque titulum indit, de Hermodactylo. Contra Græci, è quibus extracta Ephemeri & Hermodactyli nomina, diuersis de eis capitibus tractauere.

et her Helxine, id est,
ba ben Muralis herba.
ti — CA. LXXIII.

NOMENCLATURA.

Græc. ΕΛξινη. Lat.

Helxine. It. Vetriola. Gal.

Ephemerum.
Paritoire. Off. Parietaria.

54 *altabaxilla*

Helxine nascitur in parietinis, sepibus & maceris. Folia ei Mercurialis insunt, hirsuta: cauliculi subrubentes, & circa eos ueluti semina aspera, adhaerentia uestibus. Folia refrigerandi spissandiq; naturam habent, qua ex causa sanant illitu sacros ignes, adusta, condylomata, panos incipientes, tumores, inflammationesq;. Succus eius cum Cerussa, ignibus sacris, & ulceribus quæ serpunt, commodè illinitur, imponiturq; podagricis cum hircino adipe, aut cerato Cyprino. Veterem tussim emendat instar cyathi haustus. Tonsillis inflammationem sentientibus utiliter & gargarizatur, & oblitur: aurium dolorem cum Rosaceo instillatus leuat.

Alfine.

Alfine. CAP. LX XV.

NOMENCLATURA.

Græ. Αλσίνη . Lat. & Off. Alfine. Ita.
Centone. Gal. Mouron.

Alfine.

Alfine minor.

Alfinem, aliqui Anthyllion, nonnulli Myosota uocant, quoniam muscutorum aures folia imitantur. Lucis opacisq̄ gaudet, unde Alfine dicta est. Hac erat eadem que Helxine, nisi humilior esset, & folijs longioribus, nec hirsuta. cū teritur, odorem cucumis reddit. Vim refrigerandi adstringendiq̄ obtinet. Oculorum inflammationibus cum polenta illinitur. Succus aurium doloribus infunditur. Quin & emēdat omnia que

Helxine, id est, muralis herba.

Differt hæc Helxine, que Muralis & Parietaria, ab Helxine, Cysampelo, atque ipsarum nomen differentiam produunt. Namque ambæ notæ sunt. Helxine Vitreolaria abstergendi astringendique virtutem habet, humiditati infrigidanti coniunctam. Alsine plures sunt species, licet vnius tantum mentionem faciat Dioscorides. Eiusdem est cum helxine facultatis.

si lentejas aqua, et oas — **Lens palustris. C A P.**

LXXVI.

NOMENCLATURA.

at: **Græ.** φακός ἐπὶ τῶν τελευατῶν. **Lat. Off.** Lens.

lens aquatica *palustris. Ita. Lenticularia. Gal.*

Lentille de mer.

Lens palustris inuenitur in aqua non fluente, muscus Lenticula similis, refrigeratoriæ naturæ. Propter quod conuenienter collectionibus, igni sacro, & podagræ illimitur per se, & polenta. Glutinat & procidentia puerorum interanea.

Lens palustris aquis stagnantibus & resedibus innat at ceu muscus pusillus & astrictis folijs, semine lentem referens, infrigidantium secundi est ordinis.

Semperuiuum, seu Sedum. C A P.

si: yerba p̄ntera **LXXVII.**

NOMENCLATURA.

siempre viva **Græ.** Αἰζώου μέγα. **Lat. Off.** Semperuiuum.

mayor — **maius. Ita. Sempreuiuo maggiore.**

Gal. loubarbe.

Semperuiuum magnum ideo nominatur, quoniam perpetuò folia uireant: cuius caules cubiti altitudinem implent, interdum excedunt, pingues, crassitudine pollicari, uirentes, Characiæ Tithymali modo, insecti. folia pingua, carnosæ, longitudine pollicari, in cacumine lingue similia, alia in terram cō-

hexa,

Semperuiuum.

Paruum.

uexa, alia in capite stantia inuicem, ita ut ambitu effigiem imitentur oculi. Nasitur in montibus, & testaceis. Supra domicilia etiam seritur, Eius uis refrigerare, & astringere: medentur igni sacro, nomis, ulceribus quæ serpunt, oculorum inflammationibus, ambustis igni, podagris per se, & cum polenta illita folia. Succus capiti, in doloribus, cum polenta aut Rosacco perfunditur. Datur in potu contra phalangiorum ictus, dysenteriam, aluiq; profluvia. Teretes tineas potus in uino excutit. Subditus in uellere, mulierum abundantiam sistit. Succus oculorum lippitudinibus, sanguinis uitio conceptis, inungitur. Semperuiuum paruum in petris, parietinis, & maceris, necnon scrobibus opacis nascitur, caulibus ab una radice multis, tenuibus, crebro foliatis: exilibus folijs, rotundis, pinguibus, mucronatis: caule à medio emicante, palmum alto, umbellam herbidosq; flores &

Herba crassula

Aizoon maius.

Hic: una
canilla
hab Vermicu
Minus. laris

tenuis gerente. Folia eisdem cum priore uiribus praedita sunt. Tertium uidetur Sēperuiui genus, quam aliqui Andrachnen agriam, aut Telephion uocauerunt, Romani Illecebram: pusillus, crassibusq; folijs, hirsutis, Portulacae proximis. Nascur in saxis. Vis ei excelsatoria, acris, exulcerans. illita cum axungia, strumas discutit.

Semperuiuum maius & minus omnibus nota sunt. Maius tamen, speculariter Semperuiuum vocatur: minus, Vermicularis. Huius duae sunt species: Una, quae florem praefert luteum, folia pusilliora & duriora: haec pro mare habetur. Altera, folijs constat longiusculis, rariusculis, & crassiusculis, flore candido, haec semina ducetur. Tertia Semperuiui species non omnibus cognita. Haec cognouisse videtur Cordus, quae & sola ex omnibus Aizoi generibus, calidum habere temperamentum nec esse Vermicularē asseuerat. Matthiolo nondū in Italia demonstrata, quāuis Sēperuiui maius & duas Vermicularis species nullibi nō perspexerit.

Vmbili

Vmbilicus Veneris. CAP. *His: orejas de mon y de abad*
LXXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κοτυλιδ' ου. Lat. & Off. Vmbilicus Veneris. *Lat: a tabula*
Ital. Ombilico di Venere. Gal. la Rondellete.

Cotyledon, siue Vmbilicus Veneris, folio est in acetabuli formam tornato, ineuidenter concauo, breui in medio cauliculo, in quo semen inest: radice Oliuæ modo rotunda. Succus cum uino circumlitus, instillat' sue, contacta genitalia nudat: inflammationibus, sacris ignibus, strumis, pernionibus, illitu auxiliatur. stomachi ardorem refrigerat. Folia cum radice comesa, calculos frangunt, urinam cient, hydropicis ex Melle dantur. *Cymbal scatur scutu celi His: ore de aba*
Herba utuntur ad amatoria. Est & alterum genus eiusde, Cymbalion aliqui uocant, pinguibus folijs, latioribus, ligularu modo densis, circa radicem medium oculi ambitum describentibus, ut in maiore Semperuino, adstringentis gustus: cauliculo tenui, in quo flores & semina Hyperici: radice maiuscula. Facit eadem quæ Semperuuum.

Vmbilicus Veneris copiose per omnē Thusciam muris vetustis & faxis innascitur, huius folia, qd' operculis vasculoru similia sint incole Cupertionole uocant. Hæc docti quipiã Cymbalaria putant, sed falso. Namq; hæc coma modo è parietibus dependet, caule tenui, folio hederaceo, plurimum per ambitum mucronato. Cotyledonis alterum genus, Cordus Crassulam maiorem putat, crassis & carnosis est folijs, Axiis maioribus, quæ per hyemem simul cum caule exarescunt. Vmbilicus Veneris in frigidat, repercutit, abstergit, & discutit.

Vrtica. CAP. LXXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Ακκαλίφη. Rat. Vrtica. Ital. Ortica.

Gal. Ortie griesche. *His: hortiga*

Urtica. 1.

Urtica. 2.

Duo Urtica genera: syluestris, asperior, latioribus, nigrioribusq; folijs: semine Lini, sed minore: altera non aequè aspera, minuto semine. Folia utriusque illita, canis morsibus, addito sale, medentur. Gangranas, carcinomata, sordida ulcera, & quæ cacoëthe uocantur, item luxata, panos, tubercula, parotidas, suppurationesq; sanant. Lienosis cum cerato imponuntur. Faciunt ad profluvia narium, cum succo trita, & naribus indita. Menses ciunt eadem, detrita cum myrrha, & imposita, prociuentes uuluas, recentia contactu resilire cogunt. Semen potum ex passo, uenerem stimulat, uulua ora patefacit. Cum Melle delinctum, orihopnææ, lateris & pulmonum inflammationibus prodest, thoracem expurgat. Erodentibus medicamentis admiscetur. Coëla cum conchis folia, aluum emolliunt, urinas mo-
uent

uent, inflammationes discutunt, decocta cum pitisana, uitia pecto-
ris extrahunt, Mulierum menses euocant, cum Myrrha modico
pota. Inflammatione turgentem uuam, gargari Zatus succus ex-
primit.

VRtica genera duo facit Dioscorides, quae satis nota sunt. Præter
hac in Italia nascitur & tertium genus, folijs pusillis, & caule
breui. Hac, quam alia duæ, vehementius adurit. Est etiam inter Vrtica
genera, quam Cardiacam vocant. Vrtica semen excafcacit, & tenuiũ
est partium, concoquit, & expurgat.

Galiopsis. C A P.
L X X X.

Galiopsis.

N O M E N C L A -
T V R A.

Græ. γαλιόψις. Lat.
Galiopsis. Ita. Ortica seida.
Gal. Orties mortēs. Of.
Vrtica mortua. et vrtica l.

Galiopsis frutex in to
tum caulem & folia his: 60
habet Vrtica, leuioa, & ga m
qua grauem odorem trita
reddant: flore purpureo, te-
nu. Nascitur circa sepes, & di-
ficioñ arear, ac semitas ubi-
que. Folia, caules, semē, suc-
cusq, duritias et carcinomata
dissipat: strumas, panos, et pa-
rotidas discutit. Oportet bis
die

die tepidū ex aceto cataplasma imponere, & eius decocto souere. Ad putrescentia, gangranas, & nomas, cum sale efficaciter flinuntur.

Galiopsim Itali Vrticam fetidam vocant, siquidem attrectata prtet mirum in modum, folijs & caule Vrticis similis, non adurentibus tamen. Errant qui Galiopsim, Scrofulariam, aut Millemorbiā existimant, quod florem habeat, hianti mustella persimilem. Siquidem folia non admodum ad Vrticam accedunt, nec odore est ingrato. Nodosa radix, qua maximè medicinam facit, praterita à Dioscoride, subindicat eum non de Scrofularia intellexisse. Natales etiam non conveniūt. Nam Scrofularia circa aquarum fossas, & rinulorum ripas nascitur, non circa sepes, edificiorum areas, ac semitas. Ruellio, Galiopsis, Agripalma est, vteri suffocationis singulare remedium.

Gallion.

Gallion. C A P.
LXXXI.

NOMENCLATVRA.

Græ. γάλλιου. Lat. Gallion. Ita. Gallio. Gal. Petit muguet.

Gallion nomen ex eo traxit, quòd in contrahendo lacte, coaguli uicè impleat: ramulum foliumq̄, habet Aparinæ simillimū, rectum: florem in cacumine luteum,

*luteum, tenuem, densum, copiosum, odoratum. Flos igni ambu-
stis illinitur. Sanguinis profluvia sistit. Cerato Rosaceo Gallion
admiscetur, insolatum usque dum albescat, lassitudines reficit.
Radix uenerem concitat. Nascitur in palustribus.*

Gallion, Aparine, aut Rubia minoris similis, ubique circa publico
iter nascitur, flore nunc candido, nunc luteo. Lacti additum, pro
coagulo est. Hoc in locum herbae, quam, Presura, Itali vocat, uti possunt
qui caseum dulce conficiunt. Vim habet desiccandi, cum aliquantula acri-
monia.

Senecio. CAP.
LXXXII.

NOMENCLATURA.

Senecio.

Græ. Ηριγέρων. Lat. *Senecio*. It. Cardoncello. Gal. *Senecion*. Off. *Scutum cæli*.

Senecio cauliculo est cubi-
tali, subrubro: folijs con-
tinuis, diuisura Erucæ, sed mi-
noribus multo: luteis flori-
bus, qui celeriter dissecti ua-
nescunt in pappos. Nomen ue-
ro sibi uendicauit, quoniam
flores capillorum ritu, uere
canescat: radice supernacua.
Nascitur maxime in mace-
rijs, & circum oppida. Folia
cū floribus refrigerant. Qua-
re illita cum uini modico, uel
per sese, testium & sedis in-
flam

flammationes sanant. Quin & ex manna Thuris medentur cū reliquis uulneribus, tum ijs quæ nerui acceperunt. Illiti per se cū aceto pappi, idem munus præstant. uerum recentes epoti stranguant. Totus caulis, si coctus in passo potui detur, stomachi dolores à bili contractos persanat.

Senecio, ubique etiam in ueteribus muris nascitur, nec cognitu difficilis. Nomen ei Græci indidere, quod uere canescat. facultatis est mixtæ, refrigerantis, & peraque quadantenus digerentis.

Thaliëtrum. CAP. LXXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. θαλίητρον. Lat. Thaliëtrum. It. Argentina.

Gal. Argentine. Off. Cotula fetida.

Thaliëtron folia Coriãdri habet, pinguiora paulo, caulem Ruta, in quo folia. Quæ trita, illiti antiqua ulcera ad cicatricem perducunt. Nascitur maxime in campestribus.

Thaliëtron Argentina ne sit, nec asseuerare, nec impugnare audeat Matthiulus, at Cordus herbam Germanis ductam, Heyleblat, asseueranter pronuntiat. Hac rustici in Saxonia maxima curant uulnera, nullo adiutore medico. Nascitur in campestribus & pratis non ita humentibus. Trium eius generis differentia, deprehensu faciles. Desiccatur Thaliëtrum sine morsu.

et corallina

Marinus muscus. CAP.

LXXXIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. βρυου θαλάσσιου. Lat. Muscus marinus. Ita. Corallina. Gal.

Coralline.

Marinus muscus nascitur in scopulis, testaceisq; haud procul à mari, gracilis, capillaceus, caulis expers. Præcipua ei spissandi uis, & collectiones cohibendi, & podagras, quas refrigerare opus sit.

Coralli

is- musgo

narino

Corallina, qua ad conficiendos in infantibus vermes vtuntur, verus est Muscus marinus. Nam rupibus & testis adhaerens, & circumplexus corallo, haud aliter quam muscus cortici, & arborum ramis innexus, reperitur. E terrea & aquea substantia componitur, vtraque frigida, quod gustum in eo astringentium parit.

Fucus marinus. **C A P.**

L X X X V.

N O M E N C L A T V R A.

*.i. alia alga.
his: alga mar*

Gr. φύκος θαλάσσιου. Lat. Phycus marinus. Ita.

Phuco marino. Gal. Fueillet de mer.

E Phuci marini generibus, quoddam latum, & alterum sublongius, & rubens: tertium candidum, nascens in Creta, floridum ualde, quod nulla corruptionis labe polluitur. Omnia uim habent refrigeratorem, non podagrae modo, sed etiam inflammationibus, in cataplasmatibus efficaciter utilem. Verum ijs uti humidis conuenit, priusquam exarescant. Nicander, puniceum aduersus serpentes dedit. Hoc succo quidam putant mulieres suum colorem mentiri, cum tamen sit radícula eiusdem nominis, qua sese fucant.

Phucus marinus, Alga nobis incognita genus. Nempe non illa est Alga, qua Venetis, vitris, ne rumpantur, interferitur. Phucus ita ut humidus est, è mari extractus, secundo ordine desiccat & in frigidat, & acerbis aliquantum in se continet.

Potamogeton. **C A P. L X X X V I.**

N O M E N C L A T V R A.

Gr. πῶσα μογείσω. Lat. Fontalis.

Ita. Potamogeto.

Potamogeton, folium Betae simile, hirsutum, paululum supereminens extra aquam. Refrigerat & inspissat: pruriginibus utile, & contra ueterum ulcerum nomas. Nomen ex eo inditum est, quod palustribus & aquis enascatur.

Potamo

stachytes
el fonta

* Potamogeton.

semper uiuo similis, ni maiora haberet folia, quæ refrigerant; sanguinè qui defluit à renibus, pota sistunt: uulnera quæ inflammationem minantur, intumescere non sinunt: ignibus sacris & tumoribus ex aceto illinuntur.

Potamogeton lacis & paludibus innatans, folio Beta uisitur. Id in Anania uallis lacubus, & uidit, & legit suis manibus Matthiolus. Restrigit & infrigidat Polygoni modo, essentia tamen, quam polygonum, crassioris.

**Stratiotes. C A.
LXXXVII.
NOMENCLATVRA.**

Græ. στρατιώτης. Lat. Stratiotes. Ita. Stratiote.

Stratiotes in aquis nascens, ysdem supernatat, & sine radice uiuit: unde cognomentum traxit, Herba

Stratiotem aquaticum qui referente plinio Libri 24. cap. 18. in Aegypto tantum inundatione Nili nascitur, his in locis perquirere superuacaneum fuerit. Aix.oo similis planta, folijs licet maioribus.

Stratiotes millefolium. C A P.

LXXXVIII.

NOMENCLATVRA.

Græ.

Græ. Στρατιωτης ὁ χιλίοφυλλο.

Lat. *Stratiotes Millefoliū*. Ita. *Stratiote Millefoglio*.

Gal. Millefueille. Off. Millefolium.

hisi- m
en rar

Stratiotes Millefolium exiguus frutex, palmi altitudine, saut amplius assurgit, solijs auicularum pennas imitantibus, breui admodum dissectoq; soliorum exortu. Folia syluestre Cuminum simulant, præsertim breuitate atque scabritia, breuiora paulo, densiore umbella, & pleniore. Surculos in cacumine gerit exiguos, & capitula in modum Anethi: flores paruos, candidos. Nascitur in asperis agris, præcipue circa semitas. Eximij usus ad ulcera uetera, recentiaq;, profluentem sanguinem, & fistulas.

Stratiotes Millefolium, incultis innascens, dubio procul ea planta, quam nullibi non Millefolium vocant, nimirum nulla est que referretur nota. Nam Asininum Daucum, Ferulacea & Umbellifera herba, nihilum ad Stratiotem Millefolium accedit. Aquaticus Stratiotes, frigidus est & humidus, terrestris leuiter astringit.

Verbascum. CAP. LXXXIX. A. bu sin

NOMENCLATURA.

Græ. φλόμ. Lat. *Verbascum*. Ital. *Tasso barbato*.

Gal. Bouillon. Offic. *Tassus barbatus*.

et eand
La Re
hisi- go
do Lob

Verbascum differentias summas habet duas, hoc nigrum, illud album. in quo mas & femina intelligitur. Femina igitur folia sunt Brassicæ, pilosiora multo, & latiora, candida: caulis albus, cubicalis, aut amplior, subhirsutus: flores albi, aut ex luteo pallecentes: semen nigrum: radix longa, gustu acerbæ, crassitudine digiti. Nascitur in campestribus. Verbascum, qui mas appellatur, oblongius, albis folijs, & angustioribus, tenui caule. Sed nigrum prorsus albo simile esset, nisi nigriore latioreq; costaret folio. Syluestre folia fert Saluæ, altas uirgas & lignosiss, & circa eas ramulos quales Marrubiū: flores luteos,

Verbascum. 1

Verbascum. 2

auri amulos. Sunt & Phlomidēs duæ, hirsutæ, rotundis folijs, humiles. Tertia Lychnitis appellatur, ab alijs autem Thryallis, folijs ternis, aut quaternis, uel paulo pluribus, asperis, crassis, pinguibusq̃, apta ad lucernarum lumina. Radix priorum duarum adstringit: quare quod magnitudine ludicrum talum æquet, in alui profluuiio conuenienter ex uino datur. Decoctum ruptis, conuulsis, fractis, antiquæ tussi, auxiliatur. Dentium dolorem collutione mitigat. Verbascum cui flos aureus, capillos tingit, & quocunq̃ abijciatur, blattæ in se contrahit. Cocta in aqua folia, aduersus tumores, inflammationes oculorum, Syderata ulcera, ex uino & Melle illinuntur, cum aceto quoque uulneribus medentur. Contra scorpionum iclus sunt auxilio. Syluestris folia ambustis igni sunt cataplasmata. Auunt in fo-
lijs

Verbascum. 3

Verbascum. 4

lyis eius, quam fœminam dicimus, aridos fucus omnino non putrescere.

Verbasci genera tria: duo domestica, & vnum sylvestre, quod solijs constat Saluæ, floribus aureis, omnibus nota sunt. Phlomidés duas, & Lychnitis in Italia haud dum à Matthiolo perspectæ. Is Ruellij opinionem infirmat, censentis Phlomidés, duas illas esse plantas, quæ Brachæ cuculi, & Primule veris dicuntur. Nam solijs, quæ rotunda vni, alteri longa sunt, Verbascum non exprimunt: eorûdem laeior, cum hirsuta esse debuerint, Dioscoridis delineationi cõpugnat. Porrò de flore illo, herbæ Paralysis, aureo, verisque ineuntis nuntio, nulla à veteribus mētio facta est, nõ præterituri si cognosserent. Verbasci astringunt, desiccant, & abstergunt. Tryallis Cordo hortulana est planta.

Aethiopsis. CAP. XC.

NOMENCLATURA.

Græ. Αἰθιοπίς. Lat. Aethiopsis. Ital. Aethiopide.

Aethiopsis folia habet Verhasco similia, per quam hirsuta, densa q̄, in orbem circa radicem imam redacta: caulem quadrangulum, scabrum, similem Apiastro, aut Arctio, multis concavum alis: semen Erui magnitudine, geminum, in uno conceptaculo: radices ab eodem cespite numerosas, longas, glutinosas gustu, quæ sicca nigrescunt durantur q̄, ut cornua possint uideri. Plurima nascitur in Ida monte Troadis, & in Messemia. Auxiliatur purulentis excreationibus, ischiadicis, pleuriticis, arteria scabritijs, decocta radix & pota: quin & cum Melle, eclegmatis uicem prabet.

Aethiopsis nec apud nos enascitur, nec ex Aethiopia adfertur, nec ex Ida Troadis aut Messemia, ideoq̄: ignotarū plantarum classem subitura.

Arction. CAP. XCI.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀρτίσιον. Lat. Arction. Ita. Arctio.

Gal. Bardane. Offi. Lappa.

Arction, aliqui potius Arcturon uocant, similis est Verbasco folijs, nisi quod hirsutiora & rotundiora sunt: caule longo, molli: semine Cumini, paruo: radice tenera, alba, dulciq̄. Decocta cum semine radix in uino, dentium dolorem mulcet, si contineatur ore decoctum. Ambusta pernioresq̄, fouentur eodem. Bibitur aduersus coxendicum dolores, & stranguriam, e uino.

Errant qui Lappam minorem (qua verum Dioscoridis est Xanthion) pro Arctio accipiunt. Quo sit ut ignota sit planta, Arction, Arctij semen tenuium est partium, modice desiccatur & abstergit.

Perfo

Personata, siue Lappa. CAP. XCII.

NOMECLATURA.

his: arcium

Gra. Αρκειου. Lat. Personata. Ita. Lappa maggiore.

his: Lar
paros-

Gal. Gloteron. Off. Bardana maior.

Personata folia habet. Cucurbita, maiora & hirsutiora, & crassiora: caulem albicantē, quam & interdum iudua caule reperiatur: radice intus cādida, foris nigra. Hac drachma unius pondere pota, cum pineis nucibus, purulenta & cruenta extusientibus auxiliatur: trita dolores à cōtorsionibus artuum contractos, illitu sedat. Folia utiliter antiquis ulceribus ilinuntur.

Personata, siue Lappa.

Arcion, Personata, & Bardana idē esse, ipse Dioscoridis cōtextus indicat: hac tamen alia maior est, qua rustici Itali, cum sub ardente canicula fruges aut demetunt, aut tritulant, pileos quo astunt fallant, mentiuntur. A parinem herbam, Rubia (quam vocant) simile, & qua Speronella vulgo Italico dicitur, ac inter lentes nascitur, Lappā non esse, satis liquet. Arcion digerit & desiccet, & modice astringit.

Petasites.

CAP. XCIII.

NOMENCLATURA.

Gra. Πετασίτης. Lat. Petasites. Ita. Petasite.

his: som

N 3

Peta vera

Petasites pediculus cubito maior, crassitudine pollicis, à quo prae grande folium, galeri moao amplum, ceu fungus dependet. Contra Phagedenas, & ulcera quae cacoethe uocant efficaciter illinitur.

Petasites, non est ea Lappa maioris species, quae in fossarum ripis nascitur, sicut nec in Italia à Matthiolo reperta, cui Ruellius dicat sibi in Gallia non tam, & rusticis, Bardanam maiorem nominari.

* Petasites.

Epipactis. CAP.

XCIII.

NOMENCLATURA.

Grae. *Επιπακτις*.

Lat. *Epipactis. et Helleborina*

Ital. *Epipactide.*

Epipactis, ab alijs Helleborine, parua herba, fruticosa, exiguis folijs. Tocinoris utijs utilis, & contra uenena pota.

Histo

Historia Epipactidis, in Dioscoride, breuitas, ignotam penè hanc herbam facit. A tenim nõ dubitat Matthiolus, quin in Goritiano comitatu copiose nascatur, quòd inibi pusilla quæpiam herba nascatur, quæ omni sua effigiè, Epipactidis historiam representet. Cæterum Plinio, Elleborina, quod Elleborum nigrum referat, dicitur.

Capnos, seu Fumaria.

CAP. XCV.

NOMENCLATURA.

Græ. Καπνός. Lat. Fumaria. Ita. Capno.

Gal. Fumeterre.

Off. Fumus terre.

*his: palomilla et palomina
plina et palomina*

Capnos, seu Fumaria.

Fumaria fruticosa herbula est, pratenera, Coriandri similis: folis candidioribus, undiq; numerosis, cineracei coloris: flore purpureo. Huius succus claritatem facit oculis, delachrymationemq;: unde nomen traxit. Illitus cum gummi, euulsas palpebras renasci prohibet. Commanducata herba biliosam urinam trahit.

Capnos, Fumaria nomen accepit, quod huius succus claritatem oculis faciat. Ver opportunum legendæ Fumariae tempus, & eliciendo succo. Ad calidum temperamentum inclinatur.

N 4 quod

quod tamen frigiditas infinet, dominetur licet in exterioribus partibus frigiditas: verum in sicco, secundam classem subintrat. Laxat, confortat, & preparat. Qualitatis est amara, & paucillam acris, & nulatenus acerba.

us trifolij & opo urbana
Lotus urbana. CAP. XCVI.

NOMENCLATURA.

loto siluestrij Græ. Λωσος ἄγρος &.

gypfia pomjt Lat. Lotus urbana.

o. handachocho Ital. Loto domestico.

ab meice & sub Gal. Trefle odoriferant.

1 filon dyluncte Offic. Trifolium odoratum.

his: trebol Re al etolorso

Lotum urbanam, alij Trifolium uocant. Nascitur in hortis. Extractus succus, addito Melle, oculorum argema, nubeculas, ceterasq; caligines discutit.

Syluestris Lotus. CAP. XCVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Λωσος ἄγρος &.

Lat. Syluestris Lotus.

Ital. Loto. saluatico.

his: trebol sal uate

Syluestris Lotus, quam Trifolium minus appellant, plurimum in Lybia gignitur, caule bicubitali, & saepe maiore, alis multis: folijs Trifolij pratensis: semine Fœnigraci, multo minore, gustu medicato. Vim calfaciendi & leniter astringendi obtinet. Vitia cutis in facie, maculasq; cum Melle peruncta expurgat. Trita per sese aut cum Maluæ semine, in uino aut passo, bibitur aptissime contra dolores, qui uesicam male habent.

Eloti satiuæ floribus, præstantissimum & iuxta expertissimum fit oleum in totius corporis & præcipuè iuncturarum dolores, & callos veteres, quod Andacoca sicut & herbam, Arabes uocant. Syluestre huius generis, hæcenus incognitum, siquidem exoticum est: nempe

cativ, sapor profilit cicerum recentium. Flores incani & muscosi propendunt racemorum forma, quibusdam lutei, alijs candidantes. Is in Galijs etiã provenit, in segetibus præcipuè hordaceis. Satio autumnovo vel vere fieri potest, semine subactò solo, & in areas digesto. Si desit, cacumina disponuntur, ita vt quoquoversus quatuor pedum spacia distent. Terram stercoreatam desiderat. Si pluvia non inceserit, rigandum erit.

Lotus Aegyptia. CAP. XCXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Λωτὸς Αἰγυπτίῳ.

Lat. Lotus Aegyptia. Ita. Loto d'Egytto.

Est & in Aegypto Lotus, quæ in campis flumine inundatis provenit, caule Fabæ: flore parvo, candido, Lilio simili, quem tradunt occidente sole comprimi, occludiq̃, ad ortum autem aperiri: adduntq̃ caput ipsum vespera aquis condi, & ad exortum solis emergere. Caput quale Papaveris, maximum: & intus grana ceu Milij, quæ Aegyptij exiccant, & in panes cogunt. Radicem Lotus hæc habet mali Cotonei similitudine, quæ cruda coctaq̃, manditur: decoctaq̃, lutei oui qualitatem exhibet.

Lotus Aegyptia peregrina & nostro celo incognita planta, à Serapione cum duobus supra descriptis Lotis, Andacoca nominatur. Ex huius semine tuso oleum exprimitur, quo Arabum seclarij in dolores iuncturarum vtuntur. Id tamen eius qui è floribus seu semine Loti urbana elicitur, virtutem non extenuat, probato hæc lenus successu.

Millefolium. CAP. C.

NOMENCLATURA.

Græ. Μυριοφύλλου

Lat. Millefolium. Ital. Millefoglio.

Gal. Millefeuille.

Lat: mille
folium
quati
um

MYriophyllum, siue Millefolium, caulis est tener, singularis, unica nixus radice: plurimis folijs, læmbus, Fœni-

his: mil en Rama delos axroyos culo

culo similibus : unde nomen accepit. Caulis flauescit uarius , ac ueluti ex industria deliniatus. Nascitur in palustribus . Vulnere recentia ab inflammatione uindicat , sine uel uiride , uel siccum ex aceto oblinatur. Præcipitatis in potu, cū aqua & sale datur.

Millesfolium hoc, admodum à Stratiote Millesfolio disfidet. Nam Millesfolium vulgare in asperis agris, & circa semitas nascitur, non in palustribus, ut Myriophyllon. Adde his, quod illius folia nihil ad semiculum accedunt.

Myrrhis. CAP. CI.

NOMENCLATURA.

Græ. *Myrri*. Lat. *Myrrhis*. Ita. & Offic. *Cicutaria*.

Gal. *Perfil d'Asne*.

MYRRHIS simillima est *Cicuta*, caule, folijsq;. Radix ei oblonga, mollis, rotunda, cibo non insuauis. Quæ pota in uino, Phalangiorum morsibus auxiliatur. Cit menstrua, & partus secundos, purgatq;, à puerperio scæminas. Subuenit & phthysicis cocta in sorbitione. Aiunt quoque eandem bis die tæruæ potam, ex uino, in pestilentia salutarem esse, & ne morbi contagia sentiantur, obstore.

MYRRHIS *Cicutaria* apud herbarios nomen sumpsit, quod figura proximè ad *cicutam* accendat. Nascitur inter arbuta, ideoq; summo perre cauendū, ne eius loco, palustris *Cicuta*, quæ mortifera est, accipiat. Atenim falluntur qui *Angelicam* vulgò dictā, plantam pro *Myrrhide* accipiunt. Siquidē *Angelica*, folia fert *Pastinaca* domestica similia *Myrrhis*, *Cicuta*. Nec uero simile est, si *Dioscoridi* *Myrrhis* *Angelica* fuisset, eximium illū & *Aromaticum*, quem *Angelica* radix exhalat, odorem silentio præteriturum. Ceterum cum *Cherephyllon* supra demonstrauerimus esse *Gingidion*, falluntur qui illud *Myrrhidem* existiment.

Myagrum. CAP. CII. Lat. m

NOMENCLATURA.

Græ. *Myaγe*. Lat. *Myagrum*. Ita. *Miagro*. hoc est

Gal. *Carmeline*.

Lampyrus
Ariticum
Myag nigr

MYagron, aliqui Melampyron uocant, herba est surculacea, folijs Rubiæ, pallidis, tripedanea. Semen oleosum, Fœnograeco simile. Quod contusum igni torrent, perunctisq; uirgis ad lucernarum lumina utuntur. Hoc pinguis, scabritias corporis leuigari, atque expoliri constat.

Quamuis Camelia aut Camamina Gallica quadantenus Myagru referat, satius est tamen de hoc dubitare, quam precipitato iudicio sententiam proferre. Sitque oleo Camelia parando, non medicine, donec compertius quid obueniat.

Onagra. CAP. CIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ονάγρη. Lat. & Ital. Onagra.

Onagra, siue Onothera, aut Onuris, frutex est arboris instar, prægrandis, Amygdalino folio, sed latiore, Lilio non dissimili: flore Rosaceo, magno: radice candida, longa: cum siccata est, unum olente. Nasctur in montibus. Aqua in qua radix maduerit, in potu data, seras mitigat, & cicures facit. Illitu quoque tetra ulcera mulcet.

Onagra quantumuis ad mitigandas & cicurandas seras summæ utilitatem allatura fuerit, nullus est tamen qui commonstret.

Cirsium. CAP. CIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κίρσιου. Lat. Cirsum. Ital. Cirsio.

Gal. La Buglosse.

Offic. Buglossa.

Cirsum, caulis est tener, duorum cubitorum, triangulo similis: ab imo foliola, Rosæ speciem referentia: anguli spinosi, per interualla molles: folia Buglossa similia, maiora, subcandida, modice hirsuta, partibus extremis aculeata. Cacumen caulis orbiculatum, hispidum, in quo capitula purpurea, quæ soluntur in lanugines. Radicem huius, loco laboranti adalligatam

St buglosa
cinare est
Locustary
myc

gatam, dolores uaricum sedare Andreas scripsit.

CYrson, simpliciariorum bona pars, vulgarem Buglossam existimant, sed obstat, caulis rotundus, qui in Cirsio quadrangularis est: Sicut nec foliola ab imo, Rosarum specie, spinosis angulis producit, verum longa & continua: nec flores in lanuginem solvuntur, sed integri fere decidunt, succidaneo in folliculis semine. Prestabit igitur hanc aut ignotam, aut Seplasiam Buglossam ducere.

* Cirsium.

Aster Atticus, seu Inguinalis. et bubby

CAP. CV.

A. a straficy & h
tuby

NOMENCLATURA.

Græ. Αστροεινικός.

Lat. Aster Atticus. Ital. Aster Attico.

Gal. La petite Aspergoutte.

Sis: estrella

Aster Atticus cauliculus lignosus, florem in cacumine habens purpureum, luteumque, & in ambitu diuisum, anthemidis modo, capitulum: sed ea que caulem ambiunt folia, stella modo radiata, oblonga, hirsuta. Feruētī stomacho, oculo-

rum

Aster Atticus Inguinalis.

uisura, folijs sit per ambitum stella more radiatis. Notissima est planta, nasciturque in asperis excultis. Porro Inguinalis dictus, quod non si illinatur tantum, sed etiam si gestetur, inguinum affectibus prodest. Mixta est, uti Rosa facultatis, Siquidem refrigerat, non tamen vehementer, digerit, & exicat. nempe quod ei sit amara qualitas. Cordus in contextu capituli legit, florem purpureum & luteum, quod pro locorum diuersitate, nequaquam flores nunc purpureos, nunc luteos proferant, sed quod utrunque colorem simul ydem flores ostendant: medys, luteis, radios exprimentibus, purpureis. Visa planta id discriminis auferet.

Isopyrum. CAP. CVI.

NOMENCLATURA.

Græ. ἰσόπυρον.

Lat. Isopyrum. Ital. Isopyro.

Isopy

rum inflammationibus, pro-
cidua sed, ac inguinibus il-
litu auxiliatur. Tradunt
purpureum florem, si ex
aqua bibatur, anginis, &
pueris comitiale malum sen-
tientibus, opitulari. Ingui-
num inflammationi recen-
tem illinire conuenit. Si ari-
dus flos sinistra dolentis ma-
nu decerpatur, & inguini-
bus adligetur, dolore libe-
rat.

Asterem Asticum iam su-
perius, in capite de Eryn-
gio, ostendimus non eandem cum
illo esse plantam. Aster autem
dicitur, quod in ipsa capituli di-

Isopyron aliqui Phasolon ob similitudinem uocant, quoniã folium quod est Aniso simile in pampinos torquetur. Capitula sunt in summo caule tenuia, plena seminis, Melanthij gustum imitantis. Contra tussim, & cetera pectoris uitia semẽ ex aqua mulsa bibitur: hepaticis, & sanguinem excreantibus utile.

Isopyrum hodie incognitum, natura sui horti sepibus inclusit, hicque nisi ea prodente, acclutum delitescet.

Viola purpurea. CAP. *et Viola nig*
C VII.

NOMENCLATURA.

Viola purpurea.

Græ. Ιοϋ. Lat. Viola. *et bis*
Ital. Mammola. Gal. *purp*
Violletes. *rea-*
5ij. violet

Viola alba pupurea foliũ habet Hederæ minus minus ac nigri stene cum toto dissimile. Cauliculus à radice medius p̄dit, in quo flosculus suauiter olẽs purpureus Opacis & asperis nascit. Re-
frigi

frigerandi naturam habet. Folia per se & ex polenta illinuntur aptissime stomacho aestuanti, & oculorum inflammationibusq; sedisq; procidentia.

E Violarum purpurearum sunt genere vt in totum persimiles, candidae, quae inodora, frigidis in locis proueniunt: & sub aestatem, Maio & Iulio mensibus, flores, supernè purpurei, in medio candidi, infernè lutei, plurimum ad Violas purpureas accedentes, nullo licet odore, folijs hac planta constat rotundis, & per ambitu serratis, longitudine tamen ab incremento contracta, caulibus triangularibus, quadantenus striatis, & intus concavis, quibus paribus spacijs nodi superimminet, e quoru concavo cauliculi exeunt, qui flores producant. Hac Iacea vocatur. Nec tamen ideo compertum, ea ne sit Iacea, qua recentiores in intestinaliu rupturas vtuntur. Viola facultatis sunt, aquea & infigiditantis. Ex harum infusione saepius repetita, terrestri in eo separata substantia, laudatissimus fit syrupus, ad soluendam aluum. Dosis in pleuresi, & alijs pectoris affectibus, quatuor unciae.

Cacalia. CAP. CVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κακαλία. Lat. Cacalia. Off. Liliu conuallium.
relins perfoliata Gal. Muguet.

Cacalia, quae Leontice uocatur, folia fert magna, alba: e quibus medius caulis emicat, rectus, albus, florem ferens Robori aut Oleae similem. Nascitur in montibus. Radix in uino madefacta, aut Tragacantha, delinctu, aut manducatu, per se, tussibus, scabritijs arteria, medetur. Grana quae post excussum florem innaescuntur trita, & cum cerato illita, faciem erugant, & cutem extendunt.

Cacaliam, vt apparet, eruditiorum nullus agnouit. Huic recentiores perperam, Agrestis Carui, nomen indidere.

Bunium. CAP. CXI.

NOMENCLATURA.

Gr. Βούβιον. Lat. Bunium. Ital. Nauone saluatico.
 Gal. Herbe au charpentier.

Bunium

Bunion caulem edit quadrangulum, procerum, digiti crassitudine, in quo ramuli minutis folijs ac floribus scatent: folia proximè radicem, Apio similia, longè tenuiora, Coriandrinis proxima: flores Anethi: semen odoratum, Hyoscyaminus. Urinam ciet, excalfacit, secundas euocat, lieni, uestica, renibus utile. Tam humidi quàm sicci, expressiô, succi caulibus, folijs, radicibusq, usus inualuit ex aqua mulsâ. Pseudobunion palmi altitudine fruticat in Creta, folia ramulosq, Napi ferens, acri gustu. Tormina, atque stranguriam, laterumq, dolores, sanant quaterni rami eius poti in aqua: illiti quoque cum sale & uino, tepentes, strumas discutunt.

Bunionium in aruis incultis nascitur, præciquè que in locis frigidis. Pseudobunionium Crætæ peculiaris planta, nihil mirum si nobis ignota est.

Chamæcissus. CAP. CX.

NOMENCLATURA.

Græ. Χαμαί κισσος. La. Chamæcissus. Ita.

Chamecisso. Gal. Lierre terrestre.

Off. Hedera terrestris.

Chamæcissos folio est Hedera, tenuiore, longiusculo, ramulis à radice quinque senisue, dodrantalibus, foliosis: flore Violæ albæ simili, candidiore, ac tenuiore, gustu supra modum amaro: radice tenui, candida, inutuli. Nascitur in cultis. Bibunt conuenientissimè ischiadici folia, tribus obolis in aquæ cyathis tribus, tricenis quadragenisue diebus. Eodem pota modo, senis aut septenis diebus, regium morbum purgant.

Chamæcissos aut humilis Hedera, nõ ea est planta, quæ Seplasia eodem nomine, Hedera terrestris, appellatur, maxime cum de spica tæcuerit Dioscorides, & notæ sibi inuicem non respondeant.

Chamæleuce. CAP. CXI.

o Nomencla

NOMENCLATURA.

Græ. χαμαιπέυκη. La. Chamæpeuce.

Ita. Chamæpeuca.

Chamæpeuce lumborum doloribus propitia est, herba uirens, incuruis folijs, surculisq; flore Rosaceo.

Chamæpeuce (nam ita, & doctè à Plinio legendum) & non Chamæleuce folio constat Picea simili, pusillo, inflexo, inflexis & ramulis, flore roseo, non temerè à quouis cognita, licet Cordus Germanicè Senutammen. nominet. Proinde sustinendum parumper de ea pronuntian di iudicium.

Buglossum, seu Lingua bubula.

CAP. CXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Βουλωσσου. Lat. Buglossum. Ita. Bor-

ragine. Gal. Borrache.

Buglossum nascitur in campestribus, & sabulosis. Iulio mense colligitur. Auunt eam quæ tres thyrsos emittit: cum semine & radice tritam, potamq; cōtra tertianos horrores prodesse: quæ quatuor, ad quartanos. Ea in uino decoquitur. Herbam abscessibus utilem esse uolunt. Verbasco simile est, folium in terra sparsum, nigrum, asperum, bubulas imitans linguas. Quod in uinum deiectum, animi uoluptates auget.

Buglossum.

Buglossum

Barb

orrago

isi-

orrajast

Buglossum per Apuleium Lucanis, Corrago dicebatur, B. in, C. me-
tathesi. Et id verum est, Borragnem vulgarem, ipsissimum esse Bu-
glossum. Huius Borragnis species est, quam Officine Buglossam vocat.
Seritur nostro hoc tempore in hortis Italicis, Buglosi genus allatum ex
Hispania, quod Buglossum domesticum vocant, magis ad Discoridis de-
scriptionem accedens, quam Borrago hortulana. Buglossum tempera-
mento est calido & humido, & vino inieclum, animo latitiam & vo-
luptatem parit.

Cynoglossum. C A P.

C X I I I.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. κυνόγλωσσον. Lat. Cynoglossum.

Ita. Cynoglossu. Gal. Langue de chien

Off. Lingua canina. *vel canis hisp*

Cynoglosson folia latifolia Plantaginis habet, arctiora, mi-
nora, languinosa: caule nacet, & humi sternitur. Proue-
nit in sabuletis. Folia cum sullo adipe ueteri, medentur morsu-
bus canum, alopecijs, & ambustis. Emollit album, decoctum
herbæ ex uino potum. *Lengu de per*

Cynoglossam videre est in macris per Gallias, & arenosis locis, mul-
tum à Seplasia dissidentem, ramusculis bicubitibus, flore purpu-
rea, semine in lappaceis umbilicis rufo & exili. Errant qui Lycopsis
& Cynoglossam, pro eadem planta accipiant.

Phyteuma. C A P. C X I I I I.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. φύτευμα. La. & Ita. Phyteuma.

Phyteuma folia habet Radicula, minora: copiosum semen,
perforatum: radicem paruam, tenuem, per summa terræ
nitentem: quam ad amatoria conuenire, nonnulli scriptum
reliquerunt.

PHyteuma amatorijs apta lenocinijs. à nobis ignorabitur, nisi hanc Venus quæpiam, vel Cupido promouerint.

Leontopodium. C A P.

C X V.

NOMENCLATURA.

Græ. λεωντοπόδιον. *Lat.* Leontopodio.

Ita. Leontopodo. *Gal. & Off.* Cruciatæ.

Leontopodium duum digitorum herbula est, folia ferens angusta, longitudine ternum quaternumue digitorum, hirsuta, quæ iuxta radicem lanosiore flocco canescunt, capitula in summo caule quasi perforata: flores nigri: semen usque adeò spissa lanugine inuolutum est, ut sæpe fallat: radice parua coheret, quam tradunt appensam ad amatoria prodesse, & tubercula discutere.

Leontopodium, suis artibus sufficiens Cupido, ab hominis notion: sustulit. Siquidem cogi Cupidines nolunt, ducere assueti.

Hippoglossum. C A P.

C X V I.

NOMENCLATURA.

Græ. ιππόγλωσσου. *La.* Hippoglosson. *Bislingua.*

off. Vnularia. *Gal.* Langue de villain.

Hippoglosson frutex est folia habens Rusci tenuis figura, & spinosam comam, & in summo, ceu linguas e folijs exeuntes. Capitis dolorem corona ex comis imposita minuit. Malagmatis radix succusq; admiscetur.

Satis id conuenit Hippoglosson, & Italarum Bonifaciam eandem esse plantam. At Bonifaciam & Alexandrinam Laurum diuersas esse plantas, in capitis de Lauro Alexandrina annotationibus commostrabitur. Hippoglosson valentissima in matricis affectus planta. Foliorum radicisve puluis coclearis mensura præbitus, matricis suffocationi præsentata

* Hippoglosson.

sentaneum est remedium. Hac hernia, intestino in scrotum deidente, eximie subuenit, hausto sub orientem solem, huius cum carniū iure puluere, verum intestinum primis diebus ex hernia erupturum videtur, sed postea consolidatur, & in pristinum statum redit, ideoq; bracci hac exterior eruptio coercenda. Blasis etiam auxiliatur.

Antirrhinum. *et capul*
vituli
 CAP. CXVII. *6a.*
 NOMENCLATVRA. *his: L*
bezerra

Gr. ἀντίρρινον. Lat.
 Antirrhinō. It. Antirrhino

Gal. L'Oeil de chat.

ANtirrhinon, alij Anarrhinon uocant, herbam caule & folijs Anagallidi similem: flore albæ Viola, purpureo: ideoq; Syluestris Anagallis nominata est: semine utuli narium simili. Tradunt perunctos ea, cum oleo Lilino, uenustiores fieri: nec ullo medicamento ledi posse, si quis appensum gestet.

ANtirrhinon maioribus est quam Anagallis folijs, cætera simile, in campestribus & asperis nascitur. Facultate Asperi Artico, licet inefficaciori, propinquum.

Catanance. CAP.

CXVIII.

0 3

Nomenclata

NOMENCLATURA.

arb bn Græ. *κατανάγκη*. Lat. & Ita. *Catanance*.

uis
niluj **E**X eo genere una, folia Coronopi habet, longa, radicem, Iunci modo, prætenuem: capitula sena, septenaue, in quibus Erui semen inest. Crescens in terram flectitur, & se contrahit ad speciem unguium milui exanimati. Altera Mali parua magnitudinem explet, radice exigua Oliuæ magnitudine: folijs quoque Oliuæ colore, & figura, mollibus, diuisis, humi inclinatis: semen, ut Cicer, minutum, in uirgulis dependet, punicei coloris, multis foraminibus pertusum. Vtramque narrant in amatoria expeti. Thessalica mulieres his uti traduntur.

THessalica, in amore, veneficijs vsurpata Catananceutraque species, nihil r fert si a nobis non cognoscatur. Nam id iuris in homines Cupido exercet, vtherbaceis nihil necessum habeat auxilijs vti.

A. turbjt Tripolium. CAP.

LCXIX.

NOMENCLATURA.

zarb turbith

serapionis

tfluicen

Græ. *τριπόλιον*. Lat. *Tripolion*. Ita. *Tripolio*. Gal. & Off. *Turbith*.

TRipolion in marinis nascitur locis, quæ alludit unda, recedensq; dimittit, neque in mari, neque in sicco: folio Glastifra crassiore palmeo caule, in mucrone diuiso. Eius, ut tradunt, flores colorem ter die mutant, manè candidi, meridie purpurei, sero punicei conspiciuntur: radice alba, odorata, calidi gustus. Quæ drachmis duabus in uino pota, aquam, urinamq; per aluum extrahit. In medicamenta digeritur, quæ uenena arcent.

Serapio

Serapionis & Auicenna Turbith: (quod ipsum est Tripolium) non est Turbith Officinarum. Nam licet hoc candidum sit & solutiuum, nullam tamen odori fragrantiam, nec gustui acrimoniam reddit. Mesue Turbith, ex Actuario, Alypi est radix, atque adeo ipsum Turbith, quod hodie Seplasia vtuntur. Quod verò ex S. Angeli monte Turbith afferitur, Thapsia, & per actuarium, Pityusa est radix. Proinde verum Dioscoridis Tripolium & perinde Serapionis & Auicenna Tribith, nobis erunt incognita. Attamen Tripoly radix, temperamento est tertio ordine acri & calido.

Adiantum, CAP. CXX.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀδίαντον. Lat. Adiantum. Ita. Adianto.

off. Capillus Veneris. et cincinnatis

Adiantum

Politorychon.

②

4

Adian

A *Dianton*, *Polytrichon*, pusilla gerit folia: similia *Coriandri*, in summo incisuris diuisa: cauliculi, quibus exoriuntur nigro colore nitent, prætenues, palmum alti: radice superna, neq; caulem, neque fructum, neque florem profert. Decoctum herbe potum, prodest spirandi difficultati, suspiriosis, lieni, & felle suffusis, & urinae difficili, calculos frangit, aluum sistit, serpentium morsibus auxilio est. Contra stomachi fluxiones in uino bibitur. Secundus ciet, & menstrua. Sanguinis reiectiones inhibet. Contra serpentium morsus cruda herba illinitur, alopecias densat, strumas discutit, furfures, & manantia capitis ulcera, ex lixiuio emendat. Desfluentes capillos continet, cum *Ladano* & *Myrtino*, & *Susino*, aut *Hysso*, uinoq;. Decoctum eius cum lixiuio, & uino infusum, idem præstat. *Coturnices* & *gallina* ceos pugnatiores facit, in cibos eorum additum. Seritur gratia utilitatis pecorum: circa ouilia. *Vmbrosis*, & *palustribus*, circa parietum aspergines, & fontium specus enascitur.

Filicula, seu Trichomanes.

CAP. CXXI.

NOMENCLATURA.

Gr. Τριχόμαρες. Lat. *Trichomanes*. Ital.

Trichomane. Off. *Polytrichon*. et *capilli tri*

T *Trichomanes* nascitur eisdem in locis, quibus *Adianton* Filici simile, sed exilius: folijs *Lenticula*, tenuibus, in ordinem utrinque digestis, aduersis in se, in ramulis tenuibus, acerbis, fusco colore splendentibus. Eadem qua & *Adianton* præstare posse constat.

Qui *Theophrasti* caput decimum tertium, libri de historia plantarum septimi legerit: *Pliny*, in libri vicesimi secundi capite vicesimo primo, errorem deprehendet, qui *Adiantum*, quod in eodem auctore est secundum genus, *Trichomanes*, seu *Filiculam* faciat, qua seplasis est *Polytrichon*. At enim *Adiantum* nigrum *Theophrasti*, illa est planta, qua seplasia pro *Capillo Veneris*,

& usq;

& vsu & nomine pducunt. Nigrū autē, quod nigro colore cauliculi spē
 descāt, dicitur. Albū vero, quod cū Trichomane, & vulgari officinarū
 Polytricho, veteribus muris, & fluuioꝝ cauernulis & humētibus tu-
 mulis innaſcitur, folijs in viridi obſcuris, minutim incisis, & per luteas
 in inferiori parte maculas distinctus, caule gracili, in viridi cādicāte, fir-
 mo & flexili. Id quidā Rutā murariā, alij Saxifragiā vocāt. Nec ob id
 tamē ea erit Saxifragia, qua inter saxa erūpit. Siquidē Epithymo simi-
 lis, capillacea in totū est frōde, qđ multū à cādido Adiātō distat. Adiātū
 medio est inter frigidū & calidū tēperamēto, desiccāt tamē, discutit & di-
 gerit. Filicula, gustu est, ex acri, dulci, & amaro permixto, & in radice
 acerbō.

Xanthium, siue Lappa. C A P. C X X I I.

NOMENCLATURA.

Xanthium.

Gr. Ξάνθιον. Lat. Xan-
 thion. Ital. Lappola
 minore.

Gal. Glouteron. Off.
 Lappa inuersa. ~~Latinor~~

Xanthium nascitur
 leto & pingui solo,
 & lacubus exiccatis, caule
 cubitali anguloso, pingui pro
 deuntibus ex eo crebris alis.
 Folia atriplicis habet, inse-
 Ela, Nasturtium odore imi-
 tantia: fructum grandis Oli-
 uae modo, rotundum, & ut
 Platani pilula, spinosum, qu

contactu uestibus adherescit. Is ante collectus quam perfecte siccescat, tunditur, & siccili vase reconditur. Flauos autem facit capillos, si acetabuli instar tepida aqua madescat, mox caput, Nitro ante perfrictum, illinatur. Alij in uino tidunt, & ita asseruant. Semen aptissime tumoribus imponitur.

X Anthion publicis ubique itineribus & lacubus exiccatis nascitur. Phasganion Galenus vocat, & eius semini vim digerendi tribuit.

Aegilops, siue Festuca. CAP.

CXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αἰγίλοψ. Lit. Aigilops.

Ita. Egilopa.

A Egilops herbula folia tritici habens, sed molliora, in summo capite semina bina ternaque rubra, quibus arista quasi capillacea exeunt. Illita cum farina herba, egilops medetur: duritias discutit. Succus farinae admixtus siccatur, & eorunde gratia reponitur. Bromus herba egilopi similis, exiccatoria vim habens, decoquitur cum sua radice in aqua ad tertias, & iuricolato par modus Mellis adijcitur: rursus incoquitur, dum liquidi Mellis crassitudo fiat. Linteum eo humore imbutum, & naribus inditum, contra graueolentiam ulcerum efficax est. Aliqui tritam Aloën addunt, & eo modo utuntur. Cum siccis Rosis cocta in uino, grauem oris halitum emendat.

A Egilops hordeaceis & speltaceis campis innascitur. Atenim inter hanc, & Auenam, quauis longè spectantibus nihilum distare videantur, grandis est differentia. quod facile cuius, qui caput hoc, cum secundi libri cap. octogesimo sexto contulerit, manifestum erit. Aegilops vim habet maturandi, quod è gustu, qui leniter acris est noscitur.

Glaux. CAP. CXXIIII.

NOMENCLATURA.

Græ.

auena.

Barb auena
sterilis

oena
luestris

Græ. γλαυξ. Lat. Glaux. Ita. Glauco.

Gallicum nomen non
habet.

hab̄ Cicer
sacerdotale

Glaux Cytiso & Lenticulae folijs similis, quæ supernè ui-
rent, auersaq; candidiora spectantur: ramuli à terra exci-
liunt quini senine, tenues ab radice, dodrantem alti: flores ceu
Viola alba, purpurei exeunt, minores tamè. Nascitur iuxta ma-
re. Coquitur cum hordeacea farina, sale & oleo in sorbitione,
ad reuocandam extincti lactis ubertatem.

Glaux, Ruellio, vt apparet, & Cordo cognita, huicque non in ma-
ritimis tantum nasci, sed in siccis etiam, & apricis montibus, &
abruptis vjs inuenitur. Sed cum neuter vernaculum nomen proferat, è
Ruellio coniicit Matthiolus, illum de herba quam Itali, Galegam, &
Rutam caprariam vocant, intelligere. At flores obstant & ramuli, qui
non raro bicubitales sunt: & natales differunt: Glaux in maritimis na-
scitur, Galega abundè vbique prouenit.

Polygala. CAP. CXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. πολυγαλον. Lat. & Ita. Polygala.

Polygala palmi altitudinem petit: folijs Lenticula, gustu ad-
stricto. Quæ pota, lactis abundantiam facit.

Polygala, nisi aliquo prodente Mercurio, incognita in Lacteo orbe
delitescet. Nā Dioscoridis & Plinij in ea describenda breuitas, omne
iudicium sustulit.

Osyris. CAP. CXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. οσυρις. Lat. Osyris. Ita. &

Off. Linaria.

Osyris frutex est niger, ramulos ferens tenues, lentos, fra-
ctilq; cõtumaces: et in his folia, quaterna, quina, senaue,
ceu Lini, nigra in initio, dein colore mutato rubescentia. Decoctu
eius potum, inuat ar quatos.

Osyris,

O Syris, quod caule & folijs Linum exprimat, Linaria vocatur, & quāuis floris nihil meminerit Dioscorides, is tamen aureus est. O Syris amara est, aperit, & laxat.

Sedera spi
rosa — Aspera Smilax. CAP.

CXXVII.

NOMENCLATURA.

Barb volubilis
Spinosa — Gra. σμίλαξ τραχεῖα. Lat. Smilax aspera.
Ita. Rono ceruino.

* Smilax aspera.

Smilax aspera, folia habet Perichlymeni: sarmēta tenuia, multa, Rubi modo aut Paluri aculeata, arborescandit, ab imo ad summa perreptans, se conuoluens eis. Fert racemos exiles, qui maturi rubescunt, gustumq; leniter mordent. Nasctur in palustribus & asperis: radice dura, crassaq;. Folia & acimi, & ante & post epoti, uenenorum antidota sunt. Tradunt, si infantibus nuper in lucem aditis, quid ex his tritum propinetur, nulla postmodum uenena nocitura. Inciditur etiam ad ale-

lexipharmaca, id est, ad ea medicamenta, quibus uenena arcentur.

Græ. *σμιλαξ λαια*. Lat. *Læuis Smilax*. Ita. *Vilucchio maggiore*. Gal. *Pommes de merueilles*.

Lat. *conuolu-
lus mayor*

Smilax læuis.

Læuis Smilaxis folia Hedera similitudinē habent, molliora, læuora, tenuiora. Huius sarmenta nullis horrent spinis. Conuoluitur arboribus, ut prior: fructum parit Lupini modo nigrum, exiguum, floribus in cacumine perpetuis, multis, rotundis. Hac Smilace, quædam topiariorum arte, tentoria contra æstus molestiam faciuntur. Folia per autumnum decidua. Semine cum Dorycnio potio, ternis singulorum obolis, uaria & tumultuosa in somnis obuersari traduntur.

barb
Lubib
maior
Hispan
yedra
camp
na

Smilax aspera, Hedera genus est, Cilicia cognomine, importata ex ea terra in Graciam. Abundè in Thuscia nascitur, & in syluis frequens arboribus circumplicata cernitur. Nec minori abundantia Smilax læuis in Thuscia prouenit. Hac officinarum est Volubilis. Hic admonendi lectores, ne Dioscoridem & ex eo Galenum erroris insimulent, quod duas has diuersas cum vna sint, plantas faciant. Nec de temperamenti equalitate contendant, aut Galenum in eo cœcutisse existiment. Vt vero longius

longius rem repetam, Phasioli, Itali fagioli vocant, candidi sunt, rubentes, lutei, & diuersis variegati coloribus. Candidi, pusilliore quam ceteri grano, aliorum leguminum more per campos seruntur. Rubentes, lutei, & variegati, seruntur in hortis, & ad fructum, & ad umbra cula. Hortenses hi Phasioli, qui diuersis coloribus constant, & ab Italis, fagioli Turcheschi, nominantur, vera sunt, Smilax hortensis, quæ à Dioscoride sub secundi libri finem descripta, nec aliud à Dolichis Theophrasti & Galeni. Porro diuersa ab ea est, Smilax aspera, quæ Italis, Hedera spinosa, & Rouo ceruino. Et leuis, Viluchio maggiori. Hæc fructum ferēs Lupini modo nigrum, flores candidos & orbiculatos, nõ admodum ad Smilacem hortensem accedit, quæ siliquas profert sienigræci, semine inequalis coloris, magna tamen ex parte flauescens. Caterum medicinæ symmisti Dioscoridi & Galeno obloqui, num in ipsum Iouem tonantem cum Socrate oppedere est? Nec pudentioris modestia rem sibi non cognitam, alijs incompertam facere.

Ruscus. CAP. CXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. μυρσίον Ægyptiæ. Lat. Sylvestris Myrtus. Ita.
Pongi topi. Gal. Houx. Off. Bruscus.

Sylvestris Myrtus, aliquibus Oxymyr sine, aut Myrtacantha, Latinis Ruscum appellatur. Folium fert Myrti, latius in formam lanceæ mucronatum. Bacca per maturitatem rubescit, rotunda, à medio folio dependentes, osseo intus nucleo. Cubitales ramuli ab radice exeunt, uirilium modo lenti, fractu contumaces, foliosi: radice Graminis simili, acerba, & subamara. Folia & bacca in uino pota urinam cient, menses pellunt, uesicæ calculos frangunt, stillicidie urinae medentur, dolores capitis sanant, et regium morbum. In asperis & precipitiibus locis enascitur. Decoctum radice in uino potum, eosdem præbet effectus. Cauliculi recentes, Asparagorum uice, in cibo sumuntur: amari aut sunt, sed urinam mouent.

Ruscum

Ruscum spinosam plantam, Itali ab effectu, Pongii topi vocant, quod fibulis carni salsæ circumpanfiliis, foliorum aculeato mucrone ab ea mures inlibeat. hæc planta similem sui arborem habet, & Græcis sylvestris Myrtus, à foliorum similitudine dicitur. Iam pridem is exploratus error, qui Cubebas, Oxymyrsinae fructus putaret.

Laurus Alexandrina. CAP.

CXXX.

NOMENCLATURA.

Gr. *Ἰαφύνη ἀλεξανδρεια*. Lat. *Laurus Alexandrina*. Ita. *Lauro Alexandrina*. Gal.

Laurier d'Alexandrie.

L*auros Alexandrina folio est Rusci, maiore, molliore, et candidiore: semine inter folia rubro, Ciceris magnitudine: ramos spargit in terra, dodrantales, interdum longiores: radice sylvestri Myrto simili, maiore, molliore, odorata. Inuenitur in montosis. Difficiles partus accelerat, radice pota sex drachmarum pondere in uino dulci, & stillicidio urinae auxiliatur: sed sanguinem extrahit.*

S*iquidem Laurus Alexandrina & Hippoglossum, vnam & eandem plantam duxisset Dioscorides, nihil necesse fuerat secretis & adeo propinquis capitibus tractasse. Adde his quod quamuis vtriusque folia Rusco maiora describat, Hippoglossum tamen pingit spinosa coma, & in summo ceu ligulas è folijs emergentes. At in Lauro Alexandrina nullam ligularum è folijs prodeuntium mentionem facit, cum eam dicat folijs esse Rusco maioribus, mollioribus, & candidioribus, & ramos per terram spargere dodrantales, interdum maiores. Porro priuatim Lauro Alexandrinae, radice tribuit Rusco maiore, teneriore, & odorata, partui accelerando propitia, quod diuersas esse plantas, Hippoglossum & Laurum Alexandrinam, ostendit. Matthiolus qui Hippoglossum in comitatus Goritia montibus viderit, Laurum Alexandrinam veram commostrantem non inuenit. Hæc calida, gustu acris, & amara est.*

Daphnoides. CAP. CXXXI.

Græ. *Ἰαφύνη Ἰαφύνης*. La. *Daphnoides*. Ita. *Laureola*. *et his:*

Daphnos

Daphnoides cubiti altitudine fruticat, ramis flexilibus
obsequiosisq; multis, inde sursum uersus foliosis: cortex
supra modum uiscosus ramos uestit: folia Lauri, graciliora, &
molliora, fractu contumacia, quorum gustatu os, & fauces in-
cenduntur flores cãdidi: bacca, cum ematuruit, nigra. Radix in-
utilis. Nascitur in montosis. Pituitas extrahit solum recens uel
aridum in potu, menses ciet, & uomitus: caput inanit comman-
ducatum, sternutamenta mouet. Bacca quindecim pota, aluum
resoluunt.

Chamædaphne. CAP.

CXXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. χαμαϊδ' ἀφύη. Lat. Chamedaphne.

Ita. Laureola maschio. Off. Lau-
reola mas.

Chamædaphne uirgas emittit cubitales, singulari ramulo
constantes, rectas, tenues, leues: folia Lauri similitudine, le-
uora multo, ac uiridiora: semen rotundum, rubens, annexum fo-
lijs. Illinuntur capitis doloribus: trita folia, stomachi ardores
mulcent: ad sedanda tormina, cum uino bibuntur. Potus cum
uino succus, menses & urinam ciet. Idem facit pessa apposi-
tus.

Laureola notissima Italiae planta, in uallis Ananie montibus ma-
gna abundantia nascitur. Errant tamen qui Laureolam, Mezerereon
esse putant. Nam Mezerereon Chamelae est, qua de hoc in libro scribit
Dioscorides. Chamædaphne, Laureola est non absimilis, præterquã quod
illa singulari ramulo constat, cui folia per ambitum insident, & in cyma
rotundam umbellam efficiunt, qua deinceps semen, Laureola simile, de-
promat. Et ob id eam nonnulli Laureola maschio nominant. Clemati-
dem, primo libro à Dioscoride descriptam, qua & Prouenca est, Chame-
daphnẽ existimauit Plinius, quod plerisque induxit ut crederent, Prou-
encam, veram esse Dioscoridis Chamædaphnem. At virtutes quas

Vinea

Vincaperuinca tribuit Plinius libri 21. cap. 11. cum eis collata, quas
idem, Dioscoridi concinens, libri. 2. 4. cap. 15. vera Chamadaphna assi-
gnat, diuersè de ijs sensisse reperiatur, nec foliorum Lauri similitudinem,
nihilum de differentia detrahere.

Veratrum album. C A P.

CXXXIII.

J. eleborum al

NOMENCLATURA.

Gr. ΕΜΕΒΟΡΟΣ. Lat. Veratrum album. Ita. Elle-
boro bianco. Gal. Veratre. Off. Elle-
borum album.

Sis: vedegarn
bre blanc

Helleborum album.

Helleborum album,
Latini Veratrum al-
bum uocant, fert folia Plan-
taginis, aut Betae Sylvestris
similia, sed breuiora, & ni-
griora, rubescencia: caulem
cauum, quadrantalem, tu-
nicis conuolutum cum are-
scere cœpit: radicibus niti-
tur multis, tenuibus, ab ob-
longo & exiguo capite ex-
euntibus, Ceparum modo fi-
bratis. Nascitur in monti-
bus et asperis. Radices mes-
sibus colligenda. Optimum
habetur candidum, friabi-
le, carnosum, modicè ex-

P

tentum,

394
tentum, nec tamen Iunci modo mucronatum, quod frangendo puluerem emittit, & tenuem habet medullam, gustu non ad modum seruens, neque saliuam subinde ciens, huiuscemodi autem strangulat. Primatum Cyrenaicum tenet. Galaticum autem & Cappadocicum, candidiora, & puluere quodam obsita, celerius strangulatus mouent. Vomitione autem uarios extrahit humores: collyrijs admiscetur, quæ caliginem oculorum discutiunt: partus impositum necat, menses pellit, sternutamenta excitat: mures interficit, cum Melle & pollenta subactum: absumit carnes, si coquatur unâ. Datur per se ieiunis, & cum Sesama, aut Pisanæ succo, aut Halicæ, aut Lentis cremore, cum aqua mulsâ, aut pulte, aut quauis alia sorbitione. Cogitur cum pane, & ita inassatur. Preparatio corporum, ac uictus ratio, diligenter tradita est, cum ab his qui de medica eius potione scriptitarunt, tum maxime à Philonide Siculo Ennensi, cui nunc assentimur. Quippe longum nimis esset, in hac præsertim ædificatione de materia, simul medicam curandi rationem exponere. Dant nonnulli in pulvis sorbitione, aut copioso Halicæ cremore: aut paucum antea cibum dari præcipientes, statim Veratrum offerunt, ijs præsertim, quibus strangulationis suspicio imminet, aut ualetudo corpus infirmat. Hoc enim modo deiectio nihil periculi minatur, quod cibo munitis, non intempestiue medicamentum corporibus offeratur. Vomitiones concitant subditæ ex eo balani, cum aceto.

Veratrum nigrum. CAP.

λεβον̄ ηγ̄ ρ̄ν̄

CXXXIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ελέβορ & μέλας, Lat. Veratrum, nigrum.

Ita.

Veratrum nigrum.

Album.

Ita. Elleboro nero. Off. Elleborus niger. *his: bedegan*

Helleborum nigrum appellatur Melampodion, quoniam *bre ne*
 caprarum pastor, nomine Melampus, furentes in se *gro -*
 tidas, primus purgasse, & sanasse fertur. Folia ei virida, Platani
 similia, minora, folijs Sphondyli proxima, subaspera, nigriora, *et ver*
 pluribus diuisuris incisa: caulis asper: flores purpurei, candidi, ra
 cematim coherentes: semen Cnici, quod in Anticyra Sesamoi
 des uocat, quo deiectiones moluuntur. Radicibus cohaeret nigris, *de val*
 tenuibus, a capitulo Cepae simili confibratis, quarum est usus. In
 collibus, asperis, & sitientibus locis enascitur. Optimum est
 quod ex huiusmodi petitur terris, ut ex Anticyra. Nigrum mi
 bi probatissimū gignitur. Eligi debet corpulentū & plenū, in
 quo tenuis sit medulla, acre gustu, seruēsq; cuiusmodi est in Heli
teros.

eone, Parnaso, & Aetolia natum, attamen Heliconium præcellit. Veratrum nigrum purgat uentrem, detrahit bilem pituitasq̄, datum per se, aut cum Scammonia, & tribus obolis, siue drachma salis. Decoquitur cum Lente & iusculis, quæ purgationis causa sumptantur. Prodest morbis comitialibus, melancholicis, insanientibus, articularijs doloribus, & resolutis. Menses inditum trahit, partus necat, purgat fistulas impositum, & tertia die detractum. Item contra grauitatem auditus in aurem demittitur, ubiq̄ in alterum aut etiam tertium diem esse finitur. Scabiem sanat, illitum cum Thure, aut cera, & pice, & Cedrino oleo: utigilinibus, lepris, impetiginibus, ex aceto medetur: dentiũ dolorem collutione mitigat, erodientibus medicamentis commiscetur. Hydropicorum uentri utilissimè imponitur, factum ex eo, farina hordeacea, & uino, cataplasma. Confitum proximè radicis utium, uinum purgandi facultate donat. Huius resparso domos expiari arbitrantur: quare inter fodendum stantes, Apollinem, Aesculapiumq̄, precantur, ac uitant aquilæ uolatus, aduolare enim non sine periculo tradunt. Namq̄, si auis effossionem Hellebori conspexerit, moriturum qui succidit, augurium est. Celeriter effodiatur oportet, quoniam halitu caput aggrauat. Quapropter, ad id arcendum, fossuri Allium præsumere, & uinum bibere consueuerunt. nulli ita noxa opportuni redduntur. Veratri albi modo emedullatur,

Veratrum album & nigrum, Italia notissima planta. Attamen albi Veratri vnica, cum nigri tres diuersa sint species. Vna quæ (ut scribit Dioscorides) flore constat purpureo. Secunda, quæ candido. Tertia in viridi luteo. Tres hæ species, ut flore itidè & uirtute & operatione diuersa sunt. Nā posteriorũ duarũ nullus penè reperitur succus. Quod ipse deprehendit Matthiolus, cū is ubi purpureus deerat, uiretur. At purpureo, post longã quartana laborantiũ per syrupos præparationem, medio & frigidissimo uere, perfectam sanitatẽ induxit. Sed nec vnquam inde falsus est quin pro suo more præparans (nempe in infusa

fusionem) quemuis quaternarium, si non primum, at secundariè sanaret. Nec aliter in melancholicis, per albi infusionem successit, nullo tamen emergente incommodo. Quod Tridentini fortassis ut frigidi, cæli causa contigit, & quod probè correctum, florent tres hæ nigri species mense Martio, purpureus maximè, in sylua, quæ è Goritia in Carniole Lubianã itur. Hucus radices, nigriores, carnosiores, & solidiores, alijs quæ caruleæ, & subalbida sunt. Veratrum nigrum quadrupedes conficit, albo eis inuocuo. Veratrum statim è terra erutum, purgandum est primum, & quicquid est caulium eradendum, tum in vmbra siccandum & seponendum. Pulvis valentior infusione, sed non nisi robustis offerendum. Dosis, Aëtuario, tres oboli, plus aut minus, pro agrotantium habitu. Veratrum album & nigrum excalfaciendum & desiccantium tertij sunt ordinis, cum nigrum, gustu caliditatem ampliolem, album amarorem maiorem præferat.

Sesamoides magnum.

CXXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Σησαμοειδης. Lat. Sesamoides.

magnum. Ita. Sisamoide maggiore.

Sesamoides magnum, in Anticyra Helleborû uocant, quò suam albo Veratro in purgationibus misceatur. simile est Senecioni aut Ruta: longo folio: flore candido: radice gracili, ignaua: semen gustu amaro, cætera Sesamæ simile. Ventrem detrahit datur tritum ad bilis pituitæq; deiectiones, quantum tribus digitis capitur, addito Veratri albi sequiobolo, ex aqua mulsa. Sesamoidi paruo cauliculi sunt dodrantaes: folia Coronopi, minora, hirsutiora: & in cauliculorum cacumine capitula, florum penè purpureorum, medio eorum albo: semen Sesamæ, fuluum, amarum: radix tenuis. Detrahit bilem pituitasq; semen ex aqua mulsa potum dimidio acetabulo. illitum ex aqua, tumores ac tubercula discutit. Nasctur in asperis.

Cvm Sesamoidis utrûque genus in sola Antycira nascatur, nihil mirum si hoc careamus, ac ideo incognitorum simplicium ordine

cenfebatur. Quauis Cordo, Sesamoidis minoris, vires, & radicum de-
lineationem referre putet, quam seplafys Agyrtha, pro Veratro nigro
ruditant. At natales obstant.

Syluestris cucumer. C A P.

cucumer asinij. CXXXVI.

NOMENCLATURA.

is: cogom Gre. Σινος ἄγριος. Lat. Cucumis syluestris.

Ita Cocomero saluatico. Gal. Cocombre.

lauuage. Off. Cucumis

Anguinus. et asininus

rillo amar

o

radix
cidis
est Ra
& euen
eris
luestris

Cucumer syluestris.
Et uolo distat à satiuo
Cucumere, quem longè mi-
norem parit, oblongis glan-
dibus non dissimilem. Folia
atque sarmenta satiuu refert:
radice candida, magna. Na-
scitur in sabuletis, & rude-
ribus, fruite in totum ama-
ro. Instillatus foliorum suc-
cus, aurium dolori conuenit.
Illita ex polenta radix, uete-
rem omnem tumorem discu-
tit: imposita cum resina Te-
rebintina, tubercula rumpit:
ischiadici infunditur, poda-
gras discutit, decocta ex ace-
to, & illita. Eius decocto dentes in dolore colluuntur. Arida & sa-
rina impetiginē, lepras & uutiligines absterget, nigris cicatris
colorē reddit, & in facie maculas expurgat. Radicis succus ses-
quib

quioboli pondere, & item cortex, acetabuli quarta parte, bi-
 lem pituitamq; deiciunt, præsertim in hydropicis: (deiectiones
 autem citra stomachi iniuriam mouet) radicis selibra, in uini
 præsertim Libyci hemina conteritur, danturq; ex eo terni cyathi
 triduo, dum tumor abunde deprimi cernatur. E fructu huiusce
 Cucumeris, fit medicamentum quod Elaterium uocatur, ad huc **Succus**
 modum: Decerpti Cucumeres, qui tacti protinus exiliunt, serua- **cucum**
 tur nocte una: post die imposito supra craterem rariore cribro, **Siluestre**
 utrisque manibus prehensi, sigillatim supino cultiro, sursum uer-
 sus aciem habente, finduntur: atque per cribrum humor in sub-
 iectum uas exprimitur: simulq; carnosum quod hæsit, cribro, **Sis: q**
 quò facilius excidat, eliditur: quod ita pressum est, residere fini- **de cog**
 tur, atque in uicinam peluim dimittitur: coaceruata autem in cri- **brillo**
 bro, segmina, dulci aqua perfunduntur, & denuò pressa abij- **amar**
 ciuntur: humor in pelui agitatur, & linteo opertus, soli exponi-
 tur, dumq; steterit, tota supernatans aqua cum humore concre-
 to, effunditur: hoc uerò identidem fieri solet, donec existens aqua
 lique scat: qua stillatim exhausta, sedimentum mortario suscipi-
 tur, & conterendo cogitur in pastillos. Sunt qui ad hauriendam
 protinus succi abundantiam, cribratos cineres humi inspargant,
 & medium cauantes, triplicatum linteum obtendant, per quod
 elaterium cum sua humilitate diffundunt, siccatumq; in pila, ut
 dictum est, conterunt. Aliqui pro dulci aqua marinam perfun-
 dentes, ita eruiunt. Alij in nouissima lotionè mulsam aquam re-
 spergunt. Elaterium optimum esse constat, leue, non pondero-
 sum, cum candore leniter humectum, gustu amarissimū, quod-
 que lucernarum luminibus obiectum, facile flagret. Porraceum
 tamen scabrumq; si turbidum spectetur, atque Erui cinerisq; ple-
 num sit, graue & uitiosum esse solet. Nec desunt qui Cucumis
 succo Amylum immisceant, ut candorem ipsum & leuitatem
 imitentur. A bimatu ad decennium deiectionibus utile est.

Inte

Integer modus, obolus est: minimus, semiobolus: pueris, chalcici duo: siquidem copiosus, periculum adfert. Bilem ac pituitam utrauis parte extrahit. Optima suspensio est purgatio. Quod si in animo sit deiectionem moliri, adiecto salis duplo, & stibij quod colorare sufficiat, ex aqua Erui magnitudine catapotia, dato, postea cyathus unus aquae tepidae sorbeat. Ad citandas tamen uomitiones aqua diluens Elaterium, subiectas linguae partes penitissime pinna oblinito. Quod si quisquam difficilius euomat, oleo aut unguento Irino resoluito, somnum inhibeto. Porro his qui eximie uacuantur, continue uinum & oleum dari conuenit, etenim uomendo restituantur. Quod si uomitiones non finiantur, aqua frigida, polenta, posca, poma, & quae stomachum densando corroborant, offerenda sunt. Cicut Elaterium menses: partus enecat, in pessa subditum. Morbo regio medetur, cum lacte naribus infusum, & diuturnis capitis doloribus liberat. Efficacissime anginis illinitur, cum uetere oleo, Melle, aut felle taurino.

Cucumer Anginus Asininusue satis cognitus. Elaterium uero Cucumeris syluestris est succus exsiccat, & in pastillos reductus. Porro in textu, ubi in praestantioris Elaterij delectu legitur, Quodq; Lucernarum luminibus obiectum, facile flagret: legedu, facile extinguit, idque e Theophrasti auctoritate, Qui Elaterio tantum humoris inesse describit ut quinquaginta annorum lucernam cui admoueat, extinguit. Quod ipsum & Plinius testatur. Elaterium tenuium cum caliditate est partiu, ualentis amaroris, caloris imbecilli, eaque de causa digestoriu. Radicis & foliorum Cucumeris agrestis succus, quae Elaterium, sed inuolidius potest. Attamen radix proximius accedit, nempe absterforia, digestoria, & emolliens. Cortex magis desiccatur.

Staphis agria. C A P. CXXXVII.

NOMENCLATURA.

Sic
A: hex *Gr.* Σταφίς ἀγρία. *Lat.* Staphis agria. *Ital.* Vua saluatica. *Gal.* l'Herbe au poulx. *Off.* Pituitaria.
a pedicularis et passula montana
is: yerba piojenta 514

Staphis agria.

la strangulationis inferunt, & fauces adurunt. Trita, & ex oleo illita, phthiriasi prodest: item prurigini & psoris. Cit plurimam pituitam commanducata: cocta in aceto, dentium dolori colluto ore, subuenit, rheumatismum gingiuarum sistit. Ulcera oris manantia, cum Melle sanat. Vrentibus malagmatis imponitur.

Staphis agria, quæ & Pedicularis, & Pituitaria, in Apuleia Calabria, Istria, & Sclauonia, nascitur. Hoc in apoplegmatismos & vnguenta pedicularia, vtuntur seplasia. Staphis agria è summa acrimonia constat, & abstersoria est, verum exulcerat.

Thapsia. CAP. CXXXVIII. *A. testis aut taff*

NOMENCLATURA. *& radice c*

Gr. $\Theta\acute{\alpha}\psi\iota\alpha$. Lat. Off. Ita. Thapsia. *tex tapse*

P 5 *veru turk*

Tha
que & me
zurbith m
sue et au

T Hapsia nomen ideo accepit, quòd in Thapso, eiusdem nominis insula, primum inuenta sit. Tota uerò natura Ferula similis est: graciliore caule: folijs Fœniculi: umbella Anethi in cacumine, à singulis surculis erumpente: flore luteo: semen quale Ferula, latum, sed aliquanto minus. Radix foris nigra, intus candida, longa, acris, crassiore libro uestuta. Lactis extrahendi ratio hæc est: Facto in ambitu scrobe, cortices inciduntur: aut radix in fornicis speciem in se excauata cooperitur, quòd merus succus confluat. Oportet illuc sequenti die se conferre, & congestum succum extrahere. Tunditur etiam radix in pila, & succus organo per quallum expressus, fœtili crasso insolatur. Aliqui foliu unà terunt: sed inualidior huiuscemodi succus. Hoc autem interest, quoniam qui ab radice manauit, grauius olet, & humidus permanet: e folijs autem extractus exiccatur, atque teredinum iniuriam sentit. Qui succum colligit, stare debet non obuersus uento: aut potius, cum dies apricus est, & à flatu silet: quoniam ob halius acrimoniam facies uehementer intumescit, nudaq; corpora inuadunt pustula: ob id prius liquido cerato & adstringente, nudas partes illinunt, & ita muniti accedunt. Tam cortex radicis, quam succus, purgandi uim habent. Lacteus succus in aqua mulsa potus, utrinque bilem extrahit. Radicis modus, quaterni oboli, cum tribus seminis Anethi drachmis: succi, terni oboli, lactis, obolus unus. quod eo amplius assumitur, periculosum est. Huiusmodi purgatio conuenit suspensiosis, & diuturnis laterum doloribus, reiectionibusq; datur in cibis aut obsonio, quibus difficile sit uomere. Tam radix quam succus omnium maxime, quæ pares cum eis uires adepta sunt, uim habent extractoriã ex alto, ubi ex imo aliquid euocandum est, aut meatuum laxitas aliò transferenda est: unde succus illitione, aut radix recens affrictu, alopecias explent. Radix succusq; cum æquis ceræ Thurisq; portionibus, sugillata liuoresq; tollunt: sed non plus binis horis dimit

dimittantur. locus deinde aqua maris calida foueatur. Vitia cutis in facie emendat, cum melle illitus succus, lepras tollit, tubercula discutit, perunctus cum sulphure, in diuturnis pulmonum, laterum, pedum, articularumq; ualitudinibus utiliter illinitur: ualet ad integendam colis glandem, ijs qui natura, non circumcissione, curti sunt tumorem enim excitat, qui pinguium fote mollitus, præputij iacturam resarcit.

THapsia herbe nomen indidit Thapsus insula, ubi primum reperia est. Hæc nostro tempore Italia non ignota, non in Apulia tantum, quo loci ferulacea planta nascuntur, prouenit, sed in maritimis etiam Senensibus. Padua & Venetijs in hortis uisitur, Ferula adsimilis. Qui quotannis ex Apulia veniunt herbarij, Thapsia radices elibrant, ac postea Turbith vice hos cortices euendunt. ii ad eadem qua Turbith ualent. Thapsia acris & potenter calida, & perinde humida est, siquidem citò corrumpitur.

Spartium. CAP.

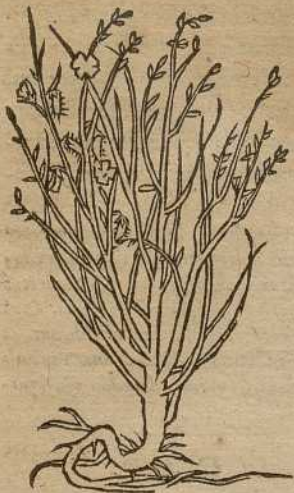
CXXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. σπάρτιον. Lat. Spartion. Ita. Lat genis
Genestra. Gal. Genest.

Spartion frutex est longus, ferens uirgas, sine folijs, firmas, his- gi
fractu contumaces, quibus uites uinciuntur: semē Lenticula, ta
in folliculis Phasiolorum modo nascens: florem, ut albæ Viola, et re
luteum. Purgant per superna uehementer, Hellebori uice, citra ma
periculū flores & semina, quinīs obolis in aqua mulsā pota. se-
men deiectionem mouet. Ramis in aqua maceratis, mox iustis,
extractus succus, ischiadicis & angina laborantibus auxilia-
tur, si cyathi modum ieiuni bibant. Quidam marina aqua ma-
cerare malunt, & infundere ischiadicis clystere: strigmenta au-
tem elicit cruenta.

Spartion

Sparton.

Sparton seu Genista notissima planta, dum est generū. Nam vna in fustes torquetur, & hac corbes texuntur, Vuis passis & ficibus asseruandis. Altera validioribus constat virgulis, quam vt ex his simile quiddam factitetur. Seminis & virgularum Geniste succus, attractoriae virtutis est.

Silybū. C A P. C X L.

N O M E N C L A T V R A.

Græ. σίλυβου. Lat. Silybon. Ita. Silibo.

Silybon lata spina est, folia ferens Chamæleonis albi. Hac recens cum sale oleoq; cocta estur. Radicis succus drachmæ pondere potus, uomitiones ciet.

Incompertum Silybum in Natura hortum, cum sui similibus plantis ablegabitur, cum illa voluerit, noscendum.

Glans unguentaria. C A P. C X L I.

N O M E N C L A T V R A.

isi auel **Græ.** βαλαν & μυρεψικη. **Lat.** Glans unguentaria. **Ita.** Ghianda unguentaria.

Glans

Glans unguentaria, fructus est arboris Myrica similis, magnitudine Auellanae nucis, cuius nucleus graecarum nucum more tritus, humorem reddit, quo ad preciosa unguenta pro oleo utuntur. Nascitur in Aethiopia, Aegypto, Arabia, & Petra oppido secus Iudaam. Praefertur plena, recens, candida, quae facile delibretur. Ea drachma pondere pota, lienem absumit. Cum Lolij farina & aqua mulsae, podagricis illinitur. Psoriasis leprasque decocta in aceto: vitiligines & nigrae cicatrices cum Nitro, emendat: & cum lotio, lentiginos, uaros & papulas in facie, & cutis uitia tollit. Vomitiones mouet, aluum cum hydromelite resoluit: stomacho aduersatur. Oleum quod ea exprimitur, aluum potu ciet. Cortex eius magis adstringit, uerum tussa & expressae succus abstergentibus medicamentis adijcitur, quae aduersus pruriginos & scabritias idonea sunt.

Nvx unguentaria, quam Graeci Myrobalanon, & Balanon Myro-psicon uocant, nostro tempore copiose in Hispania nascitur, apudque unguentarios uisitur, Ben nomine. Fructus in totum Pistacij similis, fragilior tamen, cortice candida, sarcto admodum nucleo, crasso, & oleoso, e quo oleum, quod Ben uocitant extrahitur, nulli senio aut mucori subditum. Id maximè ducitur ab unguentarijs, ad distemperandos odores. Ostenduntur nostro saeculo radices, Been rubentis, & candidi cognomine, quas seplasia in medicinas cordiales usurpant. Sed neutra, uera Been est radix. Nam Serapioni Been radices, Pastinacae minoris similes, contorta, odorata, & commanducatu viscida, ex Armenia afferuntur. Nostrae & caelo & vi distant.

Narcissus. CAP. CXLII.

NOMENCLATURA.

Gra. νεφελισσος. Lat. Narcissus.

Ita, Narcisso, et his:

Narcissum sunt qui ut Lilium, Lirium appellarint, folia Porro similia, tenuia, multo minora, & angustiora: caulibus uacuis, & sine folijs, supra dodrantem attollitur: stros albos, intus

intus croceus, in quibusdam purpureus: radix intus alba, rotunda, bulbosa: semen uelut in tunica, nigrum, longum. Probatissimus nascitur in montibus, suauis odore. Ceteri Porrum imitantur, atque herbaceum urus olent. Radix cocta, siue estur, siue bibitur, uomitoria est. Ambustus igni prodest, cum exiguo Melle trita. Præcisos nervos illitu glutinat. Luxatis malleolis, diuturnisq; articularum doloribus trita ex Melle & imposta, subuenit. Vitia cutis in facie, uitiliginisq; cum semine Vrticæ & aceto emaculat. Cum Eruo & Melle, ulcerum sordes expurgat. Abscessus rumpit concoctioni repugnantes. Infixa corpori extrahit, illita cum Lolij farina & Melle.

Thespiensium in Bœotia commentum est, adolescentem Narcissum suimet amore captum, in sui nominis florem conuersum. A narce, id est, torpore, dictum censet Plinius, quoniam caput grauet, non a sabuloso puero, floreq; constare vel purpureo, vel herbaceo. Faciem alij aliter referunt. Et uera Narcissi diuersa sunt specie, & coloribus in flore varijs. Albi Rosæ muscati similes, Venetijs spectandi in horto præcellentissimi medici D. Maphæi à Maphæo. Narcissi radix, desiccata abstergit, & attrahit.

Hippophaës. CAP.

CXLIII.

NOMENCLATURA.

Græc. ἵπποφαῖς. Lat. Hippophaes.

Ita. Hippophae.

Hippophaës, quo fullones uestes interpolant, in sabulosis maritimisq; nascitur, surculaceo frutice, undique denso et largo: folijs Oleæ, longioribus, mollioribusq; inter quæ candicantes spina emicant, sicca, angulosa, interstitio quodam distantes: flores Hederæ corymbis similes, racematim coherent, minusculi tamen, & molles, candidi, ex parte rubescentes. Radix lacteo succo madet, crassa, mollis, amara gustanti. Ex qua, perinde ac Thapsia,

Thapsia succus eximitur, qui per se, & cū Erui farina subactus, siccatur, & ad usum reconditur. Syncerus pituitas, bilē, aquasq; detrahit, oboli pondere: Erui uerò farina subactus, quatuor obolis, cum aqua mulsā dimidia hemina tritus datur. Radice & herba liquamentum depromitur, uti in Thapsia. Huius in purgationibus modus est drachma.

Dva hæc planta nobis incognita, ad Chironis centauri palingenesiam, remanebunt. Nam ipsum nomen, equorum naturæ accommodatas ostendit.

Hippophæstū. CAP. CXLIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ἵπποφῆστος. La. Hippophæstō. It. Hippophesto.

Hippophæston, id quod aliqui Hippophæes appellant, nascitur eisdem locis quibus Hippophæes, estq; spinæ fulloniæ genus, humilis herba, sine cauliculo, sine flore: manibus tantum capitulis: folijs paruis, spinosis: radículas habens molles, crassas. Succus radice, folijs & capitulo exprimitur, & exiccatur. Datus, cui uoles, tribus obolis, in aqua mulsā, aquam pituitasq; detrahit. Priuatim comitialibus morbis, neruorum utijs, & orthopnæa conuenit huiuscemodi purgatio.

Ricinus. CAP. CXLV. A. dende

Græ. κροτων. Lat. Ricinus. Ita. Fagiuolo Turchesco.

Gal. & Off. Palma Christi et cataputia

Cici, aut Croton, nomen accepit à Ricini animalis similitudine. Arbor prouenit parua Ficus altitudine, folio Platani, maiore, lauiore, & nigriore: ramis, caudicibusq; cauis, in Arundinis morem: semine in uuis asperis, quod corticibus exutum, Ricinum animal representat: ex quo oleum, nomine Cicinum, exprimitur, cibus scædum, lucernis emplastrisq; utile. Grana triginta numero purgata, trita potu, pituitas, bilem, aquam que

maior
fisi-
sique
inferri

que per alium extrahunt, vomitiones mouent, sed iniucunda admodum est, & molesta purgatio: siquidem stomachum uehemēter subuertit. Tusa & imposta, uitia cutis in facie, uarōsque expurgat. Folia cum polenta trita, inflammationes oculorum, tumoresq; leniunt, rigentes mammas cohibent: eadem ex aceto illita, ignes sacros restinguunt.

Ricinus inde dictus, quod semen habeat Ricino insecto simile. Ad animalculi, canum,

boum, caprarum, equorum & ceterorum animalium dorso inhaerens, non prius à suctu secedit, quàm rumpatur. E semine oleum fit ad lucernarum lumina. Id purgat, mundat, & digerit. Quod ex eo exprimitur oleum, communi calidius & humilius est, eaq; de causa ualenter digerit.

Ricinus

Tithymali. CAP.

CXLVI.

NOMENCLATURA.

Græ. τιβυμαλ. Lat. Tithymallus. et

Ita. & Off. Esula. Gal. Herba lac

Herbe à lait.

taria

Tithy

Lat.

ecinus

reci

roton

garrapata animal

A. sic

his: lechetrezna

Tithymalus. 1

Tithymalus. 2

Tithymalli genera septem, quorū masculus, Characias appellatur, ab aliquibus Amygdaloides: alter, Myrtites, qui scemina existimatur, eumq̄ Myrsinitem aut Caryitem uocant: tertius, Paralius, quem Tithymalida appellarunt: alius, Helioscopius: quintus, Cyparissias: sextus, Dendroides: septimus, Platyphyllos dicitur. Character caules supra cubiti altitudinem attolluntur, rubri, lacteo succo atque acri madentes: folijs Olea circum ramos, angustioribus, & longioribus: radice crassa, lignosa: pendet in cacuminibus caulium, coma iunci, sub qua caueola soliolis balnearum similes, in quibus semen continetur. Nasctur in asperis & montibus. Succus aluum purgat: trahit pituitam bilemq̄, binis obolis in posca sumptis: & cum aqua mulsa, uomitiones mouet. Appetente uindemiarum tem-

Q pore,

Tithymalus. 3

lis, adipe aut oleo cum uino perungere. Fauces autem exasperat: quapropter catapotia cera aut decocto Melle oblini par est, & hoc modo dari: binas tamen ternasue ficos, purgationis gratia sumpsisse, satis est. Recens lac ex oleo, perunctos in sole capillos euellit, renascentesq; flauos & exiles efficit: denique omnes perimit. Dentium cauernis inclusum, leuat dolores: sed cera dentes oblinendi, ne suo delapsu, fauces & linguam uitiet: tollit illitu impetigines, formicantes uerrucas, pensiles, & quae Thymi florem representant. Valet aduersus pterygia, carbunculos phagedenas ulcerum, gangranas, fistulasq;. Legitur semen autumno, & siccatum sole leuiter tunditur, seruesactumq; loco mundo reponitur. Fo-
lia

pore, succus congestis ramulis, mox dissectis, & uase conclusis, excipitur. Aliqui adijciunt farinam Erui, & in pastillos digerunt, qui Erui magnitudine impleat. Alij in aridas ficos, ternas quaternasue guttas instillant; ut cum his inarescant: quas ad usus recondunt. Per se etiam tusus in pila, & in pastillos coactus reponitur. Porro cum extrahitur lac, neque quo uentus affiret, stare quenquam, neque manus oculis admouere conuenit: sed antequam colligas, corpus, praesertim faciem, collum, scrotumq; genita-

lia item siccantur. Semen & folia lactei succi effectum præbent, dimidio acetabulo pota. Sunt qui inueterant, admisso cum lacte Lepidio, caseo contuso. Radix dragma pondere in hydromelite pota, per inferna trahit. Decoëta cum aceto, dentium dolori auxiliatur, colluto ore. Fœmina, quam Myrsiten, aut Caryiten uocarunt, similis suapte natura Daphnoidi: folijs Myrti, sed maioribus, firmis, in cacumine acutis, & pungentibus: ramulos ab radice mittit dodrantaes: fructum fert alkernis annis, Nuci similem, mordaci gustu. Nascitur in asperis. Succus, radix, semen, folia, consimilem antedicto sortiuntur facultatem: sed ad citandas uomitiones inualidior hæc est. Aliud Tithymali genus dicitur Paralios, quem Tithymalida, aut Mecona aliqui appellauerunt. Nascitur in maritimis, ramis subrubentibus, palmum altis, quinque senisue à radice exeuntibus: folijs Lini, angustis, paruis, oblongis, in uersus quosdam digestis: capite in cacumine orbiculato, in quo semen ut Eruum, uario colore emicat. Flos albus. Frutex totus cum radice lacteo succo turget. Similes ad usus reconditur. Helioscopius dicitur, folijs Portulacæ, tenuioribus, rotundioribusq; ramulis prodeuntibus à radice, quatuor aut quinque, rubentibus, dodrantedi altitudine, tenuibus, lactis copiosi plenis: capite Anethi, semine uelut in capitulis incluso. Helioscopij nomen accepit, quoniam comas cum sole circumagat. Circa oppida nascitur, potissimum in ruderibus. Colligitur succus semensq; ut aliorum. Eadem quæ superioribus uires, non tamen usque adeo ualida. Cyparissias in caulem exit dodrantedem, uel maiorem, subrubrum: ex quo folia Piceæ similitudine exoriuntur, molliora tamen, & tenuiora. & in totum nascentem Piceam emulatur, unde nomen traxit. candido succo madet, cui eadem uis quæ superioribus. In petris nascens, Dendroides cognomina-

lat. esul
minor
Arab. se
bran m
nor

tur ampliter opacat. in cacumine frondosam spargens comam, succo lacteo pragāns, cauliculis rubentibus. Folijs Myrti tenuioris: fructu Characia. Eiusdem effectus, cuius superiores, similiq; modo reconditur Platyphyllos, Verbasco similis est. Radix, succus, & folia, per inferna trahant aquas. Pisces necat, tusus, & aqua in sparsus. Reliqua Tithymalorum genera quae supra scribuntur, idem efficiunt.

Perpulchre ordine de Tithymalis scribit Dioscorides. Quod itidem Arabes non faciunt, nempe Mesue & Auicenna in nomine Alsebram. Atenim satius fuerit, dum suis oculis tenebras inuicem offundunt, ex illorum controuersijs emergere, quam erroris aspergine, sese mutuum commaculare. Porro Tithymalus Characias, siue Vallaris, nostro saeculo non reperitur. Myrsinites item semina, pungentibus & Myrto similibus folijs, fructu nucis figura, nequiquam agnoscitur. Paralius seu maritimus (non ille tamen quo vulgò Seplasia vtuntur, nam hic est Cyparissias) in Senae maritimae copiose nascitur. Thuscis Herba mora, nominat. Huius radice receti & sacis immissa ad conficiendos pisces vtuntur. Palthyphyllos à foliorum latitudine, in eundem vsu à Thuscis piscatoribus vsurpatur, huncque Tortumaglio vocant, ydem quibus Paralius locis prodeuntem. Helioscopius, quod solem suo rotatu consequatur, vbique nascitur. Cyparissias, planta est quam Esulam minorem officinae vocant. Dendroidem, extra Terracinam vidit Matthiolus, intra saxa antiqui spelaei, marino littori incumbentis, arbore sceti effigie, emergentem. Tithymali omnes acres sunt, calidi, & amari. In eis plus pollet liquor & fructus & flores, secundo sunt loco. huius facultatis est radix, sed non aequabiliter. Quarti ex calfacientium sunt ordinis.

Arab: Scebran Pityusa. CAP. CXLVII.

NOMENCLATURA.

Gr. πῖτυσα. Lat. Pityusa. Ital. & off.

Esula maggiore.

Pityusam specie à Cyparissias differre constat, & si Tithymalorum generi assignetur. Caulis supra cubiti altitudine assurgit geniculatus: folijs Piceae, acutis exilibus: flore paruo uelut

uelut purpuro. semine instar Lenticule, lato. radice crassa, candida, succo referta. Quibusdam in locis frutex hic prægrandis inuenitur. Detrahit per aluum radix, drachmis duabus data in aqua mulsa. item seminis drachma. Succum cum farina subacti, cochleariū in catapotio datur. Modus foliorum drachma tres.

Pityusa nihil aliud est, quam Officinarum Esula maior. Huius radices herbarij qui è monte Gargano prodeunt, pro Turbith venditant, nõ aliter quam de Thapsia superius diximus. Ea causa fuit Actuario scribendi, Turbith album, Alypi: nigrum vero, radicē esse Pityuse. Quo intelligit interiorem omnē substantiam, & non tenuem & exteriorem illam pelliculam, quæ rufa, nigrorem siccando contrahit. Porro manifestum præb. t argumentum Serapio, Pityusam, Esulam esse maiorem quæ Alsebram & Sebram Mesue & Aumcenne dicitur, ut qui integrum de Pityusa Dioscoridis, in Sebram caput transposuerit. Quare Alsebram maior Arabum, Tithymalus latifolius esse non potest. Nasctur in Italia Pityusa, Esula minori (hec Cyparissias est Tithymalus) in totum similis, nisi quod longè maiorem profert caulem, ramos, folia umbellam, semen, & radicem. Multis in locis, ut in Apulia, arborescit. Visitur ingenti copia in planitie Veronensi, in qua tamen quod macrum & aridum sit solum, non admodum excrescit. Pityusa vulgò vocatur, Turbith de monte S. Angelis, & a medicis vsu repudiatur, nisi in corpora vel rustica vel robusta. Ea ob succum cum Tithymalis parem, eorum generis ducitur. Et sanè purgat, & isdem virtutibus est prædita.

Lathyris. CAP. CXLVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Λαθύρις. Lat. Lathyris. Ita. Cataputia minore.

Gal. Expurge. Off. Cataputia minor.

Lathyris, quæ aliqui Tithymalū appellant, eamq; Tithymalorum numero adscribunt, caulem emittit cubiti altitudine, & digitali crassitudine, inanē. Cignuntur in cacumine ala, & folia in caule oblonga, amygdalinis proxima, latiora, & leuiora. Quæ autē in summis ramulis exierunt, minora conspiciuntur, Aristolochia, aut oblongæ Hederæ figura. In cacumine fructum summis surculis gerit, triplici loculameto insignem,

A. m. h. e. b. e.
ne. sine g.
nū. regin

his: tar
go —

Lathyris.

ribus folia decoquuntur ad eisdem effectus.

Peplus. CAP. CXLIX.

NOMENCLATURA.

Gr. πεπλος. Lat. Peplus. Ital. & Off. Esula rotunda.

Gal. Reueille matin de vigne.

Peplos frutex est lactei succi plenus, folijs paruis, ut Ruta, paulo latioribus: rotunda coma, sepe dodratali, humi respersa: semine folijs rotundo, minore qua candidi Papaueris. pluribus scatet auxilijs: unicā radicē habet, superuacua, ex qua fructicat. Nascit inter uites, & in hortis, colligitur mēsisibus. Siccatur in umbra, & cōtinuē uersatur. Fructus tusus & feruesactus recōditur. Bilis ac pituita detrahatur, acetabulo eius in hydromelitis cyatho poto. Obsonijs inspersa cōturbat aliu: muria cōditur.

Peplus.

rotundum, ceu Capparin, in quo grana tria intercurantibus membranis inter se distincta continentur, Eruis maiora, rotunda: qua dum corticibus exeuntur, candida sunt, & gustu dulcia. Nullus radicis usus. Totus frutex lacteo succo turget, uti Tithymalus. Grana sex aut septē in catapotio, aut cū ficis aut palmulis deuorata, aliu purgant: sed aqua frigida postea sorbenda: trahunt autem bile, pituitā, & aquas. Succus Tithymali modo exceptus, eundē effectum praebet. Cum gallinaceo aut ole

Peplis. CAP. CL. *A. bilomju*

NOMENCLATURA.

Græ. ΠΕΠΛΙΣ. Lat. Peplis. Ital. Peplio. Ignota.

Peplis, quam aliqui sylvestrem Portulacā uocant, Hippocrates Peplion, in maritimis maximè nascitur, latè opaco frutice, candidi succi pleno: folijs satinae Portulacæ, rotūdis, inferne rubentibus: semine sub folijs rotūdo, uti in Peplo, feruēte gustu: radice singulari, superuacua, tenui. Colligi, & reponi ac dari, uti Pepsos, & sale condiri solet. Easdem habet uires.

Chamaeſice. CAP. CLI.

NOMENCLATURA.

Gr. ΧΑΜΑΙΣΥΧΗ. la. chamaesyce. It. chamesyce. ignota.

Chamaeſicē aliqui Sycē nomināt. Ramos emittit quaternū digitorū, teretes, succosos, in terrā deiectos: folia Lētis, parua, Pepli plane referētia, tenuia, quæ à terra nō attollūtur: semine sub folijs rotūdo, ut in Peplo: neq; caulē, neq; florem promit, radice firmatur tenui, superuacanea. Rami ex uino triti uulnæ dolores sedant, in pefso appositi. Tollunt tumores ac uerrucas omnium generū illiti. Decoctorum cibo aluus resoluitur. Succus simili effectu prodest. illitus cōtra scorpionis iclū auxiliatur, aduersus caligines oculorū utilis, & hebetudines, incipiētes suffusiones, nubeculas, cicatrices, cū Melle inunctus. In squalidis petrosisq; nascitur.

Scammonia. CAP. CLII.

NOMENCLATURA.

Græ. ΣΚΑΜΜΟΝΙΑ. Lat. & Ital. Scammonia.

Scammonia ramos ab una radice emittit trium cubitorum, multos, pingues & qui nonnihil crassitudinis præ se ferāt: folijs Helxine, aut hederaceis, mollioribus tamen, hirsutis, & triangulis: flore candido, rotundo, in calathi modum cauo,

*his: esca
monea*

grauolente: radice pralonga, crassitudine cubitali, candida, graui odore, succo grauida. Legitur ad hunc modum succus: Capite exempto, radix in testudinis speciem cultro excauatur, quo fit ut in cauum confluat succus, qui conchis demum excipitur. Alij serobes in terra concamerato sinu fodiunt, in quos, subiectis inglandium folijs, profundunt succum, siccatumq; extrahunt. Laudatur autem Scammonium leue, nitidum, rarum, & colore quam simillimum taurino glutini, fungosum, tenuibus fistulis, quale ex Mysia regione Asia deportatur. Nec attendere solum par est: si lingua tactu albescat (hoc enim euenit adulterato, quod admisto fit Tithymali lacte) sed longe magis antea narratis. Item si non uehementer lingua exurat, id quod misti Tithymali argumentum est. Natione autem Syriacum & Iudaeum deterrima habentur, graua, densa, Erui farina & Tithymalo uitiata. Succus drachma unius aut quaternum obolorum pondere haustus, ex aqua pura uel mulsa, per inferna bilem & pituitam extrahit. Ad resoluendam aluum binos obolos cum Sesama, alioque semine, sumpsisse satis est. Dantur efficacioris purgationis causa, succi tres oboli, cum duobus Veratri nigri, & Aloes drachma una. Fiunt purgatorij sales, drachmis uiginti succi Scammoniae, in senos salis cyathos adiectis: Horum proportionem uirium: integer quidem, tria cochlearia, medius duos, minimus unum. Radicis drachma una aut altera purgat, cum ijs quae retulimus. Nonnulli decoctum radicis ebibunt. Coquitur in aceto, & cum hordeacea farina teritur, captaplasmate ischiadicis utili. Partus enecat succus, uulua in lana subditus, tubercula discutit, cum Melle aut oleo illitus. Decocto in aceto, peruncta lepra abiguntur: diuturni capitis dolores ex aceto & rosaceo perfunduntur.

Scammonia, quae ex Alexandria, Venetis & inde per omnes Europae regiones exportatur, seligenda magna adhibenda diligentia: nam electa & approbata ingens penuria: adulterata, vel sexcentorum (ut ita dicam)

camelorum onus. Nec mirum, cum hæc quæ à mercatoribus emitur, Syriaca, & Iudæa sit, gravis, densa, Erui farina, & Tithymalo vitia-
ta, quam deterrimam Dioscorides asserit. Id parum animaduertentes
pharmacopola, Scammoniam probatam existimant, quæ salua tempe-
rata, confestim lactescit, Dioscoridi non concordet, qui id genus è Tithy-
mali lacte adulteratum existimat. eò deprehensum, quod vehementer
linguâ exurat. Eapropter Medici si probe & sanctè sua functione uti
velit, pro viribus, suum quisque pharmacopolâ perurgebit, ut selectio-
rem, & è Dioscoridis figura (quo planius dicam) qualificatam apud se
habeat. Nam cum Scammonia solutiuorum electuariorum basis sit &
fundamentum, qui hanc perperam & adulteratam immittunt, multis
exitij causa sunt. Porro Scammoniam adulteratam & Tithymalo im-
mixtam hinc patet. Decem, aut ad maius quindecim grana, aluum sol-
uunt quàm sæpissimè: cum syncera, eo operi, vix vna dragma sufficeret.
quinetiam si, per Dioscoridem, ad vnicam purgationem, Veratri albi
duæ, & Aloes vna adderentur. Scammonie plantam Neapoli pharma-
copola quispiam, sibi ex Apulia Gargano allatam, Matthiolo common-
strauit. Huius nullam mentionem facit Gallenus. Mesue solutiua me-
dicinam furiosam nominant, ac quinque eius nocumeta recenset, cuius
medicinæ candidato non ignota. Porro cum Dioscorides, Scammoniam,
Helixines folijs depingat, non Parietaria, sed Cysampeli, aut Conuol-
uuli folijs collatam, existimandum.

Chamelæa. CAP. CLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Χαμελαία. Lat. Chamelæa. Ita. Chamelea.

Gal. Boys gentil. Off. Oliuella. *et mezereon*

CHamelæa surculosa fruticat, ramis dodrantalibus. Folia *et ele*
Oleæ similitudinem habent, tenuiora & amara, quæ gu- *go B*
stata linguam mordent, & arteriam deradunt. Detrahit pitui- *came*
tam bilemquæ, folijs præsertim in catapotia deuoratis: namque
duæ Absinthij partes, adiecta Chamelæa una, hydromeli-
te excipiuntur, & in catapotia coguntur: ea autem in uen-
tre non liquefcunt: siquidem quotquot fuerit deuorata, rege-
runtur. Folijs cum Melle tritis, sordida ulcera & crustosa
repurgantur.

Thymelæa. CAP. CLIIII.

Nisi torvisco

NOMENCLATURA.

Gr. Θυμελαία. Lat. Thymelæa. Ital. Pepe montano.

Gal. & herbarijs Lin sauage. Off. Mezereon.

a mesuej

Thymelæa est, qua granum Gnidium, quod est semen ipsius, colligitur. Hoc Eubæi Aetolium uocant, alij uero Linum, quoniam satiu Lini frutex suapte natura similitudinem referat: uirgas adit perpulchras, multas tenues, triped. neas: folijs Chamelææ, angustioribus, & pinguioribus, viscosis, gummosisq; si mordeantur: flore candido: fructu Myrti in modū rotundo, qui inter initia uiret, & tandem rubescit: inuolucrum fructus durum, foris nigrum, intus album. Hoc per inferna bilem, putuitam, aquasq; detrahit, si uiginti granorum pars interna bibatur: uerū fauces adurit. Itaque cum farina aut polenta, aut in uua acino dari debet, aut Melle cocto obductū deuorari. Qui agrè desudant, trito semine cum Nitro & aceto, iniunguntur. Folia quæ peculiariter Cneorum appellantur, per messes colligi debent, & siccata in umbra recondi. Quibus dare libeat, antea tundere, & nervos eximere cōuenit. Illitū acetabuli modo cum diluta uini portione, aquam extrahit. Mediocrius purgat, addita Lente cocta, aut contritis oleribus. Thymelææ farina uua acerbæ succo excipitur, & in pastillos diuiditur. Herba stomacho infesta. Partus imposita necat. Nascitur in montibus & asperis. Hallucinantur qui Coccon Gnidiū fructū esse Chamelææ existimāt, decepti quadā foliorum similitudine.

Chamelæam & Thymelæam, Arabes confusaneè Mezereon uocant, duum generum. Horum vnā Mezereon albū: alterū, Mezereon nigrū. Ambabus Laureolā immiscēt, distinctione intantū intrinsecata, ut nisi a Delio natatore extricari nō possit. Ambæ hæ plantæ ualidā in euacuando atque adeo maniacā operā exercent, sic ut ab eis sumptis, præ nimia imbecillitate utentē cōficiāt, excussis uiscerū membranulis

aper

apertisque venarum oribus. Quod ad natales attinet, vtraque magna abundantia, in vallis Anania quæ Tridentine sunt iurisdictionis montibus enascitur, ambaque (id luet in Chamelea præterierit Dioscorides) fructum Myrtino similem producant, quamuis Thymelea fructus, aliquantum longior, & magis ad Oliuæ figuram accedat. Fructus hi primo exortu virides, rubentes dum matureſcunt, poſtremum nigri ſunt. Indigenæ ruſtici, Piper montanum, vocant, quo ſumpto dum medicis & ſpeciarijs negotium (vt putant) faceſſunt, e ſua ſibi, non illis, medicinis pereunt. Eo ſaſtum vt non abs re, Mæxereon, venenis propinquum Meſue induit, quod præcipuis & vitalibus membris noceat. Quare ab huius uſu abſtinendum, non inſenata, quæ ſuperfluit acrimonia, & caliditate, frigidiſſorum mixtione ſimplicium, quemadmodum opimè tradit Meſue.

Sambucus. CAP. CLV.

NOMENCLATURA.

hiſi ſanco

Sambucus.

Gr. ΑΚΤΗ. Lat. Sambucus. Ital. Sambuco. Gal. Suseau.

Sambuci duo genera. Vnum in aborem aſſurgit, ſurculos ſpargens arundinaceos, teretes, cauos, candidâtes, proceros ſolia in glandis terna quaternâus, ex internallis circa ramos exeunt graua odore, minutim in ambitu ſecta: & in ramulorū cacuminibus cauſculiſſis, q̄ circumate umbellæ, quæ florem

florem candidum pariunt, mox acinum Terebintho similem, in-
 ngredine subpurpureum, racemosum, succo madentem, uno-
 sumq;. Alterum genus, Chamaeae uocatur, Romanis Ebulu,
 longe humilius est, magisq; herbaceo generi assignandum, cau-
 le quadrangulo, geniculato, solijs Amygdala, ex intervallo lon-
 gioribus, geniculatim expansis, pinnatisq;, graueolentibus, in
 ambitu serratis: muscario Sambuci, flore & acino eiusdem: ra-
 dice nititur longa, crassitudine digitali. Eade utriusque uis, &
 usus exiccans, aluo detrahens aquam, stomacho inutilis. Folia
 olerum more coquantur, ad pituitam bilemq; detrahenda. Cau-
 les teneri in patinis cocti, eadem efficiunt. Radix in uino decocta
 & in cibis data, hydropicos adiuuat. Prodest uiperarum mor-
 sibus, eodem pota modo. Vuluas emollit insidentiu decocto: pa-
 resfacit earum spiracula, & uitia corrigit. Acini in uino poti co-
 dem funguntur munere: denigrant capillos illiti. Folia, si prae-
 nera ac mollia ex polenta illinantur, inflammationem mitigat:
 ambustis & canis morsibus illitu prosunt. Ulcera quae dehiscunt
 in fistula, agglutinant: ijs qui podagra tentantur, cum seuo tauri
 no aut hircino prosunt illita folia.

Sambucus tum arbor, tum herba nulli non nota sunt. Aqua florum
 Sambuci, fronti applicata, dolorem capitis sedat, e caliditate prodeun-
 tem. Succus e corticis radice elicitus, magna vi vomitum prouocat, &
 hydropicorum aquam expurgat. Idem praestat radice Ebuli succus, qui
 & crassos humores iuncturis eliciat. Ebuli seminis a nigro illo succo, eloti
 delibrati puluis, dragmæ pōdere, si in Iue decoctione offeratur, podagrae
 iuncturariū: & Gallie morbi dolore, mitigat. Exprimitur & ex Ebu-
 li radicibus succus, qui siccatus digeritur in pastillos. Clysteribus indi-
 tur ad dolores frigidos, & ischiadicos. pedes ob febris diurnitatem in-
 flati, decocti radice foru iuuantur, hoiq; uicur additis consentaneis robo-
 ratur. Sambucus & arbor & herba, desiccant, agglutinant, & ali-
 quantum digerunt.

Picnocomum. CAP. CLVI.

NOMENCLATURA.

Græ

Græ. πυκνόκομος.

Lat. Pycnocomon. Ital. Picnocomo. Ignota

Picnocomon cōstat erucæ folijs, acrioribus scabris & cras-
sis: caule quadrāgulo: flore Ocimi: semine Marrubij: radi-
ce nigra, aut pallida, rotunda, exigui mali figura, terram redo-
lente. Inueniatur in saxosis locis. Semen grauiā somnia & tu-
multuosa facit, drachmæ instar potū. Tumores discutit, illitum
cum polenta spicula, adactosq; corpori aculeos, extrahit. Folia
illitu tubercula, panosq; discutunt. Radix eius in aqua mulsā
duum drachmarum pondere, aliuum soluit & bilem extrahit.

Picnomum ignota planta, Naturæ horto colenda, & dignoscenda re-
linquetur, quando & is eas cohibet quas perspectas arbitramur.

Apios.

Apios. CAP. CLVII.

NOMENCLA- TVRA.

Græ. Απιος.

La. Apios. Ita. Apio.

Gal. nomine ignota.

Apios iuncos duos siue
tres spargit, rubros,
tenues, qui a terra parum
attolluntur: folijs Rutæ, ob-
longioribus tamen, & an-
gusti

gustioribus, herbaceis: semine paruo, radice *Hauſtula* regia in formam *Pyri* turbinata, rotundiore tamen. succi fecunda, intus habet corpus candidū, extra cortices nigros, Superior pars eius uomitione bilem pituitasq; extrahit: inferior per aluum. Tota utrinque purgatione smouet. Succū si libet eximere, tusa radix in sicili mergitur, & agitata aqua, quod supernatat pinna selectum, exiccatur. Purgat utraque parte is succus, sesquiobolo potus.

Nascitur in Italia *Apios*, minutis folijs, *Hyperici* proximis, cum primo vere prodeunt, processu verò temporis è linea candida fissilibus: caule rubente, iunceo, & lacte candido turgēti. Porro radix tota, & vomitione stomachum, & purgatione aluum inaniens, profectò haud benè cum eis ageret, qui ea pro cibo vterentur.

Colochintida. **Colocynthis. CAP. CLVIII.**

NOMENCLATURA.

Græ. Κολοκυθίς. *Lat.* Colocynthis. *It.* Coloquintida.

Gal. Coloquinte. *Off.* Coloquintida. *et his*

Colocynthis sarmenta foliaq; satiui cucumeris emittit, per terram repentia, diuisa, fructum in speciem mediocris pile conglomeratum, uehementer amarum: quem legere oportet, cum cæperit in pallidum colorem permutari. Medulla fructus purgatoriam uim habet, si quatuor oboli cum aqua mulsa, Melle cocto, Myrrha & Nitro excipiantur, & cogantur in catapotium. Aresacta pile teruntur, & infusa clysteribus profunt neruorum resolutioni, coxædicum doloribus, & coli utijs. ut qua bilem, pituitam & strigmenta, interdum etiam cruorem eliciant. Fœtus admotæ enecant. Dentium dolorem tollit, si unâ repurgetur, & luto oblita cū aceto & nitro inferuescat, hocq; iure decocti dentes colluantur. Si aqua mulsa aut passum in eadē incoquatur, & sub diuo refrigescat, potu crassum humorem & strigmenta alui detraheth. Stomacho supra modum

Colocynthis.

dum aduersatur. Subdita ex ea balano, alii excrementa eijciuntur. Virentis succo uti liſſimè iſchiadici perfricantur.

Colocynthis, vulgaris noticiæ plâta quantumvis in diuerſos morbos polleat, cordi tamè, iocinori, & ſtomacho aduersatur. Et ſane gultu amara eſt, at epota, amarorem illum manifeſtò proderè non poteſt, ob purgatoria virtutis robur, qua è corpore ante humores ſecedit, Viridis ſuccus iſchiadicos iuuat.

Epithymum. CAP. CLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. Επιθυμου. Lat. Epithymum. Ital. Epithimo. *et hiſi*

Gal. Teigne de Thyn.

Epithymon, flos eſt è Thymo duriore ſatureia ſimili, capitula habet tenuia: & leuia, & in eis caudiculas, quaſi capillamenta. Potum cum Melle detrahit pituitâ, bilemq; atrâ, per inferna. Priuatim prodeſt melancholicis, & inflatis, acetabuli meſura, ad quatuor drachmas, cum Melle, ſale, & acetu exiguo. Plurimum in Capadocia & Pamphilia gignitur.

Epithy

E Epithymum, non Thymi flos, siquidem is iam pridem detectus error, sed Cuscuta Thymo innascens. Quæ Thymbræ adnascitur, Epithymbrum vocatur, Epithymum eiusdem cum Thymo virtutis, tertia classe deficiat & excalescit.

Alypum. CAP. CLX.

NOMENCLATURA.

Græ. Αλυπου. *Lat.* Alypum. *Ita.* Alypo.

Lat. tur
ith album
isp. tur
ith de
euante

A Lypon surculosa herba est, subrubra, gracilibus ramulis tenuibus folijs: flore molli, leui, & copioso: radice Betæ, tenui, referta, acri succo, semine Epithymi, Gignitur in maritimis, maximè Lybiæ, quam largissima: quanquam alibi quoque plurima prouenit. Semen, atram bilem deijcit, si mensura Epithymo pari cum sale & aceto sumatur: uerum interanea leuiter exulcerat.

A Lyphi ex Acluario radix, Turbith est albū, quod ex oriente asseritur, quoq; vulgò utitur officinæ. Iam superius descripsimus radicem cum cortices, quæ pro Turbith venduntur.

Empetrum, seu Calcifraga.

CAP. CLXI.

NOMENCLATURA.

Græ. Εμπετρου.

Lat. Empetron. *Ital.* Calcifraga.

Empetron aliqui Phacoides uocant. Nascitur in montibus & maritimis, salso gustu: sed quo propius terreno fuerit, amarius sentitur. Trahit bilem, pituitam, & aquam, si bibatur iniure aliquo, aut hydromelite.

Empetron herbe effigiem non describens, Oedipi sciscitandi materiam prebuit. Hac se molestia exolunt, qui Empetron eam plantam arbitrantur, quam herbarij feniculum marinum: & Itali, herba di S. Pietro nominat. Porro hæc verè est Dioscoridis Crithamon, siquidè præter notas quæ conuincunt, quantumuis copiose edatur, pituitam tamen & aquam non educet.

Vitis syluestris. CAP. *Spes de volubilibus*
CLXII.

NOMENCLATURA.

Græ. αμπέλ & ἀγρία. La. vitis syluestris. et solatru
na. vite saluatica. Gal. Vigne sauage. *Lignosum*
algaliu
Sispani

Vitis syluestris. et
solatrum *Lignosum* condiuntur.

Comptulis mulieribus non ignota Vitis syluestris, vt cuius vuis, quo colorata appareant, faciei cutem confruent, nempè mordax & acris, statim vt attigerit, adurit. Hanc in annum incorruptam afferuant, nã et si aliquantũ staccescat, tamẽ nec humor, nec color deperunt. Vitis syluestris vna, virtutis sunt absterforie, siquidem cutem emaculant, Viticula incipientes aliquantum astringunt, ac ideo muria in cibos antiquitus seruabantur.

R

Vitis

Vitis alba. C A P.

CLXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ἀμπέλο λεύκη. Lat. Vitis alba. It. Vite bianca.
Gal. Couleuree, Off. Bryonia.

Vitis alba.

Vitem albam aliqui Bryoniam uocant. Folijs uiticulis, pāpimisq; satiuā uitem imitatur, sed hirsutiora sunt omnia: ea quos prope se nacta sit frutices, suis clauiculis complectitur: fructus rubens in uua dependet, quo coria pilis spoliatur. Ex ea Asparagi, qui prima germinatione exeunt, decocti in cibo, aluum & urinam cient. Folia, fructus, radix, acrem uim sortiuntur. Itaque ulcerum phagedenas, gangranis, chironiis, putretum tibiarum tadio, efficaciter ex sale illinuntur. Radix corpus abstergit, & cutem erugat. Vitia cutis in facie, uarosq; lentigines & cicatrices nigras emendat, cum Eruo, creta Chia, & Fæno greco. Eodem effectu prodest decocta in oleo, usquedum liquefeat: sugillata tollit, reuuias committit: inflammationes discutit, illita ex uino: suppurationes

rationes rumpit, medicamento aptè immiscetur, quod carnem exest: infracta ossa extrahit, trita & imposita. Datur comitialibus in potu drachmæ pondere, quotidie, anno toto. Prodest attonitis, & uertigine laborantibus, consimiliter assumpta. Contra uiperarum iclus pota drach. duabus, auxiliatur, partus necat, mentem interdum subturbat. fœmiuarum locis apposita, partus secundasq; morantes trahit: cit urinam pota: eclegma ex ea fit cum Melle, difficile spirantibus, strangulatu oppressis, tussientibus, uulsis, ruptis, & laterum doloribus: lienem ternis obolis pota ex aceto triginta diebus, consumit. illinitur ad eadem cum Ficco. Ad muliebres infessus decoquitur: siquidem uulvas purgat, sed abortum facit. Succus è radice uere exprimitur, qui trahit pituitam, cum aqua mulsa potus. Ad psoras & lepras semè efficaciter illinitur. Lactis abundantiam facit succus eius, si cum tritico decocto sorbeatur.

Vitis alba, cognita satis planta, præter vires quas illi Dioscorides attribuit, præsecationi matricis diuinum quoddam remedium est. Vitis alba viticula amaroris aliquantum & acrimonia cum vi astricloria continent. Radix virtutis est abstersoria, desiccatoria, & modicè calida. Candida radix, alba Viti nomen indidit.

et uua tamina A.

Vitis nigra. CAP. CLXV. f. s. i. s. m.

NOMENCLATURA.

Gr. ἄμπελος & μέλαινα. La. Vitis nigra. Ita. Tamaro.

*his: nuc
negro*

Nigra uitis, quam alij nigram Bryoniam uocant, folia fert Hedera, sed maiora, Smilaceis proxima: caules etiam cognatos, capreolis suis arbores, quasi admunicula, comprehendit: fructus racematim coherent, qui inter principia uirent, & post maturitatem nigrescunt. Radix foris nigra, intus buxco colore nitet. Viticula quæ primo germinum partu erumpunt, Menses pellunt, urinas cient lienem absumunt, uertiginosis, comitialibus, neruorum resolutione tentatis, prosunt. Radix eadem, quæ Vitis

R 2 alba

alba præstat, sed inefficacius. Folia cum uino exulceratis iumentorum ceruicibus commodissime illinuntur: luxatis itidem imponuntur.

Vitis nigra, à baccarum insigni nigrore, non à radice nomine desumpto, uua taminia Romanis dicitur. Viticula statim ut è terra prodeant, Asparagi similes, eorum more in acetaria veniunt, quanuis non pari qua Asparagi in gustu gratia. Quam Vitalbam Thufci uocant, Clematidis secundum est genus, à Dioscoride in huius initio libri descriptum. planta summè aeris, & exulcerans, & non uitis nigra.

Filix. CAP. CLXV.

NOMENCLATURA.

Græ. πτέρις. Lat. Filix. Ita. Felce.

Gal. Feuchiere.

Filici folia sine caule, sine fructu, sine flore, ex uno pediculo, cubitali longitudine, multifida, & lateribus pinnata, subgrauis odore: radice per summa cespitum nigra, oblonga, filices multas fundente, substringente gustu. Nasctur in montibus & saxosis. Radix latus teneas excutit, sumpta drachmis quatuor ex aqua mulsa, melius si cum Scammonia aut Veratri nigri totidem obolis detur: sed qui sumunt, Allia prægustare debent: laborantes lienis incremento recreat. Radix & potu & illitu cum axungia uulneribus sagitta arundinea factis, est auxilio. Cuius rei probatio talis fertur: Peribit Filix, quam per ambitum sata copiosior Arundo coronet: & contra, euanescebat abibit Arundo, quam obsepiens multa Filix in orbem cinxerit. Filix fœmina folijs est Filicis, surculosis, altioribusq̃, & que non singulari, ut illa, pediculo fulciantur: radicibus longis, pluribus, obliquis, quæ ex nigro in luteum flauescunt. Aliquæ etiamnum rubræ inueniuntur. Pellunt lata interaneorum animalia, cum Melle eclegmate sumpto. Potæ cum uino drachmis tribus, terdetes teneas eiciunt. Datæ fœminis, sterilitatem faciunt, & prægnantibus abortum, si supergrediantur. Farina humidis ulceribus, & cicca

Filix Mas.

Fœminæ.

& cicatrici repugnantibus, inspargitur. Iumentorum ceruicibus medetur. Folia recentia in oleribus cocta manduntur, ut uentrem emolliant.

Filix mas & fœmina è Dioscoridis descriptione, & ipsa facie noscenda, Mas ex unico pediculo multa folia educit, nullo caule. Fœmina longos habet caules, folia plurima, mascula, latiora & breuiora. Filix gustu amara est aliquantum astringit.

Filicula, siue Polypodium CAP.

CLXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. πολυπόδιον. Lat. Polypodium. It. Filicola.

Gal. Polypode.

Filicula nascitur in montosis petris, & uetustis arborum caudicibus, præsertim Quercuum, palmi altitudine, Filici simili,

R 3

lis, sub

his: polypodium

lis, subhirsuta, nõ tenui perinde diuisura: radix pilosa, in qua continentur cirrhi, ceu polyporum, crassitudine digiti minimi, coloris intus herbacei, austeri aliquantiũ, & gustu subdulcis. Purgandi vim habet. coquitur cum gallina, aut piscibus, aut beta, aut malua, ad aluum soluendam. Arida farina aqua mulse insparsa, detrahit bilem & pituitam: trita luxatis efficaciter illinitur, & aduersus rimas qua inter digitos fiunt.

Polypodii sine silicula duplex est. Vnũ per sp. clũ seplasijs & vulgo, alterum non cuius cognitum: nec omnibus locis innascitur. hoc folijs constat Aspleni, longioribus tamen, viridioribus, & magis incis. Radix figura, gustu, colore prima nihilum dissimilis. Copiose hoc secundum, in quibusdam montibus provenit, nempe his qua e Goritia Carmiolam itur. Dulce & austerum, desiccatur sine morſu.

Dryopteris. CAP. CLXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. δρυοπτερις. Lat. Dryopteris. It. Felce di quercia.

Dryopteris nascitur in ueterum Roborũ musco, Filici similis, multo minore foliorum incisura, radicibus inuicẽ implexis, hirsutis, gustu acerbis, in dulcedinẽ uergentibus. Psilothrum est cum radicibus trita: illinitur enim primum usque dum sudorem euocet, mox sudor abluatur, & recens imponitur.

Dryopteris, inde nomine accepto, nascitur in annosarum Quercuum musco, Filici similis, tenui foliorum subdulcium incisura, radice hirsuta. Qualitatu est mixta, e dulci, acris, & in radice acerbis, incisoriamque vim obtinet.

Cnicus. CAP. CLXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κνικίν. La. Cnicus. Ita. Zaffarano.

Saracinesco. Gal. Safranbastard.

Off. Carthamus.

Cnicus folijs constat oblongis, per ambitum diuisis, asperis, spinosis, caule sesqui pedali: capitulo magnitudine grandis oli

Lat. crocus
Iluestris
is ala
for - y acafran Romij

Cnicus.

dis Olinæ: flore Croci: semine
candido, alioqui rufo, longo,
anguloso. Huius flore in ob-
sonijs utuntur. Seminis tusi
& expressi succus, cum a-
qua mulsâ, uel iure gallina-
cei, aluum purgat: sed stoma-
cho aduersatur. Ex eo autē
fiunt offule, quas placentu-
las uocant, adiectis succo A-
mygdalis, Nitro, Aniso,
& Melle decocto. quæ al-
uum emolliunt. Hæ in par-
tes quatuor finduntur, quæ
nucis iuglandis magnitudi-
nem impleant: e quibus ante
cœnam duas uel tres sumsis-

se satis est. Ratio temperandi hæc est: Cnici candidi sextarius,
Amygdalorum testorum & delibratorum cyathi tres, Anisi
sextarius unus, Aphronitri drachma una cum carnibus trigin-
ta caricatum. Seminis succus lac cogit, & magis ipsum resoluen-
dæ alui facultate donat.

Cnici flore quidam in cibis utuntur, Croci vice. Solius seminis usus
est in medicina. Theophrastus duo Cnici facit genera. Vnum re-
cto caule, fructu nigro, grandi, amaro, capite acanaceo, olinaris crassa-
menti, luteis crinibus capillato. Hunc officina, syluestrem Cartamum,
dicunt. Alterum hirsutius torosiori caule, soliorumque mollitia humi pe-
nè serpens, radice fulua, tenui, superuacua, tubere acanaceo, in quo lutea
stamina prominent, molliuntus lanugine semen operiente. Hunc Car-
duum benedictum Officina appellat. Cnici semen expurgat, sed soris ap-
plicitum, tertij est excalescentium ordinis.

Mercurialis. CAP. CLXIX.

R 4

Græ.

lat. linoz
tis hisp.
mercur

Gra. $\Lambda\iota\upsilon\delta\omega\varsigma\iota\varsigma$. Lat. Mercurialis. Ital. Mercorella.

Gal. Mercuriale.

Mas.

Fœmina.

LYnozostis, aliqui Parthenion, alij Hermu Botanion appellent, folijs constat Ocimi, minoribus, Helxina cognatis ramulis duplici geniculorum nodo cinctis, alarum cauis multis, fructu sæminæ, copioso, quandam racemorum speciem præbente: mari, è foliorum sinu dependente, paruo, rotundo, ceu binis testiculis unâ coherentibus: frutice dodrantali aut maiore. Vtraque in oleribus manditur, ad aluum ciendâ. Cocta in aqua, epoto iure, bilem aquamq; detrahit. Constat ut mares gignantur, hunc facere: ut sæminæ, illam: si à purgatione bibantur, & trita folia genitalibus admoucantur.

Mercurialis genere sexúve distinguitur. Nam qua duplicia, & testicularum effigie connexa habet semina, mascula vocatur, femina constat copioso semine, quod vuarum modo acinis dependeat. Iam superius ostendimus, Phyllon Herbam, & Mercurialem idem esse, & proinde Theophrasti Arrhegonon & Thelygonon, ipsum esse Phyllon & Mercurialem.

Cynocrambe. CAP. CLXX.

NOMENCLATURA.

Gr. Κυνονράβη. Lat. Cynocrambe.

Ital. Marcorella bastarda. Gal.

Mercuriale bastarde.

et brassica

canina his

berca perr

na

Cynocrambe.

CYna aut Cynocrambe, cauliculum binū dodrantum altitudine emittit, mollem, subalbidum: folia Mercuriali aut haderæ similia, certis interstitijs subalbida: semē folijs adheret paruum, rotundum. Folia cum caulibus pota, aluum cient: oleribus commendantur. Ius decocti & pituitam: & bilem, a quamq; detrahit.

CYnocrambe, herba, nisi quod maiora profert semina, Mercuriali mascula cetera similis campestribus, vjjs publicis, & vineis provenit, longè

R 5 ab Atri

ab Atriplice syluestri herbariorum diffidens, nam hac non in binum ds-
drantum, sed in binum non raro cubitorum altitudinem exurgit, hunc
errorem agnouit Ruellius, & prodidit, non ipse iniegit.

et Scorpiurus et Scorpioides

Herba, rincej
alcu beze, siluestris
p. de cubeze. i. malua
fine Capiti
at: ber
ncaria
is: tox
asol

et Scorpiurus et Scorpioides

Heliotropium. CAP. CLXXI.

NOMENCLATURA.

Gr. ἡλιοτρόπιον. Lat. Heliotropium. Ita.

Heliotropio. Gal. l'Herbe au Chancre.

et Solaris Herba

Heliotropio magno flos est effigie scorpionis cauda, unde
Scorpiuro ei nomen, & quoniam folia cum sole circum
agat, Heliotropion dicitur. Folia Ocimi habet, hirsutiora, candi-
diora, et maiora. Ramuli a radice terni, quaterni, aut saepe qui-
ni exiliunt, multis alis cōcaui: flos in cacumine candidus, aut sub-
filius, incuruatur ut scorpionis cauda. Radix tenuis est, & in-
utilis. Nasctur in asperis. Decoctum herbae ex aqua, fasciculo
manus plena, potu pituitam bilemque per aluum extrahit. Contra
scorpionum ictus ex uino potum & illitum prodest. Adalliga-
tur ad conceptus arcendos. Anunt per horam unam ante acces-
siones, seminis grana quatuor cum uino, quartanas finire: tria
uero, tertianas. Illitum semen formicantes uerrucas pensilesque, et
ithyos, & epinyctidas exiccat. Folia infantium destillationi-
bus, quas syriaseis uocant, podagris, luxatisque, utilissime illinun-
tur, menses cient, partus trita & imposita pellunt. Heliotropion
paruum nascitur in palustribus, iuxta lacus, folijs antedicto pro-
ximis, rotundioribus: semine, acrochordonum uerrucarum mo-
do, pensili, rotundo. Herba cum suo semine pota, adiecto Nitro,
Hysopo, Nasturtio, & aqua, latus tineis terretesque excutit. Pen-
siles uerrucas, quae acrochordones uocantur, cum sale illita tollit.
scorpioides herbula est, folijs paucis, semine cauda scorpionis ef-
figie. Illita scorpionum ictibus praesentaneo est auxilio.

Helio

Heliotropium maius, ea est planta quam Verrucariam seplasia nominant, quod verrucas & myrmecias affricata potenter tollat. Proinde errant qui Calendulam vulgo vocatam, Heliotropium maius existimant. Siquidem Dioscoruli, flos, non semen Heliotropij, cauda scorpionis similitudine refert. Vulgatum huius nomen, herba cancri, inde potius prodijt, quod carcinomata & phagedaenas mirado successu percuret, quam e cauda gammarorum similitudine. Heliotropium minus, non semel a Matthiolo deprehensum, & medicis & spetiarijs ostensum, lacubus et paludibus adnascens, quae Tridentinis angustijs imminet. Enimvero Calendula, Scorpionides erat, si folio exiguo esset & breui, cum Calendula longo sit & arcto, semine non scorpionis cauda, sed scorpioni toto consimili. Caterum ipsum Heliotropij nomen late apud Gracos patet, nempe in omnes plantas, quae suo circunactu solem assclectentur, cuiusmodi sunt, Malua, Cichorium, Scorpiuron, Lotos, Lupinus, attamen Verrucaria, peculiarem aufert Heliotropij nuncupationem.

Herba
cancer

Finis Quarti Libri.

PEDANII DIO-
SCORIDIS ANAZAR-
bei, De medicinali materia, Li-
ber Quintus. Ioanne Ruel-
lio SueSSIONENSI
interprete.

*Ad puncta annotationes doctæ &
compendiosæ.*

P R A E F A T I O.

V P E R I O R I B V S *Quatuor libris,*
amicissime Aree, tradidimus de aromati-
bus, oleis, unguentis, & eorundē lachrymis
ac fructibus: item Animalibus, Melle, Lacte,
Adipe, Cerealibus, Oleribus, necnō de omni
Radicum, Herbarum, Succorum, Seminumq̄, ratione. In hoc autē
totius operis Quinto, differemus de Vinis & metallicis, à Vite
nostram commentationem auspicati.

Vitis uinifera. CAP. I.

N O M E N C L A T V R A.

Gr. *ἄμπελος* & *οἰνόφορος*. Lat. *Vitis uinifera.*

Ita. *Vite uinifera.* Gal. *Vigne.*

Folia Vitium & triti capreoli, capitis dolores illitu mitigāt:
& inflammationem stomachi ardoremq̄, cū polenta: Fo-
lia etiā per se, ut quæ refrigerent & adstringant, imponi solent.

Potus

Vitis vinifera.

Potus eorū succus dysenteri-
cis, sanguinem excreatibus,
stomachicis, & grauidarū
malacia medetur. Eadē effi-
ciunt madesacti in aqua ca-
preoli & poti. Lachryma ui-
tium, quæ ueluti gummi in
caudicibus cōcrescit, ex uino
pota calculos pellit. Illita li-
chenas et psoras leprasq; Ni-
tro prius perfrictas sanat: ea-
dem cū oleo sæpius pilis illi-
tis, Psilothri effectū habet:
maximeq; sanies, quā accen-
sa sarmenta Vitium uiridia
exudarunt: quæ & perūcta
uerrucarum informicationes

extrahuntur. Cinis sarmentorum & umaceorum, detractis in
sede cōdylomatis, & thymys, illitus ex aceto medetur. Prodest
luxatis, & uiperarum morsibus: contra lienis inflammationē
illinitur, cum Rosaceo & Ruta & aceto. Labrusca duorum ge-
nerum est. Alterius uua non maturescit, sed flore tenuis Oenan-
then nominatam perducit. Altera ad frugem peruenit, paruis
acinis, nigra, & adstringens. Folia, caules, & clauicula quibus
repunt, um habent cultæ Viti similem.

Lat: la-
brusca
His: vi-
saluage

Vua. CAP. II.

NOMENCLATURA.

Græ. Σταφύλη. Lat. & Ita. Vua.
Gal. Raisin.

His: buas

Vva recentes aluum turbant, & Stomachum instant: innocentiores, quæ decerpta diu pependere, ideo quod in eis copia humoris exiccatur, utilesq; sunt stomacho agrisq;, atque cibi auiditatem excitant. In uinaceis & ollis seruata, ori & stomacho grata sunt. Aluum sistunt, sed uesciam & caput tentant, & sanguinem excreantibus conueniunt. Similesq;, quæ in musto suere. Sapa aut passo condita, stomachum magis infestat. At quæ solem prius passa in aqua cælesti conditur, minus uino se sunt, siticulosi, ardentibus & longis febribus salubres. Reconditi Vinacei inflammatis mammis, rigentibus ac præduris, cum sale illinuntur. decoctura eorum dysentericos, cæliacos, & feminas fluxione uulua laborantes uuat infusa, ad dessepsiones, ac fotus assumitur. Nuclei acinorum adstringendi uim obtinet, stomacho utiles sunt, inspargitur farina tostorum, polenta modo, dysentericis, & cæliacis, & solutus stomacho. Vna passa, alba, adstringentior est. Prodest esitata caro earum tussi, faucibus, remibus, ac uescica. Estur in dysenteria per se cum nucleis, & decoctura in patinis cū Melle, admista Mily ac Hordei farina & ouo. Valet ad purgandū caput, eiusdem gratia cum Pipere commanducatur. Testium inflammationes sedat, illita cum lomento Fabarum, aut Cumini farina. Fauos, epiphytidas, carbunculos, entas in articulis putredines, & gangrenas, sine nucleis trita, & cum Ruta imposita sanat. Podagra conuenienter cum Panacis succo illinuntur. Mobiles ungues illita, celerius extrahit.

Oenanthe. CAP. III.

NOMENCLATURA.

Gr. Ουνευθν. Lat. Labrusca. Ita. Lambrusca.

Gal. Grappe de vigne sauage.

Oenanthe uocatur Vitis hyluestris fructus, cum floret. Recondi debet sicili non picato, collectaq; substrato linteo,

in umbra siccat. Laudatissima in Syria & Cilicia & Phœni-
ce. Vis ei adstrictoria, quare pota stomacho ac ciunda urina uti-
lis. Aluum sistit, ac sanguinis excreationes. Contra fastidia &
acorem stomachi, sicca & illita efficax est. Capitis doloribus
tam uiridis quam sicca, ex aceto & Rosacco perfunditur. San-
guinolenta uulnera cataplasmate, & incipientes egilopas, oris
ulcera, & genitalium nomas, trita cum Melle, Croco, Myrrha,
& Rosacco, ab inflammatione uindicat: pestis miscetur, ad sisten-
dum sanguinem. Contra oculorum delachrymationem, & sto-
machi ardores, cum polline polenta & uino illimitur. Cinis cre-
mata in testa, cādētibus prunis, facit ad oculorū medicamēta, re-
duuias et pterygia: abscedētes gingiuas, cruētāsq; cū Melle sanat.

Omphacium. CAP. IIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ομφάκιον. Lat. Omphacium. Ita, Agresto.

Gal. Veriust. Off. Agresta. *His: agrar*

Omphacion succus est acerbe uuae, nondum maturescētis,
ē Thasia uite aut Aminæa. Oportet aut ante canis ortū,
expressam melliginem in rubro are, linteo cooperto, in solare,
usquedū cogatur, semperq; quod ceruici uasis cōcretū hæsīt, reli-
quo humori permiscere: noctū à subdialibus locis in lectū referre
quando quidē nocturni rores ipsum cōcrescere nō sinūt. Eligen-
dum est flauū, friabile, uehemēter astringēs, & linguā mordēs.
Sunt qui coquēdo melliginē cogāt. Prodest cōtra tonsillas, uuā,
ulcera oris, humida ginginarū uitia, purulētās aureis, cū Melle
aut passo. Itē ad fistulas, uetera ulcera, nomasq; ex aceto: dysente-
ricis, et mulieribus fluxione uulua laborētibus clystere infundit.
Oculorū claritati, et scabritia, et erosiombus angulorū cōuenit.
Bibit ad recētē sanguinis excreationē, etiā si rupta parte aliqua
cōingat: sed pauco, et aquatiore est utēdū: ualde siquidē exurit.

Vini

Vini natura. CAP. V.

NOMENCLATURA.

Græ. Οινος. Lat. Vinum. Ita. Vino.

Gal. Vin.

Vino uetere nervi læduntur & reliqui sensus, quod tamē gustu suavius est. Quare cauendum ijs qui intestina alicuius partis imbecillitatem sentiunt: attamen in secunda ualitudine paucum, aqua dilutum, innoxie sumitur. Nouum inflat, ægre coquitur, insomnia parit graua, & urinam ciet. Aetate medium, utraque uitia fugit: quare ad uictus sanorum ægrorumq; usurpatur. Album, tenue, stomacho utile est, ac facile in mēbra distribuitur. Nigrum uero, crassum est, & concoctu difficile: carnem alit, & ebrietatem creat. Giluum, utpote quod mediū est, medias inter utrunque uires habet. In secunda tamē & sinistra ualitudine, cum primis laudatur album. Quin & uina sapore distant. Siquidem dulce crassis partibus constat, & difficiliter à corpore expirat: stomachum inflat, aluum & interanea, ut mustum, turbat: sed minus inebriat, renibus, & uesica aptissimum. Austerum, per urinam celerius transit: sed capita dolore tentat, & temulentiam gignit. Acerbum, ad ciborum per membra digestionem accommodatissimum, aluum, & ceteras fluxiones cohibet, minusq; urinam expellit. Nouum nervos minus tentat. Vinum aqua marina factum, stomacho aduersatur, sitim stimulat, nervos infestat: aluo aptum, à ualitudine se recolligentibus inutile. Passum, quod uuis sole siccatis in area, aut in sarmento torrefactis exprimitur, Creiticum cognomine, aut Pramnion, aut Protropon: & Sapa, quæ fit musto igni decocto, Græci Sirion aut Hepsēma appellant: nigra quidem, & quæ dicuntur Melampsihia, crassa sunt, & corpora multum alunt: candidū, tenuius: & Heluola inter hæc media, medias sortiuntur uires.

Omnia

Omnia tamen adstringunt, & pulsus reuocant. Faciunt aduersus uenena quæ exulcerando necant, ex oleo pota, & uomitionibus reddita. Contra cicutas, Meconium, Pharicon, Toxicas, & concretum in grumos lat: Item contra renum, ac uesicæ pruritibus, rosiones, exulcerationesq; inflant tamē, & stomacho aduersantur. Priuatim prodest Melampsinthiū: si uenter rheumatismum sentiat: album, magis ceteris emollit aluum. Gypso cōditū, neruis officit, caput aggrauat, & incendit, ac uesicæ aduersatur: contra uenena ceteris aptius. Picata, aut resinata, excocti faciunt, concoquunt sanguinem excreantibus inimica. Quæ uero Aparachyta uocant, ut quæ admistam Sapam recipiunt, caput implent, temulentiam gignunt, acrius in halitum expirant, stomachum male habent. Inter Italica uina Falernum principem locum obtinet. quod inueteratum perquam facile coquitur: pulsus exuscitat, aluum adstringit, stomacho utile. sed uesicæ nocet, atque ijs qui uisus hebetudinem sentiunt: & ad potus crebros minime idoneum. Albana crassioribus constant partibus, dulcia, stomachum inflant, uentrem emolliunt (sed concoctionem non aequè adiuuant) & neruosa minus infestant: uetustate, eadem austerum saporem concipiunt. Cecubum, cum sit dulce, est & Albano crassius. Corpus & colorem alit: agrè tamen coquitur. Surrentinum, ualde austerum est: quare intestinorum & stomachi fluxiones cohibet, & cum tenue sit, caput minus tētat: inueteratum suauius redditur, & stomacho utile. Adrianum & Mamertinum in Sicilia aequè crassis partibus gignuntur. Modicè adstringunt, & ocysimè inueterantur, minusq; ob suam tenuitatem, neruos tentant. Paratypianum, quod ex Adriatico sinu defertur, odoratum ac tenue est: quare liberaliter epotum fallit: diu seruat ebrietatem & soporem adfert. Istricum Paratypiano simile est, sed urinam uehementius pellit. Chium tamen antedictis mollius, & aptum potui est:

Bene alit, & minus inebriat fluxiones cohibet oculorum medicamentis utile. Lesbium facile membra subit, Chio leuius, & alio idoneum. Ephesium eandem uim habet, quod Phygelites nominatur. Verum Asianum est Imolo monte, Mesogites appellatum, capitis dolores ciet, & nervos laedit. Coum uero & Clazomenium, quoniam multam sibi maris aquam uendicant, facile corrumpuntur: flatus mouent, aluum turbant, neruis officiant. Vinum omne (ut reliqua in commune dicantur) merum ac lyncerum, & sua natura austerum, excalfacit, facile in membra distribuitur: stomachum adiuuat, appetentiam ciborum inuitat, uires alit, ac robur auget, somnum conciliat, & commendat colorem. Potum liberalius auxilio est contra assumptam Ciutam, Coriandrum, Pharicum, Ixiam, Meconiam, Argenti spumam, Taxum, Aconita, Fungosue: contra serpentium morsus, & omnium iclus qua refrigerando necant, aut stomachum in uomitiones effundunt. Facit ad longas inflationes, rosionesque praecordiorum, ac distentiones, stomachi resolutionem, & si ueter aut interanea rheumatismum sentiant. Conueniunt sudatoribus, & quibus corpus immodico sudore digeritur, maxime alba, uetera, & odorata. Quae tamen uetustate dulcescunt, renibus ac uescica accommodatiora redduntur. Vulneribus, inflammationibusque in succida lana imponuntur. Tetra ulcera & phagedanica, & fluxionibus obnoxia, commode perfunduntur. Quae marinam non receperunt, austeram & alba, ad sanorum uiclus usurpantur. In his, praestant Italica, Falernum, Surrentinum, Cecubum, Signinum, & permulta Campania, & Paratypianum ab Adriatico sinu, & Siculum quod Mamertinum appellatur. Ex Graecis Chium, Lesbium, & Phygelites ex Epheso. Crassa uero & nigra, stomacho negocium exhibent, inflationem pariunt, corpus auget. Tenuia tamen & austeram stomacho prosunt, & minus carnes alunt. Vetera ualde tenuia,

& can

& candida uehementius urinam ciunt, & dolores capitis mouent, neruosq; largius pota tentant. In media etate, ut à septimo anno, potui saluberrima sunt. Modus autem pro etate, & tempore anni, & consuetudine, & qualitate uini definiatur. Non sitire, & modicè cibos proliui, optimum est præceptum. Nocet ebrietas omnis, & maximè assidua, siquidem obsessos neruos quotidie remittit. largiorq; potus, acutorum morborum adfert initia. Mediocris tamen uinolentia, aliquot diebus, maximè post aqua potus, utilis: namque modo quodam ex alto euocat, sensilesq; expurgat excretus, & per caca corporis ducit spiracula: sed aquam post uinolentiam bibere oportet: siquidem ualeitudinis alicuius gratia facta temulentia, remedium affert frigida. Omphacites nomine peculiariter fit in Lesbo, siccata sole acri Vua, paulo ante maturitatem decerpta, triduo aut quatrinduo, donec racemi in rugas contrahantur, expressunq; Vinum cadis infolatur. Vim adstringendi habet. Prodest dissolutis, stomacho, & ilei dolore laborantibus. Item pregnantium malacia, & crudis. In pestilentia quoque sorptum auxiliari dicitur. Huiusmodi Vina non nisi post multos annos bibi possunt. Lora, quam Deuteriam, aly Potimon appellant, fieri solet, adiectis metretis tribus aqua, in uinacea, quibus triginta Vini metretæ extractæ fuerint, calcatis uinaceis, expressoq; decocto ad tertias partes, additis in singulos congios modi eius qui remansit, binis salis sextarijs. post hyemem transfunditur in uasa. Lora intra annum utendum: etenim celeriter exolescit. Conuenit aegris quibus timemus noxam Vini, coacti sæpe desiderijs eorum obtemperare. Itam à longa ualeitudine se recolligentibus. Fit & uinum quod Adynamon uocant, Lora uires habens hoc modo: Pares aqua & musti mensura coquuntur molli igne, donec absintur aqua: quod, ubi refrixerit, elutriatū, picatoua se recoditur. Aly marina & cælestis aqua, mellis & musti pares misceat por-

tiones

UNIVERSITA

tiones, decapulant, & quadraginta diebus insolant, quo ad annum utuntur ad omnia eadem. Vinum è syluestri Vua nigrum adstringit. Prodest aluo & stomachi fluxionibus: & ceteris quibus constrictione & contractione opus est.

Vinum melitides. CAP. VI.

NOMENCLATURA.

Græ. μελίτιτις. Lat. Melitites. Ita. Vino Melitide. Gal. Vin fait du moust de gros vin, & de Miel.

Melitites datur in longis febribus, quæ stomachum infirmarunt. Nanque aluum leuiter emollit, urinam ciet, stomachum expurgat. Prodest articulario morbo, renum vitijs. imbecillo capiti, & mulieribus abstemijs. Odoratum siquidem est, & corpus alit. Distat à Mulso quod fit è Vino uetere, austero, & Melle exiguo. Melitites autem adiecto ad quinque congios austeri Musti, Mellis congio, & salis cyatho, cortinis magnis, quò magis ad efferuescendum locus pateat, fieri oportet, sensim asperso sale: cumq; efferuere desierit, in alia uasa transfunditur.

Mulsum. CAP. VII.

NOMENCLATURA.

Græ. οινόμελι. Lat. Mulsum. Ita. Vino Mulso. Gal. Mixtion de gros vin vieulx & de Miel.

Mulsum è uetere Vino austeroq; & bono Melle factum, præfertur: minus enim inflat: ac celeriter id genus in usum uenit. Vetus, corpus alit: media etate, aluo prædest, urinam pellit, à summo cibo sumptum nocet: & inter initia potum, implet, dein appetendi auiditatem reuocat. Fit Mulsum duabus Vini metretis, admixta una Mellis. Aliqui, quò celerius præberi pos-

fit, Mel cum Vino coquunt, & ita transfundunt. Alij utilitatis gratia, ad sextarios sex musti feruentis, unum Mellis adyiciunt, & ubi ferbuerit, uase recondunt: dulce autem permanet.

Aqua mulla. CAP. VIII.

NOMENCLATURA.

Græ. μελικρατον. Lat. Aqua mulla. *et aqua mell*

Gal. Mixtion deau & de Miel. *γραιζο μελι*

Aqua mulla easdem quas Mulsam vires possidet. Cruda *et meli*
 utimur, cum molliori deiectionem, aut uomitionem inci- *tum: h*
 tare uolumus: ut is qui uenena hauserunt, ex oleo, Decocta da- *aguan*
 tur imbecillis, & hominibus elanguescentis pulsus, quos illi di-
 xere microsphyctos: tusientibus, peripneumonicis, & is qui
 immodico sudore digeruntur. Iam paratum cōditiuumq̄, quod
 aliqui Hydromeli proprie uocant, media etate Adynamo Vi-
 no, aut Lora in recreandis uiribus respondet, & similem um
 adipiscitur. Quare inflammationibus alicuius membri plus quā
 Lora prodest. Inueterati tamen usus damnatur inflammatis, aut
 constrictis, sed laboranti stomacho, aut cibum fastidienti, suda-
 toribusue conuenit. Fit duabus pluuiæ aqua ueteris ad unā Mel-
 lis partem additis, & insolatis. Alij fontanam aquam adyiciunt,
 & ad tertias partis decoquunt, & ita recondunt. Nec desunt
 qui Hydromeli appellent, quod à Melle elutis aqua fauis confici
 ac seruari soleat: sed meracius confieri conuenit. Aliqui id co-
 quunt Agrotantibus noxium est, quoniam plurimum ceragi-
 nis sibi uendicat.

Aqua. CAP. IX.

NOMENCLATURA.

Græ. ὕδωρ. Lat. Aqua. Ita. Acqua.

Gal. Eau.

DE Aquis in uniuersum decernere, propter locorum proprietates, & peculiare naturas, cœlum, & alia pleraque, difficile est. Magna tamen ex parte optima est dulcis, sincera, nullius omnino qualitatis particeps, & quæ ne minimo quidem tempore in præcordiis commoratur. Ad hæc, quæ & facili ma fertur, & citra molestiam, nec inflationes creat, & minime computrescit. Aqua maris calida est, & acris. Stomacho aduersatur, aluum enim conturbat. Pituitam expellit: si uero calida ad forus adhibeatur, elicit & discutit. Nerviurum uitijs, & perniciosis, ante ulcera prodest. Miscetur cataplasmatibus ex hordeacea farina, & emplastris, & discutientibus malagmatis. Ad mouendas deiectiones tepesacta infunditur, ad tormina: calida, psoras, pruritus, impetigines, lentes, & mammas rigentes, foueri utile est. Liuores foii discutit. Ad uenentos iclus, qui tremorem & refrigerationem adferunt, salutaris intelligitur, maxime scorpionum, phalangiorum, aspidumq;. Etiam si quis in calidam descendat, auxiliatur: & malo habitu confectis iamdiu corporibus, neruisq;, balnea ex ea utiles: hydro picos, capitis dolores, aurium grauitates, feruentis uapor leuat. Sincera, & sine potabilis aqua mistione reposita, uitus deponit. Sunt qui etiam præcoquant, & ita recondant. Datur ad purganda corpora per sese, aut ex posca, aut cum Vino, aut Melle. uerum post deiectionem, dant gallinæ aut piscium inscula, ad domandam morsus acrimoniam.

Thalassomeli. CAP. X.

NOMENCLATURA.

Græ. θαλασσωμελι. La. Thalassomeli. Ita. Thalassomele. Gal. Mixtion deau de mer & de Miel.

Quod Thalassomeli uocatur, uehementer purgare constat. Temperatur autem æquis portionibus, maris, Mellis, &

lis, & imbris ex alto, defecatis, & picato uase per canis aestus
in solatis. Alij ad binas marina cocta singulas Mellis adijciunt,
uase codūt. Huiusmodi moderatius est aqua marina, & mitius.

Acetum. C A P. XI.

NOMENCLATURA.

Græ. οξος. Lat. Acetum. Ita. Aceto.

647. Vinaig

Gal. Vinaigre.

Acetum refrigerat, & adstringit. Stomacho utile, appe-
tentiam excitat. Erumpentem undecunque sanguinem,
potu in se siue sistit. Prodest alui fluxionibus coctum cum cibis.
Cruentis uulneribus inditur. Inflammationes arceat, in succidis la-
na aut spongia impositum. Reprimit procidentia sedis, uuluaq;
item abscedentes gingiuas, & sanguine manantes. Ad no-
mas, & ignem sacrum, ulcera que serpunt, lepras, impetigines,
pterygia, cum aliquo conuenienti efficax est. Phagedanas ulce-
rum, nomasq; fotu continuo cohibet. Podagricis calido fotu, cu
sulfure auxiliatur. Sugillationes rapit, cum Melle illitum. Con-
tra capitis ardores cum Rosaceo in succidis uelleribus, aut spon-
gia imponitur. Ad aquam intercutem, grauitatem aurium, &
sonitus, sibilosq; feruentis uapor proficit. Instillatum quoque au-
rium uermes necat. Panos coercet tepidi fotus, aut si imbuta a-
ceto spongia admoueat. Pruritus permulcet. Contra uenena-
tos serpentium iclus, qui refrigerando nocent, calidum commo-
de fouetur: & frigidum, ijs que exurens uirus ei aculantur. Ca-
lidum potum atque uomitionibus redditum, aduersus omnia ue-
nena efficax est, praesertim contra Meconium, & haustam Ci-
cuta, coglobatu in uentre sanguine, lac coagulatu, Fungos, Ixia, Ta-
xuq; cu sale haustu uoratas Hirudines, si sorbeatur, eicit, tussim
ueterem mitigat, & recete lacepsit. In ortopncea calidu comode sor-
betur. Gutturis fluxiones gargariatum inhihet. Anginis &

uia procidenti conuenit. Contra dentium dolorem, calidum colluitur.

Oxymel Acetum mulsum. CAP. XII.

NOMENCLATURA.

Gr. ὄξιμελι. Lat. Acetum mulsum.

Ital. Aceto melato.

Acetum mulsum: quod Oxymel uocant, hoc modo temperatur: Aceti heminas quinque salis marini pondo, melis minas decem, aque sextarios quinque pariter coquito, deties effervescente cortina: atque ubi refrixerit, diffundito. Sumptum crassos humores extrahere, & ischiadicis, comitialibus, & articulorum morbo consuetatis prodesse creditur. Contra morsum eius Vipera, quam Sepsa uocant, haustum mecomium, ixiámue, auxilio est. Anginis utiliter gargarizatur.

Oxalme Acida muria. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ὄξελμη. Lat. Acida muria.

Ital. Salamonia acetosa.

Acida muria, quam Graci Oxalmen uocant, contra nomas fotu, putrida ulcera, canum morsus, & uenenatos iclus auxiliatur. Sanguinis fluxiones post excisos calculos sistit, si statim calida in uulnus inijciatur. Prociduam sedem reprimunt. Dysentericis, si nomas sentiant, infunditur. Oportet autem ex lacte instillare. Hirudines sorbitione aut gargarizatu necat. Fursures & manantia capitis ulcera exterget.

Oxalme Thymoxalme. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Gr. θυμοξελμη. Lat. Thymoxalme.

Ital. Thymoxalme.

T Hymoxalme ueteres utebantur, dabantq; laborantibus imbecillitate stomachi, ternos quateruósue cyathos, aqua calida dilutos, in articularibus morbis, & inflationibus. Crassos humores, atrosq; trahit. Hoc modo factitatur: Thymi tritū acetabulum, salis idem modus, Ruta, pulegi, potentia, singulorū exigua portiones in uas conijciuntur, aqua terni sextarij, & aceti terni funduntur, & circumposito linteo sub dio madescent.

Scillinum acetum. CAP. XV.

NOMENCLATURA.

Gr. Σκιλλινικόν ὄξος. Lat. Acetum scillinum.

Ital. Aceto Scillino.

S Cillicum acetum hoc modo fit: Scilla, qua candida fuerit, expurgata conciditur, traiectaq; lino segmenta modicis interuallis ne se contingant, siccantur in umbra quadraginta diebus. Mina eorum in aceti boni sextarios duodecim immergitur, & uase diligenter operto septenis diebus in sole madescit. Post eum numerum dierum, Scilla eximitur, & expressa abijcitur. Defecatum acetum transfunditur, & reponitur. Aliqui Scilla mina, quinque aceti sextarijs miscent. Alij citra exsiccationem repurgantes, parem mensuram adijciunt, & senis mensibus macerari patiuntur. Id multo magis humorum lentitias digerit, gingiuas humore pragnates collutione stringit firmatq;, & motos dentes stabilit, putredines oris, & graues halitus tollit, durat fauces sorbitione, & callosas facit, uocem expedit, & lympidam canoramq; re addit. Datur stomachicis, & gre cibum concoquentibus, melancholicis, comitialibus uertiginosis, mente captis: item uuluarum strangulationibus, lienis incremento laborantibus, ischiadicisq;. Imbecillos admodum recreat, cor-

pus sanum reddit, & bonum colorem præstat. Oculorum aciem exacuit, tarditatem quoque aurium infusione purgat. In summa, ad omnia efficax. Cauendum tamen intestinis exulcerationibus, in capitis dolore, aut neruorum uitijs. Datur quotidie ieiunis sorbendum, inter initia exiguum, paulatim adaugendo, ad cyathum usque. Nonnulli binos dant, cyathos, aut largius.

Scillinum. CAP. XVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Σκίλλητικόν & οἶνον. Lat. Vinum Scillinum.

Ita. Vino Scillino.

Scillinum uinum fit hoc modo: Dissectam, uti dictum est, Scillam, & sole siccata[m] contundito, minam eius tenui cribro incernito, & linteo raro illigatam, in uicenos sextarios musti recentis ac boni demergito. Vbi trimestri spacio maduerit, elutriatum unum, obstructo diligenter uase, recondito. Licet quoque sic humida Scilla uti: In orbiculos, Rapi modo, dissectam duplicato pondere, quadraginta diebus insolari oportet, & ualde inueterascere. Alia parandi ratio. Scilla dissecta & repurgata tres minas, in Italicam metretam musti demittito, & senos menses in uase obstructo macerari sinito. post id tempus defecatum & excolatum unum recondito. Vtile est contra cruditates, & ciborum corruptiones: item ijs qui reuoluunt cibum, & si pituita in uentre, aut stomacho coierit. Prodest lienosis, male habitis corporibus, aqua intercutem, regio morbo, difficili urina, torminosis, inflationibus, resolutioni neruorum, horribus longis, uertiginosis, & uulsis, menses pellit, minime neruos infestat. Hoc uinum uetustate fit melius. Cauendus in febre usus, aut si interanea ulcus sentiant.

Marina. CAP. XVII.

NOMENCLATURA.

Gr. &

Gr. θαλασσίον ἰοῖνον. La. Vina marina. It. Vini
 misturati con acqua marina.

Marina uarie factitantur. Aliqui enim statim quū de-
 cerpta sunt uuae, aquam maris admiscunt. Alij in area
 uuas sole siccant: quibus calcatis, marinam adijciunt. Alij passus
 prius uuas in doljs marina aqua macerant, mox calcatas expri-
 munt. Id magis passi generibus adscribitur. Quae tamen austero
 re gustu temperantur, contra februm aduentantium indicia ua-
 lent, si modo meliora non adsint. Alium subducunt, profunt pu-
 rulenta extusisientibus, aut si dura alius exerceat. Quae ex A-
 minaeis uuis fiunt, caput tentat, stomacho aduersantur, flatu cre-
 ant. Verum quo plenior habeatur historia, is qui huius studio te-
 nerentur, non inutile existimamus uarias unorum compositio-
 nes adferre, non quod frequens eorum aut necessarius existat
 usus, sed ne quid omisisse uideremur, quod ad eorum ratione atti-
 neret. Sunt autem quaedam ex his factitia, minoris cura ac impen-
 dij, quae cadunt in usus: uti quae ex Cotoneis malis, Pyris, Sil-
 quis, item Myrti baccis componuntur.

Cydonites. CAP. XVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. κυδωνίτης. Lat. Cydonites. Ita. Vino
 delle Mella Cogne.

Sis. Vin
 de men
 brillas

CYdonites, nomine alio Melites appellatur, & ita fieri con-
 suevit; Mala Cotonea exemptis seminibus, frustatim Rapi
 modo scinduntur, & duodecim minarum pondo, in musti me-
 tretam, triginta diebus macerantur, postea defecatum unum
 reponitur. Alia faciendi ratio: Oportet ad singulos Mellis sexta-
 rios, denos succi Cotoneorum tusorum pressorumque adijcere,

Et ita recondere. Vinum hoc adstringit, prodest stomacho, dysenteria, hepaticis, renum vitis. Et urinae difficultati. Melomeli, quod et Cydonomeli nominant, sic fit: Cotonea mala seminibus suis castrata, in quā plurimum Mellis, quo penitus demersa contegantur, conyiciuntur. Id post annum mitescit, mulso non dissimile. Praestat eadem quā superior compositio.

Hydromelum. CAP

XIX.

NOMENCLATURA.

Gr. υδρὸμελον. Lat. Hydromelum.

Ita. Hydromelo.

Fit Hydromelon duabus mensuris aquae coctae, et sub canicula hydus insolatae, additis ad unam Melomelitis, facti ex Cotoneis. Vis huius eadem est.

Omphacomelites. CAP. XX.

NOMENCLATURA.

Gr. Omphacomeli. Lat. Omphacomelites.

Ita. Omphacomole.

Omphacomelitis faciendi ratio haec est: Acerba uua adhuc immatura, et tribus diebus insolata exprimuntur, et ad ternas succi partes, Mellis optimi despumati singulae partes adijciuntur: et insolatur in uase transfusum. Vini reprimendi ac refrigerandi habet. Stomachicis coeliacisq; conuenit. Vsus post annum est.

Apiſtes. CAP. XXI.

NOMENCLATURA.

Græ. ἀπίστης. Lat. Apistes.

Ita. Apiste.

Fit & e Pyris, perinde atque Cotoneis, unum, Apites nomine, sed ita ut Pyra non magnopere maturescant. Ex Siliquis etiam, Mespilis, Sorbis, simili modo temperatur. Omnia hæc genera acerbata sunt, & adstringunt. Stomacho utilia sunt, atque intestinas fluxiones cohibent.

Oenanthinum. CAP. XXII.

NOMENCLATURA.

Gr. Οινάριον. La. Oenanthium. It. Enanthino.

Fit e feracitate sylvestri, quod uocatur Oenanthinum: Sicci flores minis duabus musti cado macerati, post triginta dies mutantur, mox colatum unum reconditur. Facit aduersus stomachi imbecillitatem, cibi fastidia, cæliacos & dysentericos.

Rhoites. CAP. XXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ῥοίτης. Lat. Rhoites. Ita. Vino de Melagrani.

Sic vino granada

Fit e Puniceis malis maturis, quod Rhoiten nominant, succo expresso ab acinis eorum, quibus lignosus nucleus abest, Apirena uocant, ac decocto ad tertias, & ita reposito. Effusax est contra fluxiones internas, & febrim cum alui profluuio exortam. Stomacho utile. Adstringit aluum, & urinam mouet.

Rhodites.

CAP.

XXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ῥοδίτης. Lat. Rhodites. Ita. Vino Rosado.

Rhodites sic fit: Rosarum siccarum tusarumque, minam linteolo deligatam, in sextarios octo musti demergito, & post tres menses, defacatum unum transfundens recondito. Vitale ijs qui febricarent, & ad stomachi coctiones, & dolores à ci

bo potum, & contra humiditas aluos, & dysenterias. Fit quoque ex succo Rosarum, addito Melle, quod Rhodomeli uocant, quod arteria scabritijs conuenit.

Myrtites. CAP. XXV.

NOMENCLATURA.

Gr. *μυρτίτης*. Lat. Myrtites. Ita. Vino delle bacche del Mirto.

MYRTITES fit, baccis nigris, quæ maturitatem excesserint, tuis, & organo expressis. Aliqui ad tertias coquunt. Alij baccas prius sole torrent, & quaternis sextarijs contusarum, ternas aqua heminas adijciunt, & uini ueteris parem modum postea exprimunt, & seruant. Magnoperè astringit: stomacho utile: fluxionibus uentris ac stomachi prodest: & contra intestinas ulcerationes, & profluvia. Denigrat capillos.

Myrsinites. CAP. XXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. *μυρσίνιτις*. Lat. Myrsinites. Ita. Vino Mirteo.

MYRSINITES sic temperatur: Rami nigra Myrti cum suis Baccis & folijs tuis, decem minarum pondo, in tribus musti congijs feruescunt, donec duo supersint, aut certe dimidium. Id uinum colatum ad usus reconditur. Contra fursures, ulcera in capite manantia, eruptiones papularum, gingiuas, tonsillas, & purulentas aureis efficax est. Sudores sistit.

Lentiscinum & terebinthinum.

CAP. XXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. *σλίβινον & κάρη ὀρεγίνθινον*. Lat. Lentiscinum & Terebinthinum. It. Vino del Lentisco, & del Terebintho.

LEntiscinum similiter ut Myrsinites temperatur, nec secus Terebinthinum. Nanque bacciferi eorum rami sumi debent. Similes insunt uires. Adstringunt, stomacho accommodatur, & defluxionibus intestinorum, uescicæ, & stomachi, et sanguinis profluuiio. Ulcera omnia fluxionibus obnoxia, sotu ad cicatricem perducunt. Fluxiones uulua ac sedis, in sefione cohibet.

Palmeum. CAP. XXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. φοινικίτης. Lat. Palmeum. It. Vino de i Dattoli.

Palmulas maturas, quas uocant Chydeas, in urceolū imo pertusum, & obstructum picata arundine, demittito: lino foramen sit obturatum, & quadragenis sextarijs ternos aquæ congios infundito. Quod si ipsum ita dulce esse non libeat, quinque congios infudisse satis est. Post decem dies detracto ab arundine linteo, assumito uinum crassum & dulce, & reponito. Suae illud quidem, sed capiti noxiū. Contra fluxiones, propter adstrictoriam uim, efficax. Stomachicis, celiacis, sanguine expætibis cōuenit. Aliqui idē addita aqua iterum capiunt, & tertio, quarto, quinto, sextōne faciunt, quod tandem acore utiatur.

Catorchites. CAP. XXIX.

Græ. κατορχίτης. Lat. Catorchites. Ita. Vino de Ficchi secchi.

Catorchites, aliquibus Sycites uocatur, in Cypro fit: ita ut Palmeum. Sed hoc interest, quoniam pro aqua tantundē humoris adijciunt, in quo recenter pressa uinacea maduerint. Carica quæ Chelidonia aut Phœnicea appellantur, præsertim nigra macerantur, uti diximus, & post decem dies humor excipitur: atque iterum aut tertio, idem modus aquæ in qua uinacea maduerint infunditur. Simili modo intercedente spacio, quarto aut quinto assumitur. Demaceratarum liquor, non secus

acorem contrahit, & aceti usum præbet. Id tenue est. Flatus gignit, stomacho aduersatur, fastidium parit, aluo tamen prodest, urinam ciet, menses trahit, lactis ubertatem facit, uitiosum sanguinem creat, & elephantiasin adfert, ut potio quem Xython appellamus. Aliqui sex amphoris, decem salis sextarios adyiciunt. Alij muria amphoram, quod non facile uitiat, & aluo idoneum fore censent. Alij Thymum et Feniculum imo subijciunt, & Caricas superponit: & ita uicissim, donec uas expleuerint. Fit & Sycomoris eodem modo unum, sed in acetum acre degenerat, quoniam non ita præualet uis eorum, ut fluentis liquoris dulcedinem retinere possit.

Resinatum. CAP. XXX.

NOMENCLATURA.

Gr. ρητινιτης. Lat. Resinatum. It. Vino resinato.

Resinatum unum populatim facilitari solet. Copiosum in Galatia: quoniam unum illic coacescat, uua non maturescente, ob cæli algorem, nisi Picea resina temperetur. Resina autem cum cortice tunditur, & amphora dimidiata hemina permiscetur. Aliqui ubi efferbuit, excolant, separantes resinam: alij relinquunt. Hæc uina uetustate dulcescunt. Omnia capitis dolores, & uertigines faciunt. Concoctionem tamen adiuuant, urinam ciet, tussientibus, ac destillatione uexatis conueniunt. Item cæliacis, dysentericis, & hydropicis, & sceminis fluxione uulua laborantibus. Altis exulcerationibus infunditur. In hoc autem genere nigricans, magis albo constringit.

inf: vino de Strobilites. CAP. XXXI.

NOMENCLATURA.

Gr. Στροβιλιτης. Lat. Strobilites.

Ita. Vino delle Pine.

strobili

Strobilites fit maceratis in musto nucibus pineis, recentibus, fractis, præbetq; resinati effectus. Si quis madefactas nuces pini musto decoquat, potum affatim conuenit ijs qui tabitudine conficiuntur.

Cedrinum. CAP. XXXII.

NOMENCLATURA.

Græ, Κεδρίν. Lat. Cedrinum. Ita. Vino del Cedro.

Cedrinum, Iuniperinum, Cupressinum, Laurinum, Pineū aut, Abiegnum, simili ratione fiunt. Diuisos recenter ramos, cum fructum adunt, aut soli, aut balneo, aut igni, admouere oportet, uti consudent, congioq; uini minam unam permiscere, & post duos menses transfundere, & antequam recondantur, insolare. Facilitiorū uinorum uasa impleri debent: namque non plenis uasis, uina in acorem corrumpuntur. Medicata autem uina, recte ualentibus insalubria. Omnia excalfaciunt. Uri-
nam cient, & substringunt. Laurinum tamen uehementius excalfacit. Fit quoque è fructu Cedri maioris uinum, congio musti adiecta tusarum baccarum selibra, diebus quadraginta insolari debet, & defecatum in uasa transferri. Fit etiam uinum è baccis Iuniperi, non aliter quam Cedrites, & ad eadem uales. Cedrites hoc modo fit. Cedriam dulci aqua lauant, & singulas amphoras singulis cyathis diluunt, & ita musto replent. Hoc genus uini excalfacit, extenuat. Tussi antiquæ utile sine febre, pectoris laterumq; doloribus, torminibus, uentris & interaneorum ulceribus, purulentis excreationibus, mulieribus uuluae causarijs, hydropicisq;. Facit aduersus uentris tineas & horrores. Contra uenenatos iclus auxiliatur. Serpentes necat. Curiū doloribus instillatum medetur.

Picatum. CAP. XXXIII.

NOMENCLATURA.

T

Græ.

350
DISECURIBUS
Græ. ΠΙΣΟΪΤΗΣ. Lat. Picatum. Ital. Vino impeciato.
Picatum ex liquida pice & musto temperatur. Picem autem primum marina aut muria tantisper eluere oportet, dum inalbuerit, & syncera maris aqua defluat, mox aqua dulci proluenda. Congijs octo musti, uncia picis una aut altera adijcitur. Vbi efferbuerit & constiterit, in uasa diffunditur. Hoc genus uini excalfacit, concoquit, purgat, abstergit. Vtile doloribus pectoris, alui, iecinoris, lienis & uulue, si sine febre sint, ueteri rheumatismo, exulcerationibus in altum recedentibus, tussi, suspirijs, concoctionibus tardis, inflationibus, & luxatis, praesertim in succida lana impositum.

Absinthites. CAP. XXXIII. NOMENCLATURA.

Græ. ΑΨΙΘΙΤΗΣ.

Lat. Absinthites. Ita. Vino d' Assenzo.

Absinthitæ faciundæ ratio euariat. Aliqui enim duodequingenta sextarijs Italicarum amphorarū, admistam Absinthij Pontici libram decoquunt ad tertias: & ubi infuderint sex aceti sextarios, & Absinthij selibram, ac diligenter permiscuerint, diffundunt in uas: dumq; conuenerit, defacant. Alij Absinthij minam in amphoram demittunt, tussamq; & raro linteo deligatam, in cado musti macerant, binis mensibus. Alij Absinthij quadrantem, & Nardi Syriacæ, Cinnamomi, Casiæ, floris Iunci odorati, Calami, Elatæ, Palmarum, singulos sextantes inyciunt in metretam musti, & tundentes prius pila, obstructo uasis spiraculo, binis ternisue mensibus dimittunt: postea defacatum uinum transfundunt ad usus. Alij addunt in musti cadum, Cellicæ Nardi drachmas quatuordecim, & Absinthij drachmas quadraginta, linteo inuolutas, & post quadragesimum diem elutriant, Alij in senos sextarios

rios musti, Absinthij libram, & sicca Pini resina sextantem immittunt, & post decem dies excolat, & recodunt. Vtile est stomacho. Vrinam cit, tardam concoctionem accelerat, hepaticis, regio morbo, & renum utijs auxiliatur, fastidia discutit. Ijs prodest quibus stomachus negotium exhibet. Valet contra longam præcordiorum distentionem, & inflationes, teretesq; uentris tineas, & remoratos menses. Contra hausta Ixia uenena quamplurimum potum, & uomitionibus redditu, auxiliatur.

Hyssopites. CAP. XXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. ὕσσωπιτος.

Lat. Hyssopites. Ita. Vino d' Hissopo.

HYssopites e Cilicio hyssopo maxime laudatur: fitq; similiter, foliorum Hyssopi tusorum libra in amphoram musti coniecta, linteolo raro, cum quibusdam lapillis, folia inuoluuntur, ut de grauatius pondusculo fasciculus sidat. Vinum post quadraginta dies defæcatum elutriatur. Contra pectoris, laterum, & pulmonis uitia, ueterem tussim, & suspiria prodest. Vrinam cit. Torminibus & horroribus febrium circuitu repetentibus auxiliatur. Menses mouet.

Ex diuersis plâtis facta. Ca. XXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. οἶνοι ἐξ ποικίλων φύτων πεποιημένοι.

Lat. Vina ex diuersis Plantis facta.

Ital. Vini fatti di diuerse piante.

Simili modo Chamædryites fieri solet. Excalfacit, discutit. Conuulsis, regio morbo, uulua inflationibus, tarda concoctioni, incipienti aqua inter cutem, subuenit. Inueterascens melius redditur. Stæchadites non secus temperatur. Congijs sex

Stæchadis minam addere oportet. Craßitiem, inflationem, laterum, neruorumq; cruciatus, & perfrictiones discutit. Comitibus commodè datur, cum Pyrethro & Sagapeno. Fit ad eadè acetum è Stæchade herba, ut paulo antè diximus, aceto macerato, quod eosdem implet effectus. Fit uinum è Betonica, quã Cestron Psychotrophon appellant. Herbam semine maturo prægnantem, cum suis ramulis mina pondo, congys duobus uini macerant, & post septimū mensem transfundit. Ad multa interaneorum uitia, ut frutex ipse, pollet. Et ut in uniuersum dicatur, sacilitia uina sibi misturarum uires adsciscunt. Quare non difficile fuerit, is qui illarum naturas norint, uinorum uires coniectura quadam consequi. Veruntamen uinorum usus febricitantibus abdicandus. Fit etiamnum è Betonica acetum ad eadè uitia utile. Tragoriganites fit quaternis Tragorigani drachmis linteolo colligatis, in quaternos musti sextarios coniectis, & post tertium mensem transfusis. Prodest torminibus, uulsis, ruptis, laterum doloribus, spirituum discursationi, agris concoctionibus. E Napis fit uinū, nomine Bunites, drachmis duabus tusi Napi in sextarios duos musti additis, & ceteris eodem modo factis. Prodest stomachicis, & dimicatione, aut longo equitatu fatigatis, Dielani drachmas quatuor, macerato, quaternis musti sextarijs. Facit aduersus stomachi fastidia: menses, & purgamentū à partu subducit. Marrubij adulti folia tundito: & sextarios octo in musti metretam demittito, & reliqua consimiliter facito. Conuenit hoc uinum pectoris uitijs, & omnibus quibus Marrubium. Thymi tusi & cribrati uncias centū linteo colligatas, in amphoram musti adycito. Valet contra agras coctiones, fastidia, dysenteriam, neruorum & præcordiorū dolores, hybernos algores, & uenenata animalia, quorum morsus frigus insequitur, aut putrescit locus. Simili modo è Satureia uinū fit, quod eadem quæ Thymites præstat. Sic quoq; Origanites ex

Heracleotico Origano conficitur similiter cum supradicto. Facit eadē quæ Thymites. E Calamintha, Pulegio, & Abrotono uina sunt eodem quo Thymites modo. Profunt stomachicis, cibū fastidientibus, & regio morbo, quòd urinam moueant. Fit itē e Cōnyza uinum, contra uenenata ante alia efficax.

Aromatites. CAP. XXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Αρωματίτης. La. Aromatitidis. Ita. Aromatite.

Aromatites ita fit: Palmae, Aspalati, Calami, Nardi Gallici, singulorum quatuor sextarios sumito, postquam contriueris, passo subigito: coactis ingentibus offis, & in sextarios duodecim austeri musti deiectis, opercolato uase, quadraginta diebus quiescere finito: deinde ubi faece expurgatum fuerit, recondito. Alia eius ratio: Calami uncia, Phu drachma septē, Costi drachma dua, Nardi Syriaci drachma sex, Casia uncia, Croci drachma quatuor, Amomi drachma quinque, Asari drachma quatuor: omnia simul trita & linteo colligata in cadum musti demerguntur, & postquam unū deserbuerit, transfunditur. Facit ad pectoris, & laterum, & pulmonis dolores. Difficili urina, horroribus, retardatis mēsisibus, atque ijs qui per frigora iter faciunt, potum cōuenit, pituita crassitiem extenuat. Colorem alit, somnum conciliat, dolorem finit, renum & uesicæ uitys auxiliatur.

Ex diuersis odoramentis facta.

CAP. XXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. οἶνοι ἐξ ποικίλων αρωματισθῶν.

Lat. Vina ex diuersis odoramentis.

Ital. Vini di diuersi odoramenti.

Fit & uinum ad destillationes, cruditates, tussim, inflationes, & si humor in stomacho coijt. Myrrha dua drachma Piperis candidi drachma una, Iridis drachma sex, Anisi drachma tres, omnia plenius tusa & linteolo inuoluta in sex uinis sextarios conyiciuntur: uinum post triduum colatur, & in lagenâ reconditur. Datur post deambulationem, meraculum, cyathi unius mensura. Fit quoque Neclarites ex Helenio herba, radice sicca pondo quinque drachmarum linteolo colligata, & in cōgios sex musti addita, & post tres menses effusa. Facit ad stomachi & pectoris uitia. Urinam pellit. E Syriaca Nardo, & Celtica, Malabathroq; uinum faclitatur hac ratione: singulorum selibram in binos musti congios mituto, post menses duos colato. Datur cyathus unus cum tribus aqua. Hoc uinum efficax est contra uitia renum, hepaticos, regium morbum, & urinæ difficultatem. Prodest stomachicis, atq; ijs quos pallor decolorat. Alij unciã aut sextantem Acori, & Celtica Nardi quadrantem, in musti amphoram adyiciunt. Asari quadrantem in senos musti sextarios itidem demittito. Id uini genus urinã ciet. Hydropicis, & regio morbo laborantibus, hepaticis, ischiadicisq; conuenit. Radicis syluestris Nardi recentis & trita cribrataeq; bessem in congruū musti cōiycito, duos mēses quiescere sinito. Vitale est hepaticis, difficili urinæ, inflationibus stomachicis.

Ex diuersis herbis facta. Ca. XXXIX.

NOMENCLATURA.

Græ. οἶνοι ἐξ ποικίλων βοτάνων.

Lat. Vina ex diuersis herbis.

Ita. Vini di diuersi sorti d' herbe.

Radicis Dauci contusæ drachmas sex, in musti amphorã imponito, & similiter trãsfundito. Facit ad dolores thoracis præcordiorum, & uulua. Menses pellit, ruclius ciet, &

urinã. Prodest tussi, ruptis, uulsisq̃, Saluia unciã in musti ampho-
ram, quod idem cum ceramio est, mittito. Valet contra renum,
uesicã, & laterum dolores, reiectiones sanguinis, tussim, rupta,
uulsa, & suppressos menses. Panacis unciã in musti congiũ mitti-
to, & transfundito. Prodest ruptis, uulsis, cõtusis, orthopnœa, lie-
nis crassitiem extenuat. Cõtra tormina, coxendicũ dolores, effi-
cax est tardas concoctiones accelerat. Menses & partus extra-
hit. Aqua inter cutẽ, & serpentium ictibus auxiliatur. Vina ex
aceto & Dulci radice cõsimili modo sũt. Oportet enim singulo-
rũ uncias octo in senos cõgios mittere. tribus menses macerare,
mox in uas trãsserre. Faciunt ad pectus, & latera, & urinã mo-
uent. Seminis Apij recentis, maturi & cribrati unciã nouẽ in
linteo colligatã in musti amphorã demittatur. Appetitum exci-
tat. Stomachicis, & difficili urinã auxiliatur. Faciles spiritus fa-
cit. Ex Feniculo, Anetho & Petroselino, uina eodẽ modo sũt
& ad eadẽ efficacia. Fit & è flore salis uinũ, multo ad purgan-
dũ efficacius, quã uinũ aqua marina tẽperatũ. Fauces uesicam
renes & stomachũ infestat: quare neq̃ in secunda, neq̃ aduersa
ualetudine prodest. Fit etiã uinũ quod Phthoriũ uocat, quoniã
partus necat, & abortus facit, Veratro aut Scãmonia, aut sylue-
stri Cucumere, iuxta radices uitiũ sato: siquidẽ uites sibi illorum
uires adsciscunt. Id uinũ partus enecat. Datur ieiunis mulieribus
quã ante uomuerũt, cyathorũ octo mẽsura dilutũ. Ramorũ Ty-
melæ cũ suis folijs & fructu triginta drachmas mittito in con-
gios tres musti, & leui igne coquito, donec cõgi duo supersint,
defecaturq̃, recõdito. Aquosa purgat excremeta, & lienẽ absu-
mit. Chamelæa dũ floret, cũ folijs tusa & cribrata decẽ drach-
marũ pũdere in musti cõgiũ addit. Post duos menses, uinũ in uas
trãssertur. Aqua inter cutẽ hepaticis: & lassitudine cõfractis:
efficax est. Iterũ mulieribus: quã à partu egre purgantur. Cha-
mæpityinum simili modo fit, ad eadem conueniens: urinam

quoque ciet. Libram radicis Mandragoræ concidito, segmenta Lino trajcito, quod selibram æquat in musti cadum dimittito, ibiq; esse finito ad mēses treis, deinde transfundito. Media portio, hemina dimidium. Bibitur, passo in duplum addito. Aiunt heminam uini congio mustam, potu soporē adferre. Cyathus unus cum sextario uini potus, enecat. Mediocris usus eius, doloris sensum adfert. Fluxiones incrassat. Olfactū, potuq;, & cum inditur, idem præstat. In congium musti aqua marina diluti, drachmas duodecim nigri Veratri triti in linteo mundo, mittito: duq; efferbuerit, in marina aqua congios quatuordecim aut quindecim, ubi pleniuscule fregeris, inycito. Post aliquot dies colato, & utitor. Dato cyathum unū ex aqua balnei in potu, ad aluū soluendam ijs qui euomuerunt à cæna. Alia ratio: Veratri drachmas uiginti, Iunci odorati uncias duodecim, spica Syriaca uncias tredecim, cribratas & linteo colligatas, in septem uini Coi sextarios, diebus quadraginta macerandas indito, postmodum colato. Dabis in potu sesquiheminam. Aliter: Decocta marina aqua ex alto petita sextarios duodecim, Veratri candidi libras sex, in musti amphora quadragesimo die quam madefeceris, colato, & utitor. Alia ratio: Veratri drachmas duodenas, & aphronitri quaternas in senis musti sextarijs, diebus quinsidenis macerato, mox colato: & semestri exacto, utitor. Id uini genus abortus facit, & partus necat. Aut uuas in sole siccatas, imposito in musti metretam (implet autē metreta congios duodecim) & gypsum, in uinum mittito, pondo drachmarum uiginti, & biduo residere finito, conycito Veratri nigri drachmas triginta, Iunci odorati, Calami: singulorum drachmas triginta, baccarum Iuniperi sextarios duos & trientem, Myrrhæ & Croci singulorum drachmam, inuoluens linteolo diebus quadraginta appendito, postea colato. Dabis heminas treis aut duas dilutas. Purgat à partu & abortu fœminas. Fœtus extrahit.

Contra strangulatus uulua efficax. Scammonites sic fit, Radicis Scammonia per messes effossa, trita, & linteo colligata drachmas quinque in musti cõgium mittito: ad dies triginta. Aluum purgat, bilem & pituitam extrahit.

Diuersa pro caeli & soli ratione Vitis differentia. Has recessere nõ admodum ad rem fecerit, & ex Plinio & Theophrasto poterit curiosus lector haurire, quo vel morosa cupiditati satisfiat. Labrusca eadem cum Vite est, nisi quod non colatur, solo hoc discerniculo ab illa diffidens. Vuas passas, Galenus & veteres omnes, non pusillas has tantũ Vuas intelligit, quæ ex Oriente & gracia Venetys afferuntur, sed omnes pusillas aut grandes, quotquot insolata, farina, ficuum more condiuntur. Siquidem solus eidem gustus differentiam prodit. xibit Dama scenum, Candiacum, Cyprium Vua passa numerum subibit. Vua passa, esta cum acino astringit: his priuata, lenit, & xib qua nil penè præter corticem & acinum habet idonea tantum restringendo corpori & roborando stomacho. Quod si lenitudo ex his mollienda, agris suadendum vt acinos expuat, quin & huius Vua passa præscribendus vsus, quæ sine acinis nascitur. Hoc tamen in negotio cauedum, ne Vua passa acerbata aut austera, sit, quod ea, & cum, & sine acinis, frigidiores sunt, corpus astringunt, stomachum roborant, & parum nutriunt. Oenanthe, secundi Labrusca generis, flos, pulchrè & absolutè à Dioscoride describitur. Thasia aut Aminea loco, nunc vuis immaturis od Omphacium cõficiendũ vimur. Vini natura, & vsus tũ cõmodus, tũ incõmodus satis ab hoc authore & alijs multis descriptus. Hoc tãtũ dixisse sufficiat, Galenum Vini per æstatè, arte profrigefacti vsum reprobare. Nam quamuis in iuuenum corporibus lasio manifesta non appareat, ætatũ tamen processu, sub ineuntem senectutem se prodit malum, ac inde nerui, iuncturae, & interiora lesionem sentiunt, quæ aut nullatenus, aut agrè ad modum curetur. Vinum Melitites, & Mulsum rarò & paucis in locis paratur. Melicraton, seu Aqua mulsa, ex tempore fit, ex melle & aqua mulsa, ex tempore fit, ex melle & aqua simpliciter. Hydromeli ultra aquam & mel, adduntur quæ diuturnitatem concilient. Aquarum natura cuius patet, è cali, soli, fluxus, bonitate vel malitia concepta. Id etiam indigenarum vultus coarguit. Qui supersunt capitum contextus, de Aceti & Vini varia consecutio, clari sunt, & sanè magna pars nostro tempore non paratur, quæ tamè si pararentur aut priuatis in domibus aut seplasis, id maximũ in modũ agris proficeret. Quapropter ea Matthioli, opinio est, Vinum è ligno sancto frigidis morbis magna fa-

cilitate agros exoluere, per pello in compluribus sanitati redditis successus argumento.

Metallica omnia, & primum cadmia.

admia Arabi: CAP. XL.

NOMENCLATURA.

Limia

Græ. πᾶς λίθος μεταλλικός, καὶ πρῶτον καὶ μαία.

Lat. Metallica omnia, & primum Cadmia. Ital. Tutte le Pietre Metalliche & prima della Cadmia.

EX Cadmia generibus optima est Cypria, Botritis nomine densa, modicè grauis, & in leuitatem magis declinans racemosa facie, colore spodij, quæ fracta cinerulenta est, & eruginosa. Proxima habetur foris cerulea, intus candidior, internatis uenarum discursibus, Onychite lapidi similis, cuiusmodi sunt quæ è ueteribus metallis effodiuntur. Quædam etiam Placodes, id est, crustosa, dicitur, segmentis quibusdam perinde quasi zonis cinctâ, ob quod eam zonitin appellauere. Alia Ostracitis nominatur, gracilis, & magna ex parte nigra. Sed quæ teftaceam faciem habet terram amplexa est. Improbatur candida. Oculorum medicamentis Botrytis nomine, & Onychitis, utilis. reliquæ ad emplastra, & farinas quæ cicatricibus inducendis insparguntur. Ad eadem Cypria prodest. Ex Macedonia uero, Thracia & Hispania delata, improbantur. Cadmia effectus astringere, caua explere, sordes expurgare, exiccare, corporis meatus infecire, excrescentia in carne coercere, crustas creare, & ulcera quæ cacoethe uocantur, ad cicatricem perducere. Gignitur Cadmia ex ære in fornacibus candente, fuligine egesta statu, & lateribus cameris fornacum inhaerente. Prægrandes autem ac ferreæ sunt rudes, ab officinis appellatæ Acestides, per summa fastigia connexæ & concameratæ, ut quæ ab ære iactantur sursum corpuscula cohæreant, & inibi detineantur.

Quæ

Quæ cum spissius infident, in corpus concreſcunt, & modo ge-
 nus unū eius: modo duo, modo omnia perficiūt. Extrahitur &
 Cadmia in Cypro e monte qui Solis incumbit, cremato lapide
 cui Pyritæ cognomen eſt, in quo etiam monte quædam quaſi
 uenæ Chalcitis, Miſyos, Soreos, Melanteria, Cærulei, Chryſo-
 collæ, Atramenti ſutoriꝝ Diphrygiſq; inueniuntur. Nec deſunt
 qui Cadmiam in lapidum fodinis inueniri tradant, falſi quadã
 lapidum cognatione. Qualis inuenitur & apud Cumas lapis,
 nullam ſui uim oſtendens, ti eo deprehendūtur, quod ſunt Cad-
 mia leuioreſ, nullumq; alienum mādentibus ſaporem exhibent.
 Cōmanducatus item lapis, dentes offendit. Cadmia, utpote cum
 cedat, eſum non reſpuit. Alio autem diſcerni poſſunt argumēto:
 Cadmia in ſarinã detrita, & aceto ſubacla, atque in ſole ſicca-
 ta, coit: quod in lapide non accidit. Item tritus & igni appoſitus
 lapis, profilit, & ſumum igni ſimilem ei aculatur: Cadmia uerò
 quieta manet, fuliginemq; luteo colore aut æreo ſplendentem
 expuit, uario & onarum diſcurſu. Inſuper lapis ignem expertus,
 atque refrigeratus colorem mutabit, ac leuior multo fiet: ſed
 Cadmia nihil euariat, niſi quis eam multis diebus cremauerit.
 Fit & in argenti fornacibus candidior, ac minus ponderoſa: ſed
 uiribus nequaquam comparanda ærariæ. Vritur Cadmia ſupe-
 rior carbonibus obruta, donec translucida ſpectetur, & ferrei
 ſtercoris modo bullet. Mox extinguitur uino Aminæo, quæ ad
 emplaſtra præparatur: ſed quæ ad pſorarum medicamenta præ-
 paratur, aceto. Aliꝝ hoc modo exuſtam conterunt in uino,
 ruruſumq; fictili crudo torrent, donec pumicoſa uideatur: ite-
 rumq; tritam ex uino, tertio urunt, donec proſuſ in cinerē re-
 digatur, nihil ſcabritiæ retinens. Hac Spodij uice utuntur. La-
 uatur autem in mortario trita, effuſa ſubinde aqua, dum
 ſordidum nihil emergat. Dein coacta in paſtillos reponi-
 tur.

Cadmia duplex. Facilitia, & natura sodinis innascens. Facilitia, in fornacium, ubi es eliquatur, summo, in massis nunc racemosis, nunc crustaceas, alias lineares, aut testaceas, eo quo Dioscorides perscribit artificio & lapide, inspissatur. Quo verò, hinc Cadmia, inde es conficitur, nihil interest terram an lapidem voces. Fit & ex Argentifodinis, secretis materiarum partibus. Nativa sine fornace, olim in Cypro reperiebatur, hacque impune vocari lapis potest. Id lapidis genus, a Galeno Cypri tum agente, in montibus & torrentibus inuentum, peritiorum tui temporis iudicio, præ ceteris Cadmyis palmam tulit. Cremata Cadmia Vna Botrytis, quæ tenuioribus, Alte, a Placites, ponderosioribus partibus constat. Tridentina fornaces in Perzene (sic locum susorium vocant) & in Sbox, & Germania, ubi ingens eris copia, excolatur. Hac eadē est cum Thutia Alexandrina, quæ falso pro vera Thutia habita, ipsissima Dioscoridis est Cadmia. Nec mirum si nomen illi suum deperijt, cum Dioscoridis seculo Spodij vicem supplēuerit, quod & ipsum Thutia est imperfecta, & præterea nihil.

tuja. **Pompholyx. CAP. XLI.**

NOMENCLATURA.

Græ. Πωμφολύξ. Lat. Pompholix. It. Pompholige.

Pompholyx specie sola, non genere, à spodio distat. Si quidem Spodos nigricat, & plerunque ponderosior est, pilorumque plena, quasi purgamentum quoddam, quod ab arariarum officinarum pavimentis & fornacibus euerritur. Pompholyx uero pinguis est, & candida, usque adeo leuis, ut in auras euolare possit. Cuius duo fluxerunt genera: Vnum ad aeris colorem uergens: subpingue. Alterum magnoperè candidum, summamque leuitatem natum. Candida sit Pompholyx, quoties in perficiundo are, fabri præstantiorem facere uolentes, detritam Cadmiam cumulatius insparserint: nanque tenuissima fauilla, quæ effertur, in Pompholygē coit. Ceterum Pompholyx non ex eris modo materia & fabrilis industria facilitatur, sed ex Cadmia quoque, ad gignendam ipsam, eximie follibus proflata. Cuius faciunda ratio hac est: In domo, gemina contignatione operta, fornax extruitur, iuxta quam mediocris fenestra ad tabulatum à

supere

rabis
ilal
um;

pernis partibus pateat. Domicilij paries fornaci proximus, tenui foramine ad fornacem usque perforetur, ad excipiendam folis narem. Ostium mediocre habeat pro exitu ingressuq, artificis fabricatum. Domuncula altera huic coniuncta sit, in qua & folles & flator suo munere fungantur. Deinde carbonibus in camino succensis, assidens artifex Cadmiam particulatim fractam inspargit, a locis supra infurnibulum extructis. Idem negocium obit inferne artificis minister, simulq, carbones adijcit, usq, dum indita Cadmia copia prorsus absumatur. Itaque egesta suffitu, tenuis pars & leuis materia, in summam domum euolat, & parietibus, tectis, fornicique adhaerescit: constatum autem inde corpus, inter initia erumpentibus aquarum bullis simile prodit, postea minus incrementum capessens, glomusculis uellerum simile redditur, ponderosius autem in ima loca se recipit. Sed hoc fornacibus offunditur, illud domus pavimento coheret: quod tenuiore deterius existimandum est, ideo quod multum terra collegerit, & spurcutia in aceruatione refertur. Sunt qui hoc modo tantum fieri Spodium arbitrantur, de qua antedictum est. Optima creditur Cypria, qua accepto aceto halitum aris praestat colore aliquantum piceo, sapore caeni horrido, & si fraudem non experta flagranti carbone inferuescit, aereum colorem contrahit. Antedictis autem notis diligenter attendendum est, Si quidem a nonnullis adulteratur, taurino glutine, ouillo pulmone, aut marino, aut crematis grossis, & quibusdam consimilibus. Quod facile cognitu fuerit: quippe nihil in ijs probandis iuuenietur eorum qua ante dicta sunt. Pompholygem in commune ita lauare oportet: Ligatam linteo mundo modiceq, raro, aut siccam, aut aqua respersam, in labellum demittito, quod imbrem contineat, & huc atque illuc fasciculum deferens, immergito. ita enim limosa pars eius ac uilis effluet, & omne sedimentum in linteolo remanebit. Postea residere sinens, aquam cum cinere colis incer

rito, & nouam infundens, agitato: & effundito: mutata tax-
 tisper aqua, & colata, dum arenosi nihil fidat. Demum aquā
 exprimito, & siccatum cinerem recondito. Alij quantum ma-
 xime fieri potest siccant, & manibus in aqua conterunt, dum
 Mellis crassamentum imitetur. Deinde linteo saucibus exceptu-
 ri uasis obteto, aut laxius illigato, colant, & quo facilius tran-
 seat, infusa per linteum largiore aqua, cinerē conturbant. Mox
 spumosum, quod traiectum est: & supernatat uasi, concha ex-
 cipiunt: & fictili nouo ad usus recondunt. Quod uerò resedit,
 sensim cribratum, in aliud uas trāsfundūt, relicto arenoso quod
 pessum ierat. Rursus lapidosa sidere patiuntur, & in uas aliud
 excolant. Hoc identidem faciunt, donec cinis merus & arena
 expers inueniatur. Alij paulatim integram in aqua respergūt,
 arbitrati arenas lapidosq̄, suo pōdusculo degrauiatos, pessum ire,
 pilos autem & paleas leuitate sua in sublime attolle. Caterum
 cinerem medium separāt, & in pilam coniectum, ut Cadmiā,
 eluunt. Quinetiam lauatur uino Chio aqua marina diluto, mo-
 dis quos supra diximus: & ita redditur adstringentior, quā
 aquis elota. Vis Pōpholygis astringere, refrigerare, explere pur-
 gare, obstruere, & aliquantū exiccare: inter medicamēta nume-
 ratur, quæ leniter crustas obducūt. Quod si Spodio torrere libet,
 diligenter tritam & irrigatam aqua colliges in pastillos, ficti-
 lia nouo, subiectis leuibus prunis, orbiculos continuo uersabis,
 dum assiccati fuluescant. Neque ignorandum, ex auro, argen-
 to, plumboq̄, fieri Spodium: uerū post Cyprium plumbeum ma-
 xime commendatur. Quoniā Spodios sæpenumero desideratur:
 necesse est ostendere, quæ simili uirtute polleant, ut in Spodij lo-
 cum suffici possint, Antispodia uocāt, quoq̄ modo sumi debeāt.
 Folia itaque Myrti cum floribus & baccis immaturis, in ficti-
 le crudum coniecta, indito operculo continua foramina habente,
 uruntur fornacibus, donec figlinum percoquatur. Iterum in
 fictile

fictile aliud crudum transferuntur: quod ubi perassatum fuerit, exempta lauantur ad usus. Idem quoque fit e termitibus siluestris oliuae, si habeatur: sin secus satiuæ cum suis floribus, aut malis. Cotoneis dissectis, & detractis ossibus, aut Gallis, aut laceratis linteolis: item ex Moris immaturis, id est candidis, in sole prius arefactis, aut Terebintho, aut Lentisco, Oenanthe, aut mollibus Rubi folijs, uel e Buxi coma, uel Pseudocypere cum flore. Alij ficulneas frondes in sole antea siccatas, eodem modo parant. Alij taurinū gluten. Alij succidas lanas asperas, pice aut Melle irrigatas, Quæ omnia in Spodij uicem usurpantur.

THutia vulgaris, quæ eadem cum Cadmia est, Lapidis duritiem contrahit: pompholyx leuissima fauilla est. porro in ipsis Aeris fusionibus atque adeo Cadmia fornaci iniecta, bullæ emergentes tenuissimarum ac leuissimarū fauillarum effigie, quæ summis fornacum caminis adherēt, pompholygem faciunt. Spodij uero, pompholygis extinctæ fauilla est, quæ pondere denud decedit, & circa fornacē pavementūque colligitur. Ceterum uera Thutia, quod antispodium uocamus, vim parem cum Spodio obtinet, neutrum tamen intra corpus sumitur, & peræque arabum Spodium, hepatis non est confortando. Elota pompholyx ualentissimum, inter ea quæ sine morsu desiccāt, remedium est, & ideo phagadænis & malignis ulceribus cōuenit. Collyrijs inditur, in oculorū fluxus & pustulas. Sedis & genitalium ulceribus summè prodest.

Aes ustum. CAP. XLIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Κεκαύμεν & χαλκ &.

Lat. Aes ustum. Ita. Rame abbruscato.

AEs ustū probatur rubrū, & quod cōtritu colore Cinnabarim imitetur. Nigrū uero plusquā deceat exustū est. Fit autē e clauis solutarū nauiū, fictili crudo cōpositis: subsperso sulphure cum sale pari, omnibus uicissim insparsis: fictile, circumlito figulari creta spiramento, fornacibus inditur, donec siglinum percoquatur. Quidam pro sulphure & sale Alumen

inspa

A. de cre
Sif: cobre
quemado
et ferr
te

inspargunt. Alij sine sulphure ac sale, fictili multos die urunt. Alij sulphure solo utuntur. Fuliginem tamen excutiunt. Alij oblitos scissili Alumine clauos, cū sulphure & aceto, fictili crudo cremāt. Alij in aenea olla aceto respersos urunt, & iterū ac tertio idem efficiunt, postea recondunt. Principem locum tenet, in Memphide combustum: proximum, in Cypro. Adstringit, exiccat, reprimit, extenuat, attrahit, ulcera purgat, & ad cicatricem perducit, uitia oculorum emendat, ex crescentia in carne consumit, nomas cohibet. uomitus ciet, Cū hidromelite potū, aut cū Melle delinētū, illitūmue. Lauatur ut Cadmia, mutata quater die aqua, donec nulla prorsus sordes emergat. Aeris recrementum, stercūsue, quam Scoriam uocant, eodem modo lauatur, & eandem uim, sed imbecilliolem, habet.

Improbaturum duci poterit Aes rustū officinarum, quod nigrore nimitā rstitutionem representet, sitq; non rubens, ut postulat Dioscorides. At id erroris emandabit diligentia, quæ Dioscoridis præscriptionem sequetur. Et huic consciendo, uetus quodlibet Aes, cuprum uel sufficerint. Nam nostro æuo nauium clauis, quò longius perdurent, è ferro consciuntur. Aes rustum acre est, & astringitorium: at elotum, per pulchrè cicatrices inducit, quòd etiam ante lotionem maximè in carnibus duris efficiet: elotum tamen in carne molli præstantius operabitur.

Flos. CAP. XLIII.

NOMENCLATURA.

Gr. Αὐτὸ καλκός. Lat. Flos æris. It. Fiore del Rame.

Flos æris, quem nonnulli clauorum ueterum psegma, quasi resegmen aut segmentum, nominarunt, optimus est friabilis, in atritu fuluescens, Mily effigie, & numero, breuis, ponderosus, modicè splendens, atque constringens, qui delimatam æris scobem non recipit, quæ sæpe adulteratur. Sed id facile deprehenditur, cū dentium illisu, dilatantur ramenta. Fit autem, cū æs fornacibus fusum, in receptacula dilabitur: per cola fistularum ad ea pertinetium. Tum huic negotio addicti ministri: sordes ex

1. ab. sup

52. flos
vel cobæ

des expurgantes, aquam clarissimam infundunt, refrigerandi proposito. Itaque repentino concretu, ac addensatione, uelut ex-puitur & erumpit antedictus flos. Adstringit, & ex crescentia coërcet. Offusam oculis caliginem emendat, sed magnoperè mor-det. Quaternum obolorum pondere datus, crassum humorem extrahit. Carnosa narium & sedis uitia absunit. eruptiones pa-pularum cum uino cohibet. Candidus contra diuturnas aurium grauitates tritus, in eas per fistulam flatu impellitur. Vuam, ton-sillasq; reprimi, farina eius cum melle admota.

FLoris Aeris à se coll. cti, hanc rationem tradit Matthiolus. Statim à percolato Aere, in receptacula illi excipiendo preparata, priusquam in se coalesceret, lympha & gelidissima aqua situlam ingentem super-inyiebat, ac inde confestim ingenti cum fragore ex Aere prodeūti pra-denso fumo, tantisper dum hic vapor & fumus perdurant, palam su-per Aes aqua affusum, continebat. Hac cum desisset, palam supernè totam minutissimam & rubentibus granis, Aes colore cum quodam splē-dore referentibus factum comperit. Id eò factum est, quòd per vaporem pertracta in sublime tenuiore metalli parte, cum ob aeris frigiditatem in minutissima grana cōgelasset, in inferiora decidens, pale ferres superincumbebat. Hoc semper apud se retinuit: quòd seplais eius uice Aerugo, & non flos Aeris ueneant. Aeris flos subtilioris, quam Aes v-stum, aut Aeris squamma, essentia est.

Squamma æris. CAP. J. ubi sup

XLIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. λεπιδις. La. Squamma æris. It. Squama del Rame.

Squamma æris, excussa ex Cypris officinarum clauis, cras-sa quidem ipsa, præstantior, quæ Helitis, id est clauaris, no-minatur: sed ex uili promiscuoq; ære, aut candido, uitiosa intelli-gitur: quam, ut pote tenuem & inualidam, damnamus, maxi-mè approbantes crassam, ruffam, præsertim si aceti respersu, æri-ginem contrahat. Vim habet adstrictoriam, extenuantem, re-

V primen

primentem, & erodentem. Nomas coërcet. ulcera ad cicatricem perducit. Pota ex aqua mulsâ, aquam trahit. Aliqui farina subactam, dant in catapotio. Additur ad oculorum medicamenta. Genarum scabritiam absunit, & fluxiones exiccat. La uatur hoc modo: Sicca aris squamma expurgata selibra, cum nitida aqua in mortario manu diligenter cõturbatur, quousque pessum erit. Abijcitur quod subsidit, & effusa aqua, hemina cœlestis imbris adijcitur, & distenta manu, squamma quasi destringenda sit, uehementer confiricatur, dumq̃ lentorem emittere cœperit, aqua sensim ad sex heminas usque superinfunditur, terendo ualide. Squamma ad latus mortarij colligitur, ibiq̃ apprimitur. Quo factò, expressus humor pyxide, ex are rubro facta, excipitur. Hoc est enim uelut flos squammae, ualens uiribus, & ad ocularia medicamenta cum primis efficax. Inutile imbecillumq̃ quod superest, lauatur donec nullam prorsus lenticiam excernat, & linteo Opertum biduo conquescere finitur, effusaq̃ extante aqua, ubi siccatum erit, reconditur pyxidicula. Alij ut Cadmiam lauunt, & reponunt. Squammae, ex acie, aut mucronibus decussa, quam uocat Stomoma, eadem uis. Lauatur modo simili, & reconditur: sed ad moliedam alui deiectionem, inefficacior est.

Squama Aeris, quae ex tuso & detricto Aere prosilit, medicina utilis est. Repperitur & ferri Squama, & Stomomatis. Omnes potenter desiccant, quanuis diuersè pro suo quaeque modo. Squama Aeris alijs potentius desiccât, quod essentia sit tenuioris, ac in se aliquantum eruginis contineat. A tenim ferri squama magis astringit, & ab ea Stomomatis squama. Eo fit ut duae haec posteriores in ulcera medicatu contumacia plus polleant, quam Aeris squama. Haec carnem consumit & eliquat, & maximè Helite. Squamae omnes, magna uehementia mordicant, Qui liquet qua constituuntur essentiam, non tenuem esse, sed ponderosam. Stomoma non ex Aere aut ferro prodit, sed ex Chalybe, quem Acrem uocant, tum maximè cum malleo super incude tunditur, conficiendis armis bellicis, & rusticis instrumentis. Ex Actio, & Aeluario patet

Stomoma non ferrum, sed Chalybem sonare.

Aerugo rasilis. CAP. XLV.

NOMENCLATURA.

Gr. ἰοῦ ξύσση. Lat. *Aerugo rasilis. Erugine rasilis.*

Aerugo rasilis fit ijs modis: In cadum, aut aliud consimile uas acetum quam acerrimum infunditur. Superponitur inde inuersum aeneum uas, praesertim concameratum: sin minus, planum: sitq; obstructum, nullumque habeat spiramentum, exempto, quo doliolum obturaueris operculo. Decimum post diem insidens Aerugo deraditur. Aut eris lamina in cadis super acetum ita suspenditur, ne ipsum attingat, & totidem post dies raditur. Aut massula eris, aut lamina una pluresue, unaceis non recentibus, sed iam acescentibus conduntur, & simili modo uersantur. Quinetiam ex delimitata eris scobe Aeruginem facere licet, necnon è laminis, quibus bractea auri conclusa malleo ducuntur, si quis eas aceto respargat, & ter aut quater uerset, donec Aeruginem contrahant. Tradunt Aeruginem in Cypris metallis gigni, lapidibus quibusdam nonnihil eris habentibus, quibus Aerugo efflorescit: adduntq; per canicula estus è quodam specu manare: sed illam paucam & optimam esse: hanc speluncis effluentem, copiosam quidem, & boni coloris, sed uitiosam, quod lapides multos collegerit. Pluribus autem modis adulterant aliqui Pumice admisto, alij Marmore, alij Atramento sutorio. Sed deprehendemus Pumicem aut Marmor, dum pollice sinistrae manus madefacto, Aeruginis portiunculam altero atterimus: si quidem eam diffundi constat. Marmoris autem pumicisq; partes coeunt nõ dissipatae, demumq; tractatione crebra & humoris complexu dealbescunt, quin & dentium appressu: si quidem sincera cedit, lauis, & sine asperitate. Atramentum uero sutorium ignecoarguitur. Namque si fictile, aut lamina adulterata Aerugine illuminatur, & serueti cinere aut carbonibus

incalcescat alterutrum, mutabitur, rubescetque id quod A-
 tramentum sutorium acceperit, quod id ustum, suapte natura
 talem sortitur colorem. Aeruginis quam uocant Scoleciam,
 duo sunt genera. Quaedam fossilis est, altera factitia ad hunc mo-
 dum: In mortario Cypry aris dimidiam heminam aceti albi a-
 crisq, pistillo cupreo conterito, donec strigmenti crassitudinem i-
 mitetur: deinde aluminis rotundi drachmam unam, cum salis
 fossit, translucentis, aut marini quam albissimi, solidiq, aut cer-
 te cum Nitri pari pondere, terito in sole, aestuosissimis diebus sub
 sydis caniculae, donec colorem Aeruginis contrahat, & con-
 cretu strigmentosum fiat. Vbi autem se in uermiculorum Rho-
 diacis similibus speciem coegerit, recondito. Efficax, & ualde
 boni coloris redditur, si duas partes urinae ueteris, cum una ace-
 ti adiaceris, & alia quae dicta sunt, peregeris. Sunt qui Aeru-
 ginem rasilem, quae in apparatu non respondit, gummi misto di-
 gerant in formas, & ita uendant. Quod genus, ut uitiosum, im-
 probatur. Fit & quaedam Aerugo ab aurificibus, mortario
 & pistillo Cypry aris, cum urina pueri impubis, qua aurum fer-
 ruminant. Antedicta Aeruginum genera, usto ari omnino
 respondent, sed magis effectu ualent. Sciendum fossilis Scole-
 ciam praestantissimam esse: derasam sequi, postremo loco facti-
 tiam, mordacissima tamen est haec, & magis adstringens. Au-
 rificum autem aerugo rase respondet. Aerugines omnes adstrin-
 gunt, extenuant, excalfaciunt. Oculorum cicatrices emendant,
 lachrymas cient, nomas sistunt, uulnera ab inflammatione tue-
 tur, ulcera ex oleo ceraq, ad cicatricem perducunt, callos & sor-
 dida ulcera purgant. Cum melle cocta, callum fistularum ero-
 dunt, cum Ammoniaco, collyrii modo, in eas adacta. Ad gin-
 guarum autem excrescentias, & extuberationem utiles. Ma-
 gnopere extenuant genarum crassitiem, cum Melle illita. Ve-
 rum post illitionem spongia ex aqua calida locus fouendus est.

Resina

Resina terebinthina excepta, cum are & nitro lepras abigunt. Vritur Aerugo, quacunque uelis minutissime fracta, comminutaq; in fictili patina, flagrantibus prunis superposita: uersaturq; donec se mutet, & colorem cinereum concipiat. Postea refrigerata reponitur ad usum. Sunt qui cruda olla eam urant, uti dielum est: sed non prorsus eundem colorem cremata reddit.

Rubigo ferri. CAP. XLVI. *J. de fer*

Græ. Ἰὸσ σιδηροῦ. La. Rubigo ferri. It. Ruggine del Forro. Barb: erugo ferri

Rubigo ferri restringit. Sistit sceminarum profluvia ad-
 mota: potuq; præstat ne concipiant. Illita ex aceto, igni-
 bus sacris, & papularum eruptionibus medetur. Perquam u-
 tilis ad scabritias genarum, reduitas, & pterygia. Condyloma-
 tis prodest, gingiuas firmat, podagras illita lenit, alopecias re-
 plet. Vinum aquaue, in qua candens ferrum sit restinctum, potu
 cæliacis, dysentericis, lienosis, cholera laborantibus, & dissolu-
 tis stomacho auxiliatur. Stercus ferri, quam Scoriam uocant,
 eadem potest quæ Rubigo, sed inefficacius. Aconito, ex aceto
 mulso potum, opitulatur.

Aerugo, quæ Aeris rubigo est: ut in ferro ferrugo, seplasis & re-
 centibus medicis, Viride Aeris, magna abundantia in omnibus
 pharmacopolijs habetur, licet sincera sit parum, adulterata ingens co-
 pia. Nam cum Aerugo, aut fossilis sit, aut factitia: fossilis quòd fodinis
 innascatur, & quòd non raro Vermilorum speciem contrahat, Græcis,
 Ἰὸσ scolex nominatur. Hac ex Cypro nostro tempore in Italiam non
 affertur factitia preparanda multi sunt modi. Nam & Laminijs æreis
 deraditur, & dearsa in massas formatur, ac inde Græcis, Ἰον xiton dici-
 tur. Hodie cum optimi copia non sit, mediocri utimur, quod cum aceto
 fit & rimaceis. Nam Scollecia nostro auo haud dum in vsus recepta, sicut
 nec Germanica fossilis Aerugo. Errant qui Aerugine, pro squama Ae-
 ris utuntur, sed iam detectus error, & in totum tollendus. Ferrugo, seu
 ferri rubigo, & stercus ferri, seu scoria res notissimæ sunt, caueant tamẽ
 imperitiores, ne squammã ferri, quæ tusione excussa, in massam unde

exiliūt rursus indi potest, cum stercore seu retremento confundant, quæ spuma est, è ferro ignito exiliens.

alauunc
alabar.

Plumbum elotum. CAP. XLVII.

NOMENCLATURA.

Gr. πειλόμεν & μόλιβδ' & . Lat. Plumbum
elotum. Ita. Plombo lauato.

Lotura Plumbi sic fit. In mortarium plumbeum aquā injiciens, pistillo plumbeo terito, donec nigrescat aqua, & limi modo crassescat, aut lutulenta reddatur. Lintcolo deinde colato, aquam superinfundens, quo facilius quicquid est resolutū incerni possit. Hoc iterum facito, usquedum sat is tibi habuisse uideatur. Vbi consederit, priore aqua affusa, nouam adijciens, ut Cadmiam lauato, donec nulla extet nigriria. Postea in pastillos cogens, reponito. Quidam scobem mundi Plumbi lima quaesitam, mortario pistilloq; lapideis terunt, aut manibus cum aqua paulatim adiecta fricant, donec nigrescat. mox ubi id pessum ierit, effusa aqua, colligunt in pastillos. Nam tritum uehementer, Cerusæ simile redditur. Alij elimatæ scobi modicam Plumbaginem adijciunt, affirmantes ita elotum Plumbum praestantius esse. Potest refrigerare, adstringere, inducere, mollire, ex plere caua, sistere oculorum fluxiones, & ulcerum excrescentia. Sanguinem supprimit, prodest contra sedis ulcera, condylomata, & hamorrhoidus, ex rosaceo. Item, ad ea quæ ægre cica tritem ducunt: & in totum Spodij effectus præbet, nisi quod nõ obducit crustas. Syncerum Plumbum, astrictu, marini Scorpio nis draconisq; plagis auxiliatur.

Plumbum vstum. CAP. XLVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. μόλιβδ' & κεκαύμεν & . La. Plumbum vstum.

Ita. Plombo abbruciato.

his: plomo que
mado

Vritar

Vritur Plumbum sic: Super quàm tenuissimas plumbi laminas, fœtili nouo inditas, sulphur inspargito: additisq; alijs rursus laminis, interiecto semper sulphure, usque dum uas expleueris, succendito. Flagrante autem Plumbo, ferrea rude uersato, donec perfecte redigatur in cinerem, nihilq; è Plumbo non ustum hæserit: tum demum, obstructis naribus, eximito: alioquin halitus plumbi noxius sentitur. Aut elimatam plumbi scobem in olla sulphure urito. Alij laminas in fœtili crudo, ut dictum est, imponunt fornaci, aut foco, & circumlinentes operculum, dato exili spiramento, urunt. Alij pro sulphure Cerusam aut Hordeum inspargunt. Alij integras laminas imponentes, acrigine utuntur, & rudicula ferrea continuè mouent, dum in cinerem soluantur. Sed difficillis huiusmodi ustio, & si uehementius uratur, contrahit spuma argenti colorem, Magis tamè nobis placet prima urendi ratio. Plumbū ustum lauatur ut Cadmia, & reconditur. Eosdem effectus habet, quos Plumbum e-lotum, sed multo acriores. Recrementum Plumbi, quod Scoriam uocat, optimum est, densum, fractu contumax, Cerusam planè representans, nihil plumbosi habens, quod ad luteum colorem accedit, & utri splendorem imitatur. Eadem quæ Plumbum exustum potest, sed magis adstringit. Lauatur in mortarijs infusa aqua, & refusa summa aque parte, quæ luteum colorem ducit: idq; sæpius, dum recrementum absumatur. Dein ubi conserit crassamentum, aqua effusa, digeritur in pastillos. Molybdoites lapis à Plumbi similitudine dictus, respondentem recremento uim habet, & eodem modo lauatur.

Stibium. CAP.

XLIX.

NOMENCLATURA.

Græ. στίβι. Lat. Stibium. Ita. Stibio.

V 4

Stim

Antimonium
is: albo
ol
S Timmi optimum, quod splendidissimum est, modoq; nitens
 larum emicat, con fractu crustosum, nihil terra aut sordidi
 habens, friabile, quod sibi appellant, alij Platyophthalmion.
 Vis eius astringere, meatus obstruere, refrigerare, excrescentia
 in carne cohibere, ulcera ad cicatricem perducere: sordes & ul-
 cera oculorum expurgare. Sifit & sanguinem e cerebri mem-
 brana profluentem. Et ut in uniuersum dicatur, uis usto plumbo
 similis est priuatim, ambusta igni, in pustulas erumpere non pati-
 tur, cum adipe recenti illitum, crustosas exulcerationes ad cicatri-
 cem perducit, cum cera & exigua Cerusa. Torretur pinsita sa-
 rina circumlitum, & carbonibus obrutum, donec carbuncule-
 tur crusta, exemptumq; restinguitur mulieris lacte, qua marem
 peperit, aut uetere uino. Vritur etiam carbonibus succensis effla-
 tum, quoad igni deslagret. Si enim paulo magis concremetur,
 Plumbum fit. Lauatur, ut Cadmia & es. Sunt qui ut Plumbi
 recrementum eluant.

Molybdæne, seu Plumbago.

C A P. L.

NOMENCLATURA.

Gr. Μολύβδαίνα. Lat. Plumbago.

Ital. Piombagine.

Molybdæna optima est flaua, argentea spuma emula, me-
 dice splendens: cum teritur, rufa. Decocta cum oleo ioci-
 noris colorem trahit. Vitiosa est, qua aërem aut colorem Plum-
 beum refert. Gignitur ex Auro & Argento. Est etiam qua-
 dam fossilis, ad Sebastiam & Corycū inuenta. Quo in genere
 probatur, qua lapidosa non sit, aut recrementosa, sed nitens &
 flaua. Vim habet spumæ Argenti, aut recremento Plumbi si-
 milem. Vritur lauaturq; eodem modo. Miscetur conuenientis-
 sime medicamentis qua Lyparas uocant, atque emplastris minime

mordentibus. Carnem recreat, & ulcera ad cicatricem perducit. Glutinantibus tamen medicamentis, aut abstergentibus non conuenit.

Plumbum nigrum est, & candidum. At elotum Plumbum, è nigro fit tantum. Porro Plumbi retrimentum seu scoria, non id est quod cū liquefit plumbū, imo vasis insidit cū mihit aliud sit quā Plumbū, qđ (vitiā dicā) calcinari incipit, & facile in plumbi naturā rediret, vt mīsto Luthargyrio fit: sed spuma illa, quæ supernè expuitur, tum cum in fornace ingens fossilis Plumbi massa percolatur. Hæc densa est, dura, rubescens, vitri transparentia, visiturque è Tridentinis & Germanicis fornacibus magnis aceruis à metallicis eiecta. Plumbarius lapis, si Marquestia vulgaris nō est lapis est profectō, vt bona simpliciariorum parti videtur, è quo Plumbum excoquitur. Est etiam argenti simul & plumbi ferax vena. Stibium, quod Arabum sectarijs Antimonium in Germanicis maximè fodinis, in Italicis & Gallis etiam reperitur. Stibium cum quo lubuerit metallo in vasculo fusorio permixtum, etiamsi ferum sit aut chalibis, celerius eliquandi materiam præbet. Laudatur scintillans, fragile, quod in longas fissuras rumpitur, non in rotundas particulas. Id fœmina vocatur. Mas verò, aridius & magis est scabrum, minusque ponderosum & scintillās, & arenosius. Plumbago factitia est, & natiua. Factitia in fornacibus procreatur, in queis Aurū & Argentum eliquantur, nempe cum fodinæ non tantum in se Plumbi contineant, quantum eis percolandis sufficiat, vbi eis vena Plumbi, aut Plumbum purum adyctur, nunquam non in fornacis fundo Plumbum calcinatum, simile Luthargyrio reperitur. Natiua, ea planè est vena, quæ Argentum simul & plumbum continet.

Argenti recrementum. CAP. LI.

NOMENCLATURA.

Græ. Αργυρῶ σκόρπια. Lat. Argentum recrementum.
Ital. scoria d'argento.

Recrementum Argenti, quod Scoriam uocant, aut Helcysma, aut Encauma, Molybdene uim habet. Quare emplastris quas phæas appellant, additur, ac medicamentis quæ cicatricem obducunt, ut potè cūm adstringat, extrahâtque.

Argenti scoria seu recrementum, factitio, Esmalto, è vitro (sic dicitur) simile, ac diuersorum est colorum. Quod euenit ubi argentifodina adiacentes habeat aliorum metallorum fodinas, maxima tamen ex parte nigra est, ceruleis & viridibus lineis distincta, quãuis & quãdam in totum cerulea, quãdam virides sint, vt Esmaltum, perlucida.

Spuma argenti. CAP. LII.

NOMENCLATURA.

Gr. λιθαργυρο. Lat. Spuma Argenti.

Ita. Lithargirio.

medaseng.

Spuma Argenti quãdam gignitur ex arena, quam Molybdiim uocant, in fornacibus conflata, donec perfecte igni incandescat. Altera ex argento, Tertia ex Plumbo. Probatissima est Attica. Secunda Hispaniensis. Has sequitur quã sit Dicaarchia, id est Putcolis, Bays, in Capania, & Sicilia: plurima enim hisce locis è flagrantibus laminis plumbeis gignitur. Quã flauo colore splendet, Chrystitis appellatur, omnium optima: quã in Sicilia, Argyritis: quã ex argento, Calabritis. Vis autem adstringere, mollire, explere caua, ex crescentia in carne reprimere, ad cicatricem ducere, refrigerare, & occludere. Vritur argenti spuma, confractis partibus ad magnitudinẽ iuglandiũ, prunæ superpositis: ita accensa follibus, ut coflagret, abstergitur insides spurcitia, & reconditur. Aliqui ter aceto aut uino restinguentes, rursus urunt, & eadem prosequuti, reponunt. Lauatur ut Cadmia. Vt Argyritidi nominata, aut, si desideretur, alteri candor detur, ea in parteis magnitudine fabarum confracta, chœnicis attica mensura, siccili nouo superfusa aqua, addito cãdidi Tritici pari pondere, priuatimq; pugillo Hordei, linteolo puro, raro, anjulis uasis alligato, coquitur, donec Hordeum fractum dissiliat: deinde omnia in nouum craterem oris ampli transfunduntur. Triticum abijcitur. spuma Argenti uehementer manibus affricando infusa aqua lauatur, assiccataq; in Thebaico mortario teritur

ritur, affusa seruente aqua, donec soluta fatiscat. Excolata aqua, iterum tota die teritur, & uesperis infusa calida aqua sinit. Mane colis excernitur, alia infunditur, atque ter die excolatur. Id septem diebus fieri solet. Postea additis ad singulas minas spuma Argenti, quinis salis fossilis drachmis, infusaque calida aqua, ter die teritur, & addita aqua excolat: cumque in albuerit, calida infusa, idem facito, dum nullam prorsus salsedine respiciat. Demum ardentissimo sole siccata, eiectione prius humore, recondit. Sin minus, minima spuma Argiritidis diligenter teritur, addito sale fossili trito, triplicato pondere, in fictile nouum conijcitur, aqua infunditur, ita ut superemineat. Mouetur quotidie mane & uesperis, aquaque superfunditur, priore nequaquam effusa. Hoc fit triginta diebus: namque nisi moueatur, crassescit, usque in duritiem testæ. Post hæc effusa leniter muria, in Thebaico mortario spuma Argenti teritur, coniectaque in fictile aquam continens, manibus diligenter agitatur, mutata subinde aqua, donec nullum salsuginis indicium præbeat. Deinde quod ex argenti spuma candidum apparet, in uas aliud transfert, & reductum in pastillos, plumbæ pyxide condit. Alij spumam Argenti in fabarum magnitudines cofractam, in uentre iulio crudo ex aqua coquunt, dum uiscus eliquescentes contabescat. Exemptamque cum sale pari terunt, & ut supra dictum est, lauant. Sunt qui salis libram unam, & spuma Argenti tantundem, in sole terant, aqua continue mutata, dum cadaver ei detur. Alia ratio: Sumito quatuordecim Argenti spumam: ubi lana candida inuolueris, fictili nouo indita aqua, cum pugillo fabarum recentium repurgatarumque decoquito. Cumque faba disruptæ dehiscerit, lanaque non denigret, exceptam Argenti spumam, et altera lana inuolutam, iterum coquito, cyathum aqua & paræ fabarum modicum adijcens. Eadem tertio, quæ supra facito. In summa, tantisper, dum lana iam non inficiatur. Insuper transfundes in mortarium, ad singulas salis fossilij libras, adijcito octogenas spuma Argenti drachmas Atticas, et terito: intermittesque, Nitri quam albißimi cum aqua diluti

luti drachmas quadraginta septem indito: iterum terito, donec satis candoris contraxisse uideatur. Ita autem fundens eam ex alto in fictile oris ampli, adiecta largiore aqua, ubi cōsidere defierit, colato. Tum nouam superadyciens aquam, manibus probè uersatam, sinito ut consadat, ac rursus per colum adycito. Alternis eadem prosequere, dum pura aqua dulcisq̄, effluat, & nullā salsedinem præ se ferat. Postremo in fictile nouum translata, colato sensim omni humore, soli quadraginta diebus sub canicula hydus exposito, & siccata utitor. Enotam autem constat ad oculorum collyria prodesse, & ad cicatricum sceditates tollendas, ad rugosas facies, & cicatricosas, laceratasq̄, & macularum plenas.

Argenti spuma aut Lithargyrium fit in fornacibus ubi Argētum depuratur, è plumbo nigro, à coctionis diurnitate, & metallorum aliorum exhalatione ea forma concepta. Porro color quo obducitur aureus vel argenteus, non ex Auri vel Argenti spuma profilit, ut seplafis visum est, sed ut plus, minusve Aeris, defacando Argento, immittatur. Nam si maxima pars Aes sit, aureo colore Lithargyrium imbuetur, sin modicum, aut nihilum sit Aeris, argenteo inducetur. Et reuera Lithargyrium, nihil aliud est, quam Plumbum Aeri, aut aliquando Argento, depurantium indiligentia permixtum.

his: Alnaya Cerusa. CAP. LIII.

NOMENCLATURA.

Gr. *Ἰμμίδιον*. Lat. & Ita. Cerusa.

Cerusa fit hoc modo: Insusso in urceum oris lati, aut fictile labellum quàm acerrimo aceto, laminam plumbeam supra fictilis spiraculum, subiecta prius arundinea tegete, firmato: superiectisq̄, uelaminibus, ne halitum expiret acetum, ubi resoluta fuerit, defluensq̄, deciderit, humorem purum ad summa delatum colato, crassamentumq̄, transfundito. Debet quoque sicari in sole, mox trusatili mola teri, aut alias tritum cibrari. Postea quod superest duri, in tenues partes redigendum cribrandumq̄,

Vicij

Vicissim eadem tertio quartoq; facienda. Melior, quæ primò cribrata est, & medicamentis oculorum assumenda. Secundum locum tenet sequens, & reliquæ suo ordine. Nec desunt qui ligneas rudes in medio vase appendant, & de raso ceu situ imposito, ita ut acetum non contingat, inditoq; operculo circumlinentes dimittunt. Post dies decem, laxato obturamento uisunt. Cumq; resoluta materia fuerit, reliquæ, ut supra diximus, exequantur. Si autem quis in pastillos uelit digerere, aceto acri subacta, diuiditur in pastillos, qui in sole siccantur. Aestate tamen supradictum opus obtinendum est: ita enim candida atque efficax redditur. Quinetiâ hyeme paratur, urceis supra furnos, balnea, aut fornaces impositis: ascendens enim calor, idem quod sol præstat. Laudatissimam fieri putant Rhodi, & Corinthi, aut Lacedamone, proximam Puteolis. Torretur hoc modo: Flagrantibus igni carbombus, scilicet in nouo, maxime Attico tritam Cerusam imposito, & assidue uersato, cuius cinereum colorem traxit, eximens refrigerato, & utitur. Est & aliud urendi genus: Trita patinis nouis supra prunas imponitur, & ferulacea rude mouetur, donec colore similis Sandarachæ fiat: extractaq; ad usus ministratur. Quæ uero ita parata est, Sandyx à quibusdam dicitur. Lauatur Cerusa Cadmiæ modo. Vis ei refrigerare, occludere, emollire, explere, extenuareq; in super excrescentia leniter reprimere, & ad cicatricem perducere. Miscetur ceratis, & emplastris quæ Liparæ uocantur, pastillisq;. Est autem letalis eius potus.

Cerusa, plumbum est acerrimi aceti halitu in crassamentum, post in trusatili mola tritum, denuò cribratum, in pollinem resolutum. Ea exusta, donec rufum colorem imbuat, Scandicem facit. Officinarum Minium, & Scandix, una & eadem res sunt.

Chryfocolla.

CAP. LIIII.

NOMENCLATURA.

A. de eo quod
amū adhe-
ret. & tincar.
Gra.

Græ. χρυσocolλα. Lat. Chryfocola. Ita. Borrace.

Chryfocola laudatiffima Armeniaca, colorem Porri quā
 fimillimè reddens. Secundum locum sibi uendicat Macedo
 nica, & proximum Cypria, quo in genere præfertur pura: dam
 natur, quæ terram, aut calculos collegerit. Ratio lauandi hæc est:
 Tusam infusa aqua, mortario expassa manu ad pilam uehemen
 ter fricato, & statim quàm confederit, colato. Alteram infun
 dens aquam, rursum terito. Hæc uicissim prosequere, donec pura
 synceraq; spectetur. Dein siccato in sole, & ad usus recondito.
 Quòd si urere uolueris, ex ea terens quod satis esse uidebitur, pa
 tinis supra carbones adponito, & alia facito quæ supra dixi
 mus. Dos Chryfocola ad purgandas cicatrices. Excrescentem
 carnem coërcet. Adstringit, purgat, excalfacit, & modicè cor
 pus mordendo exest. Inter medicamenta intelligitur, quæ uomi
 tiones concitant, & necem inferre possunt.

Chryfocola in fodinarum cauernis inuenitur, foras per auri uenas
 exudās, limo per frigus hybernum, ad puuicis duritiem condensa
 to. Laudatior quæ in Aeris fodinis: secundum ab ea locum obtinet, quæ
 in Argenti cauernis, reperitur. Quæ ex plumbi cauernis, improbatior
 illa est, quæ ex aurifodinis extillat. Factitia sit, aqua per totum ueris
 tempus imbuta uena ad Iuniū vsq; ac postea Iunio & Iulio mensibus
 resiccata, in Chryfocollam euadit, quæ profecto, nihil est aliud, quā uena
 putrefacta, Ossuinarum Borrax, nā ita Chryfocollam Officina uocant,
 magna ex parte syncera non est, colore in eo ut plurimū nigricante, non
 in viridi obscuro, ut par erat. Quinetiam magna copia est factitie, ex
 alumine rupeo, vi ignis, & armeniaco sale coalita. Id Borracem resactū
 uocant. Plus de virore concipit, quæ ex arifodinis, nigrorē quæ è plumbi
 cauernis: albedinem, quæ ex Argentifodinis condensatur. Auro ferrumi
 nando lutea, quæ aurifodinis præstātior: medicina, uiridis ex arifodinis.

Lapis Armenius. CAP. LV.

NOMENCLATURA.

Gr. Αρμένιου λίθος. Lat. Lapis Armenius.

Ita. Pietra Armenia.

. Arme

Armenius lapis præfertur lauis, colore cæruleo, per quam
 aquabilis, calculo carens, & friabilis. Eadem quæ Chry
 socolla præstat, sed inefficacius. Quinetiam usum habet ad pilos
 in palpebris alendos.

Armenius Lapis colore Chrysocollæ refert. Selectissimus est qui sum
 mè viret, & propè ad casium accedit. Qui in pluribus Germaniæ
 locis reperitur lapis, conficiendo colori quæ propriè, è viridi casium vocant,
 Matthiolo verus esse ducitur, Armenius lapis. Nec obstant natales. Si
 quidem manifestò videre est, seplasijs Cadmiæ, Thutia: Spodij, diuersa
 Antispodia: & floris aris, viride aris vicè referre: cum tamè hæc singula
 in fodinis reperiantur. Porro si is lapis in officinis non reperitur, non sta
 tum sequitur in metallicis fodinis non reperiri. Lapis armenius per Tra
 lianū humores melancholicos expurgat, impunè, nec dispari ab Elleboro
 albo virtute. Per Aetium pueris cõfert quibus strictum est pectus, prouo
 candoq; vomitui peculiaris. In epilepsia sine noxa ad tertiã vnciæ partẽ
 offertur, cum decocto Centaurij minoris. Galeno lapis armenius virtutis
 est absterforiæ cum leui quadam acrimonia, & leuissima vi astrictoria.

Coeruleus. CAP. LVI.

NOMENCLATURA.

Græ. κῠαυϞ. Lat. Cæruleus. Ita. Lapis Lazuli.

A. de azulo

*Lat. lapis
cyanus e
cyanus*

Coerulei origo ex ararijs metallis in Cypro, copiosior ex
 arena littorali: secundum quosdam sub cauatos specus ma
 ris inuenitur, qui magis probatur. Eligi debet inebriatus. Vri
 tur ut Chalcitis. Lauatur ut Cadmia. Vim habet reprimentem,
 & modicè erodentem. Crustas gignit, & exulcerat.

Cæruleus, siue Lapis Lazuli, probatissimus qui scintillis aliquot au
 reis emicet. Arabum sectarij Cæruleum, & armenium lapidẽ quod
 quadantenus cognati sunt, viribus et specie confundunt. Et sanè in Ger
 manicis fodinis inuicem & in vna sæpenuerò massa adnati reperiun
 tur, ab eaq; coloris propinquitate, eandem & vim & pretium apud ple
 rosque obtinere. Attamen Lapis Lazuli venenatus non est, sed per Ma
 nardū, diligenter elotus, purgat innoxie, humore præcipuè melancholicū,
 quatum

quātumuis Auicēna putrefactorium dicat. Siquidem acrimonia putrefa-
cit, quā lotio commoda emendat. Porro Germanica sodina, auro notatiō
non procreant, namq; sic distinctum in aurifodinis tantum, & è quibus
argentum simul & as extrahuntur, & alibi nascitur nusquam. Quo-
circa bonitate & precio praeellentissimus Lapis Lazuli, qui ex aurifo-
dina educitur, quoq; ultramarinum (sic vocant) Azurum fit. Maritimis
littoribus innascens, inspissatae arenae non absimilis, vix, aut nullate-
nus, nostro aeo reperitur.

Indicum. CAP. LVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἰνδικὸν & λίθον. Lat. Indicum. It. Indico.

Indici duo genera. Vnum sua sponte nascitur, tanquam spu-
ma, germinatione Indicis arundinibus exiens. Alterum in-
sectoria dant officinae: & est spuma purpurea innatans cortinis,
quam detractam artifices siccant. Optimum existimatur, quod
caerulei speciem praebet, succum suum sorbet, & leue. Inter me-
dicamenta est quae leuiter adstringunt, & inflammationes, tu-
moresq; rumpunt. Purgat & reprimit ulcera.

Plinianum Indicum, quod in insectorijs officinis è Purpure spuma
confieri scribit, aliud est à nostro, quod ex Isatide, seu Guado fit,
quoq; pictores vtuntur inducendū (sic loquuntur) caelesti obscuro, alijsq;
coloribus, & quod Auripigmento permixtum, colorem viridem pulcher-
rimum facit: & perinde à Dioscoridis Indico discrepans, quod spumam
facit, ex Indicarum arundinum germinatione.

Ochra. CAP. LVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ὀχρα. Lat. & Ita. Ochra.

Ochram leuissimam, & omnino luteam eligere oportet,
saturatam, non lapidosam, friabilem, natione Atticam.
Vritur haec, & lauatur Cadmiæ modo. Vis eius adstringere, ero-
dere, collectiones & tubercula dissipare. Excrescentia in carne
repre

reprimat caua cum cerato explet, & articulorum tofos comminuit.

Ochra lutei coloris terra in pictoriam vsus cadens, è cauernofo fo-dinarum plumbi vapore, eiusmodi colorem imbuat. Nam Atheniensis Ochra memoria perijt.

Cinnabaris. CAP. LIX.

NOMENCLATURA.

Græ. κιννὰβαρι. Lat. Cinnabaris.

Ita. Cinabro.

Hallucinantur qui Cinnabarin Minio eandem esse existimant. Minium enim in Hispanijs ex lapide quodam argentea arena permixto, temperari solet, alioquin non dignoscitur. Fornacibus autem in florentissimum fragrantissimumq; colorem permutatur. In metallis uerò strangulantem halitum eructat, Itaque facies incola uescis obuelant, ut per illas spectet, nec respirando noxium aërem attrahant. Eo pictores ad sumptuosâ parietum ornamenta utuntur. Cinnabaris uerò ex Afrîca defertur, & magno constat. Hactenus inuenitur, ut uix uersicoloribus pictorum lineis satisfaciat. Intento colore nec diluto præditum: quare quidam sanguinem esse draconis existimauerunt. Vim habet Cinnabaris Hamatita lapillo eandem. Conuenit ad oculorum medicamenta, uerùm efficacius, magis enim adstringit & sanguinem cohibet. Ambustis igni, & papularum eruptionibus cerato excepta, medetur.

Cinnabaris quo seplaste & pictores utuntur, longè distat à Dioscoridis Cinnabari. Nam noster & factitius est, & fossilis, uenenatus, & exitiosus. At Dioscoridis Cinnabaris ex Africa affertur, modica quâritate, vi eadem qua lapis Hamatites, non foris tantum applicitus, sed etiam intra corpus sumptus. Quod vulgari nostro Cinnabari non conuenit, nempe erodenti, exulceranti, uenenato, oculorum ac interiorum inimico. Plinius sanguinem putat esse draconis in pugna cum elephante captus. Sed id falsum est. Per Cadamostrum in affricanæ navigationis

historia cap. 4. Sanguis Draconis, lachryma est gummosa & liquida, qua ex Africana arbore distillat, colore purissimi & summe naturalis sanguinis. (Hic hodie Italis dicitur, Sanguis di Drago in lagrime.) Incole quo maior sit copia, corticem ferro incidunt, & collecto liquore, ahenis igni incoquant, & sanguinem Draconis vocant. Liqueor hic ex Africa allatus, pauca quantitate, in pictorum vsus inducendis vmbis, & deliniendo rubro claro, (vt vocitant) adde his quod experientia cognitus est Hamatiti virtute consimilis, & astrictiorius, non dubiam fidem facit, Dioscoridis Cinnabarin, idem esse cum hoc Africano liquore. Ceterum Cinnabaru fossilis, rubens est lapsus, non extrema duritie, at penitissimus, & non raro argento viuo intantum factus vt sponte exillet, haud aliter, quam arte & vi ignis educitur. Factitius fit ex Argento viuo & sulphure per viam sublimitationis. Minium quod hoc capite scribit Dioscorides, noster est Cinnabaris fossilis. Minium vulgare, nihil aliud est, quam Sandix.

A. Argentum viuum. CAP. LX.

NOMENCLATURA.

quo ante in Gre. υδραργυρο & Lat. Argentum uiuum.

Ita. Argento uiuo.

Argentum uiuum fit ex Minio, quod abusiue Cinnabaris dicitur, patinis fictilibus, imposita ferrea concha Cinnabarin continente, & calice cooperta, argilla superlita, carbonibus succendunt. Siquidem deterfa fuligo, qua calici insidet, refrigerata in Argentum uiuum coit. Quinetiam inuenitur in argentifodinarum teclis, stillatim concretum. Alij per sese in metallis inueniri tradunt. Seruatur in vitreis, aut plumbeis, aut stagneis, aut argenteis uasis: siquidem aliam materiam omne exedit, & defluere facit. Potum uim pernicialem habet: suo enim pondere interna exest. Remedio est lac multum subinde potum, & uomitionibus reiectum, aut uinum cum Absinthio, aut Apij decoctum, aut semen Ormini, aut Origanum, uel Hyssopum cum uino, Auri limati scobs, id est, ramentum quam tenuissimum, epotum, mirabili est auxilio.

Argenti

Argenti viui vena, & sola, & cum marmore repperitur. Montes aliquot qui à Goritia vnus diei interuallo distant, caueas habēt minerales, vbi abundantissima copia repperitur. Huius consuecendi facilis est ratio. Cinnabaris fossilis, longè amplius Argentum viuum exudat. Id philosophi alchimista metallorum omnium semen & originem fecere, eamque causam esse cur condensari non possit. Attamen contra eorum opinionem, argento & auro, quam omni alio metallo citius vnitur. Siquidem metalla omnia quæ Argento viuo immittuntur, innatāt, præter aurū quod ilico fundū petit, quod ei cæteris citius implicetur.

Rubrica Sinopica. CAP. LXI. *A. mag.*

Gr. *μίλτ & σινοπικη*. Lat. & It. Rubrica Sinopica. *Bolus.*

Rubrica Sinopis maximè probatur grauis, densa, ad iocinoris imaginem uergens, calculorum expers, concolor, cum diluitur impendit fusilis. Effoditur in Cappadocia, speluncis quibusdam, expurgataq; desertur in Sinopem urbem, in qua uenditur. unde cognomentum accepit. Vim habet exiccatoriā, quasi inducendo obstruentem & adstrictoriam. Quapropter uulnerarijs emplastris, & pastillis exiccantibus, & adstrictorijs commiseri solet. Aluum sistit, in ouo sumpta aut clystere infusa. Datur iocinoris uitio laborantibus. *vulga his: bolus menio comm*

Rubrica fabrilis. CAP. LXII.

Gr. *μίλτ & τεκτονικη*. Lat. Rubrica fabrilis. *his: alma gre*

Ita. Rubrica fabrilis.

Rubrica fabrilis, ad omnia Sinopide inferior est. Optima Ægyptia & Carthaginensis, lapidum expers, friabilis Gignitur etiam in Iberia, quæ ad occidentem spectat, Ochra exusta, & degenerante in Rubricam.

Rubrica Sinopica, vt ex Dioscoride apparet, olim è Cappadocia asferebatur, Nunc verò, eius vsus perijt. Rubrica fabrilis rufa est gleba, quam Bolus nostro euo nuncupant.

Lemnia terra. CAP. LXIII. *A. deluso*

Græ. *λημνια γη*. Lat. & It. Terra lemnia. *gila to*

V 2

Lemnia *his: bo armeno oriental*

Lemnia terra, cuniculoso in specu nata, è Lemno insula, palustri loco defertur, inibi electa, & caprino sanguini permista: quam incola cogunt in pastillos, & imagine capræ signant unde & Sphragida ægos, hoc est, sigillum capræ, appellauere. Vim antidoti habet contra pernicioſa uenena ſingularem. Potæ cum uino, & præſumpta, euomi uenena cogit. Contra iclus morſusq; animalium, quæ exitiale uirus ei aculantur, prodeſt. Antidotis familiaris. Sunt qui hac ad ſacrificia utantur. Eſt & dyſenteria utilis.

Lemnus insula, unde terra Lemnia olim exportabatur, vulgo hodie Stalimene dicitur. Quæ nostro tempore sigillo impressa Turcico, Terra sigillata ad nos affertur, vera non est & impermixta terra Lemnia, cum hæc ſupramodum ſit rubens, terræ uero sigillata dilutius rubeat, quod cum alia terra miſtionem coarguit. Porro è doctorum hominum cenſura, quem Bolus armenium Orientalem uocant, inſucata & inadulterata eſt, Lēnia terra. Non enim ex armenia, ubi uerus & ſincerus Bolus repperitur, is Bolus affertur, ſed ex Lēno insula. Siquidē Bolus armenius Ochra in morē pallescit, nō rubet. Id Lemniensiu mercatorū fit dolo, qui quo res diuerſas mentiantur, ex vna & eadem Lēnia terra, cum pura eſt, in armenium Bolum quaſtum faciunt: hac uero miſta & adulterata, in terram Lemniam compendium faciunt.

Atramentum ſutorium. C A P .

LXIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. χαλκάνθη. La. Chalcanthum. Ita. Vetricolo.

Atramentum ſutorium genere quidem, unum & idem eſt mole & concretum: ſed in ſpecie differentias treis habet. Vnum namque humoribus ſtillatim in cuniculos quosdam colatis, concreſcit: quare ab ijs qui Cypria metalla perficiunt, ſtillatitium appellatur. Petefius ipſum Pinarion uocat, alij Stalælicon, id eſt, ſtillatitium. Alterum ſimplici ratione fit in ſpeluncis: poſtea tranſfuſum in excauatos ſcrobis, contrementum capſit

fit, quod Peſton, id eſt, concretitium, proprie nominatur. Tertium dicitur coctile, & in Hiſpania fieri ſolet: ſed inutile ac inualidiſſimum eſſe conſtat. Ratio parandi hæc eſt, Aqua madefactum decoquunt, mox in piſcinas transfundunt, & reſidere patiuntur. Hoc certis diebus coaleſcit, in complureis formulis digeſtum, teſſerarum ſpeciem reddentes, quæ racematim inter ſe cohæreſcunt. Optimum eſſe creditur, cæruleum, graue, concretum, trāſlucens: cuiuſmodi ſtillatitium eſt, ab alijs Lonchoton nominatum. Proximum, concretitium. Coctile uero ad infectus & denigra-
 tionem, aptius cæteris eſſe compertum eſt. Sed ad medicinæ uſum inualidius eſſe, exprimeſta docent. Valet adſtringere, caſfacere, & cruſtas inducere. Latas uentris tineas necat, drachmæ pondere deuoratum, aut cum melle linctum. Vomitus ciet: aduerſus hæuſta fungorum uenena, ex aqua potum auxiliatur. Purgat caput, aqua dilutum, & in uellere naribus inſtillatum. Vritur ut paulo poſt in mentione Chalchitis oſtendemus.

Calcæthum, quod Atramentum ſutorium eſt, & vulgò Vitriolum, diuſum eſt in Italia ſpecierum. Vnum natiuum, quod Coppam roſam uocant, id ualidius eſt. Alterum, factitium. Iſtud è ſodinis, & natiui loci natura, plus minusue robuſtius eſt. Romanum, quantumuis liuidius, factitiorum ualidiſſimum eſt. Secundum ab eo locum obtinet Cypricum. Nam Germanicum, colore licet ſit pulcherrimo cæruleo, oculisque magis adblandiatur, attamen cum ex eo, aut educenda aqua fortis, aut inſcindi panni, re ipſa inualidius proditur. Vitriolum eſſentia foſſili cum alumine conuenit. Mordet guſtu, aſperum eſt, pungit, & aſtringit: operatione, alumen: acrimonia. Salnitrum, ſiccitate ſal exprimens. Huius ſodina non longè abſunt à Maſſa, maritimæ Senenſium, vrbe. Huius minera terram potius, quam lapidem refert, coloris in caſſo luſcentis, & maculis aliquando ærugineis, aliquando uiridibus, uiridis æris in morem. Ex hac ſubterranea, ſætidiffimus & acerrimus odor exhalat, ſulphuri ſimilis, ob idq; cauea aperta effoditur, alioqui breuiter perituris metallicis operarijs. Recens conſcindi Vitrioli ratio à Galenica differt. Iſta è Galeno patet, illa quotidie uifiſtur. Id tamen ſciendum, Cypricum Galeni Calchæanthum, materiam eſſe coalitam, eiq; ſubtiliori-

Sif: cap
roſa -

bus Chalcitis, Misi, Pforici, & Aeris partibus compositam. Quod, ut conuenit, intellectum, Galenum satis superque ab inaduertentia tuetur. Coppa rosa quam natiuum Chalcantum diximus, saepenumero supra mores fodina Vitrioli congelata repperitur, corticis crystallina effigiem referens. Acerrimum, quod per alembicum à vitriolo, oleum extrahitur, & pariter Coppa rosa, preparata aut dissoluta in aqua rosata, colata, ter quaterue inspissamento repetito, valent in multos in medicina vsus, quos mysta norunt. Nam amystis sacra prodere nefas.

Chalcitis. CAP. LXV.

NOMENCLATURA.

Chalcitis. Græc. χαλκίτις. Lat. Chalcitis. Ita. Chalciti.

Chalcitis præfertur similis ari, friabilis, nec lapidosa, nec cinueterata, intercurfantibus oblongis uenis, splendidibusq̃. Huic absterforia uis inest, & excalfaciens, & crustas ulceribus obducens. Purgat quæ oculis & corundem angulis hærent. In genere leuiter excedentium est. Ad ignem sacrum, & ulcera quæ serpunt, efficax est. Sanguinem è uulua & naribus erumpentem, cum succo Porri sistit. Gingiuarum uitia, de pascencia ulcera, tonsillasq̃, eius farina compefcit, usta, & cum melle trita, oculorum medicamentis longè utilior redditur. Callum genarum & scabritiam absumit, abstergetq̃. Fistulas tollit, collyrij modo in eas adacta. Fit ex Chalcite medicamentum, quod Pforicon uocant, duabus eius partibus cum una Cadmie additis & ex aceto tritis. Oportet autem in fictili obruere fimo, diebus quadraginta, per canicula ardores. sic enim fit acrius. Idem quod Chalcitis potest. Alij pares utriusque portiones in uino terunt, & eadem prosequuntur. Vritur Chalcitis fictili nouo, uiuis carbombus superposito. Modus autem uestionis in humidioribus est, dum ipsa Chalcitis bullas excitare desierit, & perfectè inaruerit: in reliquis uero, dum mutata in floridum colorem fuerit, & sanguinem aut miniatum colorem contraxerit, tum demum eximenda est: insidens autem spurcitia, flatu expellenda, mox repouenda.

nenda. Torretur etiamnum perflatis carbonibus, usquedum luteo colore palleat: aut fœtili subditis candentibus prunis, subinde uersata, donec igni conflaret, & colorem mutet.

Misy. CAP. LXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. μισυ. Lat. Misy. Ita. Misi.

Misy assumendum natione Cyprium, Auri simile, durum, quod friando Auri colorem imitatur, & stella modo splendet. Vim habet & uisionem cum Chalcitide eandem, præterquam quod Psoricum ex eo non conficitur, excessus desectusque ratione tantum differens. Aegyptium autem ceteris præstat, utpotè quod efficacius habeatur, sed ad ocularia medicamenta multo supradicto inferius.

Melantheria CAP. LXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. μελανθηρια. Lat. & Ita. Melantheria.

Melantheria gemina est originis. Quædam in faucibus cuniculorum, quibus as eruitur, salis modo concrevit. Alia uero in summa facie supradictorum locorum coit, quæ terrena est. Quinetiam inuenitur in Cilicia, & alijs quibusdam regionibus, fossilis quædam. Præstat, quæ sulphuris colorem trahit, lauis, pura, æquabilis, & quæ contactu aquæ confestim nigrescit. Vim causticam eam obtinet, quam & Misy.

Sory. CAP. LXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. σωρι. Lat. Sory. Ita. Sori.

Sory existimarunt aliqui Melantheriã esse, aberrantes. Siqui de sui generis est Sory, ei nõ absimile. uerũ Sorei uirus inest

grauè

graue, & nauſeam mouens. Inuenitur etiam in Aegypto, & alijs quibusdam regionibus, ut in Libya, Hispania, & Cypro. Praefertur Aegyptium, quòdque frianti nigrius apparet, in multa foramina dehiscens, subpingue, insuper adstringens, & olfactu deuorationeque magnum uirus olens, ita ut stomachus in uomitiones effundatur. Quod autem friatum scintillas Misyos modo non emittit, & alterius generis esse, & inualidum censendum est. Vim & uſtionem supradiſtis ſimilem habet. Dolori dentium cauernis inditum medetur, eosq; labantes firmat. Ischiadicis ex uino infuſum auxiliatur. Illitum cum aqua, uaros extinguit. Medicamentis admiscetur, quæ capillos denigrant. Hac autem ferè omnia & alia quæ uſtionem experta non sunt perustis ualidiora esse existimantur, præter salem & uini fecem, Nitrum calcè, & consimilia, quæ cruda remissiora sunt. combusta enim, uiribus efficaciora redduntur.

Chalcitis, Misy, Sory, in Italiam, & proinde in Gallia nò afferuntur. Quin Matthiolus asserit, se in fodinis Germanicis vnde Aes effoditur, his repperiundis plurimum laborasse, sed frustrata opera, non succedente effectu, nulloque sese promente vestigio. Melanteriam verò in cuniculorum faucibus & cauernis sæpè vidisse, quam tamen metalliſci operarij non adinaduertent. Porro iam detectus eorum error, qui Misy, Vitriolum Romanum putauere. Siquidem Vitriolum colore aureo non constat, nã fiatum nam in aurum, sed in vitrum ſcintillat. Porro è Galeni testimoſio, Misy minerale est, quod a sese spontè terræ uisceribus innascitur, nec factitium est. Idemq; de Chalchiti & Misy esse ex eiusdem libri noni, De facultate simplicium, capite de Chalcanto, sub ſinem, intelligitur. Item Chalchitum in Misy transformari, non Misy, in Chalchitum. Vitriolumque Romanum perustate in Chalchitum transire, ob idque Misy esse non posse, sed potius ad Sory naturam accedere: quòd quèadmodum Chalchitis in Misy transformatur, ita Sory in Chalchitum conuertitur. Tria hæc medicamenta Sory, Chalchitis, & Misy, eiusdem in genere facultatis & natura sunt, essentia tamen tenuioris aut crassioris differentiam sortita. Sory omnium crassiori est essentia, Misy tenuiori, hæc inter mediat Chalchitis. Ad hæc Misy in corporibus duris Chalchiti (nempè ob tenuitatem partium) plus mordet, cumque ambæ in
decoctio

decoctionibus dissoluatur, magis tamen Chalcitis, quam Misy. Sori non eliquatur, vt quod compactius, plus ad saxi naturam accedat: Haud aliter quam Misy, per natium calorem extenuatum, ob idq; Chalciti siccius non facile liquefit.

Diphryges. CAP.

LXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Διφρυγες. Lat. Diphryges Ital. Diphryge.

Diphrygis tria genera esse creduntur. Quoddam enim metallicum est, quod in Cypro sola gignitur. Lutosum namque extrahitur, ex luto cuiusdam inibi specus: extractum, sole siccatur, mox circumpositis sarmentis uritur. Diphryges ideo uocatum est, quod & à sole & à sarmentis uratur, arefcat, et ferme torreatur. Alterum perfecti aris, quasi subsidens sax est. Siquidem post frigida aqua offusione, ut supra retulimus, cum de flore aris differeremus, sublato are, fornacum ima parte coherens id genus inuenitur, & adstrictionem & gustum aris habens. Tertium sic fit: Lapidem Pyriten, ut calcem multos dies cremant in camino: cumq; colorem Rubricæ contraxerit, eximètes recondunt. Quidam tradunt hoc, ex sola materia, quæ lapidens aris gignit fieri quando in dictis areis assata, & in scrobes translata peruritur: tunc enim ambientem scrobis locum comprehendit, & exemptis lapidibus nihilominus inuenitur. Præfertur quod saporem aris reddit, eruginisq; adstringens, & uehementer exiccans linguam. Quod sibi exusta Ochra non uendicat, quæ cremata Diphrygis uice uanit. Vis eius adstringere, siccare excrefcentia: consumere, ulcera serpentina, & quæ cacoethe uocant, ad cicatricem perducere. Suppurationes, Terebinthina aut cerato exceptum discutit.

Metallicum & Cyprinum Diphryges, nostro tempore nec assertur, nec ostenditur. At secundum genus, quod perfecti aris in fornacibus ab eo

percolato sedimentum est, in Italia in Perzene fodinis reperitur, & in pluribus per Germaniam locis. Quod ex lapide Pyrite fit, aut ex sola materia quæ Aeris lapidem procreat, nobis est incognitum. Goslaria per Cordum, Exilit è terra cuniculis materia quæpiam luti amula, figulina creta effigie, lenta et glutinosa substantiæ, sed licet paulatim expuat, eo tamen emergit impetu, ut etiam lapillos prodiens sursum attollat, natura & facultate Misy respondens. Hanc nativum & Cyprium ille Diphryges existimat.

Auripigmentum. CAP. LXX.

NOMENCLATURA.

de arsenico Gr. Ἀρσενικόν. Lat. Auripigmentum.
is: oropimente Ita. Orpimento.

Auripigmentum in eisdem metallis, quibus Sandarachæ, gignitur. Optimum existimatur crustosum, aureo colore micans, nulli materiæ permistum, in squammas fissile: quale in Mysia Helleponti nascitur. Huius duo genera fluxerunt. Vnum supradictum est: alterum glandis effigie, pallidum & colore Sandaracham imitans, glebosum, ex Ponto & Cappadocia deferretur: quod etiam secundum locum tenet. Torretur in testâ novâ vivis carbonibus subiectis, assiduoq; versatur, donec igne flagret, & mutet colorem: deinde refrigeratum, tritumq; reconditur. Vim habet adstrictoriam, & erodentem. Crustas cum vehementi uredine, & uiolento morfu excitat. Reprimit quæ crescunt, & capillos euellit.

Sandaracha. CAP. LXXI.

arsenicum rubrum NOMENCLATURA.

Græ. Σανδαράχη. Lat. & Ita. Sandarachæ.

Sandaracha probatur rufa, & saturatior, & aliena materia uacans, friabilis, Cinnabaris colore, sulphuris uirus redolens. Dos eadem & uestio, quæ Auripigmento. Explet alopecias, resina excepta. Scabros ungues cum pice eximit. Contra
 phibi

phthiriasin ex oleo efficax est. Tubercula cum adipe discutit. Prodest ad narium orisq; ulcera, & ceteras papularum eruptiones cum rosaceo: item condylomata. Datur ex mulso, purulenta extusisientibus. Suffitur quoq; cum resina, aduersus ueterem tussim, rapto per fistulam nidore. Vocem expedit, cum Melle delicta, suspiriosis cum Resina in catapotio optime datur.

Auripigmentum & Sandaracha mineralia, eiusdem virtutis et naturae sunt, nec alio differunt, quam quod unum magis excoctum est, alterum minus, peraeque ut facultate unum altero subtilius. Proinde Sandaracha, nihil aliud est quam Auripigmentum, quod in terra visceribus ampliore & coctionem & colorem contraxerit. Quod eo patet. Auripigmentum in testaceo vase super carbones incoctum, summe rubens & flammam apparet, qualis reuera est Sandaracha, eoq; magis, quo maiore artificio colorem imbuat, quam natura, Sandaracha. Venetis inter Auripigmenti portiunculas, Sandaracha summe rubens inuenitur. Quam Vericem scriptorum vocant, gummi est Iuniperi, non Sandaracha. Error fecit, dictio Sandarax, quae Arabibus istud est gummi. Eapropter ubi apud Arabes Sandaracha legitur, Vernix scriptorum intelligenda, ut in Graecis authoribus, id, quo de agimus, minerale. Sandaraca & Sandicis nomina, quidam pro Cerusa vsta, quod admodum rubida sit, accipiunt, & haec nihilominus, ipsum est Serapionis Minium, & maxime eius pars, qua hodie seplasia vtuntur. Ceterum Arsenicum crystallinum & album, non ex Auripigmento fit, per sublimationem, ut aliqui opinantur, at eisdem ex sese queis Auripigmentum & Sandaracha caueis innascitur. Risagallum per sublimationem fit, aequatis ex Arsenico & Auripigmento partibus.

Alumen. CAP. LXXII. *lat. sandy*

Græ. στῦν [σ]για. Lat. Alumen. Ita. Alume. *bisp: aragon*

Omne Aluminis genus ferè in Aegypto, & in eisdem metallis inuenitur. Etenim scissile quoddam, quasi flos glebosi intelligit. Gignitur & in alijs quibusdam locis, in Melo, in Macedonia, in Liparis, Sardinia, Hierapoli Phrygia, Africa, Armenia, et plerisque alijs regionibus, sicut et Rubrica. Plurima eius species. Verum ad medicum usum, scissile, rotundum, et liquidum expetunt.

Opti

Optimū est scissile, præsertim recens, candidissimū, gustu per quā adstringēs, graue olens, calculorū expers, nec glebulosē aut assulosē cōpactū, sed sigillatim in capillamēta quādā canescētia dehiscens, quale est quod Trichites, quasi capillare nominatur, in Ægypto natum. Reperitur quoq; lapis huic Alumini persimilis, qui gustus iudicio dignoscitur, quod non adstringat. Damnatur in rotundi genere, quod manu confictum est: sed ex figura deprehenditur. Assumendum autem suapte natura rotundum, bullis turgens, albo propius, atque ualidius adstringens, præterea nonnihil palloris cum quādā pinguitudine præ se ferens, sine arenis, friabile, natione Ægyptium, aut ex insula Melo. Liquidi probatio, ut sit lymphidum, lacteum, æquale, & semper succo madens, sine lapidibus, atque quendam coloris igniculum expirans. Vim habent excalfaciendi, stringendi, & expurgādi, quæ caliginem pupillis oculorum offundunt: genarum carnem, cæterasq; excrescentias extenuāt. Scissile rotundo efficacius intelligitur. Fri & torreri Chalcitidis modo debent. Putrescentia ulcera compefcunt. Sanguinis fluxiones inhibent, gingiuas humore prægnates comprimunt, motus dentium cum aceto et melle firmant. Prosumt cum melle ulceribus oris, eruptionibus papularū, & fluxionibus aurium, cum sanguinalis herbe succo. Lepis cōueniunt cum Brassica folijs aut Melle cocta. Item pruritus, & unguum scabritys, pterygijs, & pernionibus, aspersa cū aqua. Valent cum aceti fece, & Galla, pari pondere cremata, ad phagedænas ulcerum, & cum salis duabus partibus, ad uitia quæ pascunt. Furfures cum Eruo & pice illita abstergunt. Ad lendes, pediculos, ambusta, cum aqua illita auxilio sunt. Contra tumores, & graue alarum inguinumq; uirus, illinuntur. Ex Melo autem aduectum, mulieribus præstat ne concipiāt, ante coitū ori uulue inditum. Partus quoq; extrahit. Gingiujs, si caro excreuit, uux ac tonsillis accommodantur. Ori, auribus & ueren-

dis cum Melle illinuntur.

Tria tantum Aluminis genera recenset Dioscorides, nostro verò tempore compluribus vtimur. Nempè alumine rupeo, alumine pluma, alumine facis, alumine catino, alumine squamoso, alumine Zucherino. Horum omnium nullum ad Dioscoridis descriptionē attingit, præter alumen plumæ, quod ipsum est Dioscoridis, omnibus consentientibus notis, alumen scissile, nã alumen rupeum, id non est, quod alumen rupeum vulgò dicitur. Id enim non è terra sit liquida, sed præduro ex lapide, quique quò magis rubescat, eo durior sit. Quod ex eo fit alumen, plus alijs rubet, maiori acrimonia præditum. Fit etiam è lapide eximie candido, primo friabiliore & teneriore, quoque alumen sit candidū, crystalli in morem transparens, minori à priore acrimonia. Huius vsus ad intingenda serica, & subtilissimas lanas & pannos. Accedit ad hæc, alumen rupeum succo Mali Punici imbutum, nigrorem non contrahit: at licidior, clarior, & transparentior euadit, magisque crystallum refert. Alumen Zucherinum, fit ex alumine rupeo crudo, albumine oui, & aqua rosacea. alumen Catinum, cuius in vitreis fornacibus est vsus, quò perspicuum vitrum exeat, è cinere herbe, quæ Thuscis, Soda, dicitur, & in Senæ maritima nascitur, & loco qui extrà Venetias, Lio vocatur. Ex hac etiam fit Sal alchali, nam istiusmodi herbam Chali arabes vocant, alumen facis, è face fit vini perusta, primum in globis, ad candorē vsque, insolata, desiccataque. alumen squamosum, è squamoso & transparente fit lapide, (Specchio D'asino Thusci nuncupant) ambusto igni, aut supra ignitas ferri laminas.

Sulphur. CAP. LXXIII.

NOMENCLATURA.

Gr. $\Theta\epsilon\iota\omicron\upsilon$. Lat. Sulphur. Ita. Solfo. *Bis: acufre*

Sulphur optimum existimatur uiuum, quod Apyron uocāt, Sutedula modo splendidum, perlucens, minime lapidosum. Probatur in genere Sulphuris ignem experti, quod uiret, ac præ pingue spectatur. Plurimum in Melo & Lipara gignitur. Supradictum sulphur calfacit, discutit, & celeriter concoquit. Prodest tussibus, suspiriosis, purulenta extusciētibus, in ouo sumptū, aut suffitum. Præterea partus, usti nidore extrahit. Lepras, lichenas, scabros ungues, cum resina Terebinthina mistum, aufert.

Cum

cum autem illitum, ad lepras efficax est. Vitiligines tollit: scorpionis ictibus, addita resina, medetur. Cum aceto uero, draconis marini scorpionisq; plagis sanat. Pruritus toto corpore erumpentes, cum Nitro detersum, sedat. Regium morbum emendat, in parsum fronti cochlearis mensura, aut in sorbili ouo sumptum. Facit ad grauedinem, & destillationes. Sudores quoque conspersum inhibet. Podagricis, cum aqua & Nitro illitum, conducit. Grauitatem auditus, suffiti nidore raptim per fistulam hausto, sanat. Lethargicos suffitu excitat. Erumpentem undecunque sanguine sistit. Contusis auribus, cum uno aut melle illitum, medetur.

Sulphur, fossile est notissimum, ex essentia procreatum terrestri, uisctuosa, valide calida, igni adprime consimili. Natura sic in caliditate & siccitate prepotenti, ut tamen in mistione alia humiditate nil ei sit opus. Sulphur vim habet attractoriam. Temperamento est calido, & tenuium partium essentia.

is: piedra Pumex. CAP. LXXIIII.

omez et pie NOMENCLATURA.

ra espongia Gr. κίσσωρις. Lat. Pumex. Ita. Pumice.

Pumicis probatio, ut magnoperè leuis, spongiosus, scissilis nec arenosus, item teri facilis, & candidus. Crematur flagrantissimis carbonibus obrutus: & ubi canduerit, extractus, uino restinguitur odorato: iterumq; incensus extinguitur: et tertia uisione exemptus & per se refrigeratus, ad usus conditur. Vis eius adstringere, gingiuas abstergere. Purgat cum calfactione, quæ caliginem pupillis offundunt: explet ulcera, & ad cicatricem perducit. Excrescentia cohibet. Fit ex farina eius dentifricium. Corpori crustam obducit. Auellendis capillis aptus. Theophrastus autor est, si quisquam in bullentem urceum iani, Pumicem iniecerit, feruorem statim sedari.

Pumex, nulli non notus, ambustus est lapis, è vapore flammæ à monte Aethna, & Vesunio Campaniæ profiliens. Hic mons nostro, non aliter

aliter quam Plinij tempore, totus arsit, ingenti Puteolanorum incom-
modo. Pumex mari propter substantiæ raritatem innatat, & à præter
nauigantibus, sed falso, spuma maris creditur.

Sal. *et* his: C A P. LXXV.

Græ. ΑΛΣ. Lat. Sal. Ita. Sale.

Sal fossilis efficacior est. Communiter, si est candidus, calcu-
lis uacans, & perspicuus, densus, æquali compage. Peculiari-
ter Ammoniacus natione laudatur, si modo findi facile possit,
& in recta segmenta diduci. In marino Sale eligendus est candi-
dus, æqualis, densus. Probatissimus in Cypro fit, & Salamine
Cypri, & Megaris, in Sicilia & Aphrica. Sed inter dicta Sa-
lis genera lacustris præfertur: sed multò ualidissimus est Phry-
gius, nomine Tapens, aut Tritæus, aut Gantæus. Salis natura in
comune per quam utilis est. Adstringit, absterget, expurgat, dis-
sipat, reprimat, extenuat, & crustas inducit. Sed hoc interest,
quòd alius alio sit præstantior. Quin & à putredine uindicat.
Admiscetur medicamentis psoras abstergentibus, excrescentia
in oculis reprimat, & pterygia consumit, ceterasq; carnis exu-
berationes tollit. Clysteribus infunditur. Discutit lasitudines ex
oleo illitus. Contra hydropicorum tumores auxiliatur. Dolores
in saccis fotu mitigat, et pruritus sedat, ex oleo et aceto infrictus
ad igne, donec sudent. Itè lichenas, lepras, psorasq;. Anginã ex
Melle, aceto, & oleo illitus leuat. Tonsillis nuëq;, cum Melle to-
stus: ulceribus in ore manatibus, gingiuis quas humor uexat, et
phagadenis ulceru, cum polenta crematus illinit. Aduersus scor-
pionu ictus, cū Lini semine: cōtra serpentiu morsus, cū Origano,
Melle, Hysopo: aduersus Ceraften, cū pice, aut Cedria, aut Mel-
le auxiliatur: contra scolopendræ morsus, cum Melle & aceto:
aduersus uestigiu ictus, & teredines, albidasq; capitis pustulas,
thymos & tubercula, cum seuo uitulino: furunculos cum uua
passa, aut suillo adipe, aut melle discutit. Testium tumo-

res cum Origano & fermento maturius concoquit. Crocodilorum morsibus auxiliatur, tritus, in linteolo, & intinctus aceto, ita ut uinculis loca constringantur. Prodest ad bestiarum morsus, sugillationes in facie, ex Melle. Contra haustum Opium & Fungos, cum aceto mulso bibitur. Luxatis imponitur cum farina & Melle. Ambustis igni cum oleo impositus, pustulas erumpere non patitur. Podagricis itidem imponitur, & aurium doloribus cum aceto. Ignis sacros, & ulcera quae serpunt, cum aceto aut Hyssopo illitus sistit. Vritur scilicet, diligenter opertus ne exiliat, conditusque prunis, usque dum effervescat. Aliqui fossilem subactio polline obliniunt, & carbombus subijciunt, usque dum eius crusta exuratur. Solet & Sal communis hoc modo uri. Aqua semel abluitur, & siccatus in ollam coopertam mittitur, subdito igne, moueturque, donec iam non exiliat. Spuma Salis, spumosi maris lanugo siue ramentum est, in exilibus petris inuentum, cuius eadem qua Sali.

Muria. CAP. LXXVI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἀλμυρ. Lat. Muria. Ita. Salamuoia.

Muria effectus Salis praebet, abstergitque. Dysentericus infunditur, etiam si nome intestina corripit: & ischiadicis heteribus. Ad foetus, aqua marina usus praestat.

Flos Salis. CAP. LXXVII.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἀλμυρὸν ἄνθη. Lat. Flos salis. Ita.

Fior del Sale.

Flos Salis flumine Nilo defluit. Lacubus tamen quibusdam innatat. Assumendus qui crocei coloris est, odore ingrato, seu gari. Interdum longe magis uirus olet, gustusque mordacior,

isp. spu
nadel
al

lat. sal fugo

isp. sal muera

noes oira

sa fino

qua me

erfecta

almuera sobre

a qual nada

in irse

el honda

omolo

vize galeno q lib cap 19 de simpl

clada con sal ya quella se tiene por

perfecta

almuera sobre

a qual nada

in irse

el honda

omolo

vize galeno q lib cap 19 de simpl

sus cum Melle succurrit: & uenenis Fungorum, ex posca potum: aut si Buprestis momorderit, ex aqua: ijs uero qui taurinum sanguinem biberint, ex Laserpitio: ijsq; qui cibum non sentiunt, utiliter obducitur: opisthotonisq; iam remissioribus, & luxatis, cum cerato. In resolutione linguæ, pani commode permiscetur. Aliqui supradicta carbonibus urunt, subiecta prius testa noua, donec incandescant.

Nitrum & spuma Nitri, quorum apud veteres amplissimus fuit in medicamentis usus, nec agnoscuntur, nec afferuntur hodie. Salnitrum, quo in bombardarum pulueres, utuntur, & consciendam aquam fortem, ad disgregandum ab auro argentum, Nitrum non est, quod Theophrastus, Dioscorides, Galenus, & Plinius descripsere, ut ei qui hos diligenter legerit, facile clarescet. Atenim quod suis quibusdam partibus, Nitro sit simile, eò tamen audacia non procedendum, ut uero Nitri in medicina succedaneum faciamus.

Barb. **Fæx. CAP. LXXIX.**

NOMENCLATURA.

Græ. Τρυξ. Lat. Fæx. Ital. Feccia.

Feligenda Fæx maximè à uino uetere, Italico: sin minus, ab alio colim. li. Fæx aceti uiribus longè acrior est. Crematur ut Alcyonium, antè diligenter siccata. Sunt qui noua testa igni largo urant, usquedum penitus incendatur. Alij uiuis carbonibus Fæcis glebam obruunt, & idè opus prosequuntur. Experimentum est legitima uisionis, ut aerio nitore inalbescat, linguamq; tactu urere uideatur. Eadem urendæ Fæcis aceti ratio. Vis ei supra modum urens, & abstergens. Ulcera ad cicatricem perducit: adstringit, uehementer exest: siccataq;. Sed recenti utendū est: quoniã celeriter exanimatur. Proinde non nisi in reconditorio, & uase aliquo reponi debet. Lauatur, ut Pompholyx. Quæ uisionem experta non est, tumores & per sese, & cū Myrto cohibet. Ventris stomachiq; fluxiones illita sistit. Muliebri profluum, imo uentri aut genitalibus imposita, mitigat.

tigat. Panos discutit nondum exulceratos, & tubercula. Rigen-
tes mammas, suiq; lactis impatientes, cum aceto peruncta extin-
guit. Cremata uero, ungues scabros cum Resina aufert, addito
Lentiscino oleo, illita nocte tota, rufat capillum. Elota oculorū
medicamentis, ut Spodos, adijcitur. Cicatrices eorum & caligi-
nes eadem abstergit.

FAex Vini, nulli non, cui Vinum, perspecta. Fit ex ea, quemadmodū
suprà demonstrauimus, Alumen Facis. Porro resina hac quæ va-
sis vinarjjs adglutinatur, quam Itali Greppola vocant, soluit aluum.
Ea in puluerem redacta, cum modica quantitate Mastiches, & Saccha-
ri, iuri gallinæ insumpta leuem subductionem molitur. Potentius opera-
bitur Sena infusio, si in eam, Facis puluis indatur.

Calx uiua. CAP. LXXX.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασβες. Lat. Calx uiua. Ital. Calce uiua.

Calx uiua hoc modo fit: Marinorum Buccinorum testas,
igni condito, aut feruenti clibano, nocte dimitto: postera
die, si candidissima fuerint, extrahito: sin aliter, iterum urito,
usquedum uehementer inalbuerint. Dein ubi in aquam frigidā
immersa fuerint, in fictile nouū conijcito, & exacte pannis ope-
riens, nocte unā conuiescere finito, manē eam extrahens. Vbi
perfecto omni opere elaborata fuerit Calx, recodito. Fit & è li-
torabilibus calculis igne crematis, nec nō è uli & fusaneo mar-
more: quæ cæteris præfert. Vis omni Calci in cōmune ignea, mor-
dēs, adurēs, & crustas inducēs. Quibusdā alijs immista, ut adipi
oleo, concoquēdi uim assumit, mollit & dissipat. Ulcera ad cica-
tricem perducit. Efficacior existimatur reces, nec aspersa aquis.

Calx vulgō agnita. Priuatim fit è Purpurarum, Buccinorum, Co-
chlearum, Ostraceorum, & Ouorum testis, variante operationis
modo. Publica & priuata edificia, id genus Calcis sunt, in tota Germā-
nia maritima. Quæ uero ex albo lapide fit, seu marmore quoquam
uiliore, primū extincta, post sepius aqua frigida elota, & postremū cū
cum aqua Rosacea, mirum in modum prodest immissa unguentis ulce-

rum malignorum, sine morfu, desiccatorijs. Proinde Unguenti de Calce
 vsus erit, in vlcera genitalium, & maximè Gallica, alijsq; ad eum mo-
 dum malignis.

is: yesso Gypsum. CAP. LXXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. γύψος. Lat. Gypsum. Ital. Gesso.

Gypsum uim habet adstringendi, obstruendi. Sanguinis
 eruptiones sudoresq; cohibet. Sed potum, strangulationis
 modo ingulat.

Cypsum & Italiae & Gallijs notissimū, trium est generū. Vnum
 in laminas fossile, quod non aliud plane est, quam Aphoselinus,
 qui ipse est, Specularis lapis. Alterū, in peclines oblongos scissile. Tertiū,
 in ingentes coalescens glebas. Huius minera lapis est albus, squamosus,
 conficiendique satis nota est ratio.

de cinere Sarmentitius cinis. CAP. LXXXII.

NOMENCLATURA.

Græ. Τέφρα κλημετινή.

Lat. Cinis Sarmentitius. Ital. Cenere de sarmenti.

*is: cinis
a delos
arminea* **S**armentorum cinis urendi uim habet. Cum axungia autē
 uel oleo illitus, fractis neruis, articularū collisionibus, &
 neruorum nodis prodest. Cum Nitro & aceto, excrescentias
 carnis in scroto reprimat. Serpentium canumq; moribus illitus
 ex aceto medetur. Crustas obducentibus medicamentis admi-
 scetur. Fit ex eo lixiuum contra precipitationes, & Fungorū
 uenena, cum aceto, sale & Melle.

Sarmenta non ignota sunt. Horum lixiuum & Cinis varij in me-
 dicina sunt vsus. Cinis è contrarijs qualitibus & substantijs con-
 stat. Nam quaedam eius partes terrea sunt, quada fuliginosa. Ea tenui
 sunt essentia, siquidem cinere aqua madefacto, postea colato, cum aqua
 secedunt, & restat in cinere terrestris essentia, cui facultas omnis calida,
 & subtilis deperijt. Cinis omnis, cetera inuicem simili, naturam sequi-
 tur materia è qua prodijt.

Alcyonium. CAP. LXXXIII. *A. spuma maris.*

NOMENCLATURA.

Græ. Αλκυόνιον. Lat. Alcyonium. Ital. Alcionio.

Alcyonij quinque esse genera compertum est. Primum enim spissum, acerbis saporis, spongiosa facie. Item tetri odoris, ponderosum, & picē olens, quod plurimum in littoribus inuenitur. Alterum pinnula oculorum aut spongiæ simile, fistulosum, & leue, odorem algæ referens. Tertium uermiculi forma, & colore magis purpureum, quod Milesium quidā uocant. Quartum succidis uelleribus non dissimile, multis inanitatibus hians, leue. Quintum figura Fungi, sine odore, asperum. parte interna quodam modo pumicosum, foris laue, acra, quod plurimum in Propontide iuxta insulam Besbicon appellatam gignitur, patrio nomine Halos achnen uocant. Duo priora in fœminarum smegmata assumuntur. Contra lentigines, lichenas, lepras, uiriliginas, nigritias, & maculas in facie reliquoq; corpore. Tertium ijs qui difficili urina uexantur, aut arenulis in uesica colligunt, idoneum est. Item renibus affectis, aqua inter cutem, lieni. Vstū autem, & ex uino illitum alopecias replet. Postremum dealbādis dentibus aptum est. In alia smegmata, psilotraq; assumitur, cum sale mistum. Si quisquam Alcyonium cremare uelit, cum sale in crudum fictile mittat, & oblinens uasis spiraculum luto, ita fornaci mandet, & cum figlinum percoctum fuerit, extrahens ad usus recondat. Lauatur ut Cadmia.

Alcyonium spuma marine genus, multiplex ut ex Dioscoride patet. Huius primum, & postremum tantum genus in Europam asportantur. Alcyonij omnes emundant & digerunt. Calidi sunt & acres, plus minusue, quatenus tenuioribus constant partibus.

Adarces. CAP. LXXXIIII. *A. a thara chic*

NOMENCLATURA.

Græ. Αδαρκης. Lat. Adarces. Ital. Adarce. *Sif. alb
Fit. peca*

I 3

et pobuos de R

Fit in Cappadocia quod Adarces appellatur. Est autem tanquam concreta falsilago, humidis & palustribus locis siccitate emergens: & arundinibus ac herbis agglutinata, colore flori lapidis Asij similis, & omni forma molli Alcyonio, & aliquantum cano proxima, ut uideri possit lacustre Alcyonium. Ad euellendas lepras, lentigines, lichenas, & uitia cutis in facie, & similia, accommodatur. Et in summa, uis ei acris. Humore. euocat qui in alto concreuit, & ischiadicis prodest.

f Darces falsilaginis cœcretæ genus, Cordo id esse ducitur, quod Itali Pallam marinam vocant, cum hanc doctissimus vir Matthiolus, & Italus, nullum qui in Italia Adarces commonstraret, repererit.

Sis: esponja Spongiæ. CAP. LXXXV.

NOMENCLATURA.

Græ. Σπόγγος.

Lat. Spongia.

Ital. Spugna.

ESpongijs alias mares appellauere, tenui fistula, spissas: quarum duriores Tragos nominarunt. Fœminas autem quæ contrarias dotes habent. Vruntur ea ut Alcyonium. Recentes sine pinguitudine, uulneraria sunt, & tumores reprimunt. Recentia uulnera ex aqua poscane conglutinant. Veteres sinus ex decocto Melle iungunt. Vetustæ autem inutiles. Arida ligatæ lino, si penicilli modo adigantur, occlusa ulcera, callosq; laxant. Sicca recentes & uacua senilia ulcera, quæ fluxione laborant, aut cuniculatim excedunt, impositu siccant. Sanguinis profluum sistant. Crematarum cinis ex aceto, arida lippitudini auxiliatur: & ubi quid abstergere, aut adstringere opus est. Vtilius, in oculorum medicamentis lauare cinerem. Omnium cinis cum pice crematarum, profluentem sanguinem sistit. Candida

cura

cura sunt, è molliſſimis recentes, per æſtus tinctæ ſalis ſpuma, quæ petris cohæret: inſolantur inuerſa, hoc eſt, parte caua ſurſum ſpectante, & qua abſciſſa, fuerunt, deorſum. Si uerò æſtina ſerenitate ad lunam ſternantur, perſuſa ſalis ſpuma, aut maris aqua, maximum candorem referent.

Spongia aut rara ſunt, aut denſa & compacta, aut que vocantur Achilæa. Lapis qui in Spongijs reperitur, renales lapillos cõminuit. Is diſſolutus, lacti ſimilem ſuccum emittit. Quo patet eum ſine calore manifeſtò extenuare.

Corallium. CAP. LXXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. Κοράλλιον. Lat. Corallium. Ita. Corallo. *Barbæ Corallus*

Corallium, quod aliqui Lithodrendron appellarunt, marinum eſſe fruticem conſtat, qui alto extractus, duratur ſtatim atque emergit, tanquam offuſo aere protinus concreſcat. Plurimùm inuenitur ad Syracuſas, in promontorio cui Pachyno nomen eſt. Laudatiſſimum, rubens, colore Antherici aut Sandycis ſaturata, nec ſecus tereti facile cedens, æquabili uſquequaq; concremẽto, ruruſus algæ aut fuci marini odore, quàm ramiſſiſſimum, forma fruticis, Cinnamomi æmulum. Quod autẽ in lapidis duritiã coit, ſcrupuloſum, inane, & lacunoſum, uitioſum exiſtimatur. Adſtringit, & refrigerat mediocriter. Excreſcentia coeracet, oculorũ cicatrices abſtergit, ulcerũ caua, & cicatrices explet. Cõtra ſanguinis reiectiones magnoperè efficaciſſima eſt. Vrina difficultati auxiliatur, quin & potu ex aqua lienẽ abſumit. Quod antipathes uocant, Corallium eſſe arbitrantur, ſpecie tantum diſtans. Eſt autẽ colore nigro, arboris figura, ramoſum magis. Vires ſupradicti habet. *Corallus niger*

Corallium marinum & lapideſcens frutex, piſcatur in quibuſdã maris thyrani tractibus, nõ rubri tantũ, & nigri, ſed etiã cãdiſſimi coloris

verumtamen quod tale est, rubro minus & ponderosum, & intus con-
stipatū, spongiosum magis & leue, quinetiā. Id cause vt eo potius vtā-
tur medici, cum infrigidandi sese offert occasio. Corallium cum ex aqua
extrahitur muscosum est totum, nec rubrum cernitur, at artificum in-
dustria perpolitur & nitorem acquirit. Fragmenta innumera candidi
& nigri Corallij Neapoli visuntur. Occulta quapiam vi epilepsia me-
detur, medicina est cordialis, siquidē ingentem in animis letitiam parit.

Phrygius lapis. CAP. LXXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. λίθος φρύγιος.

Lat. Phrygius lapis. Ital. Pietra phrighia.

Phrygius lapis, quo infectores in Phrygia utuntur, à qua
nomen accepit, nascitur in Cappadocia. Optimus habetur
pallidus, modicè grauis, non solida corporis compage, intercedē-
tibus albis segmentis, ut in Cadmia. Vritur autem uino optimo
perfusus, uinisq; carbonibus obrutus: perflatur assiduè follibus,
donec mutato colore rufescat. Rursus extractus eodem uino re-
stringitur. Hoc iterum & trinis uicibus faciendum. Attenden-
dum tamen, ne minutim confringatur, & in fuliginem euane-
scat. Vis crudo istoq; adstrictoria, expurgans. Vlceribus crustas
quadantenus inducit. Ambustis cum cerato medetur. Lauatur
ut Cadmia.

Lycnis lapidis nomine seplasijs duo lapides prostant. Primus lon-
gus est & teres, in mucronem desinens. Alter, effigie terræ glebam
refert, mediæ inter lapidē & terrā essentia fuscæ in pallido coloris, notis
ac si situm contraxisset, candidus distinctus. Hunc Phrygium lapidē Cor-
dus existimat, Matthiolus vero, Italia testificatur incognitum.

Asius lapis. CAP. LXXXVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ασίου λίθος.

Lat. Asius Lapis.

Ital. Pietra Asia.

Asius

Asius lapis assumi debet Pumicis colore, leuis, fungosus, itē friabilis, scissiles uenas lutei coloris ad imū aētas habens. Eius flos, salugo subflaua est, summo lapide insidens, compage tenui, colore in aliquibus albo, in alijs Pumici simili, ad luteū uer gente. Admotus linguae aliquantum mordet. Vim habet uterq; adstrictoriam, & modicē erodentem. Admixtus liquida pici, aut terebinthina, tubercula discutit. Lōgē ualidior flos existimatur. Decetero siccatus flos, uetera ulcera & cicatrici repugnantiā sanat. Excrescētia cohibet, tetra ulcera & fungis similia, cū Melle expurgat. Vlcera caua explet, & expurgat cū Melle. depascentiaq; cum cerato sistit. Fit cataplasma ex eo podagris, misto faba lomēto: & lienosis, ex aceto & uina calce. Prodest flos ex Melle phthificis linctū. Podagrici inuuantur, pedibus in folio ex eo lapide excanato inditis. Fiunt quoq; pulueres, qui corpora erodunt, & luxuriantem carnem, & corporum crassitiā absumunt, cum uice Nitri in balneo sparguntur. Si lauare libet Cadmia modo lauatur.

Lapis Asius in Natura minerā amandabitur, non prius agnoscendus, quam per Plutonem prodetur.

Pyrites. CAP. LXXXIX. *Barbak*

NOMENCLATURA. *maxcasita*

Græce. πυρίτης. Lat. Pyritis. Ital. Pietra Pirite.

Pirites lapidis genus est, à quo as conflatur. Eligi debet aris similitudine, facile scintillas adens. Uritur sic: Melle irrigatus molli pruna continuo flatur folibus, donec rufescat. Alij in multos carbones igni candentes, lapidem copioso Melle persusum deijciunt, & ubi ad fuluum colorem uergerē cæperit, extrahunt: efflatoq; cinere, rursus madefactum cremant, donec æquabiliter assicatus, friabilis reddatur. Siquidem sæpe facies summa solum uritur. Ita crematus, siccatusq; reconditur. Si eloto opus sit, lauari debet ut Cadmia. Tam crudi quam usti uis

est, excalcifacere, abstergere, offusam oculis caliginem expurgare, duritias concoquere, & concoctas discutere. Resina exceptus excrescentia in carne cohibet, sed calorem quendam & adstrictionem parit. Itaustum nonnulli Diphryges appellant.

Pyrates lapis non alius est quam Marchesita vulgaris. In metallorum fodinis diuersa effigie & colore reperitur. Raro tamen, qua metalli magnam partem contineat, eaque causa est, ut e caueis fodinarum in Germania, res velut inutilis eiciatur, quatenus hac eris, illa auris, ista argenti quippiam in se contineat.

1. sic Arabic **Hæmatites.** **CAP. XC.**

NOMENCLATURA.

Edenigi **Græ. ΑΙΜΑΤΙΤΗΣ.**

isp. piedra **Lat. Hæmatites. lapis sanguineus**

estan **Ital. Pietra Hematite.**

ar san **H**æmatites optimus habetur friabilis, saturato colore nigro, durus & suo pte ingenio equalis, nulla sorde admixta, nulloque zonarum discursu. Vim habet adstringentem, & excalcifactoriam aliquantum, extenuantemque. Oculorum cicatrices & scabritiam cum Melle purgat: cum lacte autem muliebri, lippitudini, fractis, & oculis cruore suffusis conuenit. Bibitur contra difficultatem urinae, & fluxiones mulierum in uino. Et ab his qui sanguinem reiecerunt, cum succo punici mali. Fiunt ex eo coticula & collyria, oculorum uitij apta. Tritur ut Phrygius, sine uino duntaxat. Modus uestionis est, ut modice leuis fiat, & bullis quibusdam intumescat. Sunt qui Hæmatiten ita adulterant. Densam glebam rotundamque Schisti lapidis, cuiusmodi sunt quæ eius radices uocantur, in urceum figlini operis, qui feruentem cinerem contineat, cõdunt, paucaque interiecta mora eximunt, experiunturque si trita ad cotem Hæmatite colorem reddat. Quod si ita res se habet, reponunt: sin minus, iterum obruunt, & subinde conspicientes, periculum faciunt. siquidem in cinere diu dimis-

sus,

sus, colore mutato diffunditur. Coarguitur malè confectus, primum scissilibus uenis: quippe in rectos uenarum discursus refringitur. At Hematites longe secus se in colore habet: namque hic floridum reddit: Hematites uero saturatiore, atque Cinnabarin imitantem. Inuenitur in Sinopica Rubrica. Fit & è Magnete lapide, uehementer ambusto. In Aegypto sponte natura cum metallis enascitur.

Hematites lapis in Italia maximè & Germania, ubi nascitur agnitus. Siquidem Hematitidis species omnes à plinio descriptæ: præter unã (per Cordum) in Hercinie Saxonia montibus reperiuntur.

Schistus lapis. CAP. XCI. *et lapis scissilis*

NOMENCLATURA.

Græ. Σχίς &. Lat. Schistos. Ital. Pietra Sfeffa.

Schistos lapis in Iberia Hispania gignitur. Probatum maxime qui Croci colorem amulatur, friabilis, suapte natura fissilis, concremento & alterno coherentium uenarum discursu, pectinum modo. Ammoniaco sali similis. Vim exhibet Hematitidis, sed ad omnia infirmoorem. Quin & caua replet muliebri lacte perfusus. Ad prociencia, rupta, item genarum crassitiem, & uuas oculorum, magnoperè efficax est.

Cum Schistus hodie non habeatur: parisque cum Hematite sit uirtutis: substitui eius loco sine noxa Hematites potest.

Gagates. CAP. XCII.

NOMENCLATURA.

Græ. γαγάτης.

Lat. Gagates.

Ital. Pietra Gagate.

IN Gagatarum lapidum genere, præferendus qui celeriter accenditur, & odorem Bituminis reddit. Niger est plerumque, & squalidus, crustosus, per quã leuis. Vis ei molliendi, & discutiendi. Deprehendit fonticum morbum suffitus, recreatq; uul-

ua strangulationes. Fugat serpentes nidore. Podagricis medicaminibus, & acopis additur. In Cilicia nasci solet, qua influens amnis in mare effunditur, proximè oppidum quod Plagiopolis dicitur. Vocatur autem & locus & amnis Gagas, in cuius faucibus ij lapides inueniuntur.

Alij plures lapides. CAP. XCIII.

NOMENCLATURA.

Græ. πολλοὶ ἄλλοι λίθοι. Lat. Plures alij Lapidēs.

Ital. Molte altre pietre.

Lapis Thracias dictus, nascitur in flumine quodam Scythia, cui Ponto nomen est. Vis ei Gagata. Traditur aqua accendi, & oleo restingui: quod in Bitumine accidit. Magnes lapis optimus est, qui ferrum facile trahit, colore ad cœruleum uergente, densus, nec admodum grauis. Datur cū aqua mulsā, tritum obolorum pondere, ut crassos humores eliciat. Sunt qui Magnetem crematum pro Hematite uendant. Arabicus lapis maculoso ebori similis. Is tritus illitu hæmorrhoidas exiccat. Eius cinis dentifricio optimus. Galaëtitis appellatur, quod lacteū succū resudet: cinerei tamen est coloris, ac gustu dulcis. Ad oculorum fluxiones, ad ulcera conuenienter illinitur. Oportet autem in aqua tritum, pixide plumbea recondere, propter nimiam glutini, quod ei obhæret. Melitites omnia Galaëtitis similis. Hoc tantum interest, quod dulciorem succum remittit. Eiusdem ut Galaëtitis effectus. Morochthus lapis, quem aliqui Galaxiam, aut Leucographida uocauerunt, in Aegypto nascitur: quo, utpotè molli, & facile liquecente, linteones dealbandis uestibus uiuntur. Spiracula corporis obstruere uidetur, conueniens ijs qui sanguinem expuunt, cœliacis, & uesicæ doloribus, cum aqua potus. Itidem fluxionibus uulvæ, & impositus uelleri. Mollibus oculorum collyrijs miscetur. Explet enim caua, atque delachry-

matio

de mag
etc.
si: pietra
man

lapis lac
eg.

lapis
lthali

mationes sistit. Idem cerato exceptus, ulcera quae sunt in tene-
 ris partibus corporis, ad cicatricem perducit. Alabastrites uo-
 catus Onyx, crematus, resina aut pice assumpta duritias discutit,
 stomachi dolores cum cerato leuat, gingiuas comprimit. Lapis
 nomine Thytes, in Aethiopia gignitur, subuiridi colore Iaspide
 imitatus. Cum diuiditur tamen lacteum succum reddit. Rehe-
menter mordet: tenebras, quae pupillis obuersantur, expurgat.
Iudaicus lapis in Iudaea nascitur, glandis effigie, candidus, scita
 admodum configuratione, lineis aequaliter inter se distantibus quasi
 industria detornatis, Solutus nullam qualitatem manifestam gu-
 stui representat. Potesť Ciccris magnitudine tritus ad cotem, ut
 collyrium, cum calida aqua cyathis tribus, potu difficultati uri-
 nae auxiliari, & calculos in uesica comminuere. Amiantus la-
pis in Cypro nascitur, scisso Alumini similis: quo, ut potest flexili,
 telas & uela tantum spectaculi gratia texunt, quae ignibus in-
 iecta ardent quidem, sed flammis inuicta splendidiora exeunt.
Sapphirus lapis, percussis a scorpione, potu prodesse existimatur.
 Contra intestinas exulcerationes bibitur. Extrescentia in oculis
uuasq; & pustulas inhibet, & ruptas membranas cogit. Mem-
phites in Aegypto iuxta Memphin inuenitur, calculorum ma-
 gnitudine, pinguis, uersicolor. Tradunt trito & illito, quae urenda
 aut secanda sunt, sine periculo obstupescere, ita ut non sen-
 tiant cruciatum. Selenites lapis, quem aliqui Aphroselenon ap-
 pellarunt, quoniam noctu inuenitur luna imaginem reddere,
 quae cum ea quidem augetur & decrescit. Nascitur in Ara-
 bia, candidus, traslucens, lenis. Huius ramenta comitialibus in
 potu dari iubent. Eo ceu gestamine ad amuleta mulieres utun-
 tur. Arbores adalligato eodem frugifera redduntur. Iaspidium
 quaedam Smaragdum imitatur, alia Crystallum, colore similis
 pituita: alia non dissimilis ari, ob id uocatur Aerizusa: alia
 ueluti fumo infecta, quae Capnias ex argumento uocatur. Qua-
 dam

Hispan
 Alabastr

A. lupi
 nigroz

Barb
 alumine
 plum

A. lapis
 lune

Sij: pie
 dra la
 nar-

dam lineis albis & resplendentibus præcingitur, Assyrios appellata. Alia Terebinthina similis quæ Terebinthizusa dicitur. alia colore Callaida gemmam emulatur. Omnes amuleta esse traduntur, & accelerare partû sæmoribus appensa. Ætites lapis est ueluti prægnans, cum quatitur, alio in utero sonante: Gravidis continet partus, cum lubricæ sunt uulvæ & parum tenaces, sinistro brachio alligatus. Sed parturientibus è brachio amoveatur, & feminibus alligetur, ut sine doloribus pariant. Furem deprehendit, si quis in pane conditum offerat, fur enim mansum deuorare non poterit. Quinetiam concoctus, furem coarguit: quippe decocta cum eo, deuorare non poterit. Tritus, & cerato exceptus. Cyprino, aut Gleucino, aut excalsaciente, comitiales magnificè iuuat. Ophita genera multa. Quidam ponderosus & niger. Alter cinereo colore spectatur, punctis distinctus. Tertius lineis quibusdam candidis intercinctus est. Omnes alligati contra capitis dolores, & serpentium ictus prosunt. Feruntur qui lineas habent, lethargo, & capitis doloribus auxiliari. Lapidem in spongiis inueniuntur, qui uesicæ calculos rumpunt, in uino poti. Lithocolla glutinum, quo lapides coniunguntur. Conflatur autè ex marmore, lapide Pario, & taurino glutine. Potest candente specillo admotum: incommodos oculis pilos replicare. Ostracites testæ similitudinem habet, crustosus, & in laminas fissilis, quo mulieres ad detrahendos pilos, pro pumice utuntur. Menses drachmæ pondere potus ex uino, sistit. Si quatuor diebus à purgatione bibitur sicilici pondere, sæminis præstat ne concipiant. cum Melle autem impositus, mammarum inflammationes lenit, & nomas cohibet. Smyris lapis est, quo annularij scalptores lapides expurgant, ad erodendum & urendum utilis. Ginguuis, quas humor uexat, prodest. Dentifricio comèdatur. Arena è littoribus sole feruesacta, hydropico rû tumores exugit, si capite tenuis in ea obruant. Torreri solet ad

arid

aridos fotus, pro Milio aut sale. E cote Naxia, quod exacuendo ferro deteritur, illitum alopecias ad pilum reducit. Virginū māmas cohibet, nec incre scere patitur. Potum ex aceto, lienem absumit, & comitialibus prodest. Geodes lapis astringit, siccat, caligines oculorum discutit. Illitus autem ex aqua, testium māmārumq; inflammationes sedat.

GAgates & Thracius lapis vi & essentia admodum cōsimiles, hoc inter se discremen habent. Gagates, crustaceus: Thracius quaquauer sum sibi æqualis est. Germania montes Gagatus speciem produciunt, quo fabri ararij & ferrarij pro carbone vtuntur. Vires, odor, forma, essentia, Gagatem representant. Thracius lapis, ipsum est Succinum nigrum Magnes vi attrahendi ferri præditus, vulgo notus est, & in Germania nascitur, in Misnia montibus, & Hercinia Saxonia, propè Harxiburgum, arcem miliare Germanicum à Gostaria distantem. Arabicus Galaclites, Melitites, Marochtus, ignoti nostro æuo sunt lapides. Galaclites tamen, Cordo, Hildenhemij nascitur, substantia, forma, & viribus nihil à Dioscoride discrepans. In eiusdem territorij montibus Arabicus inuenitur, maculis & cādore ebori persimilis. Alabastrites, hjs notus est omnibus qui magnificis signis & adificis insuevere. Thyites nostro æuo est incognitus. Iudaicus seplasis omnibus summè est familiaris scilicet ad cōinuendos in renibus lapillos. amiantus è Cypro affertur, alumini sc̄i sili similis (superius demonstrauius ipsum esse alumen plumæ) cādore tamè inferior. ab igne, quantumuis in eo persistat, integer exilit. Venosus est adiantus, ad ligni formā accedēs. Nec desunt qui flexilem producāt, nēpè è quo fila & tela cōtexi queāt. Impostorū est pilos Salamādra dicere. Nā notatus est lapis. Profertur & in laminas sifilis amiantus sed à Dioscoride præteritus. Sapphirus noster, nota gemma, notis aureis nō splendescit vt vult Plinius, nullūq; aliud discerniculū habet, quā axurini (vt sic loquar) coloris resplendentia. Porro cū vsu sit in medicinis cordialibus, instauratricibus præciosiq; electuarjs, quæ in peste, venena, & ad vigore cordi excitādū cōponūtur, nō Saphiros tātū, sed etiā Smeraldos, Rubinos, Granatos, & Hiacinthos immittere, & pauca seplasia vera, apud se, gēmarū fragmēta habeāt, Medicorū hac in re negotiū erit suæ artis peritos, & probatæ fidei gēmarios cōsulere, ac dein in minutissimum puluerem super Porphyrio lapidè reducere. Siquidem eorum non toleranda ignorantia, seu potius stoliditas, qui Coralium in areis mortarijs molitum, in vsus medicos transferunt,

nescij

nesciū brutum hominum genus nihil esse quod aris & ferri naturam & substantiam magis in se contrahat, quam Corallium, quod miserandis agris aut maturam, mortem, aut molestiam ampliolem importat. Memphites, & Solenites, lapides nobis abstrusi, hic in Arabiam, ille in Memphim relegabitur, nisi dicamus hunc Specularem esse lapidem, ut Cordus sentit. Aspidum diuersum colorati sunt. Quidam candidi, rubeis notis varietati quidam toti rubent, alij in maculis sanguineis viri descunt, alij diuersorum sunt colorum, ut apud gemarios videre est. Aetites diuersorum hodie colorum inuenitur, magnitudine, modo singulari, modo exigua. In Aquila quidem nido repperitur, non ibi nascens, sed in praecelsis montibus, & rupium aditissimarum commissuris. Ophites noster, durissimus est lapis, Porphyry penè modo, colore nequicquā nigricante & candido, quod in suo Ophite requirit Plinius, at totus in viridi obscurus, maculis discriminatus in viridi perspicuis. Quo patet nostrum, ab antiquorum Ophite discrepare. Spongiarum testacei lapides, renalibus lapillis effringendis idonei, in coloris lactei colorem resoluntur. Quocirca incidunt sine manifesta caliditate. Clarū quid sit Lithocolla. Nasctur Ostracites apud Hildens hemium, testarum laterumque substantiam, & aspretudinem referens. Pulsus non dissimilem sonitum edit, plana, qua sibi ipsi interfertos ceu lateres habet, coagmētatione coalitus. Smyris mira cum Adamante proximitatis, siquidem utroque & gemmae & arma poliuntur. Vitrum etiam Smyris findit. Oculca nunc est Naxia. In Misnia gignitur, haud procul à Dresola, & in Saxo sum Hildenshemina.

Si. tierra Terra. CAP. XCIIII.

NOMENCLATURA.

Gr. γῆ. Lat. & Ita. Terra.

Omnis terra ad medendi usum recepta, summam & primam uim habet refrigerandi, meatusque obducendi, occludendique: sed specie distat: cum alia, adiunctis quibusdam, ad alia sit utilis. Eretriades due sunt. Vna, uehementer alba est, altera Cinericia. Optima habetur ad cinereum colorem uergēs perquam mollis, qua si per aramenta tractim ducatur, lineam uioleaceā refert. Lauatur ut Cerusa, aut hunc modū: Teritur seorsum, & cū aqua, & ubi pessum ierit, humor leuiter excolatur
sicca

siccata solibus, iterū teritur interdū, adiecta aqua ut uespere
 confidat antelucanis colo excernitur, & demū in sole irita,
 si fieri potest, digerit in pastillos. Quod si tosta desideret, pastilli
 magnitudinē Ciceris in fictile perforatū conyiciuntur oreq; uasis
 diligenter obturato, supra carbones candentes continenter sol-
 libus perflantur. Vbi uero cinis in fauillas se conuertit, aut aë-
 reum colorem contraxit, exempti reconduntur. Vim habet ad-
 stringentem, & refrigeratorem, leuiter mollientem, caua ex-
 plet, & sanguinolenta conglutinat. Samia praesertur candida,
 leuis, tangenti lingua glutinis modo adhaerescens, mollis, succo-
 sa, friabilis, cuiusmodi est, quam aliqui Collyrion uocant. Duæ
 enim species eius. Vnam antè diximus: Altera Aster appella-
 tur, crustacea, & cotis modo prædensa. Vritur ac lauatur ut E-
 retria, uimq; consimilem habet. Sanguinis reiectiones sistit. Fœ-
 minis fluxione uulua laborantibus, cum flore hylyestris Punice
 datur. Testium & mammarum inflammationes, illita ex Ro-
 saco & aqua, refrigerat. Sudores arcet. Contra serpentium
 morsus & uenena, pota ex aqua auxiliatur. Samius lapis in Sa-
 mia terra inuenitur, quo aurifices utuntur poliendo auro, ut re-
 splendeat. Probatum candore, & durtia. Vis ei adstrictoria, &
 refrigerans. Prodest stomachicis potus. Sensus habet. Verum
 ad fluxiones oculorum & ulcera, cum lacte efficax est. Partus,
 ut tradunt, adligatus accelerat, & conceptus fœminarum custo-
 dit. Chia eligi debet candida, uergens ad cinereum, Samia simi-
 lis. Est autem crustosa, albaq; sed fictilijs formis differens. Vis
 eadem quæ & Samia. Extendit faciem, & erugat, atque splē-
 didam reddit, colorem in facie & corpore toto commendat. In
 balneis pro Nitro deterget. Eadem præstat Selinusia: Maxime
 laudatur, quæ uehementer resplendet, candida, friabilis, & hu-
 more dilui celerrima. Cimolia duo genera, candida, & ad pur-
 pureum inclinans. Optima existimatur, quæ innatam habet pin-

A. de lu
 Samio

A. 4. alb

A. de lu
 masticis

A. chimole

gitudinem, tactuq; frigida sentitur. Vtraque aceto diluta, parotidas, & alia tubercula discutit. Embusta igni, si statim Cimolia oblinantur, pustulas non sentient. Testium duritias, & totius corporis collectiones cohibet. Igni sacro imponitur. In summa, utraque multum in medicina commendatur, si incorruptæ originis, nec spuria assumatur. Quæ pinguis dicitur, colore ferè Eretriæ similis est, grandioribus tantum glebis: manum si quis admoueat, refrigerabit. Tactu linguæ usque adeo glutinosa, ut pensilis hereat. Cui effectus idem qui Cimoliæ: paulo tamen infirmior. Hanc aliqui pro Eretriade uendunt. Fornacæ testæ uehementer tostæ, crustas ulceribus obducunt: quare prurigini & papularum eruptionibus medentur. Podagricis prosunt, strumas discutit, cerato exceptæ. Fornacæ terra quæ retorrida fuluescit, eiusdem cum testæ effectus. Melia colore cineream Eretriam imitatur, aspera tactu. Ea digitis friata, derasi Punicis modo crepat. Vim habet aluminosam, sed remissiusculam, id quod gustu deprehenditur. Modice linguam siccatur, purum corpus reddit, & colorem commendat, pilos extenuat, uiligines & lepras abstergit. Picloribus usum præbet, ut colores diutius perennent. Emplastris uiridibus, quæ chloræ dicuntur, efficaciter inseritur. Ex omni Melia terra & omni alia in uniuersum, eligi debet recens, mollis, non lapidosa, friabilis, quæ cum humorem attigerit, facile resoluatur. Ex Ampelide terra, quæ Pharmacitis nomine, in Seleucia Syria nascitur, laudatur in primis nigra, Picea longos carbonis referens, modice assulosa, æquabili splendore, quæ detrita, accepto oleo, statim eliquescit. Vitiosa censetur candida, & cinerea, quæ in liquorem non resolutur. Vim dissipandi & refrigerandi habet. Ad calliblephara additur, tingendis capillis idonea. Usus eius ad illinendas uites sub germinationis tempus, utpote cum in nascentes uermiculos enecet.

Fuligo pictoria. CAP. XCV. *Sis: bollin*

NOMENCLATURA.

de los pintor

Græ. Ἀσβόλη. La. Fuligo. Ita. Fuligine.

Fuligo qua pictores utuntur, ex vitrarijs officinis colligi solet: siquidem ei palma tribuitur. Vis ei ad adstringendum & erodendum efficax. Fraëta cum Rosaceo cerato ad cicatricem perducit.

Atramentum librarium. CAP.

XCVI.

NOMENCLATURA.

A. fuligo et tunc

Græ. Μέλας ὢ γράφομεν. La. Atramentum

librarium. Ita. Atramento librario.

Sis: tinta

Atramentum quo scribimus, Fuligine è Tedis coacta colligitur. In singulas libras gummis, ternæ Fuliginis uncia adijciuntur. Fit etiam è resinarum & pictoria Fulgine, de qua paulò antè diximus. Assumitur autem Fuliginis minã, gummis sequilibra, glutinis taurini, Atramenti sutorij, singulorum sequiuncia. Additur conuenienter erodentibus medicamētis ambustis, ex aqua commode crassius illinitur: sed non antè soluitur, quàm cicatricem induxerit. Sanatis siquidem ulceribus, sua sponte decidit. Ceterum habes, amicissime Arce, serè qua tradenda duximus pro operis modo quem destinauerimus, & materia auxiliorumq; medicinalium copia.

Omnes hæc terrarum species, vt veteribus cognita, & in medicamēta usurpata, ita harum, à patrum nostrorum memoria, & usus, & notitia deperijt. Cordo tamen, Melia Hildenshemij inuenitur, forma & viribus cum Dioscoride conueniens. Itidem Ampelitis, Zuicania, in Misnia sinibus, ex montibus eruitur, & in inferiori Germania Aquæ sgrani, à fabris lignarijs, Nigra creta appellatur. Caput 95. & 96, è scripto Dioscoridis satis nota sunt.

Finis Quinti Libri.

Z z

Peda

PEDANII DIO-
SCORIDIS ANASARBEI,
De Venenis, Quóque modo ar-
ceantur, vitentúrque, Liber
Sextus, Ioanne Ruel-
lio Suefsionensi
interprete.

*Ad puncta annotationes doctæ &
compendiosæ.*

P R A E F A T I O .

VPERIORIBVS, amicissime Arce, libris,
tradidimus de Aromatibus, Oleis, Vnguentis,
Arboribus, & earundem fructibus, Lachry-
misq; item Animalibus, Melle, Lacte, Sauro, Fru-
mentis, Oleribus, Herbis, Radicibus, Liguamentis, Vinis, Me-
tallisq;. In hoc uero totius operis ultimo, facultates medicamen-
torum recensibimus, quæ prodesse nobis, aut officere possunt. Vi-
tata igitur orationis prolixitate, opus institutum prosequamur.
Huiusmodi autem tractatus, cum bifariam distributus sit: In
partem Venena precauentem, ita ut ne fallant sumentes: Aut si
quando per imprudentiam dentur, ut tum quoque innoxia
fiant, irritaq;. Et in rationem ips succurrendi, qui iam noxiam
sentiunt: Primum disseram de precauedi modo, Quem esse dis-
ficultissimum, pleriq; maiorum arbitrantur, quod dantes clam Ve-
nena,

nena, ita insidias temperant, ut peritissimum quenque decipiant.
 Si quidem Venena, sua amaritudine, permistis dulcibus spoliât:
 & graue odoris urus, mistura odoramentorum eximuit. Aut
 medicamenta immiscent, quæ tuendæ sanitatis gratia dari pu-
 tantur: & præsertim in ualetudine, ut Absinthium, Tragori-
 ganum, Satureiam, aut Hyssopum, quinetiam Thymum, Irim,
 organum, Abrotonum, Castorium, Aut si quid medicamen-
 tis purgatorijs cognatam habere qualitatem uideatur: aut potio-
 nibus inserunt: ut uinis asperis, iuribus, passo, mulsæ aquæ, ma-
 sto, succis, ut in cremore lentis, polentis. Aut medicaminibus,
 aut alijs, quæ assumuntur, edulj speciem referentibus. Quare qui
 in ea suspicione sunt, conditos cibos uitare debent, omniq; inten-
 so sapore, dulcium, aut salforum, aut acidorum, abstinere: nec si-
 tibundi affatim bibere, aut esuriêtes uoraciter comesse, semperq;
 ad saporem horum diligenter attendere, præsertimq; potu, fri-
 gidam aquâ præsumere. Satiato enim appetitu, qualitates æger-
 rime postea concoquantur. In agris quidem, facile cauemus po-
 tioncs, auxilij prætextu dari solitas, quas offerunt improbi uene-
 ficiorum artifices: Itaque ob id, laborantes morbo, non perinde
 audentium iniurijs patent. Et hæc quidem, ne facile incauti se-
 ductiq; homines, capiantur dolis ueneficiorum, ratio est & fa-
 cultas. Sed alia superest expeditior, ut suspiciosi aliqua præsumât,
 quæ Venenorum uires habent, & inefficaces irritasq; reddant:
 Cuiusmodi Caricæ sunt cum iuglandium nucibus maducata, &
 quæ Cedromela uocant, id est, Citria, seminisq; Napi drachma
 cum uino, ite folia Calaminthæ, aut Creta, quæ Lænia Sphragis
 appellatur, pondere pari cū uino: Aut Ruta folia & nucis iu-
 gladis nucleū, aut Caricas duas, & salis callū ieiuni sumât, &
 nullo Veneni genere lædetur. Antidota ex uino sumpta, eundē
 effectum præbent: inter quæ intelligitur magnum Mithridatiū:
 & quod Scinco, & quod sanguine temperatur. Quin & sape

Venenis obfistunt peculiare quidā corporū affectus, certo quodā modo constitutorū, cum quadā cibi potusq; qualitate, tū vini copia ita tēperatorum, ut cū *Venenis* dissentiant. Siquidē ingesti *Veneni* vires frangunt, atque iam priore alimento farctis preclusisq; meatibus, obstat ne mēbratim per digestionē insinuetur. Verū enimvero, quoniā fortuna necessitas interdū similia discrimina peregrē agētibus affert, absque ullis insidijs hominū, non nihil differendū mihi, de hac re necessariū duco. Iam primū igitur, culminā apparare loco subdiali conuenit, cibosq; & potus in huiuscemodi loco struere. Si id fieri commode nequit, secunda erit conditio hac, apparandi apponendiq; sub tecto. Sed tum diligenter laquearia animaduertenda. Frequenter enim à superioribus contabulamētis animalia decidunt, exigua quidē, sed quā nō modicā perniciē moliātur, ut *Phalangia*, *Stelliones*, & alia quadam reptilia. Porro uitaria uasa diligenter intueri oportet: Nanque reptilia odore uini illiciuntur, quæ interdū sorbedo, noxiū uirus eructarūt, interdū uerò delapsa immersaq; expirarūt, & exitij causas, haurientibus attulerūt. Sed hæc hæcenus dicta sint, ne cauti & prouidi insidijs pateāt. Quod si qui sua sponte, aut quorundā insidijs sumpserunt, auxiliari primo quoque tempore oportebit. Siquidem dum comites singulorū uenenorū notæ expectātur, immedicabile fit uenenū, & paulisper neglectum, medicamētis agrē cedit. Quare si qui pro comperto se uirus sumpsisse intelligant, & fateantur: aut eorū qui aderāt, testimonio constet, protinus ad idonea remedia trāseuntes, facile peculiari natuæq; constitutioni restituemus. Neq; enim is assentimur, qui prorsus auxilia, in huiuscemodi, frustra adhiberi cōtendūt. Quo enim modo morbi, quorum causa cæcæ, latentesq; corporibus insidet, medicinā admittūt, & quæ forinsecus incurrūt *Venena*, medēdi rationē aspernātur? Aequē uerò omnes morbi, pro causarū ingruētū magnitudine, proq; antecedētibus adfectionibus, qualitibusq;, quibus sit opportunū corpus, uel medicabiles sunt,

uel nūt

uel nullis cedūt medicamētis. Quod si qui forsan obmutescētes,
 aut temulenti, aut nolentes alioqui Venenum à se egeri, nullam
 nobis eius cognitionē præbeat, tū protinus accedendū ad ea, quæ
 cōmuniter epotis quibuscūque Venenis, opitulari cōsueuerūt. Alio
 qui nullū magis in omnia ualēs auxiliū dari potest, quā, ut proxi-
 mo loco, Virus foras exhauriatur, priusquā inuale scat. Quare si-
 ne mora, calidū oleū ex aqua, aut seorsum, ut uomitare cogatur,
 dari conuenit. Aut si oleū natura loci negat, butyrū cū aqua ca-
 lida, aut Malua, aut Lini semine, aut Trago, Vrtica, Fænogra-
 co, aut Halicæ decocto, uicē eius exhibebit. Hac enim nō modo
 nomitionibus exigēt, ut illa sua laxatrice, aut nauſeā ciente, sed
 aliū quoque subducet & corporū inanitione, ita aduersabūtur,
 ut acrimonias Venenorū hebetēt. Id quod euidenter huiuscemodi
 argumēto deprehēdere licet: Est, ut quisquā uina calce, uel ſæ-
 ce, aut Cātharidibus, aut alio quouis acri, corpus exulcerare ſta-
 tuerit: is si ipsum oleo leniter illinat, exulcerationē non accipiet.
 At qui neque uehemēter adstringi corpus, neque refrigerari po-
 terit, si antea perūgatur. Quinetia uomitus, nō ob id modo quod
 uacuet, & noxiū humorē excernat, iuuamētū adfert: sed quod
 assumptū Virus nonnūquā odore, coagulatis grumis, aut colore,
 prodat: Quippe cū odore, & amaritudine, Meconiū: colore, Ce-
 rusam, Gypsumue: grumis, lac, aut sanguinē, animalis recēs iugu-
 lati, ostēdat. Nā grauis odor regeſtorū, Leporis marini, aut Ru-
 betæ ueneficia deprehēdit, ita ut nōnulla abijs remedia peti pos-
 ſint, ad idonea singulorū auxilia trāſeūtibus. Oleo etiā, Maluæ
 decoctū admiscetur, aut Glauciū, aut adeps anſerinus, aut pīguū
 carniū iura, lixiuiū lignorū cinere factū. Vbi uerō uomitus dili-
 gēter citatus fuerit, ne quid in uētre coierit, quæ hæserūt intesti-
 nis reliquæ, clyſtere acri deuocētur. Facit & Nitruū tritū, & cū
 hydromelite ſuptū, uina uetera liberalius opota, gallinacea iura
 pīgues pisces, uetusta carnes pīguesq̃, & q̃ adipe aut recēti buty-
 ro parant: aliū nāq̃ subducit, uti diximus: Et stomachū reſoluetia

proniorem ipsum ad uomitionē reddunt, & Venenorū acrimo-
 nias hebetant: Atque meatus obstructentia, celerem urinum pe-
 netrationem inibent. Quinetiam medicamenta dantur, quæ
 cōmuni dote prosunt: ut Lemnia terra, Agaricū, Abrotonum,
 Irio, radix Eringij semē Pastinacæ & calamintha, Nardū Gal-
 licum, Castorium, Ferulæ uirentis medulla, flos Rhododendri,
 succus Marrubij, Laser aut Laserpitium, Sagapenum, Pence-
 dani succus: aut panacis, & radix, quam Magudarum appella-
 runt, Aristolochia longa, syluestris Ruta semen, & Betonica,
 quam Cestron nominant, folia. Singula cum uino, drachmæ pō-
 do sumi debent. Effectum præbet Polij decoctum, & Seseli, &
 liquida pix linctæ. Magnificè ferunt opem antidota, quæ in cal-
 ce scripta operis reliquimus. Communis ratio præstandi auxilij
 ita se habet. Caterum ab ijs, quæ consueuerunt euenire, com-
 munita remedia sumptitari possunt. Ferè enim, uires Venenorum
 quàm plurimorum, in affectus consimiles corpustandem redi-
 gunt. Quam ob causam plerisque communia conducunt auxi-
 lia. Varia etenim sunt Venenorum genera: communes tamen,
 nec multi, ijdem affectus oriuntur. Neque fieri potest, ut omnes
 concurrentesq; casus, quæ Symptomata uocant, unum Venenum
 sequantur, alioquin superuacaneæ fuisset Venenorum singulo-
 rum traditio, cum suis remedijs ab authoribus descripta. Neque
 uerò in uno eodemq; promptum est inuenire, ut quis stomachi,
 alui, intestinorum, rectoris, renum, & uesicæ dolore uehementer
 crucietur, ut singultiat, erodatur, contremiscat, refrigeretur,
 obmutescat, cōuellatur, pulsus elanguescat, spiritus difficilis fiat
 ueterno prematur, uertigo obuersetur, caligent sensus, strāgule
 tur, sitiatur, sanguis erumpat, febre consuetetur, agre lotium red-
 dat, torminibus uexetur, crebro uomitet, nausea prematur, ru-
 bescat, liuore sugilletur, palleascat, desipiat, stertat, uiribus defi-
 ciat; & pleraq; alia faciat, patiaturq;. Singula enim in genera-
 les

les affectus deducta, pauca numero, & communia, ea demonstrat, quæ euenire cōsueuerūt. Quare in singulis quæ suprā diximus, non facile fuerit deuoratum Virus cognoscere. Nam oris & linguæ erosio, stomachi uentris, uesicæ ac renium inflammatiō uehementis urinae difficultas, & interdum cruoris cum eo exitus lancinatio, & in plurimis partibus quidam adustionis sensus, non in Cantharidibus modo potis reperiuntur, sed in Eruicis quoq; Pinorū, & Bupreste, & Salamandra. Porro nō modo eos qui Meconium hauserunt, ueterno aut sopore premi, stertere, liuore sugillari, torpere, refrigerari, stupefcere, toto corpore prurimum sentire, sensu priuari constat, sed eos etiam qui mādragorā aut Cicutam deuorarunt. Delirium non Hyosciamus tātum infert, uerum etiam quæ Toxicæ appellantur. Itidē Aconitum, & Mel quod in Heraclea Pontica gignitur. Strangulatio non minus in Fungis, quā in sanguine taurino, lacte, Aconito, Cerusa, gypso conspicitur. In summa, difficile unū uni Veneno proprium inuenire signum, quod haustum gustatumq; Virus prodere possit; maxime, quod hæc caterorum etiam uitiorum, quæ in corpore exoriuntur, communia sequi solent. Caterium in his quæ celeriter enecant, noxam signis forsitan indicare possis, si ad ea respexeris quæ sumus dicturi. Sed in ijs qui ad longas agritudines spectant, nihil ad medendi rationem difficile, duntaxat quod pertineat ad indicia noxæ, ut potè cum Venena, statim, atq; presentaneam uim illam perdidderunt, transmutata in longos adfectus, communia reliquorū uitiorū remedia, cōpositionesq; flagitent, cū Venesica pprietas nō amplius in sit. Si uerò longa sit affectio, in aliquod diuturnorū morborū genus recidet, a quibus facile fuerit medēdi rationē assumere. Sed de ijs quæ generaliter auxiliantur, hæctenus. Cōsequēter quæ priuatim singulis prosunt, scriptis mandabimus, si prius sigillatim exposuerimus: quæ ex singulis ordinibus exitialem aut maleficam

leficam uim sortiuntur, ut medicina studiosi ea cautè obseruent, quæ ad rationem salutis scripta inueniuntur, quòd nonnulla eorum quibus utuntur, uenenis sint commista. Incuria enim magnas adfert noxas, & sæpe continuo usu eorum, homo in perniciem agitur. Proinde animalia quæ exitiosam uim habent, hæc sunt: *Cantharides*, *Buprestis*, *Salamandra*, *Pinorum Eruca*. *Lepus marinus*, *Tubera*, & *Rana palustris muta*, deuorata *Hirudines*. *Semina* sunt: *Hyoscyamus*, *Coriandrum*, *Cicuta*, *Gith*, *Psyllion*. *Liquamenta*: *Meconium*, *Opocarpason*, *Thapsia succus*, *Elaterium*, *Madrageoras*. *Radices*, quas mittit *Chamaeleo*, *Aconitum*, *Thapsia*, *Veratrum*, *Ixia*, *Agaricum nigrum*, *Ephemerum*, quod aliqui *Colchicum* uocant, quod in *Colchide* nascitur. *Herbæ oleraq;* *Smilax*, quam aliqui *Tithymalum* appellant, *Romani Taxum*, *solanum manicum*, quod & *Dorycnium* dicitur: *Sardinia herba*, quæ *Ranunculi* genus est: *corniculatum* *Papauer*, *Pharicum*, *Toxicum*, *Ruta sylvestris*, *Fungi*. Ab animalibus *taurinus sanguis recens*, coagulatum lac, mel *Heracleæ* in *Ponto* genitum. *Metalla*, *Gypsum*, *Cerusa*, *Calx*, *Auripigmentum*, duo *Sandaracha* genera, *spuma Argenti*, *Adarce*, *Plumbum*, & quod *Argentum uiuum* dicitur. E liquoribus domesticis: uinum abunde post balneas potum, aut passum, et frigida aqua similiter.

Venenum omne aut per os sumitur, aut vi extrinseca noxiam adfert. Quod per os sumitur, omni sua operatione cibo alimentari contrarium est. Nam cibus, in sanguinem conuertitur: partes suas omnes, membris quæ priuatim nutrit, similis efficit, locum subit essentia, quæ iugiter in nobis resoluitur. Contra venenum: corpus & membra omnia in quæ subintrat: in sibi peculiarem venenatam naturam trasmutat, quous loco sese indiderit, deperditam non supplet essentiam: sed eam quæ restat & integram, resoluit & corrumpit: haud aliter quam ignis, momento, omnem paleam essentiam in se conuertit & conficit. Siquidem totius corporis coalitio, & consistentia veneno destruuntur. Porro venenum omne trium est generum. Aut enim è plantis, aut ex animalibus, aut ex mineralibus. Vnumquodque eorum ab ea, quam cum cibo habet, diffe-

rentia

rentia discernitur. Id in plantis videmus, Elleboro, Aconito, Napello, Cicuta, Sardoniam herba, Nerio. In animalibus, Viperis, Aspidibus, Basiliscis, Lepore marino, Scorpione: Phalangio: Tarentola: rabidis animalibus: piscibus & carne tostis: & statim in escario vase: praclusa exhalatione: suffocatis: morticinis: a fulgure: aut à venenatis & rabidis animalibus occisis. In mineralibus Argento viuo, Arsenico: Sandaracha: Auripigmento: Magnete: & similibus. Venenatorum animalium morsus: ictus: sibilus: contactus: visus: mortifera. Morsu & transfixu occidunt, Aspides: rabidi canes: Scorpiones: Phalangij: Tarentola: Pastinaca marina: & consimilia. Visu & sibilo Basiliscus. Est & quod contactu perimat: vt ex Auincenna scriptis apparet: qui militem dicit: cū lancea strenuè bestiam transfixisset, proserpente per hastile veneno, congelata primum manu, deinde & toto perficilo corpore: mortuum. Id per æque nostri sæculi experientia claruit in Tridentino ciue. Venena etiam odoratu perimunt. Venenorum & venenatorum variant effectus, pro celi & soli ratione: & quemadmodum sumentes icti aut percussi: in se totis: & in particularibus suis & affectibus & qualitatibus coaluerint: vt quæ aut calida: aut frigida: aut sicca: aut humida fuerint. Calida duobus modis conficiunt. Aut enim sumpta per os: excalfaciunt & corrodunt ad ipsum cor: quod ex Euphorbio: & Veratro contingit: aut extrinsecus applicata: exedunt: carnē: ad ossa vsque: quod in Lepore marino fit. Frigida duplici itidem ratione necant. Nam aut ex nimia sua frigiditate: stupidum ad eū modum corpus reddunt, vt cor etiam ab eis congelascat, quæ Opij operatio est: aut anhelitum comprimunt: suffocant: & stragulant, quod Plumbum vstum, & Fungi malefici conficiunt. Sicca dupliciter mortifera. Aut enim quæ in corde est, humidam sanguinis qualitatem absument: quod calx viua conficit: aut partes corporis ab inuicem segregant & dissipantur: ad integrā omnium membrorum separationem, & insectilem diuisionem: ad cor vsque: quod Risagalli proprium est (Id per sublimationem fit: a quibus partibus ex Arsenico & Auripigmento) Humida: quæuis persuasum sit temperamentum nullum esse: quarti in humido excessus: eius tamen exemplo: cui (referente Gilberto Anglico) brachio à familiari quopiā (quod plus iusto dormientem excitaret) valentius perunlso: caro in terrā putrefacta cecidit: ossibus: interim: in totū carne nudatis: extrema humiditatis venenū esse docebimur: quæ naturā præditus serpens ille nocturnus fuit: qui miser adū illū cōfecit. Dioscoridi, potus Salamadræ puluis: idem operatur. Morsus item Cenci serpentis. Quinetiam Argentum viuum: summa sua humiditate: naturalent non raro cordis humiditatem absunt: vt in eis liquido conspicitur. qui
hucus

huius vinctu vtuntur in morbum Gallicum percurandum. Atenim anti-
 dota totam hominis consistentiam, in bonam habitudinem alterant, vt
 venena in prauam & exitiosam. Sed praesumpta magis iuuant, quam si
 à lue contracta sumantur. Siquidem venena quadam, & oculis suis &
 manifestis qualitatibus nocent: haud aliter quam illorum quidam, vni
 membro, alij alteri noxia sunt, & non omnia priua sua operatione no-
 cent cordi, itidem vt inter medicamenta, alia cor speciatim confortant,
 vt Crocum & Hyacinthus: alia cerebrum, & caput, vt Smaragdus,
 Stachas, Betonica: alia stomachum, vt Corallium, Cinnamomum, Gingi-
 ber, & alia itidem, alia corporis membra. Smaragdus, Hyacinthus, Ga-
 gates, Sapphirus in tenuissimum puluerem moliti, à morte quidem, qui
 venena hausserunt, tuentur, quod natura cordi subueniant, sed si gestan-
 tur tantum, eadem vis non est. Arabes in venena valere scribunt, Casta-
 neas, Mespila, Pistacia, Alum, Raphanum, Auellanas, optimam Theria-
 cen. Caterum quae calidi excessus sunt venena, breui membra omnia in-
 teriora inflammant feruentissimam sitim inducunt, flammeos oculos
 reddunt, maniam perpetuam, & continuum sudorem excitant. Quod si
 vltra illum caloris excessum, corrodant etiam & putrefaciant, vt est
 Arsenicum, Auripigmentum, & Risagallum, punctiones & dolores in-
 tolerandos, in stomacho & intestinis, cum totius corporis murmure pro-
 creant. Haec accidentia sequuntur saepenumero vomitus, nausea, sudores
 modo frigidi, modo calidi, & variae subinde colorum formae. Quae frigi-
 da sunt, profundissimum somnum inducunt, vt vix excitentur: Alias
 cerebrum ad eum stupefaciunt modum, vt aegri sexcentos extraneos mo-
 tus inducant, nunc toto corpore, nunc oculis, nunc ore, nunc alijs in ebris,
 vt simpliciter insanire, aut ebrj videantur. Ab his summum toto corpo-
 re frigus exoritur, sudoresq; frigidi, faciei color liuidus & horrificus, to-
 tius hominis stupor. E sicis venenis, ingens in lingua siccitas prouenit,
 sitisq; quae extingui non queat, guttur occupat, fit stipticum corpus,
 siccitas in omnibus membris, & longissima vigilia excitantur. Humi-
 da, sequuntur tandem profundissimi somni, corporis fluxus, luxantur
 iuncturae, laxantur nervi, vt diductis aliquando oculorum musculus &
 nervus, foras exiliant à seipsis pensiles, nec raro extrema corporis membra
 putrescunt. Quod verò ad vinctus & medendi, in genere rationem atti-
 net, è Dioscoride patet. Antidotum tantum Matthioli, in omnia venena
 praestantissimum & iuxta nobilissimum in medium producam, tum
 Quintam essentiam, quae ex eo componitur, postremo Oleum, mirande
 in venena, maxime serpentium & animalium, virtutis. Porro Antido-

tum sic habet: Reubarbari, Ciperi, Quinquesolij, Tormentilla, Aristolochia rotunda, Paeonia, Reu pontici veri, Radicis Valeriana, Acori (Calanum aromaticum vocant) Inula, Costi, Iridis, Chamaleontis albi Singulorum. 3. 3. Galanga, Imperatoris, Dictamni albi, Angelica, Millefolij, Filipendula, Doronici, Zedoarie, Zingiberis. Singulorum. 3. 2. Agarici. 3. 3. Seminis Cedri, Viticis, Iuniperi, Grani fini, Fraxini, Acetosae, Pastinacae sylvestris, Napi, Nigella, Paeonia, Basilici, Trionis, Thlaspis feniculi, Ammi Singulorum. 3. 2. Baccarum lauri, Hedera, Smilacis aspera, Inbebarum, Singulorum. 3. 1. 3. Frondium Scordij, Chamadryos, Chamapytios, Centaurea minoris, Stachadis, Spica Celtica, Calamintha, Ruta, Mentha, Betonica, Verbena, Scabiosa, Cardui Benedicti, Miltissa, Singulorum. 3. 1. 3. Dictamni Candiaci, 3. 3. Maiorana, Hyperici, Iunci odorati: Marrubij: Ruta caprariae: Sabine: Pimpinella: Singulorum. 3. 2. Ficuum siccorum, Nucis communis: Pistatorum Singulorum. 3. 3. Myrabalanorum embellicorum: 3. 4. Florum cordialium: Rosarum: Lauandulae: Saluae: Rosmarini. Singulorum. 3. 4. Croci. 3. 3. Cassie odoratae (Cinnamomum hodie vocant) 3. 10. Caryophyllorum: Nucis muschatae: Macis Singulorum. 3. 1. 3. Piperis nigri: Piperis longi: Santalorum omnium: ligni Aloes: Singulorum. 3. 1. 3. Cornu Cerui crudi. 3. 4. Vnicornis. 3. 1. 3. Osfis cordis Ceruini: Scrobis Eboris: Virgae Cerui, Castorij: Singulorum. 3. 4. Terra Lemnia. 3. 3. Opj. 3. 1. 3. Margaritarum Orientalium: fragmentorum Smaragdi, hyacinthi: Coralli rubri. 3. 1. 3. Camphora. 3. 2. Mastichis: Thuris: Styracis: Gummi Arabici: resinae Terebinthinae: Sagapeni: Opopanacis: Lasepitiij. Singulorum. 3. 1. 3. Muschi odorati: Ambrae griseae. Singulorum. 3. 1. 3. Olei Vitrioli. 3. 4. Specierum cordialium temperatarum: Diamargariti: Diamuschi: Diambre: Electuarij gemmarum: Trochiscorum Camphora: Viperae: Scilla: Singulorum. 3. 2. 3. Succis Acetosae: Cicerbitae: Scordij: Echj: Boraginis: Melisse. Singulorum. lib. 3. Hypocistidis, 3. 2. Theriaca electa: Mithridati optimi. Singulorum. 3. 6. Vini veteris odoriferi. lib. 3. Sacchari de Medera: aut selectissimi Mellis. lib. octo & dimidia. Omnibus his perquisitis & delectis vt quae diligentissime: artificio fiat electuarium: eo quo Theriaca & Mithridatum componuntur modo. Antidotum hoc, diuina quapiam operatione in venena confert quae per os sumuntur: in mortiferos animalium morsus: & in pestem mirandè operatur, & praecipuè ad praeseruandos sanos. Quod si cui in animo fuerit: vt praesentaneè operetur: sic agat. A sumpta libra vna superioris Antidoti, vna Syrupi corticum Citri: & quinque Aquae vitis, cum electissimo vino confecta, & toties

alambicat. vt Quinta essentia speciem inducat, omnia hæc in vas vitreum indantur, capacitatis à rebus iniectis duple, obturatoq; sedulo ore, summa dexteritate aqua cum electuario tandiu in vase agitetur, donec totum id corpus simul confundatur, ac tum in mensem integrum vas seponetur, agitando tamen binis in ebdomada diebus, vt antea dictum est. Qui fiet vt electuarium persacile fundum petat, & ex æcto tempore, colorata aqua electuario supereminens inuenietur, vi illius omni in se contracta. Tum aperto vase, in vas aliud limpida aqua paulatim effundetur, cuius os cum cera & membrana accuratè obturabitur. Alioqui diei spacio apertum, omnis in fumum euanescet. Habet hæc aqua intantum virium, vt quattuor drachmarum pondere cum pari vini quantitate, aut cum stillaticia qualibet aqua, quæ huic negotio conueniat, aut per se sumpta, à demorso aut iccto à summè venenato animali (quatumuis nihil sentiat aut loquatur) agrum à longo velut somno ingenti spectantium admiratione, suscitabit, ac vomitu ingentem insectorum humorum copiam educet. Siquidem momento in omnes corporis venas permeat, adeo subtilis, efficax, & peruadens est. Valet & in alios morbos, quæ prudens medicorum doctrina censebit. Porro Oleo miscendo, istiusmodi temperamentum obseruabitur. Sub ineuntem mensem Maium, summentur Olei communis centum annorum, aut si minus sui seculi vetustissimi, lib. 3. Hyperici recentis in herba, M. 3. Oleum in vas vitreum indetur, duple à contento capacitatis, in hanc Hypericum infundetur, paulisper antea contusum, tum opertum vas medium in subtilissimam arenam condetur, loco aprico & diem totum insolato, ac inibi sinetur ad decem aut duodecim dies, hisq; transactis in Mariæ balneum ad viginti quattuor horas immittetur, quibus transactis oleum ab aqua exprimetur. Hoc factò, sumetur Hyperici, Chamædryos, Calaminthæ, Cardui benedicti, Singulorum Manipulum vnum. Tundantur, infundantur, & immittantur in balneum continuo triduo, extrahantur postea, colentur, & vt dictum est, exprimantur. Sumantur dein florum Hyperici manipuli tres, hi à caulibus probe repurgati, & tusi infundantur in iam dictum oleum, ac in idem balneum triduo continuo reponantur, postea extrahantur, exprimantur, vt primum, ad eundem modum ter aut quater fiet florum repetita infusio, quousque oleum rubidum euadat, vt sanguis. Hoc factò sumatur ex Hyperico quod iam defloruit, sublatisque à cyma granis illis viridibus, quæ Hordei granis similia, grana in se continent, manipuli ex eis tres conferti efficiendi, quæis tuis & vino albo aliquantum suffusis, in oleum prædictum infunduntur, & cum assueto vase insolanda,

sepe

sepeliuntur in arena diebus octo continuus, & ab his tridui spacio in balneum immittuntur, post colantur, & exprimuntur, vt primum dictum est, tertium vel quartum reiterata simili cum dicto semine infusione, ad integrè imbutum colorem qui sanguineus est obscurus. Ab hoc sumenda, Scordij recentis, Calaminthæ Centaurij minoris, Cardui benedicti, Verbenacæ, Dictamni Candiaui, singulorum medium Manipulum. Tundantur, infundantur, immittantur in balneum per biduum continuum, dein colentur & exprimantur vt supra. Post sumenda Zedoarie, radicis Dictamni albi, Gentianæ, Tormentillæ, Aristolochiæ rotundæ, Singulorum. ʒ. ʒ. Scordij recentis Manipulum vnum. Tundantur, infundantur, immittantur in balneum per triduum continuum, colentur, & exprimantur. Infundantur denuò Styracis Calamitæ, Belgoini (Laserpitium Græci vocant) singulorum. ʒ. ʒ. Baccarum Iuniperi. ʒ. 4. Nigellæ, ʒ. 3. Casiæ odoratæ. ʒ. ʒ. Santali albi. ʒ. 4. Squinantih, Cyperi, Singulorum. ʒ. 1. ʒ. Tundantur, infundantur, per triduum continuum in balneum immittantur, colentur, exprimantur, quo dictum est modo. Ab his sumantur trecenti scorpiones viui, diebus canicularibus collecti, calido cineri in vase vitro superponantur, & cum è calore sudarint & contraxerint sese, superinijce omne iam dictum oleum, calidum, precauendū tamen ne nimio calore vas disrupatur, & confestim obturato vasis ore, in balneum per triduum continuum immittatur, coletur, exprimatur, proyiciantur scorpiones cocti, ac iteratò in oleum infundantur, Rheubarbari selectissimi, Myrrha cõmunis, Aloës hepaticæ, Singulorum. ʒ. 3. Spicæ Nardi. ʒ. 2. Croci. ʒ. 1. Theriacæ electæ, Mithridati perfecti. Singulorum. ʒ. ʒ. Tundantur, infundantur, in balneum immittantur per continuum triduum, demum non colando demceps, asseruetur ac si esset Balsamum, nimirum mirandi in venena remedij. Antidota Mithridatium, è Stinco, & è Sanguine, ideò non ascripsimus, tum quòd è Galeno pateat, tum quòd quorundam & eorum selectissimorum simplicium penuria, exactè conficiendorum viam præcluserit, doctorumque in medicina hominum diligens industria ad nostri sæculi cautionem, modū, sympathian, & naturalem nexum attemperare poterit. Caterum noscitiandi venenis in genere, precauendi, ferendique auxiliij rationem, satis superque hæc Dioscoridis præfatio indicat. Proinde ad particularia procedendum.

Cantharydes. CAP. I.

NOMENCLATURA.

Græ. κενθάριδες. Lat. Cantharides.

Ita. Cantarelle.

Quibus data sunt Cantharides, signa eueniunt grauissima. Ab ore enim ad uesicam usque cuncta erodi sentiuntur. Picem, aut simile quiddam cedria resipiunt. Dextra præcordia inflammantur. Urinam ægè reddunt, & subinde cum lotio sanguinem emittunt. Strigmenta non secus atque dysentericis, aluo deseruntur. Fastidia urgent, animo linguuntur, abortaq; uertigine concidunt. Postremò mente abalienantur. Ergo antea quàm tale nõnihil accidat, dato oleo, aut supradictorum aliquo, uomere cogantur. Mox ubi uomitione plurima reiecerunt, Halicæ aut Orizæ, Tragi aut Pisanæ cremor, ad decoctum Maluæ, aut seminis Lini, aut Fœnigræci, aut radicum Althææ, quæ Lati nus sermo Ibis cum appellat, clystere infundatur. Præterea Nitru eisdem dandum, ex hydromelite, ut quæ stomacho adhuc aut intestinis adherent, eluendo excernantur, ac descendant. Quæ nisi sic discutiantur, ingesta in aluum ex Nitro aqua mulsa, uacuari debent. Detur deinde uinum aut passum, in quo pineoli nuclei, aut Cucumeris semina contrita sint, aut ex lacte, aut mulsa, aut anserinus adeps in passo liquefactus. Inflammata aut partes, Hordei farina cum mulsa decocta perungantur. Ab initio admota cataplasmata nocent, quòd citatus ab eis calor, illapsum uirus ita remoratur, ut in principes se parteis insinuet. Ipsa tamen interiecto tempore, molestissimis inflammationibus opitulatur, utpote quæ dolores & permulceant & leniant. Tum ubi corpus calfaciente oleo inunctum fuerit, in solum descendere oportet, ac lauare, ut per cutem summam, quæ corpori noxia inhaeserunt, etiam excernantur, & deiectiones multisaria moliri oportet,

ret, ne affectus infigatur, & stabilitatem capeſſat. Gallinaceis
carnibus & hœdinis, aut ſuillis catulis maxime pinguibus &
tenerrimis, ac cum Lini ſemine coctis uſci debent: ſiquidem al
uum cient, atque uenenorum acrimonias hebetant. Vinum dul
ce liberalius ebibatur. Prodeſt Thuris cortex, & Samia terra,
quæ Aſter appellatur, ſi quaternæ ſingulorum drachmæ cum
paſſo ſumantur. Item Pulegium ex aqua tritum. Irinum aut ro
ſaceum, cum Rutæ decoctio. Recentes uitis ramuli, cum paſſo de
triti. Longè omnium potentiſſimè antidota auxiliantur, cum a
qua mulſa, drachmis quatuor pota.

Pinorum Erucæ. CAP. II.

NOMENCLATURA.

Græ. πινυονάμωξι. La. Pinorum Erucæ.

*Siſt. oruga
del pino*

Ita. Brucho de pino.

Is qui Erucas pinorum hauſerunt, illico dolor in ore & pa
lato exoritur. Vehemens alui linguæ ac ſtomachi inflamma
tio torquet. Inteftina dolor excruciat, ita ut pruriginem ſentire
uideantur. Corpus totum exaſtuat, ſaſtridium urget. Quibus eſt
ſuccurendum remedijs, quæ deuoratis Cantharidibus dantur.
Peculiariter tamen pro ſimplici oleo & Irino, Melinum, quod
è Cotoneis pomis & oleo temperatur, accipiemus.

Bupreſtis. CAP. III.

NOMENCLATURA.

Græ. βούπρεſις. Lat. Bupreſtis.

Ita. Bupreſto.

Qui Bupreſtin biberunt, non diſſimile Nitro uirus ſa
piunt. Stomachi uentrisq; uehemens dolor inſequitur.
Tam uenter quàm ſtomachus mirum in modum, ut in aqua in
ter cutem, diſſlatus inturgeſcit. Vniuerſa corporis facies contun
ditur, urina ſupprimitur. Quibus eadem quæ potus Cantharidi
bus an

La bus an

750
bus auxiliatur. Priuatim post uomitus & uacutaiones, quas clysteribus molimur, arida ficus profunt. Item earum decoctum, ex uino. Vbi uerò ià serè pericula inclinatur, Thebaicarũ palmularũ cibo, aut carũde tritarũ, in mulso, aut lactis potu, inuatur. Pyrorũ etiannũ omne genus esse, & lac humanũ bibere cõuenit.

Cantharides, quòd excalfacientium quarti, & desiccantium secundi sunt ordinis, uenenata, exulceratrici, & erodenti sunt natura. In speciem urina nocent, & uinarijs meatibus. Nec tantum cum per os sumuntur, sed etiam extrinsecus, partibus vesicæ propinquis in uescarijs (sic nominant) ut in scyatica, applicata. Et quod ad primum accidentiũ attinet, quo perpetuam ab ore ad uescicam erosionem pariant, id eò fit, quod exulceratrices sint & uenenata, qua vi malignante, exulcerant, pustulas inducunt, quacunque permeant, erosionem suscitant, qua sanguinem erosio uenis urina reddit, & subinde abscessus in uirga testiculis, imo ventre, uesicæ collo, subnascuntur, ac ex eo urina difficulter, nec nisi guttatim redditur, tormento & dolore non tolerado. Cedria odor, ex adustis, in stomacho & iocinore nimia caliditate, humoribus, prouenit. quorum confusio saporem primum, dein gustum & odoratum inficit. Dextra præcordiorum partis inflammatio, inde oritur quod in iecur, non in lienem operentur. Dysenterici affectus oboriuntur, quod è stomacho in intestina prolabentes, quacunque permeant, exulcerant, & erodunt. Fastidia & animi deliquia pariunt. Dolor, ardor, intoleranda inflammatio, que facultate in eis uenenata prodeunt, resoluta fiunt, & insecto vitali spiritu, & proinde vi cordis dilapsa. Vertigo & mentis abalienatio, ex uenentorum humorum abundantia, quorum fumus dissolutis inferioribus membris, cerebrum inscendit, eoque pacto sensus, intellectum, & rationem inficiunt. Iam è præfatione didicimus eliciendum (uenentorum in genus remedio) uomitum, & acri clystere detractionem moliendam, queis uenenum è corpore elicitum, expeditiorem ac cidentium medicandi vim proferat. Porro exterioribus membris & maxime uesicæ, exulceratis, inflammatis, & erosio, profunt frigida, uiscosa, & uictuosa. Frigida inflammationes restingunt, & dolores sedant. Uictuosa, ueneni acrimoniam obtundunt. Uiscosa, quod interaneis agglutinentur, non remediorum tantum uirtutem in locis affectis cohibent, quin & tuentur membra, in que nondum uis ueneni penetravit. Hoc in negotio lac humanum ex ipsis mammis suctum probatur, butyrum re bicens deglutitũ. Mucilagines seminis Psyllij, mali Cotonei, & Malua. Syrupi, Violatus, Nenupharinus, Papauerinus. Succus, Portulacæ, Cucurbitæ

ta, Lactuca, Citrij, Stacles, Papauerini seminis, Melonij, Citrini, Cucur-
 bertini, lactuca extracti cum aqua Violarij, radicis uel Althææ, aut Ha-
 licacabi. Huius itidem semina numero decem aut duodecim, deuorata,
 presentaneum remedium asseruntur, tantum si primum in aqua Portu-
 lace, aut Hordei macerentur. Oleum Amygdalarum dulcium potum di-
 midia libra pondere. Eo potentius Oleum è Strobilis recentibus: potētis-
 simum, si duobus his permixtis, conficiatur. Nam hoc posterius præter in-
 natam crassitiem, speciatim inflāmationes, & veneni acrimoniam reprimi-
 mit, dolorem omnem acutum sedat. Aqua radicis Althææ, florum Mal-
 uæ, Cucurbitæ, confecta in balneo, vi propria vrine ardorem infrenant,
 & interiores inflāmationes tollunt. Dysentericis affectibus medican-
 tur iura crassa, senum hyrci & cerui, in clysterem immissa, pari ratione
 oleum Omphacinum, elotum cum aqua Plantaginis, aut Portulacæ. At-
 enim Cordiales & Theriacales medicinae, per os sumptæ, fumo cerebrum
 inscendenti medicantur, siquidem sua vi humorum putrefactionem co-
 hibent, ad eūque modum succi & emplastra frigida, commissurae capitis,
 quem coronalem vocant, & fronti applicata. Extrinsecus verò, pecten
 inungere oportet, testiculos, virgæ, si quæ inflāmatione vexentur,
 Nempe Rosaceo & Omphacino Oleis, Violato & Nenupharino, illoque
 qui è fructibus conficitur, quos Itali, Balsamini, & Caranzæ vocant.
 Prodest etiam cum Syringa per virgæ canalem immittere ouorum albu-
 gines multum ante rudicula agitatae cum supradictis oleis, aut cum eo
 qui è semine Papaueris exprimitur, aut cum succo Portulacæ, aut Sèper-
 nini, aut lactuca. Inuit etiā agrum immittere in balneum decoctionis radi-
 cū Althææ, foliorum Maluæ, florum Violarum, seminis mali Cotonei, Psyllij,
 Foenigraci, Hordei, frondium Iusquiami, huicque per tres horas insideat.
 Cæterum quò penitus malum id eradicetur, lassique membris pristinum robur
 & nativus vigor subinsinuet sese, hoc electuario utemur. Strobilorum e-
 mūdatorum li. 3. Nucis Induæ recetis, ℥. 2. Pistaciorum, ℥. 3. s. Seminis Melonis,
 Cucurbitæ, Citrij, Cucumeris, Papaueris, Maluæ. Singulorum, ℥. 4. corti-
 cis Thuris, ℥. 3. Margaritarum, Coraly, Satali albi. Singulorum, ℥. 1. s. Si-
 ci liquoritæ, ℥. 2. Baccarum Iumperi, ℥. 1. Gummi Arabici, ℥. 3. s. Terra E-
 mia, ℥. 6. Succu halicacabi, Portulacæ. Singulorum, ℥. 6. infusionis Viola-
 rum, ℥. 8. Mucilaginis seminis Cotonei, cum aqua Violarum confecti, ℥. 4. Si-
 rupi Violati, Nenupharini, Papauerini. Singulorum, ℥. 10. Ex his omnibus
 fiat electuarium artificio diligenti & probato. Eo cum lacte muliebri Asini-
 no, aut Caprino dissoluto, in longum tempus æger utetur, bis quotidie,
 vrncie in singularem usum pondere. Pinorum & Buprestium venena,
 eisdem quibus Cantharides, remedijs curantur.

A. in 4° de po Salamandra. CAP. IIIII.
 In Salamandrae

NOMENCLATURA.

Græ. σαλαμάνδρα. Lat. & Ita. Salamandra.

SI Salamandram hauserunt, lingua inflammatio consequitur. Mens & sermo præpeditur. Tremor cum torpore, aut horrore quodam ac exolutione accedit. Partes nonnullæ corporis linoribus circunquaque sugillantur: sæpeq; diutius immorâte ueneno, putrescentes desfluunt. Quibus præstabimus cuncta, quæ potis Catharidibus. Peculiariora uerò remedia, resina Pinus, aut Galbanum ex Melle linctum, & Aiuæ decoctum, in quo nuclei Pinei conterantur: Vrticæ quoque folia, cum Lilijs & oleo decocta. Profunt etiam oua Testudinis marinæ aut terrestris, cocta: item Ranarum ius, cum quibus Eryngæ radix incocta sit.

Salamandra cibo morsu, salua, spuma, mucos quod ei è toto corpore resudat, conficit. Siquidem & tota emortua familie, quæ panem est tarint furuo incoctum, qui lignis ea infectis concaluisset. Aetio Salamandra, præter Dioscoridis signa, candidis maculis totum corpus inspergit, quæ breui rubent, & demum nigra, integrum hominem deglabrant. Quod uero Dioscorides eadem facit Salamandræ (quæ frigidissima & humidissima est) cum Cantharidibus, (quæ calidissima & sicca sunt) medicandi remedia, de generalibus intelligendum: Nempè de eliciendo, è stomacho & intestinis, per vomitum, & acrem clysteram, ueneno, de Theriaca, Mithridatio, alijsque antidotis, quæ cor à lue illa tuentur. Quin & generalis methodus in capite primo tradenda fuit, ne eadem traditio, singulatim tradita, fastidium pareret. Auicenna in Salamandram & Opium (nam eiusdem temperamenti sunt) præter supradicta, laudat resinam Terebinthinam, Styracem, Cupressi frondes, & Vrticæ semen. Incedunt Salamandræ in Germania, uia, per syluas paludosas, publica superiori parte in Oleserici formam nigra, inferiori rubra, quæ admodum in quibusdam Italiæ lacubus Stinci uisuntur, parui & nigri, ab his admodum diuersi, qui ex Alexandria afferuntur, & læcæ in Arabia cubitum longæ, & in India monte Nisa, diuersi colores, uiginti quattuor pedum longitudine. Et in Fortunatarum insulis, eam, quam Caprariam uocant, ingenti magnitudine & copia uisuntur.

Epheme

Ephemerum. CAP. V.

NOMENCLATURA.

Græ. ἐφμεροῦ. La. Ephemerum. Ita. Ephemero.

Sympto Ephemero, quod aliqui Colchicon, aut Sylvestrem Bulbum appellant, pruritus in toto corpore excitatur, non secus atque is qui Vrtica aut Scilla laceffuntur. Interna rosione sentiunt. Stomachus cum ingenti grauitate exaestuat. Caterum inualefcente morbo, cruor strigmentis admistus, per aluum exigitur. Quibus, ut is qui Salamandram hauserit, uomitione aut chysteribus auxiliari conueniet. Sed antea quàm uenenum inualefeat, dandum est decoctum frondium Quercus, aut glandium, aut Malicorij. Lac bibere prodest, in quo Serpyllum sit decoctum. Item succum Sanguinalis herbe, aut ramorum uitis, aut Rubi, aut medulla recentis Ferula, aut Myrticum uino: Baccæ autem Myrti tusa tritaq; & aqua macerata, ut liquor inde sumatur, opem ferunt. Media Castanearum tunicula, similem effectum præbet, si cruda in aliquo supra dictorum succo sumptitetur. Organum quoque cum lixiuio epotum. Eximie iuuantur asinini lactis aut bubuli calidi potu, etiam si in ore contineant: ita ut quibus copia lactis huius adsit, non aliud desideretur.

Ephemeri remedia planè describit Dioscorides. Post vomitus itaque & chyteres, descriptis particularibus utendum, maxime asinino & vaccino lacte, generalibusque quæ iam tradita sunt antidotis.

Dorycnium. CAP. VI.

NOMENCLATURA.

Græ. δ'ορύκνιον. Lat. Dorycnium.

Ita. Dorichio.

Dorycnion, quod aliqui manicon Solanum appellarunt, epotum, lactis saporem in gustu refert: continentis sin-

A. in 4 de uuab
pis stupefa
tina mala

gultus ciet, humor linguam uexat, sanguis confertim reijcitur. Mucosa quaedam perinde quasi dysentericis, aluo egeruntur. Itaque antequam aliquid ex his eueniat, auxilio sunt antedicta, uomitus, clyster, & quacunq; potum uenenum expellere possunt. Priuatim his opitulatur aqua mulsa, lac caprillum, aut asinum, dulce uinum, quod tepidum cum Aniso bibatur, Amygdale amarae, gallinacea pectora decocta, quinetiam Conchyliis omnia tam cruda quam tosta esse salutare est. Conueniunt & Locusta marinae, & Gammari, & pota eorundem inscula.

Ephemeris remedia plane describit Dioscorides. Post uomitus itaque & clysteres, descriptis particularibus utendum, maxime asinum & vaccino lacte, generalibusque quae iam tradita sunt antidotis.

A. in 4° de str^a Aconitum. CAP. VII.
 gulatore adipe
 leopardi

NOMENCLATURA.

Græ. ἀκόνιτου. Lat. Aconitum. Ita. Aconito.

Aconitum statim in lingua inter bibendum, cum astrictione quaedam dulcescit, & subinde, potissimum cum exurgere conantur, uertigines offendit. Lachrymas ciet. Grauitatem pectori, & precordijs adfert, simulq; crebri spiritus deflantur. Quare Venenum uomitione abigi, aut clystere per aluum egeri opus est. Vimur inter propinandum, Origano, Ruta, Marrubio, uel Absinthij decocto, cum uino Absinthite, uel Semperuino, uel Abrotono, uel Chamelæa, aut Aiuga. Prodest etiamnum Opobalsami drachma, cum Melle aut lacte, cum Castorio, Piperis & Ruta, æquis ponderibus ex uino. Coagulum hædi, leporis, aut hinnuli, cum aceto. Ferri quoque stercus, item uinum in quo aurum, ferrum, argentumue candens restinguatur, potum. Lixiuiaq; cum gallina & uino decocta, aut carnum bubularum præpinguuum iura, cum uino sumpta. Fertur & Aiuga priuatim ipsis subuenire.

Aconi

Aconiti, Pardaliaches, Licoctonos, & Cinoctonos specie diuersa, idē tamē in genere remediū ex postulant. Aetio prater Dioscoridem in signis, Potum Aconitū à dulcore & aspretudine, amaror pariter in lingua sensus oboritur, astringuntur postea maxilla, subsequuntur morsus & erosiones stomachi, hisque si non contestim succurratur, caliginosi fiunt oculi & sanguinei, tremores, inflationesque, hydropicis similes, toto corpore excitantur. Medicandi ratio in Dioscoride perbellè tradita. Prater hanc Petrus Abanus remedium proponit, Terram sigillatam, dragmarum duarum pondere, aqua calida impotam, dein curandum vt eger vomat. A vomitu, Theriacum drachmarum duarum pondere bibendum in vino, cui Gentianæ radix intocerit. Atque adeo Aconiti præcipuum esse antidotum, longæ Aristolochiæ radicem.

Mel Heracliæ. CAP. VIII.

NOMENCLATURA.

Gr. μέλι τὸ ἐν ἠρακλείᾳ. Lat. Mel Heracliæ.

Ita. Mele heracliotico.

Melin Heraclia Ponti ubi Aconitum gigni solet, inuenitur, quod qui edunt, bibuntue, non secus afflictiuntur, quam qui Aconitum ebiberunt. His eadem quæ potio Aconito conueniunt. Adiuuantur in primis continuo uini mulsi potu, cui Ruta folia sint adiecta.

Mel Heracliæ ad nos hodie nõ assertur, & eo proinde medicadocure minimum impendendum, maximèque quod eandem cum Aconito venenatam naturam forciatur.

Coriandrum. CAP. IX.

Græ. κόριον. Lat. Coriandrum.

Ita. Coriandro.

Coriandrum ob odorem latere non potest. Epotum autem uocem exasperat. Insaniam adfert, à temulentis non abhorrentem. Qui sumpserunt, pudenda dictu blaterant, totiusq; corporis odore, uenenum fatentur. Quibus post uomitionem Irino oleo concitata, uti retulimus, merum & per sese, & ex Absinthio potum, auxiliatur, itē oleum. Nec secus oua in eodē

exinanita, si liquefacta in muria sorbeantur. Et epota muria,
& ius salsum ex gallina & ansero. Passum quoque cum lxi-
uia sumptum.

Arabum secharq, magno errore, & à Dioscoridis opinione diuerso
Coriandri semen Saccharo conditum, ad inhibendum vaporum
in cerebrum insensum, idq; roborandum, deludi cupidis, miserando de
lectu obtrudunt. Siquidem nec seco semini, viridis vires depereunt,
quod in Papauerino, Iusquiamio, & Cicutæ semine videre licet: nec
itidem præparandi modus cum aceto Coriandri seminis virtutem ener-
uat. acrimonia quidem aliquantū & malignitatis deponit, cum suam
ipsorum immutare naturam nō queant. Præter Dioscoridis præscripta,
Theriaca cum vino optimo epota prodest, estque huius antidotum, co-
gnitum & vulgare, Vincetoxicum: Ad raucedinem, gargarizatus pro-
prius, & pectori proficua. Ad cerebri lesionem, species Diamuschi, Diam-
bra, aliæque capitalia, cordique conuenientia.

Sis: Faragatona Psyllium. CAP. X.

NOMENCLATURA.

Gr. Πύλλιον. Lat. Psyllium. Ital. Psillio.

Psyllion epotum, corpori toti frigus & torporem cū exo-
lutione & mærore quodam affert, ita ut animum despo-
deant, Cui omnia quæ ex hausto coriano auxiliantur.

Præter Dioscoridis in psyllio indicia, sit anhelitus compressior, & cor-
pus in tumescit, ab his tanta cordis anxietas, ut non raro sudori fi-
gulo acri commoriantur. Eadem quæ in Coriando medicandi ratio.

A. n. 4. f. m. nona. ras. Cicutæ. CAP. XI.

latio ne sucra NOMENCLATURA.

Gr. Κωκυθιον. Lat. & Ital. Cicutæ.

Cicutæ pota uertiginem excitat, oculisq; caliginem offun-
dit, ita ut ne minimum cernatur. Singultus ciet. Mentem
turbat. Extremi artus gelantur. Denique conuulsi, suppresso ar-
teria spiritu, strangulatur. Quare inter initia, uti in reliquis, Ci-
cutam uomitu excutiemus. Postmodum deiectionem moliemur
ut quod

ut quod ad intestina prolapsum sit, excernamus. Tum demum in meracam potionem, quæ maximo est auxilio, deueniemus. Repetendum per intervalla: in quibus proderit lac asininum, aut bubulū potui datū, aut Absinthium cum Pipere & uino, castorio, Ruta, Mētha cum uino, aut Amomi, Cardamomi, aut Sty racis uncia, aut Piperis cum semine Vrtica & uino, aut Lauri folia. Item Laser ex oleo & passo, & passum per sese largius potum proficit.

Petrus Abanus laudat in Cicutam Theriacam sumptam ad dra gmarum duarum pondus, epotāque in Dielamni decoctione, aut in uino, in decoctione paris ponderis Gentianæ.

Taxus. CAP. XII.

NOMENCLATURA.

Gr. Σμίλαξ. Lat. Smilax. Ital. Tasso.

Smilax, à quibusdam Tithymalum, à Latinis Taxus appellatur: frigus uniuerso corpori, strangulatus, & celerem interitum infert. Cui eadem quæ Cicutæ conueniunt.

Dioscorides Taxum cum Cicutâ temperamento conuit, nempe quæ eisdem remedijs curentur. at obstat frondium & corticis Taxi amaritudo, perpetuo virore frondescit, pinorum & abietum in morem ad quæ plurimum accedit. Tum baccarum in gustu is dulcor & acrimonia, ut aues ab eius esu nigrescant, proculdubio ostendit, Taxum calidi esse excessus. Idque conspicuum est qui Taxi fructus ederint, ob spirituum & sanguinis inflammationem, in febres & ventris profluvia decidere. Quod sanè ex putrefactione prodire non potest, quemadmodum his accidit qui æstiuos aut autumnales fructus auidius esitarint. Porro aut illa in nigrorem transmutatio, adustionem, ut in æthiopicis, designat, non frigus: quod proculdubio, nisi mortificatis membris, nigrore non pareret. Hæcū Matthiolo, academica disputatiōe alijs excutiendū relinquo.

Carpasi succus. CAP. XIII.

NOMENCLATURA.

Gr. ὄπος κάρπασος. Lat. Carpasi succus. Ital.

Succhio del Carpaso.

E Potus Carpassi succus soporem, citamq; strangulationem adducit. Adiuuantur autem qui hauserunt, epota Cicutæ remedijs.

Carpasus Galeno, mortiferum venenum, vnde & Opocarpasus, quo de hic agit Dioscorides, utrūq; tamen nobis incognitum, & eapropter nil remedio opus.

Sardonias herba. CAP. XIII.

l. jn 4 de Sebatojo NOMENCLATURA.

Gr. σαρδόνις & ποα. Lat. & Ita. Sardonias herba.

Sardonias Ranunculi herba generi assignatur, quæ uescenti sibus mentem adimit, & quadam neruorum distentione labia in rictum contrahit, ut risus speciem prabeant: à qua quidē affectione, de Sardinio risu adagium, in uulgo infausto omine manauit. Post uomitum peculiariter conuenit, aqua mulsæ & lac, liberalius epota, irrigatio, perunctioq; à pinguibus medicamentis, totum corpus excalfacientibus. In calidam aquam, oleumq; descendant. Sed tum multum perficere & inungere expedit. Et in summa, curam omnem, quæ conuulsioni neruorū adhibetur, exequi oportet.

Petro Abano Apij risus, seu Sardonias herba medicanda ratio sic inicitur. Vinum dulce & potens agro, ad ebrietatem, bibendum offertur, quo prolixius dormiat. Porro verum & singulare Sardonias herba antidotum, Melissa in aceto epota. Quod ad neruorum in rictu (risum appellant) distentionem attinet, balneum recens, lignea in totum materia, paratum prodest, cum simplicium decoctione, quæ excalfacientium & desiccantium sunt classis, & quæ prima facultate neruos & confortent & resocillent. Hæc istiusmodi sunt, Stæchas, Hyssopum, Saluia, Roseta, Betonica, Hypericum, Chamæpytis, Martiolana, Origanum, Calamētum, Pulegium, Dielamnum Candiacum, Camomilla, Fhymbra, Acorus, Spica Celtica & Syriaca, Asarum, Valeriana, Cyperus, Rosmarinus. Vngenda etiam est posterior pars capitis & nuca (Latinis est occiput) cum Liliorum oleo, e Castoreo, e lumbricus, e Costo, ex Hyperico, e Vulpe: cum unguento Arragonio, Agrippio, & similibus.

Hyo

Hyoscyamus. CAP. XV.

NOMENCLATURA.

Græ. υοσκύαμος. Lat. Hyoscyamus.

Ita. Hiosciammo. His: Veleno

HYoscyamum potum aut comestum, similem ebrijs abaliationem mouet, sed facile medicamentis cedit. Auxilia tur aqua mulsæ copiosè data, lacq̃, præsertim asininum. Si id desideratur, caprillum, uel bubulum, uel aridarum ficuum decoctum. Faciunt ad id etiam nuclei pinei, aut Cucumis semen ex passo sumptum, & unum salsum cum adipe suillo recenti, passoq̃: utidem Vrticæ semen, aut Nitrum ex aqua, & Intubus erraticus, & Sinapis, & Nasturtium, Radix, Cæpa, & Alliu. Et hæc singula cum uino sumantur: postea sinendi quiescere, quemadmodum qui uinum biberunt, ut excoquant.

PRæter Dioscoridis signa ex Aetio, ab epoto, manducato uel Hyoscyamo, sequitur membrorum erosio, cordis debilitas, oculorum rubor, pruritus & totius corporis tremor, sese lancinant ægri, ac præ dolore pulsatos arbitrantur, si quidem emollescunt iunctura, lingua in abscessus transit, spumat os, comprimitur anhelitus, hæc q̃ ab Hyoscyamo albo noxiæ. A nigro, extrema perfrigescent, caligant oculi, ratio deperit, occluduntur anhelitus meatus, spasma, & suffocatio. In hunc, post vomitus & clysteres, prædest sepius meracum bibere, lac Vaccæ, Thus, Piper, Castoreum, Ruta, Mentha, Belzuinum, Lauri folia & bacca, sapa, Vrticæ semen, Las. rpitij radix, Cardamomum: Styrax, sigillatim præbita cum uino. Prodest & decoctio corticis radice Mori, Balsamum cum lacte epotum, farina tritici uino informata: stomachoq̃ & ventri illita. Recèiores Piper longum bibendum præbent duarum dragmarum pondere, & in peculiare Hyoscyami Antidotum. Pistacia copiosè esitanda.

Mandragora. CAP. XVI.

NOMENCLATURA.

Græ. μαεινδραγόρας. Lat. & Ita.

Mandragora.

Man

M Andragora si bibatur, confestim sopor insequitur, exolutio, ac uehemens ueternus, nihil temere distans à lethargo. Cui, antequàm aliquid ex ijs accidat, uomitus & aqua mulsa proderit. Postea Nitrum & Absinthium, ex uino dulci aut passo sumantur. Caput rosaceo & aceto perfundatur. Proficit excitatio, & motus corporis, & olfactus Eupatory, & Piperis, Sinapis, Castorij, & Ruta, tritorum in aceto: & liquida picis, & odor è lucernarum exustione & extinctu. Quod si agrè ij reuocentur, sternutamenta mouere, alijsq; communibus auxilijs uti conueniet.

M Andragora vix fallere edentem aut bibentem potest, siquidem hæc coarguitur odore grani supramodum & ingrato, gustu amaro & abhorrenti. Ad hæc intolerandè vexat, ut quæ non nisi temporis diuturnitate conficiat. In eam laudatur semen Coriandri aut Pulegij tritū, & in aqua epotum, laxare ve corpus cum medicinis conuenientibus. Quod si a vomitu eger non excitetur, offerendum in potu Origanum, cum aqua frigida. Acres clysteres, fricationes per totum corpus cū pannis grossis, cucurbitula occipiti, humeris, & natibus imposita, ligatura dolore in digitis manuum & pedum, puluis Veratri albi pro apoplegmatisimo naribus inditus, emplastra pustulatrix, occipiti & auribus applicata. Diuertunt nempe hæc omnia quæ cerebro nocent. Mandragora poma, matura, & sine femine, innocuè eduntur: immatura, & cum femine, mortifera. Ardor intolerandus omnem corporis superficiè adurit, os, & linguam siccitas ingens obtinet: & ob id aperto ore, egeri desidēt, frigidum interim aerem attrahentes, & nisi eis ilicò succurratur, conuulsi pereunt. Eo mali valentissimum remedium Andromachi Theriaca, cum aqua epota, siquidem momento ab omni molestia liberat. Petrus Abanus, in radicem, poma, & succum Mandragoræ laudat, si eger integrum diem sine cibo persistat, ac subindè bibat selectissimum vinum, odoret quæ acetum cum Castoreo. Ceterum horum verum antidotum esse, Rhabbanum domesticum (priuatim Radix vocatur) per triduum cum pane & sale manducatum. Sed ad id quod præscribit Dioscorides caput rosaceo & aceto perungendum, id nõ innoxie agetur Castoreo aut quouis alio calido medicamento nõ addito, maxime cum Galenus qui istiusmodi in Lethargo infusionem tolerat, ita censet, modo si cum humore frigido, aliquanta pars humoris biliosi tenuis reperiatur.

Meconium. CAP. XVII.

NOMENCLATURA.

Gr. *μικόνιον*. Lat. *Meconium*. Ita. *Meconio*.

E Poto Papaueris succo, quem Meconion uocant, consequitur ueternus cum perfrictione & pruritu uehementi: ita ut saepe inualefcente ueneno, tanta erumpat prurigo, ut hominē excitet. Corpus id medicamentum olet. Post citatam oleo uomitionem, acres chlysteres auxiliantur, acetumq; mulsum cum sale potum, aut Mel cum Rosaceo calido, merum cum Absinthio aut Cinnamomo copiosum, aut calidum per sese acetum, Nitrum ex aqua, & Origanum cum lixiua aut passo, & Ruta syluestris semen cum Pipere, uino, & Panace: Piperq; cum Castorio & aceto mulso, uel cum Satureia aut Origani decocto cum uino. Hi olfactilibus excitandi. Ob enatam pruriginem in balneas descendant, & foueantur. Post lanacrum prodest iurium pinguiū usus, cum uino aut passo. Medulla etiam ex oleo pota.

Corniculatum Papauer.

CAP. XVIII.

NOMENCLATURA.

Græ. *μικῶν κεράσις*. Lat. *Corniculatum Papauer*.
Ita. *Papauere cornuto*.

Quod corniculatum Papauer appellant, & potu & cibo eadem inferre consuevit, quæ Papaueris succus: nec alijs expugnatur auxilijs.

Odor ingratus Opium, peræquē ut Mandragoram prodit, ideoq; rarum ex eo solo ueneficium conficitur, ne maleficium pateat. Nota præter eas quas ascribit Dioscorides, pallet facies, & tumescit, rubent labra, diducuntur inferiores maxille, perpetuus singultus redditur, intorquetur nāsus, pondus in lingua sentitur, liuent labra, præcordia contrahuntur, frigus oboritur, comprimitur anhelitus, uisus impeditur, cōuol-

uuntur oculi, ad extremum conuulsio mortifera subsequitur. In Opium, Auicenna, Castoreum & Belzuinum prodest, Theriaca singulare remedium, Mithridatium cum vino: errhinorum vsus frequens: excitandi itidem agri barba & capillis pertractis: percellendiq; Musci: Castorq; Belzumi: & Ambra odoratu: totumque eorum corpus inungendum cum oleo Lilino: Costino. Præterea Qumta essentia Theriacalis Matthioli iuxta descripta: huic negotio summè & Aesculapiè proficit.

Pharicum. CAP. XIX.

NOMENCLATURA.

Græ. φάρμακον. Lat. Pharicum.

Ita. Pharico.

Quod Pharicon uocant, sapore syluestre Nardum imitatur. Resolutionem neruorum potum affert, cum conuulsione & delirio. Oportet autem post uacuationes unum Absinthiten potui dare, cum Cinnamomo, aut Myrrha, aut Nardo Gallico, quod Serinen aliqui uocauerunt: aut spice Nardi duas drachmas, & Myrrha totidem obolos, cum passo, aut Irim cum Croco ex uino, de rasumq; caput illinire hordeacea farina cum aceto, & trita Ruta.

Incertum: sit ne planta Pharium: an venenum diuersis è rebus cõpositum. Quidam id nominis à pharico scelestissimo venefico deriuant, alij ab Arcadie & Laconia pharide, alij à phera Thessalia. Verum consilium non est in re incerta diutius immorari.

A. napelus Toxicum. CAP. XX.

NOMENCLATURA.

Gr. τὸξικόν. Lat. Toxicum. Ita. Tossico.

Toxicum ex eo nominari uidetur, quòd barbarorum sagitte eo illinebantur. Qui biberint, labiorum & linguæ inflammatione torquentur. Incoërcitus furor uarias ipsius imagines obuersat. Quare uix medicina locus est: raroq; qui hauserunt, euadent. Vinculis ergo cohibendi, ut unum dulce cum Rosaceo hibe

bibere, & reuomere cogantur. Rapi semen bibendum cum uino. Priuatim ijs conuenit, Quinquesolij radix, & hircinus sanguis, aut caprillus, eodem modo sumptus. Roboris, Fagi, aut Ilicis cortex cum lacte tritus. Malaq; trita esse, aut cum Pulegio et aqua bibere, conueniet. Amomum & Balsami semen ex uino. Sed qui periculis defuncti sunt, diu lecticis decumbunt, & ubi surrexere, stupidi reliquum tempus degunt.

Toxicum à Taxo aliqui deductum putant, litterarum à, in, o, me
tatthesi, quasi Taxicum primigenia origine, post Toxicum dictum
sit. Sed cum antiquorum Græcorum aut Latinorum nullus author id
priuatim proferat: nihil cause est: cur hinc opinioni assentiamur potius:
quam refragemur. Enimvero multa sunt quæ eorum sententiam infir-
ment: qui Dioscoridis Toxicum cum Arabum Napello idem esse contem-
dunt. Sed licet per Auicennam Napellum veneno sagittas inficiat: lin-
guam & labra inflammatione discruciet: huicq; medicando Rapi semen
cum uino: succiq; radice Roboris: Fagi: Ilicisque conueniant: sunt tamen
alia indicia: & nota: quæ Toxicum à Napello reuolueret discriminēt.
Nam id experientia compertum: in his qui Napellum sumpserint: non
incoercitas cū varijs imaginibus inesse furias: quæ Toxicum propria sunt.
Ad hæc Napellum: Auicenna: oculos à proprijs sedibus abstrahit: præci-
pit enim virium lapsus: vertiginem: & pedum imbecillitatē inducit: quo-
rum symptomatiū nullum in Dioscoridis Toxicum reperitur. Deinde Aui-
cenna: qui ex Napello reualescunt: in hecticam: phthisim: aut epilepsiam
desinere præscribit: Dioscorides stupidos reliquū vitæ tēpus degere. Differunt
etiā Toxicū & Napellū in medicādī rōne. Nam Toxicū: Dioscoridi: cura-
tur epoto cū uino dulci Rosaceo: Quinquesolij radice: hircino & capri-
no sanguine: malo Cotoneo: Amomo: & Carpobalsamo: At Auicenna
Napello medicatur cū uino: butyro: muscho: Capparis radice: & cum eo
Mure: qui ex ipsius Napelli radice vesitur. Hæc propalā euincūt diuer-
sa esse Napellū & Toxicū: summaria hæc etiā præter supradicta ratione
quod in uenenorū remedijs Auicēna: Dioscoridē penē ad uerbū reddide-
rit. Et eō sit ut ille Toxicū Dioscoridis: nō in Napello: sed in eo qđ Fusam
nominat expresserit: nēpe in quo & notas et medicādī rōnem: nihil ab
eis qđ de Toxicum tradit Dioscorides: dissidētes: in mediū pducatur. In Toxi-
cum: Napellum: quoduisque aliud uenenum modo erodens non sit: in
ictus: & animalium quantūuis uenenatorum morsus summē efficax est
Oleum de scorpionibus Matthiol. in præfationis annotatione descriptū:

si eo in acutissimis venenis horis singulis, & in minus acutis, semel ternis horis, non in regione tantum cordis, subtus sinistram mammillam vngatur eger, sed in temporum etiam, manuum & pedum pulsibus.

Ixia. CAP. XXI.

NOMENCLATURA.

Gr. Ἰξίς. Lat. Ixia. Ita. Ixsia.

A. taffia in

4 lo.

to tamedst
apha so
phig est
disca cha
relonjs
Abi

Ixia, quæ Vlophonon appellatur, inter potandū aliquid Oceano simile gustu & odore redolet. Vehementem linguæ inflammationem excitat, mentem mouet, omnes excrementorum exitus supprimit. Strepitum cum animi deliquio ciet. In intestina latrant, nec egeritur quicquam. Post uomitionem aluumq̄, resolutam, auxilium præstat aqua, in qua Absinthium maduerit, ex uino largiore, aut aceto mulso pota. Rutaq̄, syluestris semen, aut Laseris radix. Item Tragorigani decoctum, cum aliqua supradictorum, aut lacte, aut resina Terebinthina, aut Nardo, aut Castorio, aut Laserpitio, quorum singuli oboli conueniunt. Quin & nuces inglandes ex uino, cum resina, Castorio, & Ruta trita, ita ut singula drachmæ pondus æquent. Itidem Chamelææ aut Thapsia aut Absinthij succi sicilicus cum aqua mulsa, & acetum calidum potum.

Ixia, viscosus est humor, qui mortifer & perniciosus, in Chamæleonis nigri radice adglutinatus reperitur. Huius remedia, præter ea quæ à Dioscoride describuntur, Theriaca vel Mithridatij potio cum Thuris aut Santonici decoctione, cataplasinata cordialia, cordi regionis applicanda, Conseruæ Borraginis & Buglosi, cum margaritis, corallis, gemmarum fragmentis, speciebus cordialibus & muschio confecte, primisq; diebus epithema commissuræ capitis imponendum, è Linteo, quod Rosaceo & aceto simul agitati, immaduerit.

Sis: alnayalde

Cerusa. CAP. XXII.

NOMENCLATURA.

Gr. Κηρίδιον. Lat. & Ita. Cerusa.

Cerusa

Cerusa suo colore proditur. sumpta enim, mox palatum, gingiua, lingua, & commissura dentium, candore quodam inficiuntur. Singultus, tussim, ac lingua ariditatem excitat. Ijs extrema frigescent, mens labat, membra torpescunt. Quibus dare conuenit aquam mulsam, aut ficuum, aut Malua decoctum, aut lac calidum, aut Sesamam ex uino tritam, uel lixiuiam ex sarmentis factam. Amaracinum oleum aut Irinum. Persicorum ossa cum Hordei decocto. Columbina oua cum Thure, aut Hordei decocto, aut Prunis, aut gummi quod Plinius plorauit, aut humor quem Plinea folia reddiderunt, cum tepida aqua. Sed tum quoque uomant. Conuenit etiam Thapsia succus, aut Scammonia, cum aqua mulsa potus.

Cerusa praeter Dioscoridis signa, subitum virium lapsum inducit, linguae aspretudinem, stomachi & corporis morsus, inflationem laterum, anhelitus compressionem, strangulationem, totius corporis alidinem, urinam modo nigram, modo sanguineam. In id reneni prodest Scammonia cum Hydromele pota, urinam prouocantia, egrum a somno arcere, vomitum elicere cum aqua Melli incocta, cumque Narcisino & Lilino oleis. alijs magis probatur, vomitus cum atriplicis & Raporum decoctione elicitus, clysteres è iure Brassica & oleo, sine sale coeacti. In vi no bibenda offerre, Mithridatium & Theriacam. Prodest & vini albi meraci liberalior potio.

Fungi. CAP. XXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. ΜΥΚΗΤΕΣ. Lat. Fungi. Ital. Fonghi.

His. Song

Fungorum alij genere, alij copia ledunt. Omnes tamã strangulatus suspendio similes concitant. Quibus confestim succurrendum. Communiter ex oleo uomere cogedi. Mirifice iuuat lixiuia ex sarmentis aut Pyrastris surculis, epota cum sale, posca & Nitro. Fructus, aut folia Pyrastris cum Fungis decocta, strangulantem illam uim auferunt, esitataq; eisdem auxiliantur. Aduersus Fungos gallinacea oua cum posca proficiunt, ad-

iecta Aristolochia drachma. Item Absinthium cum uino mel-
leg. sumptum, & ex aqua potum. Apiastrum ex Nitro. Pana-
cis radix & semē in uino. Fax uini cremata cum aqua. Atra-
mentum sutorium ex aceto. Radix, uel sinapis, aut nasturtium
esu prosunt.

FVngi qui natura sunt malefici, & venenati, intestina exulcerant,
singultus excitant, & morsus, totū corporis colorē in luteū permu-
tant, urinam cohibent. Ab his sequitur, frigus, tremor, pulsus deperdi-
tus, perfrigidus sudor, & postremum mors. Huic incommodo presenta-
neo est remedio vomitus, e potu succi Raphani, foliorum Rute tritorū,
Origanī: & Mellis. Vt idem oportet Theriaca & Mithridatio cum for-
tissimo aceto, Oximelle Scillino, aut aqua vitis. Mirè etiamnum prode-
rit. Quinta essentia Theriacalis supra descripta. Vini optimi cui inco-
xerit Piper letior potio: & ab ea Allium crudum manducare.

Sis: yesso — Gypsum. CAP. XXIIII.

NOMENCLATURA.

Græ. γύψος. Lat. Gypsum. Ital. Gesso.

Lapidescens Gypsum strangulationem creat: quare eadē
prosereda sunt, quæ mansis fungis, auxilia. Ad hæc Mal-
uæ decoctum, quod etiam olei uicē pensat. Vt potè cum pingue
sit, euomendoq; lubricas uias & faciles reddit, deradi corpora
non sinit. Quod, ubi duratur in lapidem, Gypsum efficit. Quin-
etiam prodest oleum ex aqua mulsa, aut ficorum decocto. Lixi-
uia è ficulneo cinere, aut sarmentis facta, cum uino copiosiore
pota. Origanum aut Thymum cum lixiuia, aut aceto, aut passo.
Hiq; decocto Maluæ proluendi.

AEger à sumpto Gypso, aqua calida cum butyro potandus, dein ad
vomitum prouocandus, denuò aqua calida cū melle offerenda, ac
iterum eliciendus vomitus, hoc peracto Mithridatij drachmas duas cum
optimo uino ebibat: Ducenda aluus cystere, ex anatis adipe & oleo. Cor-
pus oleo Ricini inungendum, peculiareq; huius antidotum, muriū ster-
cus in puluere epotum, cum uino, drachma pondere. Auicenna purga-
tionem è Scammonia laudat, cum alijs solutinis conuenientibus.

Sanguis taurinus. CAP. XXV. *his. Sanguis del Toro*

NOMENCLATURA.

Græc. Αἷμα ταύρου.

Lat. Sanguis taurinus. Ital. Sangue del Toro.

Tauri recens iugulati sanguis, epotus, spirādi difficultatē strangulatūq; concitat. Fauciū tonsillarūq; meatus cū nervorū distentione præcludit. Lingua rubescit. Dentes inficiuntur. Quædā concretū sanguinis uestigia, inter eorū cōmissuras restant. Quare uomitū vitabimus. Sanguinis enim globi attractu illo in sublime relati, magis gula inculcātur. Dari ergo opus est quæ concretū sanguinē discutiant. aliuū & subducunt. Grossi laleo succo turgentes ex posca, & Nitrum per sese, auxiliantur. Nec secus coagulum omne cum aceto & Laserpity radice, aut Lasere. Itidem & Brassicæ semen, & è cinere ficulneo lixiuia. Conyza folia cum Pipere, & Rubi succus ex aceto. Alius resoluenda. Ijs qui seruantur, stercorosa & fluida per sedem egeri cōsueverunt. Stomachum aluumq; hordeacea farina ex aqua mulsā perungere oportet.

Taurinus sanguis nisi recens & ante coagulationem bibatur, non supramodū est noxius, nec nisi à desperatis bibetur, siquidē crassioris essentia, quam vt nō perceptus hauriri vel offerri possit. Remedia ex authore patent.

Lac coagulatum. CAP. XXVI.

NOMENCLATURA.

Græc. Εμπυτικὸν δει γάλα. Lat. Coagulatum Lac.

Ital. Latte meschiato col caglio.

Eos qui Coagulatum Lac hausserunt, frequens illico strangulatio inuadit, quòd in globulos quosdā Lac coalescat. Quibus inuandis pro antidototo, coagulum ex aceto damus, & bibere sæpius cogimus. Damus & Calaminthæ folia arida, item succum, aut Laserpity radice, aut Laser cū posca, Thimūq; ex ui-

no, & cum luto suo lixiuiam. Sed nulla sal silago obijciatur, quoniam magis lac coiret, & in caseum densaretur. Neque illos uomere conuenit: siquidem concretum lac sese in gula angustias insinuans, strangulat.

IN coagulato lacte, Dioscorides, id solummodo Lac intelligit, quod cũ ipso bibitur coagulo, tantisper dum temperetur: & antequam planè coalescat, porro quod iam coagulatum editur, separatur confestim: nec deinceps counitur. Quod verò imperfectè coaluit, cum aliquantum in stomacho moram duxerit, indidem coagulatur, tum ea ratione impedita & inuersa cõcoctione hominẽ suffocat & strangulat, nõ secus ac Tauri sanguis. Siquidẽ hic, non coagulatus, nullam noxiã parit, nempe è se non venenatus, sed ex coalitione, quam in stomacho efficit: haud aliter operatur Lac coagulascens, cum, aut sine coagulo ebibitũ, aut alia quauis ratione sese conspissans. Quod non raro accidit, vbi Lac grossæ substantiæ, stomachum & iecur offendit naturæ supramodum calidæ & siccæ. Nam membrorum illorum caliditas & siccitas, breui consumpta omni illa humiditate, quam in Lactè repererit, quod crassè est substantiæ condensat & inspissat. Id etiam à membrorum illorum nimia frigiditate procreatur, nimirum compresso quod tenuium est partiũ, quod restat crassioris essentiæ congelascit, haud secus quàm de glaciè & nũc tradit Aristoteles, Ea de re sapiens est Galeni cõsiliũ, Lac nõ epotandũ non immisso prius sale aut Melle, quo non in stomacho cõgelascat. Nec frustra Dioscorides præcipit, vt à Lactè nec sal, nec salsa edantur. Nam quemadmodum coagulo Lac primum coagmentatur, ita in iam coagulatum Lac immissum: diuersam rationem inibit. Eo pacto sal ante coagulationem inditum: coalitionem impedit, & ab hac iam confecta induritiem Lac conuertit. Quod in caseo recente videmus: cum salitur. Cæterum coagulascenti Lacti epoto medetur ipsamet coagula incisoria: acetum purum: & lixiuium.

Argenti spuma. CAP. XXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. Ἀργύρεα.

Lat. Argenti spuma. Ita. Spiuma de l' Argento.

SPuma Argenti pota, stomacho, uentri, & interaneis graui State cũ magnis torminibus adfert, & nõnũquã pōdere suo intest

testina uulnerat, urinam suppressit. Corpus intumet, plumbeam
 q̄ deformitatem concipit. Quibus subuenit, secundum uomitio-
 nem, potum syluestris Hormini semen, Myrrha drachma octo,
 Absinthium, Hyssopum, Apij semen, aut Piper, aut Ligustri
 flos ex uino, aridum palumbis finum, cum Nardo & uino.

Argentum uiuum. CAP. XXVIII.

NOMENCLATURA.

Gr. υδραργυρος & . Lat. Argentum uiuum.

Ital. Argento uiuo. *his: azogue*

Argentum uiuū potum eadē quæ spuma Argenti insert,
 eisdemq; utendum auxilijs. Lac copiosè potum auxiliar
 constat. Sed postea euomant, qui auferunt.

Argenti spuma, præter supra descriptas, notæ sunt: Ardor, iunctu-
 rarū incēdiū, urinae defētio, corporis cōpressio et oppilatio, corporis
 ex accidēti solutio coli exitus, suffocatio, stragulatio & mors. Porro Mir-
 rha drachmarū octo in Dioscoride præscriptū, cū Auiçena & Aetio nō cō-
 uenit, quorū hic drachmas tres, ille tres obolos non excedit. A vomitu,
 offerendū ysteres, cū hydromelite, & Gallinæ aut anatis adipe. Prodest
 etiam oleum amygdalarum dulcium epotum, ficus recentes in cibo sum-
 pti, stomachum cum succo Apij, & ventrem cum butyro perungere, pro-
 priumq; huius mali antidotum Cheruæ semen, quæ Ricinus est, potum
 drachmarum duarum pōdere. Porro Argentum uiuum, excessu summè
 frigido & humido, cordis naturalē humiditatē putrefacit, eoq; sangui-
 nem vitales species, ipsamq; cordis essentiā congelat. Enimuerò id in Ar-
 gento uiuo animaduertendum, Sit ne Purum: Extinctum cum salua,
 aut quouis alio liquore: Cum aqua forti, & sine: Sublimatum cū Arse-
 nico, ut moris est, vel sine Arsenico. Nam vnum alio perniciosius, singu-
 lare quodlibet remedium ex postulant. Lethalius, Sublimatum, ab hoc
 Præcipitatu, tertium locum obtinet salua, aut alio liquore extinctum
 omni in pestifero excessu innocentius simplex, & purum uiuum Argen-
 tum est. Nam cum substantia sit fluidum & graue, non difficulter à
 corpore per clysteres eruitur: quod in alijs venenis non accidit, qui ero-
 dendi & dilacerandi virtute præditi sunt. Argentum uiuum Extin-
 ctum, & Præcipitatum, eadem quæ argenti spuma accidentia pariunt,
 cum intolerando anhelitus fæctore, quemadmodum eo perunctis in mor-
 bo Gallico contingit, siquidem frigiditatis excessu stomachum & vicina

membra putrefacit. A Sublimato lingua & fauces extrema aspretudine torquentur, aequè ac ab immaturi sorbi esu. Ad mali lenitur auferturq; absterforiorum gargarizatu. Quod si non exprompto remedio, aut incuria, in stomachum descenderit, inibi agglutinans sese exulcerabit, erodetq; cum inextinguibili siti, & interoleranda angustia. Assequetur lingua tumor, virium lapsus, vrinae retentio, compressio anhelitus magniq; in stomacho & visceribus dolores, tam vehementi erosione ut quandoque per intestina viam sibi ad exitum conficiat. Curatur ut Argenti spuma. Nam nisi magna quantitate non conficit, per inferiora profiliens (adeò fluidum & graue est) antequam longam in stomacho moram duxerit.

Calx, Sandaracha, Auripigmentum.

C A P. XXIX.

NOMENCLATURA.

Gr. Τίταρον & σάνδαραχην, ἀρσένιον. Lat. Calx, Sandaracha, Auripigmentum. Ita. Calcina, Sandaraca, Orpimento.

Calx, Sandaracha, & Auripigmentum, pota aluum & intestina cum uehementi erosione excruciant. Præbenda cuncta, quæ suo admistu, illorum acrimoniam hebetant, ac soluunt, & facilem lubricamq; aluum reddunt, cuiusmodi Ibisici & Malua succus est. Natura enim utrinque per lubrica. Dandum decoctum seminis Lini, uel semen Tragi herba, uel Orizæ lacq; cum aqua mulsa copiosum, iura pingua, & boni succi.

Preter Dioscoridis notas, à Calce, Sandaracha, & Auripigmento sumptis, sitis ingens prouenit, aspretudo in gutture, tussis, anhelitus & vrina retinentur, fluxus oboriuntur dysenterici sanguinei. Huic malo vinctuosa medicantur & lenientia, è præscripto in Cantharidibus annotato.

Lepus marinus. C A P. XXX.

NOMENCLATURA.

Græ. λαγώς & θαλάσσιος. Lat. Lepus marinus. Ital. Lepre marina.

Qui Leporē marinū biberūt, pisciū uirus olent: procedente tempore, alius dolore afficitur. Urina sistitur. Et si quādo eam reddere contingat, purpureū colorem referet. Omne piscis genus aduersantur & odio habent. Fætido ac graui sudore manant. Biliosus uomitus, interdū sanguini promiscuus, subsequitur. His dandū lac asininū, uel passum cōtinuē, aut radicis Maluæ foliorūq̄ decoctū, aut trita Cyclamini radix cum uino, aut Veratri nigri, aut Scammony succi drachma, cū aqua mulsā Punicūq̄ mali acinis. Cedria contrita cum uino efficax est. Anserinus sanguis, ut tepebit, potus. Sed cūm pisces omnes respuant, aspernenturq̄, solis fluminalibus crancris uesci possunt, bibuntq̄, eos admisto uino, adiutiq̄, ab his, percoquūt: cumq̄, appetere & comesse pisces cœperint, suā salutis indicium habent.

Lepus marinus icterum inducit sumptus totiusq; corporis habitū in luteum aut aureum cōmutat, vultum tumore distendit, pedū bases incendit, pectus, pulmo, & status obsidentur oculis interim subrubētibus. Hac affectatur tussis arida, sputum sanguinis, renum dolor, tumor genitalis, salus ab his in phthisim procedere. Priua potentia Lepus marinus pulmōni nocet. In id mali a quibusdā laudatur humanus sanguis calidē epotus. Lac muliebre ex ipsis suctum vberibus, tasta vulpis caro, & Theriaca Diatesseron per triduum sumpta.

Rubeta & palustris rana.

CAP. XXXI.

NOMENCLATURA.

Græ. ρουβη. Lat. Rubeta. Ital. Botta

Rubeta aut Rana palustris assumpta, tumores ciet. Pallor corpus uehementer decolorat, ut planē buccem spectetur. Spirandi difficultas torquet, & grauis halitus oris, singultusq̄. Inuita interdum genitura profusio consequitur. Adiuuatur secundum uomitione multo meri potu, & Arūdinis radicis

binis drachmis, aut Cyperi totidem. Breuiter, cogendi sunt ut uehementi ambulationi & cursui se credant, ob torpore quo corripuntur. Quinetiam quotidie lauandi sunt.

R Vbeta Ranis syluestribus nocentiores sunt: & inter eas magis: quæ frigidioribus & plus opacis locis victitent. Ea morsu salina, sudore vel stercorario vel vrinario vicina quæq; & deperdunt & inficiunt, eosque qui ab eis attacta gustarint, miserè interimunt. præinde nõ mirum si earum puluis in cibo aut potu sumptus, remedium nos admittit. ardorem nempe & siccitatem excitant in lingua, spasnum, dysenteriam, nauſeam, vomitum: syncopin: mentis ablienationem, herba: fructusque ab eis infecta potusque earum sanguis. Medicamentum à vomitibus, Theriaca & Mithridatio quæ per triduum in vino sumentur testudinum marinorum sanguis cum Cumino, capra coagulo, & vino. Quinta essentia Theriacalis Matthioli mirum in modum eo in negotio prodest. Smaragdi scrupulus in vino epotus. Intret ager in recens exenteratum mulum, ac inibi desideat ad cadaueris deseruescentiam: & toties sic preparatum mulu aut equum permutet: donec discussa senserit cum morbo accidentia. Vetus est præscriptu. clibano se credere quæ tolerari poterit calidissimo. Balneum artificiale, vt hydropticis Reubarbarum: Diacurcuma: Dialacca: & maximè: lapis qui in Rubetarum capite reperitur.

et sanguifuga Hirudo. CAP. XXXII.

his: sanguijuela NOMENCLATURA.

Græ. Βδελμα. Lat. Hirudo. Ital. Magnate.

DEuorata cum aqua Hirundines, si ori uentriculi adherent, tractione partiu nõnullã suctionis iamginẽ præbêt: eo enim argumento hausta Hirudo deprehenditur. Has muria sorbitione excutit, & Cyrenaicus succus, aut Laserpity folia, aut Beta, cum aceto, aut pota niuis glebula, cum posca. Nitrũ ex aqua gargarizatur, aut atramentum sutorium aceto dilutum. Si faucibus hæreant, iniecta Lupinorum farina, aqua frigida ore contineatur, & ad eam Hirundines exilient. Prouidendum etiã ijs, quæ etsi ferendi auxilij gratia tradantur, non minora tamen cæteris uenenis pericula sæpius adferunt. Qualia sunt album ve

ratr

ratrum, *Thapsia*, *Elaterium*, *Agaricum nigrum*: siquidem ea strangulatus concitant, aut immodicas deiectiones mouet. Quibus ea medentur quæ in Fungorum mentione, & similibus retulimus. Nimios autem deiectionum impetus, medicamentis quæ excrementa supprimunt, coercebimus. Neque negligenda, quæ parum quidem nocere uidentur, interim uerò uitam in discrimina agunt. Quo in numero sunt syluestris ruta, noua glacies, *Gith*, pappi recentes: flores autem sunt eius spina quæ *Cactos* dicitur. Eos qui sumpserint, sola uomitio recreat.

Affixis in ore ventriculi *Hirudinibus*, muria conuenit leniter epotata: assa fetida lexiuium cum sale & aceto. *Raphani* succus cum aceto. Olei crudi cibus, qui solus eas conficit earum uerè rerum quæ vermes occidunt. Quod si guttur medium ab *Hirudine* obsideatur, proderit lexiuium forti *gargarizare*, aqua *aluminis*: aceto, modica *Vitrioli* portione aqua salsa: & *sinapi*. affixa *Hirudo* gutturis radici: sic ut os attingat: instrumento chirurgico: quod *Rostrum gruis* vocant: extrahi poterit: probatus modò & expertus sit artifex.

Domestica nobis. CAP. .1. de Quæ.

XXXIII.

NOMENCLATURA.

Græ. οικεία ἡμῶν. Lat. Domestica nobis.

Ital. Cose que sono in uso cotidiano.

Aqua frigida abundè pota, aut meracum uinum liberalius epotum, aut passum, præsertim à balneo, aut cursu, aut uehementi exercitatione, strangulatus & dolores infert. In quibus sanguinis missio protinus, & uacuatio, imminentiâ soluunt pericula. Sed de notis ueneficiorum, ac remedijs, & cauendi modo, hæcenus dicta sint. Subiungeremus etiam antidota necessaria, quæ præclare auxiliantur, quibus utimur, quale *Mithridatium* est præsertim, & quod sanguine, & quod

Scinco temperatur: uerum quoniam alijs in locis diligentissimè scripta sunt, hic ab eorum descriptione supersedemus.

Non aqua tantum & uinum, eo quo Dioscorides scribit modo, accidencia mortifera pariunt, sed carnes etiã & pisces coëti, locisq; frigidis & humidis diu asseruati, ipsa qua Fungi malefici lue cõficiunt, quantumuis sue noscenda labis in biduum argumenta proferant. Tosta etiam carnes uenenatorũ classẽ subeunt, si calida inter duo uasa suffocentur, ac linteo, ut exhalare non queant, obuoluantur: morticina, qua morbus, serpentes, rabidi canes aut fulgura exanimarint. Istiusmodi melancholicos in corpore humores, & animi mœsitiam progenerant, uentris defluuium, phrenesim, lethargum, & mortem. Quinetiam uitanda oua Barbi (is piscis est vulgaris) nam uenenata sunt & admodum mortifera. In pisces locis udis asseruatos, Pyra syluestria conueniunt. In suffocatas (ut diximus) carnes, vomitus, clysteres, optimum & odoratum uinum, cum Cotonei uino epotum. A vomitu terra Sigillata, cum Agallocho & Mastiche in uino epota.

Venenata. CAP. XXXIIII.

NOMENCLATURA.

Græce. ἰόβολα.

Lat. Venenata.

Ital. Velenosi animali.

DE bestijs quæ Virus eiaculantur, & exitialibus Venenis, ideo scribere aggredimur, ut tota curationis remediorumq; ratio ad umbilicum perducatur. Siquidem pars hæc non minus quàm cetera aliæ, necessaria est ijs qui artem medicam exercet, ut potè cum adminiculo eorũ quæ inibi traduntur, doloribus, periculis, & cruciatibus, plurimisque alijs malis homines liberari conueniat. Hæc autem in summa fastigia duo, sicuti ab initio relatũ est, distribuitur. Nã qui de feris Virus inspuentibus sermo differit, Theriacus dici solet: qui uero de amoliendis Veneficijs, Alexipharmacus: quo prius tradito, simul quæ sequi

qui signa consueuerunt, præmonstrabimus: tum quæ non nihil auxilij ferunt. Omnia autem in promptu, & ad manum habere artificem oportet, propter urgentem sæpenumero necessitatem. Siquidem pauca è Venenis & Virulentis animantibus, tarda & grassantia sensim pericula cient, ita ut dilationē admittant: pleraq; uerò, præsentaneam perniciem asserunt. Hominum autem partim male alijs cogitantes, ingenita prauitate maleficiū ita temperant, ut spacium curanti liberum non relinquunt: partim sceleris admissi conscientia, aut tristi aliquo euentu oppressi, hausto sponte ueneno, mortē sibi consciscere conantur, qui postea deprehensi: aut resipientes, & uitæ cupidi, præsentaneam opem poscūt. Non desunt qui hostiles sagittas illinentes fontes aquarū, puteanas hac labe polluentes, certam & ineuitabilem aduersarijs perniciem moluntur: in quibus ipsis etsi maleficiū non subito, sed aliquanto post grassari natura sua comparatum est, tamen nisi primo quoque tempore coerceatur, & remedijs subinde excipiatur, frustra tandem succurritur, occupatis iam corporibus exitiali ueneni. Proinde non uulgari industria diligentiaq; in ea re utendum est, ut quod in alijs incommodis ars consueuit, in his quoque salutem mortalibus præbeat. Quin & apud præscos genus hoc unum existimabatur esse eius partis, quæ medicamentis pugnat: sed recentiores ad ipsum discreuerunt, nominantes, præcautionem, & modum præcauentem, salubris sanantisq; medium statuentes, parua & leui supramodum persuasione decepti. Siquidem treis in humanis corporibus constitutiones esse contendunt. Vnam, qua sani degimus: Alteram, qua sinistra ualetudine corpora laborant: Tertiam, quæ medium inter utrasque locū sibi uendicat in qua positi, sanitate specie mentiuntur, facileq; in morbos & pericula cōcidūt, ob uim corrupticē, quæ corporibus nostris incūbit. Quæadmodū in ijs uidere licet, quos excandescens rabie canis momorderit, necdū tamen

aquam

aquam horrent: in ijs quoque, qui Cantharidas hauserunt, sed
 nondum urine tormento cruciantur. Tripartitò igitur artem di-
 geri, tripliciq; corporis constitutioni, merito respondere tradunt.
 Salubrem partem esse uolunt, quæ sanitatem tuetur. Præcauen-
 tem, eandemq; Prohibentem, quæ obstat quo minus in morbos in-
 cidant: & Sanantem, qua uitia discutiuntur. Quibus ita respon-
 deri potest, Quod primum, ex ista ratiocinatione, non treis cor-
 poris tantum, sed quatuor haberi constitutiones fatendum esset.
 Quippe ut aliqui, sunt, qui necdum morbo laborat morbo tamen
 maximè ob impèdentè causam sunt obnoxij: ita sunt qui iam prio-
 re morbo defuncti, nondum tamè secunda ualeitudini restituti sunt:
 id quod in ijs, qui à morbo proximè sese recolligunt, cernere li-
 cet, qui uirium recreationem & robur desiderant. Sed quem-
 modum Curandi ratio ad partem medicamentariam pertinet,
 ita Præcautionem eidem subijci par est. Ad arcendas enim ua-
 letudines uehementibus utimur auxilijs, altiore scarificatu, ustio-
 nibus, amputatione, derodētibus epithematis, potionibus perni-
 ciei occurrentibus, & plerisq; alijs. Verumenim uerò sunt usque
 eò rudes nonnulli, ut ne remedia quidem appellent, quæ morbos
 arceant. Cuius sententia inire rationem haud promptum est:
 etenim cum uerbum ipsum, Præcauere, tum agēdi modus, omni-
 no auxiliare remediariamq; uim præ se ferunt. Mirum uerò nisi
 etiam sua illa distributione partium, eos complectuntur, qui in
 pestilenti cæli statu morbo nondum correpti sunt, pesti tamen,
 propter obuersantis aeris occasionem, opportuni, & in morbum
 proni redduntur. Dicere forsitan quis posset, salubris institutio-
 nis præcepta non aliud esse, quàm arcendorum morborum ratio-
 nem: Quippe cum firma reddere corpora, & minus uitjs obno-
 xio nitamur, ut inoffensa ualeitudine degant, nec morbis consti-
 tulentur. Neq; id silentio prætereundum, quod maximè præcipuum,
 & tanquàm caput rei est, non oportere medicinæ partium distri-
 bution

butionem, totidem corporis constitutionibus respondere, sed natura-
 turas singulorum suis notis seorsum scrutari ac explorare, ut suis
 locis ostendimus. Cum ijs igitur non pluribus agendū. Illud ma-
 gis adnotare conuenit, affectus qui à uirulentis animalibus ue-
 nenisq; contrahuntur, uocari cacos, id est, quorum ratio mini-
 mē iniri potest. Quin & ea quæ eisdem auxiliantur, nulli pa-
 riter sunt addicta causa. Quapropter quæstionibus obseruatoria
 artis, & eius quæ ratione fulciatur, annumerari solent. Neque
 prorsus uerū deprehenditur, affectus huiusmodi cacos esse. Nam
 quod semper se protrahit, & nullū in quibusdā necessarijs usum
 exhibet, haud facili coniectura colligi potest: Etsi naturæ pro-
 prietate prorsus cacos eos affectus cōcedimus, qui ab exitiabilibus
 Venenis, & animantibus quæ Virulento morso scuiunt, con-
 trahuntur. Nam quod ad opus nonnullum usum præbet, datq;
 medendi occasionem, neq; imperceptibile, neque caccum, nulliue
 causa obnoxium reputatur: Sed magis ab ipso quis impulsus, de
 monstrationē se habere, & opinionem, de abditorum cognitio-
 ne, cōfirmare poterit. Nam etsi sæpe minora sunt, quàm ut sen-
 sibus percipiantur, euidenter tamen ex ipsi inter se collatis depre-
 henduntur. Diocles autem in eo commentario, quem Plistarcho
 dicauit satis modos perstrinxit, ad uerbū ita scribēs: Nosse quis
 hoc potest cū in alijs non paucis, tum in Viperis & Scorpionibus,
 & reliquis id genus, secum animo reputans, ut quāuis exi-
 guo sint corpore, uixq; conspectui subijciantur, magnorum tamē
 discriminum ac dolorum causas inferunt: quorum nihil præter
 quandam corporis exiguitatem, uimq; præ cæteris animantibus
 datam illis, facile fuerit spectare. Quanta enim ea moles corpo-
 ris est, quæ à Scorpij ictu, & aliorū id genus Venenatorū quæ
 nos morso conficiunt, attingitur? quorum aliqua uehemētes cru-
 ciatus excitant, alia erodūt, & putredines cient, nec desunt quæ
 præsentaneā perniciē moliantur. Aut quantulū est quod à Pha-
 lang

langij morsu ingeritur, & uniuersum corpus excruciat? Neque enim quis magnitudinē ipsorum deprehendere posset, cū prorsus exigua mole constant. Ergo quod hæc ad affectus referantur, constitit inter omnes: Verum quod exacte deprehensum sit, uim quandam ipsis inesse, mortiferam, quæ insinuata corporibus, molestiarum quæ exoriuntur, nobis causa sit, in confesso est, & omnium consensu persuasum. Nec quisquā inuenietur usque adeo contentionis studio flagrans, qui aliunde exoriri molestias asseueret, quàm à materia mortifera, partem corporis attingente. Porro id erat, quod inter utilia artis opera in omni opere dicere oportuit, Quanam res opus hoc efficiat, ut nihil prorsus nos lædat, in comprehensa communis causæ, quæ proprijs inest, ratio: Quandoquidem tum euidenter indicari possit, cum deprehensa est. Ideo Esistratus Empiricorum pertinaciam graui cauillatione incessens, cæcis affectibus causas assignauit, inficiatus. huius, communem & supremam morborum causam, incomprehensibile esse: & hanc in eo, quem de causis scripsit, commentario, apertissime prodidit, candido signatam lapillo. Nec ferendos eos esse censuit, qui se dicant in quibusdam, ut in Venenis, Serpentium ictibus, & cæteris id genus, trita medendi ratione contentos esse: Neque satisfacturam sibi observationem eam, quæ, à causarum comprehensione separata est. Primum enim genere comprehendere facile possunt. Quod autem sit letifera uis, corporaq; permittans, ita ut perimat, ex ijs quæ per genus non per speciem uagantur, curationem indicat, qua hæc hebetare, & prorsus expugnare liceat. Cùm uero subiungit. Ad aquam dulcē & potui idoneam uenit quis, & ante observationem, ad uomitum, ad uulneris dilationē, ad demorsa partis suctum, cucurbitulas adfixit, partem incidit, urentia medicamenta, aut ea quæ uim eandem adipiscuntur admouit, postremo partem amputauit: secum reputauit medicamina, quæ per summā cutem ferre & applicari solita,

lita, immiffa ad intima pernicipi repugnarēt. Hæc itaq; quæ dif-
 feruit Erafiſtratus, ueritati cōſentanea ſunt, nec arti refragatur.
 Sed methodicos demirari licet, qui mortiferam uim, corporibus
 illapſam, negotiorum, quæ ipſa faceſſit, eſſe cauſam diffiteantur.
 Verum rudiuſcule nomini attendunt. Nam apud ipſos palam
 immiſſa uis φθοροποιός, id eſt, mortifera nominatur: φθοροποιός
 autē nullius officij alius eſſe poteſt, quā cauſa. Aiunt hæc nomi-
 na, μείσοπιπθ and ἀναλυπτερος, eſſe reliquis omnibus ſimilia, in
 quibus partes quædā dictionū, nō pro uirtute, ſed nuda enūciatio
 ne cōprehenduntur. Enimuerō quemadmodum in his uocibus
 μείσοπιπθ and ἀναλυπτερος, partes neq; certos neq; principes reti-
 nēt ſignificatus: ſic in ho uerbo, φθοροποιός partes productionis
 gratia, non pro uirtute coaluerūt. Hinc ad cauſarū differentias
 tranſeūt, affirmātq; cauſarū aliquas Euidētes eſſe, quæ dum ad-
 uerſam ualetudine crearunt, ſeparātur. Cuiuſmodi ſunt frigus,
 labor, æſtus, & ſimilia: quædā Cōtinētes, quæ permanēt poſt-
 quā morbū excitarūt, hoc eſt, quibus præſentibus, & effecti-
 bus eorū adſunt: increſcētibus, affectus augetur: decreſcētibus,
 minuūtur: & cū deſinūt, ydē finiuntur: quibus ſolis ac per ſe
 manētibus, effectus quoq; ipſi manent. Talia quidē receptiſſima
 ſunt cauſarū discrimina, quorū nulli Phthoropæō ſubijci poteſt.
 Euidēs enim cauſa nō eſt, quoniam morbus ipſe permanet, nec
 ipſa à corpore ſeparatur. Nec cōtinēs cauſa dici poteſt, cū ma-
 gna ex parte hic adſit. Quæadmodū accidit ijs, qui à rabioſo ca-
 ne ſunt demorſi. Quod ſi neq; Euidēs cauſa, neq; Cōtinēs fuerit,
 neq; per ſe, neq; alterius cōſortio cauſa erit qđ ſi à nulla cauſarū
 differētia Phthoropæon deducere poſſumus, cōſequitur, ut neq;
 cauſam eſſe fateamur. Quod autē aſſerūt, uocabula quædā in ſe
 nō habere parteis rerū ſignificatrices, ſed nuda & ſimplici pro-
 nunciatione ficta eſſe, fateri necesse eſt. Verum non omnia, ſed
 per pauca talem nanciſci conditionem exiſtimandū eſt. Neque
 enim

enim ποιάς, in hoc nomine, φθοροποιός, perinde atq; assumptitia profertur, sed longè principem obtinet significationem. Quemadmodum enim φθοράς, id est, corruptionis, nomen, mutationem in peius significat, sic hoc uerbum ποιάς sumi debet, ut nihil amplius ex eo, quod hanc dictionem, φθορά, secum habeat, declaret, neque prorsus id significat, quod omnes palàm audiūt, & huic simile redditur, πᾶσι ἔχειν ἄλγος. Si dant, à corruptione sanis, fieri morbum, concedunt utiq; uim in huiusmodi uerbo ποιάς subesse, siquidem aliquid est, quod corruptionem efficiat. Omne autem quod aliquid efficit, ostenditur per singulas causas quæ corporibus subiiciuntur, idque tam in letalibus Venenis, quàm in ijs quæ corporibus ingerūtur. Verùm nōnihil subiacere causarum differentijs produunt. Quinetiam aberrarunt, non exactam diuisionem assumentes. Qui uerò se Dogmaticos profitentur, causam esse partim Præparantem, partim Continentem asserunt: ut inguinum ulcus, & inguinariam febrim, & quæ effectui tum assistat, tum etiā separetur, ut à fractis præcipitatio. In summa quoties quippiam suapte natura causa fuerit nec ulla diuisione comprehenditur, uitiosum est, neque causæ adscribitur, eorum quæ idem genus sortiuntur. Sed quod Phthoræon, causa sit, nomen ipsum argumēto est, & in ijs quæ contingunt apertius ostenditur. Quid aliud causæ arbitrantur esse, post impressum à serpentibus ictum, quàm ex animante uim, & illapsum in corpora uirus? Neque enim frigus, neq; æstum, neq; sectionem corporis, neque cruditatē, neque aliud quicquam simile causari possunt. Verùm quoniam causarum differentijs gaudent, & aliquas Continentes, alias, Euidentes appellant, ipsis dicendum, utroque istorum modorum Euidentem quidem causam esse, quod affectum præcedit, & quod corporis substantiam præoccupat: Continentem uerò, quod morbis presentibus adest, quæ separata, recedunt, quæ cum ipsa euenerant. Sed de ijs hæc

hactenus. Statuendum itaque mortiferam uim intrinsecus manifestissimam esse causam, ipsamq³ principem facere scopum oportet. Et antequam ad ima decumbant morbi, uarijs modis est certandum donec uis tota corporibus excutiat. Modò enim reuocari debet ea parte, qua pestis intrauerit, modò aliqua alia, praesertim principatum non obtinente, ante coërceatur, quàm altius irrepens uiscera tangat. Aut eius pernicies eluatur, retùdaturq³ cum iam membratim peruagatura est. Itaque Venena si hausta sunt, crebris uomitionibus: si morfu impressa, scarificatione, affixis cucurbitulis, exucltu, carnis circumscriptione, nonnùquam amputatione extremae partis euocantur. Retinentur uero infusione: & imposito mendicamentorum acrium, cohibentur. Hac simul utique arcere uirus, & eluere possunt. Restinguuntur & euincuntur meraciore potu, aut passo nulla aqua diluto, uel contrariorum esu, qua acrimonia sint praedita. Postremò deiectio alui, euocatus sudor, & alia quaedam in commune, quae membratim demonstrabimus, auxiliantur. Verumenim uerò non letiferam modo materiam, sed & magnitudinem, & tempus, pro scopo considerare oportet: Etenim ab ijs remedia quàm plurimum discrimen capeffunt. A magnitudine quidem, Cum nò nulla ex Venenis, & Virosis animalibus pericula minatur. Alia, putredines altas, aut exteriores excitant. Alia, uehementissimos dolores, aut caecos cient: Alia uix medicamentis cedunt, & magis miuisue molestias excitant. Oportet autem ea, quae pericula ferunt, peruicacioribus auxilijs expugnari: & minus infesta, mitioribus. Quippe absurdum fuerit in grauioribus, segrnioribus medicamentis homines in discrimen adducere: in minoribus uerò, uehementium auxiliorum iniuria corpus lacescere. Finitio à temporibus in promptu est. Hoc enim, subito in pericula & praesentes molestias adducit: Illud uerò, sensim, & dilatatas in diem, longam aut breuiorem, producit. Itaque in acu-

tis quidem confestim, multa simul auxilio representari oportet: reliquis, paulatim. Hæc quadam artis formula breuiter definita sint. Iam membratim rem prosequamur.

Signa rabiosi canis, & demorsorum ab eo. C A P. XXXV.

N O M E N C L A T V R A.

Gtæ. σημεῖα λυσσοδῆκτων Lat. Signa
rabiosi canis, & demorsorum ab eo. Ita.
Segni del cane rabioso, & dico
loro, che sono stati morfi
da quello.

DE rabiosi Canis morsu sermonem alijs præposuimus, quòd id animal domesticum ac frequens esse consuevit, & in rabiem sæpius agitur, ac perit, ab eoq; cauere difficile. Inde periculum inenitabile hominem manet, nisi multis utatur auxilijs. Canis plerunque flagrantissimis astibus, in rabiem effertur: interdum, quoties frigora incesserunt. Rabiosus autem, potum & escam auersatur. Largam, spumantemq; pituitam, naribus & ore proicit. Torue & solito tristius intuetur. In omnes passim sine latratu irruit. Aequè feras hominesq; tam familiares quam ignotos mordet. Nec protinus infestum quidquam infligit, nisi, ut uulnus, dolorem. Exinde morbus ille, qui ab aqua metu, Hydrophobicus, graia est uoce appellatus, contrahitur. Euenit autem cum distentione neruorum, totiusq; corporis rubore, præsertim faciei, cum sudore & languore quodam

Alis

Aliqui auræ splendorem fugiunt, alij sine ulla doloris interca-
pedine uexantur. Sunt etiam qui canum more latratus edant,
& obuiam factos, morsu adoriuntur, ac mordendo simili uitio
labefaciunt. Proinde ex ijs, qui hoc uitium senserint, neminem
seruatum uidimus, nisi forsitan ex historia, unum aut alterum,
euasisse audiamus. Siquidem Eudemus superasse quendam affir-
mat. Themisonem aliquid, demorsum in hunc furorem incidisse,
& euasisse fatentur. Alij ipsum, cum amico aquam expau-
scenti morem gereret, & officium exhiberet, quadam natura-
rum concordia, similem contraxisse affectum: sed post multos
tandem cruciatus, seruatum extitisse. Molestissimum itaque ge-
nus morbi, à quo multos, antequam ipsam experirentur, uindi-
cauimus, & complures, ab alijs medicis seruatos, nouimus.

Remedia demorsorum à cane rabioso. CAP. XXXVI.

NOMENCLATURA.

Græ. θεραπεύειά τῶν λυσσοδυνκτῶν. *La. Re-
media demorsorum à cane rabioso. Ita. Ri-
medi con cui si curano i morsi del
cane rabioso.*

Ratio medendi duplex. Vna communis, qua utendum in
omnes morsus, quos Virulenta animantes impresserunt.
Alia peculiaris primatq; eorum duntaxat, quos rabiosi Canes
momorderint: quæ nonnullis quidem, summam opem ferre cō-
suevit: alijs uerò inutilis, maxime, qui ex multo iā tēpore, iclū ac
ceperūt. Quæ ad hanc pertinet, primū exponemus: deinde cursim
perstringemus, quæ ad cōmunē medēdi rationē pertinet. Cancros
itaq; fluuiatiles, in sarmētis alba uitis, cremare oportet & cinerē

eorum, quàm minutissimè tritum, habere reconditum. Itidem
 Gentianæ radicem tusam cibratamq; reponere. Quoties autem
 Canis rabiosus morsum intulerit, in quaternos cyathos meraci
 vini bina cineris cancrorum cochlearia, unumq; Gentianæ con-
 ynciantur. Hæc in polenta dilutioris modum subacta, quatrinduo
 bibantur. Inter principia, medicamentum hoc modo detur. At-
 qui si ab illato morsu, bini terniue dies fluxerint, curationem
 auspicabimur à triplicato pondere, supra id quod ab initio retu-
 limus. Optimum hoc aduersus rabiosorum morsus auxilium,
 quod & plerisque, unum satis fecit, eoq; cum fiducia uti licet.
 Sed ut alijs etiamnum auxilijs, contra ineuitabile periculum mu-
 niamur, nihil ceteris uti prohibet. Satius autem multo fuerit, e-
 tiam si in unum recidat, medicamentorum inhumanos tolerare
 cruciatus, quàm per inertiam ac desidiam in discrimen adduci.
 Nec ita in demorsis à rabioso animali maiora uulnera uereri
 oportet, uti minora, & ulcusculis cutis similia. Quippe maiori
 uulnere confertim copiosus sanguis emanans, potest non nihil uiru-
 lenti liquoris exhaurire: quod in minoribus non accidit: quin à
 minoribus abscedentes carnes hinc auferre, & labia acie scal-
 pelli circumscribere, & prehensam hamulo, aut uulsella, carnem
 amputare oportet. In utrisque circumstantia loca, altioribus ulcu-
 sculis sacrificanda, ut copiosior sanguinis uacuatio arceat, ne ue-
 nenum membratim insinuetur. Cucurbitula cum multa flam-
 ma agglutinata, id inuamenti præstant, ut ueneni uis extraha-
 tur. Contra uirulentos ictus, ustio expeditissimum est auxilium,
 utpotè cum ignis cetera uiribus præstet, simul quòd uirus domet,
 & ferri penitus non patiatur: simul quòd pars ignem experta,
 postea non uulgare fundamentum curationi futura præbeat, ma-
 nente diutius exulceratione. Animaduertendum ex eo tempo-
 re cum crusta decident, ne ulceris ora coalescant, & cicatrice
 induantur, sed si fieri potest ad multum, idq; præstitutum tēpus,
 ulce

ulcerationes & sordidas adhuc & inflammationem minātes, prorogari conuenit. Quod inditum ijs salsamentum optime praestabit, & syluestre Alliu detritum, item Cape, succusq̄, praesertim Cyrenaicus, aut qui Medicus, aut Paribicus appellatur. Tritici grana tam mansa, quam non mansa imponantur. Siquidem subacta pistāue à perfusione uulnera dilatāt. Sunt qui à mādentiū ieiunio, sibi aliquid asciscere arbitrentur, quod suapte natura resistat. Verum id certum non est: caterum tempestiuus eorū usus, minime est contemnendus: Si uerò, quod per saepe accidit, ante dies praesinitos cicatrices coirent, committerenturq̄, manuum postulabunt: nanque eas diducere, carnemq̄, scalpello circinare, aut iterum inurere, expediet. Vbi uerò propositum tēpus praeterijt, ulcus ad cicatricem ducendum, & emplastro, quod è salibus conficitur, locus comprehendendus, nec multò post Sinapismo utendum.

Ratio uictus in morfu rabiosi canis.

C A P. XXXVII.

NOMENCLATURA.

Græ. δ'ιαιτίη τῶν λισσοδ'ηκτῶν

Lat. Ratio uictus in morfu rabiosi canis. Ita.

Reggimento del uiuere di coloro, che

sono stati morfi del cane

rabbioso.

Qua ad partem istam pertinent praesidia, ita se habent. Caterum uictus rationem ex ijs quæ Veneno aduersantur, coniectura quadam colligere oportet, simul ut Veneni uires hebetet restinguatq̄, simul ut arceat, quo minus ad intima perniciēs illabatur. Etenim assumpta, perniciosarum uirium penetrationi resistunt. Quorum utrunque praestare potest uini meracioris, passii, & lactis potus. Quippe qui hæc omnia capiunt ad

curam, nonnihil ueneno objiciunt, quod omnem eius acrimoniã obtundat. Simili modo Alliorũ, Porrorum, Cæparumq; cibis, quòd ea difficulter conficiantur, uixq; aboleantur. Nam multos dies huius cibi qualitates remanent, quo tempore, nec euincuntur, nec permutantur à mortifera uis, sed contrarijs illa uis expugnatur. Cui rei antidotorum usus accommodatur, & Theriaces, Mithridatij, & eius quod Euparatorio temperatur, denique omnium quæ magnam aromatum partem sibi uendicant. Quippe Aromata omnia uiribus & substantijs agrè permutantur: Quare in corporibus euincunt. Victus ratio hoc modo habet: Nosse conuenit, pauorem aquæ non statò definitoq; tempore exoriri, plurimum tamen ad quadragesimum usque diem neglectis differri consueuit. Post semestre etiam nonnullos inuadit. Quendam post annum aquam horruisse constat, quæ nobis uisu comperta fuere. Narrant & aliquos post septennium aquæ metu fuisse tentatos. Inter principia, demorsorum à cane rabioso, curandi ratio talis est. Verum enim uero si ea quæ retulimus auxilia, primis diebus prætermissa fuerint, nec scalp pro carnem circinare, nec uestionem experiri operæ precium est. Non enim quod iam pertransijt, satis euocare possent. Nulla utique istius rei occasio aut utilitas, sed incassum corpora doloribus sternentur. Alter uero curationis modus accedat. Deiectione magnum præbet uumentum, ut potè cum mouendo, corporis habitum transmuet. Et quæ Colocynthidem recipit Hieræ, item lac Schistum, quod simul deiectionem moueat, & Venenum domare possit, cibi acres, & meraculi potus, quibus uis Veneni uehementer retunditur, quotidie sumi debent, Ceterum sodores ante cibos, & post etiam ciendi. Dropacismi Sinapismiq; alternatim per corpus totum adijciendi. Sed longè omnium efficacissimum auxiliũ Helleborismus cognoscitur, quo cum fiducia non semel atque iterum, sed frequentius ante quadragesimum diem, uel post hoc tempus, uti

pus uti licet. Tantam enim uehementiam hoc auxilium habere fertur, ut quidam qui iam aquæ metum sentirent, sumpto Helleboro simul ac primum morbi impetum experirentur, fuerint seruati. Nam & iam uitio tentatos, nemo unquam seruare potest. Itaque primum, curam contra rabiosi canis morsus breui sermone exposuimus. Iam ad alia, quæ Venenatis morsibus seuire consueuerunt, transeundum. notas uno contextu, deinde communem medendi modum, qui omnibus conuenire possit, explicabimus. cursim deinceps subiungemus ea, quæ sua proprietate nonnullis auxilium præstare possunt. Postremo subnectentur etiam uenenata, quæ nullis cedunt remedijs.

Canes calidissima æstate, aut frigidissimo vere in rabiem aguntur, nempe quòd tum temporis æstus aut frigus intensum, supramodum exusto, quo abundant, melancholico humore, eum etiam obiter condensat & inspissat, qui sit ut melancholici & rabiosi euadant. Rabidi canes demissis auribus & lento passu incendunt, ea capitis forma ut stupidi uideri possint, obuios quosque nullo delectu, non homines tantum, sed etiam animalia demordent. Atenim non ob eam tantum causam in rabiem aguntur, sed etiam a putidarum esu carniùm, à uenenatis belluis aut fulgure confectarum, quin & insculorum exsorbilatione, queis acria aromata Piper Gingiber incocti sint. Porro in canis rabiosi demorsus effert Galenus, Cancrorum fluuiatilium cinerem cum Thure, vel Gentiana inspissatam, & illitam, quæuis Gèriana efficacior sit. Prodest & Alisi puluis, continuis quadraginta diebuscum hidromelite epotus. Prodest & lapathi acuti decocto plagam eluere, illita postea herba huiusque puluere in sparsa. Iuuat & Potamogeton cum sale morsui impostum. Fici syluestris cortex tritus, & in aqua epotus. Atenim hac in re laxare venam, solutiuus re medicinis uti non bonum. Proficiet plagam diducere, laniamque per ambitum carnem auferre, scalpello subinde profundius immisso, unde postea sanguis humorque, cucurbitulis validis & hirudinibus detrahantur. Quinetiam summè salutiferum remedium est, cauterium actuale, ignitum, ferreum, argenteum, vel aureum, ea effecta plaga, quæ breui comitti non queat. Quod si timidus quispiam id actuale cauterium recuset, caustico mortuo utendum: quo in negotio nõ

aliud præstantius Sublimato, cum vnguento quoquam frigido, inssifato, siquidem ab hoc prodiens crusta in biduum decidit, modo assidue butyrum supra teneatur. Quod nullum aliud cauterium efficiat. Quod si cum actuali aut potentiali cauterio operari non possit, diligenter providendum, ut plaga diducta perduret, applicatus supra emplastris & cerotis valide attractorijs, è resina gummi, & similibus materialibus cõpositis. Item ne crusta cito obducatur, quo & via fiat educendo veneno & ne obducta plaga crusta, detrimentum non mediocre producat. Porro cauterij actualis crusta decidet, illita cum Vernice liquida, cum ovi vitello, & butyro: aut si glomus integrum diem in butyro liquefacto temperetur, ab hoc salutifero remedio, plaga quotidie superindendus Præcipitati pulvis infrenati & preparati cū Sèperuini succo, stillatice Rosacea & postremum ad lentum ignem desiccati. Siquide eximiu id remedium cum eo quod plagam diu ne occludatur cohibet, etiam è profundo ad superficiem potenter attrahit. Quod si vim suam in pulvere exercere non potest vnguento indatur aut emplastro attractorio supraq; plagam contineatur. Siquidem nihil æque de profundo extrahit & quamuis diducenda plaga tempus in quadregesimum (ex vsu) nec amplius diem producat, non aberrabit tamen qui diutius reliqueris quo cõsummate quicquid inest malignitatis id omne foras profiliat. Quod ad visus rationem attinet fluuiatiles Cancris peculiari natura vi prædia & coenas in id veneni parabant Gammar: & Hericij marini reliquique carnis tener iuscula pisces. Extremitates animalium vinum aromatite ex Melle vel Saccharo Auicula montana que facile digeruntur & corpori laudabile alimentum subministrant. Vinum dulce in quo ferrum aut chalibs extincta sint. Præfixum tempus non habet aque timor. Oritur quandoque primo alias septimo aliquando quadregesimo in alijs etiam ab anno & in quibusdam non ante septennium se prodidit. Id mali non à canis tantum morsu contagiosum est sed ab hominis etiam rabidi consuetudine si ve canis spuma nudam carnem intuxerit. In ægris salutis signum est sua in speculo effigies noscitur aut in vrina redditæ carnis portiuncule, catulorum adformatione. Cornus & Sanguinea manibus donec incalescant attriectata in rabie agunt à cane demorsos. Quod superest remedij è practis patet. Na simplicia in Dioscoride perquisita & ingenium & sedulitatem exacuent.

Notæ eorum, qui à venatis demorsii
sunt. CAP. XXXVIII.

NOMEN

NOMENCLATURA.

Gra. Σημείωσις τῶν ὑπ' ἰοβόλου δ' κηθεντῶν . Lat.

Notæ eorum qui à venenatis demorfi sunt . Ital.

Segni de i morfi, & de le punture de
gli animali uelenosi.

Demorfi à Phalangys locus quidem ipse, quasi ab impa-
cto aculeo rubet, non intumescens, nec per ambitum cali-
dus est, sed mediocriter humescit: Vbi uerò contrariorum occur-
su refrigit, consequitur corpore toto tremor, distentiones popli-
tum & inguinum, conuulsionibus non dissimiles. In lumbis
collectio exoritur. Perpetua urina libido lacescit, multaq; red-
dendis excrementis colluctatio. Vniuersa cute frigidus sudor
emanat. Collachrymant oculi, offusisq; nebulis caligant, Si Sco-
lopendra aut dicta Ophioelene, morsum intulit, locus per ambi-
tum liuore sugillatur, & computrescit: interdumq; licet raro,
fæculentus atq; ruber cernitur. A morsu ipso exulcerari locus in-
cipit. Vlcus id negotium exhibet, ferè remedijs inuictum. Præte-
rea toto corpore prurigo sentitur. Scorpionis morsu inflammari
statim incipit locus, & indurescit, ac intentus rubet, uiscissimq;
dolore premitur. Modo siquidem exæstuat, modo frigore occu-
patur. Labor repente fatigat. Aliquando meliuscule habet, ali-
quando recrudescit. Consequitur sudor, horroris sensus & tre-
mor. Extrema corporis partes refrigerant. Inguina extollun-
tur, per sedem flatus exeunt. Capilli eriguntur. Pallor membra
decolorat. Dolor, tanquam ex pungente acu, per uniuersam cu-
tem sentitur. Si marina Pastinaca percussit, protinus accidunt
molesti dolores, assidua conuulsiones, lassitudo, & imbecillitas.
Mens percussis labat, postea obtumescunt. Oculi caligant. Per-
cussus autem locus in ambitu cum uicinis partibus denigratur,
& ita obstupescit, ut tangentem non sentiat. Hunc si quis pre-
mat, atra sanies, crassa & male olens cernitur. A mure ara-

neo percussis, circa morsum in orbem inflammatio exoritur, nigraque pustula, diluta sanie turgens, exurgit. Proxima partes liuent. Rupta pustula, depascens ulcus, non ei dissimile quod serpit, occupat. Intestinorum quoque tormina, difficultas urinæ, & frigida asperginis offusio consequuntur. Si Vipera momordit, corpus intumet, uehementer arefcit, subalbidumque colorem concipit. Sanies à uulnere profunditur, primum subpinguis, mox cruenta. Pustula adustis similes erumpunt. & antea depascens ulcus, quod in proxima repens, non summa modo corporis, sed intima quoque corripit. Gingiuae ijs cruore suffunduntur. Inflammatio circa iecur erumpit. Tormina & biliosi uomitus sequuntur. Sopor, tremor, & urinæ difficultas accedit, & frigidus sudor offunditur. Consimilia eueniunt ijs qui à Cecilia nomine, aut Amphibiana demorsi sunt, eademque ferè auxiliantur. Quare hoc uenenum priuatam descriptionem sortitum non est, neque uisum est dignum, quod alio genere comprehendatur. A Dryino morsus pustulae molestique dolores incidunt, praesertim quia diluta saniei emissarium subest. Quinetiam erosio, torminaque consequuntur. Ab Haemorrhoo ictus uehementes cruciatus accidunt, qui angusta contractaque corpora ex continuo dolore reddunt. Ex plaga, copiosus cruor effluit, & quacunque parte corporis cicatrix ulla fuerit, ea sanguine emanat. Excrementa per aluum cruenta eijciunt, profluensque sanguis in globos coit. A pulmone sanguinem extusunt, & in uomitiones effusi, sine remedio commoriuntur. Quos Dipsis percussit, solutus, ac non constrictus tumor premit, sitisque usque eo pertinax, ut satiari non possint, ac sine ulla intercapedine excruciet: & si potum pleno ore assatim trahat, illico in eandem sitim relabuntur. Proinde toto habitu similes sunt ijs, qui antea potus nihil hausserint. Quare propter continuam sitim, & Prester, & Causon, aut Dipsas appellatur. Ab Natrice demorsus ulcus dilatatur, & liuidum ac ingens euadit. Sanies ex eo
mul

multa, & atra, & male olens, non secus atque ijs qua serpunt
 ulceribus, expuitur. Cenchri morsum, qui Viperino ictui similis
 est, putridum ulcus sequitur. Carnes antea, ut in aqua inter cutē,
 prætumida, desfluunt. Leihargo corripuuntur, & ueterno pressi
 somnos captāt. Erasistratus eos iocinore, intestino, ieiuno coloq;
 consuetudari autor est. Quippe dissectis ipsis, oēs ferē partes corru-
 ptæ reperiuntur. A Ceraсте percussis locus attollitur, cum duri-
 tia pustulosus. E plaga sanies profluit, modo atra, modo pallidi-
 or, sed toto concretu varicosus intumescit. Genitale intenditur,
 mens labat, oculorum caligo exoritur, demique rigore distenti
 commoriuntur. Ab Aspide ictis, uulnus exiguum prorsus, qua-
 si ab adacla acu citra tumorem conspicitur. Sanguis exiguus ille
 quidem, sed ater destillat. Caligo uelox oculis obnubit, labor in
 totum corpus multiplex, omnino leuis & non sine uoluptate cō-
 sequitur. Ideo Nicander perpulchrè cecinit: At uir perit absque
 labore, urens atque discolor. Mediocris stomachi dolor afficit.
 Frons perpetuo reuellitur. Genæ contremiscunt, quasi sine sensu
 in somno uacillent: hos mors tollit, ad diei triente non dilata. Era-
 sistratus in libro, quē de Medicaminibus & Venenis condidit,
 de uocato Basilisco scitè ita refert: Cū basiliscus momorderit, uul-
 nus ad auri colorē efflauescit. Itaq; in plurimis, q̄ Virus eraculan-
 tur, comites notæ ita se habēt. Transcuntes utiq; ad medendi ra-
 tionem, primū, ut fieri poterit, de communibus differemus.

Communis curatio in omnes ictus
 uirulentos. CAP.

XXXIX.

Græc. Τῆς κοινῆ τῶν ἰοβόλων βερεπεία.

Lat. Communis curatio in omnes ictus uirulentos.

It. Cura generale delle pūture de gli animali uelenosi.

Aduer

A Duersus quidem omnem animalis ictum, quod uenenum
 aubrat, oris suclio conuenit: sugentem uero oportet ieiunū
 non esse, sed & cibum sumpsisse, & uino os abluisse. Postea exi-
 guum olei in ore continens, plagam exugat. Locus ipse spongia
 fouendus, deinde scarificandus. Sed ulcuscula altius imprimere
 expedit, quo uirosa materies profundo euocetur. Circinatio autē
 carnis, & sectio, scarificatione longe potentius opitulantur.
 Nanque ab his duo peculiaria praesidia fiunt: Vnum, quod Virus
 è loco tollitur: Alterum, quod eius Veneni pars, quae ad interio-
 ra grassatur, cum multo copiosoq; sanguine excernitur. Quod si
 locus sectionem non admittat, Cucurbitula cum largiori flam-
 ma adfigenda sunt. Sed iam de uestione supra in rabiosoru mor-
 su differuimus. Si uero icta pars, utpote extrema, eam sectionem
 commode non respuat, praesertim in omnibus Serpentium icti-
 bus, aut Aspidis, Cerastrae, similiumq; proculdubio amputanda
 est. Conuenientiora supradictis auxilia sunt, quae Epithemata uo-
 cant. Imponatur sarmentitius cinis, aut fuscus, cum lixiuo stil-
 latitio subactus, garo, & acrisalsamento. Porri, Cepae, et Allia
 modo minutissime cōtrita illinuntur, modo cremata uulneribus
 injiciuntur. Quinetiam dissecti gallinarum pulli, cum maxime
 tepent, percusso loco applicentur. Nec desunt qui hisce, tanquam
 discordia quadam naturali pugnantibus, utantur. Verum huius
 rationem mire facillimum fuerit. Gallina enim calida natura
 praedita sunt, argumento, quod deuoratum insigne uirus confi-
 ciunt, & aridissima quaeque semina consumant. Itē nonnunquā
 arenas lapillosque ingluuie sua deuoratos, dissolunt. Itaq; ani-
 mantis admoti calore, adiutus spiritus, ab icta parte impetū ca-
 pessens, exiliensq; secum uenenum exigit. Nec me fugit quid in
 Aegypto fieri soleat. Cū spicas Aegyptij metunt, olla picis para-
 tam habent, & appensam fasciam: tunc enim maxime Serpētū
 iniurias expauescunt, tum propter spicilegy tempus, tum quod
 opacis

opacis simul abditæ speluncis & cauernis, densoq; aruorum ce-
 spite delitescunt. Molestissima enim animalia, & uirus eructan-
 tia, Aegyptius in campis ferre consuevit. Vbi ergo aut in pedem,
 aut partem aliam, morsum intulerunt, qui adsunt, fasciam in ol-
 lam picis conijciunt, & semel aut iterum brachium aut crus pau-
 lum supra uulnus obligant, & arctissime duo è presentibus di-
 stringunt, locumq; secantes, qua circumactus est laqueus, picem
 instillant, cumque uulnus satis excepisse uidetur, laqueum resol-
 uunt, & Cæpis alijsq; supra memoratis illinunt. Præterea pix
 liquida cum sale trito, & feruente illita, præstante est auxi-
 lio, si iugiter innouetur. Conuenit & Cedria, & finum capra-
 rum ex uino decoctum. Locum aceto calido, Calamintha in lo-
 tio, maris aqua, aut acida muria decocta, foueri salutare est.
 Quinetiam non desunt emplastra uehementissima, & calidissi-
 ma, quæ Venenum elicere, expugnare, & discutere possunt, Cu-
 iusmodi sunt, quæ ex sale, aut Nitro, Sinapi, & Cachrye compo-
 nuntur. De quibus consequenter erit tractandum. Erasistratus
 aut non iniusta reprehensione eos incessit, qui incognitis ad huc
 usum facultates conscripserunt, ut Elephati fel, Crocodilinae san-
 guine, ouaq; Testudinis, & consimilia. Nã cū inuatiã quæda li-
 teris tradidisse uidentur, planè in hæc sola incidentibus imposue-
 runt. Quare talia deuitanda sunt, cum difficile, nisi regia facul-
 tate, peruestigari possint: neque quò nostra fides ijs obstringatur,
 frequenti obseruatione, sufficiens experimentum præstiterint.
 Quæ aut ad communem omnium usum pertinent: quæq; facile
 suppeditari, & omnibus à serpente percussis, auxilium ferre
 queunt, subiungenda uidentur. Intubus itaque, & Erica, &
 Astragalus, cum aceto pota, contra oēs serpentium morsus auxi-
 liantur. Item Bitumen, & urentes Platani pilula in uino dilu-
 to cocta, & Paliuri decoctum, radix Aristolochiæ, et Eryngij,
 decocta etiam Lauri bacca, & deuorata, Piperq; largius esita-
 tum,

tum, Ruta, Anetum, & Cyclaminus coma Porrorum priuatim ex pane, aut Allium, aut Cape, salsamentaq̄, quam acerri-
ma. Origani decoctum cum uino potum, Fœniculi, Pulegij, Cala-
minthe, Porrorumq̄ succus, cum melle desorptus. Hæc quidem à
plantis conquiruntur. Ab animantibus uerò quædam utiliter
peti solent. Gallinaceorum cerebella in cibo, Leporinum coagu-
lum cum uino, itidem Castorij sextans. Testes marinæ Testitudi-
nis sumpti multum prodesse traduntur. Mustela sale inuetera-
ta inter auxiliaria medicamenta est. Commendatur imprimis
exenterata, quæ sale siccescens inueteratur: ex qua binas dra-
chmas cum uino bibisse satis est. Sed de simplicibus, quæ dari so-
lent hæctenus. Percussis à serpente prodest alui delectio, diffusus
sudor, urina copiosè reddita. Sunt & compositæ quædam potio-
nes, quæ mira remedia polliceri traduntur, ut & Opij & Myr-
rhæ singuli oboli, Piperis sicilicum. Ea Melle excipiuntur, & in
star Aegyptiæ fabæ dantur cum uino. Itidem syluestris Ruta se-
minis, Gub, Cumini Aethiopici, Aristolochiæ, Galbani, singu-
lorum pares portiones trita, & cum Eruca succo subacta, dige-
runtur in pastillos, qui drachma pondus æquent. Dantur ex ijs
ijs terni cyathi cum uino. Hæc habui de cõmunibus auxilijs quæ
dicerem. De peculiaribus remedijs contra bestias, quæ uenena ui-
brant, consequenter est dicendum.

Peculiararia remedia uirulentorum ictuum. CAP. XL.

NOMENCLATURA.

Græ. ἰδία θεραπεία τῶν ὑπ' ἰοβολῶν δ' ἠκθεντῶν.

Lat. Peculiararia remedia uirulentorum ictuum.

Ita. Cura speciale de i morsu
de gli animali ue-
lenosi.

Inter

Inter ferientium Venenatorum notas nihil de Vespijs & Apibus articulatim congesimus, quòd conspicua omnibus forent, & nihil excellens aut notatu dignum in his obseruaretur. inter remedia tamen, earum meminisse non fuit alienū. Igitur aduersus utrarūque ictus prodest illita Malua, & Hordeacea farina cum aceto, Ficulneum lac in uulnus instillatum: à muria, aut maris aqua solus. Phalangiorum ictibus Ficulneum cinerem, adiecto sale trito & uiuo, imponere oportet, aut radicem Syluestris Punicæ quàm tenuissime tritam, aut aristolochiā, cum Hordei farina & aceto subactam. Ulcera aqua maris proluenda, aut Apiastris decocto: foliaq; eiusdem illinenda. Lauacris perpetim utendum, & propinandum Abrotoni semen, Anisum, Aristolochiam, Cicer Syluestre, Cuminum Aethiopicum, Cedrides tritas, Platani corticem, & Trifoliae herbae semē. Priuatim autem, singulorum ex ijs binas drachmas dare, cum uini hemina conuenit. Item Myrica fructus, & Chamapityos, & uiridium Cupressi pillularum decoctum, admisto uino. Sunt qui fluuiatilis Cancris expressi succum, cum lacte, assumpto Apij semine, confestim molestijs liberare prodant. Si Scolopēdra morsum infixit, sal quā leuissime tritus ex aceto uulneri inspergendus aut Ruta syluestris superponēda. Locus acida muria est fouendus, Danda in potu Aristolochia cū uino, aut Serpillū, aut Calamintha, aut Ruta syluestris. Percussis à Scorpione, p̄senti est auxilio Ficulnū lac in uulnus instillatū. Scorpium ipse quictū uibrant, tritus, & percusso loco impositus, sua plaga remediū est, ob cecā quādam naturarū (ut cōstat) discordiam, q̄ Antipathia appellatur. Præterea tritus & impositus cū sale, Lini semine & Alibaa, Scorpium cōuenit. Sulphur ignem non expertum, resina Terebinthina exceptū, et emplastri modo adiectū auxiliat. itidē Galbanū ad spleny formā ductū, & Calamintha q̄ trita illinatur, & farina hordei in uino parata, in decocto Ruta. Semen Trifoliae herbae

herbæ tritum, & uulneri iniectum opitulatur. Hæc ad affectum locum pertinent. Post hæc quàm efficacissimis potionibus utendum. Cuiusmodi sunt Aristolochiæ, præsertim corticis binæ drachmæ cū uino, tusa Gëtiana, & Pulegium decoctum, & bacca Lauri pauco numero trita, & Calamintha cū posca in qua magnoperè discoqui debet. Cupressus cum uino, & Ruta, nec secus Ficulneum lac, Læserpitium, si adsit: sin desideretur, Peucedani succo utendum. Efficax est potus Trifolij, & Ocimi semen. Horum autem omnium uicem pensat, uicis lauacri usus, euocatus sudor, & diluta uini potiones. Et qui marina pastinaca igitur, omnia, quæ de Viperarum morsu paulo post referemus, simili modo conueniunt. Peculiariter autem ictus à marino Scorpione, & Dracone inferuntur, qui molestos cruciatus cient: interdum autem, sed raro, nomas excitant. Quibus absinthij, Saluia, aut sulphuris ex aceto triti potio subuenit. Pastinaca diuulsa, & uulnere imposita sui ictus medela est. Si mus araneus momorderit, auxiliatur ex Galbano Splenium, per se uulnere exterius impositum, ut medicamenti modo aceto tritum, & hordeacea farina cum aceto mulso illita. Quinetiam mus ipse qui morsum intulit, si dissectus apponatur, ictus sui ueneficia luit. Resistant quoque acini dulcis punici decocti, & illiti, item Porri, & Allia contrita, necnon aquæ calidæ fots. Sed hæc ad locum pertinent. Prodest potum Abrotomi decoctum, maxime si in uino detur, præterea Serpillum, & Galbanum, & Eruca uino madefacta, recetes Cupressi pilulæ cum aceto, & Cyclaminus ex aceto mulso, & Pyrethrum cum uino & Chamæleonis herbæ radix. Nec desunt qui literarum monumentis tradiderunt, tritum Murem araneum contra suos ictus commodè bibi. Quam historiã apud alios inuentam, dignam duntaxat censimus quæ annotaretur. Alij asseuerant demorsum non alias exulcerari, nisi præguans Mus araneus fuerit, tum sanè auxiliari ferunt. Si Vipera mor-

sum

sum impressit, fimum caprinum cum uino, studiosè impositum opitulatur. Item Laurus, & Abrotonum, & Galbanū spleny loco superiectum, & Origanum uiride inditum. Pulli gallinarum discerpti, & cōfestim admoti. Erui farina uino subacta. Radicis cortex usque eò tusus, ut in puluerem solutus abeat, & Scilla tosta, detritum Chamemelum, Hordeacea farina cataplasma in aceto mulso preparatum: sed locus ante eò calido foueatur. Hac loco imponuntur. Contra Viperinos ictus Rubus cū uino prodest, Aliqui Anchusam tenui folio constantem auxiliari produnt. Leporini coaguli in uino terni oboli bibuntur, & Porracei succi hemina in mero, & foliorū Apiastri succus & Syluestris Ruta, Hac in uino potari debent. Vinum frequēter bibendum, Allia mandenda, & Capæ, & Porri recentes, salsamenta acerrima, & opipara. Simplicia hæc sunt. Percussis à Viperis præclare auxiliatur medicamentum, quod Myrrha, Piperis, Castorij, floris Portulacæ seminisq̃, dimidio acetabulo constat. Hac omnia in Cretico passo teruntur, aut in alio probato. Erasistratus in eo libro, περὶ ὀφθαλμῶν, id est, de uiribus, inscribitur, pleraque alia tradidit, quæ ictis à Vipera auxilium ferre possunt. De Amphibana mentionem hoc loco fecimus, quoniã ferè remedijs ad Viperas scriptis, percussi ab ea adiuuari soleat.

A Dryino ictis, conuenit Aristolochia cum uino pota, trifoliū herba, radix Hastula regia similiter assumpta, & fructus ex omni Quercus genere. Tusa Illicis radices, & illita parti ictæ auxiliantur. Hamorrhoi Dipsadusq̃ morsus, uelut immedicabiles, à plerisque maiorum deplorati relinquebātur. Quare si peculiaribus contra Dipsadem remedijs egeamus, communia experiri operæ pretium erit, protinus autem scarificatione uti, uustionem facere, & si locus patiat, extremorū amputatione opus erit: consequenter quàm acerrima cataplasmata admouere, de quibus sepe numero diximus. Nec me fugit, acres cibos, maxime

à Salsamentis, utiles esse, Meraca potiones & lauacra profunt,
 quæ subinde interiecto breui spacio assumenda sunt, priusquam
 morbi genus emerferit, quo semel irrumpente, opem ferre non
 potest ulla medici opera. In iclu Hemorrhoi eadem profunt. In-
 super quæ in commune opitulantur, ut scarificationes, unctiones,
 acres cibi, meraci potus, & quæ nunc in Dipsade definiuimus.
 Quinetiam decocta uitis folia, & cum Melle trita. Si morsum
 Natrix adegit, prodest Origanum tritum, & aqua subactum,
 lixiua cum oleo indita, aut Aristolochia cortex, aut Querna
 radix minutim cõtrita, & Hordei farina, cum aqua & Mel-
 le colligata. Bibuntur etiam binæ Aristolochia drachma, in
 potione posca, cyathis duobus, deinceps Marrubij succus, uel de-
 coctum alterius cum uino. Fauus recens datur in aceto. Morsus
 à Cenchridio auxiliatur Lactuca fructus cum Lini semine illi-
 tus, & Satureia trita, & Syluestris Ruta, & Serpyllum cum
 duabus Hastula regia drachmis, & tribus uini cyathis, aut
 Aristolochia radix. Item Cardamomum & Gentiana. Si Ce-
 rastes percusserit, cita partis amputatio suffragatur. Quare sine
 mora iclam partem amputare, aut scalpro confestim circuncide
 re: & ijs similia consequi oportet. Vrentia insuper reliquijs ad-
 mouenda, siquidem Virus hoc ueneno Basilisci simile est. Iis qui
 ab Aspide feriuntur, quæ de Ceraste scripta sunt, auxilia dari
 debent. Nam uenenum hoc, quemadmodum Basilisci,
 aut Sanguis bubulus celerrimè in arterijs san-
 guinem cogit. Ad Basilisci morsum, ut
 Erasistratus author est, auxiliatur
 Castorij drachma in uino po-
 ta, item Papaueris succus,
 Ictuum remedia ita
 se habent.

Tria hac capita nihilum separanda duximus, quod nota, commu-
nisque curatio demorsuum seu virulentorum iclum, in idē spe-
ctare videatur. Porro venenum omne, aut est summē acutissimum, &
desperati proinde remedij, quodq; in duas vel tres horas hominem con-
ficiat, quale est Aspidis surda, & Ceraste venenū. Secundū ab hoc gra-
dum obtinet, quod mortem, ad summum, in biduum protelat. Ter-
tium, quod ē sui vel sumentis natura, pernitiem producit. Id autē mul-
tas ob causas obuenit, eis qui naturas rerum nouere, non ignotas. Et in
genus, vt venenata, vel homines, ab anni tempore, cœli tēperie, corporū
habitudinem sumpserint, mortem, & illa, subitam vel tardam inserēt:
& isti, patientur. Siquidem inter Aspides, femina maribus nocētiore:
iuuenes, quā senes; grossi, quā graciles. Qui in siccis, montibus, spi-
netis, & saxosis habitant, velocius occidunt, hīs qui in humidis, palustri-
bus, & littoralibus degunt. Qui orientem & meridiem incolunt, se-
ptentrionibus perniciosiores: sameliti, quā saturi: iritati, quā quieti:
estate, quā vere. Non secus venenum, non perindē in hominem pene-
trauerit, qui striclis sit meatibus & venis, atque in eum, qui largas ha-
beat & apertas. Enimvero id Serpentium frigiditatem non coarguit,
quod vere in cauernis reperiantur, & subter saxa, vt vipera, ad im-
mobilitatem & sensus priuationem congelata. Nam vt frigus, quod in
demorsis corporibus prouenit, ab alio non existit, quā ex amisso calo-
re naturali, qui à veneno victus est: pari ratione, serpentes frigidi na-
tura non sunt, quantumuis vere immobiles cernantur: siquidem id non
aliam ob causam contingit, quā quod frigus, eorū natura, quæ cali-
dissima est, aduersetur. Nec dissimili occasione, pisces natura frigidi, ex-
tracti ab aqua congelascunt, nempe quod sua contrariam, aeris naturā
tolerare non queant. Ideoque fit vt Vespa, quæ calida & sicca sunt, ve-
re moriantur. Enimvero cum oris suclio ad venenati & iclum & mor-
sum proffit, ea tamen cautio adhibenda, ne qui fugent, quoquo pacto os
exulceratum habeant. Modernū est Gallinae podicem morsui in suclum
appondere, & subindē in defecta locum recentem substituere. Quinta
essentia Theriacalis Matthioli, oleumq; inuentionis eiusdē, præcellenter,
vel ad nielum oculi, veneni naturā potentiā & exigūt. Præterea sum-
moperē arcēdus à somno eger, inq; omnes venenatorū morsus, dempta
Aspide, prodest calx viua, oleo & melli indita, ad emplastri formam,
recētiore Ellehori nigri radicibus frustulatim incisis, fusta in morsum
insigunt. Serpentaria cochlearis mensura epota, & in cibū sumpta, qui-
busuis venenatorum morsibus auxiliabitur. Quæ ē Malta affertur ter-
ra, & Lemnia, in venena proficiunt. Caterum prudens & eruditus me

dicus simplicium quæ in hanc rem quinque superioribus de medicinali materia libris, per scripta sunt, delectū non ignorabit, quæq; arte & ingenio antidota, catapotia, fotus, epithemata, & id genus cætera, pro loci, regionis, cæli ratione anni tempestate, ægri habitu, venenati natura, attemperari, confici, & confundi, & possint, & debeant. Proinde iam ad particularia digredior. Ad Vesparū aut Apum ictus, proderit lutū aut boum stercur superpositū cum hydromelite. Terra Cimolia cū Malua, aceto, & aqua simul inditis, aut Sisamiū cum aceto. Musca trita, & ictui illita, dolorem tollit. Idē operatur Thymbra, Mellisopillum, Symsibrium. Phalangiorū remedia è precedentibus libris patent: diligentis erit & lectoris & medici, ea sigillatim perquirere. Scolopendras Ophiocleues, eas intelligit, quæ veneno adeo lethali sunt, vt eo etiam serpentes conficiant. Eæ totos populos (tanta copia increuerant) è suis sedibus exegerunt, quod Arrietis contigisse scribit Theophrastus. Dissecta media, vna permanent, vnaq; parte, in anteriore: alia in posteriore parte incedunt. In huius morsum prodest cinis cū aceto illitus, Scilla, Pulegiū epotum, Ruta item & Mentha cum vino. In Scorpionē iuuat, potum Serpylli decoctū, radice Althea, & Elaphobosci, quod etiam ipsum recēs & crudū (in potu) supramodū succurrit. Dolorem præsentaneè leuat, Cochlea hortensis trita cum testa, ictuiq; imposita. Idē operantur lumbrici. Cancri itidē in vino epoti cum Laserpitio. Verbenata trita, & viridis plaga illita, puluisuē illius epotus. Puluis itidē (æquis portionibus) Cumini Melanthij, seminis Viticis drachma pondere in vino. Pastinaca semen. Oleum scorpionū. Folia Lauri in vino epota ad dragma pondus. In Viperas auxiliatur Alliu copiosè estum, ab eoq; meraci letioris potus. Archigeni oleū esitare, & meracū bibere. Eamet quæ momordit Vipera, cauda & capite præcisus, coctaq; anguille in modū, esitata, ægrum eximie subleuat. Venenū vipera patèter attrahet, si præcisum caput, parsq; ea quæ collo adglutinatur, plaga applicetur. Id etiā eliciunt deglabrata gallinarum sedes, ad suclionēque vt dictū est superposita. Proderit per ambitū incisa scalpello plaga, in ea foliorū Fraxini succum indere, eundemque ægro potadum offerre. Item Echij succus ipsaque herba morsui superposita. Amphibenanū ictus haud multū à Vesparū ictibus distat, ideoq; paribus in eas remedijs vtendum. Dryini radicū Quercuum accola, bicubitales sunt, sarcli, incessus tardi: squamis asperrimis toto corpore armati. Eadem quæ Viperis remedia, seruata accidentiū proportione. Hemorrhous, quod nomine exprimit: ex se percussis per os, per nares, per totum hominē, sanguinē extrudit. Huic malo medicantur ante sanguinolētam vrinam, copiosus Ally esus, vna passa cum pane, largior

lymphati vini potio, quam subditus subsequatur vomitus. Morsus
 locus frigida eluitur, vesicæque spongia calida intincta fouetur. A Di-
 psade emorsis, eadem qua à Vipera conueniunt. Chersydra inde nomen
 accepit, quod primum in aqua viuens: Hydra & Natricis nomen ha-
 beat, cū in terrā prodit, iam Chersydra vocatur. In salis veneni natu-
 ra insenatur, eoque amplius crescit, quo magis id animatis in terra de-
 gerit. Effigies Chersydrae haud alia, quam pusillo Aspidi terrestri, nisi
 quod gracilius habet collum. In Chersydræ cōmunibus vtendū reme-
 dijs: theriacalibusque antidotis, in speciem Cupressi & Myrti baccarū
 vtriusque dragmā vna, fiat potio cum Mulso, aut Melle Rosaceo. Oleū
 calce viua & similibus inspissetur, & plage immittatur. Cencridium,
 ita nuncupatum, quod luteis maculis, granorum Milij effigie (id Cen-
 chron Graeci vocant) ac si minuta essent punctiuncula, distinctū habeat
 corpus. Cerastes Africanū virulentū: & presentanea mortis morfu, duo
 bus in fronte (Cochlearū figura) cornibus armatur: vnius & duorū ali
 quando cubitorum: ventre squamis cōpactilibilibus infarcto, queis ser-
 pendo perstrepat, follis in morē: transuersum graditur. Aeger in no-
 num diem in tormentis: & expetita morte, qua tandē assequitur, per-
 durat. Eadem in nondū cōfirmato malo, que in Vipera remedia. Aspi-
 dis tria sunt genera. Ptyas, à sputo quod in hominem spiris conuoluens
 sese eiasulatur. Chersæus quod terra adglutinetur: nō alibi viuēs: Che-
 lidonus: quod hirundinum in morem: suprā nigricans sit, infernē albe-
 scat. In aspide salutis signum, si Centaurea epota non euomat. Siqui-
 dem vomitu reddita, mortis indicium est. Veneno iam totum occupan-
 te corpus, conucniet Allium tritum cum xitho, ad nauseam & vomitū
 epotum, aut Opopanacum cum vino lymphato sumptū. A vomitu, an-
 tidota Theriacalia, & nihil non agendum, quo aeger à somno arceatur.
 Basiliscus hominem, ac omne animantis genus, viuus, solo visu & sibilo
 cōscit: mortuus, at tactu interimit. Sibilo serpentū omne genus exigit:
 nō serpit, at subrectus media via graditur. Quocūq; loco degat, plantas
 & herbas omnes desiccet, nō solo tactu: sed etiam afflatu. Lapides vna
 tiua comminuit. Cum hoc tamen tam pestifico animali Mustella conflu-
 git: hostē que cōfecto, faetoris tabe, ipsa commoritur. Haclenus perstrin-
 ximus quod compendio in Dioscoridem perscribendum visum est. Eo in
 negotio si argutulo lectori stylū depresso videor sciat me rudioribus nō
 consummatīs doctrinae viris, hac scripsisse. Nec pudit quo me illis apta-
 rem: & ad legendum atque adeo memoria discendum Dioscoridem ac-
 cenderem crassiuscule vinum mellatum: & Aquam mellatam: quopiā
 loci perscribere: cū Latinus Mulsum, & Aquam mulsam potuissim

dicere: simile quippiam nutricibus scilicet: qua mutilata & defra-
cta alumnorum vocabula procacius obgarrunt, quo ad integra & so-
lida proloquenda consuecant. Hæc æqui bonique consulito, maiora au-
suro, si tantula hæc iatrices initiorum, per placere senserit.

Finis Libri Sexti Dioscoridis.

Et horæ & genio.

Excudebat Balthazar
Arnouillet.

